

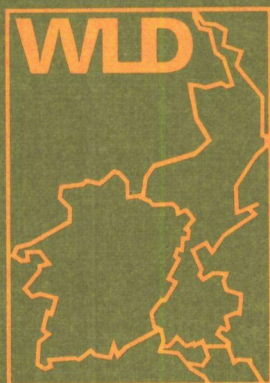
WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. J. Goossens en
prof. dr. A. Hagen

II. NIET-AGRARISCHE VAKTERMINOLOGIEËN

Aflevering 7: kleermaker, naaister, handspinner,
handwever, touwslager, mutsenmaakster

DR. H. CROMPVOETS - DRS. H.H.A. VAN DE WIJNGAARD

VAN GORCUM – ASSEN

ISBN 90 232 2821 9

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. J. Goossens
en prof. dr. A. Hagen

II. NIET-AGRARISCHE VAKTERMINOLOGIEËN

Aflevering 7: kleermaker, naaister, handspinner,
handwever, touwslager, mutsenmaakster

DR. H. CROMPVOETS – DRS. H.H.A. VAN DE WIJNGAARD

1993
VAN GORCUM – ASSEN

© 1993 Van Gorcum & Comp B.V., Postbus 43, 9400 AA Assen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j^o het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Woordenboek

Woordenboek van de Limburgse dialecten/opgezet door A. Weijnen; voortgezet door J. Goossens en A. Hagen. – Assen : Van Gorcum

II: Niet-agrarische vakterminologieën

Afl. 7: Kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster/H. Crompvoets, H.H.A. van de Wijngaard. – III. Met reg.

NUGI 943

Trefw.: Limburgse dialecten; woordenboeken.

ISBN 90 232 2821 9

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de provincie Limburg, de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's Gravenhage.

Lay-out en druk: Van Gorcum, Assen

INHOUDSOPGAVE

1. TEN GELEIDE	VII
2. Inhoudsopgave bij TEXTIELBEWERKENDE EN -VERWERKENDE BEROEPEN	XVII
3. Terminologie van de KLEERMAKER/NAAISTER	1
4. Terminologie van de HANDSPINNER	96
5. Terminologie van de HANDWEVER	103
6. Terminologie van de TOUWSLAGER	124
7. Terminologie van de MUTSENMAAKSTER	139
8. Register	145

TEN GELEIDE

ALGEMEEN

In aflevering WLD II.7 vindt men een inventarisatie van de terminologieën van de kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager en mutsenmaakster. Bij al deze textielbewerkende of -verwerkende beroepen gaat het om terminologieën die gegroeid zijn in de periode waarin de uitoefening van deze ambachten nog voornamelijk handenarbeid was. Anno 1992 zijn deze beroepen fabriekswerk geworden met grootschalige produktiemethoden. In dorpen of steden zal men nog wel her en der een kleermaker en naaister vinden die kleinschalig thuiswerk verrichten, maar het zijn er niet veel meer. Handspinner, handwever, touwslager en mutsenmaakster zijn als kleinschalig beroep helemaal uit onze samenleving verdwenen. In 1983 is er vanuit de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde (NCDN) via krant en radio in beide provincies Limburg nog een allerlaatste poging gewaagd om informanten te vinden voor vragenlijsten die over deze beroepen gingen. Het resultaat was nihil. Wel wist men nog te vertellen dat de vader of moeder van die en die het beroep van wever of mutsenmaakster had uitgeoefend, maar goede zegspersonen kwamen echter niet meer opdagen. Men moest dus volstaan met de gegevens die op de NCDN aanwezig waren. Positiever was de respons voor de beroepen van kleermaker en naaister. Van beide beroepen kon mede door de oproep van 1983 nog een redelijk medewerkersnet uit beide provincies Limburg samengesteld worden. Het resultaat van de verwerving van dialectwoorden betreffende de textiel vindt men in WLD II.7 vastgelegd.

METHODE VAN BEWERKING

De methode van bewerking en spelling komen overeen met die van aflevering 1 en volgende afleveringen van WLD II en daardoor, op enige kleine afwijkingen na, ook met die van de afleveringen van WLD I. De toelichting bij het lemma-opschrift is doorgaans beperkt en zo exact mogelijk gehouden. Wanneer men over een bepaald begrip uitgebreidere informatie wil, kan men de parallelle lemmata in aflevering 4 van deel II van het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten* („terminologie betreffende textiel”) erop naslaan.

In de voorbereidende fase van aflevering WLD II.7 heeft mevr. W.A.J.H. Rutten in het kader van haar doctoraalexamen Vrije Studierichting Letteren met als hoofdrichting Dialectkunde honderd lemmata van de terminologie van de kleermaker gereedgemaakt.

BEWERKT GEBIED

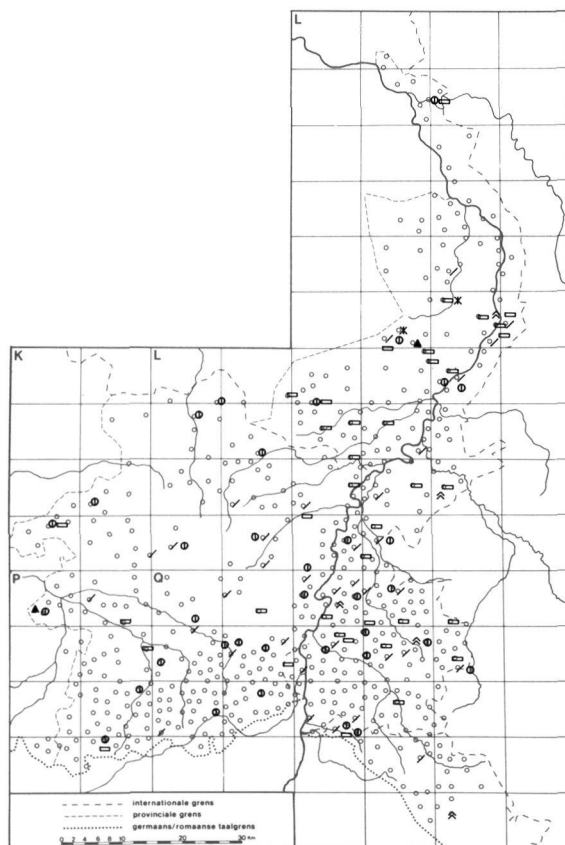
Op de kaart OVERZICHT BRONNEN vindt men via symbolen de plaatsen terug waarvoor vragenlijsten over de beroepen kleermaker, naaister, handspinner, handwe-

II.7

OVERZICHT BRONNEN

- ∕ vragenlijst N 59 kleermaker
- ◊ vragenlijst N 62 naaister
- ▭ vragenlijst N 34 handspinner
- ⋈ vragenlijst N 39 handwever
- ▲ vragenlijst N 48 touwslager
- × vragenlijst N 61 mutsenmaakster

ver, touwslager en mutsenmaakster ingevuld zijn. Alleen die plaatsen zijn in kaart gebracht waaruit een ingevulde vragenlijst van de NCDN werd ontvangen.

BRONNEN BETREFFENDE DE TERMINOLOGIE VAN DE KLEERMAKER, NAAISTER, HANDSPINNER, HANDWEVER, TOUWSLAGER EN MUTSEN-MAAKSTER

Tussen ronde haken worden aan het begin van het lemma de voor dat lemma van belang zijnde bronnen opgegeven. De belangrijkste bron voor een beroep is doorgaans de betreffende vragenlijst die vanuit de NCDN werd verzonden. Voor de terminologie van de kleermaker was de belangrijkste bron de „Nijmeegse” vragenlijst nr. 59, samengesteld door drs. P. Vos en drs. J.M. van Dieten. Vragenlijst nr. 62 betreffende de terminologie van de naaister ontwierp drs. P. Vos met behulp van een scriptie van drs. M. Weijnen. Vragenlijst nr. 34, gewijd aan de terminologie van het spinnen met behulp van het spinnewiel, werd in 1970 vervaardigd. Over de terminologie van de handwever stelde drs. P. Vos vragenlijst nr. 39 samen met behulp van voorbereidend werk van M.A.W. van de Ven. Ook de vragenlijsten nr. 48 betreffende de terminologie van de touwslager en nr. 61 betreffende de terminologie van de mutsenmaakster werden door drs. P. Vos geredigeerd.

Een aantal gegevens is ontleend aan de enquêtes van Schrijnen – Van Ginneken – Verbeeten (1914), van de Zuidnederlandse Dialectcentrale van de Katholieke Universiteit te Leuven, van dr. W. Roukens en van het P.J. Meertens-Instituut te Amsterdam. Helaas was het door reorganisatie op het P.J. Meertens-Instituut niet mogelijk het daar aanwezige dialectmateriaal betreffende „schaar” (A 14, 14), „naald” (A 14, 19), „speld” (A 14, 19), „tornen” (A 39, 6a), „tornmesje” (A 39, 6b), „torn, losse draad” (A 39, 6c), „scheur (in kledingstuk)” (A 39, 6c), „spinnewiel” (A 43, 6a), „drijf wiel van het spinnewiel” (A 43, 6b) en „knippatroon” (A 44, 8a en 8b) over te nemen.

Bij de toelichting van het lemma-opschrift is vaak gebruik gemaakt van bronnen in de toelichting zoals men die vindt in aflevering 4 van deel II van het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten* („terminologie betreffende textiel”). Niet alle daar genoemde bronnen zijn echter voor WLD II.7 van belang. Wil men meer of andere informatie, dan zij men verwezen naar het bronnenmateriaal en de toelichtingen van WBD II.4. Om de vergelijking van beide afleveringen te vergemakkelijken zijn in WLD II.7 de lemma-opschriften zoveel mogelijk gelijk gemaakt aan die van WBD II.4.

Voor een overzicht van de in het lemma als monografisch materiaal verantwoorde bronnen zie men de INLEIDING op het WLD. Nieuw bronnenmateriaal en nieuwe geraadpleegde literatuur met het oog op aflevering WLD II.7 betreffende de beroepen kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager en mutsenmaakster zijn:

- Bruegel, A van, *Brabantse mutsen uit grootmoeders tijd, Bijdragen tot de studie van het Brabants Heem, dl. XIV*, uitg. Stg Brabants Heem 1975.
- Bonthond, J.T., *Woordenboek voor den Manufacturier, stofnamen en vakuitdrukkingen*, Groningen-Batavia 1943 (2).
- Brouwers, A.P.J., *De vlasserij in het Nederlands van de eerste helft der twintigste eeuw*, diss. Nijmegen 1957.
- Burgers, R.A., *100 Jaar G. en H. Salomonson*, diss. Leiden 1954.
- Crompvoets, H., m.m.v. J. van Schijndel, *Mééls Woordeboek*, Meijel 1991.
- Dale, Van, *Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*, Utrecht-Antwerpen, 1984 (11).
- Devos, M. [e.a.], *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten, Deel II, afl.3 (handspinner en touwslager)*, Tongeren 1982.
- Dieten, J.M. van, *Vragenlijst voor het onderzoek naar de kleermakersvaktaal*, scriptie Nijmegen 1967 (ongepubliceerd). Deze scriptie bevat woordmateriaal uit L 270 (Tegelen) en Q 112 (Kunrade).
- Dijkmeijer, E., *Textielwarenkennis*, Commissie voor de vakopleiding in de textielhandel, Amsterdam z.j.
- Gerritse, J.P.J., *Het kleermaken; handleiding voor het onderwijs in het kleermaken op school en werkplaats, dl. 1*, Doetinchem z.j.
- Ginneken, J. van, m.m.v. W. Kea, *Handboek der Nederlandsche taal dl. II: De sociologische structuur* (pag. 360-371: De spinners- en weverstaal), Nijmegen 1914.
- Goossens, J., *Pseudo-Lautverschiebung im niederländischen Sprachraum*. In: *Niederdeutsches Jahrbuch*, jrg. 91 (1968), pag. 7-41.
- Grothe, D., *Mechanische Technologie, ten dienste van het middelbaar onderwijs, een leerboek voor fabrikanten en industriëlen, een leesboek voor beschaafden*, Groningen 1871 (2).
- Iersel, M. van, *De touwslager. Vlugschrift van de heemkundige studiekring „De Kleine Meijerij”, 13* (1959), nr. 1, pag 3-6.
- Jamar, H., *De touwslagerij; Jaarboek VII* (1954), Nationale Commissie voor Folklore, Vlaamse afdeling, Documentaire folkloristische films (pag. 51-70), pag. 52-58.

II.7

- Meima, H., *Heren- en jongensbovenkleding*, Amsterdam 1951 (geciteerd als Meima I).
- Meima, H., *Bedrijfskleding*, Amsterdam 1951 (geciteerd als Meima II).
- Moor, W.A.M. de, *Een inleidend onderzoek naar de terminologie en begrippen van de linnendamastweverij met de hand*, doct. scriptie Nijmegen 1960 (ongepubliceerd).
- Morand, A., *De grote handwerkenencyclopedie, alles over naaien, breiden, haken, borduren en tapisserie*, 1972 (6).
- Papenhuyzen, G., *Damescoupe „nationaal”, leerboek van de Nederlandse School voor Coupeurs en Coupeuses, „De kleder-industrie N.V.”*, Doetinchem 1948 (4) (geciteerd als Papenhuyzen I).
- Papenhuyzen, G., *Herencoupe „Nationaal”, volledige handleiding voor de moderne coupe voor herenkleding en de bewerking*, Doetinchem 1948(4) (geciteerd als Papenhuyzen II).
- Papenhuyzen, G., *De jonge kleermaker, handleiding ten dienste van hen die zich in het kleermakersvak willen bekwamen, van het vakonderwijs, technische verenigingen, vakopleiding, enz.*, Doetinchem, z.j. (geciteerd als Papenhuyzen III).
- Prat, D. de, *Aide-Mémoire de l'industrie textile*, Paris-Liège, 1928 (3).
- Reader's Digest, *Het Beste Naaiboek*, Amsterdam-Brussel z.j. (geciteerd als Het Beste Naaiboek).
- Schmitz, W., Hee sett op gen katto. Ein Beitrag zum Wortschatz der Eupener Weber. In: *Geschichtliches Eupen, Band 1*, Eupen 1967, pag. 82-86.
- Ven, M. van de, *De vaktaal van de Gemertse handwever*, kand. scriptie Nijmegen 1961 (ongepubliceerd).
- Vos, P. en H. van Lieshout, *Woordenboek van de Brabantse Dialecten, deel II, afl. 4 (Textiel)*, Assen-Maastricht 1988.
- Wasser, B.A.J., *Terminologie van de Winterswijkse wevers*, doct. scriptie Nijmegen 1960 (ongepubliceerd).
- Weijnen, M., *Naaisterterminologie en kledingbenamingen*, kand. scriptie Nijmegen 1962 (ongepubliceerd). Hierin vindt men materiaal uit L 271 (Venlo) en Q 95 (Maastricht) (geciteerd als MW).
- Weyns, J. *Volkshuisraad in Vlaanderen, naam, vorm, geschiedenis, gebruik en volkskundig belang der huiselijke voorwerpen in het Vlaamse land van de Middeleeuwen tot de eerste Wereldoorlog*, uitg. in eigen beheer, Beerzel 1974.

LIJST VAN ZEGSLIEDEN EN MEDEWERKERS BETREFFENDE DE TERMINOLOGIE VAN DE KLEERMAKER, NAAISTER, HANDSPINNER, HANDWEVER, TOUWSLAGER EN MUTSENMAAKSTER

De dank van de auteurs gaat uit naar alle medewerk(st)ers aan de vragenlijsten die vanuit de NCDN over voornoemde beroepen werden verstuurd.

Betreffende vragenlijst N 59 (kleermaker):

As	L 417	F. Bergers, H. Nelissen, J. Hubrechts
Bilzen	Q 83	P. Slechten, R. Martens, L. Wirix, H. Timmermans

Bleijerheide	Q 121c	C. Crombach, dhr. Horsch
Born	L 428	H. Schwillens, G. Spee
Diepenbeek	Q 71	W. Billen, B. Smets
Doenrade	Q 27	J.H. Smeets
Echt	L 381	A. van Kempen, W. Vrancken
Eijsden	Q 198	M. Huijnen, P. Wolfs, Stg. Eijsdens Verleden dr. Janssen, R. Schepers
Eisden	Q 7	B. Paulissen-Willen
Geleen	Q 21	J. Melotte
Genk	Q 3	J. Huynen
's-Gravenvoeren	Q 200	M. Linssen, J. Brouns
Herten	L 330	J. Smeyers, G. Noppen
Horpmaal	Q 165	A. Lijnen
Houthalen	L 414	W. Kunzeler, G. Kunzeler
Horst	L 246	F. Knoren
Kunrade	Q 112c	M. Vincken, L. Jeurissen
Lanaken	Q 88	mevr. Sturmans-Vrouenraets, mevr. Van de Wall
Lutterade	Q 16	H.A. Loontjens, Th.L. Loontjens
Maastricht	Q 95	P. Urlings, H. Dolmans, J. Grote- claes
Meerssen	Q 99	J. Bosmans, M. Bloemen
Meeuwen	L 364	M. Reinders, H. Cromptvoets
Meijel	L 265	J. Keufgens
Montzen	Q 253	Don. Sniijders, M. Lipkens
Neeroeteren	L 368	J.A. Herings
Nieuwstadt	L 433	J. Slenter, mevr. Dekkers
Noorbeek	Q 197	K. Martens
Opglabbeek	L 416	H. Delahaye, J. Bos
Ransdaal	Q 111*	P.H. Schoeber
Reuver	L 299	M.J.A. Houben
Schinnen	Q 32	I. Dekoning, C.L. Durwael
Schulen	P 52	G.J. Wijnands
Stein	Q 15	G. Ewals
Tegelen	L 270	J. Helsen
Venlo	L 271	D. Vandebeeck, R. Broekmans, M. Lemmens, L. Beerten
Zolder	K 361	

Betreffende vragenlijst N 62 (naaister):

Achel	L 282	R. Winters, M. Smolders-Bloemen
Bilzen	Q 83	P. Slechten, M. Nijssen, A. Nijssen
Bleijerheide	Q 121c	C.J. Crombach, M.J. Crombach
Bocholtz	Q 211	A. Brausch-Martens
Boorseem	Q 11	J. Leenders
Diepenbeek	Q 71	W. Billen, E. Gilissen
Doenrade	Q 27	J. Smeets, C. Smeets-Dortants

II.7

Eigenbilzen	Q 86
Eisden	Q 7
Grevenbicht	L 425
Heerlen	Q 113
Herderen	Q 174
Hoepertingen	P 188
Houthalen	L 414
Jeuk	P 219
Kesseleik	L 298a
Loksbergen	P 47
Lutterade	Q 16
Maasmechelen	Q 9
Meijel	L 265
Munsterbilzen	Q 82
Neerpelt	L 312
Nieuwstadt	L 433
Noorbeek	Q 197
Oostham	K 315
Opglabbeek	L 416
Ottersum	L 163
Reuver	L 299
Rothem	Q 99*
Schimmert	Q 98
Sint-Martens-Voeren	Q 247
Tessenderlo	K 353
Tongeren	Q 162
Valkenburg	Q 101
Weert	L 289
Wellen	Q 78

L. Broux, K. Broux
 F. Vanloffeld, C. Emael, P. Ramakers
 R. Pernot
 J. Janssen, L. Quadvlieg-van de Broek
 M. Reynders
 Chr. Gos, mevr. Fourier
 Alf. Lijnen, P. Diliën
 J. Schalenborgh
 A. Keulers-Killaars, W. Killaars, M. Op 't Roodt
 L. Vandingenen, J. Jacobs
 Th. Sturmans-Vrouenraets
 J. Gilissen, C. Wevers, P. Kersten
 G. Gielen, W. Weerts
 mevr. Bijmens-Fransen, F. Broux
 J. Berben-Clercx, M. Simons, N. Schouteden
 J.A. Herings
 J. Slenter, mevr. Slenter
 R. Belemans, B. Ceunen-Luyten
 mevr. Maesen, mevr. Wevers
 A. Akkers, gez. Van Swaemen
 G. Niesen-Nabben
 H. Dolmans, P. Urlings, mevr. Van Neer-Mullenders
 G. Kerckhoffs
 E. Naelaerts, G. Janssen
 J. van Thienen, A. Volders
 L. Severijns, A. Jammaers-Bovie
 Veldeke-kring Valkenburg
 P. Adriaens, dames Houben
 Chr. Maes, Th. Maes, M. Meekers

Betreffende vragenlijst N 34 (handspinner):

Alken	P 120
Bleijerheide	Q 121c
Blerick	L 269
Boekend	L 269b
Ell	L 320a
Geulle	Q 18
Guttecoven	L 429
Helden	L 291
Hoensbroek	Q 39
Jeuk	P 219

M.R. Smets, R. Neven
 C. Crombach, M. Hoofs
 J. Verhoeckx
 J. Gubbels, mevr. Vaessen-Janssen
 J.Chr. Driessen
 F.H. Kengen
 J. Schmeits
 G. Engels, G. Verschaeren, P. Verber, M. Hendrix
 M. Stijfs, mevr. Stijfs-Olfen
 G. Schalenborgh, U. Gillard

Klimmen	Q 111	E. Brouwers, mevr. Kickken
Leuken	L 289b	J. Brunnenberg
Leveroy	L 292a	H. Vossen, mevr. Vossen-Deckers
Maastricht	Q 95	G. Kamps
Mechelen	Q 204a	W. Heuts
Meerssen	Q 99	H. Dolmans, mevr. Dieren-Simens
Meijel	L 265	G. Gielen, M. Engels
Montfort	L 382	G. Maessen
Neeritter	L 321a	C. van der Veen-Kwaspen, H. Steyvers, L. Steyvers
Neeroeteren	L 368	G. Braekers
Noorbeek	Q 197	J. Slenter
Ophoven	L 371	D. Timmermans
Ottersum	L 163	A. Akkers, mevr. Kamps-Stoffelen
Panningen	L 290	J. Claessen, G. Reuls
Posterholt	L 387	H. Schoenmakers
Reuver	L 299	R. Rovers
Schimmert	Q 98	G. Kerckhoffs, mevr. Jennen-Gemini
Sevenum	L 266	J. Rögels
Stevoort	P 58	N. Martens, L. Hermans
Susteren	L 432	H. Schwillens, mevr. Schrans
Tegelen	L 270	J.H. Houx
Tessengerlo	K 353	L. Mariën, L. Rutten
Tungelroy	L 318b	S. Kiggen, G. Kiggen
Ulestraten	Q 97	C. Eggen, J. Stultiëns, A. Urlings-Raeven, mevr. Graat-Eggen
Venlo	L 271	J. Scheepers, K. Haanen
Waubach	Q 117a	H.M. Goossens, mevr. Knob-Haan
Weert	L 289	J.H. Adriaens, P. Adriaens
Zutendaal	Q 5	J. Geussens, J. Schreurs, J. Weytjens, H. Lambie

Betreffende vragenlijst N 39 (handwever):

Elsloo	Q 17	M. Voncken
Eupen	Q 284	L. Hermans, M. Fritsch, H. Thess
Heerlen	Q 113	dhr. Kengen
Posterholt	L 387	W.J. Roncken
Stramproy	L 318	M. Steijvers
Venlo	L 271	M. Peeters

II.7

Betreffende vragenlijst N 48 (touwslager):

Beringe	L 265c	P. Vos, P.J. Verber
Loksbergen	P 47	L. Vandingenen

Betreffende vragenlijst N 61 (mutsenmaakster):

Meijel	L 265	G. Gielen, M. Kupers
Sevenum	L 266	N. van de Goor-van Enckevort.

VERANTWOORDING ILLUSTRATIEMATERIAAL

Wat betreft de illustraties van WLD II.7 is er voornamelijk geput uit het materiaal van WBD II.4, afgezien van de woordkaarten. De opgenomen tekeningen zijn in 1988 vervaardigd door dhr. B. Fekkes van de Tekenkamer van de Audiovisuele Dienst van de Katholieke Universiteit te Nijmegen. De foto's c.q. afbeeldingen nummers 66, 73, 74, 75, 77, 79 en 80 zijn afkomstig van het Belgisch Openluchtmuseum Bokrijk te Genk, de nummers 55, 56 en 57 van het Textielmuseum te Tilburg en van afbeelding 73 is de tekening afkomstig uit het archief van het *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten*.

ALFABETISCH REGISTER EN WOORDKAARTEN

Bij de totstandkoming van de definitieve versie van aflevering WLD II.7 heeft drs. J. van Schijndel een belangrijk aandeel gehad. Hij zette de op fiches uitgewerkte lemma's op diskette en trad zo nodig corrigerend op in de tekst. Daarnaast stelde hij het alfabetisch register samen. Tevens droeg hij zorg voor de realisering van de woordkaarten met gebruikmaking van apparatuur van het Universitair Centrum voor Informatievoorziening (UCI, voorheen Universitair Rekencentrum) te Nijmegen.

FINANCIËLE STEUN EN BEGELEIDING

Aflevering WLD II.7 kon tot stand komen doordat de provincie Nederlands Limburg de arbeidsplaatsen van dr. H. Cromptvoets en drs. H. van de Wijngaard bekostigde. Een subsidie voor de drukkosten verstrekke de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

De werkzaamheden stonden onder toezicht van de Begeleidingscommissie WLD, die wordt gevormd door mr. J.G. Smeets, voorzitter, en de leden dr. J. Cajot, prof.dr. J. Jansen, prof.dr. J. Goossens, prof.dr. A. Hagen, dhr. F. Walraven en prof.dr. A. Weijnen. De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof.dr. J. Goossens en prof.dr. A. Hagen. Het werk werd uitgevoerd aan de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde van de Katholieke Universiteit Nijmegen.

mei 1992

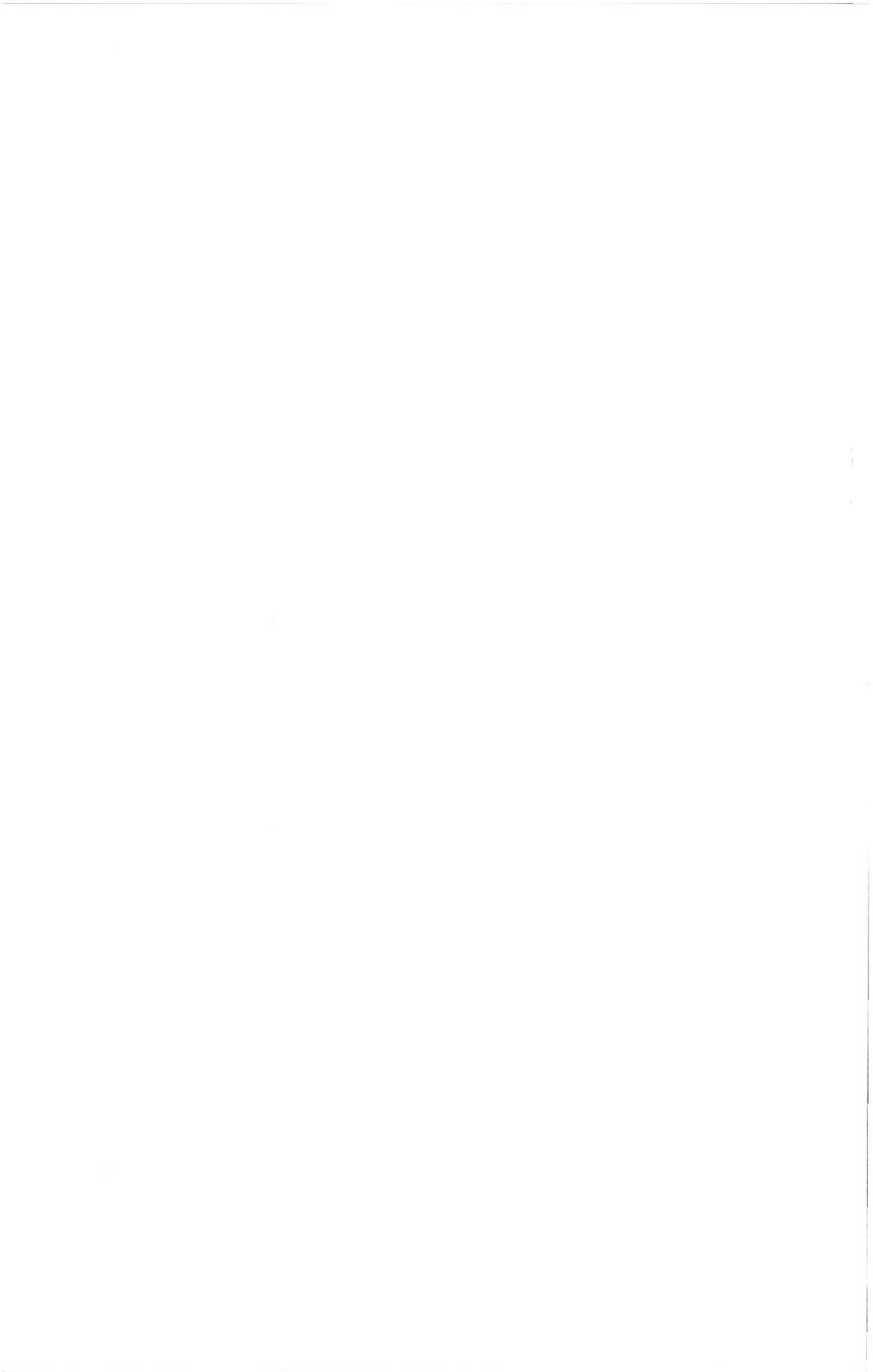
dr. H. Cromptvoets
drs. H. van de Wijngaard

**VAKTERMINOLOGIE IN VERBAND MET TEXTIELBEWER-
KENDE EN -VERWERKENDE BEROEPEN**

Terminologie van de kleermaker, naaister, handspinner,
handwever, touwslager en mutsenmaakster

TEXTIELBEWERKENDE EN
-VERWERKENDE BEROEPEN

Bij lemmata voorzien van een * is een kaart opgenomen.

KLEERMAKER EN NAAISTER	1	bukskin	8
		changeant	8
Algemeen	1	cheviot	8
		crêpe	8
		crêpe de chine	8
		crêpe georgette	8
<i>Benamingen voor kleermaker, naaister, het bedrijf e.d.</i>	1	damast	9
naaien *	1	diemit	9
kleermaker *	2	diolen	9
kleermaker (smaadnamen, bijnamen)	3	duffel	9
naaister *	3	flanel	9
huiskleermaker, thuiswerker	4	flanel voor (werk)hemden	9
huisnaaister	4	fluweel, velours	9
kleermakersvak	4	gaas	10
kleermakersbedrijf	4	gabardine	10
op karwei gaan	5	haarvilt	10
maakloon	5	jeans	10
kleinwerk	5	jersey	10
kleinwerker	5	jute	10
kleinwerken	5	kamgaren stof	10
grootwerk	5	katoen	10
grootwerker	5	keper	11
grootwerken	5	kunstzijde	11
zwartwerk	5	laken	11
zwartwerker	6	lamswol	11
zwartwerken	6	linnen, linnengoed *	11
vestenmaker	6	loden	12
broekenmaker	6	luster	12
dameskleermaker	6	matting	12
bontwerker	6	merinos	12
coupeur	6	mohair	12
fijnnaaister	6	moiré	12
pompier	7	molton	12
naaiwerk	7	mousseline	13
leren naaien	7	mul	13
naailes	7	natuurzijde	13
		neteldoek	13
		nylon	13
<i>Benamingen voor stoffen en kunststoffen</i>	7	ongebleekte baalkatoen	13
acryl	7	peau de pêche	13
alpaca	7	perkal	13
angorawol	7	pilo	13
astrakan	7	piqué	13
baai	7	pluche	13
badstof	8	pocketing	14
batist	8	popeline	14
bedfort	8	ratiné	14
bevertien	8	ribfluweel, (koord-)manchester	14
bombazijn	8	rips	14
bouclé	8	ripszijde	14

II.7

saai	14	Materialen	20
satijn	14		
satinet	14		
serge	14	<i>Voering, (sier)band, lint, elastiek enz.</i>	20
shantoeng	14	binnervoering	20
shetland	15	paardehaar, kameelhaar	20
stof	15	zakkenvoering	21
taf	15	pasband	21
tarlatan	15	boordband	21
tergal	15	biaisband	21
terlenka	15	stootband	21
tieretein	15	passement	22
trevira	15	band, lint	22
tricot	15	franje	22
tricotine	15	elastiek	22
tule	15		
turks leer	15	<i>Draad, garen, klosje enz.</i>	23
tweed	16	draad *	23
velvet	16	garen	24
vilt	16	streng *	24
voile	16	naaidraad	25
whipcord	16	rijgdraad	25
wol	16	naaigaren	25
zijde	16	handgaren	26
		machinegaren	26
<i>Stofbenamingen naar gebruik</i>	16	rijggaren	26
beddetijkstof	16	stikgaren	26
schortenbont	16	knopengaren	26
voering(stof)	17	naaizijde	26
		handzijde	27
<i>Kantbenamingen</i>	17	machinezijde	27
kant	17	stikzijde	27
brusselse kant	17	knoopsgatenzijde	27
brugse kant	17	paskoord -afb. 1-	27
engelse kant	17	garenklosje, garenpijpe	28
valencienneskant	17		
garenkant	17	<i>Knopen en andere sluitingen</i>	28
feston	18	haken en ogen	28
lamé	18	drukknop	29
entre-deux	18	gesp	29
		ritssluiting	29
<i>Aanzicht en kleur van stoffen</i>	18		
zelfkant	18	<i>Versieringen</i>	29
vleug	18	git	29
met de vleug mee	18	paillette	29
tegen de vleug	18		
<i>Patroon en motief bij stoffen</i>	18	Gereedschap	30
patroon, dessin *	18		
soorten patronen of dessins	19	<i>Werktafel, opberg- en ophangmogelijkheden</i>	30
van een bepaald patroon voorzien	20	kleermakerstafel	30
		lade in de kleermakerstafel	30
<i>Staal en stuk stof van bepaalde lengte</i>	20	garenkistje	30
staal, monster	20	kleerhanger	30
lap stof	20		

<i>Meet- en tekengereedschap</i>	30	spiritusijzer	43
meetlint -afb. 2-	30	stoomstrijkijzer	43
driehoek -afb. 3-	31	treeft -afb. 18-	43
kromme lat -afb. 4-	31	perskachel	43
kopieerwielkje -afb. 5-	31	perskom	43
kleermakerskrijt -afb. 6, 7-	31	perskussen -afb. 19-	44
		handkussen	44
		schouderkussen	44
<i>Scharen</i>	32	perswant	44
schaar -afb. 8-	32	persspons	45
kleermakersschaar	33	perslap, strijklap	45
		kleermakersborstel -afb. 20-	45
<i>Naalden, spelden, priem en toebehoren</i>	33		
naald	33	<i>Gereedschap voor het maken van knoopsgaten</i>	45
oog van de naald	34		
punt van de naald	34	knoopsgatenschaar -afb. 21-	45
machinenaald	34	knoopsgatenbeitel	46
rijgnaald -afb. 9-	34	beitelblok	46
borduurnaald	35	gaatjestang	46
kralennaald	35	knoopsgatentang -afb. 22-	46
stopnaald	35		
maasnaald	35		
paskoordnaald -afb. 10-	35	Bewerkingen en onderdelen van producten in bewerking	47
speld *	35		
speldenkussen -afb. 11-	36	<i>Algemeen</i>	47
veiligheidsspeld	37		
naaldenkoker	37	sprong	47
naaldendoos	37	mislukt	47
naairing -afb. 12-	37	wanproduct	47
vingerhoed -afb. 13-	38		
priem -afb. 14-	38		
		<i>Maat nemen</i>	47
<i>Naaimachine</i>	38		
naaimachine	38	aanmeten -afb. 23-	47
trapnaaimachine	39	wijdte	49
handnaaimachine	39	breedte	49
stikmachine	39	hoogte	49
knoopsgatenmachine	39	rughoogte -afb. 24-	49
zigzagmachine	39	lengte	49
		mouwlengte -afb. 25-	49
		bovenwijdte -afb. 26-	49
		taillewijdte -afb. 27-	50
<i>Pasgereedschap</i>	39	heupwijdte, zitwijdte	52
paspop	39	buikvoorsprong -afb. 28-	54
passpiegel	40	tussenbeenlengte (bij broeken) -afb. 29-	54
<i>Pers- en strijkgereedschap</i>	40	<i>Patroontekenen, knippen en snijden, suçons (coupennaad, figuurnaad)</i>	54
perstafel, strijktafel	40		
persplank, strijkplank	40	patroontekenen	54
persbok	40	knippatroon	54
broekenplank -afb. 15-	40	grondpatroon	54
mouwplank -afb. 16-	41	pasmodel	54
kragenblok	41	vergaartekens	56
persijzer -afb. 17-	41	snit	56
houtschoolstrijkijzer	41	knippen, snijden	56
elektrisch strijkijzer	42	verknippen, versnijden	56
boutijzer	42	halsgat	56
gasijzer	43	armsgatuitsnijding	57

II.7

armkogel	57	overhandse steek -afb. 40-	70
naad	57	zigzagsteek	70
coupenaad, figuurnaad	57		
suçon, suçonnaad	57	<i>Siernaaien, naaien ter afwerking</i>	71
onderarmsuçon	57	festonneersteek -afb. 41-	71
taillesuçon	57	festonneren	71
buiksuçon	58	knoopsgatensteek -afb. 42-	71
halssuçon	58	kettingsteek	71
borstsuçon	58		
rugsuçon	58	<i>Onzichtbaar naaien (schuilnaaien)</i>	72
heupsuçon	58	onzichtbaar naaien	72
broeksuçon	58	blinde steek	72
		blinde naad	72
<i>Wijze van naaien, naaisteken en naden</i>	58	uiteren -afb. 43-	72
vademen	58	stoppen	72
stropen, gezegd van de draad	59	aannaaien -afb. 44-	72
kleermakerszit -afb. 30-	60		
op de knie naaien	60	<i>Plooien, rimpelen (inclusief geplooide versierselen)</i>	72
in de lucht naaien	60	plooien	72
naaien met te lange draad	61	plooi -afb. 45-	73
luie of slordige naaister of kleermaker	61	strepen	73
spelden	61	rimpelen, fronsen -afb. 46-	73
		plisseren	74
<i>Hulpnaaien</i>	61	plissé	74
doorslaan	61	smokken	74
doorslagsteek	61	oppoffen	74
uithalen van de doorslagsteken	62	ruche -afb. 47-	74
rijgen *	62	jabot	75
rijgsteek -afb. 31-	63	volant -afb. 48-	75
		<i>Slordig, verkeerd naaien</i>	75
<i>Het eigenlijke naaien</i>	64	slordig, verkeerd naaien	75
stikken	64	slordig, slecht naaiwerk	75
stiksteek -afb. 32-	64	mislukte steek	75
overstikken	64	losse naad	75
breed stikken	64	ontnaaid	75
kort stikken	64		
pijpesteel stikken	64	<i>Passen</i>	75
pijpesteeltje	65	pasklaar	75
spinnetje, driehoekige trems	65	passen	76
spinnetje maken	65	pas	76
doorgestikte naad	65	eerste pas	76
stolpen	65	tweede pas	76
doorputten	65	goed passen	76
pikeren -afb. 33-	65	aftekenen met krijt	76
aanslaan -afb. 34-	66		
strossen -afb. 35-	66	<i>Persen</i>	77
kruissteek -afb. 36-	67	persen	77
zomen	68	de hittegraad vaststellen	77
zoomsteek -afb. 37-	68	voorkrimpen	77
zoom -afb. 38-	68	openpersen	77
de zoom aftekenen	69	inzepen	77
de zoom afspelden	69	afglanzen	77
overzomen	69		
tegenzomen, tegennaaien	69		
flanelsteek -afb. 39-	69		
overhandsen, omslingeren	69		
overhands	70		

valse glans	78	okselstuk	85
dresseren	78	mouwvoering aannaaien	85
teruglopen	78	mouwomslag, manchet	86
afpersen	78		
<i>Het binnenwerk (van het colbert) maken</i>	78	<i>Onderdelen (inclusief naden, splitten, enz.) van diverse kledingstukken</i>	86
bijsnijden	78	hals	86
kunstmatige borstwelving	78	boord	86
de borst in het linnen trekken	78	voorpand	86
borst inwerken	79	naadloze (midden)rug	86
binnenvoering innaaien	79	rugvoeringplooi	86
plastron	79	haaksplit	87
plak	79	rugsplit	87
de binnenvulling vastnaaien	79	roksplit	87
bijwerken van het paardehaar	80	rugband	87
schoudevulling *	80	trekkers	87
afdünnen	81	platstuk	87
wegsnijden	81	jukstuk	87
		schouderstuk	87
<i>Het beleg aanbrengen</i>	81	schoudernaad	87
beleg	81	spie	88
beleg opzetten	81	schoot	88
aangesneden beleg	81	slip	88
Onderdelen van in bewerking zijnde kledingstukken	82	Bijzondere verrichtingen	88
		<i>Algemeen</i>	88
<i>Algemeen</i>	82	een bochel inwerken	88
geer	82	buikbroek	88
geren	82		
omslag	82	<i>Afwerken</i>	89
		voeren	89
<i>Kraag van colbert of japon</i>	82	omboorden	89
kraag	82		
staande kraag	83	<i>Knoopsgaten of nestelgaten maken en knopen aanzetten</i>	89
bovenkraag	83	knoop	89
onderkraag	83	knoopsgat	89
breuklijn	83	knoopsgat inknippen, insnijden	90
staander	83	een draad om het knoopsgat naaien	90
legger	83	loos knoopsgat	90
spiegel	83	nestelgaatje (bij knoopsgat)	90
kraagpunt	83	op een steeltje zetten	90
revers	83	tegenknoop	91
ophanger	84		
		Vermaken, corrigeren van fouten, verstellen enz.	91
<i>Mouw, mouwsoorten, mouwonderdelen</i>	84	pompen, vermaken	91
mouw	84	pomp	91
pofmouw	84	balans in het stuk brengen	91
raglanmouw	84	te wijd	91
mouwkop	84	te wijde mouw	91
ondermouw -afb. 49-	84	lubberen	91
sousbras	85	te eng	91
mouwsplitje	85		
vals splitje	85		

II.7

te strakke mouw	92	haspel -afb. 53-	102
trekken	92	twijnen	103
niet glad hangen	92	tweedraads	103
niet glad	92	driedraads	103
niet gladzittende zak	92	haspelen	103
blazen	92	strengen	103
straling	92	strenghout	103
ongelijk, gezegd van een zoom	92		
ongelijke zoom	92		
ongelijk hangen	93	HANDWEVER	103
valse plooi	93		
tornen	93	Algemeen	103
uitleggen	93	handwever	103
innemen	93	fabriekswever	103
opnaaisel	94	wever (bijnaam)	103
keren	94	weefkamer	103
verstellen	94	weverij	104
scheur	95	tamboer	104
winkelhaak	95	voorschoot	104
gat	95	stoffeerder	104
slijtplek	95	wevershulp	104
slijtsel	95	schrobmachine	104
versleten	95	weven	104
rafel	95	handweven	104
rafelen	95	fabrieksweven	104
		thuisweven	104
HANDSPINNER	96	getouw stellen	104
		getouwsteller	104
Het spinnewiel en de onderdelen ervan	96		
spinnewiel * -afb. 50-	96	Het weefgetouw	104
onderstel	97		
trede	98	<i>Soorten getouwen</i>	104
snaar	98	handweefgetouw * -afb. 54, 55-	104
koppelstang	98	machinaal weefgetouw -afb. 56-	105
arm	98	lijnwaadgetouw	105
spinrokkengat	98	jacquardgetouw -afb. 57-	105
spinrokken	98		
drijf wiel	99	<i>Grote onderdelen van het handweefgetouw</i>	105
wielgaffel	99	zijden	105
as van het drijf wiel	99	galg	107
naaf van het drijf wiel	99	scheien	107
spaken van het drijf wiel	99	spanplank	107
stelknop	99	kamhout	107
ligger -afb. 51-	99	(hang)ladebalk	107
nonnen	99	zitplank	107
vleugel -afb. 52-	100	strijkboom	107
klos	101	kettingboom	108
haken	101	boomgleuf	108
trendel	101	deunstok	108
spil	101	borstboom	108
		doekboom	108
Spinnen, twijnen en haspelen	101		
spinnen	101	<i>Kleine onderdelen van het handweefge-</i>	
fijn spinnen	102	<i>touw</i>	108
grof spinnen	102	weefkam, weefraam -afb. 58-	108
onregelmatig spinnen	102		
onregelmatig gesponnen draad	102		

kamlatten	108	vitsroede	115
wel	108	vitskoord	115
paleiriemen	108	einde van de ketting	115
hevels	108	effenaar -afb. 62-	115
hevelogen	108	deksel van de effenaar	115
springhouten	108	kettingboomdraaier	115
trede	109	kettinghouder	115
tredeblok	109	boomstok	115
schemelskuil	109	hoofd	115
kamtouwen -afb. 59-	109	afkalven	115
kamslager	110	te plat bomen	116
weeflade -afb. 60-	110	te slap bomen	116
handlade	110	boomschijven	116
snellade	110	smet	116
rietkam	110	smetten	117
rietstaaf	110	kruisroeden	117
rietgroef	111	touwen aan de kruisroeden	117
ladebak	111		
jager	112		
leertje van de jager	112	<i>De schering op het getouw spannen</i>	117
zweepen	112	de weefkam inhangen	117
trekklos	112	de weefkam/weeflade hoger hangen	117
		de weefkam/weeflade lager hangen	117
<i>Weefspoel</i>	112	drom	117
weefspoel	112	onregelmatigheid aan een draad	117
handspoel	112	lenggaren	117
snelspoel	112	aandraaien	117
met de snelspoel weven	112	aandraaiplank	117
spoelriem	112	de kam vastzetten	117
spoelgaatjes	112	aanweven	117
spoelrollen	112	inrijgen van weef- of rietkam	118
spoelbek	112	inrijghaak	118
opsteken van spoelpijpen	112	rietmes	118
		riet van zes	118
		riet van zes en een halve	118
		riet van zeven	118
Bewerkingen	113	riet van zeven en een halve	118
		riet van negen	118
<i>Scheren</i>	113	sprong (van de ketting)	118
scheren -afb. 61-	113	bovensprong	118
ketting	113	ondersprong	118
kettingdraad	114	een roede inslaan	118
streng	114	aanrijgkoorden	118
scheerklossen	114	aanrijgstok	118
spoelen	114		
spoeler	114	<i>Vorbewerking van de ketting</i>	118
spoelster	114	sterken	118
scheerrek	114	sterkpad	119
kruisrek	114	uitschuivers	119
gang	114	sterkbak	119
scheerraam	114	sterkborstel	119
een kruis inlezen	114	droogwaaier	119
kruispen	114	waaier	119
de ketting van het scheerraam halen	114	vetten	119
onderband	115	vet	119
		platroede	119
<i>Bomen</i>	115		
bomen	115		

II.7

<i>Inslag en inslag aanbrengen</i>	119	platbinding -afb. 64-	123
inslag	119	keperbinding	123
garennummer	119	bovenwerk	124
spoelpijp	119	onderwerk	124
pijpspoel -afb. 63-	119	stuk	124
drijfriem	120	halflijnen	124
spil	120		
kroon	120	TOUWSLAGER	124
de sprong opentreden	120		
sprong wisselen	120	Algemeen	124
eruit vliegen, gezegd van de weefspoel	121	touwslager	124
inschieten (van de weefspoel/inslag)	121	spinner	124
schot	121	draaijongen	125
aanslaan	121	haspel -afb. 65, 66-	125
katoen inslaan	121	ophaspelen	125
afsteken van de kettingboom/doekboom	121	touwslagerij	125
opdeunen	121	hekelplek	125
regulateur	121	plaats voor gereedschap	125
tempel	121	vlas	125
de tempel opzetten	121	hennep *	125
tempelen	121	vlasvezel	126
schoten tellen	121	baal	126
inweven	121	ongehelde bundel vlas	126
		gehelde bundel vlas	127
<i>Weeffouten</i>	121		
dradenbreuk	121	Bewerkingen en gereedschap	127
platraad	121		
lus in weefsel	122	<i>Verwijderen van de houtdelen</i>	127
losse plek	122	braken	127
overschot	122	braak -afb. 67-	127
pokkel	122	zingelen -afb. 68-	127
uitrafelen	122	zingelbord -afb. 69-	127
inlengen van een nieuwe draad	122	zingelmes	127
weversknoop	122	scheven	127
<i>Nabewerkingen</i>	122		
van het getouw halen	122	<i>Bewerking van de vezels</i>	127
ruggen	122	hekel -afb. 70-	127
vollen	122	grove hekel	128
bleken	122	fijne hekel	129
apprêteren	122	hekelen	129
koken	122	nahekelen	129
scheren	123	hekeltafel	129
stoppen	123	werk	129
dampen	123		
pluizen	123	<i>Spinwerktuigen en onderdelen</i>	129
Produkten	123	spinhaspel -afb. 71-	129
weefsel	123	spinhaspelbok	129
fijn weefsel	123	handspil	129
zwaar weefsel	123	hoofd (van het touwslagerswiel)	130
stuk afgesneden weefsel	123	spinklos -afb. 72-	130
patroon	123	snaarrad	130
zelfkant	123	staak van het touwslagerswiel -afb. 73-	130
grijs weefsel	123	spie (voor het hoofd)	130
geruit weefsel	123	krukarm	130
gestreept weefsel	123		

<i>Spinnen</i>	131	Produkten	138
bussel spinmateriaal	131	draad	138
vastpakken (van een bussel spinmateriaal)	131	fijn garen	138
aanvoeren (van spinmateriaal)	131	op maat twijnen	138
lus aan de spindraad	131	streng -afb. 81, 82-	138
spinnen -afb. 74, 75-	131	tweedraadstouw	138
slag	131	driedraadstouw	138
slordig spinnen	131	teugel	139
verdikking in het spingaren	131	driestreng	139
splijten van het spingaren	131	vlastouw	139
vastzetten van het spingaren	131	dun touw	139
rest van hennepvezels	131	boeren- en visserstouw	139
het garen oprollen	132	dubbelgeslagen	139
		verdraaiing in het touw	139
<i>Touwslaan</i>	132	ineenslaan	139
touwslaan -afb. 76, 77-	132	ruig, gezegd van touw	139
scheren	132		
inlopen	132	MUTSENMAAKSTER	139
op pas maken	135		
strengen controleren	135	Algemeen	139
		mutsenmaakster	139
<i>Draaitoestellen en slede</i>	135	mutsenplooster	139
draaihaak	135	zondagsmuts	139
draaitoestel	135	toer	140
hakenbord -afb. 78, 79-	135	daagse muts	140
plank van het hakenbord	136	rouwmuts	140
tandrad	136	kapothoedje	140
touwslagersslede -afb. 80-	136	ondermutsje	140
lameroen	137	opmaken	140
<i>In elkaar draaien van de strengen</i>	137	Materiaal en versieringsbenodigdheden	140
draaiing uitlaten	137	karkas -afb. 83-	140
draaiing bijgeven	137	koper- of ijzerdraden in stof gevat -afb. 84-	140
kegelvormige klos	137	laiton	140
dwarshout	137	versieringsrand	140
gleuf in de kegelvormige klos	137	mutslinten	141
		netje van de sierkrans	141
<i>Schuren, afbranden, natmaken en vetten</i>	137	franjes aan de mutslinten	141
strijken	137	blesjes	141
afbranden	137	sierbloemen	141
strijkmiddel	137	siersteentjes	141
nadmaken	137		
kopstuk	137	Onderhoud	142
		de muts wassen	142
<i>Nabewerking of afwerking</i>	137	de muts bleken	142
kleden	137	stijfselen	142
garen voor het kleden	138	strijken	142
vernieuwen	138	blauwsel	142
koehoorn	138	stijfsel	142
splitsen	138	strijkijzer	142
splitschoorn	138		
touw teren	138	Bewerkingen en gereedschap	142
		binder	142
		laddertje -afb. 85-	142
		romp van de sierkrans	142

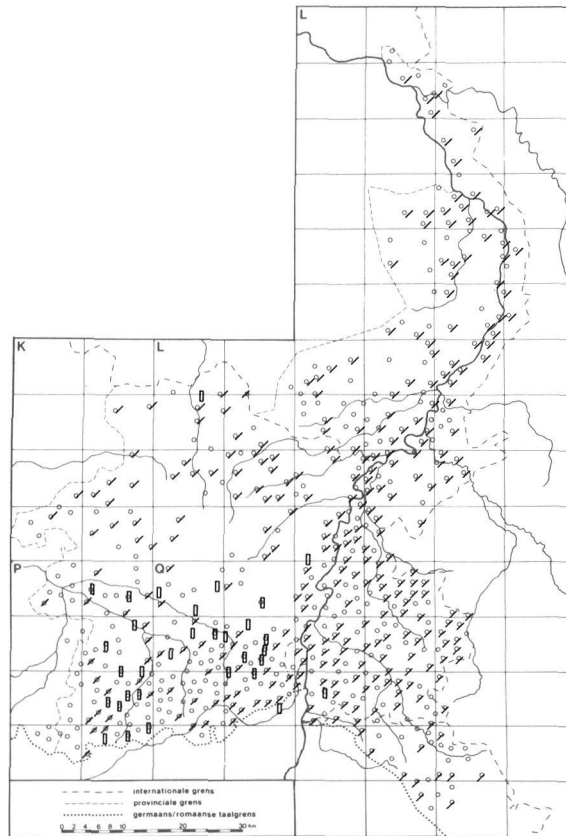

II.7

vleugels aan de romp	142	plooitang -afb. 86-	143
plooien maken	142	plooiram -afb. 87-	143
plooien van de voorstrook	143	plooiramlinten	144
ruches	143	plooiramstaafjes	144
kant aan de voorstrook	143	stomen	144
rucheskant aan de sierkrans	143		

NAAIEN

- ✓ *naaien*
- ▣ *lappen*

KLEERMAKER EN NAAISTER

Algemeen

Benamingen voor kleermaker, naaister, het bedrijf e.d.

NAAIEN (zie kaart)

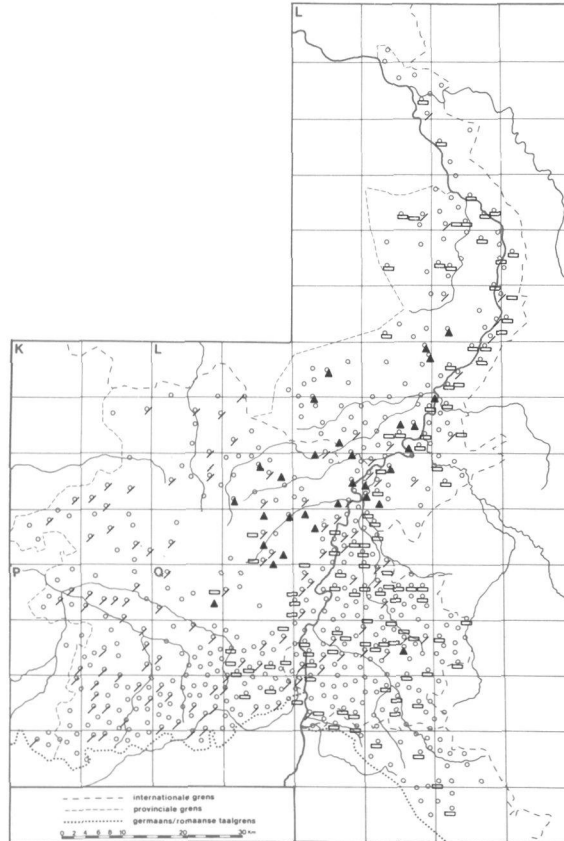
(N 62, 1a; N 62, 1d; A 2, 70; A 37, 1c; L 31, 46; Gi 1.IV, 12; MW; RND; Wi 40; S 25; monogr.)
 [Algemene benaming voor *naaien*. Informanten uit P 119, P 188 en Q 77 merken op dat de benaming *lappen* ouder is dan *naaien*.]
naaien: *nējā* L 163, 165, 209, 210, 211, 213, 215a, 216, 216a, 217, 245, 246, 246, 265, 269, 270, 288b, 289, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 317, 329, 330, 331, 333, 379, 380, 381, 385, 387, 416, 426, 431, 432, Q 14, 104a, 162, 187, 196; *nējan* K 278, L 282; *nēā* P 120, 178, Q 75, 78, 156, 177; *neajan* L 312; *nejā* L 164, 165, 191, 214, 214a, 215, 216a, 246b, 248, 250, 249, 266, 267, 268, 271, 288, 288a, 289, 289a, 290,

291, 295, 296, 298a, 299, 320, 321, 323, 326, 327, 328, 330, 374, 376, 377, 378, 381a, 381b, 382, 383, 385, 386, 417, 432, 433, 434a, P 121, 192, Q 3, 32a, 88, 95, 95a, 96b, 99, 101, 102, 105; *nejān* K 278, L 313, 316; *neā* L 384, Q 20, 168a; *neān* L 360; *nē* Q 71, 178, 179; *nēn* L 355, P 57, 176; *nēn* Q 1; *nējā* L 163, 192, 210, 214, 214a, 215, 215a, 245, 250, 268, 269, 269a, 271, 288, 288a, 289a, 290, 291, 293, 295, 299, 314, 318, 318b, 320, 222, 323, 329, 378, 382, 431, Q 19, 21, 36, 83, 95, 96a, 98, 99, 102, 172, 180, 181, 183, 188; *nējan* K 278, L 286, 312, 313, 358, 368; *nējā* L 209, 214c, 246b, 286, 312, 314, 316, 356, 364, Q 15; *nēajan* Q 14; *nejā* L 191, 192a, 213, 216, 217, 246, 246a, 246c, 247, 248, 249, 250, 265c, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 292, 293, 294, 297, 298, 300, 318, 319, 320, 325, 329, 331, 359, 360, 360a, 361, 362, 366, 367, 369, 370, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 381, 386, 387, 415, 416, 418, 419, 420, 421, 422, P 116, 120, Q 96a, 98, 99, 100, 206; *nejān* L 317, 363, 364, 365, 368, 416, 422, P 171; *neā* L 428, 431, Q 32a, 101; *nēā* K 360, 361, L 414, P 58, 119, 181, 182, 188, 218, 219, 227, Q 20, 39, 74, 83, 101, 111, 156, 161, 162,

II.7

KLEERMAKER

- / kleermaker
- = snijder
- ▲ schreuder

163, 166, 171, 174, 176a, 240; *nēan* L 413, Q 1; *nēn* K 357; *nēn* K 359, P 176, Q 77; *nēn* L 354; *nē.n* L 352, 353, 355; *nēa* Q 16; *nēa* Q 98; *nē* Q 175, 179; *nē* Q 82, 154, 179; *nējā* L 325, 381, 426, 429, Q 102; *nēan* L 355; *nēā* L 430, P 50, 183, 219, Q 21, 27, 29, 32, 32a, 33, 34, 36, 38; *nē* L 429, 430, Q 20, 30, 33; *nēn* L 429; *nājā* K 318, 357, 358, L 159a, 313, 317, 329, Q 95, 187; *nājā* L 164; *nājā* L 163; *najā* L 324, 360, 417; *najān* K 278; *nāwān* K 353; *naān* K 315; *nāā* Q 241; *nā* Q 2; *nān* Q 2; *ni-jā* Q 33, 88, 111, 192, 193, 197; *ni-jān* Q 247; *niā* Q 27, 30, 32, 33, 100, 101, 101a, 103, 106, 113, 284; *niējā* L 368, 425, Q 99, 100, 101, 193a, 203; *niājā* L 427, Q 7, 9, 12, 16, 22, 97, 98; *nīājā* L 420, 421, 423, 428, Q 9; *nīājān* L 368; *nīējā* L 425; *nīā* L 416, 432a, Q 21, 28, 35, 36, 38, 39, 88, 91, 101, 103, 112, 112a, 117a, 172, 188, 203, 203b, 284; *nīān* Q 10, 199; *nīējā* L 429a, Q 99*; *ni-jājā* Q 9; *nī-jā* Q 11; *niē* Q 101, 111, 115; *nījā* L 373, 415, Q 7, 12, 30, 32, 95a, 193, 195, 196, 197, 198, 200, 203, 203a; *nī* Q 27, 35, 110; *niānā* Q 112b, 113, 113a, 117b, 118, 121, 121a, 121b, 121c, 201, 202, 203, 204, 207, 208, 222, 247, 251, 253, 255, 259, 260, 278, 279; *nīānā* Q 113,

116, 117, 117a, 118, 118a, 119, 121, 121b, 201, 204, 205, 211, 222, 247a, 249, 253, 254, 263; *ni-jānā* Q 113, 202, 204a, 208; *ni-jnā* Q 204a, 208; *nīnā* Q 113, 116, 117, 118, 121; *niēā* Q 22; *nījā* K 278a, 316, 317, 317a, L 244b, P 51; *nōēn* K 315; *nōān* K 314; *nōjā* K 357; *nōwān* K 353; *nōā* P 50, *nōwā* P 47; *nōwājā* P 171; *nōjān* K 358; *nuā* P 47; **lappen:** Q 82; *lapā* L 312, P 52, 117, 119, 177, 179, 184, 185, 188, 193, 219, 222, 223, Q 3, 5, 72, 75, 7, 78, 83, 86, 89, 90, 93, 168a, 171, 174, 179, 195; *lapān* Q 71, 168a; *lāpā* Q 2; *lā.pā* P 55; **stoppelen:** *stōpālā* L 425.

KLEERMAKER (zie kaart)

(N 59, 197a; L 1a-m; L 28, 2; S 18; monogr.)
[Algemene benaming voor persoon die kleren maakt.]

kleer-/kledermaker: L 165, 216, Q 165; *klermēkār* P 176, Q 86; *klērmēkār* P 187a; *klērmākār* P 120; *klēрмаākār* P 188; *klēрмаār* K 278; *klērmēkār* Q 3; *klērmēkār* Q 158, 166, 240; *klērmēkār* P 192; *klērmēkār* Q 83, 89; *klērmēkār* Q 78; *klērmōkār* P 186; *klērmōkār* P 199, Q 3, 71; *klērmōkār* Q 3; *klērmākār* Q 177; *klērmēkār*

Q 161; *klērmekār* Q 167, 168; *klejārmākār* L 360, 368, 416, 418; *klejārmēkār* L 268, 269, 270, 299, 320, 328, 368, 374, 378, 381, 382, 417, 419, 425, 426, 427, 429, 434a, Q 7, 8, 9, 12, 16, 20, 22, 32, 72, 77a, 88, 95, 98, 99, 101, 102, 103, 105, 112, 179, 187, 198; *klejārmēkār* L 360, 366, 417, Q 78, 111*; *klejārmōkār* L 372, P 177; *klejārmikār* L 420; *klejārmikār* L 372; *klejārmīkār* L 319; *klejārmīkār* L 419; *klejārmēkār* L 422; *klejārmēkār* L 420; *klejārmekār* Q 162, 241; *klejārmēkār* Q 172; *klejārmēkār* L 333; *klejārmēkār* Q 156; *klejārmēkār* L 210, Q 113; *klejārmekār* Q 156; *klejārmīkār* P 188; *kleārmēkār* Q 3; *kleārmākār* L 355; *kleārmēkār* Q 71; *kleārmēkār* Q 93; *kleārmēkār* P 188; *kljārmēkār* Q 71; *klēmaākār* K 278; *klēmār* K 314; *klēmō?ār* K 315; *klejmiākār* P 188; *klejmōkār* K 318; *klēmākār* P 164; *klēmākār* P 121; *klēmōkār* P 172; *klirmākār* K 357, 358, 360, L 312, 313, 352, 414, Q 1, 2; *klirmākār* K 357, 358, 360, 361, L 286, 313, 316, 352, 355, P 46, 50, 53, 54, 55, 56, 115, 121; *klirmaākār* P 58; *klirmākār* P 218; *klirmōkār* P 176b, 188; *klirmōkār* K 278, 317, 318, 358, P 58, 117; *klirmēkār* P 121; *klīarma.kār* Q 2; *klīarmākār* L 266; *klīarmēkār* P 176; *klīarmōkār* Q 1; *klīarmōkār* K 315, 353; *klīarmōar* K 353; *klīarmākār* L 315, 414, P 211, Q 2; *klīarmaākār* P 52; *klīarmjēkār* P 177; *klīmākār* K 357, L 286, 312, 360, P 48, 171; *klīmekār* P 176a; *klīmōkār* P 172; *klīmōkār* P 188; *klīamākār* P 164; *klīamēkār* P 121, 176; *klīamōkār* K 316; *klīmēkār* P 176, 180, 192, 219; *klīamēkār* P 179; **snijder:** *snejdār* L 416, 417, Q 3, 86, 88, 93, 94, 95, 96a, 168a, 172, 175, 187, 198; *snejdār* Q 104a, 105; *snejdār* L 423, Q 3; *snejdār* Q 102; *sni-jdār* Q 196, 197, 200, 204a, 284; *snijdār* Q 202; *snidār* Q 9, 10, 12; *snidār* L 271, 295, 300, 323, 328, 378, 381, 427, 431, Q 7, 9, 10, 14; *snīdār* L 296, 297, 298, 299, 327, 329, 330, 331, 333, 385, 387, 425, 428, 429, 430, 432, 433, Q 15, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35, 97, 98, 99, 101, 110, 111, 111*, 112, 113, 116, 117b, 118, 121, 121c, 196, 203, 207, 208, 248, 253, 259; *snījār* L 270; *snīadār* Q 247; *snajdār* Q 89; *snājdār* Q 83, 173; *snejār* L 215, 215a, 216, 244b, 245, 250, 265; *snejār* L 164, 191, 209, 210, 213, 246, 246a, 248, 250; *sni-jār* L 249, 268; *snejār* L 217; **schreuder:** *sxrōr* L 289, 325, 372, 377, 379, 380, 381; *šrōr* L 321, 323, 327, 330, Q 112; *šrōar* L 371; *sxrūr* L 267, 288, 289, 372, 420; *šrūr* L 290, 291, 372; *šryār* L 319, 381; *šryār* L 320; *sxrūr* L 366, 368, 415; *šrūr* L 360, 360a, 368, 416, 417, 418; *šriar* L 360, 360a, Q 3; *šri-jār* L 364; **tailleur:** *taljōr* Q 112.

KLEERMAKER (SMAADNAMEN, BIJNAMEN)

(N 59, 197c)

[Scheld- of spotnamen en bijnamen voor de kleermaker.]

naaldenvamer: *nōlaviemār* L 364; **naaldjesvamer:** *nōltjasvēmār* L 368; **naaldenvod:** *nōldāvot* Q 200; **naaier:** *nējār* L 271; **stikker:** *stekār* P 52; **schreuder:** *šrōr* L 270; **lap:** *lap* Q 111*; **vaam:** *vām* Q 16; **arm schaap:** Q 3; **vuile snijder:** *vūlā sni-jdār* Q 197; **de mek-mek-mek:** *dār mek-mek-mek* Q 121c; **poppensnijder:** *popāsnidār* Q 15; *pupāsnējār* Q 88; **lompensnijder:** *lompāsnidār* L 330; **lappenschreuder:** *lapāšryōr* L 381; **lappendief:** L 416; *lapādīf* Q 83; *lapādēf* L 381, Q 16; *lapāndēf* Q 88; *lapādēaf* Q 112; **voddenman:** *vodāman* Q 83; **voddenschelm:** *vodāšēlam* Q 83; **lappenschelm:** *lapāšēlm* Q 7; *lapāšēlam* Q 83.

NAAISTER (zie kaart)

(N 59, 196; N 62, 1b; N 62, 1d; MW; Wi 18; monogr.)

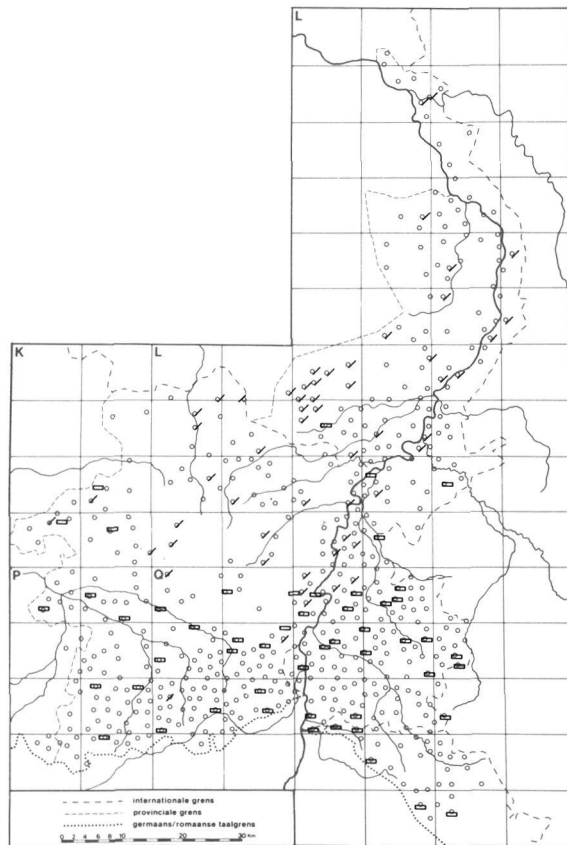
[De algemene benaming voor een vrouw die als beroep heeft het verrichten van naaiwerk en het vervaardigen van kledingstukken.]

naaister: K 315; *nejstār* L 270, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 329, 330, 368, 416, Q 15; *nejstār* L 210, 246, 250, 266, 271, 289, 291, 298a, 299, 312, 321, 326, 355, 372, 381, 417, 423; *neastār* L 164; *nējstār* L 286, 433; *nējstār* L 163, 265, 282, 312; *nēstār* L 314, 413; *neastār* L 428; *neastār* Q 16; *nēastār* Q 156; *nēastār* L 414; *nējstār* L 317; *nēstār* K 361; *netstār* K 361, L 414; *nēstār* Q 1; *nejstār* L 329, 364; *nīstār* Q 88; *niastār* Q 9; *niastār* Q 7; *nijstār* L 417; *niēstār* Q 7; *niēstār* L 425; *nji-jstār* Q 11; *noṽajstār* K 353; **naaierse:** *nājarsā* L 378; *nējarsā* L 387; *nejšā* Q 32; *neāšā* Q 16; *neāšā* Q 33; *nešā* Q 27; *nejāsā* L 318b; *nējšā* L 433, Q 98; *nēšā* Q 112; *niēnaršā* Q 249; *niānaršā* Q 247; *niānāšā* Q 113, 116, 121, 121c, 279, 287; *nināšā* Q 222; *nājērs* Q 95; *niērs* Q 88; *niērs* Q 12; *ni-jārs* Q 200; *ni-jērs* Q 197; *niējērs* Q 99; *ni-jēs* Q 9; *nji-jēs* Q 11; *niāēs* Q 9; *nias* Q 198; *nios* Q 199; *niērs* Q 101, 197; *nijērs* Q 99*; *nīāšā* Q 19, 113, 284; *nīšā* Q 27; *nēiās* Q 83; *nejērs* Q 95; *nējes* Q 162; *nēqs* Q 71; *nejōs* Q 86; *nējās* Q 178; *nējōs* Q 174; *nejors* Q 3; *nejōās* Q 78; *nēiās* Q 83; *najos* P 176, 219, Q 2, 71; *najōws* P 188; *naajos* P 52; *nojārs* Q 3; *nōjās* K 315; *nōs* P 58; *nōās* P 47; *nejōs* Q 78; *nājārs* K 358; *nājās* Q 82; *jōās* Q 165; *nōjās* K 353; *nōiās* K 315; *nōwās* P 47; *noṽajās* K 353; **lapperse:** *lapjōs* Q 174; **kleermaakster:** *klejārmākstār* L 364; **kleermaakster:** *klērmēkstār* Q 83; **vrouwelijke kleermaker:** Q 15; **snijderse:** *snīdāšā* Q 121c, 253; **lap-**

II.7

NAAISTER

- ∕ naaister
- = naaierse

pennaaiester: *lapənējstər* L 282; **tailleuse:** *tajōsə* Q 198; **coupeuse:** L 381; *kupōs* L 312, Q 16.

HUISKLEERMAKER, THUISWERKER

(N 59, 200)

[Kleermaker die thuis werkt. Met *thuis* kan bedoeld worden „bij de klant thuis” of „bij de kleermaker thuis”. Bij de klant thuis wordt de maat genomen en gepast, bij de kleermaker thuis wordt het pak enz. genaaid. Thuiswerk staat doorgaans tegenover fabriekswerk.]

thuiszitter: *tūszetər* L 368; **huissnijder:** *hūsšnīdər* Q 121c.

HUISNAAISTER

(N 59, 200)

[Naaister die thuis of bij iemand anders aan huis werkt. Thuiswerk staat doorgaans tegenover fabriekswerk.]

huisnaaierse: *hūsnejēsə* Q 21; **naaister aan de haard:** L 416.

KLEERMAKERSVAK

(N 59, 202a; monogr.)

[De algemene benaming voor het vak van kleermaker.]

snijdersvak: *snejərsfak* L 265; *snējərsfak* L 246; *šnejdərfsak* Q 198; *snīdərfsak* L 381, 428; *šnīdərfsak* L 270, 299, 330, 428, Q 27; *šnīdəšfak* Q 253; *šnīdəšfak* Q 111*; **snijdersbedrijf:** *šnīdəršbədriř* Q 99; **snijderij:** *sni-jdəri-j* Q 200; **snijdersstiel:** *snejdəršstil* Q 88; *snīdəršstil* Q 7; **kleermakersvak:** *klejərməkəšfak* Q 111*; *klejərməkərsfak* L 299; **kleermakerij:** *klejərmākəri* L 270; *klejərməkəre* Q 95; *klejərməkəri* Q 112; **kleermakersstiel:** *klērməkərsstil* Q 83; *klīrmākərsstil* K 361; **schreudersstiel:** *šrīrsstil* L 368; **snijderen:** *snejdərə* Q 95; *šnīdərə* Q 32, 112, 121, 121c; **kleren maken:** *klērə məkə* Q 165.

KLEERMAKERSBEDRIJF

(N 59, 202b; monogr.)

[Algemene benaming voor het kleermakersbedrijf.]

kleermakersbedrijf: Q 165; **kleermakerij:**

klērmēkarāj Q 83; **kledermakerij**: *klejarmākari* L 271, 299; *klejarmēkari* L 428; *klejarmēkarej* Q 95; *klejarmēkari-j* Q 111*; *klīrmakarej* K 361; **snijderbedrijf**: *šni-jdār-badrif* Q 197; **snijderij**: *snējārēj* L 246; *snīdāri* L 381, Q 15, 16; *snīdāri* L 299, 428, Q 27; *šniāri* Q 32; *snīdārēj* Q 121c; *snīdārā* Q 253; **snijderderij**: *snējārdārēj* L 265; **snijderhuis**: *snīdārās* Q 121; **atelier**: L 416, Q 198; *ataljē* Q 7; **snijdersatelier**: *snīdāšataljē* Q 253; **bij de schreuder**: *bi dā šrir* L 368.

OP KARWEI GAAN

(N 59, 200)

[Het maken van kleding bij de klant aan huis.]
uitwerken: *ūtwerəkā* Q 253; **huisnaaien**: *hūsne* Q 16; **uit naaien gaan**: *ūt nejā gūn* L 364; **in de wan gaan zitten**: Q 165; **de boer op gaan**: *dā būr op gē* Q 111*; **met ijzer en plank langs de deur gaan**: *met īzār en plaŋk laŋs dā dūr gōn* L 381; **kleder maken bij de klant thuis**: *klejār mākā bi dā klant tūs* L 299.

MAAKLOON

(monogr.)

[Loon aan een kleermaker uitbetaald voor het maken van een kledingstuk wanneer men hem zelf de stof heeft bezorgd.]
maakloon: *mōklōn* Q 162; **fatsoen**: *fatsawn* Q 162.

KLEINWERK

(N 59, 194a)

[Het werk dat bestaat uit het maken van kleine kledingstukken.]
kleinwerk: L 433, Q 15, 71; *klejwerk* Q 7, 16, 111*; *klēwerək* Q 200; **klein werk**: L 330, 368, 416, 428; *klejn werk* Q 88; *klejn werk* L 270, 299, 364; *klējn werək* L 265; *klē werək* Q 197; *klēj werək* Q 198; *klē werək* Q 253; **prullewerk**: *prelāwerk* L 417.

KLEINWERKER

(N 59, 194a)

[Vakman of kleermaker die alleen kleine kledingstukken zoals broeken en vesten maakt.]
kleinwerker: L 271; *klejnwerəkār* Q 95; *klejnwerkār* L 381; **kleinstukwerker**: *klejštōkwerkār* Q 121c.

KLEINWERKEN

(N 59, 194a)

[Het maken van kleine kledingstukken zoals broeken en vesten.]
klein werk maken: *klēn werk mōkā* Q 83; *klej*

werək mākā Q 99; *klej werk mākā* Q 99; **klein goed maken**: *klēn gūt mōkā* Q 83; **kleine stukken maken**: *klēn stēkā mōkā* Q 83; **prulletjes maken**: Q 165; *prōlākās mākā* K 361.

GROOTWERK

(N 59, 194b)

[Het werk dat bestaat in het maken van grote kledingstukken zoals colberts en winterjassen.]
grootwerk: L 428, 433; *gruātwerk* Q 111*; **groot werk**: *groāt werk* Q 16; *grōāt werk* Q 112; *gruāt werk* L 270, 299, 368; *gruāt werək* Q 200; *grut werk* Q 88, 198; *grūāt werk* Q 7; *grijt werk* L 364; *graāt werk* Q 15; **grootstukwerk**: L 416; **grote stukken**: *grūtā stōkān* (mv.) Q 71; **grootstukken**: *grūtštōkā* (mv.) Q 197.

GROOTWERKER

(N 59, 197d; N 59, 194b)

[Kleermaker die grote stukken maakt zoals colberts, jassen en mantels.]
grootwerker: *grōtwerkār* L 433; *groātwerkār* L 428; *gruātwerəkār* L 246; *gruātwerkār* L 271, 330; *gruātwerkār* L 381; *grutwerkār* Q 88; *grutwerəkār* Q 95; *grūtwerkār* Q 27; *grūātwerkār* L 270, Q 112; **stukwerker**: *štōkwerəkār* Q 198; *stōkwerəkār* Q 95; *štōkwerkār* L 330; *stōkwerkār* L 381; **grootstukwerker**: L 416; *gruātštōkwerkār* Q 111*; *jrūsštykwerkār* Q 121c; **stukmaker**: *stōkmēkār* Q 7; **meester**: *mīstār* P 52.

GROOTWERKEN

(N 59, 194b)

[Het maken van grote kledingstukken zoals colberts, jassen, mantels en jacquets.]
grootstuk werken: *jrūsštyk werkā* Q 121c; **grootstuk maken**: *growtštōk mākā* Q 99; **grote stukken maken**: *grōwtā stēkā mōkā* Q 83; *gruātā stōkā mākā* Q 253; **groot werk maken**: *gruāt wērək mākā* L 265; *grōwt werk mōkā* Q 83.

ZWARTWERK

(N 59, 194c)

[Het werk dat bestaat uit het maken van vooral zwarte gelegenheidskleding.]
zwartwerk: L 381, 428; **zwart werk**: L 433; *zwart werk* L 270, 364; *zwārt werək* L 246; *žwart werk* L 299, 330; *zwat werk* Q 71; **gelegenheidswerk**: Q 15; **rouw- en trouwkleding**: L 416; **rouwwerk**: L 368, Q 15, 16; *rōwwerək* Q 198; *rōwwerək* Q 200; **rouwkleder**: *rōwkležār* Q 197; **rouw**: *rō* K 361; **ceremoniekleiding**: Q 165; **ceremoniekleder**: *serāmonīklejār* Q 7; **feestkleder**: *fīskležār* Q 197; **apart werk**: *apōrt werk* Q 88.

II.7

ZWARTWERKER

(N 59, 194c)

[Vakman of kleermaker die alleen zwarte gelegenheidskleding maakt.]

zwartwerker: L 271; *šwatswerkər* Q 121c.

ZWARTWERKEN

(N 59, 194c)

[Het maken van zwarte gelegenheidskleding voor feestelijke en droevige gelegenheden.]

zwartwerken: *šwartwerkə* Q 111*; **zwart maken:** *zwaɪt mōkə* Q 83; **rouw maken:** *rōw mākə* Q 95; *raw mōkə* Q 88; *rō mākən* K 361; *rō mōkə* Q 83; **treur maken:** *trūr mākə* Q 253; **bruidsen rouwkleder maken:** *brūts- en rōwklejər mākə* Q 99; **ceremoniekleding maken:** *serəmāniklējər mōkə* Q 83; **ceremoniekleder maken:** *serəmāniklēr mōkə* Q 83; **feestkleder maken:** *fějsklēər mōkə* Q 83; **trouw maken:** *trōw mōkə* Q 83; **trouwpakken maken:** *trōwpek mākə* L 265.

VESTENMAKER

(N 59, 195a)

[Kleermaker die vooral vesten maakt. De woordtypen **jassenmaker**, **jasmaker**, **confectionneur** en **stukwerker** duiden erop dat deze persoon niet enkel vesten maakt.]

vestenmaker: Q 15, 165; *vestāmākər* L 246, 265; *vestāmēkər* L 271, 381, Q 16, 21, 111*; *vestāmēkər* Q 112; *vestāmaākər* P 52; *vestāmāxər* Q 121c; **vestjesmaker:** *vešasmēkər* L 299; **kamizoolsmaker:** *kaməzōlsmēkər* Q 27; **kamizolenmaker:** *kaməzōləmēkər* Q 83; **kamizooltjesmaker:** *kaməzōlkasmēkər* L 428, 433; **wammesjesmaker:** *wēməskasmākər* L 330; **rompjesmaker:** *rōmkasmākər* L 270; **giletmaker:** *žilēmēkər* Q 198; *žilēmēkər* Q 95, 99; **giletmaakster:** *žilēmēkstər* Q 95; **paltoemaker:** Q 165; **confectionneur:** L 416; **stukwerker:** *stōkwerkər* L 368; *stōkwerəkər* K 361; **jasmaker:** *jasēmākər* Q 88; **jassenmaker:** K 361; *jasāmākər* L 414; *jasēmīkər* Q 200; *jasēmīkər* Q 7.

BROEKENMAKER

(N 59, 195b)

[Persoon die alleen maar broeken maakt. Het woordtype **stukwerker** duidt op een persoon die niet uitsluitend broeken maakt.]

broekenmaker: Q 3, 165; *brukāmōkər* Q 83; *brukāmēkər* Q 83; *brōkāmākər* Q 15, 200; *brōkāmākər* K 361; *brōkāmāākər* P 52; *brōkāmēkər* Q 95, 99, 112; *brōkāmēākər* Q 198; *brōkāmēkər* Q 7, 16, 111*; **broekmaker:** *brōkmōkər* Q 88; *brōkmēkər* Q 27; **boksenmaker:** *boksāmākər* L 265, 270, 364; *boksāmēkər* 271, 330, 368, 381,

433, Q 21, 27; *boəksāmākər* L 246; *bōksāmēkər* L 299; *buəksāmēkər* L 428; **boksmaker:** *boksmāxər* Q 121c; **culottier:** *kylotjē* Q 253; **culottière:** *kylotjēr* Q 253; **broekenstikster:** L 416; **stukwerker:** *stōkwerkər* K 361.

DAMESKLEERMAKER

(N 59, 195d)

[Persoon die alleen werk voor vrouwen maakt.]

dameskleermaker: Q 165; **dameskledermaker:** *dāmāsklirmākər* K 361, L 246; *daəmāskliərmaākər* P 52; *dāmāsklejərmēkər* L 381, 428, Q 7, 111*; *dāmāsklejərmēkər* Q 95, 99; **damesnijder:** *dāmāssnējər* L 265, Q 88; *dāmāssnīdər* L 299, Q 121c; *dāmāssnīdər* Q 15; **dameswerker:** L 271; *dāmāswerkər* Q 27; **damestailleur:** *dāmāstajōr* Q 198; **vrouwluikleermaker:** *vrolājklērmēkər* Q 83; **vrouwluisnijder:** *vrolājsnājər* Q 83; *vrlōwlysnīdər* Q 200; *vrlōwlysnīdər* L 330.

BONTWERKER

(N 59, 198)

[Kleermaker die bont verwerkt.]

bontwerker: L 271.

COUPEUR

(N 59, 197b)

[Knipper of kleermaker die de maat neemt en de stof snijdt.]

coupeur: K 361, L 246, 271, 416, 428, 433, Q 15, 16, 27, 111*, 197; *kupōr* L 299, 364, 417, Q 71, 200, 253; *kəpōr* L 368; *kupōr* K 361, L 381, P 52, Q 7, 83, 88, 99, 198; *kupōr* Q 95; *kupər* P 52; **snijder:** *snejər* L 265, Q 165; **toesnijder:** *tsōwšniər* Q 121c.

FIJNNAAISTER

(N 62, 1c)

[Naaister die fijn naaiwerk verricht.]

fijne naaister: *fějnə nējstər* L 163; *fin nējstər* L 312; *fin nejstər* L 289; *fian nejstər* L 298a; *fin nējstər* L 317; *fějn nējstər* L 414; *fin nji-jstər* Q 11; *fin niēstər* L 425; **fijne naaierse:** *fij niənəšə* Q 113, 121c; *fin niējēš* Q 99*; *fějn nējšə* Q 174; **naaierse voor fijn werk:** *nējšə vōr fin werk* Q 98; *niənəšə vjūr fin werk* Q 121c; **naaierse:** *nejšə* Q 98; *niənəšə* Q 247; *nīšə* Q 27; *najos* P 219; **kleermaakster:** *klērmōkstər* Q 71; **kledermaakster:** *klejərmēkstər* Q 9; **coupeuse:** *kupōš* Q 9, 83, 101, 174; **kostuumnaaister:** *kostymnējstər* L 265; *kostymnējstər* L 299; **garnierster:** *gərnēstər* Q 16.

POMPIER

(N 59, 195c)

[Persoon die kleding verandert of de kleermakersknecht die in de pomp werkt, dat wil zeggen de kleermaker die in een confectiemagazijn het confectiewerk passend maakt.]

pompier: L 271, 428, Q 15, 99, 111*; *pompīr* Q 83; *pompēr* Q 7, 16; *pōmpiē* L 381; *pompjē* Q 27, 95, 112; **pomper:** *pōmpər* L 246; **pompist:** *pompest* K 361; **pompeur:** *pompōr* Q 165; **pompmaker:** *pumpmēākər* Q 198; **lapper:** *lapər* P 52, Q 71; **klederlapper:** *klejərlapər* L 417; **retoucheur:** Q 165; *rētyšq̄r* Q 88; *rətušq̄r* Q 83; *rətušq̄r* Q 200; *rətyšər* L 364; **herstelwerker:** *herstēlwerəkər* P 52; **änderungssnijder:** *endəronšsnīdər* Q 121c; **een die kleder verandert:** *eṇə de klejər varendərt* Q 253.

NAAIWERK

(N 62, 1e)

[Werk dat bestaat uit naaien of dat wat men bezig is te naaien.]

naaiwerk: *nejwerk* L 299; *nejwerək* L 289, 298a; *nējwerk* L 282; *nējwerək* L 317; *nējwērək* L 163; *nejwerk* Q 98; *nejwērək* L 416; *neṇwerk* Q 16; *nēwerk* Q 83; *nēwerk* Q 162; *ni-jwerək* Q 197; *niəjwerk* Q 7; *niwērək* Q 247; *niēwerk* L 425, Q 101; *niənwerk* Q 121c; *nīwerk* Q 27; *nīwērək* Q 99*; *nq̄wəjwerək* K 353; *nq̄werk* P 47; **naaisterwerk:** L 312; **naaisel:** *nēsəl* Q 174; **coupewerk:** *kupwerk* Q 83; **lapwerk:** *lapwerk* P 188, 219, Q 71; *lapwērək* Q 83; **werk:** *werək* L 289.

LEREN NAAIEN

(N 62, 1f)

[Het vak van naaister leren.]

naaien leren: *nējə lērə* L 163; *nējə līrə* L 265; *nejə līrə* L 298a; *nejə lērə* Q 98; *ni-jə līrə* Q 197; *niəjə liərə* Q 9; *niējə liq̄rə* L 425; *nīējə liərə* Q 99*; *niənə līrə* Q 121c; *nī līrə* Q 27; **leren naaien:** *liərə niəjə* Q 7; *lērə nēə* Q 174; *leərə nēə* Q 16; *līrə niənə* Q 247; **leren lappen:** *li-jərə lapə* Q 78; **naaistiel leren:** *nējstil līrə* L 317; **stiel leren:** *sti-jəl lījərə* P 188; **naar de coupeschool gaan:** *nu də kupšūəl q̄n* Q 83; **naar de coupe leeren:** *nu də kup q̄n* Q 83; **de coupe leren:** *də kup liərə* Q 9; **naaisteren:** *nejstərə* L 289; **voor naaister leren:** L 312; *vōr nji-jstər liərə* Q 11; **naaister leren:** *nēəstər līrə* L 414; **voor naaierse leren:** *vīr niənəšə līrə* Q 113; *vōr nējes lērə* Q 162; *vər najos līrə* P 219; *vōr nēiəs lejərə* Q 83; **naaierse leren:** *nājəs lejərən* Q 82; **bij de naaierse gaan leren:** *bə də nq̄əs gojn li-jərə* P 47.

NAAILES

(N 62, 1f)

[Onderricht in naaien. Men kan privé naailes nemen of in cursus- of schoolverband.]

naailes: *niēləs* Q 101.

Benamingen voor stoffen en kunststoffen

ACRYL

(N 59, 201)

[Kunststofvezelstof op wol lijkend.]

acryl: *akrel* Q 83.

ALPACA

(N 62, 96)

[Licht weefsel uit de wol van het Zuidamerikaanse bergschaap.]

alpaca: *alpakaštuf* Q 98.

ANGORAWOL

(N 62, 75b)

[Wol van de angorageit; haar van het angorakonijn.]

angorawol: Q 98.

ASTRAKAN

(N 59, 201; N 62, 75f; N 62, 78)

[Gekruld bont van pasgeboren lammeren, naar de stad Astrakan aldus genoemd. Ook wollen stof met lange krullende haren als imitatie van de echte astrakan wordt zo genoemd.]

astrakan: *astrakan* L 265, Q 16; *astrəkan* Q 16.

BAAI

(N 62, 91; Gi 1.IV, 54; MW)

[Dik en grof wollen weefsel, op molton gelijkend flanel, meestal donkerrood, ook wel bruin, geel of blauw van kleur, waarvan onderkieren, vrouwenrokken, hemden voor zeelieden en boeren worden gemaakt (Van Dale, pag. 229).]

baai: *bāj* L 265, 271, 298a, 299, 317, 329, 374, 425, P 219, Q 2, 7, 174; *ba* L 291; *boj* Q 101; *bōj* L 163, Q 95; *bowəj* K 353; **baaien stof:** *bājə štuf* Q 98; **wollen baai:** *wolə bāj* Q 99*; **dekenstof:** *dēkəstuf* Q 9; de volgende opgave is een bijvoeglijk naamwoord: **baaien:** *bājə* L 163, Q 11, 197.

IL7

BADSTOF

(N 62, 78)

[Katoenen lussenweefsel waarvan bijv. badhanddoeken en badjassen worden gemaakt.]

badstof: *batstōf* L 299.

BATIST

(N 59, 201; N 62, 98)

[Oorspronkelijk: zeer fijn en zacht doek, uit de zachtste en langste vlasvezels gewezen; later ook van wol of katoen (Van Dale, pag. 256).]

batist: *batest* L 265, Q 198.

BEDFORT

(N 59, 201)

[Algemene benaming voor weefselribben, in cord- of ribsbinding gewezen (Bonthond s.v. „bedfort”). Volgens de informant van Q 83 vooral geschikt voor het maken van rijbroeken.]

bedfort: *betfōr* Q 83.

BEVERTIEN

(N 62, 95)

[Katoenen, eenzijdig geruwd weefsel met een inslag in satijnbinding, voor werkkleding, in hoofdzaak blauw, ook wel in drabkleur of zwart geverfd; als gestreepte broekstof ook moleskin genoemd (Van Dale, pag. 327).]

bevertien: Q 98.

BOMBAZIEN

(N 62, 93b; N 62, 89c; MW; monogr.)

[Sterk weefsel, thans van katoen, of met linnen ketting en katoenen inslag, aan de achterzijde geruwd, veel gebruikt voor voering, werkmans- ondergoed enz., vaak verward met pilo (Van Dale, pag. 402).]

bombazijn: L 265; *bōmbazin* L 163; *bombazin* L 298a, 299; *bomāzin* L 271, Q 95; *bōmāzin* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318b, 318d, 318e.

BOUCLÉ

(N 62, 78; N 62, 98)

[Losse kaardgaren mantel- en tapijstofdief die hard aanvoelt (Van Dale, pag. 425).]

bouclé: *buklē* L 265; *buklet* L 414.

BUKSKIN

(N 59, 201)

[Sterke gekeperde stof van heel of half wol, aan één kant geschoren.]

bukskin: Q 198.

CHANGEANT

(N 62, 96)

[Katoenen, wollen of zijden weefsel met een wisselende weerschijn naarmate het licht er anders op valt.]

changeant: *šōnzant* L317; *šōnzō* Q 9, 174; *šōžō* Q 83; *žōžō* K 353; **changeantzij:** Q 101; **gechangeerde stof:** Q 113; **weerschijn:** *wēršējn* L 265; *wēršējn* Q 174; **weerschijnende stof:** *wēršīnānda stōf* L 163; **schijns:** *šēns* Q 27; *šīns* Q 99*; **kribbeschijn:** *krebāšīn* Q 197; **glanszij:** *glānszi* Q 16; **glanssatijn:** *glānsatīn* Q 16; **schemer:** *šēmār* L 298a; de volgende opgave is een bijvoeglijk naamwoord: **changerend:** *šānjērānt* Q 121c.

CHEVIOT

(N 59, 201; N 62, 98)

[Weefsel vervaardigd uit cheviot kam- of kaardwol en gewezen in gelijktijdige keperbinding. Meestal in donkere tinten (zwart of marine) geverfd en gebruikt voor heren- en jongenskleding, damesjaponnen en damesrokken en andere kleding (Bonthond s.v. „cheviot”).]

cheviot: Q 111*, 113, 121c, 198; *šēvajot* Q 197; *šāvīqt* L 265; *šēvi-jo* Q 83.

CRÊPE

(N 62, 76; N 59, 201; N 62, 75c; N 62, 75d; MW; monogr.)

[Gekroesd, niet glanzend weefsel van linnen draden. Men mag deze stof niet of nauwelijks strijken.]

crêpe: L 289, 299, 317, P 219, Q 16, 82; *krep* K 353, L 163, Q 95, 162; *krēp* L 265, 298a, 414, Q 7, 9, 11, 71, 83; *krep* L 318b, 425, Q 99*, 121c, 197; *kreb* L 318b; *krēp* Q 78; **crêpestof:** L 282; *krēpstōf* Q 101.

CRÊPE DE CHINE

(N 62, 76; N 62, 98; N 59, 201)

[Zijden of kunstzijden japonstof met normaal gedraaide ketting en een inslag van afwisselend 2 recht en 2 links overdraaide garens. De binding is effen (Bonthond s.v. „crêpe de chine”).]

crêpe de chine: P 188, Q 98, 113; *krep dā šīn* Q 113; *krep dā šīn* L 425; *krep dā šīn* Q 3, 174; *krēp dā šēn* P 47.

CRÊPE GEORGETTE

(N 62, 75c; N 62, 75d; N 62, 76; N 59, 201)

[Zijden, kunstzijden of kamgaren weefsel met overdraaide ketting- en inslagdraden. Effen binding (Bonthond s.v. „crêpe-georgette”).]

crêpe georgette: *krep žoržet* L 425; *krēp žoržet* Q 3; **georgette:** L 265, Q 16, 198; *žōržet* L 425.

DAMAST

(N 62, 98; monogr.)

[Eénkleurig, glanzend, zijden, katoenen of wollen weefsel waarin figuren geweven zijn, met name wit tafellinnen (Van Dale, pag. 557).]

damast: *damas* Q 11; **damastlinnen:** *damaslīna* L 329.

DIEMIT

(N 62, 89b; N 62, 75f)

[Sterke katoenen stof in keperverbinding waarin een patroon is geweven (Van Dale, pag. 593). Volgens de informant van L 265 is diemit „slechte stof gebruikt voor boezeroenen“.]

diemit: L 312, 317, Q 16; *dimet* L 265; *diment* L 425; *dimant* Q 11.

DIOLEN

(N 62, 75c; N 62, 98)

[Weefsel waarvan de grondstof van de vezel polyëster is. Volgens de informant van P 219 is diolen pure nylon.]

diolen: P 219; *diola* P 47.

DUFFEL

(N 62, 90; N 59, 201; MW)

[Dikke wollen stof met lang haardek.]

duffel: L 312, 317, Q 197, 198; *døfal* L 163, 265, 298a, 414, P 188, 219, Q 11, 16, 71, 86, 95, 98, 99*, 113, 174; *døfal* L 289; de volgende opgave duidt op een produkt van duffel: **duffeljas:** *døfaljas* Q 86.

FLANEL

(N 62, 89a; N 59, 201; N 62, 75f; N 62, 75b; MW; monogr.)

[Lichte en losse, weinig gevulde wollen of halfwollen stof, met een glad of gekeperd weefsel (Van Dale, pag. 774). Flanel wordt veel gebruikt voor nacht- en sportkleding.]

flanel: *flanel* L 282, 417, Q 113, 121c, 174, 198; *flanel* L 318b, Q 9; *farnel* P 47; **keperflanel:** Q 98, 101; *kēpārflanel* L 163, Q 95, 99*, 197; *kēpārflanel* L 265, 289; *kēpārflānel* Q 99*; *kēpārflanel* L 298a, 299; *kēpārflanel* L 425; *kēpārflanel* Q 16; *kjepārflanel* Q 162; *kīpārflanel* L 317; **gekeperde flanel:** *gākēpārdā flanel* Q 27; *gākēpārdā farnel* Q 11; **gekeperd stof:** L 312; **keperstof:** L 282; **katoenen flanel:** *katūna flanel* K 353; **biber:** *bibər* Q 121c.

FLANEL VOOR (WERK)HEMDEN

(N 62, 89c)

[In het garen met wit-rood-blauwe strepen geverfd katoenflanel.]

gestreepte flanel: *gāstrēptā flanel* Q 99*; **hemdenstof:** *hēmāstōf* P 47; **boerenkeper:** *bōrākēpər* L 298a; **katoenen flanel:** *katūna flanel* K 353.

FLUWEEL, VELOURS

(N 62, 78; N 62, 75f; N 59, 201; MW; L 1a-m; L 23, 57a; S 9; monogr.)

[Weefsel met een bovenkant met rechtopstaande garenuiteinden, ontstaan door een bijzondere afwerking. De binding bestaat uit een grondweefsel, in effen of keper, waartussen draden, die over grotere afstanden los liggen. Door deze door te snijden en op te borstelen ontstaat een pluche-achtig haardek: pool. Door zacht ruwen wordt het „pluizen“ bevorderd, waarna de pool op een bepaalde lengte wordt afgeschoren (Bonthond s.v. „fluweel“.)]

velours: L 312, Q 121c; *vəlūr* L 163, 418, Q 9, 95; *vlūr* K 358, L 312, 364, 368, 372, 419, 425, Q 33, 71, 82, 86, 88, 95, 104a, 113, 172, 188, 196, 253, 278; *vlūr* Q 7; *flūr* K 278, 314, 315, 318, 353, 359, L 265, 271, 282, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 291, 295, 298, 300, 313, 314, 315, 317, 318a, 318b, 318d, 318e, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 330, 331, 333, 352, 356, 360, 366, 368, 370, 371, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 416, 417, 419, 422, 424, 425, 426, 427, 429, 430, 431, 432, P 46, 48, 50, 54, 57, 117, 118, 119, 120, 121, 164, 171, 176, 179, 197, 218, 219, Q 3, 12, 14, 16, 20, 27, 32, 71, 72, 78, 82, 83, 86, 89, 90, 96a, 101, 102, 105, 113, 121, 162, 167, 168a, 173, 174, 177, 180, 183, 187, 196, 198, 202, 203, 259; *flur* L 319, P 47; *flūr* L 362, 415, P 184, 188, 195, 211, Q 1, 9, 93, 111*, 197; *fluwər* P 188, Q 78; *flūr* L 367, 423, Q 9, 10, 156; *flūwər* L 286; *fālūr* L 414; *flūr* L 364, 416, Q 5, 94; *flyər* L 418; *flōr* L 316, Q 11, 20, 22, 29, 32a, 196; *flōr* Q 21; *flōr* Q 101; *flōr* Q 16, 27, 30; *flōr* Q 99; *flōr* Q 98; *flōr* P 51; *flawər* Q 2; *flwār* Q 97, 98, 103, 110, 111, 117b; *flwor* Q 99*; **fluweel:** K 315, L 163, 164, P 119, Q 172; *flywēal* Q 179; *flywēl* L 269; *flawējl* L 210; *fluwial* L 266; *flawial* L 215, 246, 246a, 248, 249, 250, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 297, 298, 318a, 318d, 318e, P 47; *flawial* L 267, 268; *flywial* L 191, 298a, 312; *flawējl* Q 83; *flywējl* L 216, P 171; *flywējl* L 165, 217; *flawil* L 295, 296; *fliwēal* K 358; *frawēl* L 215a; *frowējl* L 209; *fawial* L 271; *frawi-jl* L 213; *flōrēl* L 245; **sameet:** *zamet* L 191, 250, 299, 387, Q 27, 30, 113, 116, 118, 121c, 204a, 207, 208; *samet* Q 253; *zamant* Q 35.

II.7

GAAS

(Gi I.IV, 57; MW)

[Luchtig en doorschijnend weefsel, waarbij de draden wijd uiteenliggen.]

gaas: *gās* L 271, 291, 329, 374, Q 2, 95, 101, 203; *gōs* L 163.

GABARDINE

(N 62, 87; N 62, 98; N 59, 201; N 62, 75f; MW; monogr.)

[Wollen, halfwollen, katoenen of zijden stof met hoogliggende, steile keper, waterdicht gemaakt voor regenkleiding (Van Dale, pag 804).]

gabardine: L 312, P 188, 219; *gabārdin* L 163, 265, 282, 298a, 414, 416, 417, Q 11, 16, 101, 13, 197; *gabardin* L 289, 317, P 47, Q 9; *gabārdin* Q 78, 98, 99*, 162; *gabādin* L 299; *gabāden* Q 86; *gabārden* K 353, Q 9, 71, 83, 174; *gabārdin* L 425, Q 27; *gabārdiñ* L 282; *jabardin* Q 121c; *jabārdin* Q 121; *gōbārdin* Q 95; **gabardine-stof:** *gabārdinstof* Q 7.

HAARVILT

(N 62, 92)

[Vilt van bewerkt haar. Bonthond (s.v. „biber”) zegt dat *biber* een zeer gewilde pelsssoort (bever) is en dat het grof, sterk geruwd en daarna geschoren wollen of katoenen weefsel dient voor onderkleiding.]

biber: *bibər* Q 121c.

JEANS

(N 62, 98)

[Dicht stevig katoenen weefsel in keper- of satijnbinding geweven. Wanneer het is gebleekt wordt het veel toegepast bij de vervaardiging van vakkleding. Tegenwoordig is jeans de stof voor met name spijkerbroeken.]

jeans: *žēns* L 312.

JERSEY

(N 62, 75c; N 62, 75d)

[Machinaal gebreide kledingstof, vooral voor dameskleding (Van Dale, pag. 1237).]

jersey-stof: *džerzej-stof* Q 162; **lichte jersey:** L 312; **wollen jersey:** *wəla jērsi* L 425.

JUTE

(N 59, 201; monogr.)

[Vezelstof, de bastvezels van een soort hennep (*Corchorus capsularis*) uit Bangla Desh, gesponnen en geweven tot gordijnen, vloerkleden, zakken enz. (Van Dale, pag. 1250).]

jute: Q 198; **baalstof:** *bālstof* L 214, 214a, 215,

217, 245b, 246a; **baal:** *bāl* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318b, 318d, 318e.

KAMGAREN STOF

(N 62, 75b; N 62, 76; N 62, 98; N 59, 201)

[Stof geweven van uit kamwol gesponnen garen.]

kamgaren: L 299, 381, Q 198; *kamgārə* L 289, 289a, 425, Q 101, 111*; *kamgarə* L 265; *kamjār* Q 121c; **kamgaren stof:** *kamgārə štof* Q 16; **kamwol:** *kamwol* K 353; *kamwəl* Q 174; **peigné:** *pejnje* Q 7.

KATOEN

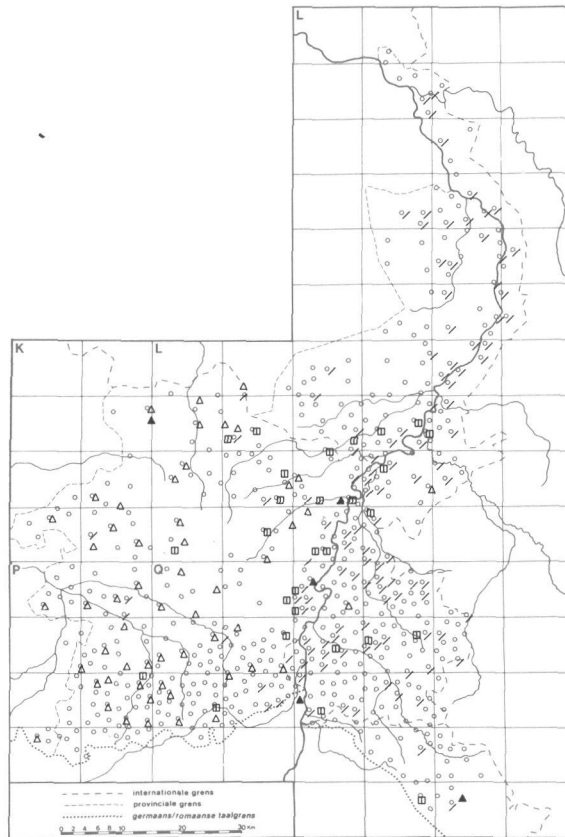
(N 62, 85; N 62, 77; N 62, 75c; N 59, 201; MW; L 1a-m; L 27, 73; L 41, 40a; S 17; monogr.)

[Uit katoendraden geweven stof. Leverancier van de katoendraad is een kruid- of boomachtige plant „voor het grootste deel verbouwd in Noord-Amerika, Zuid-Amerika, Egypte (macco of mako), Oost-Indië, China, Ethiopië en Rusland” (Bonthond, s.v. „katoen”).]

katoen: K 278, 315, 316, 357, 358, 359, 360, L 313, 314, 315, 317, 356, 366, 368, 417, P 57, 121a, 171, Q 113, 248, 259, 278; *katūn* K 315, 353, L 191, 211, 249, 266, 267, 268, 295, 296, 297, 316, 319, 333, 368, 378, 379, 380, 382, 387, 416, 425, 426, 427, 429, 430, 432, 434a, P 50, 52, 179, 193, 211, Q 9, 11, 16, 20, 22, 29, 30, 32, 32a, 33, 88, 95, 97, 98, 99, 102, 104a, 105, 111, 113, 116, 118, 121, 121c, 172, 187, 196, 198, 202, 203, 204a, 207, 208, 254, 284; *katū.n* Q 253; *kātūn* L 163, 164, 209, 210, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 246a, 248, 250, 265, 269, 271, 286, 288, 289, 290, 291, 298, 299, 300, 312, 317, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 330, 331, 355, 360, 360a, 374, 381, 385, 414, 415, 422, 425, 431, Q 7, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 27, 35, 88, 95, 96a, 98, 99*, 101, 103, 110, 161, 172, 196, 197, 254; *katu.n* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *keṭūn* L 367; *kātun* P 47; *kotūn* Q 27; *katuñ* L 282; *katōn* Q 179; *kātōn* Q 86, 89, 93; *katān* P 115, 172, 176, 183, 219, Q 166; *katān* P 187a; *katuən* K 317, L 298a, 314, P 48, 177, 197, Q 1; *katuən* L 372, P 186; *katūən* Q 71; *katuajn* P 219; *katuwn* L 312; *katōwn* L 355, P 51, 119, Q 3, 77, 82, 83, 168; *katōwn* L 420, P 55, 177, Q 154, 162, 167, 168, 177, 240; *katōwjn* P 241; *katōwjn* P 58; *katōwn* P 119, Q 71, 72; *katown* P 188; *katōwən* P 121, Q 1, 94; *katōwən* P 188, 192, Q 1, 78, 83; *katawn* L 414, Q 77a, 83, 162; *katōən* P 121, Q 71, 74, 83; *katōən* L 419, Q 164a, 168a; *katōən* L 420; *kātō.ən* Q 156; *katījn* L 364, 416, 418; *kātījn* L 416; *katījən* L 416; *katōjn* L 372, P 54, 56, Q 158; *katōən* P 52; *katōən* Q 2; *katōwən* Q 78; *kātō.n* Q 2; *katēn* P

LINNEN, LINNENGOED

- / lijnen
- △ lijwaad
- ▣ lijwand
- ▲ lijnwaad

118a; *katō* L 352; *katējnə* Q 174; **boomwol:** *bōwwol* Q 121c; *bōwəl* Q 284; *bōwgal* Q 284; *bōwol* Q 253.

KEPER

(N 62, 75f; N 59, 201; N 62, 89a)

[Weefsel met keperbinding.]

keper: L 312, Q 99, 113; *kajpər* P 188; **visgraat:** *vejsxrōt* Q 71.

KUNSTZIJDE

(N 59, 201)

[Chemisch bereide (uit cellulose verkregen) zijdeachtige stof, rayon.]

kunstzijde: *kōnszāj* Q 83.

LAKEN

(N 62, 75f; N 59, 201; MW)

[Effen of met keperbinding geweven wollen stof, die door vulling zulk een dichtheid heeft verkregen, dat men van draden vrijwel niets kan

zien, zodat de oppervlakte zich viltachtig voordoet.]

laken: L 265, 282, 298a, 312, 317, Q 121c, 198; *lākə* L 163, 271, 289, 299, 414, 425, P 47, Q 11, 16, 95, 99*, 101, 111*, 113; *lōkə* Q 83, 162, 174; *lōkən* Q 71; **doek:** *dox* Q 121c; **lakenstof:** *lākəstof* L 414, 417, Q 7; *lākəstəf* Q 9; *lākəstuf* Q 98; *lōkəstəf* Q 83.

LAMSWOL

(N 62, 90)

lamswol: Q 9.

LINNEN, LINNENGOED (zie kaart)

(N 62, 77; N 59, 201; N 62, 75f; L 1a-m; L 30, 30a; L 30, 30b; L B1, 95; MW; Wi 18 en 55; S 22; monogr.)

[Weefsel uit vlas- of hennepgaren vervaardigd. Lijnwaad.]

linnen: L 282, 317, P 219, Q 86; *lenə* K 278, 318, 358, L 312, 415, P 51, 53, 58, 115, 121, 171, 176, Q 1, 7, 27, 83, 94, 161, 168, 168a,

II.7

172; *leṇā* Q 93, 199; *leṇā* K 278, P 177, 179; *lenən* K 315, 317, 359, L 313, 355, 360, 414, 419, Q 71, 86; *lēnā* L 318b, Q 93; *linā* K 317, 358, 361; *lēnā* Q 3; *lejā* Q 207, 222; *lenjā* L 265; **lijnen:** *linā* L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 269, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 291, 295, 297, 298, 316, 318a, 318d, 318e, 320, 327, 328, 330, 331, 366, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 425, 426, 427, 429, 430, 432, 434a, Q 7, 11, 16, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35, 95, 96a, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 113, 117b, 118, 178, 196, 197, 198; *linən* L 286, 299, 368, 385, 387, 420, Q 14, 21, 30, 101, 117b; *līnā* L 250, 266, 268, 289, 296, 298a, 300, 318b, 321, 323, 329, 333, 371, 425, Q 9, 10, 12, 20, 95, 99, 105, 110, 111, 187, 284; *liənā* L 299; *liṇā* Q 116, 121, 121c, 202, 203, 204a, 208, 253; *lēnā* P 55, 58, Q 174, 179; *lejnā* Q 83; *lejnən* Q 1, 3; *lajnā* Q 162; **lijwaad:** *levət* Q 168a; *levət* P 47, Q 78; *lēvət* K 353, 358, P 176, 197, Q 2, 71, 74; *levət* L 352, P 187a, 192, 197, Q 156; *lejvət* K 278, 357, 360, 355, 413, 414, P 50, 54, 56, 58, 115, 121, 164, 171, 176, 177, 188, 192, 211, Q 3, 71, 72, 83, 166; *lejvət* P 117, 188, Q 1; *lējvət* P 186; *lēvjət* K 315, 353, P 50; *lejwət* P 176; *lēvət* P 176; *lēwət* K 318; *lejvāt* P 211; *lājvət* Q 162; *livət* L 313, 316, 368, 417, Q 94; *li-jvət* L 312; *livət* L 312, 314, 353, 387; *livət* L 286, 314, 415, Q 19, 168, 287; *livətj* L 362; *livətž* L 368; **lijwand:** *lejvənt* L 368, 372, P 188; *lajvənt* Q 162; *lājvənt* Q 162; *lēvənt* L 414; *livənt* L 316, 319, 367, 368, 372, 378, 422, 431, Q 9, 12, 88; *livənt* L 319, 329, 416, Q 9, 10, 12, 88, 113, 198; *li-vəntj* L 321, 325, 326, 368; *li.vəntj* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *liəvənt* L 372, Q 101; *liəvənt* Q 102; *livənt* L 422; *livənts* L 360; *livəntš* L 316a, 360; *lēvəntš* L 360; *liwānt* Q 279; **lijnwaad:** *lejnwqət* K 278; *linwāt* L 372; *linwqt* Q 9; *linvət* Q 172; *linqt* Q 284; **lijnenwand:** *linəwant* Q 222; **lijnen stof:** *linā štuṭ* Q 98; **linnengoed:** *lenəgūt* L 286; *lenəgōt* Q 283; **lijfgoed:** K 360; **witgoed:** *wetgut* Q 175; **goed:** *gut* K 316; **doek:** *dōk* L 267, 318b, 325, Q 104a; *doək* L 290; **dingen:** *deṇā* K 318, 353, 357; *deṇən* P 56.

LODEN

(N 62, 90; 62, 75f; N 59, 201; monogr.)
[Sterk gevulde dichte wollen stof.]
loden: Q 198; *lōdā* L 282, P 219, Q 11, 82, 83, 162; **lodenstof:** *lōdastof* Q 9, 83; **covercoat:** *kovərko* Q 284.

LUSTER

(N 62, 75c; N 62, 98; N 59, 201; MW; monogr.)
[Weefsel in effen binding geweven. Ketting van katoenen inslag van mohair-wol. Fijne wollen of halfwollen elastische, lichte en gladde stof, vooral gebruikt voor zomerkleding.]
luster: Q 197; *lōstər* L 317, P 188, Q 9, 98, 121c, 174; *lystər* L 163, 265, 298a, Q 95, 99*, 113; *lyster* L 299, 318b; **mohair:** *mohēr* K 353; **stretch:** L 312; **alpaca:** Q 198.

MATTING

(N 59, 201)
[Halfwollen stof met driedraadse katoenen ketting en dubbele wollen inslag, gelijkend op het vlechtwerk der panamahoeden (Van Dale, pag. 2103 s.v. „panama 2”).]
matting: Q 198.

MERINOS

(N 59, 201; N 62, 75a; N 62, 75b)
[Licht gekeperde stof uit de kamwol van merinosschapen vervaardigd.]
merinos: L 317, 416; *merinos* Q 11; *mēriṇos* Q 71; **franse merinos:** *fransə meringəs* L 265; **engelse stof:** *eṇəlsə stof* L 381; *eṇəls stof* Q 162; **fijne wollen stof:** *fi-jn wola stof* L 312; **scheerwol:** *sxīrwol* L 414; **lamswol:** P 219; **keperwol:** *kēpərwol* Q 99*; **keper:** *kēpər* Q 71.

MOHAIR

(N 62, 90)
[Knoopwerk of weefsel van geitehaar (angorawol).]
mohair: K 315, L 299, Q 98; *mohēr* P 47, Q 7.

MOIRÉ

(N 62, 96; N 62, 80b)
[Weefsel met gevamd patroon.]
moiré: P 219, Q 11; *mwarē* Q 162.

MOLTON

(N 62, 92; N 62, 89a; N 62, 91; N 59, 201)
[Dik wollen, halfwollen of katoenen weefsel in effen of keperbinding geweven.]
molton: K 353; P 219, Q 27, 99*, 101, 113, 198; *mōltōn* L 163, 265, 282, 289, 298a, 299, 317, 425, P 47, Q 9, 174, 197; **molleton:** *mōlātōn* L 312; **gemoltoneerde stof:** *gəmoltonērt stof* L 414; **moltonet:** P 188, Q 71, 78; *moltonē* Q 7; **moltonflanel:** *moltonfānel* Q 11; **dweilenstof:** *dwejləstōf* L 312.

MOUSSELINE

(N 62, 75e; N 62, 75c; N 62, 83; N 62, 98; N 59, 201; MW; monogr.)

[Los geweven stof van katoen, wol of zijde, genoemd naar de stad Mosoel in Turkije.]

mousseline: L 317, P 219, Q 198; *musəlin* L 163, 265, 298a, 299, 312, 414, Q 9, 11, 16, 27, 71, 78, 83, 95, 98, 101, 113, 174; *musəlen* Q 162; *muzəlen* K 353, P 47, Q 86; *muzələn* Q 9; *muzəlin* L 282, 289, Q 7, 99*, 121, 121c; *muzəlin* L 425; *mosəlin* Q 16; *musəlinj* Q 113.

MUL

(N 62, 75c; N 62, 82; N 62, 98)

[Volgens de informant van Q 16 is mul „dun flanelachtig of geruwd weefsel gebruikt als tussenvoering”.]

mul: *məl* Q 16, 98.

NATUURZIJDE

(N 62, 98; N 59, 201)

[Echte, van de spinsels van zijderupsen vervaardigde zijde.]

natuurzij: L 265; *natjrzāj* Q 83.

NETELDOEK

(N 62, 83; N 62, 82; N 62, 98; MW; Wi 11; monogr.)

[Oorspronkelijk uit netelgaren, later van licht katoen of mousseline vervaardigd los weefsel in effen binding (Van Dale, pag. 1812).

De woordtypen **zaandoek**, **kaasdoek** en **biestdoek** duiden erop dat neteldoek ook gebruikt wordt om melk door te zeven, terwijl **berendoek** wijst op het feit dat neteldoek dienst kan doen als persdoek bij de bereiding van bessensap. Neteldoek wordt ook gebruikt om kwark te maken.]

neteldoek: L 163, 282, 312, 314, P 58, 176, Q 86, 162; *netəldūk* L 265; *netəlduk* Q 78; *nətəlduk* Q 174; *nətəldūk* L 210; *nətəldök* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 298a, 299, 318a, 318d, 318e, 425, Q 7, 9, 11, 16, 98, 99*, 101; *nətəldök* L 266; *nətəldök* Q 12; *nəʔəldok* K 353; *nətəldok* L 355; *nītəlduk* Q 83; *nītəldok* Q 71; *nītəldök* L 317, Q 11, 197; *nītəldoək* L 414; *nītəldök* Q 287; *nesəldox* Q 116; **netelendoek:** *nītəldök* Q 95; **netel:** *nesəl* Q 121c; **zaandoek:** *zəndoək* L 414; *zowəndok* P 188; *zwojnduk* Q 162; **kaasdoek:** *kəsdök* Q 98; *kəjsduk* P 219; *kəjsduk* Q 83; *kiəsdök* Q 9; **biestdoek:** *biəsdök* Q 7; **berendoek:** L 312; **doek:** *dök* L 246, 250, 271, 289, 321, 326, 329, 368, 372, 378, 413, 417, 423, Q 19, 113, 199, 279, 283; *duk* K 278, 315, L 286, Q 3, 83, 156, 178; *dūk* L 164; *dəwk* Q 2.

NYLON

(N 62, 75c)

[Vol-synthetische vezelstof, die steenkool en kalk tot grondslag heeft (Bonthond s.v. „nylon”).]

nylon: Q 99*.

ONGEBLEEKTE BAALKATOEN

(N 62, 89a; N 62, 77; N 62, 98, N 62, 75e; 59, 201)

[Ongebleekt katoenen weefsel. Volgens de informanten van L 416 en Q 83 wordt deze stof gebruikt voor de bereiding van lakens.]

baalkatoen: *bālkətuwn* L 312; *balkatun* Q 174; *balkətjyn* L 416; *balkətuwn* Q 82, 83; *balkatown* P 188; **baal:** *bowəl* P 188.

PEAU DE PÊCHE

(N 62, 91)

[Katoenen weefsel, imitatie van peau de suède.]

peau de pêche: *po də pəš* Q 113.

PERKAL

(MW)

[Zwaar gepapt, glanzig katoenen weefsel.]

perkal: *perkajl* Q 95.

PILO

(N 62, 93a)

[Soort van gladde stof met een linnen schering en een katoenen inslag, vooral gebruikt voor werkkleding.]

pilo: Q 86, 113, 197; *pilō* L 163, 298a; *pilō* Q 11; *pəlō* Q 99*; *pəlow* P 188; *pilu* P 219, Q 83, 162, 174; *pəlu* Q 9; *pəlu* Q 82.

PIQUÉ

(N 62, 94; N 62, 89a; N 62, 98; N 59, 201)

[Soort van (meest witte) katoenen of kunstzijden stof met dubbele ketting, de onderste van grover, de bovenste van fijner garen, waardoor een ruitvormig patroon ontstaat (Van Dale, pag. 2175).]

piqué: Q 198; *pikē* Q 9, 197; *pikēj* P 47, Q 3.

PLUCHE

(N 62, 98; N 62, 78; N 62, 90; N 59, 201; monogr.)

[Zware, fluweelachtige, oorspronkelijk wollen, thans meestal katoenen of kunstzijden stof met lange pool (Van Dale, pag. 2200).]

pluche: L 265, Q 198; *pləš* Q 197; *plyšə* Q 101; *plyš* Q 121.

II.7

POCKETING

(N 59, 201)
[Sterke katoenen voering voor broekzakken.]
pocketing: Q 198.

PEPELINE

(N 62, 98; N 59, 201)
[Licht weefsel waarvan de ketting uit zijde en de inslag uit floretzijde of katoen bestaat (Van Dale, pag. 2223).]
popeline: L 416, Q 198; *popəlin* P 47.

RATINÉ

(N 59, 201)
[Van nopjes voorziene stof.]
ratiné: Q 111*.

RIBFLUWEEL, (KOORD-)MANCHESTER

(N 62, 94; N 59, 201; MW; monogr.)
[Zwaar geribd of glad katoenfluweel voor werkkleding.]
manchester: L 299, 312, 317, Q 9, 98, 197, 198; *manšestər* L 265, 298a, 425, Q 7, 11, 99*, 101, 113, 121, 121c; *menšestər* L 289; *mənšestər* Q 16; *məzēstər* L 163; **ribvelours:** *repflūr* Q 113, 162; **geribde velours:** *gəɾɔbdə vlūr* Q 7; **velouren stof:** *vlūrə stof* Q 7; **velours:** *flūr* K 315, L 414, P 219, Q 27, 162; **duivelssterk:** *djvəlsstərək* Q 95.

RIPS

(N 62, 79b; MW; monogr.)
[Dichtgeweven, geribde stof, oorspronkelijk van katoen maar later ook van andere stof.]
rips: *reps* L 282, 317, Q 95; *reps* P 188, Q 9; *reps* K 353, P 219, Q 284; *reps* Q 78; **ribsstof:** *repsstōf* Q 11.

RIPSZIJDE

(N 62, 79b)
[Zware zijde geweven in fijne ribbels.]
ripzijde: *repzėj* Q 71; *repzėj* L 265; *repzi* L 425, Q 98, 99*; *repzi-j* L 299, Q 113, 121c, 197, 247; *ripzi* Q 101; **ribzijde:** *rebzi-j* L 163; *ɾɔbzi* Q 16; **ripszijde:** *repszej* Q 11; *repszi* L 298a; **ripjeszijde:** *repkəszi* Q 83; **zijden rip:** *zeja rep* Q 86; **geribbelde zij:** *gəɾɔbaldə zėj* Q 174; **geribde zij:** *gəɾɔbdə zāj* Q 162; *gəɾɔbdə zāj* Q 83.

SAAI

(MW)
[Lichte, gekeperde wollen stof.]
saai: *sāj* Q 95.

SATIEN

(N 62, 80a; N 62, 80b; N 62, 98; N 59, 201; MW; Wi 53; monogr.)
[Glanszijde, atlas, een oorspronkelijk alleen zijden, later ook halfzijden (katoen en zijde) gekeperde stof, zeer glad geweven, namelijk zo dat de bindingsknopen zoveel mogelijk over de oppervlakte verspreid liggen (Van Dale, pag. 2488).]
satijn: L 163, 314, 355, 372, 413, 414, P 176, 219, Q 178, 198; *satēn* Q 12, 86, 174; *sətējən* Q 78; *satəjn* K 278, 315, 353, P 188; *sətəzən* P 47; *satēn* K 353, 358; *satēən* Q 71; *zatej* Q 121c; *satenj* L 265; *sətəjn* Q 83; *satij* L 282; *sati.n*, *sati.n* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318b, 318d, 318e; *sətajjn* Q 162; *satin* L 164, 271; *sātīn* L 246, 286, 289, 291, 299, 312, 317, 326, 329, 364, 368, 378, 425, Q 2, 9, 19, 27, 101, 113, 168, 197, 198, 199, 247, 249, 283, 284; *sati-jn* L 312; *satiən* L 298a, Q 7; *sātīn* L 289, 321, 387, 416, Q 9, 16, 20, 95, 99*; *sartin* L 210; *sərtājn* Q 83; *sərtējn* Q 3; *sərtīn* Q 11; *sətəjn* L 266.

SATINET

(N 62, 80b; N 62, 80a; MW)
[Katoenen, geglansd satijnweefsel; ook half wol, half katoen.]
satinet: L 163, 265, 289, 299, 312, 317, P 188, Q 27, 71, 95, 98, 113, 197, 247; *satinet* L 298a, Q 83, 162; *satinet* L 425, Q 9, 101; *satənət* Q 9; *satinə* P 47; *sərtənət* Q 99*.

SERGE

(N 62, 75d; N 59, 201)
[Licht gekeperde wollen stof waarvan de inslag minder glad en minder dicht is dan de ketting en slechts weinig in het gezicht komt.
Volgens de informant van Q 16 is *sergette* serge waarin zijde is verwerkt.]
serge: L 312, 317, P 219, Q 7, 11, 16, 71, 113, 121c; *seržə* L 163, 298a, P 47, Q 9, 83, 98, 198; *seržə* Q 99*; *šerš* L 417, Q 9, 83; *serš* Q 86; *šers* K 353, L 265; **sergette:** Q 16; **gekeperd stof:** *gəkjepərt stof* Q 162; **keperstof:** L 312.

SHANTOENG

(N 62, 98, N 62, 96; N 59, 201)
[Effen weefsel van Chinese (wilde) zijde, afkomstig van een eikenbladspinner uit de provincie Shantung (Bonthond s.v. „shantoeng”).]
shantoeng: *šantunj* L 265, Q 198; *šantun* L 299; *šantenj* L 414.

SHETLAND

(MW)

[Algemene benaming voor grove wollen weefsels in effen- of keperbinding geweest. Soms vermengd met kunstwol (Bonthond s.v. „Shetland”).]

shet: *šet* Q 95.

STOF

(N 62, 71a; MW)

[Benamingen voor stof in het algemeen.]

stof: *stof* L 282, 317, 414, 425, P 219, Q 7, 71, 86, 95; *stof* K 353, L 163, 265, 289, 312, P 47, Q 162; *štof* Q 16, 27, 99*, 101; *stowf* Q 78; *stōf* Q 11; *štōf* L 299, Q 113, 121c, 197; *štōf* L 298a; *stuf* L 416; *štuf* Q 98; *stūf* Q 9; *støf* L 271; *štøf* L 433; *støif* P 188; **stofje:** *štøfkə* L 433.

TAF

(N 62, 96; N 59, 201; MW)

[Lichte, geheel uit gekookte zijde geweest, effen stof.]

taf: *taf* Q 83, 198; **tafta:** *tafta* Q 3, 9, 71; **tafzide:** *tafzi* L 425, Q 16, 101; *tafzej* Q 95; **tafsa-tijn:** *tafsātīn* Q 16.

TARLATAN

(N 62, 98; N 62, 82; MW)

[Fijne, doorzichtige katoenen stof.]

Volgens de informant van Q 16 wordt tarlatan veel gebruikt als carnavalsstof.]

tarlatan: *tarlatan* Q 95; *tarlatan* Q 16; **vastel-avondsgaas:** *vastəlq̄vəsgās* Q 16.

TERGAL

(N 62, 75c; N 59, 201)

[Synthetische vezel bereid uit chemische grondstoffen, die o.a. worden vervaardigd uit steenkool en petroleum.]

tergal: *tergal* K 361, Q 71, 83.

TERLENKA

(N 62, 98; N 62, 75c; N 59, 201)

[Synthetische vezelstof.]

terlenka: L 416, P 52, Q 99*; *tərleŋka* P 47, Q 83.

TIERETEIN

(N 62, 98; N 62, 93a; N 62, 97; MW; monogr.)

[Geweven stof met een linnen ketting en een wollen inslag (Van Dale, pag. 2912).]

tieretein: *tīrlətējn* L 317; *tərtej* L 265; *tīrtēj* Q 95; *tērtēj* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289,

289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **tiretaine:** Q 99*, 174; *tēratēn* Q 9.

TREVIRA

(N 62, 75c)

[Synthetische vezelstof.]

trevira: Q 9.

TRICOT

(N 62, 88; N 62, 75c; MW)

[Machinaal gebreide stof voor kousen, onderbroeken, borstrokken, lijfjes enz. gebruikt (Van Dale, pag. 2986).]

tricot: L 312, P 188, Q 7, 71, 78, 86, 98, 101, 121c, 197; *triko* L 265, 282, 289, Q 3, 9, 16, 83, 113, 174; *triko* P 47; *treko* Q 27, 162; *trikō* K 353, L 163, 298a, 299, 425, Q 11, 95; **strikwerk:** *strekwerk* Q 9; **gestrikt goed:** *gəstrek gut* Q 162; de volgende twee woordtypen zijn voltooide deelwoorden: **gebreed:** L 312; **gestrikt:** *gəstrek* L 317, 414, P 219.

TRICOTINE

(N 59, 201)

[Kamgaren kostuumstof in fantasie keper- of cotelébinding geweest; met tricotachtig uiterlijk (Bonthond s.v. „tricotine”).]

tricotine: *trekōten* Q 83.

TULE

(N 62, 82; N 62, 81b; N 59, 201; Gi 1.IV, 57; MW; monogr.)

[Doorzichtig garenweefsel met fijne mazen, met of zonder patroon.]

tule: L 282, 299, P 219; *tyl* L 163, 265, 271, 312, 414, P 188, Q 7, 11, 27, 95, 113, 121c, 284; *tjyl* L 289, Q 174; *tøl* K 353, L 317, P 47, Q 9, 16, 71, 78, 83, 86, 100, 162, 197; *tql* Q 83; *tøl* L 425.

TURKS LEER

(N 62, 95; N 62, 89b; N 59, 201)

[Turks leer is volgens Van Dale (pag. 3008) „marokijn” dat een fijne soort van korrelig leer (oorspronkelijk geiteleer uit Marokko) is.]

In vraag N 62, 95 werd gevraagd of men de naam „Turks leer” kende en welke stof ermee werd bedoeld. Uit de antwoorden blijkt dat men er een zwarte matblinkende stof met grijze strepen mee bedoelde (Q 78) of een zeer vast geweven soort katoenen ribfluweel (Q 11). In elk geval gaat het om een stugge, sterke stof die praktisch onverslijtbaar is.]

turks leer: Q 71, 113; *tørks lēr* L 265, 317, 416, Q 9, 83, 174; *tørks lēr* Q 11; *tørks lēr* Q 162;

II.7

tørks lēr L 289, Q 7; *tørks lēr* L 425; *tørks līr* Q 78; *tørks lejār* L 282; *tūrks lēr* L 298a; *terks lēr* L 364; *terks lēr* Q 86; *terks lēr* L 417.

TWEED

(N 62, 98; N 59, 201)

[Wollen of katoen lakenachtig weefsel van kaardgaren in verstelde rib- of keperbinding, met name voor jassen en mantels (Van Dale, pag. 3012).]

tweed: L 414, Q 198.

VELVET

(N 59, 201; MW)

[Oorspronkelijk zijden kettingfluweel; later in fluweelbinding geweven stoffen waarbij de poolinslagen doorgesneden zijn, zoals manchester (Van Dale, pag. 3118).]

velvet: *velvet* Q 95, 198.

VILT

(N 62, 75f; monogr.)

[Stof bestaande uit onder druk met vet of zeep ineengewerkte wol of ander dierlijk haar of vezels, meest in verschillende lagen opeengeperst, kastoor (Van Dale, pag. 3226).]

vilt: *velt* L 298a; *vel̄tj* L 318b; **feutre:** *fētār* Q 11.

VOILE

(N 62, 75f; N 62, 82; N 62, 75e; N 62, 81b; N 62, 98)

[Wijdmazig makko, wollen of zijden weefsel in effen binding voor japonnen en gordijnen (Van Dale, pag. 3269).]

voile: P 219, Q 11, 101; *vwaəl* K 353; *vwal* L 282; *vwāl* Q 11; *vwol* Q 99*; *voal* Q 121c; *vōl* Q 27; *voal* Q 16; **voiletje:** *vwōlkə* Q 99*.

WHIPCORD

(N 59, 201)

[Stof met steile, sterk gewelfde keper of diagonaal, meest van kamgaren, vaak gespikkeld (Van Dale, pag. 3405).]

whipcord: Q 198.

WOL

(N 62, 75a; N 59, 201; L A1, 226; MW; monogr.)

[Dierlijke spinvezel, afkomstig van de huidbedekking van vooral schapen (wol), koeien, geiten, kamelen enz. (haar) (Bonthond, s.v. „wol of haar”).]

Hoewel de naam wol wordt gebruikt voor het

haar van verschillende diersoorten, wordt, wanneer men van wol spreekt, meestal de wol van het schaap bedoeld. De waarde hiervan is afhankelijk van verschillende factoren: de fijnheid, de krul, de zacht- en soepelheid, de elasticiteit, de soliditeit, het warmtegevend vermogen enz. (Morand, pag. 58 en 59).]

wol: *wōl* K 314, 318, 359, L 316a, 318b, 353, 372, 413, 414, 415, 416, 422, P 47, 50, 188, Q 9, 83, 162, 168; *wol* K 353, 361, L 163, 282, 289, 298a, 299, 312, 317, 360, 414, 416, 425, P 188, 196, 197, 219, Q 7, 9, 16, 71, 86, 88, 95, 99, 99*, 113, 121, 121c, 162, 197; *wōl* L 265; *wōl* Q 16; *wōl* Q 27, 101; **wollen stof:** P 52, Q 15; *wōlā stōf* L 265, 428, Q 83; *wōlā stōf* Q 11; *wōlā štuf* Q 98; **wollen goed:** *wōlā gōt* Q 9.

ZIJDE

(N 62, 79a; N 62, 75c; N 59, 201; L 8, 117; MW; monogr.)

[Natuurprodukt dat wordt verkregen bij het afwikkelen van de cocons waarmee het zijderupsje zich omhult totdat het zich ontpopt tot vlinder (Morand, pag. 58). Het is de grondstof voor weefsels.]

zij(de): K 315, L 414, 416, P 219, Q 71; *zej* K 358, 360, L 282, 286, 312, 314, 353, 354, 355, P 57, 164, 171, 188, 197, Q 1, 9, 10, 12, 72, 77, 86, 88, 95, 178, 179, 188; *zēj* L 265, 313, Q 174; *zē* K 353, Q 78; *zē* K 315, 353, P 48, 176, 186, Q 2, 167; *zej* L 289, Q 7, 9, 11, 102, 253; *zēj* Q 95; *zē* Q 78; *zeja* Q 253; *zēaja* P 211; *zējā* P 47; *zēā* P 47; *zaj* Q 83, 89, 156, 162; *zāj* Q 82, 83; *zi* L 271, 298a, 316, 317, 366, 368, 371, 416, 417, 420, 425, Q 16, 27, 98, 99*, 101, 278; *zī* L 416; *zi-j* L 163, 299, 317, 318b, 423, Q 111*, 113, 121c, 247; *zīj* L 319, Q 9, 196; *zi-ja* Q 197; *zi-ja* Q 284; **zijden stof:** *zi-ja štuf* Q 98.

Stofbenamingen naar gebruik

BEDDETIJKSTOF

(N 62, 98; N 62, 93a; N 62, 75f)

[Stof waarvan overtreksels voor bedden worden vervaardigd. Grove, damastachtige, stofdichte stof voor beddezakken.]

beddetijk: *bedatēk* Q 11; *bedatēk* Q 98; **tijk:** *tejk* Q 11; *tēk* Q 11; *tik* Q 86.

SCHORTENBONT

(N 62, 86; N 62, 98; N 59, 201; MW; monogr.)

[Bonte stof voor schorten, meestal van katoenen stof.]

scholkenbont: *šolkabont* Q 101; *šolkabōnt* Q 113; *šolkabonij* L 299, Q 27; *šolkabōntj* L 298a; **scholkenstof:** *šlakastof* L 265; *šolkaštof* Q 16; *šolkaštof* Q 99*; *šlakkaštof* Q 197; *šolkaštof* Q 98; **schortenbont:** *šortabōnt* L 163; **schortselenstof:** *šotsalaštof* Q 121c; **cotonnade:** *katonāt* L 317; *katānāt* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 299, 318a, 318d, 318e, 364, Q 11, 16, 95, 98, 197; *kotānāt* Q 284; **varkensstof:** *verkāstof* P 219.

VOERING(STOF)

(N 62, 18a; N 62, 84; A 4, 27b; L 20, 27b; Gi 1.IV, 29; MW; S 41; monogr.)

[Stof waarmee kledingstukken van binnen bekleed worden.]

voering: L 245, Q 71; *vūreŋ* K 359, L 163, 165, 209, 211, 216, 314, 315, 317, 355, 416, Q 77, 82, 83, 174; *vureŋ* L 163, 164, 191, 209, 210, 213, 215, 215a, 216, 216a, 217, 246a, 265, 282, 312, Q 196; *vujreŋ* P 219, Q 78, 154, 173; *vujareŋ* K 315, 316, P 174, 183, Q 1, 2, 3, 72, 75, 162; *vujareŋk* P 219; *vujren* P 188; *vujarēn* Q 180; *vōreŋ* L 246, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 296, 297, 298a, 299, 300, 317, 329, 330, 333, 360, 368, 372, 378, 387, 420, 425, 426, 427, 429a, Q 7, 9, 11, 14, 16, 19, 21, 27, 28, 32, 33, 88, 91, 95, 96, 96a, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 113, 118, 192, 195, 196, 197, 198, 202, 203, 207; *vojareŋ* K 315; *vojareŋk* P 47, 198; *vojren* P 188; *vōwreŋ* L 433, 434, Q 20, 27, 29, 32; *vōjareŋ* L 355, 413, 414, P 57, Q 3; *voreŋ* L 425; *vōreŋ* Q 7, 8, 27; *voareŋ* K 358; *vōreŋ* L 269, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 291, 292, 295, 298, 298a, 299, 318a, 318d, 318e, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 330, 331, 371, 373, 374, 377, 379, 380, 381, 382, 385, 425, 426, 431, 432a, 434a, Q 30, 99; *vōreŋ* Q 11; *vōreŋ* L 319; *vōjreŋ* Q 2; *vōjareŋ* Q 86; *vōjreŋ* P 50; *vōjareŋ* K 353; **voer:** *vūr* L 209, Q 83, 278; *fūr* Q 89; *vur* Q 222; *vujar* Q 179; *vuār* Q 90; *vōr* L 248, 267, 432, Q 16, 21, 30, 32, 32a, 33, 35, 38, 39, 95, 98, 101, 111, 113, 116, 117, 117a, 117b, 118, 121, 121c, 172, 187, 202, 203, 204a, 206, 208; *vōwr* L 429, 430, Q 27, 30; *vōjar* Q 86; **voerdoek:** *vōrdōk* Q 32a, 99, 100, 110, 112b, 196, 201, 202, 203, 203a, 204a, 278; *vōrdox* Q 118a, 121c.

Kantbenamingen

KANT

(N 62, 81a; N 62, 98; N 59, 201; MW; monogr.)
[Fijn, licht weefsel van linnen, garen, zijde, ook goud- of zilverdraad met opengewerkte patronen

en opgelegde tekeningen, dat tot versiering van randen en boorden en als tussenzetsel dient (Van Dale, pag. 1281). Men kent Brusselse, Mechelse, Brugse enz. kant. Verder onderscheidt men echte en nagemaakte, valse kanten en machinale, met een machine vervaardigde kant.

Men gebruikt kant voor witte schorten, kussenslopen, voor kleren (Q 121c), gordijnen en ondergoed (Q 99*), en voor lakens (P 219, meestal machinale kant).]

kant: *kant* L 265, 271, 289, 317, 414, P 47, 219, Q 9, 78, 86, 95, 101; *kanij* L 298a, 299, 329, 425, Q 16, 27; *kānt* L 163, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 312, P 188, Q 162, 197, 247; *ka.nt* L 287, 288, 288b, 288c, 289, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *ka.ntj* L 288a, 289*; *kānt* K 353.

BRUSSELSE KANT

(N 62, 81b)

[Kantsoort met sierlijke motieven op fijne tulegrond (Bonthond, s.v. „Brusselsch kant”).]

brusselse kant: L 312, P 47, Q 9.

BRUGSE KANT

(N 62, 81b)

[Kant uit Brugge.]

brugse kant: P 47, Q 9.

ENGELSE KANT

(N 62, 81b)

[Geborduurde kant. Volgens de informant uit P 219 is **Engelse broderie** gekloste kant, fijne stof, waarin bloempjes zijn geborduurd.]

engelse kant: *ēŋəlsə kānt* K 353; **geborduurde kant:** *gəbōrdūrda kānt* K 353; **engelse broderie:** P 219.

VALENCIENNESKANT

(N 62, 81b)

[Katoenen of linnen kant in tulebinding. Bobbinetgoed (Bonthond s.v. „Valenciennekant”).]

valenciennes: L 317, Q 9; *falqōšen* K 353; *falāšen* K 353; *falānšen* K 353; **valencienneskant:** *valensiēnkānt* L 163.

GARENKANT

(N 62, 81b)

[Garenkant of trollekant (zie WBD II, aflevering 4, pag. 901).]

garenkant: L 317; *gowərānkānt* K 353.

II.7

FESTON

(N 62, 81a)

[Ornament van kant aan kleding, gordijnen enz.]

feston: L 163; *feston* Q 98; *faston* Q 99*, 121c; *veston* Q 247; **ajour:** Q 113; **broderiekant:** *broderikant* P 219; **broderie:** *brodari* L 414.

LAMÉ

(N 62, 81a)

[Weefsel met goud- of zilverdraad.]

goudlamé: *gowlamē* Q 11; **zilverlamé:** *zēlvērlamē* Q 11; **gouddraad:** L 282; **zilverdraad:** L 282; **brokaatkant:** *brokātkanjij* Q 16.

ENTRE-DEUX

(N 62, 81b; N 62, 81a; L 35, 5)

[Kanten tussenzetsel in een gordijn, een schort, een kleed enz.]

entre-deux: K 318, 353, 357, 358, 359, 360, L 317, 352, 355, 362, 368, 371, 372, 413, 415, 420, P 50, 58, 116, 120, 121, 164, 171, 176, 177, 186, 188, 192, 195, 197, 212, 214, 218, 219, Q 1, 2, 9, 78, 83, 86, 88, 89, 98, 101, 121c, 158, 168a, 179, 180; *antrādō* L 420, 425; *antrādō* P 197; *āntrādō* P 193; *āntrādōj* Q 71; *antrādōj* P 176; *q̄ntrādō* Q 88, 197; *q̄ntrādōj* Q 71; *q̄ntrādō* K 353; *ātrādō* P 171; *antārdō* L 356, Q 7; *antārdō* Q 156; *q̄ntārdō* L 360; *ātārāndō* L 286; *ōndārdan* Q 98; **entre-deuxtje:** *antrādōkə* P 57; *antrādōkən* Q 2; **tussenzetsel:** Q 71; *tōsəzetsəl* Q 1; *tōšəzetsəl* Q 98; *tōšəzetsəl* L 425; *tēsənzetsəl* P 56; *tēsəzetsəl* L 415; **tussenstuk:** *tōšəstōk* P 119; *tōšəstōjk* P 188; **tussenwerk:** *tōsawerək* P 197; **tussenschot:** *tesəsxot* P 169; **spie:** *spi-j* L 282; **kantstuk:** *kantstik* P 57; **kantje:** *kentjə* P 121; **point-clair:** *pwāŋklēr* K 353; **borduurwerk:** *bordōrwerk* L 422; **borduur:** *bōrdūr* P 181; **lits van een gordijn:** *lets van ən kōrdjən* P 117; **zwijl:** *zwejl* Q 83; **volant:** *valəŋ* K 357; *vələŋ* L 414; *vələŋ* Q 2; **volantje:** *valəŋskən* K 278; *vələŋsʔən* K 278.

Aanzicht en kleur van stoffen

ZELFKANT

(N 62, 73; Gi I.IV, 46)

[Elk der zijanten van enig weefsel, in de lengterichting van het doek, meestal versterkt geweven (Van Dale, pag. 3483).]

zefkant: L 265, 271, 416, P 219, Q 7; *zēlfkant* L 289, 317, 414, P 47, 188, Q 2, 9, 11, 83, 86, 95, 98, 100, 101; *zēlfkant* Q 99*; *zēlfkānt* L 163, 282, 312, Q 197; *zēlfkanjij* L 298a, 299, 329, 374, 425, Q 16, 27; *zēlfkanjk* Q 113, 121c; *zōlafkānt* K 353; **neg:** *nēx* Q 83, 174; *nēx* Q 78.

VLEUG

(N 59, 40a; N 62, 72; MW)

[De richting waarin vezels of draden van een weefsel liggen.]

vleug: *vlōx* L 163, 246, 282, 289, 299, P 219, Q 15, 16; **vleur:** *vlōr* Q 99; **schoor:** *šōr* L 299; *šōr* L 265, 298a, 317, 330, 368, 381, 425, 433, Q 7, 9, 11, 15, 27, 32, 95, 98, 99, 99*, 101, 111*, 121c, 162; *sxōr* L 271; *šōar* Q 82; *šōar* Q 83, 174; *šoar* Q 121c; *šēar* Q 113; *šuar* Q 83; *šūr* L 265; **stroom:** *strym* P 52; **draad:** *drōwt* L 312; *drōt* K 361, Q 71, 253; *druət* Q 83; *druwət* Q 78; *drūwət* P 188; **ketteldraad:** *ketāldrōt* Q 198; **rechte draad:** *rextən drōt* L 414; *rēxtən druət* Q 83; **stof:** *stuf* Q 32; **stofrichting:** K 315; **draadligging:** *drōtleqen* Q 9; **vaamrichting:** Q 21; **looprichting:** *lawprijtij* Q 165; **drijf:** *dref* K 353.

MET DE VLEUG MEE

(N 59, 40a)

[Met de richting mee van vezels en draden van een weefsel.]

met de draad met: *met dən drōt met* Q 88; *met dən druət met* Q 83; **met draads:** L 416; **met de schoor:** *met dā šōr* L 417; **schoor af:** *šōr āf* L 368; **bet de wol mee:** *bē dā wōl mē* K 361; **recht:** *rēx* Q 7; **bijeen:** *bjē* Q 83; **schuins:** *šōjns* Q 7; **wie de draad loopt:** *wej dən druət lōpt* K 361; **wie de wol loopt:** *wej dā wōl lōpt* K 361.

TEGEN DE VLEUG

(N 59, 40a)

[Tegen de richting in waarin vezels of draden van een weefsel liggen.]

tegen de draad in: *tēgən dən drōt īn* Q 88; **tegendraads:** *tīxadrōts* L 417; **dwaars:** *dwēs* Q 7; **tegen de schoor:** *tīxā dā šōr* L 417.

Patroon en motief bij stoffen

PATROON, DESSIN (zie kaart)

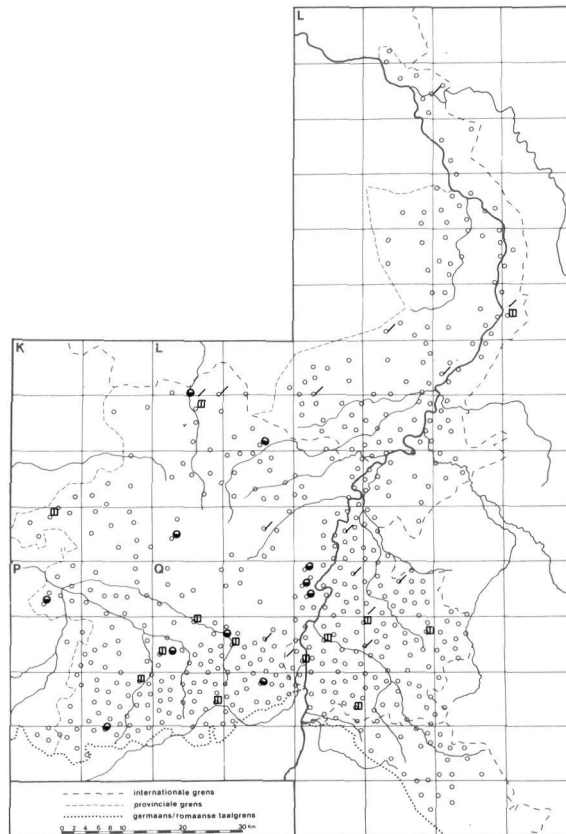
(N 62, 74a; N 62, 71c; MW)

[Het voorbeeld op de patroontekening waarnaar geweven wordt, maar ook het resultaat daarvan in de stof, de tekening die daarin te voorschijn treedt.]

dessin: *desən* L 312; *desen* L 271, Q 95, 98, 99*, 113; *dāsen* Q 83, 162; *dēsen* Q 197; *dēsēn* Q 71; *dēsējn* Q 78; *dēsē* K 353; *dēsē* Q 162; *dēsē* K 353; *dōsaj* P 188; **patroon:** L 163, 312; *pātrōn* Q 86; *pātrōwn* Q 98; *pātroən* Q 16; *pātroan* Q 101; *pātroān* L 425; *patruən* L 265, 298a; *pātruən* L 271; *patruwən* L 282; *patrūn* Q 27; **patroontje:** *pātrynkə* L 289; *pātrijnkə* L 416;

PATROON, DESSIN

- ▣ dessin
- / patroon(tje)
- tekening

patruuntjə Q 95; **tekening**: L 312; *tēkanəŋ* Q 83, 174; *tejkənəŋ* L 317, Q 7, 9, 11, 78; *tikənəŋ* P 47, 219; *tikənəŋ* L 414; **muster**: *mustər* Q 121c; **motief**: L 312.

SOORTEN PATRONEN OF DESSINS

(N 62, 74b; MW)

[Diverse patronen of motieven in de stof.]

ruit: L 312; *rūt* L 289, 317, 425, Q 99*; *ruət* L 299; *röt* L 414; *ruətə* (mv.) Q 9; *rūtə* (mv.) L 425, Q 9, 98; *rowətə* (mv.) K 353; **ruitje**: Q 71; *rūtjə* Q 16, 113, 121; *rytjə* L 163, 282, 289, 433; *røtjə* L 265; *rūtšə* Q 197; *røtšə* Q 162; *rētšə* Q 86; *rūtəkə* Q 101; *rūtjəs* (mv.) L 425, Q 7, 9, 11; *rūtšəs* (mv.) L 317; *røtsəs* Q 174; *rejtšəs* (mv.) Q 82; *røkəs* (mv.) P 47; **ruitenstof**: *rawtəstəf* Q 83; **streep**: *strēp* L 289; *strēpə* (mv.) L 425, Q 7, 98; *štrēpə* (mv.) L 299; **strijp**: *štrīp* Q 16; *strīpə* (mv.) Q 197; **streepje**: L 312, Q 121c; *štrēpkə* Q 99*, 101; *strejpəkə* L 317; *strepkə* Q 162; *strepkə* Q 71; *štrēpkə* Q 27; *strēpkəs* (mv.) Q 11, 86; *štrēpkəs* (mv.) L 298a; *strēpkəs* (mv.) L 425; *strepkəs* (mv.) P 47, Q 174; *strepkəs* (mv.) K 353; **strijpje**: *stripkə* L 163, 265, 271, P 219, Q

9; *štrīpkə* L 433, Q 113; *stripkəs* (mv.) Q 82; *strīpkəs* (mv.) Q 9; **strijjesstof**: *strīpkəsstəf* Q 83; **bloem**: L 312, Q 7; *blōm* L 425; *blōmə* (mv.) L 425; **bloempje**: *blymkə* L 163, 265; *blōmkə* Q 86, 99*, 113, 162, 197; *blōmkə* L 299, Q 27; *blōmkə* L 289, 317, Q 9, 16, 101; *blōməkə* P 219; *blymkəs* (mv.) L 282; *blōmkəs* (mv.) L 298a, Q 71, 82, 174; *blōmkəs* (mv.) L 425, Q 11; *blōməkəs* (mv.) P 47; *bluməʔəs* (mv.) K 353; **bloemendessin**: *blōmədesəŋ* Q 98; **bloemetjesstof**: *blemkəsstəf* Q 83; **gebloemds**: *jəblōmɪts* Q 121c; **bolletje**: L 312; *bōləkə* P 219; *bōləkə* L 163, 265; *bōlkə* L 299, Q 9, 99*, 101; *bōlkə* L 317, Q 113; *bōləkəs* (mv.) Q 71, 174; *boləʔəs* (mv.) K 353; *bōlkəs* (mv.) L 425, Q 7, 98; *bōləkəs* (mv.) P 47; *bōlkəs* (mv.) Q 11; **bolletjesstof**: *bōləkəsstəf* Q 83; *bōləkəsstəf* L 282; **blokje**: *blōkskə* L 163, 289, 299, Q 9, 27, 101, 113; *blōkskə* P 219, Q 16, 162; *blōkskəs* (mv.) K 353; *blōkskəs* (mv.) L 298a, P 47, Q 98, 174; *blōkskəs* (mv.) L 425, Q 9; *blōkskəs* (mv.) Q 11; *blēkskəs* (mv.) Q 82; **blokjesstof**: *blōkskəsstəf* Q 71; **blok**: L 312; *blōkə* (mv.) Q 98; **nopje**: L 299; *nōpkə* L 271, 289, Q 27, 99*, 197; *nōpkə* Q 113; *nōpkəs* (mv.) L 298a, Q 11; *nōpkəs* (mv.) L 163;

II.7

effen: Q 86; *efā* L 163, 312, Q 7, 16, 101, 121c, 197; **figuurtje:** *figyrkə* L 265; *figyrkən* Q 101; **rondje:** *røntjas* (mv.) L 298a; **visgraat:** *ves-grōt* L 414; *ves-grōt* Q 101; *ves-gruāt* Q 83; **visgraatje:** *ves-grōtjə* L 163, 289; **haakje:** *høkskə* Q 197; **ringetje:** *reŋšə* Q 121c; **tippeltje:** *tipəlkə* Q 101; *təpəlkə* Q 16; **tikkeltje:** *tekəlkə* Q 95; **vlimmetje:** *vlømkə* L 289; **topje:** *topjə* Q 121c; **keper:** *kəpər* Q 101; **spikkeltje:** *špikəlkə* Q 101; **carreau:** P 219; **pie-de-poule:** *pjədəpul* K 353; **jacquard:** *žakār* L 282; **karreest:** *karēst* Q 121c; **vichy:** *veši* P 47; **pompadour:** *pəmpədūr* P 47.

VAN EEN BEPAALD PATROON VOORZIEN

(N 62, 74b; MW)

[Een bepaald patroon is niet één specifiek patroon, maar kan blijkens de opgaven variëren.]

geruit: *gərūt* Q 27, 95; *gərōt* Q 86; **gestriipt:** *gəstrijp* Q 95; **gebloemd:** *gəblōmt* Q 9; *gəblōmp* L 271; **gazé:** *gəzē* L 282.

Staal en stuk stof van bepaalde lengte

STAAL, MONSTER

(N 62, 71c; MW)

[Een lapje stof om daarnaar de hoedanigheid, kleur, enz. van het gehele stuk te beoordelen.]

staal: *stāl* L 289, P 219; *štāl* L 299, Q 27; *stəl* K 353, L 163, 282, 317, 414, 416, Q 7, 11, 16, 71, 86; *štəl* Q 9, 98, 113, 197; *stəl* Q 83, 174; *stōəl* Q 82; *stəlwl* L 312; *stəlwəl* P 47; *stəwəl* Q 162; *stuwəl* P 188; *stələ* L 425; **staaltje:** *stəlka* Q 95; *stəlka* L 265; *stəlka* Q 7, 9; *štəlka* Q 99*, 101, 113; *stəlka* Q 11; *štəlka* L 433; *štəlšə* Q 121c; **monster:** *mønštər* L 289; *mønštər* Q 174; **mustertje:** *mysteršə* Q 121c; **musterstof:** *mustərštōf* L 298a.

LAP STOF

(N 62, 71b; MW)

[Een lap of stuk stof.]

lap stof: *lap stōf* L 282, 289, 425, Q 7, 71, 86; *lap stōf* K 353, L 163, 265, 312, P 47, Q 162, 174; *lap štōf* Q 16, 27, 99*, 101; *lap stōf* Q 11; *lap štōf* L 299, Q 113, 121c, 197; *lap štōf* L 298a; *lap štuf* Q 98; *lap štōf* L 433; **lap klederstof:** *lap klējərstōf* Q 7; **stuk stof:** *stōk stōf* L 414; *stōk stōf* Q 83; *stōk stōf* P 47; *stōk stōf* P 188; **lap:** *lap* L 317, Q 95; **coupon:** *kupōn* Q 9.

Materialen

Voering, (sier)band, lint, elastiek enz.

BINNENVOERING

(N 59, 36; N 59, 39; N 59, 133)

[Voeringstof die steun en vormvastheid geeft aan bepaalde plaatsen en onderdelen van een kledingstuk. Er zijn verschillende soorten binnenvoering. Zo is *stoom* een gaas dat sterk gepapt is, in katoen of rayon (Meima I, pag. 209). Dit dient voor tussenvoering in vesten en de onderkant van mouwen.]

linnen: *lenən* Q 71; *lenə* L 246, 265, Q 197; **lijnen:** *linən* Q 15; *linə* L 299, 381, 428, 433, Q 21, 27, 32, 95, 99, 111*, 112, 165, 198; *liənə* L 271; *linə* L 270, 330; *liŋə* Q 121c; **stijf lijnen:** *štif linə* Q 16, 32; *stiaf linə* L 271; *štif liŋə* Q 121c; **lijnlijnen:** *linlinə* Q 198; **lijwaaad:** *lējəvərt* P 52; *lēj.vərt* K 361; *lējvət* Q 83; **grijs doek:** *grīs dōk* Q 200; **stijfdoek:** L 414, 416, Q 3; *stejfdōk* K 361; *stejfduk* Q 83; *stjfdōk* L 368; *stjfdōk* L 364, 368; *stjfdūk* Q 88; *stj-jfdōk* L 417; **stijfdoek bruinrijs:** L 416; **stijve stof:** *štivə štōf* L 299; *stif stōf* L 265; *stif stōf* Q 7, 15, 197; *štif štōf* Q 16, 21; *stejff stōf* Q 71; *stēf stawf* Q 165; **doek:** *dōk* Q 7; **voering:** *vōren* L 417; *vōjəren* L 414; *vōjəren* K 361; **tussenvoering:** *təšəvōdax* Q 253; *təšəvūren* Q 83; **tussenvoer:** *təšəvūr* Q 112; *təšəvōr* Q 121c; **stoom:** *stōm* Q 95; *štōm* Q 27, 198, 200; *stōm* Q 15; *stōwm* L 271, 381, 428, 433; *štōwm* L 270, 299, Q 99, 111*; *stawm* Q 7; *štawm* L 330; *stuwəm* L 246, 265; **vlieseline:** *vle-zəlen* Q 83; **bougran:** *bugrāo* Q 83; *bugrō* Q 88; *bugrō* Q 83; *bugō* Q 3; **crin:** K 361; **bukskin:** *bøksken* Q 111*; **cotonnade:** *katənāt* L 381; **feutre:** *fētər* P 52; **trielje:** *trəl* Q 95; **stof met kalender:** *štōf mət klandər* Q 253; **prengel:** *preŋəl* L 428; **kepervoering:** *kəpərvuren* L 416; **keper:** *kəpər* L 381.

PAARDEHAAR, KAMEELHAAR

(N 59, 37; N 59, 38)

[Tussenvoering met paardeharen inslag, met katoenen of wollen ketting. Ouderwets paardehaar, direct geweven, wordt gebruikt voor versterking op het linnen om mooie rollende revers te krijgen. De haren steken echter spoedig door de stof heen en de bewerking is zeer moeilijk en tijdrovend (Meima I, pag. 208). Tegenwoordig wordt vaak getwijnd paardehaar verwerkt. Dit moderne produkt is 80 cm breed. Ook haren van andere dieren als bijvoorbeeld kameel verwerkt men tot vulstof.]

Het woordtype **hänsel** duidt op paardehaar voor binnenvoering van de fa. Hänsel und Co (Lausitz) (Bonthond, pag. 31.)

paardshaar: *pərtšōr* L 299, Q 88; *pərtšoar* Q

121c; *pēartshōr* Q 198; *peātshōr* Q 253; *pertshōr* Q 197; *pertshōr* L 270, Q 95; *piatshuār* Q 83; *pjatshōr* Q 71, 165; *peārshōr* L 428; *pershōr* L 246, 265; *pērshōr* Q 99; *pērshōr* L 271, 330, 368, 381; *pērshōr* K 361, L 364; *pērshār* L 417; *pjershoār* Q 200; *pjershuār* K 361; *pēshōr* Q 112; *pēshōr* Q 15; *pējšhōr* L 433; *pēshōr* Q 16, 20, 21, 27, 111*; **getwijnd paardshaar:** *gətwint pērtshōr* L 299; *gətwājnt piatshuār* Q 83; *gətwājnt piatshuār* Q 83; **geknoopt paardshaar:** *gaknōpt pjershoār* Q 200; **paardhaar grijs:** L 416; **kameelhaar:** Q 7; *kamēlhōr* Q 95; *kamiālhōr* L 381; **kemelshaar:** Q 3; *kiāmālsuār* Q 83; *kiāmālsuār* Q 83; **hānsel:** *hēnzəl* L 246, 270, 271, 330, 368, 417, 428, 433, Q 3, 7, 15, 27, 95, 111*, 112, 121c, 198; *hēnsəl* Q 198; *hēnsəl* Q 99, 165; *hēnsəl* Q 83; *hēnzəl* K 361, L 265, Q 83; *hānzəl* Q 88; **crin:** *kren* Q 3, 95; *krē* Q 83; *krē* P 52; **crin marin:** *kremərə* P 52; **pluk:** *plōk* Q 3.

ZAKKENVOERING

(N 59, 120; Gi 1.IV, 27)

[Voering van de zakken. In de regel een dicht geweven, soepele stof van katoen of een mengsel van katoen en synthetische garens. Ook gebruikt men katoenen voering in keperbinding.]

tessenvoering: *tesəvurej* L 265; *tesəvojərəj* K 361; *tesənvürej* K 361; **tessenvoer:** *tesəvür* Q 112; **malenvoering:** *mäləvōrej* L 417, Q 200; **voering:** *vōrej* Q 21; **tessenstof:** *tējšāstōf* Q 253; **voerdoek:** *vōrdōk* Q 111*; **kepervoering:** *kiəpərvūjərəj* Q 83; *kiəpərvūrej* Q 83; *kiəpərvōrej* L 364; **keper:** *kēpər* L 163, 246, 270, 271, 416, Q 2, 7, 16, 71, 88, 95, 99, 100, 101, 165; *kēpər* L 291, 299, 329, 330, 368, 374, 428, 433, Q 27; *kēəpər* P 52; *kēəpər* Q 198; *kīpər* Q 200; *kiəpər* Q 83; **kepertessen:** *kēpərtēsən* Q 15; **kepervoer:** *kēpərvōr* Q 121c; **croisévoering:** *krwazēvōrej* L 364; **croisé:** *krwazē* Q 83; **poc-keting:** L 381, Q 95; *pokəten* L 271; *pokəten* Q 71.

PASBAND

(N 59, 41; MW)

[Linnen bandje dat in een kledingstuk wordt meegenaid om uitrekken te voorkomen.]

pasband: *pasbant* Q 7, 83, 95; *pasbanjtj* L 299, 330, Q 27, 32; *pasbēntj* L 428; **pasbandje:** *pasbēntjə* L 381; *pasbēntjə* L 265; **zelfkant:** *zēlfkanjtj* Q 112; *zēlfkant* L 271, Q 99, 111*; *zēlfkanjtj* L 330; *zēlāfkant* Q 95; *zēlāfkānt* Q 198; *zēlfkanj* Q 121c; **zelfkantje:** *zēlfkēntjə* L 246; **bies:** *bis* K 361, L 270; **biesband:** *bisbānt* Q 71; *bīsbant* Q 83; *bisbanjtj* Q 32; **paslint:** *paslent* P 52; *paslenjtj* L 368; **reklint:** *rēklent* L 416; **rekbandje:** *rekbenjtjə* L 270; **lacet:** *lasē* Q 95; **lint:** *lēt* Q 83; *lent* L 271, Q 95; **lintje:**

lentjə L 270, 299, 433, Q 21; *lentəkə* K 361; **litskant:** *letskēntj* Q 15; **liits:** *lets* Q 88; *lits* Q 3; *lets* L 270; *lits* Q 112; **koordje:** *kōrtjə* Q 112; **talonnère:** *talonjēr* Q 83.

BOORDBAND

(N 62, 58a; N 59, 41; N 62, 58b; N 62, 58c; MW)

[Het lint of de band waarmee men boordt. Boordband is geweven, niet rekkende naadband, gemaakt van katoen, zijde of synthetisch materiaal in een breedte van 1 cm (Het Beste Naaiboek, pag. 16).]

boordlint: *bōrlēnt* L 282; *bowərtlint* K 353; *bjrtlent* L 416; *buwtlejnt* P 188; *bjōllent* Q 71; *bwoitlent* Q 86; *bwojtlent* Q 162; *bjōtlent* Q 162, 174; *biātlent* Q 83; **boordelint:** *bōrlent* L 265; *bōrlentj* L 289; *bōrlēnt* L 312; *bō.rle.nt* K 361; *bōrlent* Q 98, 112, 113; *bōrlēnt* Q 197; *bōərlejnt* Q 7, 9; *bōrlent* Q 95, 99*, 101; *bōrlēnt* Q 11; *bōərlejtj* Q 16; *bōrlēntj* L 425; *bōrlēnt* Q 9; *bōrlentš* L 317; *bōrlēntš* Q 11; *bōrlēnt* L 163; *buərlejt* Q 83; *byərlejt* L 299; *byjərlejt* Q 78; *bērlent* L 364; **afboordelint:** *afbōrlent* L 414; **lint:** *lint* Q 121c; **boordjeslint:** *bērtjəslent* L 416; **bieslint:** *bislent* P 219; **boordeband:** *bōrbant* L 265; *boərbantj* L 298a; *bōrbant* Q 98, 113; *bōərbantj* Q 16; **boordsel:** *bōrtsəl* Q 27; *bōətsəl* Q 113; *bōrsəl* L 271; *bjōtsəl* Q 174; *bōərsəl* Q 16.

BIAISBAND

(N 62, 59a; N 59, 41; N 59, 40a; N 62, 58c)

[Band van schuingeknipte stof met omgestreken kanten. Men gebruikt deze voor de afwerking van gebogen naden en zomen.]

biaislint: *bjēlent* P 47; *bjēlejnt* Q 9; *bajslent* K 315; **biais:** *bjē* Q 165; *bi-jē* Q 83; *bi-jē* L 414.

STOOTBAND

(N 62, 58b; N 62, 58d; MW)

[Band die dient tot versterking van bijvoorbeeld de onderzoom van een rok of onderkant van een broekspijp.]

stootband: *stōtbant* L 265; *štōwtbant* Q 98; *stoātbanjtj* L 425; *štoātbanjtj* Q 16; *štoatbant* Q 101; *stūtbant* L 289; *štuātbant* Q 113; *štuātbanjtj* L 298a, 299; *stūtbant* Q 95; *štuūtbantj* Q 27; *štuāsbant* Q 121c; **rokkeband:** *rōkəbant* Q 7; **roklint:** *rōklejnt* Q 9; **bezemband:** Q 95; **stootkant:** *stōtkānt* L 163; **stootlint:** *stōwtlent* Q 82; *stuwtlēnt* L 312; **zoomlint:** *zoāmlēnt* Q 174; *zōwmlentš* L 317; **keperlint:** *kēpərlejnt* Q 11; **valse zoom:** *vālsə zi-jəm* K 353; **talonnère:** P 219.

PASSEMENT

(N 62, 58c; N 62, 58b; N 62, 58d; MW)

[Sierlint. Boordsel, band of snoer gebruikt tot versiering of omzoming van kledingstukken, meubelzittingen enz.]

Wat het woordtype **galon** betreft merken de informanten uit L 265 en L 298a op dat dit sierbandjes zijn met ingeweven figuurtjes of gouddraad erop.]

pasement: *pasəmənt* L 368; *pasmənt* L 417; **pasementlint**: *pasəməntlənt* Q 88; *pasəməntlənt* Q 83; **pasementlintje**: *pasəməntləntšə* Q 83; **galon**: *galon* L 265, 298a, 299, 425, P 188, 219, Q 7, 11, 16, 86, 98; *galon* L 312, P 47, Q 174; *gəlon* L 163, Q 9; *galonj* L 317; *galonj* Q 71; *galon* K 353; *gəlonj* Q 78; *galun* Q 95; *galun* Q 99*; *galunj* Q 83; **tres**: *tres* L 163, 265, 298a, 299, 425, Q 16, 95, 98, 121c; **tresje**: *treskə* L 317; *treskə* Q 99*; **bies**: L 298a, 299, 312; *bis* L 414, P 47, 219, Q 95, 99*, 162, 174; *bis* L 317, Q 27; **biesje**: *biskə* L 433, Q 197; *biskə* Q 83; **sierlint**: *sirlənt* L 282; *sərlenjij* L 289; *sərlent* Q 98; **sierbandje**: *sərbəntšə* Q 101; **siersel**: *sirsəl* Q 174; **soutache**: *sotaš* L 425.

BAND, LINT

(N 62, 58d; N 62, 58c; Gi 1.IV, 55; Gi 1.IV, 56; monogr.)

[Lintvormig weefsel van katoen, linnen, fluweel enz. ter afboording, versiering of verstevinging.]

band: *bant* L 271, 282, 289, Q 2, 83, 95, 98, 101, 102, 203; *banjij* L 329, 374, 425, Q 27; *bānt* L 163, Q 197; *bānt* K 353; *banj* L 291; **lint**: *lint* Q 121, 121c; *lent* L 271, Q 2, 95, 100, 101, 203; *lənt* L 163; *lenjij* L 329, 374; *leņk* L 291; *leņkt* L 291; *lint* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **lassee**: *lasē* Q 95; **tailleband**: *tajəbanjij* L 299; **strikje**: *streskə* Q 86.

FRANJE

(N 62, 59; MW; S 9; monogr.)

[Randversiering bestaande uit een boordsel met een reeks afhangende draden, meestal in bundels of kwasten bijeengehouden.]

franjel: *franjal* L 217, 246a, 266, 267, 268, 296, 331, 387, Q 113, 116, 118, 196, 197, 203, 208; *franjal* L 215, 249, 250, 269, 271, 288, 289, 290, 291, 295, 297, 298, 299, 300, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 329, 333, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 425, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 434a, Q 14, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 32, 32a, 33, 35, 95, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 117b, 187; *franjal* L 210, Q 202, 204a, 207; *frānjəl* Q 11, 97, 98; *frojndəl* Q 78; *frōnjəl* Q 198; *frōndəl* L 216; *frōal* P 188; *frājəl* L 248; *franjalə* (mv.) Q 101, 113; *frānjələ* (mv.)

L 289, 298a, 425, 433, Q 7, 9, 16, 27; *frānjələ* (mv.) L 317, Q 98; *franjalə* (mv.) L 265; *frānšəl* Q 96a; *fronalə* (mv.) Q 71; **franje**: *franja* L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215a, 416, Q 113; *frānjə* L 245, 246, Q 96a; *frānjə* K 353; *franəja* Q 121c; **frongeltje**: *frōnjəlkəs* (mv.) P 219; **frangeltje**: *frēnjəlkəs* (mv.) L 312; **franel**: *frānəls* (mv.) L 416; **frallie**: *frālis* (mv.) L 414; **frannie**: *frani* L 312; *franis* (mv.) L 244b, 282; **fronsel**: *frōnžəl* Q 83; *frōnžəls* (mv.) Q 162; *frōnšələ* (mv.) Q 86; **flos**: *flos* K 315; **flosje**: *floškəs* (mv.) P 219; **sierrand**: *sērrant* Q 98; **sierrandje**: *sērrəntšə* Q 98; **kwispeltje**: *kwəspəlkəs* (mv.) Q 82; **prengel**: *prenjəls* (mv.) P 47; **kwast**: *kwastə* (mv.) Q 101; **kwastje**: *kwesəkəs* (mv.) Q 101.

ELASTIEK

(N 59, 42; N 62, 61; L 34, 86; MW; monogr.)

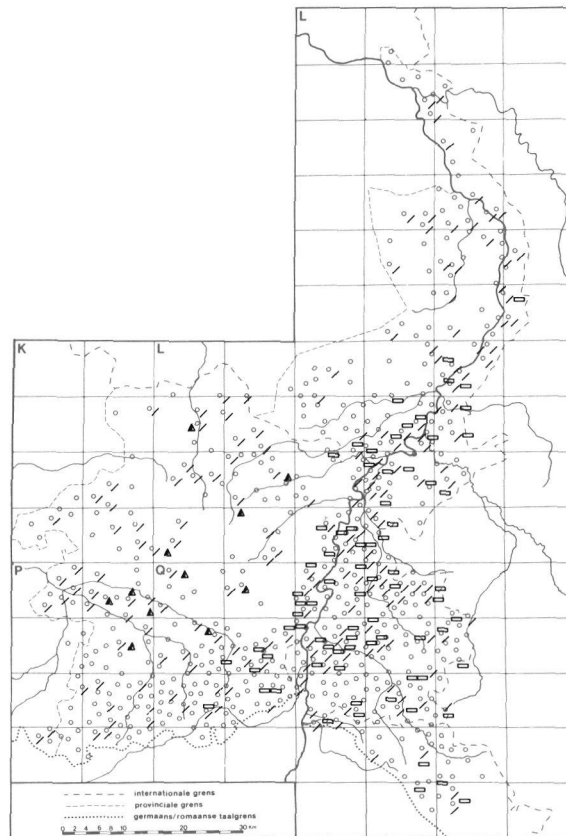
[Band- of koordvormig stuk gummi. Elastiek komt voor als enkele draad of als gevlochten of geweven band, in verschillende breedten, en het kent vele toepassingen.]

gomelastiek: *gōmələstik* L 330; *gomələstik* L 271; **elastiek**: K 361, P 188, Q 113; *elastik* K 358, L 317, 352, 368, 372, 414, P 45, 57, 164, 219, Q 158; *elastek* P 52, 54, 115, 119, 121, 169, 171, 175, 181, 188, 192, 211, Q 3, 7, 71, 83, 88; *elastik* Q 165; *elastik* L 316, 353, P 114, 219, Q 2; *elastek* Q 89; *elastek* K 353, 357, L 368, P 176, 177, Q 71; *elastek* Q 96c; *alastek* P 50, Q 9, 178; *aləstik* L 416; *eləstek* L 358, 360, 415, 422, P 116, 117, 120, 121, 174, 188, 214, 218, Q 9, 71, 88, 91, 156; *elastik* L 163, 265, 289, 312, 417, Q 82, 83, 95, 101, 174; *eləstik* L 270, Q 99, 112, 198; *eləstik* Q 99*; *elastek* K 358, L 317, 364, 368, 371, 414, Q 9, 12, 83, 88; *eləstik* L 246, 282, 286, 298a, 312, 313, 316, 318b, 355, P 45, Q 7, 78, 83, 95; *eləstik* L 299; *eləstik* K 278, Q 3, 78; *eləstek* L 286, 359, P 195, 197, 214, Q 162, 168; *eləstik* L 299; *eləstek* K 361; *eləstek* L 367, 420, P 186, Q 95; *eləstək* L 415; *eləstek* P 212, Q 2, 179; *eləstik* K 360, L 271, 314, 371, 381, 428, P 183, Q 27, 253; *eləstik* L 368, Q 7, 180; *eləstik* Q 16, 21; *eləstik* K 278; *eləstik* Q 197; *eləstek* P 193, Q 88; *lērəstek* L 362; *lestek* L 364, 366; *ləstik* K 361; *lastik* L 314, 413, P 58, Q 1, 2; *lestik* L 355, P 56, Q 1; *ləstək* Q 71; *stik* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **elastiekje**: *eləstikskə* L 312; *stiksan* L 286; **iek**: *ik* Q 15; **gumiband**: *jumibant* Q 121c; **gummi**: *jumi* Q 121c; *jumi-j* Q 121c; **rek**: *rek* K 314, 315, 316, 318, 353, 358, 359, L 313, 433, Q 9, 10, 11, 27, 32, 113, 197; *reĳ* K 278, 317, L 425, 433, P 47, Q 3, 7, 9, 98; *rek* Q 112, 174; *raik* L 420; **rekje**: *reĳskə* K 278; **rekker**: *reĳer* K 317; **broekerek**: *brōkərəĳ* L 425; **lijp**: *leĳp* P 171; *lĳp* P 171; **lijper**: *leĳpər* K 353; *lĳpər* K 357; **liits**: *leš* Q 15,

DRAAD

- ∕ draad(je)
- ▲ garendraad
- ◻ vaam(pje)

16; **litsje**: *letska* L 356; **kattepees**: P 171; *katapias* Q 83, 89; *katapjës* Q 168; *katapejäs* Q 72; **caoutchouc**: *kanišū* Q 3.

Draad, garen, klosje enz.

DRAAD (zie kaart)

(N 62, 55b; N 62, 55a; L 1a-m; L 1u, 40; L 8, 29; L 17, 4; L A2, 304; L B1, 69; L B1, 76; Gi 1.IV, 26; Wi 5; S 27; monogr.)

[Samenhangend geheel van ineengedraaide vezels (van vlas, hennep, katoen, zijde of andere stof) tot een aanmerkelijke lengte dun uitgesponnen. Bij de antwoorden op de vraag naar *draad* of *draad garen* in de enquête van Schrijnen – Van Ginneken – Verbeeten (S) leest men nogal eens de opmerking dat „draad” ook van ijzer kan zijn, terwijl een „draad garen” *vaam* wordt genoemd. Daarom kunnen *draad* en *vaam* in eenzelfde plaats genoemd worden voor het begrip „draad”. Het is ook duidelijk dat het algemeen Nederlandse *draad* het oudere *vadem* gaat verdringen.]

draad: *drāt* L 317, 413; *drā.t* Q 200; *drāt* L 313; *drawt* L 317; *drot* Q 3; *drōt* K 353, 357, 358, L 312, 360, Q 2, 3; *drō* L 265; *drōt* K 278, 315, 316, 318, 353, 358, 360, 361, L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 244b, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 271, 282, 286, 288, 289, 290, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 316, 316a, 317, 320, 321, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 353, 354, 356, 360, 364, 368, 371, 372, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 387, 413, 414, 416, 417, 418, 423, 420, 425, 426, 427, 429, 430, 431, 432, P 47, 50, 58, 118, 119, 164, 176, 210a, 211, Q 2, 7, 9, 12, 14, 16, 19, 20, 21, 22, 27, 29, 32, 32a, 33, 35, 71, 86, 88, 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117b, 118, 162, 187, 188, 196, 198, 203, 204a, 207, 208, 253, 283, 287; *drōjt* P 176, Q 72; *drōat* K 357, 358, L 286, 313, 314, P 47, 50, Q 74; *droat* P 48, 176, 197, Q 1, 71, 78, 83, 160, 222, 284; *drōat* P 44, 52, 57, 183, 218, Q 1, 30, 71; *drōat* K 357, 358, 359, L 286, 313, 314, 413, P 45, 46, 50, Q 93, 156; *drojt* Q 74; *drwōt* Q 178; *drwōjt* Q 162; *drwōjt* Q 162; *drwōt* P 47, 196; *drowt* Q

II.7

8, 156; *drōwt* P 219; *drōwt* P 51, Q 158; *drōjt* Q 86; *drōt* K 315, 318, L 353, P 50, 55, 171, 173, 176, 179, Q 199, 249; *drōt* Q 168; *drōt* L 355; *drōt* P 179; *drōt* Q 284; *drūt* P 51, Q 158; *drūt* P 51, Q 156; *druat* P 46, 47, 119, 188, 197, Q 72, 74, 79, 83, 89; *druwat* Q 78; *druwt* P 188; *drujt* Q 83; *drūat* P 48, Q 78, 167; *druot* L 414; **draadje**: *drōjkā* L 313; *drōjkā* L 352; **garendraad**: *gārāndrōt* L 360, P 53, Q 1; *gārāndrot* L 364; *gārādrōt* P 55; *gārāndrōt* L 314, Q 4; *gārāndrujt* K 361; *gārāndrōjt* P 57; *gārāndrojt* Q 72; *gārāndruat* P 118; **vaam**: *vām* L 268, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 291, 292, 298a, 299, 318a, 318d, 318e, 319, 325, 327, 328, 329, 331, 333, 370, 374, 377, 378, 381, 382, 387, 420, 422, 425, 426, 427, 429, 430, 432, 433, Q 7, 9, 10, 11, 14, 16, 20, 21, 22, 27, 30, 32a, 35, 77, 88, 96a, 96c, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117b, 118, 121, 121c, 196, 197, 202, 203, 208, 222, 253, 259, 278, 284; *vam* Q 12; *vōam* Q 92, 199; *vōam* Q 93; *vojām* Q 167; *vōm* Q 86, 174, 175; **vaampje**: *vēmka* Q 284; *vēmka* L 321; **vijm**: *vim* L 289; *vīm* L 317.

GAREN

(N 62, 55a; N 59, 6a; L 1a-m; L 7, 58; L 17, 4; L 28, 14; L A1, 18; L B1, 69; L B1, 80; MW; S 7; monogr.)

[Gesponnen draad in het algemeen. Het garen kan gemaakt worden van allerlei vezels, bijv. katoen, wol, zijde en linnen.]

garen: L 317; *gārā* K 357, 358, 359, 360, L 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 246a, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 291, 295, 296, 297, 298, 298a, 299, 312, 317, 318a, 318b, 318d, 318e, 319, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 329, 330, 333, 360, 364, 367, 368, 371, 372, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 387, 415, 416, 417, 418, 422, 423, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 433, P 45, 51, 55, 58, Q 2, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 33, 35, 95, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 111*, 112, 113, 116, 118, 187, 196, 197, 203, 208, 284; *gārān* K 317, 318, 358, L 312, 313, 315, 316, 352, 354, 355, 356, 368, 372, 413, 414, 415, 416, 419, 420, P 54, 118, 173, 176, Q 1, 8, 9, 15, 96c; *gārā* L 414; *xārā* K 357; *gawārān* P 48; *ga.rā* Q 2; *gārā* L 414; *gā.rā* K 361, P 52; *gārān* L 313; *gārān* L 414; *garā* K 358, L 265, 316a, 360, 416, 422, Q 12; *garān* L 312, 316a; *gaarn* Q 1; *gārān* L 352; *gārān* P 197, Q 71; *gā.n* Q 253; *gan* Q 196, 202; *gaən* P 121; *gārān* L 165, P 121, 186, 219, Q 176, 200, 204a, 207, 248, 253, 278; *jārān* Q 121; *jār* Q 121c, 222; *jārān* Q 253, 259; *gārā* K 316, 318, L 244b, 414, 420, P 46, 50, 55, 57, 164, 210a, 211, Q 3, 88; *gārān* K

278, 315, 316, 353, 360, L 282, 286, 313, 314, 353, 413, 414, P 119; *gowārān* K 278; *gowārān* K 278; *t.gowārā* K 353; *gōwārān* K 278; *gōārān* L 286, 353; *gōārān* L 353; *gōārā* K 318, P 50, 52; *gōārān* K 314, 353; *gōm* Q 165; *gōrā* P 47; *gōrān* K 315; *gōrā* L 286; *gōrān* L 286, 313, 314, Q 3; *gōr* K 361; *xōn* Q 79; *goən* P 183, Q 78; *gon* P 188; *gōn* P 171, 183, 197, Q 168a, 240; *gōn* Q 74, 78; *gōān* P 174, Q 72, 83; *gōn* L 163, 164, P 117, 119, 176, 177, 179, 188, 197, 218, Q 71, 74, 77a, 78, 80, 82, 83, 86, 89, 156, 158, 162, 167, 168, 172, 173, 174, 178, 188; *gōān* P 176, 196, Q 162; *gōān* P 197, Q 78, 83, 193, 198; *gōān* P 187a; *gōjn* Q 198; *gōjn* Q 158; *gōwn* Q 156, 188; *gōwn* P 196; *gowān* P 171; *gō* P 219; *gōnj* P 196; *gōhā* K 359; *grōn* Q 168; *gōrā* K 317; *gōrā* Q 3; *gōrā* Q 10; *gūān* Q 93.

STRENG (zie kaart)

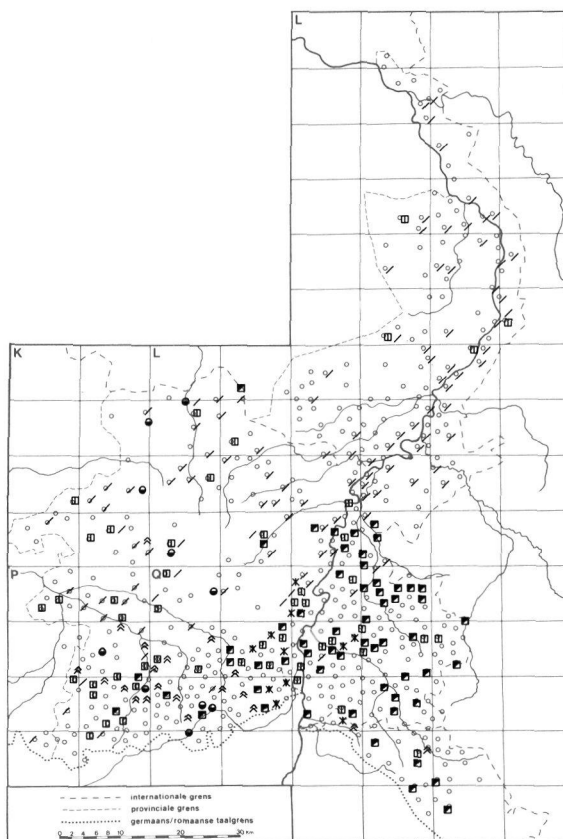
(N 62, 56c; L 7, 58; L 28, 14; Gi 1.IV, 25; MW; S 36; monogr.)

[Een streng garen, een gewonden en veelal ineengedraaide bundel waarin garen in de handel komt. De woordtypen **lood**, **half lood**, **loodje** en **onsje** duiden op een bepaalde hoeveelheid gewicht garen.]

streng: Q 86; *streñ* K 314, L 209, 271, 416, P 54, 171, 172, 176b, 177, 183, 188, 218, Q 2, 9, 78, 94, 95; *štreñ* Q 98, 196, 253; *streñ* L 316, 355, 372, P 176, 186, 188; *streñ* K 357, 358, L 414, P 47, 48; *štreñ* Q 113; *strēñ* L 295, 312, P 58, 121, Q 1, 78; **strengetje**: *streñskā* L 425, Q 11, 187; *štreñskā* Q 16, 99, 101, 118; *streñskā* Q 80, 88, 89; *streñskā* Q 95; *štreñskā* Q 99*; *streñskā* L 265, Q 10; **streem**: *strēn* K 278, 315, 316, 317, 353, 358, 360, L 163, 164, 165, 191, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 244b, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 265, 267, 268, 269, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 291, 298a, 300, 312, 313, 314, 318a, 318d, 318e, 319, 320, 321, 328, 352, 353, 354, 360, 366, 371, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 414, 422, 431, 434a, P 46, 50, 53, 55, 56, 59, 119, 121, 164, 171, 174, 219, Q 1, 2; *štrēn* L 290, 291, 296, 297, 298, 299, 323, 325, 327, 329, 330, 331, 333, 387, Q 20; *strēn* L 367, 368, 416, 420, Q 2, 7, 8, 9; *strējn* K 318; *strejn* L 317, 419, Q 7; *strēān* L 319, Q 1; *stren* Q 71; *strēn* L 315, 356, 360, 362, 416, 418, Q 71; *strēān* P 211; *strēn* L 415, 423; *stren* K 361, P 172, Q 3; *štrīān* Q 16; *strīān* L 289; **streentje**: *strēntjā* L 163, 282; *strēnskā* Q 10; *streñskā* Q 158; **strang**: *strāñ* L 286, P 188, Q 12, 83, 102, 174, 278; *strāñ* Q 88; *strōñ* Q 248; *štrōñ* Q 97; *strāñk* L 416, 420, 425, 427, Q 12, 14, 89, 96a, 102, 156, 167, 178, 259, 284; *štrāñk* L 426, 429, 430, 432, 433, Q 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35, 97, 98, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117b, 121c, 198, 202, 203, 204a, 207,

STRENG (GAREN)

- ▣ streng(etje)
- / streen(tje)
- strang
- ⋈ lood(je)
- × wrong
- pop

208; *strānk* P 186, Q 93, 95; *štrānk* Q 197; *štrā.ŋk* Q 253; **lood**: *lōt* P 188, 192, Q 72, 78, 167, 168, 168a, 173, 247; *lōt* Q 177; *lōāt* P 115; *lowt* Q 78; *luwāt* Q 253; *luāt* P 176; *lut* K 360, P 58, 176; *lāt* P 121, 193; *lāāt* P 120; *lēt* Q 156; **half lood**: *hāf lōt* Q 162; **loodje**: *lōtjə* P 187a; *lōtšə* Q 167; **onsje**: *užə* Q 86; **wrong**: *vronj* Q 86, 172; *vrōŋ* Q 88, 175; *vronk* Q 86, 100, 101, 172; *vrōŋk* Q 88, 176, 179, 197; *vrōŋk* Q 95; *vrōŋk* Q 9; *vrāŋk* Q 12; **kluwen**: *klujə* Q 248; **pop**: *pop* K 278, L 414, Q 3; *pōp* L 312, Q 3; *pup* K 317, P 188, Q 158, 162, 240; *puəp* P 117; **bol**: *bol* P 176b; **troggelbol**: P 188; **pijpje**: *pipkə* Q 11; **struif**: *struf* Q 83; **haspel**: *haspəl* P 117; **pak**: P 121, Q 77a.

NAAIDRAAD

(N 59, 15; MW)

[Om te naaien gebruikt men een draad van niet te grote lengte. De lengte van de draad moet gelijk zijn aan de lengte van de onderarm (Geritse, pag. 37) en mag niet langer zijn dan 50 à 60 cm (Papenhuyzen III, pag. 13). Een te lange draad is nadelig, omdat de draad door het veel-

vuldig doortrekken aan het einde slijt en minder sterk wordt.]

vaam: *vām* L 270, 330, 368, 381, 433, Q 7, 16, 21, 27, 95, 99, 112, 121c, 253; *vōm* Q 83, 111*; *vēm* L 330; **vaampje**: *vēmka* Q 21; **vadem**: *vā-jəm* Q 200; **trochelsvaam**: *trōxəlsvōm* Q 111*; **korte vaam**: *kōrtə vām* Q 15; **korte draad**: *kortən drōt* Q 88; **driegdraad**: *drixdrāt* Q 3; **naai-draad**: *nejdrōt* Q 32; *nējdrō* L 265; **fijne draad**: *fējnə drōt* L 271; **draad**: *drōt* L 246, 270, 271, Q 95, 198.

RIJGDRAAD

(N 62, 57; monogr.)

[Draad om iets met grote steken vast te naaien en ook om iets voorlopig te hechten.]

driegdraad: *drixdrōt* L 416; **rijvaam**: *reivām* Q 121.

NAAIGAREN

(N 59, 6a; N 62, 57)

[Garen waarmee men naait.]

naaigaren: Q 3; *nejgārə* L 381, Q 32; *nējgārə* L

II.7

317; *nēgqōn* Q 162; *ni-jgārā* Q 197; *niəjgārā* Q 7, 9; *niəjgārā* L 425; *nīgārā* Q 27; *nōgōrā* P 47; **klosgaren met paardje**: L 416.

HANDGAREN

(N 62, 57)

[Naaigaren voor handgebruik, in tegenstelling tot machinegaren.]

handgaren: *hantgārā* Q 11, 98, 99*; *hāntgārā* Q 197; *hantgūrā* L 265; *hanjtjgārā* Q 16; *hankjār* Q 121c; *hāntgōn* L 163.

MACHINEGAREN

(N 59, 6c; N 62, 57; monogr.)

[Fijner soort garen die men gebruikt bij het naaien op de naaimachine.]

machinegaren: Q 197; *māšinəgārā* L 246, 271, 329, 368, 428, 433, Q 16, 27, 95, 111*; *māšinəgārā* L 381, Q 98, 113; *māšinəgarā* L 265; *māšinəgarā* L 265; *māšinəgārā* L 299, 330; *māšinəgārā* Q 99; *māšinəgān* Q 253; *māšinəgōn* L 163; *māšingōn* Q 83; *māšingārā* Q 21; *māšengārā* P 52; **machinesgaren**: L 416; *māšinsgārā* Q 7; *māšinsgārā* Q 9, 11; *māšinsgārā* Q 197; *māšinsgān* Q 200; *māšensjār* Q 121c; *māšinsgārān* K 361; **machinerolletje**: *māšinrōlkas* (mv.) Q 32; **stikgaren**: Q 165; *stekgārā* L 417; *stekgārān* Q 15; *stekgārā* Q 88; *stekgōn* Q 83; *stikgōn* Q 198.

RIJGGAREN

(N 59, 6b; N 62, 57; monogr.)

[Grover soort garen die men gebruikt om de patroondelen voorlopig aan elkaar vast te naaien (Gerritse, pag. 37).

De antwoorden van de informanten zijn in twee delen gesplitst. De eerste groep bestaat uit woordtypen waarvan men het gebruik van het garen kan afleiden. De tweede groep woordtypen geeft niet alleen het gebruik aan, maar ook het materiaal waarmee men werkt.]

A. benamingen naar gebruik: **trakelgaren**: *trōkəlgārā* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *trōkəlgārā* L 318b; **troggelgaren**: *trōgəlgārā* L 381; *trōgəlgārā* Q 7, 197; *trōgəlgān* Q 200; **trochelgaren**: *trōxəlgārā* L 330, 368, Q 9, 16, 95, 99, 99*; *trōxəlgān* Q 253; *trōxəlgōn* Q 83; *trōxəljār* Q 121c; **troggelsgaren**: *trōgəlsgārā* Q 27; **trochelsgaren**: *trōxəlsgārā* Q 111*; **trochelvaam**: *trōxəlvām* L 330; **troggelsvaam**: *trōgəlsvām* Q 15; **trochel**: *trōxəl* Q 83; **rijggaren**: L 298a; *rējx-gārā* L 425, 433, Q 16, 37; *rīx-gārā* L 265; *rīx-gārā* L 299, Q 112; *rīx-gārān* Q 15; *rīx-gōn* L 163; **rijgaren**: *rējgārā* L 246; *rējgārā* L 270; *rējgārā* Q 88; *rējjār* Q 121c; *rīgārā* L 428; *ri-jgārā* L 271; **drieggaren**: L 416, Q 3; *drix-gārā*

P 52, Q 7, 11; *drix-gārā* L 317; *drix-gārā* K 361; *drix-gōm* Q 165; *drix-gōn* P 188; *drix-gōn* Q 71; *drix-gōwārā* K 353; *trīx-gārā* L 265; B. benamingen naar gebruik en materiaal: **katoenen rijgaren**: *katunə ri-jgārā* Q 111*; **rijkatoen**: *ri-jkatun* L 381; **troggelkatoen**: *trōgəlkə-tun* Q 198; **driegkatoen**: Q 3; *drixkatun* P 52; *drixkatun* L 417.

STIKGAREN

(N 59, 7c; N 62, 57)

[Garen om mee te stikken, in het bijzonder los getwijnd viervoudig garen.]

stikgaren: Q 165; *stekgārā* Q 11; *stekgōn* Q 71, 86; *stekjār* Q 121c; *stekgārā* Q 99*.

KNOPENGAREN

(N 59, 6d; N 62, 57)

[Sterk linnen garen dat men gebruikt voor het maken van knoopsgaten en het aanhechten van knopen.

De informant van Q 95 vermeldt dat men vroeger een dubbele draad door het oog van de naald deed, deze draad door de bijenwas trok en vervolgens over de handpalm draaide. Men noemde dat een *pas*.

De antwoorden op deze vraag zijn in twee groepen verdeeld. De eerste groep bestaat uit woordtypen die het gebruik van het garen aangeven. De tweede groep woordtypen geeft informatie over de aard, de dikte of het merk van het materiaal.]

A. benamingen naar het gebruik: **knoopsgaren**: *knōpsgārā* Q 27; *knōpsgōn* Q 83; *knōwpsgārā* Q 99*; *knūwpsgōn* Q 83; *knōwpsgōn* Q 198; *knōwpsgān* Q 200; *knōwpsgān* Q 253; **knopengaren**: *knōwpsgārā* Q 112; *knūwpsgārā* L 265; *knōjpsgārā* Q 99; **knoopsgatengaren**: *knōwpsgātəngārān* Q 15; *knōwpsgātəngārā* Q 32; *knawpsgūtəngōm* Q 165; **knoopslokergaren**: *knōwpslōkərgārā* Q 16; *knōwpslōkərgārā* Q 197; **handgaren**: *hantgārā* L 417, Q 9; *hanjtjgārā* Q 21; **persgaren**: *persgārān* L 282; B. benamingen naar het materiaal: **ijzergaren**: Q 3; *izərgārā* L 271, 381, 428, 433, Q 16, 21, 32, 95, 99, 111*; *izərgārān* Q 15; *izərgārā* L 270, 298a, 330, Q 112; *ejzərgōn* Q 83; **fil de fer**: *fel də fēr* Q 83; **linnengaren**: *lenəgārā* L 246; *lenəngārān* Q 15; **vlasgaren**: *vlasgōn* Q 83; **zwirn**: *zwerin* Q 121c; **sterkersgaren**: *stərkərsgārā* L 368; **dik garen**: *dek gārā* Q 7; *dik gārā* Q 112; **kaartjesgaren**: L 416; *kā.rətəkəsgārā* K 361; *kētšəsgārā* P 52; *kərtjəsgārā* Q 88; **tamboertje**: *tamburkə* Q 3.

NAAIZIJDE

(N 59, 7a; N 59, 7c; N 62, 57)

[Zijden naaigaren dat oorspronkelijk vervaar-

digd werd van zuiver zijde. Meestal werkt men nu met zijde die gemaakt is van afvalzijde met katoen (Papenhuyzen III, pag. 12.)]

zijdegaren: Q 165; *zi-jägārā* L 270, 330, Q 21, 27, 32, 112; *zi-jägārān* Q 15; *ziägārā* L 428; *ziägān* Q 253; *zejägārā* K 361; *zejgārā* Q 88; *zājgān* Q 83; **zij(de):** *zi-j* L 246, 368, 433, Q 111*, 197, 200; *zej* K 361, Q 95, 198; *zi* L 271; **naaizij(de):** Q 3; *niānzi-j* Q 121c, 253; *niāzi-j* Q 111*; *nējzāj* Q 83; *nējzi* L 271; **pijzjij:** *pipzi* Q 99; **glansgaren:** *glansgārā* L 381; **cordonnnet:** L 416, Q 9; **naaigaren:** *ni-jgārā* Q 197; *njiāgārā* Q 11; de volgende term duidt zwart naaigaren ter vervanging van duur zijden naaigaren aan: **spaarzijde:** *spārzej* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e.

HANDZIJDE

(N 59, 7c)

[Getwijnde, stevige, maar stugge draad, gebruikt voor huishoudgoed.]

handzij(de): *hāntzi-j* L 246; *hanjtzi-j* L 330; *hantzej* Q 95; *hāntzej* Q 198; *hanjtzi* Q 27.

MACHINEZIJDE

(N 59, 7d)

[Zijdegaren voor gebruik op de naaimachine.]

machinezij(de): *mašināzi-j* L 368, Q 111*; *mašināzi* L 271; *mašināzi* L 381; **machineszijde:** *mašināzi-j* Q 121c; **zijdegaren voor de machine:** *ziägān vōr dā mašin* Q 253; **zijde:** *zi-j* Q 197; **handzij:** *hanjtzi* Q 27; **stikzij(de):** *stekzi-j* L 246, 417; *štekzi-j* L 433, Q 21; *stekzej* K 361, Q 88, 95; *štikzej* Q 198; *štikzi-j* Q 32; *stekzej* P 52; *stekzēj* L 265; *stekzāj* Q 83; *stekzi* Q 15; *štekzi* Q 16, 27, 99; **stikgaren:** Q 165; **gimp-garen:** *gempgārā* L 330.

STIKZIJDE

(N 59, 7c; N 59, 7a; N 62, 57)

[Zijdegaren om mee te stikken of te naaien.]

stikzij(de): L 282, P 188; *stekzi-j* L 163, 368, 417, Q 9, 11; *štekzi-j* L 330, 433, Q 21; *štikzi-j* Q 32; *štikzej* Q 198; *stekzej* K 361, Q 3, 9, 88; *stekzej* P 52, Q 7; *stekzēj* L 265; *stekzāj* Q 83; *stekzējā* P 47; *stekzi* L 271, 298a, 317, 381, 428, Q 15; *štekzi* L 270, Q 16, 27, 99; *stekzē* K 353; **lapzijde:** *lapzej* Q 88; **zijde:** *zi-j* Q 197, 200.

KNOOPSGATENZIJD

(N 59, 7b; N 62, 57; monogr.)

[Knoopsgatenzijde is veelal van betere kwaliteit dan naaizijde en men maakt deze ook nog wel van zuivere echte zijde (Papenhuyzen III, pag. 12). Men gebruikt knoopsgatenzijde voor het

naaien van knoopsgaten.]

knoopsgatenzij(de): *knōwpsgātāzi-j* L 433; *knūpsgātāzej* K 361; *knōpsgātāzej* Q 95; *knōpsgātāzi-j* Q 32; *knōpsgātāzi-j* L 163; *knōwpsgātāzi* L 271; *knōpsgātānzi* Q 15; **knoop-gatenzij:** *knōwpgātāzi* L 428; **knoopsgaterzij (de):** *knōwpsgātārzi-j* L 330, 368; *knuāpsgātārzi-j* L 246; *knōpsgātārzej* L 265; *knōwpsgātārzi* L 270, 381, Q 20; **knoopsgatengaren:** *knōwpsgātāgārā* L 425; **knoopsgaren:** *knawpsgārā* Q 7; **knoopslokerzij(de):** *knōpslōkārzej* Q 88; *knōwpslōkārzi* Q 112; *knōwpslōkārzi-j* Q 21, 111*; *knōpslōkārzi-j* Q 197; *knōpslōkārzi* Q 27; *knōwpslōkārzi* Q 16; *knōpslōkārzi-j* Q 200; **knoop-lokerzij:** *knōjplōkārzi* Q 99; **knoopslokzij-de:** *knōpslōkzi-j* Q 253; **knooplokenzijde:** *knōplōkzi-j* Q 121c; **knoopslokergaren:** *knōwpslōkārīgārā* Q 16; **knoopskoterzijde:** *knōpskūtārzej* Q 83; *knuāpskūtārzej* Q 83; **cordonnnet:** *kordānē* P 47; *kōrdonē* L 282, P 52, Q 83, 165; *kōrdānē* K 353, L 417; *kōrdonēt* Q 165; *kōrdonē* Q 198; *kōrdēnē* Q 20; **cordonnnetzij:** P 188; **blinkende cordonnnet:** L 416.

PASKOORD

(N 59, 8)

[Met katoen omspannen metaaldraad die ter versterking van het knoopsgat strak en vlak langs de snede van het knoopsgat wordt vastgenaaid. Zie afb. 1.]

paskoord: Q 3; **koordje:** *kiātšā* Q 83; **pas-se-vaam:** *pasāvām* L 428, 433, Q 7, 112; *pasāvām* L 417; *pasāvēm* Q 83; **pasvaam:** *pasvām* L 330, 381, 416, Q 32; **pasementgaren:** *pasāmēntgārā* Q 88; **knoopslokervaam:** *knōwpslōkārāvām* Q 16; **gimp:** *gemp* Q 27; *gēmp* L 246; *gimp* L 271; *gim* L 270; *gem* L 265, Q 95, 99, 198; **gimpe:** *jimpā* Q 121c; **gimpf:** *gempf* Q 15; *gemf* Q 111*, 112; **milanaise:** *melānēs* P 52; *melānēs* Q 83; *melānēs* Q 88; *mālanēs* Q 3; *melānēzā* L 368; *miljōnēs* Q 165; *mājanēs* Q 83.

Afb. 1. paskoord

GARENKLOSJE, GARENPIJPJE

(N 59, 9; N 62, 56a; N 62, 56b; Gi 1.IV, 23; MW; monogr.)

[Doorboord klosje waarop het garen is gewonden of pijpje waarop het garen zit.]

klosje: *kloskə* L 317, 416; *kløskə* L 368; *klōskə* L 289; *klōskən* L 312; *kløskə* L 246, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 299, 318a, 318d, 318e, 381, 425, 428, Q 7, 9, 15, 32, 95, 99; *kløskə* L 265, 289a, 329, 330, 374; *klōskə* L 282, 433; *kløskə* L 163; *kleskə* L 417; **klos:** *klos* L 163, 329, Q 112; *klōs* L 291; **klosje garen:** *kløškə gārə* Q 98; *kløskə gārə* Q 113; **garenklosje:** *gārəkloskə* L 414; **klots klots** L 271; **klotsje:** *kløtskə* L 270, 271; **pijpje:** *pipkə* L 163, 246, 265, 270, 282, 289, 298a, 299, 317, 318b, 381, 425, 428, 433, Q 15, 16, 20, 27, 32, 99, 99*, 101, 112, 197, 200; *pipkən* L 312; *pīpkə* Q 27; *piəpkə* L 271, Q 9; *pepkə* Q 174; *pēpkə* K 353, P 188; *pijffə* Q 121c; **pijpje zijde:** *pipkə zi-j* Q 21, 113; **pijpje garen:** *pipkə gārə* Q 98; **pijp:** *pijə* (mv.) L 416; **rol:** *rol* Q 101; **rolletje:** *rølkə* Q 83; *rolkə* Q 88; *rølkə* L 270, 318b, 433, Q 7, 9, 11, 27, 95, 99*, 100, 101, 111*, 112, 197; *rølkə* Q 16, 95, 198, 200, 203; *rølkə* K 361, L 414; *rølsə* Q 121c; **rolletje garen:** *rølkə gārə* Q 21; **garenrolletje:** *gārərølkə* Q 197; *gānrølsə* Q 253; **bobijn:** Q 2, 165; *boben* Q 71, 162; *bəben* Q 82; *bobin* Q 78; *bəbin* Q 3, 83; *babən* Q 83; *bəbejn* P 219; *bombəəjən* P 47; *bumbēj* K 353; **bobijntje:** *bobēnkə* P 188; *bobenəkə* Q 86; *bəbinəkə* Q 83; *bəbi-jntšə* L 4J7; **klossenhouder:** *klōsənhawər* L 416; **machinespoel:** *mašinašpōl* L 330; **spoel:** *spōl* L 417; **spoeltje:** *spølkə* Q 174; **tube:** K 315; **tubetje:** *tjūpkə* Q 83; **tuitje:** *tjūtšə* Q 162; **klauw:** *kləw* Q 95; **cannette:** *kənət* P 52; **kitsje:** *kitšə* Q 86.

Knopen en andere sluitingen

HAKEN EN OGEN

(N 62, 51; L 1a-m; L 24, 40b; L 49, 25; MW; S 11)

[Kleine metalen haakjes en ringetjes die, langs de zomen van kledingstukken genaaid, dienen om deze te sluiten.]

haken en ogen: L 313; *hākən en ūgən* L 313, P 46; *hākən en qwəgən* L 216; *hākən en ūgən* K 315; *hākən en øgə* K 359; *wakən en øgən* Q 77; *hōkən en øgən* Q 171; *hōkən en øgə* L 165, Q 172; *hōkən en øgə* L 319, Q 86; *hōkən en øwgə* L 328, 362, 368, Q 95; *hōkən en øwgə* L 209; *hōkə en øwgə* Q 98; *hōkə en awgə* L 364, 381, Q 9; *hōkən en oəgən* L 315; *hōkən en øəgən* L 244b; *hōkən en ūgə* K 358, P 48, 57; *hōkən en ūgən* K 359, 360, L 414, P 47; *hōkən en ūgə* L 312, 352; *hōkən en øwgən* L 416; *ōkən en awgən*

L 424; *hōkə en øgə* P 192; *ōkən en ūgə* P 176, Q 2; *hōkən en øgən* Q 71; *hōkən en øwgə* L 387, Q 71; *hōkə en awgə* P 193; *hōkən en ūgə* P 50; *hōkə en ūgə* P 52, 57, 176; *hōkə en ūgən* P 171; *hōkən en ūgə* P 55; *hōkən en ūgə* P 164; *hōkən en øjgən* Q 90; *hōkə en øwgə* P 188; *hōwkən en ūgə* P 51; *hōwkən en ūgən* K 357; *hōʔən en øgən* K 278; *hoəkən en ūgən* L 355, Q 1; *hōwən en ūgən* K 314; *hōʔən en ūgən* K 353; *hōk en øwgə* Q 196; *hūk en øwgə* Q 95; *huək en øgə* Q 183; *huøkən en ūgə* K 361, L 414, Q 1; *huəkən en ūgə* L 413; *huəkən en øwgə* Q 164; *hūkən en ūgə* L 414; *ōkən en ūgən* P 172; *oəkən en øgən* Q 168a; *uwəkə en øwgə* P 188; *hōk en øgə* Q 33, 175; *hōk en øgən* Q 71, 155; *hōk en awgə* L 372; *hōk en awgən* L 356, Q 11; *hōk en øwgə* Q 188; *hōk en øwgən* L 299, 317, 424; *hōk en ūgə* P 183, 219; *hōk en ūgən* L 282, 312; *hōkən en ūgən* L 355; *hōk en ūgən* L 282, 316; *hōək en ūgə* P 58; *hōk en øjx* P 179; *hōk en øwə* Q 248; *hōjk en øəgə* Q 75; *hōjk en øwgə* Q 78; *hōjak en øgən* Q 154; *hōk en øgə* L 164; *hōk en øwgə* L 215a, 423; *hōk en øjgə* L 217; *hōk en øwgə* L 267, 289, 296, 323, 333, 370, 379, 380, 423, Q 29, 104a, 196; *hōk en øwgən* Q 12; *hōk en awgə* L 271, 295; *hōk en øgə* Q 179; *hōk en øəgə* L 215, 385; *hōk en øə* Q 259; *hōk en ūgə* L 213; *hōk en ūgən* K 361, L 314; *hōk en ūgə* L 191, 245, 246; *hōk en øjx* L 269; *hōk en awgən* L 419; *hōk en ūx* L 314; *hōjak en ūgən* L 282; *hō en ūgən* L 286; *ōk en øwgə* L 372, Q 9; *ōk en awgə* Q 7, 16; *ōk en ūgə* P 176; *gjøk en øgə* Q 173; *hijk en ūgə* P 117; *hjak en øwgə* Q 78; *hyøk en øwgə* Q 162; *hujək en øwgə* P 195; *hujək en øwgə* P 58; *hujək en øgə* P 197; *hyøk en øgən* P 121; *hēk en øgə* Q 93; *hēk en øgən* Q 86; *hēk en awgə* L 417; *hēk en øjgə* L 364; *hejk en øjgə* Q 15; *hekən en øgə* P 119; *hēkə en ūgə* P 211; *hējk en ūgə* P 57; *hēək en awgən* L 368; *hēək en ūgə* L 366; *hēk en øgə* Q 4; *hēk en awgə* Q 5; *hek en øjwgə* L 418; *hēk en awgə* L 356; *hiək en øgən* Q 83; *hiək en ūgə* Q 2; *hīək en øx* L 367; *hiək en øjx* L 414; *hiəkən en øwəgən* L 415; *hikə en awgə* L 317; *jek en øx* Q 83; **haken en oog:** *hāwkə en ūəx* Q 83; **haak en oog:** K 315; *hōk en øx* L 163, Q 71, 113; *hōk en øwx* L 298a; *hōk en øwx* L 317; *hōk en ūx* L 414; *hōk en ūəx* K 353, L 282, 312; *hōk en øəx* P 219; *hōk en ūx* P 47; *hoək en øwx* Q 16; *huwək en øwx* Q 78; *huwk en øwx* P 188; **haak en een oog:** *hwøk en øwx* Q 162; **haak en ogen:** *hōk en øgə* L 319; *uk en awgə* L 423; *ōk en øx* P 175; **haakjes en oogjes:** *hōkskəs en øxskəs* P 117; **haakjes en ogen:** *hōkskəs en øwgə* Q 156; *hōəkskəs en øwgə* Q 9; **haakje en oogje:** *hōkskə en øəxskə* L 265; *hyəkskə en øjxskə* L 299; **haakje en oog:** *hōkskə en øwx* L 289; **haak en oogje:** *hōk en øxskə* L 298a; **ogen en haken:** *øwgən en hōk* L 371; **krammen en ogen:** *krem en øgə* Q 113, 116, 118, 179, 202; *krem en øgən* Q 72; *krem en øw-*

gā L 320, 374, 422, 424, 425, 427, 429, 430, Q 21, 27, 32a, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 110, 111, 187, 198, 207; *krem en ɔwgān* Q 22; *krem en ɔwgā* Q 105; *krem en awgā* Q 102; *krem en awgān* Q 14; *krem en oogā* Q 32, 208; *krem en awā* Q 203; *krem en owā* Q 204a; *krem en oja* Q 117b; *krem en ɔwgā* Q 12; *krēm en ɔwgā* Q 10; *krēmān en ɔwgā* Q 9; *krēmp en ɔgā* Q 30; *krēmp en ɔwgā* L 325, 377, 378, 387, Q 20; *krēmp en oogā* Q 93; **kram en oog:** *kramp en ɔx* Q 27, 121c; *kramp en ɔwx* Q 99*; **krammen en oog:** *krēm ān ɔx* Q 88; **krammetje en oog:** *krēmā en ɔwx* L 289; *krēmā en ɔāx* Q 82; **krammetjes en ogen:** *krēmās ān ɔgā* Q 89; **krammetjes en oogjes:** *krēmpkās en ɔjxskās* L 300, 327, 382; *krēmpkās en ɔjxskās* L 331; *krēmās en ɔxskās* Q 172; *krēmās en ujxskās* Q 91; *krēmās en ejxskās* Q 72; **krammen en oogje:** *krēm en ɔjxskā* Q 101; **krammen en maliën:** *krēm en maliān* L 288; **klampen en ogen:** *klemp en uogā* L 248; *klēmp en ɔwgā* L 298; **klampen en oogjes:** *klemp en ɔjxskās* L 291; **klampjes en ogen:** *klempkās en ɔwgā* L 296; *klempkās en ɔwgā* L 297; **klampjes en oogjes:** *klempkās en ɔjxskās* L 269; *klempkās en ujxskās* L 210; *klempkās en ɔxkās* L 268; **haakjes:** *hēkskās* L 417; **krammen:** *krem* L 423; *krēm* L 369, Q 11; *krēm* Q 179; *krōmā* Q 241; **krammetjes:** *krēmās* L 369; *krēmās* Q 83.

DRUKKNOOP

(N 62, 52; MW)

[Uit twee helften bestaand knoopje dat sluit door de delen in elkaar te drukken.]

drukknoop: Q 71, 113; *drøkknōwp* Q 95; *drøkknōwp* Q 99*; *drøknōp* L 299; **drukknoopje:** *drøkknōpkā* Q 197; **drukker:** Q 113; *drøkar* L 163, 298a; *drykar* Q 121c; **drukkertje:** *drøkarā* Q 99*; **knipper:** *knepār* L 289, 312, 317, 425, Q 7, 9, 11, 16; **knippertje:** *knepārā* L 265, 433, Q 99*; **knijpertje:** *knipārā* Q 101; **pitsjer:** *petsār* K 315, L 414, P 47, 188, 219, Q 71, 82, 83, 86, 162, 174; **pits:** *pets* Q 98; **pitsertje:** *petsārā* L 416; **pitsknnoopje:** *petsknōpkā* Q 197; **pitsjer:** *petstār* Q 78; **pitskram:** *petskramp* Q 27; **luiwilverknnoop:** *lōjwīvārknōwp* Q 9; *lōjwēvārknōp* Q 174; *lōjwejvārknōp* Q 83; **luiwilverknnoop:** *lōjwīvārknūp* L 312; **luiwilverknnoop:** *lowāwēvārknop* K 353; **luiwilverknnoop:** *lōjwīvārknūwāp* L 282.

GESP

(N 62, 53; MW; monogr.)

[Gesloten, vaak min of meer vierkant beugeltje, gewoonlijk met een al of niet aan een afzonderlijke spil zittende tong, aan het ene einde van een riem enz. bevestigd en waardoor het andere

einde gestoken wordt, dat dan door de tong in de ring vastgehouden wordt (Van Dale, pag. 903).]

gesp: *gesp* L 287, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 298a, 318a, 318d, 318e, P 219, Q 27, 113; *gesp* K 353, P 47; *gejisp* Q 71, 78; *geps* L 163; *gjeps* Q 162; **gasp:** *gasp* K 315, L 265, 288, 289, 312, 317, 414, 416, 425, Q 7, 9, 11, 16, 82, 83, 86, 98, 101, 174, 197; *gāsp* L 282; *gajisp* P 188; **gespel:** *gespāl* L 271, Q 95, 113; **gaspel:** *gaspāl* L 299, Q 99*; **snal:** *snal* L 271; *snal* Q 121c.

RITSSLUITING

(N 62, 63; MW)

[Treksluiting, sluitmiddel voor kleppen van kledingstukken, tassen en dergelijke, bestaande uit twee stroken met metalen klauwtjes die door een verschuifbaar plaatje in elkaar gehaakt worden (Van Dale, pag. 2417).]

ritssluiting: *retsślūten* L 299, 425; *retsslūten* Q 11; *retsslūten* Q 197; **rits:** L 312; *rets* L 163, 265, 282, 289, 317, 416, 433, Q 9, 27, 78, 83, 86, 95, 174; *ritš* Q 101; **treksluiting:** *trekslōtjen* L 265; *trēkslūten* L 298a, Q 113; **trekslieting:** *trēkslōten* Q 16, 98; **trekslot:** *trēkslōt* Q 99*; **reissverschluss:** *rejsvārslus* Q 121c; **tirette:** *tiret* K 315, L 282, 312, 414, P 219, Q 162; *tiret* Q 7, 9, 71, 83; *tirat* L 416; *tāret* P 47, Q 9; *tāret* K 353; *tiretā* P 188.

Versieringen

GIT

(N 62, 60a; MW)

[Sieraad. Zwarte kraaltjes of glazige steentjes in verschillende vormen.]

git: *get* L 163, 265, 289, 298a, 299, Q 11, 16, 95; *git* Q 98; **glitter:** *gletār* Q 27, 113; **blinkertjes:** *blijkārās* Q 174; **zwarte kraaltjes:** *zwatā krōlkās* P 219; **kraaltjes:** *krēlkās* Q 99*; **opleg:** *uplēx* P 47.

PAILLETTE

(N 62, 60b)

[Versiering voor kledingstukken. Glinsterend schijfje met in het midden een gaatje.]

paillette: L 163, 282, P 188, Q 98; *pālet* Q 16; *pajet* L 317; *pāletā* (mv.) L 289, 299, 416, Q 113; *pajetā* (mv.) K 353, Q 11, 78; *pājetā* (mv.) L 289; *pajetā* (mv.) Q 7; **pailletje:** *pāletšās* (mv.) Q 99*; *poletšās* (mv.) Q 174; *pajetjās* (mv.) L 265, 425; *pajetšās* (mv.) Q 83; **schilfertje:** *šelfārās* (mv.) L 265; **lovertje:** L 298a.

Gereedschap

Werktafel, opberg- en ophangmogelijkheden

KLEERMAKERSTAFEL

(N 59, 1a)

[De tafel waarop of waaraan de kleermaker werkt. Deze tafel wordt gewoonlijk gemaakt van vurenhout. Dikwijls laat men op de tafel een triplex blad maken, omdat vurenhout wel eens splintert en men geen last wil hebben van naden trekken in het blad (Papenhuyzen III, pag. 6).]

snijderstafel: *snejdārstoḡfāl* Q 95, 198; *snidārstoḡfāl* L 381, Q 15; *šnidāštoḡfāl* Q 16, 32; *snejdārstoḡfāl* L 417; *šnidārstoḡfāl* L 330; *snejārstoḡfāl* L 265; *šnidārstoḡfāl* Q 197; *snejārstoḡfāl* L 246; **werktafel:** *werktoḡfāl* L 368, 428, 433, Q 21, 111*; *werktoḡfāl* L 271; *werktoḡfāl* P 52; *werktoḡfāl* Q 99; *werktoḡfāl* L 270; **kleermakerstafel:** *klērmākārstoḡfāl* Q 165; *klērmēkārstoḡfāl* Q 83; *klīrmākārstoḡfāl* K 361; **snijtafel:** *šni-jtōḡfāl* Q 21; **naaitafel:** *nētoḡfāl* Q 83; **schreuderstafel:** *šrīrstoḡfāl* L 416; **tafel:** *tōḡfāl* Q 7, 88, 112; *tōḡfāl* Q 83, 200; **schrank:** *šraḡk* Q 112; **snijdersdis:** *šnidārstoḡfāl* Q 27; *šnidāšdōḡfāl* Q 121c; *šnidāšdōḡfāl* Q 253.

LADE IN DE KLEERMAKERSTAFEL

(N 59, 1b)

[De lade in de kleermakerstafel waarin men opbergt wat nog niet wordt behandeld. Volgens de informant van Q 198 was er geen lade in de tafel.]

tafellade: *tōḡfālāj* Q 32, 88, 99, 112; *tōḡfālāj* L 265; *tōḡfālāj* Q 83; *tōḡfālā* P 52; *tōḡfālāj* L 246; **tafella:** *tōḡfālā* L 433, Q 16; *tōḡfālā* Q 165; **lade:** *lāj* L 270, 271, 330, 417, Q 7, 15, 200; *lāj* K 361; *lāj* Q 95; *lāj* Q 83; **la:** *lā* L 428, Q 21, 27; **lappenlade:** *lapālāj* L 381; **lappenla:** *lapālā* Q 111*; **schot:** *šōt* Q 253; *šōt* Q 27; *šōas* Q 121c; **schuif:** *še-ḡf* L 417; **bergplaats:** *berxplāts* L 368; **scheersgetuig:** *šīrsgatix* L 416.

GARENKISTJE

(N 59, 10)

[Kistje of doos voor het opbergen van het garen. Men kan het ook opbergen in een lade van de naaimachine.]

garenkist: *gārakes* L 330; **garenkistje:** *gārakestjə* L 381; *gārakeskə* L 368; *gōḡnkiškə* Q 198; **naaikist:** *nejkes* Q 99; **naaikistje:** *nejkeskə* Q 95, 100; *nejkešə* L 374; **klotsjeskistje:** *klōtskəskešə* L 271; **klotsjesbak:** *klōtskəsbak* L 270; **kistje:** *keskə* Q 7, 15; *kešə* L 246; **naaidoos:** Q 2; *nejdōs* L 163; *nejdōas* Q 101; *nejduəs* L 271, 291, 329; *nejdōs* Q 32; *niəduəs* Q 111*; *niən-*

duəs Q 121c; **garendoos:** *gārədoəs* L 330, Q 16; *gōḡndōws* Q 83; *gōḡrəduəs* Q 88; **doos voor het garen:** *dōws vōr ət gōḡn* Q 83; **doos:** *duəs* Q 197; *dūs* P 52; *dōws* Q 83; **garenrek:** *gārəreḡk* L 433; **nagelenkader:** *nēḡgələkādər* Q 83; **machineslade:** *mašīnslāj* L 416; **garenlade:** *gōḡnlōḡ* Q 83; **garenlaatje:** *gārələḡkə* Q 21; **lade:** *lāj* L 265, Q 15; *lāj* K 361; *lāə* P 52; **la:** *lā* Q 3, 27, 165; **laatje:** *lōḡkə* Q 83; *lēəkə* Q 200; **schot:** *šōt* Q 27; **schuif:** *sxōḡf* K 361; **commode:** *kōmōt* L 428.

KLEERHANGER

(N 59, 35; monogr.)

[Gebogen houtje of beugel met haak waarop men jas of mantel zonder kreuken kan ophangen.]

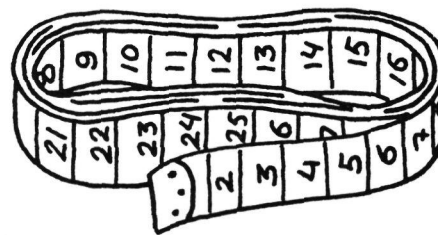
kapstok: *kapstok* K 361, L 364, 368, 416, Q 3, 15, 165; *kapstōk* K 361, P 52, Q 71, 83, 88; **kapstokje:** *kapstōkskə* Q 98; **kapstokhanger:** *kapstōkhəḡər* K 361; **klederhanger:** *klejərheḡər* L 270, 330, 417, Q 7, 15, 88; *klejərheḡər* Q 16, 21, 111*; *klejərheḡər* L 299; *klejərha.ḡər* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *klejərheḡər* Q 32; *klīərheḡər* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **kleerhanger:** *klejərheḡər* L 265; *klīrheḡər* L 246; **boksehanger:** *boksəheḡər* L 330; **hanger:** *heḡər* L 271, 428, Q 99; *hēḡər* L 428; **hangertje:** *he.ḡər-kə* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *heḡər-kə* L 433; *hēḡər-kə* Q 27; **ophanger:** *ophēḡər* Q 112; **kleederhaak:** *klejərheḡək* Q 15, 197; *klejərhoak* Q 121c; **kleederarm:** *klejərheḡər* Q 32; **arm:** *erəm* Q 95; **armpje:** *erəm-kə* Q 253; *ērnm-kə* Q 112; **houtje:** *hōltšə* Q 83; *ōltšə* Q 83; **knaapje:** *knēp-kə* L 381.

Meet- en tekengereedschap

MEETLINT

(N 59, 2; N 62, 69)

[Een oprolbaar ±150 cm lang meetlint, vervaardigd van linnen en inwendig van koperdraad voorzien om het rekken of krimpen tegen te gaan (Gerritse, pag. 21). Zie afb. 2.]

Afb. 2. centimeter

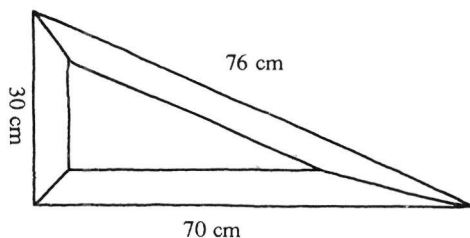

lintmeter: K 315, L 416, Q 3, 86; *lentmētār* P 52, Q 162, 174; *lejntmētār* Q 7, 11; *lentmētār* L 417; *lēntmētār* Q 200; *lēntmētār* L 282, Q 88; *lejntmētār* L 368; *lajntmētār* Q 165; *lejntmētār* Q 83; *lentmētār* L 317, P 47, Q 82, 83; *lejntmētār* Q 78; *lejntmētār* Q 9; *lejntmētār* Q 7, 9; *lentmītār* L 414; *le.ntmiātār* K 361; *lejnsmētār* Q 11; **rolmeter:** K 315; *rolmētār* L 312; *rolmētār* L 416; *rolmētār* L 381; *rolmētār* Q 83; **oprolmeter:** L 312; **bandmeter:** *bantmētār* Q 253; **meter:** Q 71; *mētār* P 219; *mētār* L 298a, 330, P 188; *mētār* Q 99; *mētār* Q 21; **centimeter:** L 271, 289, Q 3, 197, 198; *sentimētār* L 428, Q 15; *sentimētār* Q 98; *sentimētār* L 163, 165, Q 101; *sentamētār* L 425, Q 16; *sentamētār* Q 99*; *sēntimē'ar* K 353; *sēn'imē'ar* K 353; **centimetermaat:** *sentamētārmōt* Q 16; *sentimētārmōas* Q 121c; **maatlint:** *mōtlint* Q 113; **maat:** *mōt* L 246, 265, 270, 433, Q 27, 95, 112, 174, 197; *mōas* Q 121c; *mōas* Q 121c; **snijdersmaat:** *šnidāšmōt* Q 111*; **jodenlint:** *judālenjij* L 299.

DRIEHOEK

(N 59, 3a; N 59, 3c)

[Een houten teken- en meetinstrument in de vorm van een uitgesneden driehoek met ofwel één hoek van 90°, één van 60° en één van 30°, ofwel één hoek van 90° en twee van 45°. Het is bij voorkeur gemaakt van een houtsoort die niet trekt of splintert (Gerritse, pag. 19). Zie afb. 3.] **driehoek:** Q 3; *drihōk* L 330, 381, 428, Q 15, 27; *dri-jhōk* L 246, Q 21, 200; *drihōwk* L 433; *drejōk* Q 7; *drejhuk* Q 253; *drejhuk* Q 88; *drāj-huk* Q 83; *drājuk* Q 83; **dreieck:** *drejēk* Q 121c; **winkelhaak:** L 416; *wējkālhōk* L 270, 368, 417, 433, Q 111*, 112; *wējkālhōk* Q 88; *wējkālhōk* Q 198; *wējkālhōk* P 52; *wējkāluak* Q 83; *wējkāluak* Q 83; **winkelhaakje:** *wējkālhōkskā* L 381; *snijdershaak:* *šnidāšhōk* Q 16; **haakse lat:** *hōksā lat* Q 99; *hōksā lat* Q 99; **haak:** *hōk* L 271.

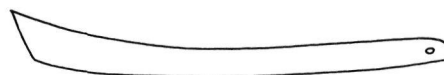

Afb. 3. driehoek

KROMME LAT

(N 59, 3b)

[Een gebogen lat die men gebruikt bij het tekenen en uitmeten van het patroon. Deze moet zo

Afb. 4. kromme lat

gebogen zijn dat daarlangs kanten van schoot en revers gemakkelijk getrokken worden. De lat is bij voorkeur gemaakt van een niet splinterende houtsoort (Gerritse, pag. 19). Zie afb. 4.]

kromme lat: *krom lat* L 246, Q 99, 112, 200; *krōmā lat* L 271; *krōm lat* L 265; *krum lat* Q 83; **kromme:** Q 3; **scheve lat:** *šēf lat* Q 27; **kromme broeklat:** *kromā brōklat* Q 88; **broekelat:** *brōklat* Q 111*; **kraaglat:** *krāxlat* Q 253; **reverslat:** *rāvērslat* Q 198; **borstlat:** *bōrslat* Q 95; **kantlat:** *kanjtjlat* L 381; **lat:** *lat* L 417, 433, Q 21; *lats* Q 121c; **pistolet:** *pistolēt* Q 165; **naai-sterslat:** *nēštāslat* Q 16.

KOPIEERWIELTJE

(N 59, 4)

[Een scherp getand wieltje aan een handvat om patronen uit te raderen. Zie afb. 5.]

kopieerraadje: *kopiērrētjā* L 330; *kopirrētšā* Q 121c; **kopieerradje:** *kopiērrētjā* L 428; **coupeerraadje:** *kupērrētjā* Q 27; *kupērrētšā* Q 197; **radeerraadje:** *radērrētjā* L 270; *radērrētjā* L 330, 381, Q 16; *radērrētšā* Q 198; **patronenrad:** L 416; **patroonraadje:** *patruānrētjā* Q 7; **patroonrolletje:** *patruānrōlkā* Q 200; **tekenrad:** *tēkānrat* Q 253; **tekenradje:** *tēkānrētšā* Q 253; **doortekenrad:** Q 165; **ding voor uit te raderen:** *deņ vōr ōtj tā rādārā* L 265; **raadje:** *rētjā* Q 21; *rētšā* Q 95; *riātšā* Q 83; **radje:** *rētjā* L 246; *retjā* L 433; **radertje:** Q 32; *rārkā* K 361; **radeerwiel:** *radērwil* Q 15; **radeerwielkje:** *radērwilkā* L 265; *redērwilkā* Q 99; **tandwielkje:** *tānwilkā* L 271; **roller:** *rōlār* L 417; **rolletje:** *rēlkā* L 368; **roulette:** *rulēt* L 417; *rulēt* Q 83, 88; *rōlēt* P 52.

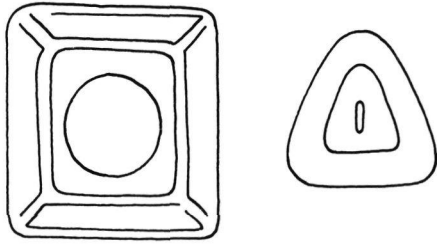

Afb. 5. kopieerwielkje

KLEERMAKERSKRIJT

(N 59, 5; N 62, 66; monogr.)

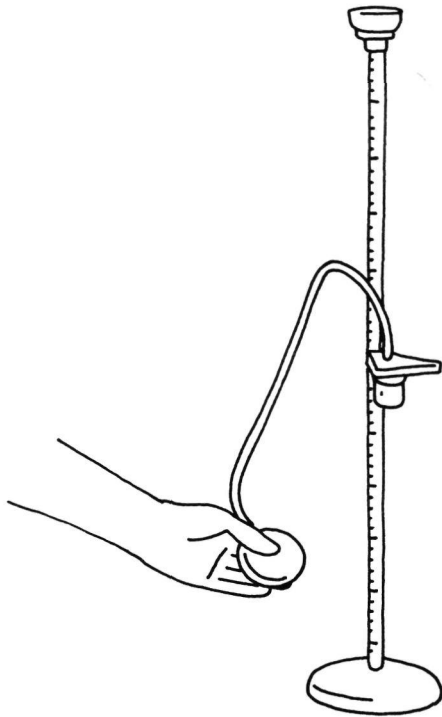
[Het kleermakerskrijt wordt gebruikt om patronen op de stof over te nemen. Deze krijtlijnen verwijderd men later weer. Het krijt is vier- of driehoekig van vorm (Gerritse, pag. 21) en voelt vettig aan (Papenhuyzen III, pag. 9). Men kan ook met behulp van een zogenaamde rokken-spuut een lijn trekken. Door verstuiwen van krijt-

Afb. 6. kleermakerskrijt

poeder kan men hiermee een lijn op de rok trekken om een rechte zoom te krijgen op de juiste hoogte. Zie afb. 6 en 7.]

kleer-/kledermakerskrijt: *klērmēkarskrējt* Q 83; *klīrmākarskrējt* L 414; *klīrmākarskri-jt* L 282; *klejarmēkarskrūt* Q 9, 11; **krijt:** K 315; *krējt* L 246, P 188; *krē.t* K 361, Q 165; *krējt* Q 83; *krējat* P 47, 52; *krējat* Q 78; *kretj* L 265; *krit* Q 95, 112; *kriat* L 271, Q 200; *krūt* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 270, 271, 312, 329, 368, 425, 428, 433, Q 15, 16, 20, 21, 27, 32, 88, 95, 98, 99, 111*, 193, 197, 198; *krijt* L 417; *krāt* Q 7; **knijt:** *knūt* Q 121c, 253; **snijderskrijt:** *snīdarskrūt* L 381; *snīdarskrūt* L 330; *snīdarskrūt* L 299; *snīdarskrūt* Q 9; *snīdarskrūt* Q 101; **tekenkrijt:** Q 3, 71; *tēkkrēt* Q 174; *tejkankrit* L 289;

Afb. 7. rokkenspuit

tejkankrūt L 298a, Q 7, 99*; *tekankri-jt* L 312; *tejkankrūt* L 317; *ti-jāʔankrēt* K 353; *tejkankrajt* Q 162; **naaisterskrijt:** *neāštāskrūt* Q 16; **naaiersekrijt:** *nejōsākrēt* Q 86; **naaikrijt:** *nejkrūt* L 416; **stofkrijt:** P 219; **merkknijt:** *merkknūt* Q 113; **schijf krijt:** *šejf krūt* Q 95.

Scharen

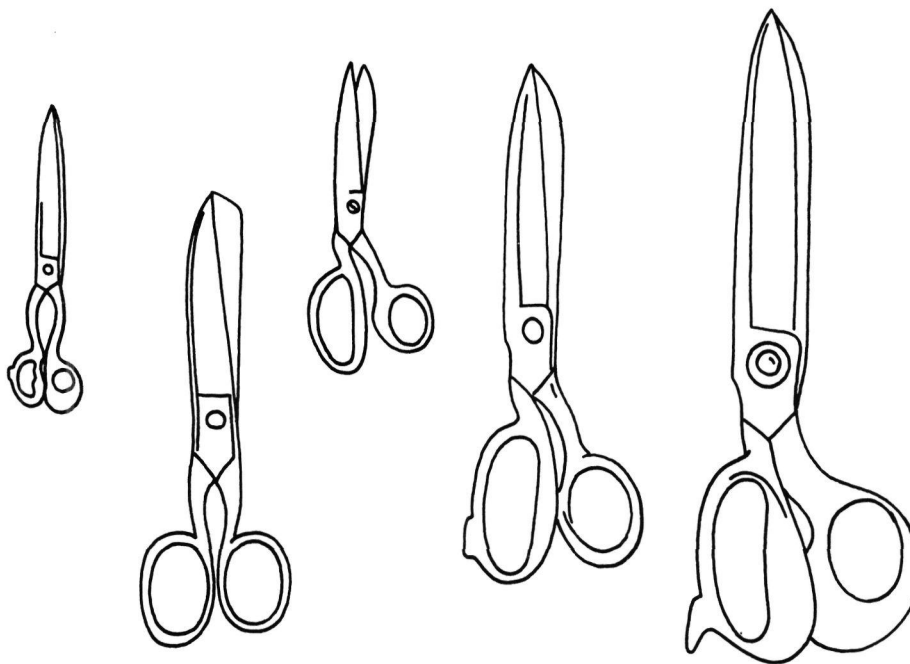
SCHAAR

(N 59, 16a; N 59, 16b; N 59, 16c; N 62, 54; L 45, 14; L A2, 317; Gi 1.IV, 22; MW; S 30; monogr.)

[Schaar, gereedschap van kleermaker en naaister. Een goede schaar is gemaakt van staal en ijzer. Het snijvlak van de schaar moet van staal vervaardigd zijn. Het bovenoog, waarin de duim rust, is kleiner en ronder dan het onderoog waarin de vingers rusten (Papenhuyzen III, pag. 9).

In dit lemma zijn de vragen „Hoe noemt u de schaar in het algemeen?” (N 59, 16a), „Hoe noemt u de grote schaar?” (N 59, 16b), en „Hoe noemt u de kleine schaar?” (N 59, 16c) samengevoegd. Binnen dit lemma zijn de antwoorden onderverdeeld in drie groepen die beantwoorden aan de driedelige vraagstelling. Zie afb. 8.]

A. de volgende woordtypen zijn benamingen voor de schaar in het algemeen: **scheer:** *sxēr* K 315, 359, L 163, 164, 312, 314, 315, 379, 380, 385, 413, P 52, 175, 176, 198, Q 2, 29, 33, 179, 198; *sxēr* L 355, 414, 431, P 171; *sxēr* K 357, P 44; *sxēr* L 244b; *sxēr* Q 1; *sxēr* L 288, 352, 378, P 50, Q 156; *sxejār* K 353; *sxejār* P 45, 46, 47; *sxejār* K 361; *sxejār* K 353; *sxejār* L 216; *sxejār* Q 72, 78; *sxejār* L 165, 209, 210, 215a, 217; *sxēr* K 361, Q 196; *šēr* L 299, 323, 325, 327, 329, 331, 333, 374, 382, 429, 430, 432, 433, Q 20, 32a, 71, 74, 86, 93, 112, 162, 202; *šēr* L 428, Q 21, 99, 174; *šēr* L 425, Q 15, 16, 98; *šēr* L 320, 330, Q 16, 90, 111; *šejār* Q 82; *šejr* Q 83, 100, 101; *šejr* Q 32; *šejl* L 413; *šeer* Q 99; *šēr* L 426; *šer* Q 14; *šir* Q 7, 27, 95, 121c, 193, 197, 198; *šīār* L 291, 298, 298a, 317, 318b, 328, 360, 367, 371, 381, 387, 423, 425, 427, Q 3, 5, 7, 9, 11, 12, 21, 22, 27, 30, 89, 95, 98, 101, 103, 111*, 113, 200, 203, 207, 253, 284; *šīr* L 265, 290, 291, 295, 296, 299, 317, 321, 330, 358, 359, 362, 366, 368, 370, 372, 377, 415, 416, 417, 418, Q 3, 27, 32, 35, 88, 95, 96a, 97, 104a, 110, 113, 116, 117b, 118, 121c, 187, 196, 197, 204a, 208, 247; *šīār* L 265, 270, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, Q 95, 156; *šīer* L 364; *šīer* Q 99*; *sxiār* K 361, L 215, 246, 248, 249, 250, 266, 267, 269, 300, 370, 416, P 47, Q 2, 16, 78, 102, 165; *sxiār* L 191, 245, 246, 246a, 268, 271, 282, 289, 297, 312, 356, Q 4, 105; *sxiār* L

Afb. 8. diverse kleermakersscharen

271; *sxir* L 289; *sxi-jær* Q 78; *sxi-jr* P 188; *sxijr* L 213; *sxiær* P 51; *skær* P 219; B. de volgende woordtypen zijn benamingen voor de grote schaar. Waarschijnlijk is het zo dat met de schaar de coupeursschaar bedoeld wordt. Deze schaar gebruikt men voor het knippen van de stof op de tafel, het zogenaamde tafelsnijden (Gerritse, pag. 24): **grote scheer**: *grōtā šēar* L 428, Q 21; *grōtā šēr* Q 16; *grōtā šejr* Q 32; *grōwtā šejr* Q 83; *grytā sxēr* P 52; *grutā sxēr* K 361; *grutā šēr* Q 71; *gruātā sxīr* L 246; *gruātā sxīrā* L 271; *grytā sxīar* K 361; *grūtā šīr* L 417; *gruātā šīr* Q 7; *gruātā šīr* L 299; *gruātā šīar* Q 200, 253; *gruātā šīar* L 265; *jrūsā šīr* Q 121c; **snijdscheer**: *šnišēr* Q 112; *šni-jšēar* Q 21; *snejsxiar* Q 165; *šnišīar* L 270; *sni-jšīer* L 364; **uitsnijdscheer**: *utšni-jšīar* Q 111*; **knipscheer**: *knepsšēr* Q 15; **knipschaar**: L 416; **kartelscheer**: *kartālšīr* L 330; C. de volgende woordtypen zijn benamingen voor de kleine schaar. Met de kleine schaar is waarschijnlijk de schaar voor het handknippen bedoeld (Gerritse, pag. 24): **kleine scheer**: *klejn šīr* L 330, Q 7; *klejn šīr* L 417; *klejn šxēr* P 52; *klēn šejr* Q 83; *klejn šeer* Q 99; *klejn šēar* L 428; *klejn šejr* Q 32; *klejn šēr* Q 15; *klejn šēr* L 433, Q 71; *klēn sxīar* K 361; *klejn šīar* Q 111*; *klejn šīr* Q 198; *klejn šīr* Q 121c; *klejn šīar* Q 253; *klejn šīar* Q 200; *klejnā šīr* L 299; **klein scheertje**: *klej šērka* Q 16; *klejn šērka* L 265; *klē sxērka* K 361; *klej sxērka* L 246; *klej šīrka* Q 88; **scheertje**: *šēarka* Q 21; *šīrka* Q

27, 112; *šīrka* Q 284; **het kleintje**: L 271; **handscheer**: *hantšīr* L 368; *hanjšīar* L 270; **handscheertje**: *hantšīrka* Q 95; *hanjtšīarka* L 381; **gewone schaar**: L 416; **gewone scheer**: *gəwījn šīer* L 364; **machinescheer**: *mašināšīar* Q 165.

KLEERMAKERSSCHAAR

(N 59, 16b; N 59, 16a)

[Met de kleermakersschaar kan een bepaalde schaar bedoeld zijn die wat zwaarder van uitvoering is dan bijvoorbeeld een coupeuse-schaar.]

kleermakersschaar: L 416; **kleer-/kledermakersscheer**: *klēmēkarsšejr* Q 83; *klejarmēkarsšīr* Q 95; **snijdersscheer**: *snejdarsšīr* Q 88; *šni-jdarsšīr* Q 197; *šnidarsšīr* Q 27; **grote snijdersscheer**: *grōtā šnidarsšīr* L 330; **coupeurscheer**: *kupōršēr* L 433; *kupōršīr* Q 198; *kupōršīar* L 381; *kəpōršīr* L 368; **coupeurschaar**: Q 3.

Naalden, spelden, priem en toebehoren

NAALD

(N 59, 11a; N 62, 49a; N 62, 49c; L 5, 2; L 8, 29; L B1, 76; Gi 1.IV, 13a; MW; Wi 6; S 25; monogr.)

[De naald is een draad gehard staal, voorzien aan de ene zijde van een spitse punt en aan de andere zijde van een oog om de draad door te steken. De kleermaker of naaister gebruikt ze om te naaien, te stoppen of te borduren. Men kent naalden in verschillende lengtes en diktes. De keuze van de naald hangt af van het beoogde doel, de draad en dikte van de draad en de dikte van de stof (Gerritse, pag. 26 en 27).]

naald: L 317; *nālt* L 417; *nalt* L 245, 246, 248, 249, 266, 267, 268, 296, 297; *nolt* Q 3, 116, 121c, 200, 253; *nolt* K 278, L 164, 165, 210, 246, 246a, 250, 265, 266, 282, Q 3, 112, 113, 116, 117b, 118, 121c, 196, 200, 208, 222, 279, 284; *nōalt* Q 2; *noalt* Q 1; *nōljt* Q 33; *nōjlt* Q 2; *nōljt* Q 1; *nowjlt* Q 1; *nōālt* L 414; *nōlt* L 163, 209, 211, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 217, 244b, 245b, 246a, 269, 270, 271, 291, 295, 298, 298a, 299, 312, 372, 378, 385, 413, 414, 416, Q 9, 12, 98, 100, 101, 102, 103, 104a, 110, 111, 111*, 193, 196, 197, 198, 199, 283; *nōjlt* Q 2; *nōltj* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 318a, 318d, 318e, 320, 323, 329, 331, Q 2, 32; *nōldj* L 289; *nōlt* L 353, Q 174, 202, 203, 204a, 207, 253; *nōlt* Q 249, *nwōlt* Q 178; *nwōlt* Q 178; *nult* Q 253; *nōltš* L 317; *nōjltš* L 360; **naalde:** *nal* K 315, 353; *naal* K 315, 353; *najl* K 315; *nalj* L 420; *nāljə* Q 88; *nol* P 55, 188; *nol* L 286, P 186, 188, 196; *nojil* P 47, Q 71, 78, 156; *nōjl* P 47; *nōlj* Q 9, 20; *noal* P 169, 174, 176, 182; *nowal* P 165; *noalj* Q 16; *nō.jə* Q 95; *nōjə* Q 95; *nōl* P 57, 171, 176; *nō.l* P 50; *nōal* P 52, 183; *nō.lđjə* Q 88; *nōl* L 317, 321, 363, 364, 365, 368, 387, 416, 417, 418, P 58, 186, 211, Q 11, 12, 78, 97, 98; *nōal* P 176, 211; *nō.l* Q 10; *nōalj* L 326; *nōlj* L 300, 319, 321, 325, 327, 328, 329, 330, 333, 358, 360, 360a, 361, 362, 368, 369, 370, 371, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 387, 415, 422, 425, 426, 427, 429, 432, 433, 434a, Q 7, 9, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 27, 29, 32, 32a, 33, 35, 74; *nōljə* L 288, Q 95, 99, 99*, 104a, 105, 187; *nōldjə* L 289; *nō.ljə* L 319; *nōjə* Q 95, 102; *nōjl* L 355, 368, 428; *nōwl* P 219; *nōjl* Q 78; *nōlj* L 365, 366, 367; *nōj* L 368, 430, 431, Q 7, 20, 21, 22, 27, 30; *nul* K 358; *nōl* K 357, 358b, L 286, 312, 313, 353, 354, P 44, Q 71, 158, 162, 165; *nōl* K 358, L 286, 313, 314, P 45, 164, Q 83, 160, 162; *nō.l* L 286; *nōal* K 360, P 179; *nōl* L 312, 353, Q 77; *nō.l* L 354; *nōlj* L 420; *nōljə* Q 89; *nel* L 312; *nēl* Q 80; *nuəl* K 361, L 352, P 51; *nujəl* L 314; *nuql* K 361; *nō.li* L 318b; *nolšə* Q 83; *nōlžə* Q 88; *nōalžə* Q 83; *nōžə* Q 96a; *nōlžə* Q 86; *nēlžə* Q 89; **naaldje:** *nōlkə* Q 12; **naainaald:** *nejnōldj* L 289; *nejnōltj* L 381; *nēnōlt* L 414; *ni-jnolt* Q 197; *ni-jnōlt* Q 197; **naainaalde:** *ninōj* Q 27; **handnaald:** *hantnālt* Q 3; *hantnōlt* Q 3; **stopnaalde:** *stopnōl* Q 162; *stopnōlj* Q 9.

OOG VAN DE NAALD

(N 59, 11b; Gi 1.IV, 13b; monogr.)

[De opening van de naald waardoorheen men de draad steekt.]

oog: *qwx* L 270, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 291, 318a, 318d, 318e, 329, 330, 374, 428, 433, Q 7, 16, 95, 99, 100, 101, 111*; *awx* L 417; *ōx* Q 27, 83, 88, 121c; *q̄x* Q 15, 32; *ūx* P 52; *uəx* L 246, 265; *q̄w* Q 197; *ow* Q 253; **naaldoog:** *nōltōx* L 416; **naaldeoog:** *nōldəōx* Q 112; **naaldeoogje:** *nōljəq̄jxskə* L 381; **oogsnaald:** *q̄wxsnōltj* L 368; **oog van de naalde:** *ūx van dən nuql* K 361; **lok:** *luək* Q 198, 200; **naaldekot:** *nōalžəkūt* Q 83; **kot:** *kuət* Q 165.

PUNT VAN DE NAALD

(Gi 1.IV, 13c)

punt: *pōnt* L 163, 271, Q 100, 101; *pōnjtj* L 329, 374; **spits:** *spets* L 291.

MACHINENAALD

(N 62, 49c)

[Naald bestemd voor naaimachines. In het algemeen moet zo'n naald fijn genoeg zijn om door de stof te gaan zonder deze te beschadigen en toch een oog hebben dat zo groot is dat het garen niet rafelt of breekt (Het Beste Naaiboek, pag. 12).]

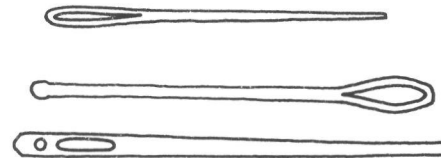
machinenaald: *māšinənōlt* L 163; *māšinənōlt* L 299; **machinenaalde:** *māšinənōlj* L 425; **machinesnaald:** *māšinsnōltš* L 317; **machinesnaalde:** *māšinsnōlj* Q 9.

RIJGNAALD

(N 59, 12; N 62, 49b; monogr.)

[Naald met een lang wijd oog en geen scherpe punt om een band of een elastiek in een schuif te trekken. Zie afb. 9.]

rijgnaald: *rejxnōlt* L 414; *rēxnōlt* Q 113; *rixnōlt* Q 98; *rīxnōlt* L 265; *rīxnōlt* L 163; *rīxnōldj* L 289; *rīxnōlt* Q 174; **rijgnaalde:** *rejxnōalj* Q 16; *rejxnōlj* Q 16; *rejxnal* K 315; *rejxnōlžə* Q 86; *rejxnōl* L 312; *rajxnōl* Q 162; *rēxnōl* Q 78; *rēxnōjl* P 47; *rēxnaal* K 353; *rixnōlj* L 425; *rixnōj* Q 7; **rijnaald:** *ri-jnōlt* L 299; *ri-jnōlt* Q 9; *rejnōlt*

Afb. 9. rijgnaald (boven) en rijgpennen (midden en onder)

Q 121, 121c; **rijnaalde:** *ri-jnōlj* Q 16; *rejnōl* Q 11; *rejnōlj* Q 9; **driegnaalde:** *drixnōlt* L 312; *drixnōltš* L 317; **driegnaald:** *drixnōl* Q 71; *drixnōl* L 282; *drexnol* P 188; **trochelnaald:** *trōxəlnoālj* Q 101; **trochelnaalde:** *troaxəlnoālj* Q 16; *trōxəlnoālj* Q 9; *trōxəlnoāljə* Q 99*; **troggelsnaalde:** *trōgəlsnōj* Q 27.

BORДУURNAALD

(N 62, 49c)

[Een grote naald met zeer groot oog om mee te borduren. Men kent fijne en dikke borduurnaalden. Fijne borduurnaalden zijn middellange naalden met een scherpe punt die worden gebruikt voor het werken met borduurzijde. Dikke borduurnaalden zijn zwaarder en worden gebruikt voor het borduren van wol (Het Beste Naaiboek, pag. 11).]

borduurnaald: *bōrdjrnōlt* L 265, Q 98; *bōrdjrnōlt* L 312; **borduurnaalde:** *bōrdjrnōlj* L 425, Q 9; *bōrdjrnōlj* Q 16.

KRALENNAAALD

(N 62, 49c)

[Extra lange naald voor het verwerken van kraaltjes en pailletten.]

kraaltjesnaald: *krelkəsnōlt* L 299.

STOPNAALD

(N 62, 49c; Gi 1.IV, 53; monogr.)

[Grote naald om kousen en andere zaken mee te stoppen. Stopnaalden zijn langer dan naainaalden en hebben grotere ogen. Er zijn er in verschillende diktes.]

stopnaald: Q 2; *stopnōlt* L 265; *štopnōlt* Q 121, 121c; *stopnōlt* L 163, 271, 414, Q 9; *štopnōlt* L 291, Q 98, 100, 101; *štopnōlt* Q 197; *stopnōldj* L 289; *stopnōltš* L 317; *štopnōlj* L 425; *štopnōlj* L 329, 374; *štopnōj* Q 27; *štopnōjə* Q 95; *štopnōljə* Q 99*; *stopnal* K 315; *stopnaəl* K 353; *stopnol* P 188; *stopnōl* Q 11, 78; *stopnōwl* P 219; *stopnōl* L 282; *stopnōl* L 312; *štopnōlžə* Q 86.

MAASNAALD

(N 62, 49c)

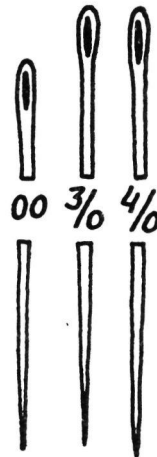
[Grote naainaald met lang oog om mee te maken.]

maasnaald: *māsnōlt* Q 9; *māsnōldj* L 289; **maasnaalde:** *māsnōl* Q 11; *māsnōlj* L 425; *māsnajl* K 353; *māsnōl* L 282.

PASKOORDNAALD

(N 59, 12)

[Tijdens het bevestigen van het paskoord rond-

Afb. 10. paskoordnaalden

om het te maken knoopsgat gebruikt men de paskoordnaald om het paskoord aan te hechten en strak en vlak langs de snede van het knoopsgat te spannen (Papenhuyzen III, pag. 17). De paskoordnaald is 6 à 8 cm lang en loopt naar het oog wat dik toe. Het oog is flink groot, omdat het paskoord erdoorheen moet (idem, pag. 12). Zie afb. 10.]

gimnaald: *gimnōlt* L 270; **gimnaalde:** *gemnōlj* Q 15; *gemnōjə* Q 95; **gimpnaald:** *gēmpnalt* L 246; *gimpnōlt* L 271; **gimpnaalde:** *gēmpnōlj* L 330, 381, 428; *gēmpnōj* Q 27; **gimfnaald:** *gemfnōlt* Q 111*; *gimfnōlt* Q 112; **gimfnaalde:** *gemfnōlj* L 433; **gimpnaald:** *jimpnōlt* Q 121c; **gim:** *gem* Q 99; **knoopsgatennaald:** *knōpsgātərnōlj* Q 32; **knoopskoternaald:** *knōpskōtərnōlj* Q 3; **paskoordnaald:** Q 3; **dikke naalde:** *dekə nōlžə* Q 88; **troggelsnaalde:** *trōgəlnōlt* Q 200; **spang:** *spanj* L 368; **rimmer:** *remər* L 416.

SPELD (zie kaart)

(N 62, 50a; L 7, 20; L 14, 24; L B1, 73; R 14, 8a; MW; Wi 7; S 34; monogr.)

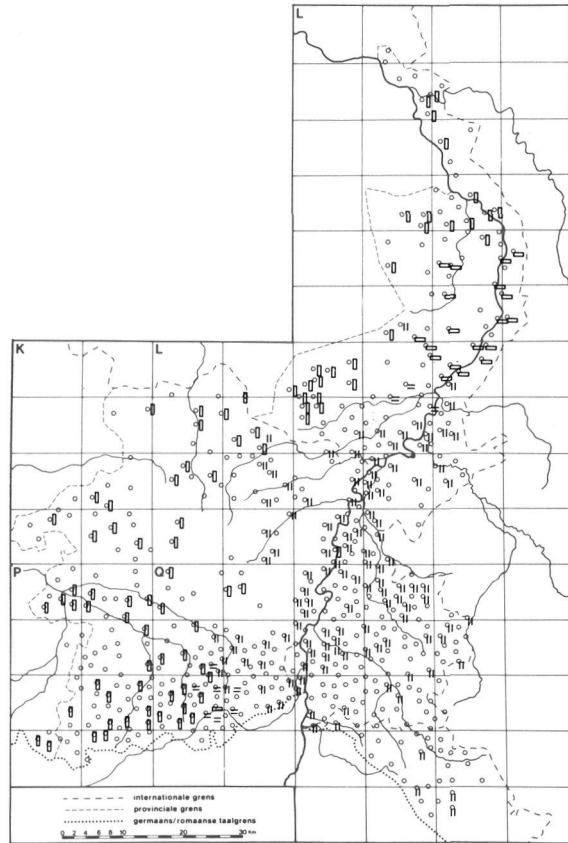
[Puntig, van een kop voorzien metalen stiftje om iets in weefsel vast te steken of te bevestigen op of aan iets anders.]

speld: *spelt* L 249, 250, 266, 267, 268, 269, 271, 295, Q 162; *špelt* L 265c, 291, 296, 297, 298, 298a, 299; *spēlt* L 245, 246, 248; *špēlt* L 290; *špeltj* L 291; **spelde:** *spel* K 278, 315, 353, 360, L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 244b, 246a, 286, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 312, 313, 314, 316, 317, 318a, 318d, 318e, 352, 353, 355, 413, 414, 423, P 46, 47, 48, 49, 50, 52, 55, 57, 58, 121, 164, 171, 174, 176, 178, 183, 186, 188, 196, 197, 211, 212, 218, 219, Q 1, 2, 3, 4, 71, 74, 78, 80, 154, 156, 157, 157a, 160, 166, 166a;

II.7

SPELD

- speld
- ◻ spelde
- ▮ spang
- = spengel

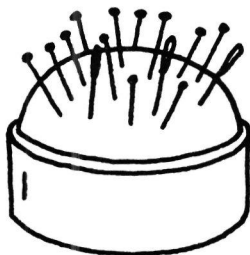
spēl K 358, L 265, P 119; *spel* K 318, 357, 358, L 286, 312, 313, 314, 316a, 355, 414, P 47, 171, 176, 186, 195, 196, 197, Q 2, 71, 74; **spang:** *spanj* L 300, 317, 319, 320, 321, 326, 328, 360, 360a, 362, 366, 368, 371, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 387, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 424, 425, 427, 431, Q 6, 7, 9, 11, 12, 14, 33, 38, 72, 77, 82, 83, 86, 88, 89, 93, 95, 96, 96a, 96c, 102, 155, 168, 172, 174, 178, 179, 187, 188, 196, 199; *spanj* L 265c, 320, 327, 329, 330, 331, 332, 333, 387, 426, 429, 430, 432, 433, 434a, Q 16, 19, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32a, 33, 35, 39, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117, 117b, 118, 121, 121c, 196, 200, 202, 203, 204a, 253, 278, 283, 287; *spāj* L 372, 417, Q 10, 12, 83, 178; *spanə* L 325; *španə* Q 32, 198; *špan* Q 284; *šponj* Q 198; **spangetje:** *špejskə* Q 27; **spengel:** *speŋəl* Q 80, 157, 162; *speŋəl* Q 158; *speŋəl* Q 167, 180; *spēŋəl* Q 168; *špeŋəl* L 292, 293, 323; **kop-spelde:** *kopspe* L 282, 414, P 47.

SPELDENKUSSEN

(N 59, 13a; N 62 68; L 45, 19; Gi 1.IV, 64; MW; monogr)

[Kussentje waarop men de spelden en naalden steekt. De informant van Q 198 merkt op dat hij de naalden op zijn vest (*kamizool*) of op een stukje stof aan de muur speldde. Zie afb. 11.]

speldenkussen: L 371; *špeldəkəsə* Q 32; *speldəkəsə* L 291; *spēldəkəsə* L 246; *spēldəkəsə* Q 3; *špeltəkəsə* L 299; *speltəkəsə* L 298a; *speltəkəsə* L 271; *speləkəsə* K 353, 359a, 361, L 163, 312, 315, 352, 367, 416, P 121, 175, 176, 219, Q 71, 74, 78; *speləkəsən* K 315, L 312; *speləkəsə* K 361; *spelənkəjsən* K 361; *speləkəjsə* Q 71, 156; *speləkəsə* K 353; *speləkəsə* P 171; *speləkəjsən* K 359; *speləkəsə* P 52; *speləkəsə* Q 3, 4; *spēləkesən* L 356; **speldekussen:** *speləkəsə* Q 2; **speldenkussentje:** *speldəkəskə* L 265, 270; *speləkəskə* L 265, 282, 289, 317, 414, Q 3; *speləkəsəkə* L 355; **naaldenkussen:** L 416, Q 165; *nəldəkəsə* Q 112, 121, 121c; *nəljəkəsə* L 433; *nəljəkəsə* Q 95; *nəldəkəsə* Q 111*, 197; *nəjəkəsə* Q 27; *nəldəkəsən* L 358; *nēləkəsə* P 120; *nəldəkəsə* Q 253; **naaldkussen:** *nəltkəsə* L

Afb. 11. speldenkussen

417; **naaldekkussen:** *noalkesə* P 52; **naaldenkussentje:** *nōldəkəskə* L 271; *nōljəkəskə* L 381; *nōjəkəskə* Q 7; *nōljəkəskə* Q 99; *nuqləkəskə* K 361; *nōldəkəskə* L 265; *nōjləkəskə* L 428; **naaldjesskussentje:** *neltjəskesə* Q 93; **spangenkussen:** *španəkəsə* L 329, Q 16, 98, 100, 101, 113, 121c; *španəkəsə* Q 27, 99*, 197, 203; *spanəkəsə* L 374, Q 11, 15, 174; *spanəkəsən* L 366, 370, 423, Q 83; *spanəkəsə* L 425, Q 7, 9, 197; *spānjəkəsə* Q 95; *spānjəkəsə* Q 95; *spanəkəsən* L 370; *spanəkəsə* Q 83; *spanjəkəsən* L 359; *spanəkəsən* L 368; *spanəkəsən* L 372; **spangenkussentje:** *španəkəskə* L 330; *spanəkəskə* L 368, Q 9, 83; *spānjəkəskə* Q 95; *spanəkəskə* L 362, 416; *spanəkəskə* Q 83; *spanəkəskə* Q 82; *spenəkəskə* L 416; **spangkussen:** *spankəsə* Q 88; *špankəsə* Q 101; *spankəsə* Q 179; *spankəsə* Q 72; **spangelkussen:** *špāgəlkəsə* Q 247; **spengelenkussen:** *spenəlkəsə* Q 162; **kopspeldenkussen:** *kopspeləkəsə* P 47; **kussentje:** *kəskə* L 416; *kəsəkə* L 416, Q 200; *kəsəkə* Q 21; *kəsəkə* Q 83; **kussen:** *kəsə* P 188; *kəsə* Q 83; **lapje aan de muur:** *lepəkə qn də mur* Q 198.

VEILIGHEIDSSPELD

(N 62, 50b; MW; monogr.)

[Speld waarvan de punt in een dopje of haakje sluit, zodat men zich daaraan niet kan prikken en zij niet kan losgaan.]

toespelde: *tuspəl* K 315, L 282, 312, P 47; *tuspəl* L 265, 317; *tuspaəl* K 353; *towspel* L 312, 414; *towspel* P 188, Q 78; *tāspel* P 219; **sluit-speld:** *šlūtšpelt* L 298a, 299; **sluitspelde:** *slytspel* L 163; *slutspel* L 289; *slu.tspel* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **knipspeld:** *knepšpelt* L 298a; **toespengel:** *tawspenəl* Q 162; **toespang:** *tuwspanj* L 416; *tušpanj* Q 98; *tūwspanj* Q 9; *towspanj* Q 7; *towspanj* Q 9, 11, 82, 83, 86, 174; **knijpspang:** *knīpšpanj* Q 101; **knipspang:** *knepspanj* L 425; *knepšpanj* Q 16, 99*; **verzekeringsspang:** *vərziəkəreŋšpanj* Q 113; **sluitspang:** *slūtspanj* Q 95; *šlūtspanj* L 433; **slietsspang:** *slētspanj* Q 95; **spang:** *španj* Q 27; **verzekeringsnaald:** *vərziəkəreŋsnəlt* Q 121c.

NAALDENKOKER

(N 59, 13b; N 62, 70; Gi 1.IV, 63; monogr.)

[Langwerpige koker voor het bewaren van spelden en naalden. Deze koker kan van hout zijn en kan wat krijtpoeder bevatten. Volgens de informant van L 416 worden naalden zo bewaard om naaldenroest tegen te gaan. De informant van Q 111* vermeldt dat men daar talkpoeder gebruikt in plaats van krijtpoeder.]

naaldenkoker: Q 2; *nōldəkəkər* L 265; *nōldəkoəkər* Q 113; *nōldəkəkər* L 163; *nōldəkoəkər* L 298a; *nōldəkəkər* Q 98, 99*, 101; *nōldəkəkər* L 163, 271, 291; *nōldjəkəkər* L 289; *nōljəkəkər* L 329, 330, 425, 433, Q 15, 16, 20, 32, 99; *nōljəkəkər* Q 95; *nōjəkəkər* Q 21; *nōjəkəkər* Q 95; *nōlžəkəkər* Q 88; *nuq.ləkəkər* K 361; *nōlankəkər* Q 71; *nōldəkoəkər* Q 174; *nōləkəkər* L 312; *nōljəkuəkər* L 374; *nələkuəkər* Q 83; *naləkəkər* K 315; **spangenkoker:** *spanəkəkər* Q 11; *španəkoəkər* Q 113; **spangenkokertje:** *španəkəkərkə* Q 197; **speldenkoker:** *špeltəkəkər* L 299; *speləkəkər* L 312; **naaldenkokertje:** *nōljəkəkərkə* L 381; **kokertje:** *kəkərkə* Q 101; **buisje:** *byskə* Q 7, 197; *bəškə* Q 7; **naaldenbuisje:** *nōldənbəskə* L 317; *nōldəbəskə* Q 111*; *nōldəbəskə* Q 253; **spangebuisje:** *spanəbəškə* Q 9; **naaldentube:** *nōldətūp* L 414.

NAALDENDOOS

(N 59, 13b; N 62, 70; Gi 1.IV, 63)

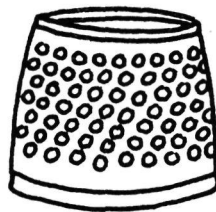
[Doosje tot berging van spelden of naalden.]

naaldendoosje: *nōldədōjskə* Q 100; *nōljədījəskə* L 368; *nōldədījsjə* Q 121c; **spangendoos:** *spanədūəs* Q 9; **spangendoosje:** *spanədēskə* Q 86; *spanədījəskə* Q 9; *spanədījəskə* Q 83; **naaldendoosje:** *nōldūsəkə* Q 165; **kopspeldendoos:** *kopspelədūwəs* P 47; **doos:** *duws* P 219.

NAAIRING

(N 59, 14; N 62, 67a; N 62, 67b; Gi 1.IV, 61; monogr.)

[Kleermakersduimring, ook door vrouwen wel gebruikt bij haken en festonneren. De kleermakersnaairing is, in tegenstelling tot de vingerhoed die de naaisters veel gebruiken, een van

Afb. 12. naairing

II.7

boven open vingerbeschermer. De naairing is een hard metalen ring gevoerd met tin of zink en aan de buitenzijde voorzien van kleine of diepe putten tegen het afglijden van de naald (Gerritse, pag. 26; Papenhuyzen III, pag. 8). Men duwt met de naairing de draad door de stof en draagt deze aan de middelste vinger van de rechterhand. De informant van K 361 merkt op dat de naairing aan de duim gedragen wordt. Zie afb. 12.]

naairing: *nějreŋ* L 163, 265; *nejrēŋ* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *nejreŋ* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 270, 330; *nejre.ŋ* L 318b; *nejərəŋ* L 381; *neərəŋ* Q 16; *nēreŋ* Q 16; *nějreŋ* Q 112; *nějreŋ* L 271; *nēreŋ* Q 27; *nēreŋ* Q 174; *nēreŋ* L 433; *nēərəŋ* L 428; *nejreŋ* L 282, 289, 298a, Q 98; *nějreŋ* L 265, 317; *nějreŋ* L 312; *niərəŋ* Q 111*, 113, 203; *niərəŋ* Q 7, 9; *niərəŋ* L 425; *niereŋ* Q 99*; *niereŋ* Q 27; **kleermakersvingerhoed:** *klērmē-kārsveŋārūt* Q 83; *klērmēkāsveŋārūt* Q 83; **vingerring:** *veŋārreŋ* Q 121c; **speldenring:** *spelareŋ* L 414; **borduurring:** Q 86; *borđyrreŋ* L 282; *borđyrreŋ* Q 11; **ring:** *reŋ* Q 9; *reŋ* L 414; **vingerbeschermer:** *veŋərbāšermār* Q 32.

VINGERHOED

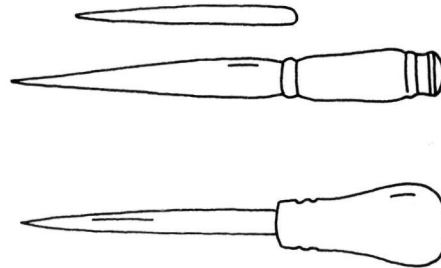
(N 59, 14; N 62, 67a; Gi 1.IV, 61; MW; monogr.)

[Dopje of hoedje van harde stof, bijv. metaal, dat men bij het naaien over de top van een vinger zet om die te beschermen en aan de naald kracht bij te zetten. De vingerhoed is van boven dicht, dit in tegenstelling tot de naairing. Zie afb. 13.]

vingerhoed: L 312, 416, Q 71, 86; *veŋārhut* L 265, P 47, 219, Q 3, 82, 165; *veŋārhuwt* L 414; *veŋārhuwāt* Q 78; *veŋārūt* K 353, L 163, Q 2, 83, 174; *veŋārūwt* P 188; *veŋārūt* K 361, Q 83; *veŋārūt* Q 83; *veŋārūt* L 271, 298a, 299, 317, 329, 374, 417, Q 7, 9, 11, 15, 16, 21, 88, 95, 98, 99, 99*, 100, 101, 113, 197, 200; *veŋār-hūt* Q 253; *veŋārūt* Q 162; *veŋārūwt* L 368; *veŋārūwt* L 433, Q 20; *veŋārūt* Q 7; *veŋārhot* Q 121c; *veŋārhyt* P 52; *viŋārūt* Q 198; **vingerhoedje:** *veŋārhetšā* L 416; **naaihoed:** *nejhut* L 289; *nejhūt* L 330, 381; **naaidop:** *nejdop* L 291.

Afb. 13. vingerhoed

Afb. 14. diverse priemen

PRIEM

(N 59, 31; monogr.)

[Een puntig werktuig van been dat wordt gebruikt voor het maken van de ronde gaatjes die nodig zijn voor nestelgaatjes of kleermakersknoopsgaten. Ook verwijdert men hiermee rijgsteken. Zie afb. 14.]

priem: *prim* K 361, L 246, 270, 299, 330, 364, 381, 414, 416, P 219, Q 15, 88, 99, 165; *prēm* L 428, Q 21, 32, 95; *prim* Q 27, 83; *friām* Q 121, 121c; **priempje:** *pri-jmkā* L 417; *prīmkā* Q 83; *prēmka* L 271; **ruffelpriem:** *rōfālprēm* Q 16; **els:** *ēls* L 330; **else:** *e.lsā* K 361; *ø.lsā* K 361; **pin:** *pen* L 270, P 52; *pēn* Q 200; **pinnetje:** *penkā* L 368, 411, Q 7; **rijgpinnetje:** *rīxpenākā* L 265; **troggelpinnetje:** *trōgālpēnākā* Q 198; **trochelijzer:** *trōxālīzār* Q 111*; **pik:** *pek* L 381; **vogelenpik:** *vōgālepēk* K 361; **stikkentrekker:** *stīkāntrekar* Q 71; **paaltje:** *pōlkā* Q 3; *pēlkā* Q 83; **been:** *bēn* L 416; **zuil:** *zyl* Q 253; **poinçon:** *pwēsō* Q 83.

Naaimachine

NAAIMACHINE

(N 59, 17a; monogr.)

[Werktuig om machinaal mee te naaien.]

naaimachine: *nejmāšin* L 270, 318b, 329, 330, 368, 381, 417, Q 32, 95; *nejmāšin* L 364; *nějmašin* Q 112; *nějmašin* L 271, P 52, Q 16, 27; *nějmašin* L 246; *nēmāšin* Q 83; *nejmāšin* L 299; *nemašin* K 361; *nēmāšin* K 361; *nějmašin* L 265; *nežmāšin* Q 71; *nēmāšin* L 433; *nēmēšin* Q 20; *nēmāšin* L 428; *nějmašin* Q 21; *njejmāšin* Q 15; *nimašin* Q 88; *niāmāšin* Q 7, 99, 111*; *niāmāšin* Q 121c, 253; *ni-jmašin* Q 197, 200; **lap-machine:** *lāpmāšin* Q 83; **kleermakersmachine:** L 416; **machine:** *māšin* Q 95; het volgende woordtype is een merknaam: **singer:** L 414.

TRAPNAAIMACHINE

(N 59, 17b)

[Naaimachine die men door trapbewegingen van de voet in beweging zet.]

trapnaaimachine: Q 3; *trapnejmāšīn* Q 32; *trapnejmāšīn* L 299; *trapnejmāšīn* L 246; **voet-naaimachine:** *vōtniēmāšīn* Q 111*; **naaimachine met de voet(en):** *niēmāšīn meṭ dār vōt* Q 253; *ni-jmāšīn meṭ dā vōt* Q 200; **machine met de voet:** *māšīn meṭ dār vōt* Q 253; **naaimachine met trap:** *nejmāšīn meṭ trap* L 271; **naaimachine met treder:** *nejmāšīn meṭ trējar(s)* L 354; **naaimachine bet een trede:** *nēmāšīn bē nān triāt* K 361; **machine om te treden:** *māšīn om tā trēn* K 361; **naaimachine met pedaal:** *niēmāšīn meṭ padal* Q 7; **trapmachine:** *trapmāšīn* L 265, 330, 381, 433, Q 15, 16, 21, 27, 99, 198; *trapmāšīn* L 270, Q 112; **machine met trapper:** L 416; **treemachine:** *trēmāšīn* Q 83; **voetmachine:** Q 165; *vōtmāšīn* L 368; *vōtmāšīn* Q 197; **stikmachine:** *stekmāšīn* Q 88; **voetstikmachine:** Q 165; **stikmachine voor (met de voeten) te treden:** *stekmāšīn vēr (meṭ dā vūt) tā trēā* Q 83; **naaimachine:** *nēmāšīn* P 52; **kledermakers-machine:** *klejārmēkarsmāšīn* Q 95.

HANDNAAIMACHINE

(N 59, 17c)

[Naaimachine die men met één hand in beweging brengt. De informant van L 416 merkt op, dat men de machine aandraait door middel van een rad met een knop. De informant van Q 111* spreekt van een machine met zwengel. De informant van Q 88 vermeldt dat men de hand-naaimachine niet meer gebruikt.]

handmachine: Q 165; *hanjtjmāšīn* L 330, 381, 428, 433, Q 16, 21, 27; *hanjtjmāšīn* L 299; *hanjtjmāšīn* Q 15; *hantmāšīn* L 368, Q 99; *hāntmāšīn* L 265, Q 198; *hantmāšīn* Q 83, 112; *hāntmāšīn* Q 197; *hanjmāšīn* Q 121c; **handmachinetje:** *hāntmāšīnākā* Q 88; **handnaaimachine:** *hanjtjnējmāšīn* Q 32; *hantnējmāšīn* L 246; *ha.ntnēmāšīn* K 361; **naaimachine met de hand:** *niēmāšīn meṭ dā hant* Q 253; **machine met de hand:** *māšīn meṭ dā hant* Q 253; **handlapmachine:** *hantlapmāšīn* Q 83; **lapmachine:** *lapmāšīn* Q 83; **orgel:** *orāgəl* L 271.

STIKMACHINE

(N 59, 17a)

[Naaimachine om mee te stikken.]

stikmachine: *štikmāšīn* Q 198; *stikmāšen* Q 2; *stekmāšīn* Q 83; *stekmāšīn* Q 165.

KNOOPSGATENMACHINE

(N 59, 17d)

[Naaimachine die men gebruikt voor het naaien van knoopsgaten. De informant van L 271 merkt op dat knoopsgatenmachines pas na de Tweede Wereldoorlog verschenen zijn.]

knoopsgatenmachine: *knawpsgātēmāšīnā* Q 165; *knōwpsgātēmāšīn* L 271, 299, 381, 433; *knōpsgātēmāšīn* Q 32; *knōpsgātēmāšīn* Q 15; *knōpsgātēmāšīn* L 416; *knōpsxōtēmāšīn* K 361; *knypsgātēmāšīn* K 361; **knoopsgatenmachine:** *knōpsgātēmāšīn* L 428; **knoopsgatermachine:** *knōwpsgātēmāšīn* L 368; *knōjpsgātēmāšīn* L 364; **knoopsgaternaaimachine:** *knuāpsgātērnējmāšīn* L 246; **knoopslokermachine:** *knōpslōkarmāšīn* Q 88; *knōwpslōkarmāšīn* Q 99, 111*; *knōpslōkarmāšīn* Q 27; *knō+psluākarmāšīn* Q 198; *knōpslōkarmāšīn* Q 200; **knooplokenmachine:** *knōflōxmāšīn* Q 121c; **knoopskotermachine:** *knuāpskūtēmāšīn* Q 83; **(naai)machine voor knoopsloker te maken:** *(niān)māšīn vēr knōpslōkār tā mākā* Q 253; **naaimachine met de hand bediend:** *niēmāšīn meṭā ant bādēnt* Q 7; **piketteermachine:** *pekātēmāšīn* Q 16; **strubbel:** *strōbəl* P 52.

ZIGZAGMACHINE

(N 59, 17d)

[Naaimachine die zigzagnaden of -steken kan maken. De zigzagsteek kan op verschillende grootte worden ingesteld en voor allerlei doeleinden worden toegepast: voor het snel afwerken van naden, als borduur- of opvulsteek en voor het maken van knoopsgaten (Morand, pag. 39).]

zigzagmachine: Q 3; *zēxzaxmāšīn* Q 83.

Pasgereedschap

PASPOP

(N 59, 33)

[Pop waarop men gemaakte kleren past. Er zijn verschillende soorten paspoppen, bijv. harnassen van metalen ringetjes die van voren of van achteren kunnen worden gesloten of pasvormen van geprepareerd papier of karton (Morand, pag. 35). Er bestaan echter ook standaard-paspoppen, zowel voor mannen, vrouwen als kinderen.]

paspop: L 330, 364, Q 15, 16, 21, 27, 99, 112; *pāspop* L 265, Q 200; *pāspop* Q 71; *paspup* Q 32; **pop:** *pop* K 361; *pop* L 271, Q 121c, 253; *pup* Q 83; **mikpop:** *mekpup* Q 83; **mannequin:** Q 3; *manākē* P 52, Q 83; **model:** *mādel* Q 7; *mādel* Q 112; **buste:** L 416, 428, 433, Q 3, 165, 197; *bōstā* Q 111*; *bōst* K 361, L 368, 417, Q 88; *bystā* L 270, 330, 381; *bjstā* Q 198; *byst* L 246, P 52; *bōs* Q 83; *bjjs* Q 95; **pasbuste:** *pasbystā* L 299; *pasbjjs* Q 95.

II.7

PASSPIEGEL

(N 59, 34)

[Grote spiegel waarin men zich helemaal kan zien, ten voeten uit.]

passpiegel: *passpīgəl* Q 3, 7, 95; *passpīgəl* Q 83; *pāsspīgəl* Q 200; *passpīgəl* Q 198; *passpej-gəl* L 433; *passpēgəl* L 271, 368, 381, 417, 428; *passpēgəl* L 270, 299, 330, Q 15, 16, 21, 27, 32, 99, 111*, 112; **spiegel:** *spīgəl* K 361, Q 71, 165; *spīgəl* L 265, P 52, Q 83, 88; *spīgəl* K 361; *spēgəl* L 246, 364, Q 197; *spēgəl* Q 253; *špejəl* Q 121c; **mikspiegel:** *mekspīgəl* Q 83; **grote spiegel:** *gruata spēgəl* Q 253; **spiegel voor de klanten:** L 416.

Pers- en strijkereedschap

PERSTAFEL, STRIJKTAFEL

(N 59, 18; N 59, 19a; N 59, 19e; monogr.)

[De tafel waarop men strijkt. Men gebruikt de perstafel om de grotere delen als pantalon of overjas op te persen. De perstafel moet gemaakt zijn van een houtsoort die niet splintert, trekt of scheurt. Houtsoorten die erg slecht vocht opnemen, zijn als perstafel ook ongeschikt (Gerritse, pag. 34). De informanten van L 330 en Q 32 strijken ook kragen op de perstafel, omdat zij daar geen apart kragenblok hebben. Zie ook het lemma KRAGENBLOK.]

strijktafel: *štriktōfəl* L 433, Q 16, 27, 32, 99, 197; *štriktōfəl* Q 112; *štriktōfəl* L 428, Q 15; *štriktōfəl* L 299, 364, 368, Q 88; *štriktōfəl* Q 7; *štriktōfəl* L 265; *štriktōfəl* Q 200; *štriktāfəl* L 246; *strejktōfəl* Q 71, 83, 165; *strejktōfəl* K 361; *strejktōfəl* Q 83; *strēktōfəl* P 52; *strēktōfəl* K 361; **strijkdis:** *štrikdōš* Q 27; *štrikdōjš* Q 253; *štrixdōš* Q 121, 121c; **strijktafelplank:** *štriktōfəlplanj* Q 21; **perstafel:** *perstōfəl* L 270; *perstōfəl* L 330, 381; *pērstōfəl* Q 95; *pērstōfəl* Q 99; *pēštōfəl* Q 111*; *parstāfəl* L 246; **bügeltafel:** *bygəltāfəl* Q 3; **werktafel:** *wərktōfəl* L 271.

PERSPLANK, STRIJKPLANK

(N 59, 19a; N 59, 18; N 59, 20; monogr.)

[Plank waarop men vorm in de stof of kleren perst. Men kent een grote en kleine persplank. In dit lemma duiden de benamingen op een model grote persplank: meestal ongeveer 50 cm breed en 1 m lang en daarbij 3 à 4 cm dik (Papenhuyzen III, pag. 7). De informant van Q 20 vermeldt dat de persplank een losse plank is om op de kleermakerstafel te leggen. De informant van L 416 merkt op dat de persplank voor grote stukken wordt gebruikt.]

persplank: L 416; *pērsplanj* L 271, 330, 381, 416, Q 3; *pērsplānj* Q 88; *pērsplanj* L 265, 299;

pērsplanj Q 95; *pērsplanj* Q 99; *pēšplanj* Q 16, 20, 21, 27; *pēšplanj* Q 15; *pējšplanj* L 433; *pēšplānj* Q 198; *pēšplanj* L 428; *pēšplanj* Q 111*; *pēšplanj* Q 32; *pāsplanj* Q 71; *pōrsplanj* K 361, L 364, 414; *pōrsplanj* L 368; **persplank met strijkdeken:** *pēšplānj met štrikdekə* Q 198; **strijkplank:** Q 3, 165; *stri-jkplanj* L 417; *striəkplanj* Q 7; *strikplānj* Q 197; *strikplānj* Q 200; *štrikplanj* L 428; *strēkplanj* P 52; **strijkbred:** *štrikbrēt* Q 253; *štrixbrēt* Q 121; **pers:** *piəs* Q 83; **pres:** *pres* Q 83.

PERSBOK

(N 59, 19b)

[De persbok is een strijkplank op een standaard geschikt om moeilijk bereikbare naden, bijv. schoudernaden, open te strijken. Ook armsgaten kan men er op openpersen. De informant van Q 83 merkt op dat men de persbok gebruikt voor het strijken van de mouw en het borststuk van het jasje en het zijstuk en de tussenbeennaad van de broek. De informant van L 416 vermeldt dat de persbok wordt gebruikt „om plat te drukken”. De informant van Q 88 zegt de persbok in het geheel niet te gebruiken. Zie ook het lemma PERSPLANK.]

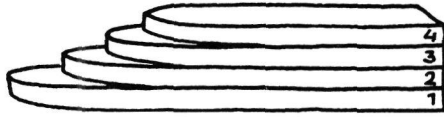
persbok: *persbuk* L 299; **strijkbok:** *strikbok* L 381; **bok:** *bok* L 368, Q 16, 71, 95, 111*, 112; *bok* Q 83; **bokje:** *bokskə* Q 15; *bokskə* L 270, 433, Q 198; *bokskə* L 271; *bokskə* Q 111*; *bokskə* Q 83; **schouderbokje:** *šqwarbōkskə* L 428; **schouderplank:** *šqwarplanj* Q 21; *šqwarplanj* Q 15; **schouderplankje:** *šōarplēnskə* Q 83; **schouderbankje:** *šqwarbēnskə* L 433, Q 32; **mouwehout:** *mowanhōwt* Q 7; **mouwebred:** *mowabrēt* Q 253; **mouwplank:** Q 165; **mouwplankje:** *mowplanjkskə* Q 165; **naadpersplankje:** *nōtpērsplēnskə* L 330; **strijkplank:** *štrikplanj* L 299; **strijkplankje:** *štrikplēnskə* Q 200; **plankje:** *plēnskə* K 361; **strijkblok:** *strejkbłok* Q 83; **strijkbred:** *štrixbrēt* Q 121c; **kantkussen:** *kantkəsə* L 364; **strijkplankovaal:** L 416; **ezel:** *izəl* L 417.

BROEKENPLANK

(N 59, 19c)

[De broekenplank is de strijkplank die bij het openpersen van de broeksnaden in de broekspijp gestoken wordt. Deze plank heeft volgens de informant van L 416 de lengte van de broekspijp. De informanten van Q 17, Q 165 en Q 198 noemen zowel de plank waarmee zij de broekspijpen persen als de plank waarmee zij de mouwnaden persen mouw(e)plank(je) of mouwehout. Zie ook de lemmata PERSPLANK en MOUWPLANK. Zie afb. 15.]

broekenplank: *brōkəplanj* Q 16, 21, 27, 32, 111*; *brōkəplānj* Q 95; *brukəplanj* Q 3; **broek-**

Afb. 15. broekenplanken

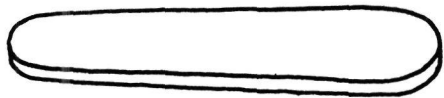
plank: *brökplank* Q 99; *brukplank* Q 83; **broeksplank:** *bröksplānk* Q 88; **broeksplankje:** *bröksplēnkskə* Q 71; **boksenplank:** *boksəplānk* L 265, 271, 330, 417, Q 27; *böksəplānk* L 381, 428; **broekspijplankje:** *brökspīplēnkskə* Q 200; **pijpenplankje:** *pīpəplēnkskə* L 368; **persplank:** *persplānk* L 270; *persplānk* Q 83; *pēs-plānk* Q 15; *pējšplānk* L 433; *pešplānk* Q 32; *pēšplānk* Q 112; *pēšplānk* L 428; *pa-rsplānk* L 246; *porsplānk* L 364; *pərsplānk* K 361; **perslat:** *perslat* L 299; **mouwplank:** *mowplānk* Q 165; **mouweplank:** *mowəplānk* Q 198; **mouwplankje:** *mowplānkskə* Q 165; **mouwehout:** *mowənhqwt* Q 7; **strijkplankje:** *strēkplēnkskə* P 52; **plank:** *plānk* Q 83.

MOUWPLANK

(N 59, 19d)

[De mouwplank gebruikt men voor het openpersen van de mounaden; zij wordt daartoe in de mouwen gestoken. De informant van L 416 zegt een mouwplank met één poot te gebruiken. Zie ook het lemma PERSPLANK. Zie afb. 16.]

mouwplank: *mowplānk* L 271, 416, Q 3, 71, 83, 165; *muwplānk* L 428, 433, Q 21, 111*; *muplānk* Q 27, 112; *mījwplānk* L 364; **mouweplank:** *mowəplānk* Q 16, 99; *muwəplānk* Q 197; *mowəplānk* Q 198; **mouwplankje:** *muwplēnkskə* L 330, 381, Q 32; *muplēnkskə* Q 15; *muplēnkskə* L 270; *mowplēnkskə* L 368, 417; *mowplēnkskə* Q 88; *mowplēnkskə* L 265, Q 83; *mowplēnkskə* Q 95; *mōwplēnkskə* L 246; *mowplānkskə* Q 165; **mouweplankje:** *muwəplēnkskə* L 299, Q 200; **mouwehout:** *mōwənhqwt* Q 7; **mouwbredje:** *mowbrētšə* Q 121c; **ermelbredje:** *ērməlbretšə* Q 121c; **persplank:** *pərsplānk* K 361; **strijkplankje:** *strēkplēnkskə* P 52; **kussen:** *kōsən* K 361.

Afb. 16. mouwplankje

KRAGENBLOK

(N 59, 19e)

[Voor het strijken van de kraag gebruikt men het kragenblok. Het kragenblok dient ook voor het inpersen van borststukken, het gladmaken van

korte vlakten en het platpersen van kleine naden (Gerritse, pag. 34). De informant van L 417 zegt de kragen op de tafel te strijken. De informant van Q 83 vermeldt dat het heel lang geleden is dat hij een kragenblok heeft zien gebruiken. Er bestaan alleen houten kragenblokken. Zie ook het lemma PERSPLANK.]

kraagblok: Q 3; *krāxblok* L 271; *krōxblok* Q 88; **kragenblok:** *krāgəblok* Q 15, 95; *krāgəblək* L 270, Q 112; *krājəblok* Q 121c; *krēxplok* L 428; **kraagblokje:** *krāgbləkskə* Q 200; **blok voor de kragen:** *blok vōr də krēx* Q 16; **kragenklos:** *krāgəklos* Q 111*; **kragenbok:** *krāgəbok* L 381; **kraagshout:** *krāxshōt* Q 253; **persbok:** *persbuk* L 299; **persbokje:** *pēsəsbəkskə* Q 198; **schouderblok:** *šowərblok* Q 121c.

PERSIJZER

(N 59, 20; monogr.)

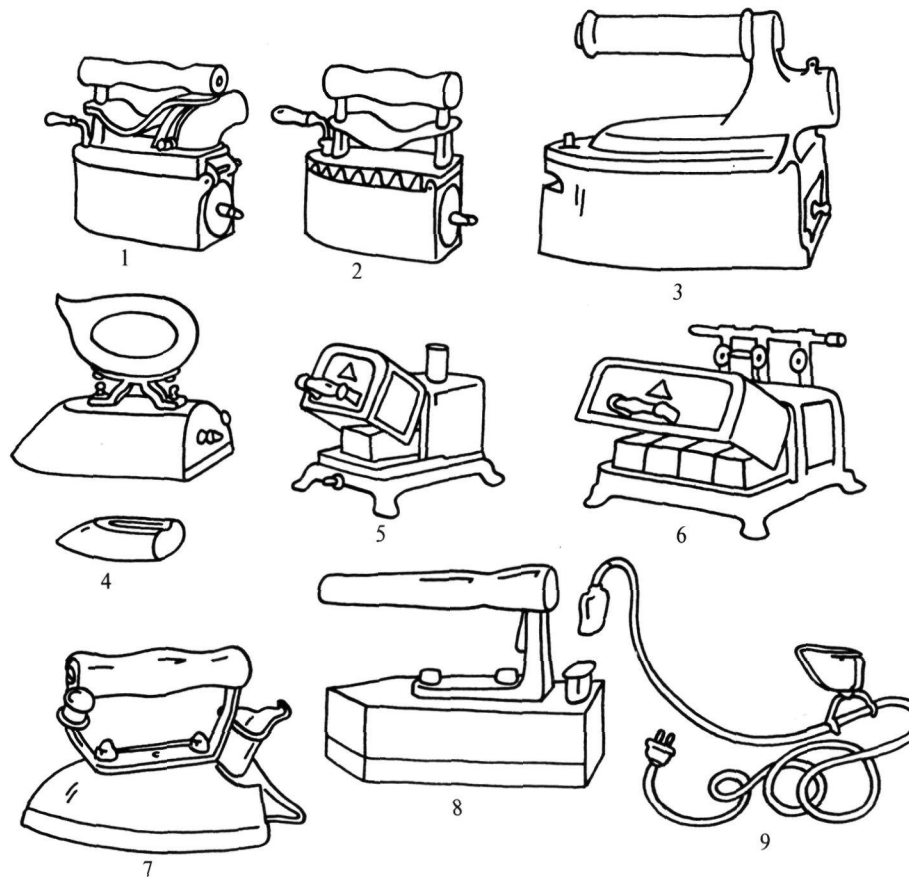
[Zwaar strijkijzer dat wordt gebruikt van het begin tot het einde van elk werkstuk en één van de meest onmisbare benodigdheden van de kleermaker is. Enkele van de belangrijkste handelingen die men met het persijzer verricht, zijn: het krimpen van de stof alvorens men aan het werkstuk begint, het open- en platpersen van naden, het dunpersen van de voorkanten, het afpersen en afglanzen van gereed zijnde werkstukken (Papenhuyzen III, pag. 10-11). Het gewicht van de persijzers varieert meestal van 5 tot 9 kg. De informant van K 361 vermeldt dat men vroeger het houtskoolijzer of het ijzer met losse bouten erin gebruikte. Later ging men het elektrische persijzer gebruiken. Ook de informanten van L 330 en Q 15 gebruiken een elektrisch persijzer. Zie voor diverse pers- of strijkijzers afb.17.]

strijkijzer: Q 3; *štrikīzər* L 428, Q 16, 27, 32, 197; *strikīzər* Q 15; *striakīzər* Q 7; *štrixīzər* Q 121c; *strikīzər* L 368, Q 200; *štrikīzər* Q 112, 253; *strikežər* L 265; *strejkežər* Q 83; **zwaar strijkijzer:** *zwōr strēkēzər* P 52; **persijzer:** *persīzər* L 299; *persīzər* L 271, 381; *pēsīzər* Q 95; *pēsīzər* Q 88; *persēzər* Q 3; *pērīzər* Q 99; *pēsīzər* Q 20, 111*; *pēsīzər* Q 198; *pjāsīzər* Q 200; *pa-rsīzər* L 246; *porsīzər* L 364; *pərsē.zər* K 361; **ijzer:** *īzər* L 433.

HOUTSKOOLSTRIJKIJZER

(N 59, 21a; N 59, 20; monogr.)

[Hol persijzer dat door houtskool verhit wordt. Het gebruik ervan valt te ontraden (Gerritse, pag. 32), omdat het inademen van de houtskolendamp ongezond is, het ijzer onregelmatig verhit wordt en het gevaar bestaat dat de klep openvalt, waardoor brandende houtskool op het werk kan vallen. De informant van Q 198 merkt op een houtskoolijzer te gebruiken dat al ruim een eeuw oud is.]

Afb. 17. diverse pers- of strijkijzers: houtskoolstrijkijzers (1 en 2); briketpersijzer (3); boutijzer: ossetongstrijkijzer met losse bout (4); gasijzers (5 en 6); elektrisch persijzer, 3,5 kg (7); elektrisch persijzer, 9 kg (8); veiligheidssnoer (9)

amerenijzer: *q̄marāizər* L 270, 330, 381, Q 95, 99, 111*, 200; *q̄amarāizər* Q 198; *q̄.mārāi.sdər* L 318b; **amerijzer:** *q̄marīzər* Q 112, 197; **amer-tenijzer:** *q̄martānīzər* L 364, 368; **kamerijzer:** *k̄q̄marīzər* Q 7; **krichelkoolijzer:** *krexəlkoalīzər* Q 121c; **krikenijzer:** *krekanējzər* Q 83; *krekanīzər* Q 88; **krikijzer:** *krekežzər* P 52; **houtskoolijzer:** Q 3; *h̄q̄wtsk̄q̄līzər* L 271, 299, 428, 433; *h̄q̄wtsk̄ūlī-jzər* L 417; *h̄ōltsk̄ōlīzər* L 246; **houtskoolstrijkijzer:** *h̄ōtsk̄ōlstrejkejzər* Q 71; **kolenijzer:** *k̄ōlāizər* Q 16; **(strijk)ijzer bet houtskool:** (*str̄ē.k)ē.zər b̄ē h̄ō.tsk̄ō.l* K 361; **strijkijzer met houtskool:** L 416; **strijkijzer met houtkolen:** *štrīkīzər m̄ēt h̄ōtk̄ōlā* Q 253.

ELEKTRISCH STRIJKIJZER

(N 59, 21d; N 59, 20)

[Strijkijzer van de laatste jaren dat op elektriciteit werkt.]

elektrisch strijkijzer: *elēktris štrīkīzər* L 330; **elektrisch ijzer:** *elēktris īzər* Q 15.

BOUTIJZER

(N 59, 21b; N 59, 20)

[Een hol strijkijzer met losse bouten erin, die verwarmd moeten worden. De informant van K 361 vermeldt dat dit eigenlijk een ijzer voor de naaister is, omdat het lichter is dan het persijzer. De informant van L 416 geeft aan dat de bouten in een kachel verwarmd worden. Voor de informant van Q 99 is het een onbekend ijzer.]

boutenijzer: *b̄q̄wtānīzər* Q 7, 32; *bowtanīzər* Q 88; *b̄ō-tāizər* Q 198; **boutijzer:** *b̄q̄tīzər* Q 197; **boutsijzer:** *b̄q̄wtsīzər* L 368; *b̄ō.tsīzər* Q 121c; **strijkbout:** *štrīkb̄q̄wt* Q 32; *stri-jkb̄q̄wt* L 417; *štrīkb̄q̄jt* L 364; *štrīkbolt* L 271; *štrīkboāt* Q 200; *štrīakb̄ōāt* Q 112; **bout:** *b̄q̄wt* Q 83; *b̄ōāt* Q 3, 27; *b̄q̄jt* L 364; **strijkboutje:** *štrīkbejtīšā* L 364;

blokijzer: *blqkīzār* L 299; **strijkijzer bet blokjes:** *strē.kē.zār bē blqkskās* K 361; **strijkijzer met (losse) klotsen:** *štrīkīzār mēt (lōs) klōts* Q 253; **plaatijzer:** *plātežār* P 52; **kachelijzer:** *ka-xālīzār* L 433, Q 16; **stovenijzer:** *stōvānīzār* L 381; **ijzer:** *ējzār* Q 71.

GASIJZER

(N 59, 21c)

[Hol persijzer dat verhit wordt in een apparaat op gas. De informanten van L 416, Q 88 en Q 99 melden dat zij geen gasijzers gebruiken. De informant van Q 198 kent het gasijzer niet. De informant van L 265 kent het gasijzer niet maar is wel bekend met het spiritusijzer.]

gasijzer: *gāsīzār* L 270, 271, 299, 368, 381, 433, Q 7, 16, 27, 95, 111*, 200; *jāsīzār* Q 121c; *gāsežzār* Q 83; **strijkijzer met gas:** *strīkīzār mēt gās* Q 253.

SPIRITUSIJZER

(N 59, 21d)

[Hol strijkijzer dat verhit wordt door een spiritusvlam.]

spiritusijzer: *spiritasežzār* L 265.

STOOMSTRIJKIJZER

(N 59, 21d; N 59, 20)

[Strijkijzer met water erin dat tijdens het strijken verdampt tot stoom die uit openingen in de zoolplaat komt, om het strijkgoed te bevochtigen.]

stoomijzer: *štqwmīzār* L 299, 433, Q 16, 99, 111*; *štqwmīzār* L 271, 368, 381; *štqwmīzār* Q 7; *štqwmī-zār* L 417; *štqwmīzār* Q 32; *štōmīzār* Q 27, 121c; *stōmīzār* Q 88; *stōmežzār* Q 71, 83; *stqjmežzār* L 416; *stū.mē.zār* K 361; **stoomstrijkijzer:** Q 165; *stūmstrejkežzār* Q 83; *stūmstrejkežzār* K 361; *stqjmstrīkīzār* L 364; **stoompersijzer:** *štqwmpersīzār* L 270; **stoompers:** *stōmpers* Q 83; **strijkijzer met damp:** *štrīkīzār mēt damp* Q 253; **ijzer:** *ējzār* Q 83.

TREEFT

(N 59, 22)

[Rooster om een heet ijzer op te zetten. De informant van Q 83 gebruikt als onderzetter meestal een (schoen)zool. Zie afb. 18.]

treeft: *trēf* L 299, Q 21; **treeftje:** *trēfkā* L 270, 330, 381, 428, Q 15, 16, 95, 111*; *trēfkā* Q 198; **rooster:** L 416; *rōstār* L 433; *rōstār* Q 71, 165; *rwōstār* Q 99; *rustār* K 361, L 414; *rēstār* L 364; **roostertje:** *rōstārka* K 361; *rīstārka* Q 7, 88; *ryāstārka* L 271; *rēstārka* L 417; **riester:** *rīstār* P 52; *rejstār* Q 83; **riestertje:** *rīstārka* Q 3; *rejstārka* Q 83; **onderzetter:** *ōndāržētār* Q 197; *oņāržētār* Q 27; **ijzeroortje:** *īzārōrtjā* Q 32; **oortje:** *ōrtjā* Q 32; **ijzertje:** *īzārka* L 368; **hoefijzer:** *hōfīzār* Q 200; **ijzer voet:** *īzār vōāt* Q 112; **staander:** *štēndār* Q 253; **strijkpoot:** *štrīxpūāt* Q 121c.

PERSKACHEL

(N 59, 23)

[Kachel met vakken waarin de persijzers worden opgewarmd. Ze worden in verschillende modellen gemaakt en men ziet kachels met 6 bouten of meer (Papenhuyzen III, pag. 11). Naast deze op kolen gestookte kachels zijn er ook gasapparaten voor het verhitten van één, twee of drie ijzers (Gerritse, pag. 34). Het voordeel van deze gasapparaten is dat ze geen stof of damp geven. De informant van Q 198 vermeldt het gebruik van een zeskantige kachel. De informant van Q 83 zegt de perskachel vroeger op school gebruikt te hebben.]

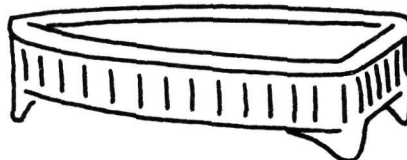
stoof: *stōf* K 361; *štōf* K 361, Q 27; *stōf* L 368; *štōf* Q 99, 253; *stoaf* Q 200; *stūaf* Q 83; **stoofje:** *stōfkā* Q 7; *stēfkā* L 417; *stīafkā* Q 83; **persstoof:** *persštōf* L 270; *persstōf* L 381; *pēšštōf* Q 16; *pēšštōf* Q 32; *pējšštōwf* L 433; *pāsštōf* Q 71; **strijkstoof:** *strejkstūaf* Q 83; *strīkstōf* L 364; *štrīkštōf* L 428; **potstoof:** *potštōf* Q 112; *potstōf* Q 197; **stoofijzer:** *štōfīzār* Q 99; **perskachel:** *perskaxl* Q 3; *perskaxal* L 271; *pēškaxal* Q 111*; **ijzeren kacheltje:** *īzār kēxalkā* Q 198; **brabantse kachel:** *brābantsā kaxal* Q 197; **bügeloven:** *bujāloavānt* Q 121c; **fornuis:** *fōrnōš* L 265.

PERSKOM

(N 59, 25)

[Een kom of bak met water voor het natmaken van de spons of perslap bij het persen en afglazen. De informant van L 417 gebruikt ook wel een kuip of metalen emmer.]

perskom: *perskōm* L 265; *perskomp* L 381;

Afb. 18. treeften

II.7

perskomp L 299; **strijkkom**: *strijkkom* L 364; **smokkom**: *smukkomp* Q 71; **waterkom**: *wätarkomp* L 368, Q 27, 111*; *wätarkömp* Q 197, 253; *wätarkom* L 417; *wasarkomp* Q 121c; *wätarkump* Q 83; *wetarkom* P 52; *wetarkomp* Q 71; **kom**: *kom* K 361; *kömp* Q 253; *kump* Q 83; **kommetje**: *kömpkə* Q 7; *kömpkən* Q 3; **kom met water**: *kom met wätər* Q 21; *kump met wötər* Q 83; **kommetje met water**: *kömpkə met wätər* Q 16; **waterbak**: *wätərbak* L 433, Q 32, 111*; **waterbakje**: *wätərbəkskə* Q 32; *wötərbəkskə* Q 88; **bak met water**: *bak met wätər* Q 99; **bak**: *bak* L 271, Q 15; **perspotje**: *perspotəkə* Q 165; **perspot**: *pa-rspot* L 246; **teil**: *tejl* Q 198; **bassin**: *bəsej* L 417; **pateel**: *patial* Q 200; **eker**: *ikər* L 417; **wateremer**: *wätərejmar* L 270; **tob perswater**: *top pēšwätər* Q 112; **watergruile**: *wasərjryl* Q 121c.

PERSKUSSEN

(N 59, 26a; N 59, 19a; N 59, 19b; N 59, 19e; monogr.)

[Het perskussen is gemaakt van geperst stro in een strak gespannen linnen omhulsel (Papenhuyzen III, pag. 8). Volgens Gerritse (pag. 36) moet het perskussen niet te stijf en niet te slap gevuld worden met fijngesneden wollen snippers in een linnen omhulsel. Het kussen moet enigszins veerkrachtig zijn. Het pers- of glanskussen is ovaalvormig van model. Men onderscheidt een groot en een klein kussen. Het wordt gebruikt voor het afglanzen van grote en kleine glansvlekken en het uitstrijken van de voering. Volgens de informant van L 271 is het kussen boon- of eivormig. De informanten van L 265 en Q 197 strijken ook kragen op het perskussen. Zie voor diverse soorten perskussens afb. 19.]

perskussen: L 414; *perskəsə* L 271, 330, 381, 428; *perskəsə* L 265, 270; *perskəsə* L 299; *perskəsən* Q 3; *pēškəsə* Q 99; *pēškəsə* Q 16, 27; *pēškəsə* Q 15; *pēškəsə* Q 198; *pējškəsə* L 433; *pēškəsə* Q 20, 111*; *pēškəsə* Q 112; *pa-rskəsə* L 246; *pāškəsə* Q 71; *porskəsə* L 368; *porskəsə* K 361; *porskesə* L 364; **kussen**: *kəsən* K 361; **kantkussen**: *kantkesə* L 364; **strijkkussen**: *strikkəsə* Q 88, 200; *strikkəsə* Q 253; *strikkəsə* Q 197; *striakkəsə* Q 7; *stri-jkkəsə* L 417; *strejkkəsə* Q 83; *strēkkəsə* P 52; **strijkkussentje**: *strejkkəsə* Q 83; **bügelkussen**: *bujalkəsə* Q

121c; **boon**: *bun* Q 95; **ei**: *ej* Q 95; **varken**: *verəkə* K 361.

HANDKUSSEN

(N 59, 26a; N 59, 26b; N 59, 19e)

[Het handkussen is vlak en iets groter dan de oppervlakte van een hand. Het heeft aan de onderzijde een band waardoorheen de linkerhand gestoken wordt, zodat het kussen op de palm van de hand rust. Men gebruikt het handkussen voor het persen en afglanzen van mouwkoppen, schoudermaden en andere moeilijk bereikbare plaatsen (Gerritse, pag. 36). De informant van L 330 vermeldt dat men vroeger een mouwekussentje gebruikte en nu een klein handkussen hanteert. De informant van K 361 vermeldt dat bij het persen van de kraag deze wordt „*rondgezel*” op de persplank of op het handkussen.]

handkussen: Q 165; *hantkəsə* L 271, Q 111*; *ha.ntkəsə* K 361; *hanjijkəsə* L 299, Q 27; *hēnjijkəsə* L 428; *hāntkəsə* Q 198; *hanjkkəsə* Q 121c; *hantkəsə* L 417; *hāntkysə* Q 197; **handkussentje**: *hāntkəsə* Q 88; *hantkəsə* Q 83; *hanjijkəsə* L 330; **handje**: *hentšə* Q 83; **eierkussen**: *ejərkəsə* Q 111*.

SCHOUDERKUSSEN

(N 59, 26b; N 59, 19b; N 59, 19e)

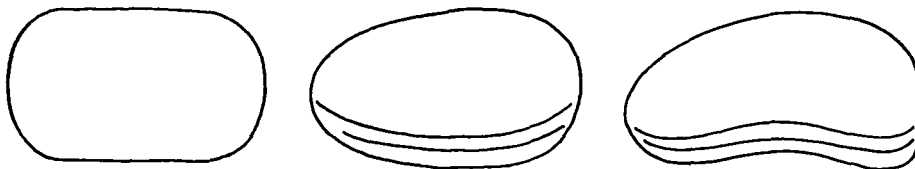
[Klein glanskussen waarmee men de schouders kan persen.]

schouderkussen: Q 3; *šqwərkəsə* L 368, 381, Q 7, 21, 95; *šqwərkəsə* L 433, Q 16, 200; *šqwərkəsə* Q 15; *šqwərkəsə* L 417; *sxōrkəsə* P 52; *sxōrkəsə* K 361; *sxōrkysə* Q 165; **schouderkussentje**: *sxqwərkəsəntjə* L 246; *šqwərkəsəka* Q 99; *šōərkəsə* Q 83; **schouderkussen**: L 416; **kragenkussen**: L 416; *krāgəkəsə* Q 99; **perskussen**: *porskesə* L 364; **kussen**: *kəsə* L 433; *kəsə* Q 7; **klein kussentje**: *klē kəsəkə* K 361; **kussentje**: *kəsəkə* Q 83; **klein kussen**: *klejn kəsə* L 271; **halvemaan**: *halfmqən* Q 165.

PERSWANT

(N 59, 26b)

[Perskussen in de vorm van een want; de bovenkant is opgevuld, de onderkant plat. Het is een handig kussen bij naden die met een groot pers-

Afb. 19. diverse soorten perskussens

kussen niet bereikbaar zijn.]

mouwehands: *mowahęjs* Q 253; **mouwkus-sentje:** *mōwkøskə* L 265; **mouwekussentje:** *mu-wəkøskə* L 330.

PERSSPONS

(N 59, 27)

[Een spons, lap of een opgerolde prop van stof of anderszins waarmee men de stof bij het persen bevochtigt. De informant van L 330 gebruikte in plaats van een spons een **sopper**. Dit was een aan één zijde tot handvat bij elkaar geregen linnen perslap. De andere kant van de perslap „sopte” men dan in het water. De informant van L 271 gebruikte een **pinsel** en lijkt het daarbij over hetzelfde te hebben. Het wordt omschreven als een lap stof van 15x30 cm die tot de helft werd ingeknipt en in stroken van 7 cm werd opgerold en vastgehecht tot handvat.]

spons: *spons* L 364, 381, 416, 417, P 52, Q 7, 83, 165; *špons* L 299, Q 16, 21, 27, 111*, 112; *spōns* L 246, Q 88, 95, 197, 200; *špōns* L 433, Q 32, 99; *špōns* L 428; *špōns* Q 15; **sponsje:** *spenskə* L 364, 417; **perskwast:** *pēškwas* Q 112; **persvod:** *pōrsvot* K 361; **vod:** *vot* K 361; **smeerlap:** *smērlap* Q 3; **smok:** *smuk* Q 71; **zwam:** *žwām* Q 253; *šwam* Q 121c; **tuits:** *tutš* Q 198; **tuitser:** *tutšər* Q 121c; **pluizel:** *pløzal* Q 121c; **pompon:** *pompom* Q 3; **pom:** *pom* Q 3; **nattes:** *nātas* L 368; **pinsel:** *pinsəl* L 271; **keizer:** *kejzər* L 270; **sopper:** *supər* L 330.

PERSLAP, STRIJKLAP

(N 59, 28; N 59, 20; monogr.)

[De perslap is een linnen of katoenen vochtige lap, die tijdens het persen en afglanzen tussen de stof en het persijzer wordt gelegd. Volgens Papeenhuyzen III (pag. 8) is het het beste een linnen perslap te gebruiken, omdat deze de stof veel beter afglanst en niet zo vlug doorperst.]

perslap: *perslap* L 265, 299, P 52; *perslap* L 271, 416; *pērlap* Q 99; *pērlap* Q 16, 21, 111*, 121c; *pejšlap* L 433, Q 15; *pešlap* Q 32; *pa-rs-lap* L 246; *poslap* Q 2; *poršlap* L 368, 414; **natte perslap:** *nōtə pēāslap* Q 198; **persvod:** *pōrs-vot* K 361; *pās-vot* Q 71; **persdoek:** Q 165; *persdök* L 270, 299; *pērsdök* Q 95; *pēāsdök* Q 198; *poršdök* K 361; **perslinnen:** *pēšlinə* Q 111*; **perslommel:** *pērlōməl* Q 197; *pēšlōməl* Q 112; **lommel:** *luməl* Q 121c; *lōməl* Q 88; **strijklap:** *striklap* L 265; *štriklap* L 428; *streklap* L 381; *strejklap* Q 83; **strijklommel:** Q 3; *stri-jklōməl* L 417; *strīklōməl* Q 200; *štrīklū-məl* Q 27; *strejklūməl* Q 83; **strijkhoddel:** *štrīkhodəl* Q 253; **strijkdook:** *strīkdūk* Q 88; *štrīkdök* L 428; *striākdök* Q 7; *strīkdök* L 364; **glanslap:** *glānslap* Q 112; *jlānslap* Q 121c; **glansdoek:** *glāns-dök* L 270; **glansvoile:** *glāns-*

vōl Q 165; **petemoei:** *patəmuј* Q 83; **postlap:** *postlap* P 52.

KLEERMAKERSBORSTEL

(N 59, 32)

[Borstel, meestal van paardenhaar, waarmee men bij het persen de wolvezels in de goede richting schuiert. In het algemeen borstelt men hiermee stof en kleren schoon. Zie afb. 20.]

borstel: *bōstəl* Q 165; *bosəl* Q 83; *bōsəl* P 52, Q 71; *bōstəl* Q 15; *bōštəl* Q 121c; *bōrsəl* L 246; *bōərstəl* Q 197; *bōrstəl* Q 88, 200; *bōrstəl* Q 99; *bōstəl* L 368, 428; *bōštəl* Q 16, 21, 32; *blōštəl* Q 27; **klopper:** *klopər* L 271, 416, 417, Q 7; *klō-pər* K 361, Q 83; *klōpər* L 381; **kloppborstel:** L 364; *kloppborsəl* L 299; *kloppbōrsəl* Q 95; **persborstel:** *persborsəl* L 299; *persbōrstəl* L 270, 330; *pejšbōjstəl* L 433; *pēšbōjsəl* Q 112; **afpersborstel:** *āfpēšbōštəl* Q 111*; **strijkborstel:** Q 3; *štrīkbōāštəl* Q 253; **snijdersborstel:** *snejšərsbōr-stəl* L 265; **striegel:** *štrial* Q 121c; **houwplank:** *hōwplank* Q 95.

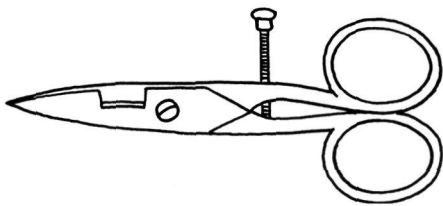
Afb. 20. kleermakersborstels

Gereedschap voor het maken van knoopsgaten

KNOOPSGATENSCHAAR

(N 59, 16d; N 59, 26a; N 59, 30b; monogr.)

[Bijzondere schaar om knoopsgaten mee te knippen. Volgens de informant van Q 253 heeft de schaar een uitsparing over het eerste derde deel van de snede, te beginnen bij het klinknageltje, de niet. De informant van Q 121c vermeldt een knoopsgatenschaar met een stelschroef waarmee de lengte van de knoopsgaten ingesteld kan worden. Volgens Gerritse (pag. 24) bestaan er knoopsgatenscharen met en zonder stelschroef. Om het schaarje zonder schroef te gebruiken knipt men met de knoopsgatentang eerst het gat rondje op de juiste plaats in en daarna het

Afb. 21. knoopsgatenschaar

knoopsgat op de juiste lengte. Zie voor een model knoopsgatenschaar afb. 21.]

knoopsgatenscheer: *knɔwpsgātəšiar* L 381; *knɔwpsgātəšir* Q 7; *knɔjpsgātəšir* Q 95; *knɔpsgātəšejr* Q 32; *knɔwpsgātəšxir* L 271; *knɔpsgā.təšxir* K 361; **knoopsgatenscheertje:** *knɔwpsgātənsēarkə* L 428; **knoopsgaterscheer:** *knɔwpsgātərsir* L 330, 368; *knɔwpsgātərsēr* L 329; *knuəpsgātərsxir* L 246; **knoopsgaterscheertje:** *knɔwps-gātərsirkə* L 270; **knoopsgatscheer:** *knɔpsgātəsxēr* P 52; *knɔpsgātəsxēr* P 52; **knoopslokerscheer:** *knɔwpslɔkərsēr* Q 112; *knɔwpslɔkərsiər* Q 111*; *knɔwpslɔkərsēər* Q 21; *knɔwpslɔkərsēr* Q 16; *knɔpslɔkərsir* Q 197; *knɔpslɔkərsiər* Q 200; **knooplokerscheer:** *knɔwpslɔkərsēər* Q 99; **knoopslokscheer:** *knɔpslɔkəsiər* Q 253; **knooplokenscheer:** *knɔflɔxšir* Q 121c; **knoopslokenscheertje:** *knɔpsluəkəširkə* Q 198; **knoopskoterscheer:** *knuəpskūtərsējr* Q 83.

KNOOPSGATENBEITEL

(N 59, 29a)

[Instrument voor het uitponsen van knoopsgaten. Elk beitelkje heeft de grootte van een knoopsgat; men moet er dus verschillende hebben al naar gelang de grootte van de knoopsgaten (Papenhuyzen III, pag. 12). De informant van Q 83 merkt op dat veel kleermakers in plaats van de knoopsgatenbeitel vroeger de knoopsgatentang gebruikten.]

knoopsgaterbeitel: *knɔwps-gātərbjətəl* L 270, 368; **knoopsgaterbeiteltje:** *knɔwpsgātərbjətəlkə* L 330; **knoopsgatenbeitel:** *knɔwpsgātərbjətəl* L 271, 381; **knoopsgatenbeits:** *knɔwpsgātəbjəts* L 433; **knoopsgatentang bet een beitel:** *knɔpsgā.təta.ŋ bə nə bē.təl* K 361; **knoopskoterbeitel:** *knuəpskūtərbjətəl* Q 83; **knoopslokerbeitel:** *knɔwpslɔkərbjətəl* Q 16; *knɔpslɔkərbjətəl* Q 197; *knɔpslɔkərbjətəl* Q 200; **knoopslokbeitel:** *knɔpslɔkbjətəl* Q 253; **beiteltje:** *bjətəlkə* Q 88; **doorslag:** Q 3; *dɔrslāx* Q 15; *dɔrslāx* L 428; *dɔrslāx* Q 165; *dɔrslāx* Q 83; *duərslāx* Q 111*; **houwpijp:** *hɔwpij* Q 95; **prengel:** *preŋəl* Q 121c; **gaatjesijzer:** *gəjtjəsizər* Q 7.

BEITELBLOK

(N 59, 29b)

[Stuk lood dat men onder het met de knoopsgatenbeitel uit te ponsen knoopsgat legt. De informanten van L 417, Q 7, Q 88 en Q 99 geven aan dit beitelkje nooit gebruikt te hebben. De informanten van K 361 en Q 121c namen hiervoor een stuk karton, eventueel met een blaadje lood op de helft bevestigd (Q 121c). De informant van Q 95 zegt dat de kleermakers vaker een eikhouten blok als lood gebruikten. De informant van Q 83 maakte van hennep of binnenwerk een onderlegger. Een andere informant van Q 83 hanteerde een „brikje”, vroeger gemaakt van aardewerk, nu van kunststof. De informant van L 265 gebruikte geen beitel maar de knoopsgatenschaar.]

lood: *lɔt* Q 21; *lɔwt* Q 15; *loət* Q 200; *lut* Q 198; *luət* L 270, 271; **loodje:** *lɔətjə* Q 16; *lētjə* L 368; **stuk lood:** *stɔk luət* Q 111*; **knoopsgatenlood:** *knɔwpsgātəlawt* Q 165; **lood onder het knoopsgat:** L 416; **plaat lood:** *plāt lɔt* L 330; **blij:** *blj* Q 253; **brikje:** *brekskə* Q 83.

GAATJESTANG

(N 59, 30a)

[Met deze tang maakte men door middel van een holpijpje aan de bovenste zijde van de tang of door middel van een wielkje met verschillende holpijppjes ronde gaatjes voor de knoopsgaten. De informant van L 416 had een tang met 6 tandjes om verschillende gaten te maken. De informant van Q 198 kende geen gaatjestang.]

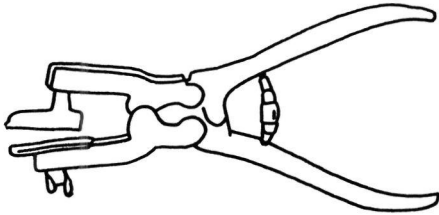
gaatjestang: *gəjtjəstəŋ* L 299, 330, 381; *gētšəstəŋ* Q 95, 99; *gəjtjəstəŋ* Q 7; *gəjtjəstəŋ* P 52; **gatentang:** *gātəstəŋ* L 433, Q 15; *gətəstəŋ* L 246; **knoopsgatentang:** Q 3; **knoopsgatertang:** *knɔpsgātərtəŋ* L 265; *knɔjpsgātərtəŋ* L 364; *knɔwpsgātərtəŋ* L 381; **knoopskotertang:** *knuəpskūtərtəŋ* Q 83; **kotertang:** *kutərtəŋ* Q 83; **kotjestang:** *kɔjtjəstəŋ* Q 71; *kɔtəkəstəŋ* L 414; **tang voor koter te pisen:** *təŋ vər kutər tə pɛtsə* Q 83; **knooplokentang:** *knɔflɔxɔzətsəŋ* Q 121c; **knooplokenösetang:** *knɔflɔxɔzətsəŋ* Q 121c; **lokertang:** *lɔkərtəŋ* Q 111*; *lɔkərtəŋ* Q 200; **lokjestang:** *lɔkskəstəŋ* Q 197; *lɔkskəstəŋ* Q 27; **oogjestang:** *ɔxskəstəŋ* K 361; **pitstang:** *pɛtstəŋ* L 368; **nesttang:** *nɛsttəŋ* L 271; **schoenmakers-tang:** *šɔnməkəstəŋ* L 417; **knotstang:** *knotstəŋ* K 361; **revettang:** Q 165; **tang:** *təŋ* Q 88; **zuil:** *zj.l* Q 16.

KNOOPSGATENTANG

(N 59, 30b; N 59, 16d; N 59, 29a)

[Tang waarmee men in één keer een knoopsgat kan uitknippen. Tussen de beide grepen van de tang bevindt zich een veer. Het onderste plaatje

Afb. 22. knoopsgatentang

is aan de binnenzijde voorzien van een verhoging van hard metaal en het bovenste plaatje van een kokertje dat dient tot insnijding van het knoopsgatenrondje (Gerritse, pag. 25). Papenhuyzen (III) zegt niets over de knoopsgatentang, maar toont een tekening van een verstelbare knoopsgatentang (pag. 11). Ook de informant van Q 83 spreekt over een verstelbare knoopsgatentang, waarvan het verstelbare gedeelte het „blok” genoemd wordt. De informant van Q 121c geeft een platte knoopsgatentang zonder rondjes aan. De informanten van L 265 en Q 198 hadden geen tang of kenden deze niet. Zie afb. 22.]

knoopsgatentang: L 416; *knōpsgātətaŋ* Q 15, 32; *knōpsgātəŋaŋ* Q 15; *knōpsgātətaŋ* Q 165; *knōwpsgātətaŋ* L 271, 299, 417, 428, 433, Q 7; *knōjpsgātətaŋ* Q 95; *knypsgā.tətaŋ* K 361; *knupsxōtətaŋ* K 361; **knoopsgatertang:** *knōwpsxātətaŋ* L 270; *knōpsgatərtāŋ* L 265; *knōjpsgātərtāŋ* L 364; *knōwpsgātərtāŋ* L 330, 368, 381, 417; *knuəpsgātərtāŋ* L 246; **knoopslokertang:** *knōwpslōkərtāŋ* Q 16, 111*; *knōwpslōkərtāŋ* Q 99; *knōpslōkərtāŋ* Q 27; *knō-psluə-kərtāŋ* Q 198; *knōpslōkərtāŋ* Q 200; **knoopsloktang:** *knōpslōktaŋ* Q 253; **platte knooploktang:** *platə knōfloxtsaŋ* Q 121c; **knoopskotertang:** *knōpskūtərtāŋ* Q 83; *knuəpskūtərtāŋ* Q 83; **ogentang:** *yxtaŋ* P 52; **tang:** *taŋ* L 416, Q 88; **holpijpe:** *holpipkəs* (mv.) L 330.

Bewerkingen en onderdelen van produkten in bewerking

Algemeen

SPRONG

(N 59, 100b)

[Extra ruimte in het bijzonder bij de schouderbeenderen en de armkogel, ingebracht door bijv. een plooitje af te rijgen, de binnenvulling op een bepaalde wijze te snijden en inknippen te maken. Men voorkomt hierdoor dat het kledingstuk gaat trekken.]

sprong: *sproəŋ* L 271; *šprōŋk* L 270; *šprōŋk* Q

27, 111*; *sprōŋk* L 381; *sprūŋk* Q 88; *špryŋk* L 428; **ruimte:** *rymtə* L 299; *rjmtə* L 433; *rjmdə* Q 16; **inleg:** *ejnləx* Q 71; **verbreding:** *vərbrīdeŋ* P 52; **volligte:** *vølɛxtə* Q 7; **beweging:** *bəwēgeŋ* Q 198; **toer:** *tūr* Q 3.

MISLUKT

(N 59, 193)

[Mislukt of versneden, gezegd van een werkstuk van de kleermaker.]

mislukt: *meslōkt* Q 253; *meslək* Q 83; *meslōk* Q 197; *meslōk* Q 88; **versneden:** *vəršneŋə* L 330; **verkeerd geknipt:** L 416; **verklommeld:** *vərkloməlt* Q 111*; **mismaakt:** *mesmōk* Q 83; **misgemaakt:** *mesgəmək* Q 83; **verpfuscht:** *vərɸušt* Q 121c.

WANPRODUKT

(N 59, 193)

[Kledingstuk dat mislukt is.]

mislukt stuk: Q 71; **misstuk:** *mesštōk* Q 16; **mismaaksel:** *mesmōksəl* Q 83; **versneden stuk:** *vəršneŋə štōk* L 265; **versneden werk:** *vəršniŋə werk* L 417; **voddewerk:** *vōdəwerk* L 364; **verbrod werk:** *vərbrōt werk* L 417; **misbaksel:** L 381; **pechstuk:** *pexstōk* L 271; **prul:** *prəl* Q 27; **slechte waar:** Q 7; **ramp:** *rāmp* Q 198; **misfratst kostuum:** *mesfratst kəstym* K 361.

Maat nemen

AANMETEN

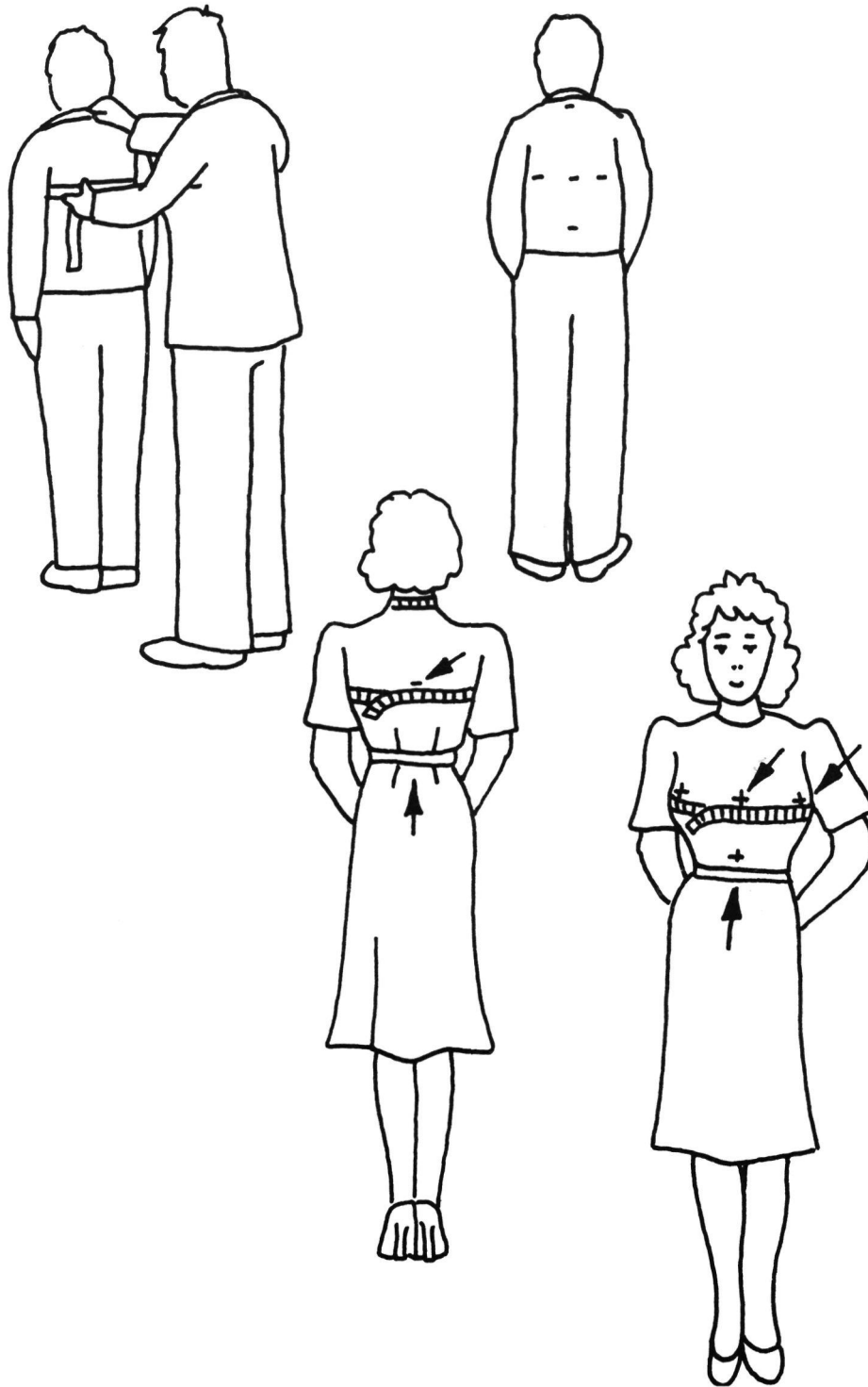
(N 59, 43; N 62, 2a)

[Het nemen van de voor een kledingstuk vereiste maten.]

Bij de heren neemt men de maat van de rughoogte, taillelengte, gehele lengte van het kledingstuk, (halve) rugbreedte, ellebooglengte, mouwlengte, borstbreedte, bovenwijdte, taillewijdte, zitwijdte, armsgatdiepte, verhoudingsmaat, schouderhoogte, korte schouderhoogte, avancement, buikvoorsprong, lendebreedte; opening, lengte en zijlengte van het vest; knielengte, zijlengte, tussenbeenlengte, bandwijdte, zitwijdte, kniewijdte en voetwijdte van de broek (Papenhuyzen II, pag. 5 e.v.).

Bij de dames neemt men de maat van de rughoogte, taillelengte, gehele lengte (halve) rugbreedte, ellebooglengte, mouwlengte, borstbreedte, eerste bovenwijdte, tweede bovenwijdte, taillewijdte, heupwijdte, armsgatdiepte, bustehoogte, verhoudingsmaat, voorlengte tot de rughoogtelijn, voorlengte tot de taillelijn, schouderhoogte, avancement, achterlengte, zijlengte, voorlengte, taillewijdte, heupwijdte en onderwijdte van de rok (Papenhuyzen I, pag. 6 e.v.).

II.7

Afb. 23. het bepalen van de stelpunten

Zie voor het aanmeten o.a. afb. 23.]

(de) maat nemen: *mōt nēmān* K 361; *mōt nēmā* L 163, 299, 417; *mōt nēmā* Q 165; *mōwt nejmā* P 219; *mōt nejmā* Q 78; *mōt nējmā* Q 197; *mōāt neāmā* P 52; *mōt nēāmā* Q 198; *moas nēāmā* Q 121c; *mōt nimān* Q 71; *mōt nōmā* Q 101; *mōt nōmā* L 381, Q 112; *mōt nōmā* L 428, 433, Q 7, 21, 95, 99, 111*; *dā mōt nēmā* K 252, L 265, 299; *dā mōt nejmā* P 47; *dā mwōjt nēmā* Q 162; *dā mūwt najmā* P 188; *dā moas nēmā* Q 121c; *dā mōt nōmā* L 425, Q 16, 98, 99*, 113, 197; *dā mōt nimān* Q 71; **maat opnemen**: *mōt opnēmā* L 270; (de) **maat pakken**: L 312, 416; *mōt pakā* L 317, 368, 414, 416, 417, Q 15, 88; *mot pakā* Q 3; *dā mōt pakā* Q 7, 9, 11, 86; *dā mōāt pakā* Q 9, 82, 174; *dā muāt pakā* Q 83; *dā muōt pakā* K 361; **de maat krijgen**: *dā mōt krejā* Q 253; **meten**: L 414; *mētā* L 265, 271, 298a, 330, 425, Q 27; *mētān* L 282; *mētā* L 312, 364; *mejtā* Q 32; *miā.tā* K 361; **aanmeten**: *ānmētā* L 289; *ānmētā* Q 9; *amētā* L 246; *amiētā* Q 247.

WIJDTE

(N 59, 44a; N 62, 2b)

[De benaming voor een omtrekmaat, in het bijzonder als tweede lid van een samenstelling in bijv. *bovenwijdte*, *taillewijdte* en *heupwijdte*.]

wijdte: *witā* L 428, Q 15, 16, 21, 32, 99, 111*; *wīā* L 163, 270, 298a, 299, 425, Q 27, 99*, 112; *wiātā* L 271; *wi-jtā* L 246, 417, 433; *wi-jdā* Q 121c; *wejtā* L 265; *wejtā* Q 165; *wōjtā* Q 7; *wūjdjā* L 381; *wiādā* Q 121c; **omtrek**: L 416; *ōmtrek* Q 11, 88; *emtrek* Q 83; **omvang**: *ōmvānjā* Q 95.

BREEDTE

(N 59, 45a; N 62, 2b; N 59, 44a)

[Benaming voor een horizontaal genomen maat, voor of achter, in het bijzonder als tweede lid van samenstellingen als *rugbreedte* en *armbreedte*.]

breedte: L 416, Q 27, 71; *brētā* L 163, 265, Q 83; *bretā* P 47; *brētā* Q 15; *brētā* L 246; *brētā* Q 112; *brejtā* L 270, 271, 299, 417, 428, 433, Q 7, 9, 11, 16, 21, 71, 88, 99, 111*, 165, 197, 198, 200; *brejtā* Q 32; *brēdā* Q 83; *brejtdā* L 364; *brēdjā* L 330, 381, 425; *brejdā* Q 253; *brejdā* Q 95, 121c, 253; *brējdjā* L 368; *brēdjā* L 289; *britā* K 361; *brī.tā* K 361.

HOOGTE

(N 59, 46)

[Benaming voor een verticale maat, in het bijzonder als tweede lid van een samenstelling als *rughoogte*.]

hoogte: *huxtā* K 361, Q 83; *hōxtā* L 265; *hōxtā* L 270, Q 112; *hōaxtā* Q 32; *hyxtā* K 361; *hyxtā* L

246; *hixtā* L 417; *whōxtā* Q 15; *hwōxtā* Q 99; *hōxdā* Q 83; *hōjx.dā* Q 253; *hōāx.dā* Q 21; *hyjx.dā* Q 111*; *hūjx.dā* Q 95; *hejxdā* Q 83; *hōx.dān* (mv.) K 361.

RUGHOOGTE

(N 59, 46)

[De eerste dames- en herenmaat; van de bovenste halswervel resp. de onderste halswervel tot de horizontale lijn, die de zuivere hoogte aangeeft van de armsgatdiepte. Zie afb. 24.]

rughoogte: L 368, Q 3; *rōxhyxtā* Q 71; *rōkhyxtā* Q 88; *rōqhyxtā* Q 7; *rōqhyxtā* L 299; *rōkhōxtā* L 433; *rōkhūx.dā* Q 95; *rōkhūxtj* L 330; *rōkhūx.dā* Q 121c, 198; *rōkhōjx.djā* L 381; *rōkhōxtā* Q 27; *rōkhūxtā* Q 200; *rēxhūxtā* P 52; *rēxhuxtā* Q 83; *rōkhūxtā* L 271; *ryxhawxtā* Q 165; **hoogte van de rug**: *hōāxtā van dā rōk* Q 16; **rug**: *rēx* Q 83; *rōq* Q 21.

LENGTE

(N 59, 47a, N 62, 2b)

[Benaming voor een verticaal genomen maat, in het bijzonder als tweede deel van een samenstelling als *broeklengte*, of voor een horizontaal genomen maat voor een verticaal deel van het kledingstuk, in het bijzonder als tweede deel van een samenstelling als *mouwlengte*.]

lengte: *lejtā* K 353, L 312, 425, P 47, 188, Q 11, 27, 71, 83, 86, 99*, 197; *lejtā* L 428, Q 27, 71, 99, 165, 197; *lejtā* L 270, 299, Q 112; *lejtā* L 246; *lējtā* L 265; *lejdā* K 353, Q 9, 121c; *lejdā* L 361, L 364; *lejdā* L 417, Q 16, 95, 253; *lejdjā* L 289.

MOUWLENGTE

(N 59, 47a; N 62, 2b)

[Dames- en herenmaat, genomen bij en na de halve rugbreedte en de ellebooglengte. Zie afb. 25.]

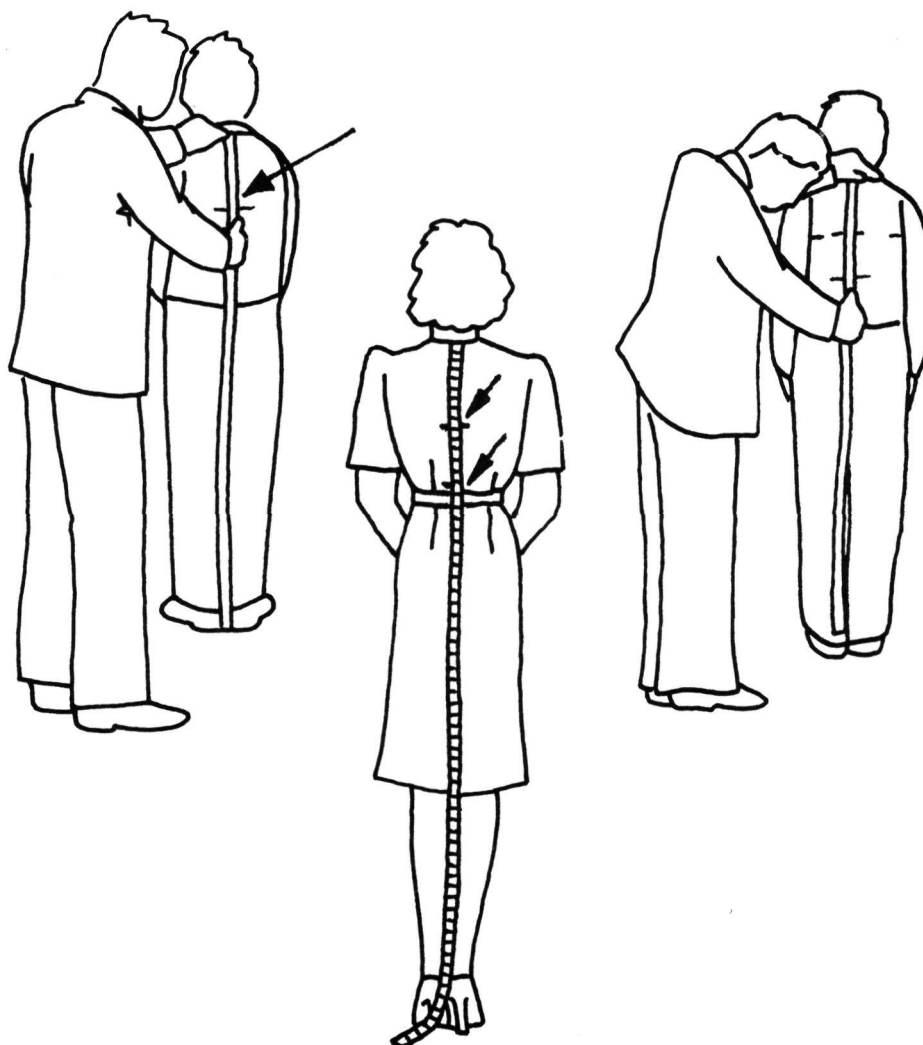
mouwlengte: L 271, Q 3; *mōwlejtā* Q 83; *mōwlejtā* Q 198; *mōwlejtā* Q 7; *mulejtā* L 433, Q 27; *muwlejtā* Q 32; *muwlejtā* L 299, Q 200; *muwlejdjā* L 381; *muwlejdjā* L 330; *māwlejktā* P 52; **lengte mouw**: *lejtā mōw* L 163; *lejtā muw* Q 21; *lejtā mu* Q 15.

BOVENWIJDTE

(N 59, 44b)

[De omtrek boven van mannen en vrouwen. Bij mannen wordt de bovenwijdte gemeten horizontaal onder de armen, terwijl men bij vrouwen de omtrek van achter meet, horizontaal onder de armen en boven of over de buste. Zie afb. 26.]

bovenwijdte: *bōvāwitā* Q 99; *bōvāwitā* L 330, 428, Q 15, 16, 32, 111*; *bōvāwi-jtā* L 246, 433,

Afb. 24. het bepalen van de rughoogte

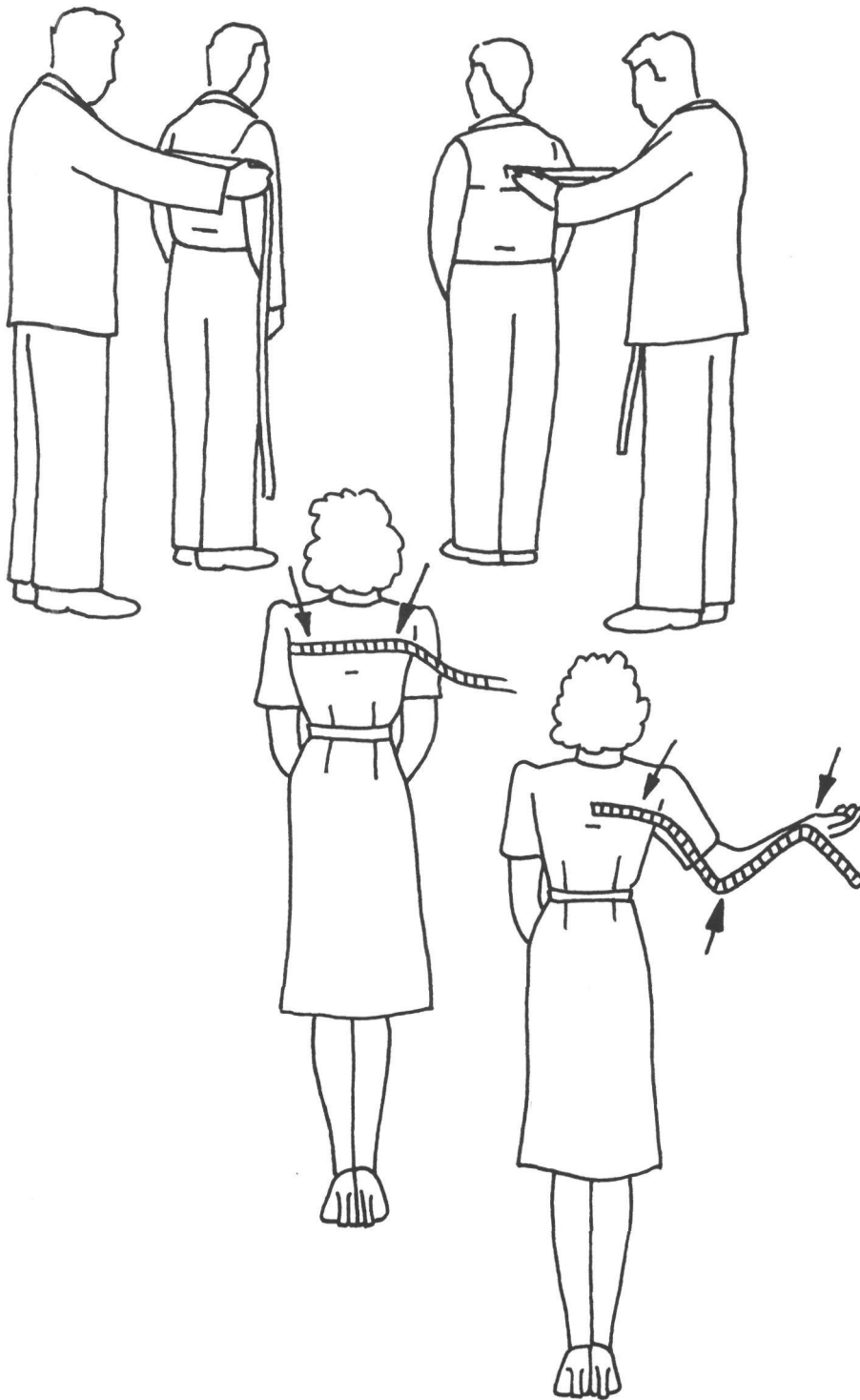
Q 197; *bq̄vawiat̄a* L 271; *bq̄vawit̄a* L 299, Q 27; *buv̄awī-jt̄a* L 417; *boav̄awī-jd̄a* Q 121c; *bōv̄awet̄j̄a* L 265; *bq̄v̄aw̄yd̄j̄a* L 381; *bov̄awej̄d̄a* Q 95; *bq̄v̄awej̄t̄a* Q 88; *būav̄awej̄t̄a* Q 198; *bov̄awōjt̄a* Q 7; **borstomtrek**: L 416; *bq̄stemtr̄ek* P 52; *bq̄semtr̄ek* Q 83; *borsemt̄r̄ek* Q 83; *bosw̄ajt̄a* Q 83; **borstwijidte**: Q 3, 165; *bosw̄ajt̄a* Q 83; **borstbreedte**: *borstbrej̄dj̄a* L 368; *borstbrej̄d̄a* L 364; **borstkas**: *boskas* Q 83; **borst**: *bq̄rst* K 361; **boven**: *bq̄v̄a* Q 21; **bovenbreedte**: Q 71; **breedte van boven**: *brit̄a van bōv̄an* K 361; **breedte onder gen armen**: *brej̄d̄a ond̄ar ḡan ɛr̄am* Q 253; **breedte in gen schouderen**: *brej̄d̄a e ḡan šo-w̄ar̄a* Q 253.

TAILLEWIJDTE

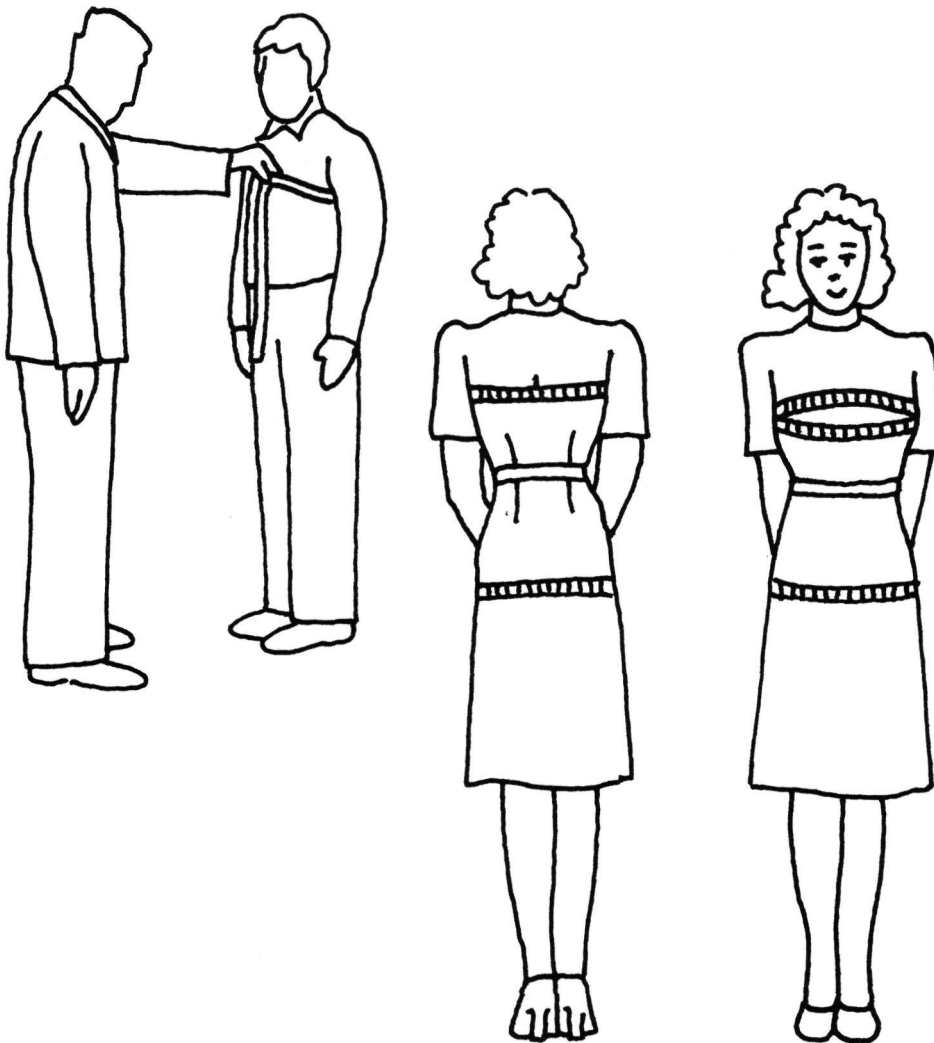
(N 59, 44c; N 62, 2b)

[De maat gemeten horizontaal om het lichaam in de holte van de taille met (voor heren) twee vingers tussen het lichaam en de centimeter. Zie afb. 27.]

taillewiidte: Q 3; *taj̄awit̄a* L 330, 428, Q 15, 32, 99; *taj̄awit̄a* L 298a, 299, Q 27; *talj̄awit̄a* Q 16, 111*; *talj̄awiat̄a* L 271; *talj̄awī-jt̄a* L 246, 433; *taj̄awit̄a* L 163; *taj̄awī-jt̄a* Q 197; *taj̄wī-jt̄a* L 417; *tali-j̄awī-jd̄a* Q 121c; *taj̄wejt̄a* Q 88; *taj̄wejt̄a* Q 198; *talj̄awej̄d̄a* Q 95; *talj̄awyd̄j̄a* L 381; *taj̄wōjt̄a* Q 7; **taillebreedte**: Q 71; **breedte van de taille**:

Afb. 25. het bepalen van de rugbreedte en elleboog- en mouwlengte

Afb. 26. het bepalen van de bovenwijdte bij heren, van de eerste en tweede bovenwijdte en van de heupwijdte bij dames

brita van da tajā K 361; **tailedikte:** *tajdekdā* L 364; **taille:** *taj* P 52, Q 83; *tajā* Q 21; **breedte in gen taille:** *brejda e gān taj* Q 253; **lendenwijdte:** Q 165; *lenjāwitā* L 368; **lendenomtrek:** L 416; **lendenwijdte:** *lēdāwājta* Q 83; **bandwijdte:** *bāntwejtā* Q 198; **middenwijdte:** *medāwitā* Q 32; **middel:** *medal* Q 83; **ceintuurmaat:** *sentjrmuāt* Q 83.

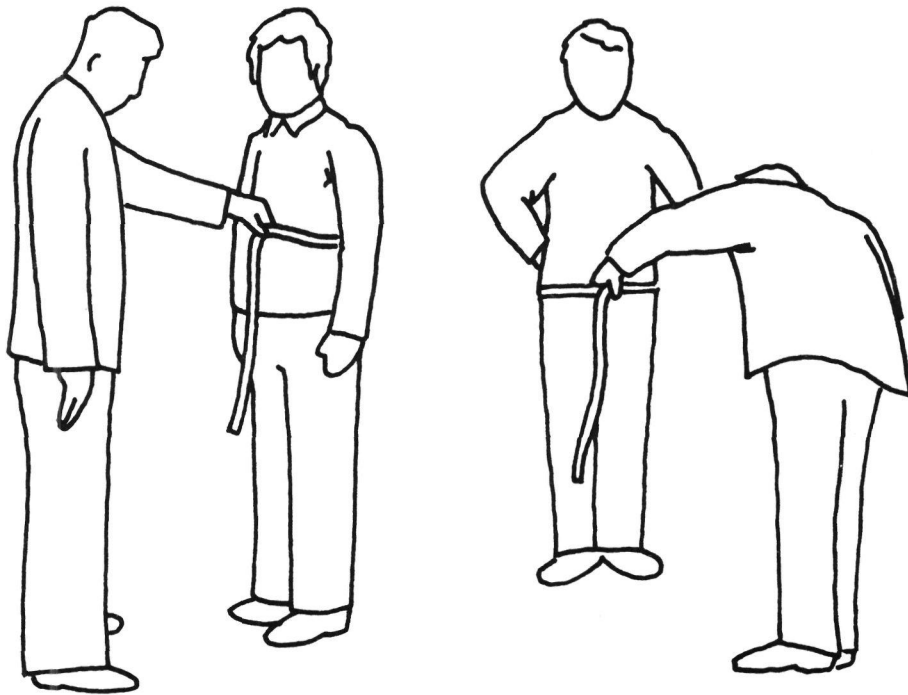
HEUPWIJDTE, ZITWIJDTE

(N 59, 44d; N 59, 44c; N 62, 2b)

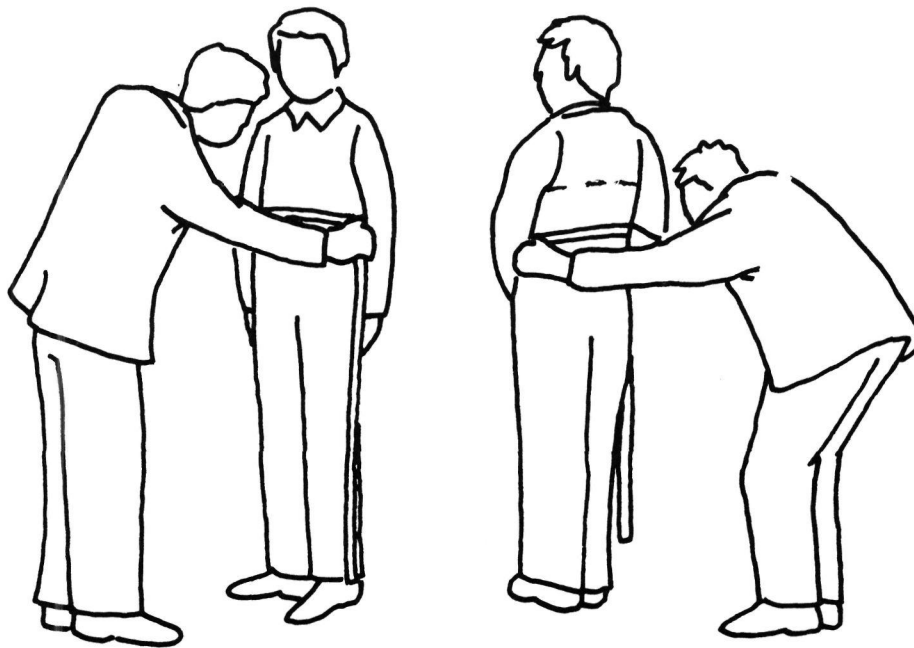
[Maat gemeten om het dikste deel van het zitvlak, met voor heren twee vingers speling tussen

de maatband en het lichaam.]

heupwijdte: L 416, Q 3, 165; *hōpwitā* Q 27, 111*; *hōpwitā* L 428; *hōpwitā* L 298a, Q 99*; *hōpwidjā* L 368; *hōpwi-jtā* Q 197; *hupwi-jtā* L 417; *hyāpwitā* L 299; **heupomtrek:** *hōpomtrek* Q 7; *hōpemtrek* Q 83; **heupomvang:** *hōpumvanj* K 353; **votwijdte:** *vōtwitā* Q 15, 16, 99; *vōtwitā* L 299; *vōtwitā* L 270; *vōtwitā* L 271; *vōtwitā* L 271; *vōtwi-jtā* L 246; *vōtwi-jtā* L 433; *vōtwi-jdā* Q 121c; *vōtwyjdjā* L 381; *vūtāwājta* Q 83; **onderwijdte:** *ōndārwitā* Q 99; *ōndārwi-jtā* Q 197; *ōjārwitā* L 270, 299, Q 27, 112; *ōjārwitā* Q 32; *ōjāwitā* Q 15; **onder:** *ōjār* Q 21; **bassinwijdte:** *basenwitā* Q 15; *basenwitā* L 330; *basenwejtā* Q

Afb. 27. het bepalen van de taillewijdte (links) en zitwijdte (rechts)

Afb. 28. het bepalen van de buikvoorsprong (links) en lendebreedte (rechts)

II.7

198; **bassinomtrek:** K 361; **bassin:** *basen* P 52, Q 95; *basē* Q 83; **bodemwijdte:** *bojəmwojta* Q 7; **kontwijdte:** *kontwājta* Q 83; **dikte van de kont:** *dektā van dā kōnt* Q 88; **breedte in gen heupen:** *brejda e gən hōpā* Q 253.

BUIKVOORSPRONG

(N 59, 45b; N 59, 44c)

[Maat genomen van de voorpartij van de taillewijdte. De taillewijdte bestaat uit twee ongelijke helften, de achterhelft noemt men de lendenbreedte en de voorpartij de buikvoorsprong (Papenhuyzen II, pag. 11). Zie afb. 28.]

buikbreedte: *būkbrejta* L 299, 433, Q 16, 88, 111*, 165; *būkbrejta* Q 32; *būkbredja* L 381; *būkbredja* L 368; *buākbrejta* L 271, Q 7; *buākbredta* L 246; *buākbrēta* Q 27; *bowkbrejta* L 417; *bowkbredta* Q 83; *bowkbreda* Q 83; **breedte op de buik:** *brīta op dā boāk* K 361; **breedte om gen buik:** *brejta om gēn būk* Q 200; **breedte:** *brejta* Q 197; **buikwijdte:** *būkwīta* L 330, 428, Q 15, 99; *būkwējta* Q 198; *būxwīdā* Q 121c; *bykwetja* L 265; **buikmaat:** *bykmōt* L 265; **bui-komtrek:** L 416; **buikdikte:** *būkdekda* L 364; **buikvoorsprong:** Q 3; *būkvōrspronj* L 270; **buik:** *būk* Q 21, 253; *bok* K 361; *bowk* Q 83; **broekseband:** *broksāba.nt* K 361; **band:** *bant* P 52; **ceintuur:** *señtjūr* Q 83.

TUSSENBEENLENGTE (BIJ BROEKEN)

(N 59, 47b)

[Maat genomen van het kruis tot de grond. Zie afb. 29.]

schredelengte: *šretleñta* L 416, 428, 433, Q 15, 99; *šritleñta* Q 32; *šretleñta* L 270, Q 112; *šretleñta* L 299; *šretleñda* Q 16, 95, 121c, 197; *sxretleñta* L 246; *šretleñja* L 381; *šretleñja* L 330; **schrede:** *šret* Q 27, 253; **tussenbeenlengte:** Q 3; *tōsābejnleñta* L 299; *tōsebejnleñta* L 271; *tōšābejnleñta* Q 7; *tōjsābēñleñta* Q 71; *tōsābēñleñta* Q 198; *tēsābēñleñta* Q 83; *tōsābinleñta* K 361; *tēsābejnleñda* L 417; *tēsābejnleñda* L 368; **lengte tussen de benen:** *leñda tēsā dā bejn* L 364; *leñta tēsā dā bejn* Q 88; **lengte tussen gen benen:** *leñta tēsā gēn bejā* Q 200; **tussenbeens:** *tōsābins* K 361.

Patroontekenen, knippen en snijden, suçons (coupnaad, figuurnaad)

PATROONTEKENEN

(N 59, 48b)

[Het zelf tekenen op papier van een knippatroon met de juiste maten en verhoudingen.]

patroontekenen: *patrōāntēkānā* Q 27; *patrōñtejkānā* L 433; *patrāñtiākānā* L 265; *patruntēkānā*

Q 198; **patroon uittekenen:** L 416; *patruāñ uttejkānā* Q 111*; *patrōñ uttejkānā* Q 16; *patrunjittikānān* K 361; **sjabloon tekenen:** Q 3; **uitekenen:** *uttejkānā* L 381, Q 95; **tekenen:** *tejkānā* L 368, 417; *tīkānā* P 52; **patroon opzetten:** *patrōñ opzeta* Q 32; *patrōwn opzeta* Q 83; *patrwan opzeta* Q 15; **patroon maken:** *patruāñ mākā* L 271, Q 200; *patruāñ māxā* Q 121c; *patrōwn mōkā* Q 83; **de patroon opmaken:** *dā patrōwn opmōkā* Q 83; **patroon opspangen:** *patruāñ opšpañā* Q 253; **patroon op stof leggen:** *patrun op stōf leğā* K 361; **patroon opleggen:** *patrwan opleğā* Q 15; **opleggen:** *opleğā* Q 99; **opspelden:** *opspeldā* Q 165; **patroon opstellen:** *patruāñ opštelā* L 299; **opstelling maken:** *opštelēñ mākā* Q 112; **opzetten:** *opzeta* Q 7; **uitzetten:** *utzeta* L 428; **maken:** *mōkā* Q 88.

KNIPPATROON

(N 59, 48a; N 62, 4; MW; monogr.)

[Een naar de vereiste vorm geknipt of te knippen stuk papier, waarnaar de stof voor kledingstukken geknipt wordt.]

patroon: L 163, 416, Q 86; *patrōn* Q 162, 174; *patrōn* L 433; *patrōñ* Q 32; *patrōñ* Q 16, 21; *patroān* Q 16; *patroān* P 188; *patroān* Q 99*, 101; *patrōān* Q 27; *patrōān* L 271, Q 112; *patrōwn* Q 82, 83, 98; *patrawn* L 428, Q 83, 165; *patrō* Q 78; *patrun* Q 71, 95, 121c; *patrun* K 361, L 414, Q 71, 198; *patrūn* Q 27, 95, 247; *patrūn* L 417; *patruwān* K 353; *patruwān* L 312; *patruān* L 425; *patruwn* L 282; *patruwn* P 219; *patrūwān* P 47; *patruān* L 271, 298a, 299, Q 111*, 113, 121c, 197, 200, 253; *patruān* L 246, 265, 289, 299, 317, Q 7, 9; *patrūān* Q 7; *patrūān* L 270; *patryn* Q 88; *patryn* L 364; *patrūn* P 52; *patrjñ* L 416; *patrunj* L 368; *patrjñ* Q 11; *patrwon* Q 99; *patrwan* Q 15; **dessin:** *dāseñ* Q 284; **figuur:** *fi-jūr* Q 284; **sjabloon:** Q 3; **model:** *mōdel* L 381; **schnittmuster:** *šnitmustār* Q 121.

GRONDPATROON

(N 62, 5)

[Met behulp van een pasmodel voor een bepaald figuur passend gemaakt knippatroon van een eenvoudig model, dat dient om de pasvorm van andere knippatronen te corrigeren (Het Beste Naaiboek, pag. 496).]

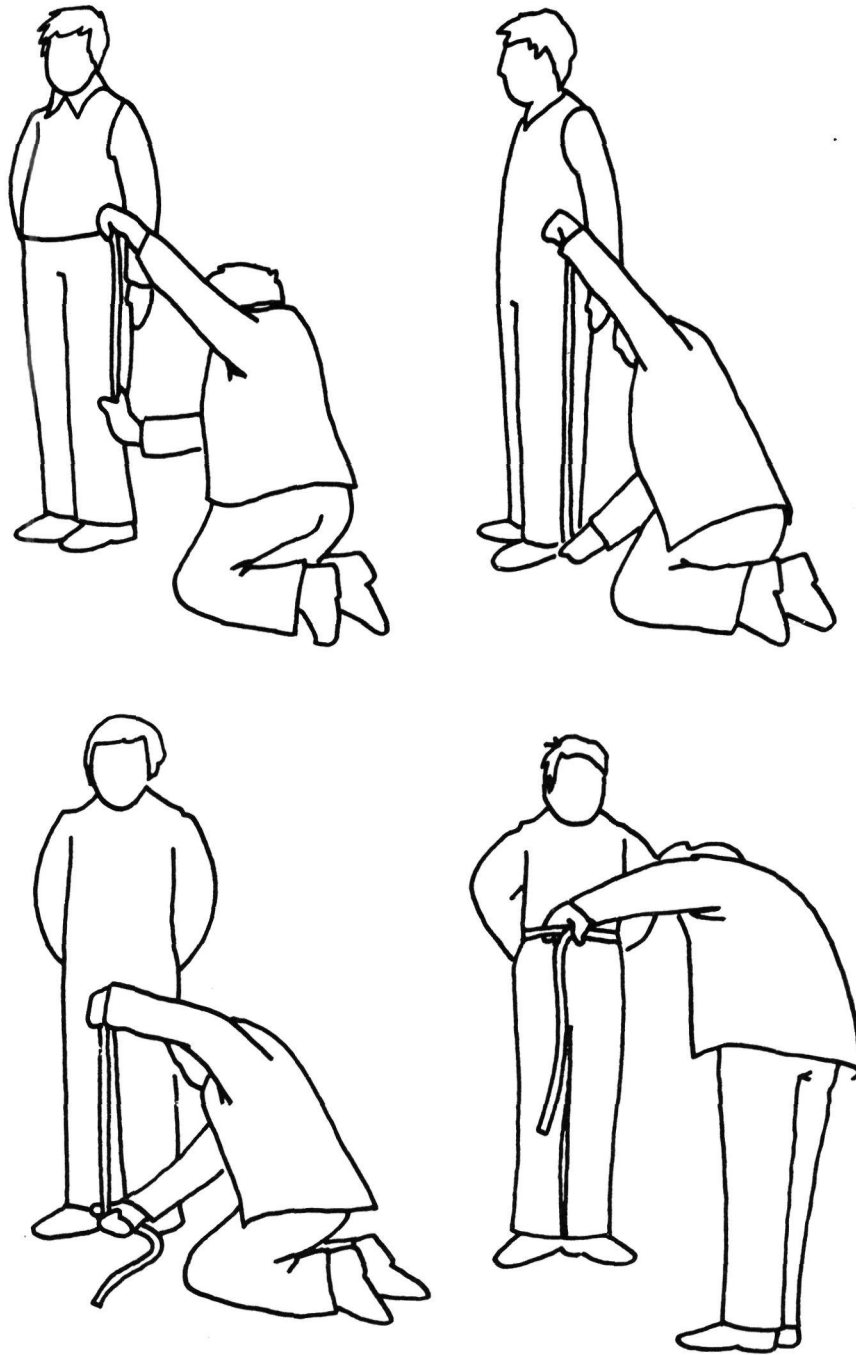
grondpatroon: *grontpātruān* Q 9.

PASMODEL

(N 62, 5)

[Kledingstuk dat tot model dient voor een ander kledingstuk of naar grondpatroon uitgevoerd model in dunne katoen, bedoeld als hulpmiddel voor het controleren van de pasvorm (Het Beste Naaiboek, pag. 496).]

Afb. 29. het bepalen van de knielengte (links boven), zijlengte (rechts boven), tussenbeenlengte (links onder) en bandwijdte (rechts onder)

II.7

de volgende woordtypen zijn algemene benamingen:

maatkleed: *mōtklejt* L 289, 298a, 299, 425, 433, Q 9, 16, 98, 101; *mōtklējt* Q 99*; *mōtklēt* L 163, Q 71, 113, 174, 197; *mōtklit* L 414; *mōtkliāt* L 282; *mōwtkli-jt* P 219; *mōtkli-jæt* K 353; *mōtklē* L 265; *muātklēt* Q 83; *mōtklējār* (mv.) L 317; **maat:** *mōt* L 416; **maatstuk:** *mōtstōk* Q 27; *mōtstōk* Q 9, 11; **modelkleed:** *modelklēt* Q 247; **model:** *mādel* L 312, P 47, Q 7, 16; *mādel* Q 82; de volgende woordtypen duiden op specifieke pasmodellen: **maatboks:** *mōtboks* L 265, 299; **maatbroek:** *mōtbrōk* Q 98; *mōt-bruk* K 353; **maatpak:** *mōtpak* Q 98; *moāspak* Q 121c; **maatanzug:** *moāsantsox* Q 121c; **maatjak:** *mōtjak* L 299; *moāsjak* Q 121c; **maathemd:** *mōthemt* L 265, 298a; *mōthemt* L 299; *mōthema* Q 78; *mōthomā* Q 98; *moāshemā* Q 121c; *mōthom* K 353.

VERGAARTEKENS

(N 59, 49)

[Inknippen en krijtstrepen of ook steken op de stof, eventueel inknippen in het knippatroon en vandaar overgebracht op de stof, om exact de plaatsen aan te geven waar de diverse delen aaneengehecht moeten worden.]

knipjes: *knepkas* L 246, 271, 299, 381, 416, 433, Q 7, 71, 83; *knipkas* Q 165; *knepkā* (enk.) Q 15; **knippen:** *knepā* L 364, 417, Q 83, 88, 111*, 112; *knīpā* Q 198; *knep* (enk.) P 52, Q 3; **knipertjes:** *kneparkas* L 368; **knipperen:** *knīpārā* Q 121c; **knipsen:** *knepsā* Q 27; *kneps* (enk.) L 265; **inknippen:** *enknep* (enk.) Q 99; **geertjes:** *gēār-kas* Q 32; **splikjes:** *šplekskas* Q 16; **vergaartekens:** *vərgārtejkas* L 428; **vergaarpunten:** *vərgārponā* L 270; **steken:** *stēk* (enk.) L 271; **driegsteken:** *drixstik* (enk.) Q 83; **trochelsteken:** *truāxalstik* (enk.) Q 83; **aplombjes:** *aplōkās* Q 83.

SNIT

(N 59, 50)

[Wijze waarop of vorm waarin een kledingstuk is gesneden.]

coupe: *kup* Q 198.

KNIPPEN, SNIJDEN

(N 59, 50; N 62, 3; Gi, 1.IV, 21; MW)

[Het uitsnijden van het patroon uit de stof of de stof met de schaar volgens patroon in stukken verdelen. Het object *stof*, *patroon*, *kleed*, *stuk* is bij de woordtypen **knippen** en **snijden** niet gedocumenteerd.]

snijden: K 315, L 416, Q 3; *snejā* K 361, L 246, 265, 414, P 188, Q 88, 95; *sneā* P 52, 219; *snejān* K 353, Q 71; *snejā* Q 7; *sni-jā* L 271,

299, 312, 317, 374, 416, 425, Q 16, 197; *sni-jā* L 291, 329, 433, Q 27, 100, 101, 111*, 112, 203; *sni-jā* L 368; *šni-jā* L 270, Q 99*; *sniā* L 271; *sniā* Q 121c, 253; *sniājā* Q 162; *sniājā* Q 82, 83; **uitsnijden:** Q 165; *ūsni-jā* L 381, Q 15, 200; *ūsni-jā* L 299, 330, 433, Q 21, 99; *ūsniā* L 428; *owtsni-jā* L 417; *owtsniājā* Q 83; **snijden volgens patroon:** *sni-jā volgāns patruān* Q 113; **het patroon snijden:** *āt patruān sni-jā* Q 32; **op patroon snijden:** *op patruān sni-jā* L 425; **patroon nasnijden:** *patruān nānsnejā* Q 9; **in stukken snijden:** *en stōkā snē* P 47; **op maat snijden:** *op mōt snejā* Q 86; *op mōt snejā* Q 11; *op mōt sni-jā* Q 197; *op mōt sni-jā* Q 16; **met de scheer op patroon snijden:** *met dā šir op patruān sni-jā* Q 27; **snijden met de grote scheer:** *sni-jā met dā gryātā šier* L 364; **knippen:** K 315, L 282; *kne-pā* L 163, 416, Q 7, 32, 98; *knepān* K 353; **uitknippen:** *ūt-knepā* L 289, 298a; *ōtjknepā* L 265; **stukken knippen:** *stōkā knepā* Q 7; **patroon opleggen:** *patruān uplēgā* K 353; *patrīn oplegā* L 416; **de patroon deropleggen:** *dā patruān troplegān* Q 71; **patroon in stukken verdelen:** *patruān en stōkā vārdēlā* Q 247; **uitlemen:** *ōtmētn* K 353.

VERKNIPPEN, VERSNIJDEN

(N 62, 24; MW)

[Door verkeerd knippen het te maken kledingstuk bederven.]

versnijden: *vārsnejā* K 353, L 265, P 188, Q 9, 82, 86; *vārsnejān* Q 71; *vārsnejā* Q 27; *vārsnejā* L 299; *vārsnejā* L 425; *vārsneā* P 219; *vārsnajā* Q 162; *vārsnājā* Q 83; *vārsnōjā* Q 11; *vārsni-jā* L 298a, 317; *vārsni-jā* L 433, Q 16, 99*, 101, 113, 121c, 197; *vārsni-jān* L 312; *vārsni-jā* L 416; **verknippen:** L 282; *vārknepā* L 163, 425, Q 7, 9, 98; *vārknepā* L 289; **missnijden:** *mōssnejā* L 414; **verfotsen:** *vārfotsā* Q 95; **de hals breken:** *dān hals brēkā* P 47; **stuk stof naar de vaantjes helpen:** L 312.

HALSGAT

(N 59, 97)

[Uitsnijding voor de hals bij het colbert.]

halsgat: L 416; *hals-gat* P 52; *hals-gāt* L 270, 271, 299, 330, 381, 417, Q 7, 32, 95; *hals-gūāt* Q 165; **halsring:** *halsreñ* L 265, 433; *halsreñk* Q 83; *halsreñk* L 270, 299, 428; *hālsrēñk* L 246; *hālsriñk* Q 198; *alsreñk* Q 83; *hoasreñk* Q 121c; **halslok:** *halslōk* Q 16, 112; *hawslōk* Q 111*; *hawslōk* Q 99; *hawslōk* Q 27; **halskot:** *halskūt* Q 71, 83; *hālskūt* Q 88; *alskūt* Q 83; *halskoāt* Q 3; **halswijdte:** *halswītā* Q 15; **halsuitsnijding:** K 361; **hals:** *hals* Q 21; *hāls* K 361; **lok van de hals:** *lōk van dān hāls* Q 88; **nakgat:** *nakgāt* L 368; **ring van de nak:** *reñk van dā nak* Q 83; **nak:** *nak* L 417.

ARMSGATUITSNIJDING

(N 59, 101a)

[De uitsnijding voor de mouw bij het colbert.]

armsgat: *erms-gāt* L 270; *erms-gāt* L 246, 330, 368, 381, 417, Q 32; *erāms-gāt* Q 95; *erms-gāt* L 299, 364; *erāms-gā.t* K 361; *erms-gāt* P 52; *erms-gāt* L 265; *erms-gāt* L 414; **armuitsnijding:** L 416; *ermōtsnejeŋ* Q 71; *ermōtsnejeŋ* K 361; **armsgatuitsnijding:** Q 165; **uitsnijding:** *ūtsnejeŋ* Q 7; *ūtsni-jeŋ* L 271; **armslok:** *ermslōk* Q 112, 253; *ermslōk* Q 21, 27, 111*; *erāmsluæk* Q 198; *ermsluæk* Q 200; *ermsloax* Q 121c; *ermslōkær* (mv.) Q 99; *ermslōkær* (mv.) Q 16; **armlok:** *ermlōk* Q 88; **armskot:** *erāmskūt* Q 83; *armskōt* Q 3; **armkot:** *ermkūt* Q 88.

ARMKOGEL

(N 59, 101b)

[De ronding in de armsgatuitsnijding.]

armkogel: *ermkōgæl* L 271, 433, Q 15; *ermkōgæl* L 299; *ermkōgæl* Q 112; **armskogel:** *ermkōgæl* L 428, Q 99; *ermskuægæl* Q 111*; *erāmskuægæl* Q 83; *ermskuajæl* Q 121c; **voorarmsgat:** *vōrērms-gāt* L 368; **voorarm:** *vōrēram* L 265; **voorste van een armsgat:** *vōrstā van ən erāms-gā.t* K 361; **armsgatdiameter:** Q 165; **armsgat:** *erms-gāt* L 270; *erms-gāt* Q 7; *erms-gāt* P 52; **armslok:** *ermslōk* Q 27; **armuitsnit:** *ermūtsnet* L 381; **kop:** *kop* L 416.

NAAD

(Wi 5: S 25; Gi 1.IV, 14)

[Verbinding die ontstaat bij het aanelkaarnaaien van twee stukken van een stof (Van Dale, pag. 1769).]

naad: *nōt* K 278, 315, 353, 358, L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 244b, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 271, 286, 288, 289, 290, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 314, 320, 321, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 368, 372, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 387, 413, 417, 423, 425, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 434a, P 176, Q 2, 4, 12, 16, 19, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35, 95, 96a, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117b, 118, 187, 196, 198, 202, 203, 204a, 207, 208, 283, 287; *nōt* Q 3; *nōt* P 58; *nōt* Q 222, 284; *nōt* Q 71; *nōjt* L 355; *nūojt* Q 162; *nuot* Q 156; *nwat* Q 83; *nwojt* Q 178; **naadje:** *nōjtjə* Q 113.

COUPENAAD, FIGUURNAAD

(N 62, 19)

[Vormgevendende naad. Naad die door de coupe bepaald wordt.]

coupenaad: *kupnōt* L 289, 299, 317, 425, Q 27, 98, 197; *kupnoæt* Q 83; **coupenaadje:** *kupnōtjə* L 265; *kupnōtjə* Q 101; **figuurnaad:** *figūrnojt* L 163, 298a, 330, 425, Q 9, 99*; *fi-jūrnojt* Q 121c; *fejūrnojt* Q 121c; **modelnaad:** *modelnōt* Q 174; **pits:** *petš* Q 113; **pitsje:** *petškə* Q 99*; **neep:** *nēp* L 282; **afneep:** *āfnēp* Q 9; **pince:** *pejns* P 219.

SUÇON, SUÇONNAAD

(N 59, 94a; monogr.)

[Insnijding of inneming om lijn in een stuk te krijgen. Puntnaad in het algemeen.]

suçon: *sason* L 271, 433, Q 3, 15, 83; *səson* P 52; *səson* Q 83, 198; *səzōn* L 246; *syzon* L 299; *syson* Q 112; *sūzon* Q 27; *syzōn* L 265; *səqon* L 428; *səsō* L 417; *səzō* Q 88; *səzō* Q 165; *səson* L 330, Q 95, 99, 111*; *səsuy* Q 83; *sygion* Q 200; **suçonnaad:** *səzōnojt* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **suçonsje:** *səsōnskə* L 381; **insnit:** *ensnet* L 368, Q 7; *enšnet* L 270, Q 112; **inkeping:** L 416; **pince:** *pe.s* K 361; **pince-tje:** *pēškə* Q 83; **puntnaad:** *pōnijnojt* Q 21; **naad:** *nōt* Q 253; **neep:** *nēp* Q 3, 83; **afnaaisters:** *āfnēštərs* Q 16; **abnāher:** *abnēər* Q 121c.

ONDERARMSUÇON

(N 59, 94b)

[Puntnaad die begint onder de oksel.]

zijsuçon: Q 3; *zejsəson* Q 198; *zējsyzōn* L 265; *zejsəzō* Q 88; *zejesəqon* L 428; *zejsason* Q 7; *zisyzon* L 299; *zisəson* L 330; *zi-jsəson* Q 111*; *zi-jsəson* L 433; *zi-jsygon* Q 200; *zi-jəsəkoŋ* L 368; *zājsəsuy* Q 83; *zajsason* Q 83; **suçon:** *sizon* Q 121c; **onderarmsuçon:** Q 165; *ondəremsəson* L 271, Q 3; *ondəremsəson* Q 99; **zijnaad:** L 416; *zējnojt* L 417; *zē.nuot* K 361; *zinōt* L 381, Q 15; *zi-jnōt* Q 253; *zājnuat* Q 83; **onderarmnaad:** *ondəremmuət* Q 83; *onəremmōt* L 364; **suçon onder de arm:** *səzon ondər dən erm* L 246; **zij:** *zej* P 52.

TAILLESUÇON

(N 59, 94c)

[Puntnaad om de taille te accentueren. Volgens de informant van Q 16 zit deze naad rechts en links onder elke boezem één, onder de armen naast de boezem en in de rug in de taille.]

taillesuçon: Q 198; *talejəsizon* Q 121c; *tajəsəson* L 433; *tajsason* Q 7, 83; *tajəsəson* L 330; *taljəsəson* Q 111*; *taljəsyzon* L 299; *tajəsygon* Q 200; **suçon in de taille:** *səson ən də taj* Q 83; **tailleenaad:** *tajənojt* Q 15, 99; *taljənojt* L 381; *tajnojt* L 364, 417; **tailleenaadje:** *taljənojtjə* L 265; **naad in gen taille:** *nōt e gən taj* Q 253; **lendensuçon:** *ləndəsəson* Q 165; **ledensuçon:**

II.7

lėdasasuy Q 83; **pince**: *pēs* K 361; **taillepince-tje**: *tajpėskā* Q 83; **voorsuçon**: *vėrsasøn* P 52.

BUIKSUÇON

(N 59, 94d)

[Gebogen taillenaad voor veel buikwielving.]

buiksuçon: Q 3; *byksyzøn* L 265; *bükssysøn* Q 112; *büksyzøn* L 299; *büksəzøn* L 246; *büksəsøn* L 330, Q 95, 99, 111*; *büksəzøn* L 381; *büksəkoŋ* L 368; *büksygoŋ* Q 200; *buxsezøn* Q 121c; *büksəsøn* L 433, Q 15, 198; *büksəsøn* P 52; *büksəqøn* L 428; *buəksəsøn* L 271; *büksəzō* Q 88; *bəwksəsøn* Q 83; *bəwksəsuy* Q 83; **buiknaad**: *bəwknət* L 417; **buikinsnit**: *bükensnet* L 270; **taillenaad voor dikbuik**: L 416; **buikpince**: *bəwkpēs* Q 83; **suçon in de maalt. sason en dā mōl Q 83; **kromme naad in gen taille**: *krom nət e gən taj* Q 253; **buikneep**: *bəwknēp* Q 83; **neep voor dikbuik**: *nēp vięp dekbjyk* L 364.**

HALSSUÇON

(N 59, 94e)

[Volgens de informant van L 271 wordt deze suçon toegepast bij een voorovergaand figuur.]

halssuçon: L 433, Q 15; *halssəsøn* L 271, Q 83; *halssyzøn* L 299; *halssyzøn* L 265; *halssəzøn* Q 121c; *hawssəsøn* Q 99, 111*; *halssəsuy* Q 83; **halssuçonsje**: *helssəzønskā* L 381; **halspince-tje**: *halspėskā* Q 83; **halsneep**: *halsnēp* Q 83.

BORSTSUÇON

(N 59, 94c; N 59, 94b)

[Volgens de informant van L 271 loopt deze suçon vanaf de zijzak naar de helft van de middenborst.]

borstsuçon: *börstsəzøn* L 246, 271; *börəsəzøn* Q 95; *borssəqøn* L 428; *börssəzō* Q 88.

RUGSUÇON

(N 59, 94e)

[Volgens de informant van L 271 loopt deze suçon vanaf de schoudernaad voor welving over het schouderblad.]

rugsuçon: Q 165; *rəxsəsøn* L 271.

HEUPSUÇON

(N 59, 94e; N 59, 94c)

heupsuçon: Q 15; *həpsəsøn* L 433, Q 83; *həpsəsuy* Q 83; *həpsəsəzøn* Q 99; *həpsəsəzøn* Q 111*; *həpsəkəzøn* L 368; **heupsuçonsje**: *həpsəzønskā* L 381; **hüftsuçon**: *həftsezøn* Q 121c; **lendesuçon**: Q 165; **heupnaad**: *həpnət* L 417; **heupneep**: *həpnēp* Q 83; **heuppince-tje**: *həppėskā* Q 83.

BROEKSUÇON

(N 59, 54e)

[Suçon bij de broek toegepast.]

broeksuçon: *bruksəsøn* Q 83; *bruksəsuy* Q 83;

broekpince-tje: *brukpėskā* Q 83; **broekneep**: *bruknēp* Q 83.

Wijze van naaien, naaisteken en naden

VADEMEN

(N 59, 68; N 62, 10; L 8, 29; L B1, 76; MW; monogr.)

[Een draad door het oog van een naald halen. In dit lemma zijn de objecten *draad, garen, draad garen, vaam, vaam garen* niet gedocumenteerd.]

vamen: L 416, Q 3, 9; *vēmā* L 422, Q 17, 10, 95; *vē.mā* L 288, 288a, 289, 289*, Q 117a; *vēmān* L 318; *vēmā* L 163, 216, 245b, 246, 249, 265, 269, 271, 291, 297, 319, 368, 371, 381, 386, 418, 425, 428, 433, Q 12, 20, 27, 35, 83, 88, 101, 196, 253; *v'ējma* L 332; *vejma* L 417, 433; *vējma* Q 88; *vəəma* Q 113, 121c, 200; *vēmā* L 265, Q 198; *feəmən* L 316; *vəmə* Q 178; *vəjma* Q 179; *vīmā* L 366; *vīmān* L 286, 368; *vīmə* L 287, 288b, 288c, 289, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *vimā* L 360; *viəmə* L 316a; *viəmən* L 420; **(de/een) naald(e) vamen**: *dā nōlt vāmā* Q 101; *ej nōlt vāmā* Q 113; *ən nalt vēmān* L 268; *nōj vēmā* Q 15, 21; *nōlj vēmā* Q 16; *dā nōlt vēmā* L 265; *nolt vēmā* Q 121c; *nōlt vēmā* L 298a; *dā nōlt vēmā* Q 253; *dā nelt vēmā* Q 247; *dā nalt vēmā* L 266, 269, 269b, 270; *ən nalt vēmā* L 270; *en nalt vēmā* L 246; *ə nōlt vēmā* Q 113b; *ejn nōlt vēmā* L 269, 295; *dā nōlt vēmā* L 209, 324, 329, Q 113; *ən nōlt vēmā* L 163, 211, Q 15, 111; *ejn nōltj vēmā* L 321; *ejnā nōltj vēmā* L 318b; *ən nōltj vēmā* L 293; *ən nōlj vēmā* L 373, 374, 429a, Q 30; *ejn nōlj vēmā* L 326, 377, 384, Q 20; *ejn nōj vēmā* L 434; *ən nōl vēmā* L 382, Q 96; *dā nōlt vēmā* L 210; *ən nōlt vēmā* L 247, Q 113; *ej nōlt vēmā* Q 211; *dā nqalt vēmā* Q 39, 112; *dā nqaltj vēmā* Q 36; *ej nōlt vēmā* Q 121; *dā n'ōlj vēmā* L 324; *ən nōlt v'ēmā* Q 203, 204a; *dā nō.l(t)j v'ēmā* L 292; *dā nōlj v'ēmā* L 290; *ej nōlt v'ēmā* Q 117b, 118; *ən nelt vēmān* Q 248; *ən nalt vēmā* L 266; *ən nōlt vēmā* L 210; *nōljt vēmā* Q 32; *dā nōlt vēmā* L 214; *ən nōlt vēmā* Q 196; *nōltj vēmā* L 381b; *dā nōlj vēmā* L 328; *dā n'ōlj vēmā* L 433; *dā nōl vēmā* Q 11; *ən nōltj vēmā* L 288; *ejn nōldjə v'ēmā* L 287; *ən nōltj vēmā* L 289; *nōl viēmā* L 364; *dā nōalt viəmā* Q 112a; *ənā nōltj vej.mā* L 322; *dā nōlt vėjma* Q 112; **in de naald(e) vamen**: *in dā nōlt v'ēmā* L 164; *en dā nōlt vēmā* Q 19a; *en dā nōlj(t) vēmā* Q 15; **door een/de naald vamen**: *dūr ən nōltj vēmā* L

289; *dōr dā no.lt vēmā* L 270; **door het oog van een naald vamen:** *dōr at awx van an nōlt vēmā* L 271; **vamen door een naald:** *vēmā dōr an nōltj* L 0426; **invamen:** Q 95; *envāmā* L 318b; *envēmā* L 289, 289*, 318b, 416, Q 94b, 95, 95a, 101, 187, 187a; *envē.mā* L 288, 288a, 289*; *envēmā* L 288; *ēnvēmā* Q 95; *iānvēmān* L 312; *envēmān* L 299; *envēmā* L 271, 288, 289, 299, 329, 331, 331b, 387, 423, 425, Q 7, 14, 15, 17, 20, 21, 27, 98, 99, 99*, 100, 101, 187a, 197; *ēnvēmā* L 422; *evēāmā* Q 113; *evēmā* Q 39, 111, 111*, 112a; *ēvēmā* Q 253; *ēvē.mā* Q 249; *e.vēmā* Q 252; *ēvēmā* Q 254; *invēmā* Q 198b; *ēnvēmā* Q 12; *ēfēmā* Q 278; *ēnvēmā* Q 9; *invēmā* Q 193; *ēnvēmā* Q 9; *envējmā* L 325; *evējmā* Q 102; *ēnvēmā* L 270; *ēnvēmā* Q 16; *ēnvēmā* Q 113; *envīmā* L 317; *envīmā* L 290; *envīmān* L 360; *envīmā* L 287, 288b, 288c, 289, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *ānfīmā* Q 2; *envōwjāmā* Q 199; *ēnvōmān* L 312; *ējnvōmā* Q 174; **(de/een) naald(e) invamen:** *dā nōltj envāmā* L 324; *nōlžā invēmā* Q 88; *dā nalt envēmā* L 270; *ējn nāltj envēmā* L 332; *ējn nōlt envēmā* L 271, Q 96; *dā nōlt envēmā* Q 99, 101, 111; *dā nōltj envēmā* L 293, Q 14, 32; *ējn nōltj envēmā* L 327, 329, 375, 381; *an nōltj envēmā* Q 15, 15a; *ējnā nōltj envēmā* L 292a; *an nōlj(t) envēmā* Q 17; *ējn nōlj envēmā* L 328, 329, 330, Q 32a; *dā nōlj envēmā* L 329, 425, Q 21; *dā nōj envēmā* Q 20; *dā nōalt envēmā* Q 101; *nōlj envēmā* L 329, 330; *ēj nōlt e(n)vē.mā* Q 121; *an nōj evēmā* Q 20, 33; *an nōltj evēmā* Q 32a; *an nōlt evēmā* Q 255; *an nōlt ēvēmā* Q 253; *an nōlt evē.mā* Q 249; *ējn nōltj e.nvēmā* L 376; *dā nōalt evēāmā* Q 112a; *dā nōlt envēmā* Q 95; *an nō(l)jā envēmā* Q 95; **door een oog van een naalde invamen:** *dōr ā qwx vān an nōljā envēmā* Q 95; **in de/een naald(e) doen:** K 315, L 312; *en dā nōlt dūn* L 191; *en dā nōlt dū* L 265; *en dā nōlt duā* L 265; *en dā nalt dōn* L 270; *en dā nōlj(t) dōn* L 329; *en dā nōj dōn* Q 20; *en dā nōlt dōn* L 299, Q 100; *en ā nō.l(t)j dōn* L 292; *en dā nōlt duā* Q 121; *ēn dā nōalžā dūn* Q 83; **door de naald doen:** *dōr dā nōlt dūn* L 214a, 216; *dōr dā nōlt dōān* L 247; **door het oog van de naald doen:** *dōr at awx van dā nōlt dōn* L 271; **indoen:** P 47; *ējndōn* P 188; *endū* K 358; *endun* P 219, Q 82; *endū* Q 222; *endūn* L 353; *ēndūn* L 314, Q 83, 89; *ējndūwn* P 196; *ēndyn* Q 162; *e.ndyn* K 361; *ējndiūn* P 52; *ēndōn* P 211; *ēndōwn* K 357; **de naalde indoen:** *dā nōl endun* Q 71; *dā nōl endōn* Q 162; **steken:** *stēkān* L 416; *štē.kā* Q 204a; **door het lokje steken:** *dōr at l'qkskā stēkā* Q 187a; **door de naald steken:** *dōr dān nōlt stēkā* L 269; *dōr dā nalt stēkā* L 270; *dōr dā nōlt stēkā* L 215; **in de naald(e) steken:** L 312, Q 165; *en dā nōlšā stēkā* Q 86; **door het oog van de/een naald(e) steken:** L 312; *dōr at uax van dā nōlt stēkā* L 192; *dōār at uax van an nalt stēkā* L 246; *dōār at ūx van an nalt stēkā* L 266; *dōr at*

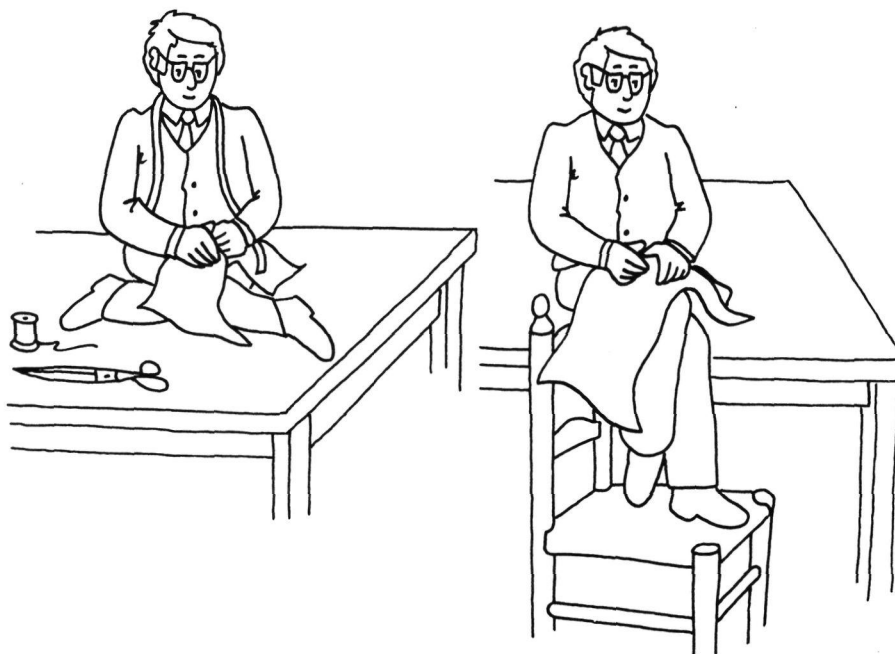
awx van dā nōlt stēkā L 268; *dōār hat qwx van an nalt stēkā* L 268; *dōr at awx van dā nōlt stēkā* L 271; *dōr at awx van an nōltj stēkā* L 288; *dōr at awx van ējn nōlt stēkā* L 290a; *dōr at awx van dā nōltj stēkā* L 292; *dōr hat oax van dā nōlt stēkā* L 328; *dōr at ōx v'ān dā nō.jā stēkā* Q 94b; *dōr at qwx van an nōj stēkā* L 427; *dōr at awx van ējn nōlt stēkā* L 290; *dōr at awx van ējn nōlj stēkā* L 329; *dōr at qwx van ējn nōlj stēkā* L 325, 331; *duār at ōx van an nōalt stēkā* Q 39; *dōr at qwx van dā nōlžā stēkā* Q 105; *dōr at ōx van dā nōlt stēkā* Q 99; **door de oog van een naalde steken:** *d'ōr dā ōx vān an nōwjā stēkā* Q 187; **door het oog van de/een naald steken:** *dōrāx at ōx van ēj nōlt stēkā* Q 118; *dōrāx at qax vān anā nōlt stēkā* Q 112a; *dōrāx tōw van dā nōlt stēkā* Q 251; **in oog van de naald steken:** *en qax van dā nōlt stēkā* Q 112; **door het gaatje van de naald steken:** *dōr at getjā van dā nalt stēkā* L 267; **steken door het oog van een naald(e):** *štēkā dōr at awx van ējn nōlj* L 329; *stēkā dōr at ōx vān an nōlt* Q 104; **insteken:** *enstēkān* L 282; *enstēkā* K 353; *enstikā* L 414; *ējnsti-jākā* Q 78; **doorsteken:** *dōrstēkā* P 48; **rijgen:** *rejjā* P 219; **inrijgen:** *ējnregā* P 197; **inrijen:** *eri-jā* Q 111; **in (de) naald(e) krijgen:** *en dā nōl krejjān* L 354; *en dā nōl krejjā* P 164; *en dō naal krējjān* K 315; *en nal krējjān* K 353; *en dā nōl krīgā* L 286; *en dā nōl krīgā* L 417; *en dā nōlt krīgān* L 353; **gevaamd krijgen:** *gōvejmt krīgā* Q 9; **inkrijgen:** *ēnkrējjā* Q 78; *enkrējjā* P 176; *ēnkrējjā* Q 77; *ēnkrējjā* P 186; *enkrējjā* P 57, 171; *ējnkrējjā* P 188; **derin krijgen:** *trēn krejjā* Q 72; **door-krijgen:** *dōrkrējjā* Q 167; *dōrkrējjān* L 355; **er-door krijgen:** *ārdōr krīgān* L 314; **naald der-door krijgen:** *nul tōrdōr krejjā* K 358; **door die naalde krijgen:** *dōr di-j nōlj krīgā* L 381; **door het oog van de naald duwen:** *dōrāx at qwx van dā nōlt d'ūwā* Q 207; **door de naald halen:** *dur dā nōlt hūlā* Q 198; **in de naald kunnen:** *en dā nalt kanān* L 317; **erin kunnen:** *āren kanān* K 360; **ogen:** *qgā* Q 20.

STROPPEN, GEZEGD VAN DE DRAAD

(N 59, 69)

[Opeenschuiven, zich samepakken, blijven steken, gezegd van de draad.]

stroppen: Q 71, 165; *štropā* L 433; *strōpā* L 368, Q 88; *štropā* Q 16, 253; *štropā* Q 21, 27, 32, 99; *streppā* Q 83; **opstroppen:** K 361; *opštropā* L 299; *opstreppā* L 364, Q 83; **opstropen:** *opstrōpā* Q 200; *opštropjā* L 330; *opstreppā* L 417; *opstreppān* L 416; **stropen:** *strōjpā* L 271, 381; *štropjā* Q 111*; *štropā* Q 253; *strōppā* L 246; **pluizen:** Q 3; **uitrefelen:** *ōtjrefalā* L 265; **oplopen:** *oplupā* K 361; **stropelen:** *strumpalā* Q 83; **knuppelen:** *knōpālā* Q 197.

Afb. 30. oude (links) en nieuwe stand (rechts) op de kleermakerstafel

KLEERMAKERSZIT

(N 59, 199; monogr.)

[Wijze van zitten van de kleermaker op de kleermakerstafel, met gekruiste benen. Zie afb. 30.]

kleermakerszit: *klērmākarszet* Q 165; *klērmōkarszet* Q 71; *klērmēkarszet* Q 83; *klīrmākarszet* K 361; **kleermakerszit:** *klīarmaakarszet* P 52; *klejarmākarszet* L 364, Q 15; *klejarmēkarszet* Q 99; *klejarmēkarszet* L 271, 417, Q 7, 88; *klejarmēkarszet* Q 16; *klejarmākarszet* L 364; **snijderszit:** *snejdarszet* Q 88, 95; *snejdarszet* Q 198; *snejarszet* L 265; *šnīdāšzet* Q 111*; *snīdarszet* L 381, 428, Q 15, 200; *snīdarszet* L 299, 330, Q 27; **snijderzit:** *šnīdārszets* Q 121c; **schreuderszit:** *šrīrszet* L 368; **turkse zit:** *tørksāzet* L 299; **kruiszigging:** *krytszetey* Q 112; **op het schrank zitten:** *op at šraŋk zetā* Q 112; **gekruist:** *gəkrj̄ts* L 270; **met de benen op tafel:** *met dā bejn op tōfəl* L 299.

OP DE KNIE NAAIEN

(N 59, 71a)

[Met de knieën op elkaar of met gekruiste benen naaien op één der knieën. Bij voorkeur naait men op de linker knie, omdat het lichaam hierbij een veel natuurlijker houding aanneemt dan bij het naaien op de rechter knie.]

op de/een knie naaien: Q 3, 165; *op dā kni-j*

nejā L 364; *op tā knī nēā* Q 83; *op tā knē nēā* Q 16; *op dā kni-j nejā* L 417; *op dā knej nē* Q 27; *dār knej ni-jā* Q 200; *op dā knej niā* Q 111*; *op dā knē niā* Q 88; *op dā knej niājā* Q 7; *op dā knej niānā* Q 121c; **op gen knie naaien:** *op ān knē niānā* Q 253; **op de knieën naaien:** *op dā knēn nēā* Q 112; *op dā knēn nejā* L 299; *op dā knēn nejā* L 330; **knie naaien:** *knej nejān* Q 71; *knej nēā* L 433; **op de knie lappen:** *op tā knī lapā* Q 83; **goed op de knieën houden:** *gōt op dā knēn hal-dā* L 271; **plat naaien:** *plat nejā* L 381; **zittend naaien:** *zetānt nē* Q 83.

IN DE LUCHT NAAIEN

(N 59, 71b)

[Zonder de steun van de knieën naaien. Dit is slecht voor lendenen en rug.]

in de lucht naaien: *en dā lox nejā* L 381; *en dā lōx nejā* L 299; *en dā lox nēā* Q 112; *en dā lōx nēā* L 433; *en dā lōx nēā* Q 83; *en dā lox niā* Q 111*; *enā lox niājā* Q 7; **in gen lucht naaien:** *e gān lox niājā* Q 200; *e jān luāt niānā* Q 121c; **in de lucht naaien:** Q 165; **vrij naaien:** *vrej niānā* Q 253; **op de buste naaien:** L 416; **met een lange vaam naaien:** *mēt ēnā laŋā vām nejā* L 368; in het volgende woordtype ontbreekt een werkwoord: **met de draad de lucht in:** *mēt dān drōt dā lox in* Q 88.

NAAIEN MET TE LANGE DRAAD

(N 59, 72; N 62, 1g)

[Naaien met een te lange draad. Wanneer men te lange draden neemt, kan men niet vlug genoeg werken.]

lang troggelen: *lānj k trogala* Q 197; **klossen:** *klosa* K 353.

LUIE OF SLORDIGE NAAISTER OF KLEER-MAKER

(N 62, 1g; N 59, 72)

[Een naaister of kleermaker die met een te lange draad naait, werkt minder snel en slordiger dan met een draad van normale lengte.]

luie naaister: *løj nejstær* L 289; *løj nejstær* L 425; **luie naaierse:** *løj nešaš* Q 16; *løj nešaš* Q 98; **vuile naaister:** *vulā nejstær* L 163; **vuile naaierse:** *vul nīnašā* Q 113; **slordige naaister:** *slōrdagā nejstær* L 265; **rauwe naaister:** *rōw nejstær* L 289; **prullenaaiester:** *prōlānejstær* L 312; **klosmie:** *klosmī* K 353; **heggenaaiester:** *hegānejstær* L 265; **prosmadam:** *prošmadam* Q 27; **broddelaar:** *brodalēr* L 425; **luie snijder:** *løjā šnīdār* Q 15; **vuile snijder:** *vulā šnīdār* Q 15.

SPELDEN

(N 59, 74; L 7, 20; S 34)

[Met spelden stukken kleding of panden aan elkaar vastspelden.]

vastspelden: *vastspelān* L 313, 353, 354, 414; *vastspelā* P 55; *vasspelā* P 176, Q 1; *vasspelā* L 286; *vasspelān* L 355; *fastspeln* K 353; *vastšpeltā* L 270; **spelden:** *speldā* L 211, 246a, 249, 269; *speltā* L 248, 250, 271, 295; *špeltā* L 296, 298; *speltā* L 245, 246; *spelā* L 164, 165, 191, 209, 210, 213, 215a, 216, 217, 244b, 288, 289, 321, 431; *špelā* L 291, 299, Q 32; *špeljā* L 330; **aaneenspelden:** *ānejspelān* K 360; **afspelden:** *afspeldā* L 265; **opspelden:** *opspelā* L 364; **toespelden:** Q 165; *tuspeldā* L 271; *tušpeldā* Q 32; *tuspeltā* L 299; *tuspelā* Q 3; *tuwspeltā* L 246; *tōwspelān* Q 71; *tōwspelā* Q 3; *tōwspelā* K 361; *tuspeljā* L 428; **steken:** *stēkā* L 210, 267, 268, 427; *štēkā* L 333, 429, Q 35; **afsteken:** *āfstēkā* L 330; **vaststeken:** *vaststēkā* L 422; *vaststēkā* L 319; *vastštēkā* L 323, 382; *vasštēkā* L 297, Q 20, 30; *vasstēkā* L 300, 427; *vāsstēkā* L 215; **met een spang vaststeken:** *met ejn spanj vaststēkā* L 377; *met ejn španj vastštēkā* Q 29; *met ejn španj vasstēkā* L 430; **spangen:** *spanā* L 320, 374, 385, 425, Q 14, 95, 96a, 187; *španā* L 387, Q 16, 22, 27, 32a, 33, 97, 98, 99, 101, 103, 104a, 105, 110, 111, 117b, 118, 196, 198, 200, 203, 204a, 207, 208, 253; *spanā* Q 178; *španā* Q 21; *španjā* L 432, 434a; **spangelen:** *spanāla* L 325; **vastspangen:** *vastspanā* L 319, 379, 380, 416, 417,Q 253; *vasspanā* L 378, 420, Q 10, 83, 102; *vasšpanā* Q 202; *vāsspanā* Q 278; *vāsšpanā* Q 253; *fasspanā* Q 7, 12; *vasspanā* P 188, Q 89, 93, 158, 160, 167; *vāsspanā* P 186, Q 78, 80; **toespangen:** *tuspanā* L 368, 381, Q 197, 200; *tuspanān* L 381, Q 15; *tušpanā* L 433, Q 16, 21, 27, 99, 112, 253; *tuwšpanā* Q 111*; *towspanā* L 417, Q 88; *tōwspanā* Q 83; *tsqwšpanā* Q 121c; *tōwspanā* Q 83; **afspangen:** *āfspanā* Q 95; *āfšpanā* Q 198; **dichtspangen:** *dextspanā* Q 7; **vastspeten:** K 353; *vastspētān* K 315; *vasspētā* P 183; *vastspētā* P 164, 171, 174, 176, 211.

Hulpnaaien

[Tot het hulpnaaien wordt gerekend al het naaiwerk, dat dient tot een voorlopige verbinding van een of twee delen aan elkaar. Dit voorlopige verbinden noemt men rijgen (Gerritse, pag. 37).]

DOORSLAAN

(N 59, 51a; N 62, 6)

[Het aangeven van de lijnen met een dubbele draad of door middel van een doorslagsteek.]

doorslaan: *dōrslōn* L 163; *dōrslōn* Q 9; *dōrslōn* Q 99*; *dōrslōn* L 270, 299, 425, Q 21; *dūrslōn* Q 27; *dōrslō* L 265; **doorslagen:** *dōrslōgā* K 353; **steek inslaan:** *stēk enšlōn* L 271, 381, 428; *štēk enšlōn* L 433; *štēk enšlōn* L 299, Q 27; *štīak ešlō* Q 111*; *stēk eslo* L 246; *stīk ejnslōn* Q 7; *štīak inšlūn* Q 198; *štēk ešlōn* Q 112; **steken inslaan:** *štēkā enšlōn* L 330; *štēkā enšlōn* Q 197; **steek slaan:** *štēk šloa* Q 121c; **steek zetten:** *stēk zētā* Q 7; **doortekenen:** K 315; *dōrtejkānā* Q 88, 165; *dūrtejkānā* L 364; *dōrtejkānā* Q 83; *dūrtejkānā* L 417; **voortekenen:** *vōrtejkānā* L 312; **doorsteken:** Q 3; **doortippelen:** *dōrtepelā* P 52; **stippellijnen:** Q 71; **tekensteek inslaan:** *tejkāštēk enšlōn* Q 99; **voor te tekenen:** *ver tā tēkānā* Q 83; **troggelen:** *trogala* L 289; **trochelelen:** *trōxalā* L 368, Q 15; **tekens troggelen:** *te-kas trogala* Q 200; **flossen:** Q 3; *flošā* L 414, Q 7, 83; *flošā* L 417, Q 83; **doorflossen:** *dōrflošā* Q 9; **doorlussen:** *dōrlōsā* Q 99*; **lussen:** L 282, Q 82; *lōsā* L 270, 298a, 317, P 47, Q 16; *lōsān* Q 121c; **doorgeven:** *dōrxgēvā* Q 113; **litsen:** L 282; *letsā* Q 83; **pikeren:** *pīkejra* P 188; **merken nemen:** *markā nēmā* Q 162; **merken merkā** Q 9; **fil-floche scheren:** *fel-floš šērā* Q 11.

DOORSLAGSTEEK

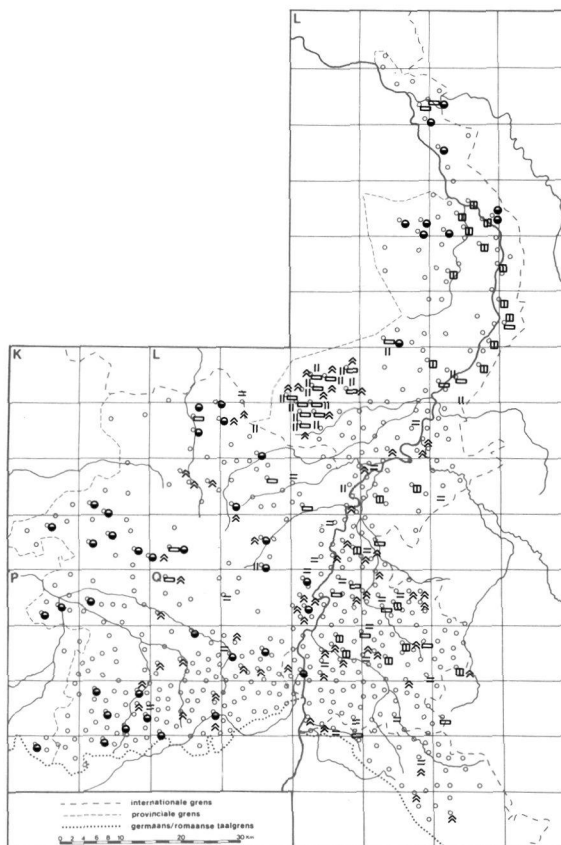
(N 59, 51a; N 62, 6; N 62, 16a)

[De steek die men gebruikt voor het doorslaan. Het is een rijgsteek, die een voor- of achtersteek kan zijn. Met behulp van deze brengt men de krijtlijnen welke op de ene zijde van de stof

II.7

RIJGEN

- (-)rijgen
- ▣ rijen
- driegen
- || trakelen
- = troggelen
- ⋈ (-)trochelen

staan, over op de andere zijde. De steken volgen elkaar in regelmatige afstand op en worden doorgeknipt (Gerritse, pag. 39.)

doorslaansteek: *dōrslōnštēk* L 299; **teken-draad:** *tejkāndrōt* Q 95; **lussteek:** *lōšštēk* Q 112; **floche:** P 219.

UITHALEN VAN DE DOORSLAGSTEKEN

(N 59, 51b)

[Het verwijderen van de doorslagsteken.]

uittrekken: K 361, L 416, Q 3, 165; *uttrēkə* L 270; *ūttrekə* L 299, 433, Q 7, 88, 20; *ūttrekə* L 246; *uttrekə* Q 99; *ūttrēkə* L 364; *owttrēkə* L 417, Q 83; **steek uittrekken:** *štēx qwstrēkə* Q 121c; **steken uittrekken:** *stēkə uttrekə* L 428; **rijgdraad uittrekken:** *rejkdrōt uttrekə* Q 32; **rijvaam uitdoen:** *rivem ūdūn* Q 112; **steek uitdoen:** *stik qtdōn* Q 71; **rijggaren uithalen:** *rīx-garə ojtjhālə* L 265; **uitvamen:** *ūtvēmə* L 368; **vaam uitnemen:** *vēm ūtnēmə* Q 197; **steek uithalen:** *stēk ūthōlə* L 271, 381; **pluisjes uithalen:** *plyskəs ūthōlə* Q 111*; **trochelsgaren uithalen:** *trōxəlsgārən ūthōlən* Q 15; **lostrochelen:** *lostrōxələ* Q 16; **losknippen:** *losknepə* P

52; **doortippelen:** *dōrtepələ* P 52; **vortdoen:** *vurttūn* Q 83; *vurtūn* Q 83.

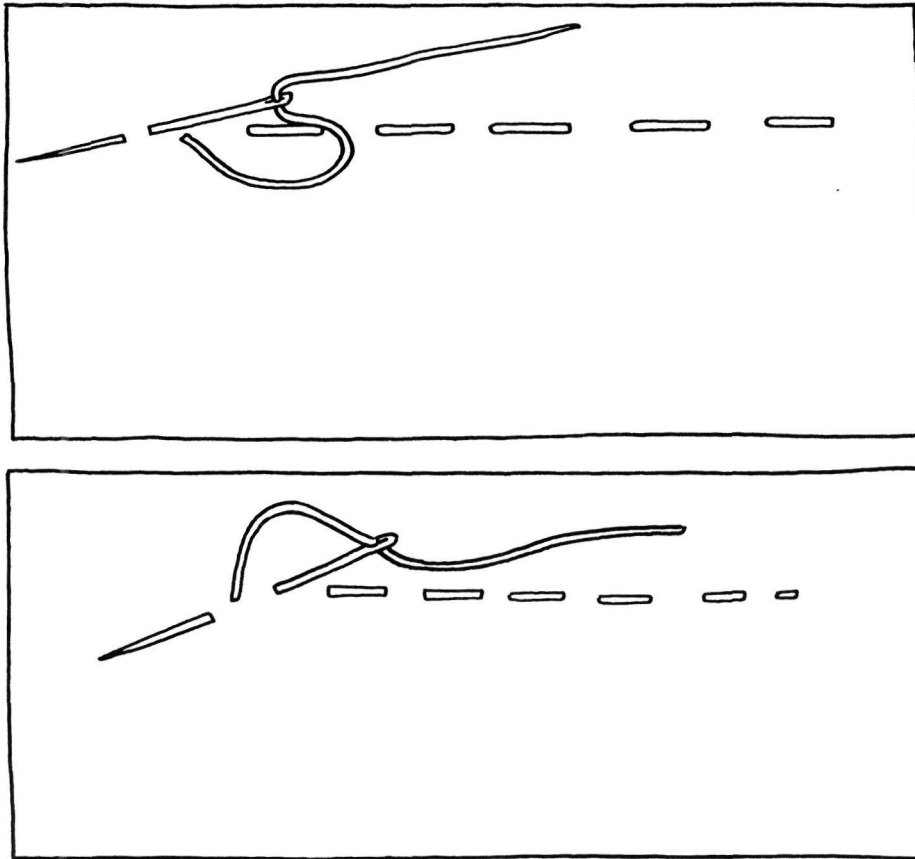
RIJGEN (zie kaart)

(N 59, 52b; N 59, 51a; N 59, 51b; N 62, 6; N 62, 7; L 1a-m; L 1u, 41; L B1, 75; Gi 1.IV, 19; MW; S 7; monogr.)

[Het voorlopig verbinden van een of twee delen aan elkaar met de rijgsteek, op tafel of op de hand.]

rijgen: L 298a, 312, 414; *rēgə* Q 113; *riēgə* Q 222; *rejkə* L 360, 433, Q 1, 16, 32, 98; *rīgə* L 163, 164, 265, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 299, 318a, 318d, 318e, 368, Q 15; **rijen:** *rejə* L 213, 246, 270, Q 121, 121c; *rejə* L 297; *rējə* L 215, 217, 248; *ri-jə* L 246a, 268, 271, 291, 381, 382, Q 33, 97, 100, 111*, 112; *riə* L 428; **aanrijgen:** *qnrājgə* Q 83; **aaneenrijgen:** *anērēgə* Q 247; **rijgsteken:** *rejkštēkə* Q 32; **driegen:** K 315, L 216, 313, 416, P 171; *drīgə* L 414, 416, P 164, 171, 176, 179, 188, 219, Q 7, 11, 86, 165; *drīgən* K 353, L 312, Q 71; *drīgə* K 318, 353, 358, 360, 361, L 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215a, 317, 364,

Afb. 31. rijksteken: voorsteek (boven) en achtersteek (onder)

414, P 47, 48, 52, 176, 186, 196, 211, Q 83, 162; *drīgān* L 282, 312, 314; *drī.gā* K 361; *trīgān* P 188; *trīgā* L 163, 265; *drēgān* L 417; *drejgā* K 357, Q 95; **lappen:** *lapā* P 197; **trakelen:** *trokālā* L 265; *trōkālā* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 298, 300, 318a, 318d, 318e, 417; *trō.kālā* L 318b; *trōkālān* L 316a, 371; **troggelen:** Q 207; *trogālā* P 188, Q 3, 98, 197, 253; *trōgālā* L 286, Q 200; *trōgālā* L 374, 387, 422, 427, Q 7, 14, 27, 32a, 102, 116; *trōgālān* L 419; *trōgālā* L 360; *troagālā* Q 101; *truagālā* L 325; *truagālā* Q 83; *trōgālā* Q 197; **trochelen:** *troxālā* P 188, 192, Q 12, 78, 89, 158, 160, 162, 200, 278, 284; *trōxālā* Q 2, 9, 74, 253; *troxālān* L 313, 354; *troaxālā* Q 16; *troaxālān* Q 1; *trōxālā* Q 16, 121c; *trōxālān* L 353, 355; *trōaxālā* Q 95; *trōaxālān* Q 83; *trōxālā* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 328, 329, 330, 372, 374, 423, 425, 428, 429, Q 9, 10, 11, 12, 20, 21, 27, 30, 35, 95, 99, 99*, 101, 103, 105, 110, 113, 198, 202; *trōxālān* L 416; *trōaxālān* Q 1; *truaxālā* Q 83; *trōxālā* K 361; *trōxālā* Q 162; *trōxālān* Q 9;

trōxālān L 353; *rōaxālā* Q 93; **aaneentochelen:** *ānejntrōxālā* L 364.

RIJGSTEEK

(N 59, 52a; N 62, 16a; N 62, 6)

[Zie afb. 31.]

driegsteek: *drīxstēk* K 353, 361, L 282, 317, 364, 414, P 47, 52, Q 3, 11, 165, 174; *drixstik* Q 71; *drīxstik* Q 78, 83; **driegnaad:** *drixnōt* L 416; **rijgsteek:** L 298a, 312; *rēxstik* Q 78; *rejxstēk* Q 7, 32; *rejxstēk* Q 16, 98; *rejxstik* Q 86; *rajxstik* Q 162; *rājxstik* Q 82, 83; *rixstēk* L 368, 425, Q 15; *rīxstēk* L 163, 265, 289; *rīxstēk* L 299; **rijgstreek:** *rēxstrīak* Q 113; **rijsteek:** *rejstēk* L 246; *rejstēk* L 270; *ri-jstēk* L 271; *ri-jstēk* Q 112; *ri-jstīak* Q 111*; *rištēk* L 428; **rijvaam:** *rejvām* Q 121, 121c; **rijnaad:** *rejnoat* Q 121; **troggelsteek:** *trōgālstēk* Q 88; *trōgālstēk* Q 112; *trōgālstīk* Q 27; *trōgālstīak* Q 200; **trochelsteek:** *troxālstēk* Q 3, 197; *trōxālstēk* L 330, Q 16, 21, 99, 99*, 101; *trōxālstēk* Q 27; *trōxālstēk* Q 9; *troxālstīk* Q 78; *trōxālstīak* Q 198; *trōxālstīak* Q

II.7

253; *truaxəlstik* Q 83; **troggelensteek:** *trōgə-ləstēk* L 381; **trakeldraad:** *trōkəldrōt* L 417; **trocheldraad:** *trōxəldrōt* Q 95.

Het eigenlijke naaien

[Tot het hoofdnaaien rekent men al de naaibeid, welke ten doel heeft een vaste en blijvende verbinding tot stand te brengen (Gerritse, pag. 40).]

STIKKEN

(N 62, 9; L 31, 46; Gi 1.IV, 16; MW)

[Naaien met de stiksteek. Zie ook het lemma STIKSTEEL.]

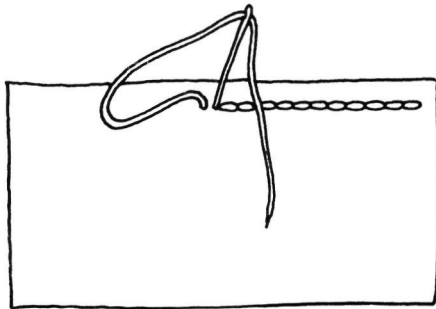
stikken: K 314, 316, 353, L 286, 313, 358, 414, Q 2, 8, 71, 78; *stekə* L 163, 265, 271, 374, 416, P 47, 219, Q 2, 9, 78, 95; *stekən* P 188; *stēkə* L 291, 329, 433, Q 16, 98, 203; *stēkə* Q 248; *stikə* Q 2; *stikə* Q 101; **de stiksteek doen:** *də stekstēk dūn* K 317; **steekje doen:** *stekskən dūn* P 189; **de stiksteek pakken:** *də stekstēk pakə* L 312; **met stiksteek naaien:** *mēt stekstēk niəjə* Q 7; **machinesnaaien:** *məšinsnējə* L 317.

STIKSTEEL

(N 59, 54; N 62, 9; N 62, 16a; L 31, 46)

[Fijne, rechte steek. De stiksteek verbindt twee delen aan elkaar. Hij is een achtersteek, die van boven één steeklengte terug en van onderen steeds twee steeklengtes voorwaarts wordt gestoken. De steken volgen elkaar met onzichtbare tussenruimtes op. Zie afb. 32.]

stiksteek: L 298a, P 56, Q 7, 11; *stekstēk* K 353, 361, L 163, 265, 271, 282, 289, 298a, 312, 317, 364, 368, 425, Q 7, 9, 11, 15, 71, 88, 165, 174, 197; *stekstēk* L 270, 299, Q 16, 21, 98, 99, 99*, 112; *stekstik* Q 71, 78, 82, 86; *stekstēk* Q 27; *stekstik* Q 83; *stekstik* L 428; *stekstik* Q 27; *stekstik* Q 200; *stekstik* Q 247; *stikstēk* Q 32; *stikstik* Q 198; **stikstreek:** *stekstriək* Q 113; **ach-**

Afb. 32. stiksteek

tersteek: L 364, 414, Q 3; *axtərstēk* K 353, L 381, P 52, Q 7, 9, 95; *axtərstēk* L 270, 299, 330, 433; *axtərstēk* Q 197; *āxtərstēk* L 246; *axtərstiək* Q 111*; *ātarstik* Q 83, 162; **naaisteek:** L 416; **hindersteek:** *hejərstēx* Q 121c; **steek:** *stēk* L 425; **machinesteek:** *mašinjstik* Q 121c; **piksteek:** *pekstik* Q 162.

OVERSTIKKEN

(N 59, 55; N 62, 9)

[Naast de naad nog eens naaien.]

overstikken: *ōvərstēkə* L 271; *ōvərstēkən* Q 165; *ōvərstēkən* K 361; *ōvərstēkə* L 265; *ōvərstēkə* L 299, 330, 433, Q 15, 16, 99, 112; *ōvərstēkə* L 246; *ōvərstēkə* L 381; *ūvərstēkə* Q 200; *iəvərstēkə* Q 83; *iēvərstēkə* L 364; **oversteken:** *ōvərstia.kə* K 361; *jəvərstēkə* Q 174; **afstikken:** *aəfstēkə* P 52; *āfstēkə* L 428, Q 21; *ōfstēkə* Q 83; *ōfstēkən* Q 71; *āfstika* Q 32; **nastikken:** *nəstēkə* L 417; **openstikken:** Q 3; **opstikken:** *opstēkən* Q 88; **dobbel stikken:** *dobəl stēkə* Q 27; *dubəl stēkə* Q 121c; **dobbel naaien:** *dobəl ni-jə* Q 197; **omwerpen:** *omwērjə* L 368.

BREED STIKKEN

(N 59, 55)

[Breed ten opzichte van de kant of een naad stikken.]

breed stikken: *brejt stēkə* L 270; *brejt stēkə* Q 7, 95, 111*.

KORT STIKKEN

(N 59, 56)

[Smal ten opzichte van de kant stikken.]

op het kantje stikken: *op ət kəntjə stēkə* Q 88; *op ət kəntjə stēkə* L 330; *op ət kəntjə stēkə* Q 112; **langs het kantje stikken:** *lajs ət kəntjə stēkə* L 299; **op de kant stikken:** *op dər kant stēkə* Q 121c; **kantjes stikken:** *kəntjəs stēkə* L 271; **kantje stikken:** *kəntjə stēkə* L 381; **kant stikken:** *kant stēkə* Q 83; *kānt stēkə* L 246; *kanjtj stēkə* Q 27; **kanten afstikken:** Q 3; **op het kantje naaien:** *op ət kəntjə nējə* L 265; **kortstikken:** *kortstēkə* Q 7, 197; *kortstēkə* Q 99; *kotstēkə* Q 165; *kotstēkən* Q 71; **kortstikken met hand:** L 416; **boord stikken:** *bōrt stēkə* L 417; **op gen boord naaien:** *op ə bōət niənə* Q 253; **een voetje breed stikken:** *ə vōtjə brēt stēkə* Q 27; **overstikken:** *ēəvərstēkə* P 52; **afstikken:** *āfstēkə* L 433; **smal stikken:** *šmāl stēkə* Q 200; **smals stikken:** *smāls stēkə* L 428.

PIJPESTEEL STIKKEN

(N 59, 56)

[Stikken op de breedte van een pijpsteel (1/2 cm). Zie ook het lemma PIJPESTEEL.]

pijpesteel stikken: *pipāstēl stekā* Q 95; **pijpesteel overmaken:** *pē.pāstē.l.ōvārmākā* K 361.

PIJPESTEELTJE

(N 59, 56)

[Pijpesteelstiksel. Zie ook het lemma PIJPESTEELSTIKKEN.]

pijpesteeltje: *pipāstīalkā* Q 198; **pijpsteel:** *pipstēl* L 270.

SPINNETJE, DRIEHOEKIGE TRENS

(N 62, 41b; N 59, 57; MW)

[Handgebordeurde hechting in de vorm van een driehoek, toegepast als versterking van de uiteinden van plooi, zak of split, of een vliegvormig gestikt hoekje tegen het uitscheuren.]

spin: *spen* Q 165; *špen* L 270, 299, Q 16, 99*, 113; *spen* Q 9; *spēn* L 265; **spinetje:** *spenākā* L 265, Q 174; **vlieg:** *vlix* K 361; *vlix* L 163; *vlēx* L 246, 271, 299, 330, Q 11, 15, 16, 21, 27, 32, 95, 99, 111*, 113; *vleix* L 433; *vlej* Q 121c; **vliegje:** *vlēxskā* L 289, 298a; **vleug:** *vlox* L 428; **pepel:** *pipāl* P 47, Q 71; **pepeltje:** *pēpalkā* Q 99*; **vliinder:** L 317, 416; *vlendār* L 368, Q 9, 101; **vliinderdje:** *vlendārka* L 381; **vliinderhoek:** *vlendār-hōk* Q 98; **zwaluwestaart:** *zwalywānstert* L 282; **bloempje:** *blimkā* Q 3; **driehoek:** *dri-jhōk* Q 197; **drie/driehoekje:** L 312; *dri-jhōkskā* Q 200; *drejhōkskā* Q 71; *drejhōkskā* L 414; *drejhōkskā* Q 7; *drajhōkskā* Q 162; *drejhekskā* Q 86; *drāj-ekskā* Q 83; **drij-eck:** *drejek* Q 121c; **hoekje:** *hōkskā* Q 71; **hoekversterker:** *hukvārstērkar* Q 83; **trensje:** *trenskā* L 425; **tresje:** *treskā* K 361; **flèche:** *flēš* K 353; *flēš* Q 7, 88; *flīš* Q 198; **pijl:** K 315.

SPINNETJE MAKEN

(N 59, 57)

[Het maken van een vliegvormig gestikt hoekje tegen het uitscheuren.]

vlieg maken: *vlēx mākā* L 246, 271; **vlieg opleggen:** *vlēx oplēqā* Q 112; **vlieg leggen:** *vlix legān* K 361; **flèche maken:** *flēš mōkā* Q 88.

DOORGESTIKTE NAAD

(N 59, 58)

[Doorgestikte naden als decoratie. Naden worden doorgestikt aan de goede kant van de stof. Doorstikken is een uitstekende techniek voor het accentueren van een bepaald detail, het plathouden van de naadtoeslagen en het decoreren van effen stof (Het Beste Naaiboek, pag. 152).]

siernaad: *siṁqāt* L 271; *sēṁqāt* L 330, Q 16; *sīmqāt* (mv.) L 270; *sēṁqāt* (mv.) Q 21, 253; **doorgenaaide siernaad:** *dōraxgānedā sēṁqāt* (mv.) Q 253; **siersteek:** *sērstēk* L 381; *sērštēk* Q

112; *sērštēk* Q 27; *sērstiāk* Q 200; *sīrstīk* Q 83; *sīrstēkā* (mv.) L 265; **sierstiksel:** *sērsteksāl* Q 88; *sīrsteksāl* L 299; **versiering:** *vērsērey* Q 7; **fantasiesteek:** L 416; **opgelegde steek:** *opjalāda štēx* Q 121c; **doorgestikte naad:** *dōrgāštēktā nq̄t* (mv.) Q 99; *dōrgāstekdjā nq̄j* (mv.) L 368; *durgāstekā nq̄j* (mv.) L 417; *dōrgāstekdjā nq̄j* (mv.) L 368; *durgāstekā nq̄j* (mv.) L 417; **overgestikte naad:** *ōvārgāstekā nq̄j* (mv.) L 246; **afgestikte naad:** Q 3; *ōfgāstekdā nuāt* Q 83; *ōfgāstekā nuāt* Q 83; **overstiksels:** *ōvārsteksāls* Q 165; **opgestikte naad:** *opgāstīktā nq̄t* (mv.) Q 32.

STOLPEN

(N 59, 60)

[Het machinaal of met de hand aanstikken van belegsels, waarbij gekeerd wordt.]

stolpen: *stolpān* Q 3, 15; *stolpā* L 271; *štōlpā* Q 16, 32; *stōlapā* L 246; *štōlpā* L 299, Q 111*; *štōlapā* Q 112; *stōlapā* Q 95; *stēlpān* Q 165; **aanstolpen:** *ānštōlapā* L 270; **omdraaien:** *ōmdrējā* Q 21; *ōmdrējā* L 428; *ōmatrējā* L 381; *ēmdrēā* Q 3; *ōmdri-jā* Q 198; *ēmdrēā* Q 83; **omslaan:** *omslyān* L 364; **aannaaien:** *ennējā* L 265; **opnaaien met de machine:** *opniānā mēt dā māšīn* Q 253; **aanstikken:** *ānštēkā* L 299; **beleg aanstikken:** *bālēx āštēkā* Q 121c; **bezetsels aanstikken:** *bāzētsāls ānštēkā* Q 88; *bāzētsāls q̄nštēkā* Q 83; **belegsel aanzetten:** *bālēxāl ānzētā* Q 99; **bezetten:** *bāzētā* Q 83; **keren:** *kērā* L 330; **omdraaien op naad:** L 416.

DOORPUTTEN

(N 59, 61; N 59, 58; N 59, 55)

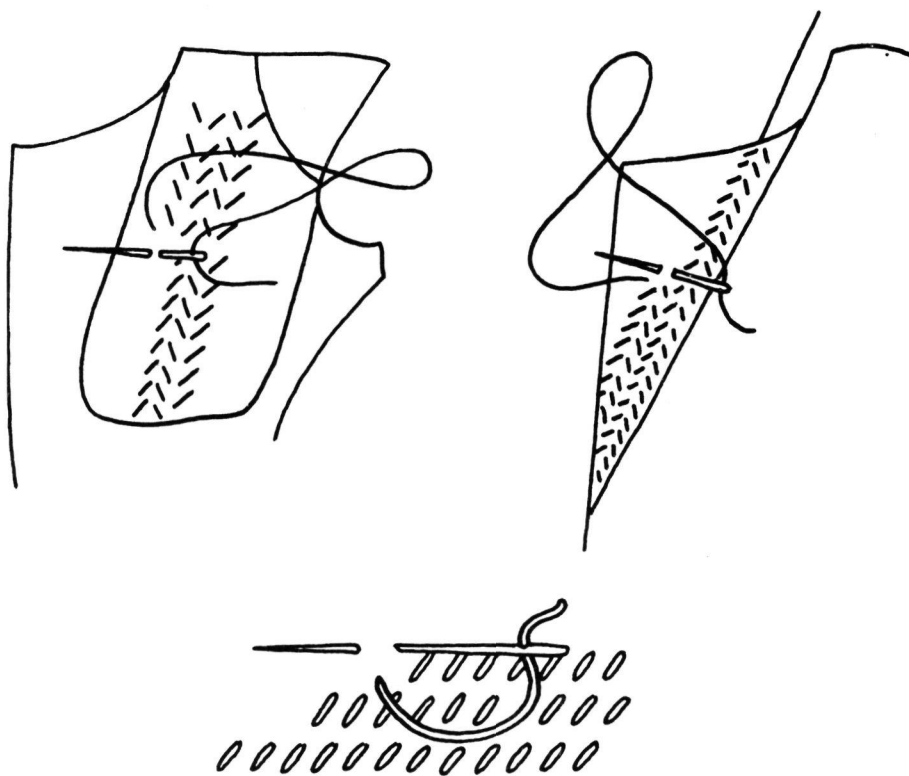
[Naaien met de putsteek. Zo goed als onzichtbaar doornaaien. De putsteek wordt gebruikt om kanten meerdere vastheid te geven en twee of meer stoflagen op elkaar te verbinden. Het is een zeer klein gestoken achtersteekje (Gerritse, pag. 41).]

putten: *pōtā* L 246, 270, 271, Q 198; **doorputten:** *dōrpōtā* Q 99; *dōrpōtā* L 271, 299, 428, Q 15, 165; *dōrpōtā* L 381; *dōārpōtā* Q 112; *dōrpōtā* L 265; *duārpōtā* Q 111*; **overputten:** *ōvārpōtā* Q 112; **doorpakken:** *dōrpakā* L 270.

PIKEREN

(N 59, 62; N 59, 61; N 59, 60)

[Naaien met de „pikesteek I” en/of de „pikesteek II”. „Pikesteek I” dient voor het binnenwerk, om watten en plastrons op het paardehaar of kameelhaar te bevestigen. Deze steek wordt hoofdzakelijk gebruikt om meer stevigheid te geven aan de vulling. „Pikesteek II” wordt op dezelfde wijze gelegd als „pikesteek I”, maar verschilt er in zoverre van dat „pikesteek I”

Afb. 33. pikersteken

doorgestoken mag worden en aan de andere kant zichtbaar mag zijn, terwijl „pikersteek II” tot in de helft van de stofdikte gestoken moet worden. Deze steek wordt gebruikt bij het bewerken van revers en kragen (Papenhuyzen III, pag. 15). Zie afb. 33.]

pikeren: *pikēra* K 361, 367, L 265, 270, 271, 299, 364, 381, 428, Q 27, 99, 111*, 200; *pekiārā* Q 83; *pikēra* Q 165; *pekēra* L 368; *pekēran* L 330; **pikeren:** L 433, Q 3; *pikarā* L 246, 271, P 52, Q 95, 121c, 198; **doorsteken:** *dōrstēkā* Q 7; *dōrstēkā* Q 197; *dōrstikā* Q 32; **doorstikken:** *dōrstēkā* L 433; *dōrstekān* Q 15; **besteken:** L 414; *bāstēkā* Q 83; **belappen:** *bālapān* Q 71; **vastleggen:** *vaslēqā* Q 16; **vastzetten:** *vaszētā* L 433; **voering vaststikken:** *vōreñ vaststekā* L 364; **vasthechten:** Q 3; **doornaaien:** *dōrnejā* L 330; *dūrnejā* L 417; *dōrnēā* Q 16; *dōarnēā* Q 112; *dōrnejā* Q 32; *dōrxniānā* Q 121c; *dōrxniānā* Q 253; **benaaïen:** *bānejā* L 270; **vulsel doornaaien:** *vōlsāl dōrxniānā* Q 253; **kraag opnaaien:** *krāx opni-jā* Q 197; **kragen naaien:** *krēx niānā* Q 253; **op en af stikken:** *op en āf stekā* Q 83; **dubbel stikken:** *dōbāl štekā* Q 21; **doorpakken:** *durpakā* Q 198; **lussen:** *lōsā* Q 21; **bourreren:** *burērā* Q 95; **strobblen:** *strubālōn* Q 3.

AANSLAAN

(N 59, 61)

[Licht aannaaien met de aanslagsteek bij pasband en kanten. De steek wordt losjes in de stof gestoken en de draad mag nooit te sterk worden aangetrokken. Zie afb. 34.]

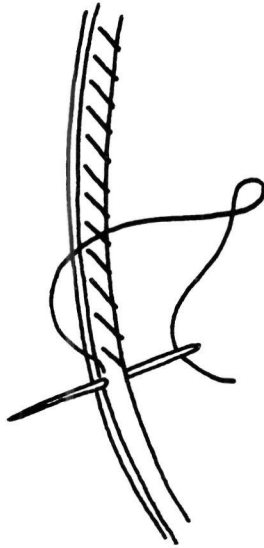
aanslaan: *ānšlōn* Q 27.

STROSSEN

(N 59, 59; N 62, 15c)

[Het onzichtbaar aaneenhechten van twee lappen stof zonder naad ertussen door er steken overheen te naaien met de tafellakensteek of strossteek. Zie afb. 35.]

strossen: L 416; *strosā* K 353, L 246, 368, 381, 428; *strōsā* L 265; *štrosā* L 270, 330, 433, Q 111*; **aaneenstrossen:** *ānejnštrosā* L 299; **aaneenstressen:** *anēštressā* Q 121c; **trossen:** *trosā* Q 88, 99; *trōsā* Q 165; *trosān* Q 15; **fatsoueren:** *fatsunērā* P 219; **hechten:** *hextā* Q 16; **besteken:** *bāstēkā* Q 83; **tresje maken:** *treskā mākā* K 361; **dobbel naaien:** *dōbāl ni-jā* Q 197; **vlechten:** *fliātā* Q 253; **aaneenvlechten:** *enēfliātā* Q 253; **aaneenstoppen:** *ānejnstopā* Q 9; **randereren:** *randārērā* Q 27.

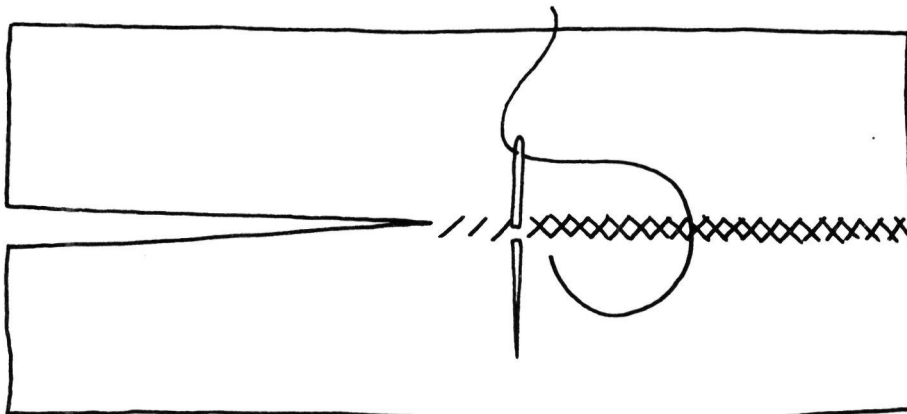
Afb. 34. aanslagsteek

KRUISSTEEK

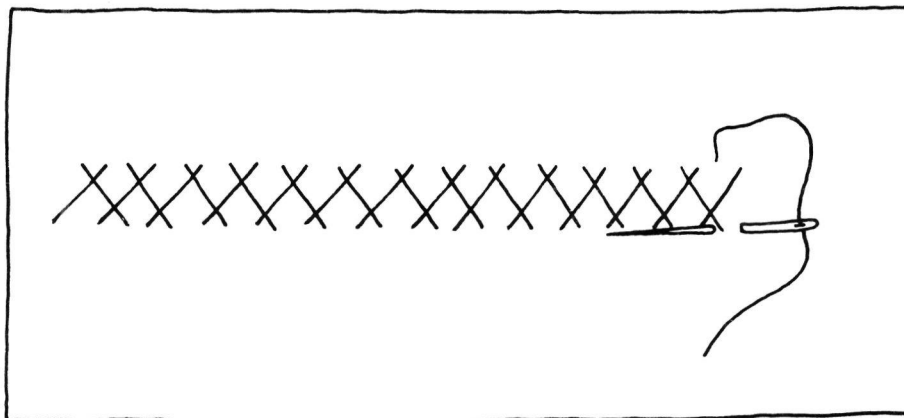
(N 59, 64; N 62, 15c; N 62, 16a)

[Steek waarbij de draad kruislings komt te liggen. Volgens Van Dale (s.v. „kruissteek”) gelijk aan de flanelsteek. Zie ook het lemma FLANELSTEEK. Volgens informanten gebruikt men deze steek om de naad plat af te werken (L 163), voor de zoom van mantels of dikke stof (L 298a), om de zoom vast te zetten (L 299) en om iets vast te maken aan de binnenkant (K 353). Zie afb. 36.]

kruissteek: L 414, 416, P 47, Q 3; *krøštēk* L 265; *krøsstēk* L 414, Q 174; *krøsstik* Q 71; *krysstēk* L 246, 368, 381, Q 15, 95, 197; *krjystēk* L 163, 289, 425, Q 88, 197; *krysstēk* L 433, Q 99; *krjysstēk* Q 16, 99*; *krjysstiak* Q 198; *krēsstik* Q 86; *krejssstik* Q 83; *krejssstik* Q 83; *krajssstik* Q 162; *krøtsstiak* Q 200; *krøtsstik* Q 27; *krøtsstiak* Q 111*; *krøtsstēk* Q 32; *krøtsstex* Q 121c; *krytsstēk* L 271; *krjtsstēk* L 270, 298a, 299, 330, Q 112; *krytsstik* L 428; *krytsstiak* Q 253; **kruisstreek:** *krytsstriak* Q 113; **kruise-**

Afb. 35. strossen met de strossteek

Afb. 36. kruissteek

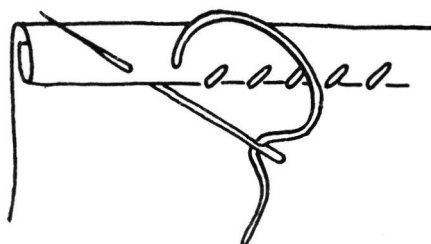
steek: *krøðastēk* L 265; **kruisjessteek:** *krøskasstē.k* K 361; *krøskasstēk* K 353, Q 165; *krøskasstīk* P 188; *kryskasstēk* L 282, Q 7, 9; *krījskasstēk* L 317; *krēskasstēk* P 52; *krijskasstēk* L 417; *krājskasstīk* Q 82, 83; **hennesteek:** *henastīk* Q 83.

ZOMEN

(N 59, 65; N 62, 14b; L 8, 127; MW; S 46; monogr.)

[Van zomen voorzien. Zie ook het lemma ZOOM.]

zomen: L 416, Q 165; *zōjmā* Q 198; *zōjmā* L 249, 267, 268, 269, 271, 288, 289, 290, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 317, 318b, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 330, 333, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 387, 422, 425, 426, 427, 428, 429, 431, 432, 433, 434a, Q 9, 12, 14, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 32, 32a, 88, 95, 96a, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 111*, 162, 188, 196, 198; *zōj.mā* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318b, 318e, Q 20; *zōjmān* L 317, 371, 418, Q 15, 102; *zōjmā* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *zōjmā* L 331, P 188; *zōmā* Q 188, 200; *zōmā* Q 121c, 278; *sōmā* P 186; *zōjmān* Q 71; *zōmā* L 163, 164, 165, 215a, 216, 217, Q 27, 30, 33, 35, 77, 113, 116, 117b, 118, 121, 121c, 202, 203, 204a, 207, 208, 253; *zōmā* L 215; *zōmā* Q 197, 253; *zōmā* Q 32; *zōmā* Q 167; *zōmā* Q 196; *zōjmā* P 47; *zōw.mā* Q 10, 284; *zōwmā* L 209; *zōmān* L 353; *zōmān* L 354; *zūmā* K 361; *zūmā* L 191, 211, 245, 246, 246a, 248, 250, 265, 266, 286, P 47, 211; *zūmā* P 48, 176, 219; *zūmān* L 313; *zūwmā* L 213; *zūjmā* L 210; *zēmā* Q 83, 89; *zēmān* Q 3; *zējmā* L 417; *zējmān* L 416; *zējmā* L 417, Q 72, 174, 178, 179; *zēwmā* Q 78; *zīmā* P 57; *zīmā* Q 2; *siāmān* K 353; *zōwmā* L 433, Q 162, 187; *zōw.mā* Q 284; *zōwmān* L 368, 420; *zoāmān* L 366; *zōjmā* P 188; *zūmā* P 171; *zūmān* K 361, L 314, 316; *zūmā* L 414; *zūmān* L 355; *zūjmān* L 312; *zūmā* K 358, 360, P 164; *zūmān* K 315, L 313; **omzomen:** L 312; *ōmzōjmā* L 289; *omzōjmā* L 270, 330, 368, 381, Q 7, 112; *emzōmā* Q 83; *emzūmā* P 52; *umzūmā* L 416; *ōmzūjmān* L 282; *emzēmā* Q 83; *emzēmān* Q 83; *ōmzēmān* Q 82; *omzējmā* Q 86; **afzomen:** *āfzōjmā* Q 7; *āfzōmā* Q 88; *āfzōmān* Q 71; **inzomen:** *enzēmā* Q 83; **zoom maken:** *zōwm māka* L 298a, Q 11, 98; *zōm māka* Q 197; *zi-jām mōkā* K 353; **zoom inleggen:** *zōjm enlēgā* L 364; **zoom naaien:** *zōm nēā* Q 83; **zoom lappen:** *zōm lapā* Q 83; **omslag maken:** Q 3; *emslōx mōkā* Q 83; *umslax mōkā* K 353; **omslaan:** *omslō* Q 111*; **omdoen:** *omdun* Q 7; **stof omslagen:** K 315; **boorden:** *bōrdā* Q 196; **omboorden:** *ūmbōrā* L 319; **ommaken:** *ōmmōkā* P 186; **omnaaien:** *ōmniānā* Q 121.

Afb. 37. zoomsteek

ZOOMSTEEK

(N 62, 16a; monogr.)

[De zoomsteek wordt gebruikt om zomen en omslagen zo onzichtbaar mogelijk tegen de buitenstof aan te stofferen (Gerritse, pag. 45). Zie afb. 37.]

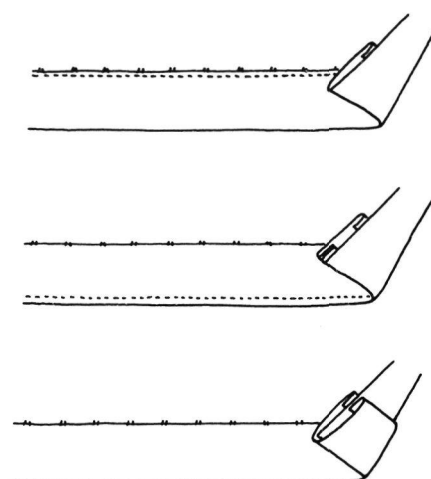
zoomsteek: *zōwmstēk* Q 11; *zōjmsstēk* Q 9; *zōmstēx* Q 121.

ZOOM

(N 62, 14a; L 8, 126; Gi 1.IV, 15; MW; S 46; monogr.)

[De omgeslagen en vastgenaaide rand aan een stuk weefsel of een kledingstuk. Volgens Het Beste Naaiboek (pag. 290) zijn er drie soorten zomen: de omgeslagen zoom, de valse zoom en de apart aangezette zoom. Zie afb. 38.]

zoom: L 163, Q 2, 203; *zōm* K 353, Q 27, 30, 33, 35, 71, 78, 82, 83, 89, 113, 116, 117b, 118, 121, 121c, 179, 202, 204a, 207, 208, 278; *zōām* L 165, 250, P 219, Q 253; *zoām* Q 196, 203; *zōjm* L 217; *zōm* L 299, 385, P 188, Q 14, 86, 197; *zōm* Q 178; *zōwm* L 249, 267, 268, 269,

Afb. 38. omgeslagen zoom (boven), valse zoom (midden), en apart aangezette zoom (onder)

271, 288, 289, 290, 291, 295, 296, 297, 298, 298a, 299, 300, 317, 319, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 368, 371, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 387, 417, 420, 422, 425, 426, 427, 429, 431, 432, 433, 434a, Q 7, 9, 10, 11, 12, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 32, 32a, 72, 88, 95, 96a, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 162, 174, 188, 196, 198; *zow.m* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318b, 318e, Q 20; *zawm* L 289; *zōwm* L 210, 215a, P 57; *zōwm* Q 156, 187; *zum* K 360, L 314, 316; *zūm* L 245, 246, 246a, 248, 266; *zuwm* L 213, 312; *zuwəm* L 282; *zūm* L 355, 414; *zū.m* Q 2; *zyəm* K 358, L 265, 286, 353, P 47, 164; *zujəm* K 353; *zŷm* P 48, 171; *zŷəm* L 191, 271, 313, P 211; *zəm* P 176; *zəm* L 162, 164, 211, 216, 354, P 176; *zəm* L 416; *zəm* L 271, 416, 418, P 188; *zəm* L 215, Q 167; *zəm* P 47; *zəm* Q 284; *zəm* L 209; *zi-jəm* K 353; **boord**: Q 196; *brwot* Q 77; *buət* P 197; **omslag**: *ømslāx* P 186.

DE ZOOM AFTEKENEN

(N 62, 13a; N 62, 13b)

[Met krijt of een rokkenspuit de zoomlijn aftekenen op een te maken kledingstuk.]

aftekenen: L 312; *āftēkənə* Q 27; *aftejkənə* L 163; *āftejkənə* L 289, 425, Q 9, 16, 98, 99*; *afitəkənə* K 353, L 265; *āftisēxənə* Q 121c; *qftēkənən* Q 71; *qftēkənə* Q 83, 174; **aanteke-**
nen: *āntēkənə* Q 197; *āntējkənə* L 298a; **teke-**
nen: *tēkənə* Q 113; *tejkənə* L 317; **afmeten**:
āfmētə Q 7, 11; **afkrijten**: *āfkritə* Q 101; **af-**
zomen: *āfzŷjmən* L 312; **rondmaken**: *rontmōkə*
Q 162; *rontmāwkə* P 219; **gelijkmaken**: *gālēk-*
mōkə Q 86; **omspannen**: *ømspanə* P 188.

DE ZOOM AFSPELDEN

(N 62, 13b; N 62, 13a; MW)

[De zoom geheel met spelden bezetten.]

afspelden: *afspeldə* L 271; *āfspeldə* L 298a; *āfšpeldə* L 299; *afspelə* L 163, 265, P 47; *āfspelə*
L 289, 317; *āfspelən* L 282, 312; *qfspelən* Q 71;
omspelden: *ømspelə* L 414; **afspangen**: *āfspanə*
L 416, 425, Q 7, 9, 11, 16, 95; *āfspanə* Q 27, 98,
99*, 101, 113; *qfspanən* Q 82; **omspangen**:
ømspanə Q 197; **inspangen**: *ēnsapanə* Q 174; **af-**
spengelen: *qfspanələ* Q 162; **met spangen om-**
steken: *met španə ømsstēxə* Q 121c; **afspijten**: K
315; *afspjētə* P 47, 219; **omspannen**: *ømspanə*
Q 78; **afspannen**: *afspanə* P 188; **inspannen**:
enspanə Q 83; **gelijkspannen**: *gālēksapanə* Q 86;
driegen: *drigən* K 353.

OVERZOMEN

(Gi 1.IV, 32)

[Met een zoom overnaaien.]

overzomen: L 163, Q 2; *øvərzōmə* Q 101;
øvərzōmə L 329; *øvərzōjmə* L 271; **dobbelzo-**
men: *dobəlzōjmə* Q 95.

TEGENZOMEN, TEGENNAAIEN

(Gi 1.IV, 31)

[Tegen iets anders aan zomen.]

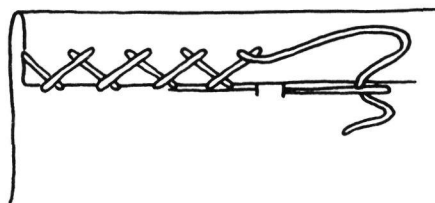
tegenzomen: L 163, Q 2; *tēgəzōjmə* L 271; *tē-*
gəzōwmə L 329, Q 100, 101; **vals zomen**: *vals*
zōjmə Q 95.

FLANELSTEEK

(N 62, 16a; N 59, 64; N 62, 15c)

[De flanelsteek is een soort kruissteek, meestal gebruikt voor het zomen, maar ook wel voor hechten en borduren. Zie ook het lemma KRUISSTEEK. Zie afb. 39.]

flanelsteek: L 312; *flanelstēk* L 289, 317, 364,
425, Q 7, 9; *flanelstēk* L 299, Q 32; *flanelstēk* L
265; *flanelstēk* Q 16; *flēnelstēk* Q 21.

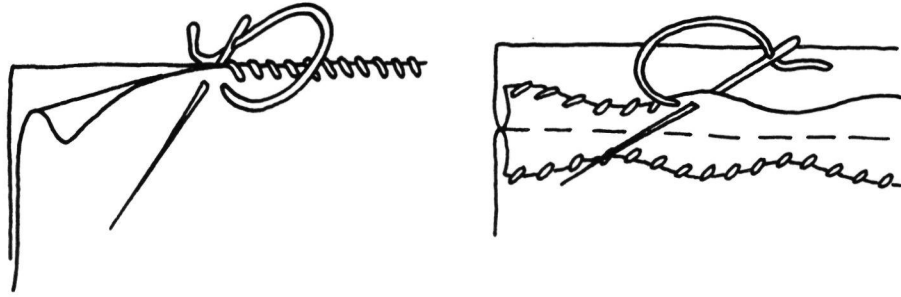
Afb. 39. flanelsteek

OVERHANDSEN, OMSLINGEREN

(N 59, 66; N 59, 65; N 59, 67; N 62, 15a; N 62,
15b; N 62, 15c; Gi 1.IV, 30)

[Overhandsen is bij elke steek de draad over de zoom toehalen, terwijl omslingeren het rafelen moet voorkomen. Voor overhandsen en omslingeren wordt wel dezelfde steek gebruikt, maar er zijn toch verschillen. Bij overhandsen is er sprake van twee lagen of twee stukken stof, bij omslingeren is er slechts sprake van één stuk stof; bij overhandsen is er sprake van het aan elkaar bevestigen van twee delen, bij omslingeren van beveiligen van de stofrand tegen uitrafelen. Beide begrippen zijn in dit lemma ondergebracht.]

overhands naaien: *qvarhants nējə* L 265; *qvar-*
hants nējə L 374, Q 100; *øvərhants nējə* L 271,
329, Q 101; *øvərhants nējə* Q 95; *øvərhants nējə*
L 271; *qvarhants nējə* L 381; *qvarhanjtis nējə* L
381; *øvərhəns nējə* L 368; *øvərhəntš nējə* Q 32;

Afb. 40. overhandse steek (links) en het omslingeren van een naad (rechts)

ðvārhenjts nēa Q 16; *iðvārants nēa* Q 83; *ðvār-
hānts niā* Q 88; *ðvārhan̄ts niāja* Q 9; *ðvārhan̄ts
nieja* Q 99*; *ðvārhan̄ts̄ nieja* L 425; *ȳvārhan̄ts
niā* Q 111*; *ðvārhan̄s niānā* Q 121c; **overhand-
sen:** *qvārhan̄tsā* L 163; *ðvārhan̄jsā* L 299; *ȳvār-
han̄tsā* L 317; *uvārhan̄tsā* L 289; **overwerpen:**
ðvārwerpā L 425, Q 197; *ðvārwerpā* Q 7, 9, 16,
101; *ðvārwerpā* Q 112; *ðvārwerpā* Q 15, 16,
32; *qvārwerpā* Q 121c; *ðvārwerpā* Q 253; *ðā-
vārwerpā* Q 198; *ȳvārwerpā* Q 111*; *ȳvār-
werpā* Q 200; **omwerpen:** *omwerpā* L 299,
330, 381, 428, Q 7; *omwerpā* L 299, Q 98;
ðmwerpā L 270, Q 113, 121c; *ðmwerpā* L 289;
ðmwērā L 265; *ðmwerpā* L 271; *ðmwērā* L
246; **overgooien:** *ðvārgujā* Q 7; **oversteken:** L
312, 416, Q 2; *ðvārstēka* K 353; *ðvārstēkan* L
282; *qvārstēkan* K 315; *qvārsti-jka* P 188;
ðvārstēka Q 9, 11, 95; *ðvārstēkan* Q 71; *ðvār-
stēka* Q 9; *ðvārstiāka* L 414; *jðvārstēka* Q 162;
qvārstēka P 219; *qvārstēka* P 47; *qvārsti-jāka*
Q 78; *ȳvārstiāka* Q 200; *ēvārstēka* P 52; *ēvār-
stēka* L 416; *evārstēkan* Q 82; *jēvārstēka* Q 86;
iēvārstēka L 364; *ivārstēka* L 417; *iðvārstēka* Q
83; **overstikken:** *ðvārstēka* Q 88; **omsteken:**
omstējka L 317; *omstēka* Q 27; *ðmstēka* L 163;
ðmstēkan L 312; *ðmstēka* Q 165; **besteken:** L
414; *bastiāka* K 361; **omslingeren:** L 298a; *om-
šleņarā* L 433, Q 21; *ðmsleņarā* L 265; *ðmsleņ-
arā* Q 99, 99*; **omtroggelen:** *omtrogāla* Q 197;
omnaaien: *omneja* L 368; **afnaaien:** *āfnēa* L
433; **aannaaien:** *ānneja* L 299; *qñni-jā* Q 198;
overnaaien: *ðvārnēa* Q 112; **omzomen:** *om-*

zōmā Q 98; *ðmzqjma* Q 11; *omzejmā* L364; **om-
zeulen:** *omzōlā* L 425; **afwerken:** *āfwerka* L
298a.

OVERHANDS

(N 59, 66; N 62, 15a; Gi 1.IV, 30)

[Gezegd van naaien over de hand met dichte ste-
ken.]

overhands: L 163; *ðvārhan̄tjš* L 428; *ðvārhen̄ts̄*
Q 16; *ȳvārhan̄ts* Q 113; *ovārhan̄ts* L 246; *ðvār-
han̄s* L 330.

OVERHANDSE STEEK

(N 62, 15a)

[Steeek gebruikt bij het overhandsen. Zie afb.
40.]

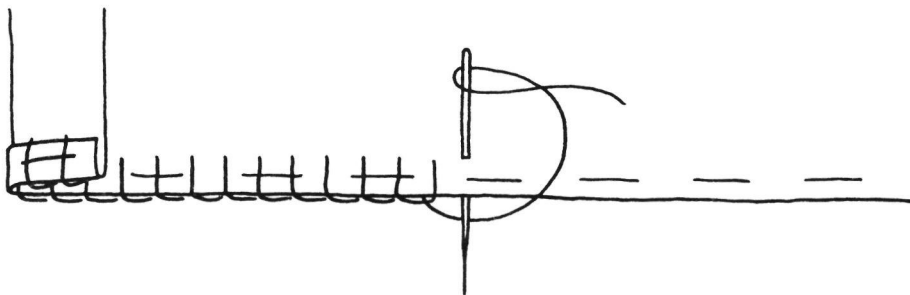
overhandse steek: *ðvārhan̄ksā štēk* L 270; *ðvār-
han̄tsā stēk* Q 11.

ZIGZAGSTEEK

(N 62, 16a)

[Stikken met de zigzagmachine. De zigzagsteek
kan op verschillende grootten worden ingesteld
en voor allerlei doeleinden worden toegepast:
voor het snel afwerken van naden, als borduur-
of opvulsteek en voor het maken van knoops-
gaten.]

zigzagsteek: L 312, P 219; **zigzag:** L 416.

Afb. 41. festonneersteek

Siernaaien, naaien ter afwerking

FESTONNEERSTEEK

(N 62, 16a)

[Naaisteek die wordt toegepast bij het omzomen en maken van randen. Zie afb. 41.]

festonsteek: *festonštēk* Q 101.

FESTONNEREN

(N 62, 15a)

[Borduurtechniek voor randversiering waarbij de stof van de ondergrond weggeknipt moet worden.]

festonneren: *festonērā* Q 101.

KNOOPSGATENSTEEK

(N 59, 63; N 62, 16a)

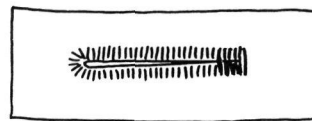
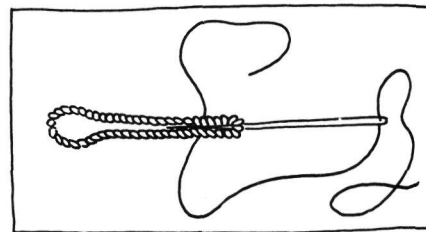
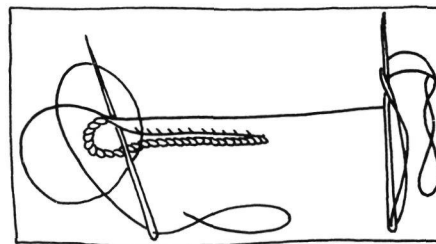
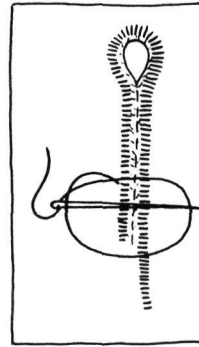
[Steek voor het maken van knoopsgaten. Men steekt de naald in achter het paskoord of de pasdraad, welke achter de kant van het knoopsgat wordt gelegd en met de linkerhand vastgehouden, en alvorens de naald weer uit te halen slingert men de draad van links naar rechts om de naald heen. Wanneer de draad wordt aangehaald, ontstaat daardoor op de kant van het knoopsgat een nopje. Deze nopjes moeten elkaar aanvullen en regelmatig opvolgen (Gerritse, pag. 47). Er zijn verder diverse soorten knoopsgatensteken. Zie afb. 42.]

knoopsgatensteek: L 416, Q 165; *knōwpsgātastēk* L 271, 381, 425, Q 7; *knōwpsgātāštēk* L 299, 433, Q 99; *knōwpsgātānštēk* L 298a; *knōpsgātastēk* Q 15; *knōpsgātāštēk* Q 32; *knōjpsgātastēk* Q 95; *knōps.gātānštēk* K 361; **knoopsgatsteek:** *knopsgatstēk* P 47; *knyps-gātāstēk* P 52; **knoopsgatersteek:** *knōpsgātārstēk* L 265; *knōjpsgātārstēk* L 364; *knōwps-gātārstēk* L 270, 330; *knōwpsgātārstēk* L 368; *knawpsgātārstēk* L 417; *knupsgātārstēk* L 246; **knoopslokersteek:** *knopslōkārstēk* Q 197; *knōpslōkārstēk* Q 88; *knōwpslōkārstēk* Q 112; *knōwpslōakārstēk* Q 16; *knōwpslōkārstēk* Q 16, 21; *knōwpslōkārštiak* Q 111*; *knopslūkārstiak* Q 200; *knōpslūkārštiak* Q 198; *knōpslōkārštīk* Q 27; **knoopsloksteek:** *knopslōkštīk* Q 253; **knooplokensteek:** *knōplōkštēk* Q 121c; **knoopskotersteek:** *knōpskūtārštīk* Q 32; *knuāps-kūtārštīk* Q 83; **knoopkotersteek:** *knopkūtārstīk* Q 71; **knoopsteek:** *knōwpstīk* L 428; **strop:** *strop* K 361, Q 3; *strep* Q 83; **overlegsteek:** Q 7.

KETTINGSTEEK

(N 62, 16a; N 62, 9)

[Een doorlopende serie van lusvormige steken die samen een ketting vormen. Deze wordt als

Afb. 42. knoopsgatensteken

siersteek gebruikt op kleding, huishoudgoed, lingerie en functioneel als garenlus (Het Beste Naaiboek, pag. 133).]

kettingsteek: Q 9; *ketejstēk* L 317; *ketejstēk* Q 9; *ketejstēk* Q 16; *ketejstēk* L 265; **kettingstreek:** *ketejstriak* Q 113; **kettelsteek:** *ketalstīk* Q 78; **ketensteek:** *kētānstīk* Q 82.

II.7

Onzichtbaar naaien (schuilnaaien)

ONZICHTBAAR NAAIEN

(N 59, 70; N 62, 15c; N 59, 59)

[Naaien zonder zichtbare naden.]

blind naaien: L 416; *blent neja* L 364, Q 95, 165; *blenjij neja* L 381; *blejnt nejan* Q 71; *blenjij nēja* L 265; *blenjij nēje* Q 21; *blenjij nēa* Q 16; *blenjij neja* L 428; *blenjij njeja* Q 15; *blent nēn* K 361; *blejnt niəja* Q 7; *blent nię* Q 101; *blēnt ni-ja* Q 200; *blent nieja* Q 99; *blent niəna* Q 253; **onzichtbaar naaien:** *ōnzexbār nēa* L 433; *ōnzexbār nieja* Q 99*; **blind stikken:** *blēnt stekā* L 246; *blenjij stekā* L 265; *blenjij štekā* L 299, 330; **blind steken:** *blent stēka* P 52; *blejnt stīka* Q 83; *bli.nt stīa.kā* K 361; **met de blinde steek lappen:** *meť dā blenā stīk lapā* Q 83; *meť dā blēnā stīk lapā* Q 83; **blind lappen:** *blejnt lapān* Q 71; **weren:** *wiəra* Q 83; **weren met engelse naad:** *wiəra meť eņālsā nuət* Q 83.

BLINDE STEEK

(N 62, 15c; N 59, 70)

[De tussen zoomtoeslag en kledingstuk gevormde zoomsteek, die zowel aan de goede als aan de verkeerde kant onzichtbaar is (Het Beste Naaiboek, pag. 496).]

blindsteek: Q 3; *blentstīk* Q 162; *blījtštiak* Q 198; *blejksītek* L 270; **blinde steek:** *bleja štek* Q 112, 197.

BLINDE NAAD

(N 59, 70)

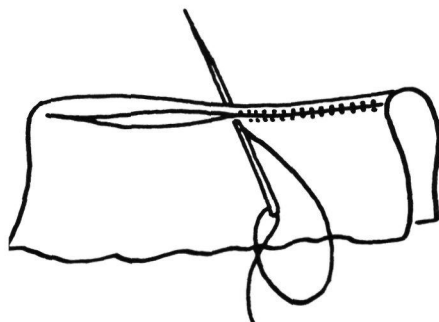
[Naad die men maakt bij het blind naaien.]

blinde naad: *blenja nōt* L 368; **engelse naad:** *eņālsā nōt* Q 27.

UITEREN

(N 59, 59; monogr.)

[Een naad aan de bovenzijde overnaaien, zodat hij onzichtbaar wordt. Zie afb. 43.]

Afb. 43. uiteren met de uitersteek

uiteren: *øjtara* L 271; *øtarən* Q 198; *øtara* Q 95, 112, 162; *utəra* Q 162; *ytəra* L 299; *etəra* Q 2.

STOPPEN

(N 59, 59; N 59, 70; monogr.)

[Naaien met de stopsteek. De stopsteek wordt gebruikt om twee open kanten zo onzichtbaar mogelijk met elkaar te verbinden.]

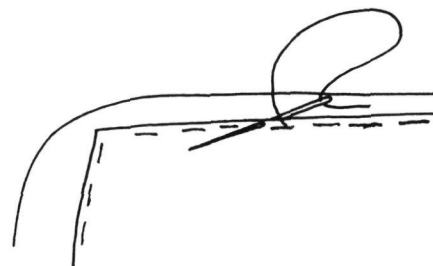
stoppen: Q 3; *stəpə* Q 83; *stəpə* P 219, Q 86; *štəpə* Q 121.

AANNAAIEN

(N 59, 61)

[Aannaaien met de aannaasteek. De aannaasteek is een onzichtbare steek, die gebruikt wordt bij het innaaien van de voering. De steek moet altijd in schuine richting, achter de draad, smal op de kant worden gestoken (Papenhuyzen III, pag. 15). Zie afb. 44.]

aannaaien: *anneja* L 368.

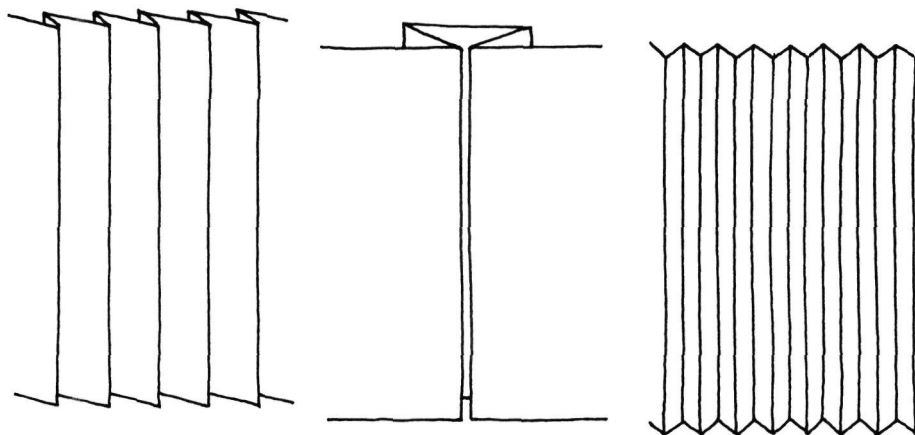
Afb. 44. aannaaien met de aannaasteek

Plooien, rimpelen (inclusief geplooide versierse-len)

PLOOIEN

(N 62, 12b; N 62, 12a; L A2, 379; MW; monogr.)

plooien: *pləja* L 163, Q 83; *pləjan* L 413; *plāja* Q 86, 162; *plōjan* Q 78; *plōwja* Q 27; *pləwə* Q 113, 121; *pləa* Q 16; *pləaja* Q 101; *pləāja* L 425; *pləjan* Q 71; *pluja* Q 95; *plūja* L 289, 298a, 317, Q 197; *pluaja* L 299; *plūaja* L 271; *plūwə* P 47; *plūjan* L 312; *plūja* L 416; **plooien leggen:** *pləja legā* L 265; *pləja ləgə* P 188; *pləja ləqə* Q 11; *pluaja ləgə* Q 7; *pluaja ləqə* Q 9; *pluwja ləgən* P 219; *plūjan ləgən* L 282; **in plooien leggen:** *en pluaja ləqə* Q 9; **plooien maken:** L 312; *pləwə māxə* Q 121c; *plaw māxə* Q 98; **vouwen:** *vēa* Q 174.

Afb. 45. platte plooi (links), stolpplooi (midden) en plisséplooi (rechts)

PLOOI

(N 62, 12c; N 62, 12b; L 40, 50; Gi 1.IV, 35; MW; monogr.)

[Elk van de rimpels of golfachtige vormen die in een weefsel ontstaan, wanneer zij op korte afstanden in tegengestelde richting omgeslagen worden. Zie voor diverse soorten plooiën afb. 45.]

plooi: Q 86; *plōj* K 278, 359, 360, 361, L 271, 282, 312, 316, 329, 352, 355, 357, 360, 414, P 50, 55, 56, 57, 119, 121, 184, 188, 193, Q 2, 3, 20, 78, 86, 152, 162, 174, 177, 179; *plōj* K 361, P 57, 117, 119, 171, 195, Q 9, 11, 71, 72, 77, 78, 82, 83, 84, 99*, 100, 156, 179a, 203; *plōj* L 163, 265, Q 83; *plōa* Q 16; *plōa* Q 101; *plōāj* L 425; *plaw* Q 98; *plōw* Q 113, 121, 121c; *plōw* Q 27; *plōwāj* K 353; *plōa* P 181; *plōe* P 120; *plōj* L 286, 421, P 50, Q 71; *plōjā* L 312; *plōj* L 286, P 174, Q 1; *plūjā* K 314; *plūj* K 357, 358, 359, L 312, 317, Q 88, 95, 172; *plūj* K 317a, L 282, 289, 298a, 313, 314, 316, 317, 357, 360, 362, 366, 368, 372, 415, 422, 423, P 117, 172, 176, 211, 212, 219, Q 2, 3, 5, 7, 8, 88, 95, 96c, 197; *plūjā* L 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 299, 318a, 318d, 318e, Q 7, 9, 10; *plūāj* L 271, 368, 417, 423, P 119; *pluwj* L 312, P 219; *pluwāj* K 353; *pluwej* P 211; *pluā* L 291; *plū* Q 71; *plūj* L 360; *plūj* L 364, 367, 415, 416; *plaj* Q 74; *plwaj* L 374; *plōjā* (mv.) P 188; *plōjā* (mv.) L 421; *plūwā* (mv.) P 47; **frons:** *frōws* Q 95; **vouw:** *vaw* L 314, 360, Q 259; *vā* L 352, 414, P 119, Q 3, 71.

STREPEN

(Gi 1.IV, 36)

[In naaiwerk ingeregen plooiën met een naald of speld inkrassen.]

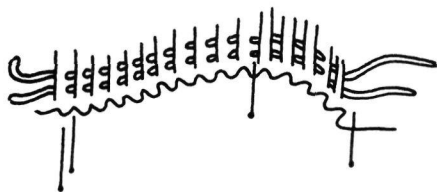
uitstrepen: Q 2; **inkratsen:** *enkratsā* L 329; **uitkratsen:** *ūtkratsā* L 374.

RIMPELEN, FRONSEN

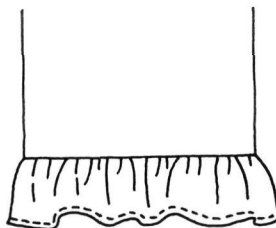
(N 59, 53; N 62, 12a; N 62, 30; Gi 1.IV, 34; MW; monogr.)

[Al plooiend rijgen. Rimpelen is het uitrekken van een hoeveelheid stof tot een vooraf bepaalde kortere lengte, langs één of meer stiklijnen, waarbij de ruimte wordt verdeeld in gelijke, soepele plooiën (Het Beste Naaiboek, pag. 178). Bij fronsen wordt de ruimte over een bredere afstand verdeeld dan bij rimpelen. Zie afb. 46.]

fronsen: L 282, Q 3, 82, 165; *fronsān* P 188, Q 71; *fronsā* K 361, L 364, 414, P 47, Q 7, 9, 78, 83, 87, 95, 162; *frōnsā* K 361; *frōnsā* K 353; *frōnsā* K 353, Q 95, 99, 174, 200; *frūnsā* Q 198; *frūnsān* L 416; *frōwsā* Q 95; *frūnsā* Q 112; **aanfronsen:** K 315; **fronselen:** *fronsāla* P 219, Q 101; *frōnsāla* L 318b; *frōnsāla* Q 88; *frōnsāla* L 368; *frōnsāla* L 271; **froezelen:** *fruzāla* L 271; **rimpelen:** *rempāla* K 353, L 265, Q 83, 86, 121, 197; *rēmpāla* L 163, 246; *rōmpāla* L 270, 289, 298a, 299, 330, 381, 425, 428, 433, Q 11, 15, 16, 21, 27, 32, 99*, 100, 101, 111*, 112, 121c, 203; *rōmpāla* Q 101; **inrimpelen:** *enrōmpāla* Q 113; **rimpeltjes maken:** *rōmpālkas māka* L 425; **rimpselen:** *rempāla* L 417; **rimmen:** *rōmā* L 291, 317, 318b, 329, 374; **ruimen:** *rōmā* Q 9; *rōjma* L 271; **ronselen:** *rōnsāla* Q 253; **inrijen:** *erejā* Q 121c; **plooiën:** L 213; **plooiën rijgen:**

Afb. 46. rimpelen met de rimpelsteek

plawjə rejgə Q 98; **plooien inrijgen:** *pləjə enrīgə* L 265; **plooien troggelen:** *plujə trogələ* Q 197; **plooien zetten:** *plujə zətə* Q 27; **plooitjes leggen:** *pljəkəs legə* P 47; *pləjkəs legə* L 265; **kleine plooien maken:** *klejn plujə məkən* L 312; **ophalen:** *ophələ* L 270; **inhalen:** *enhələ* L 299.

PLISSEREN

(N 62, 12d; N 62, 12a; N 62, 12b; Gi 1.IV, 34; MW)

[Zeer fijn plooien.]

plisseren: L 282, 312, P 219, Q 2, 11, 82; *plisərə* L 299, P 188, Q 9, 16, 27, 86, 95, 98, 99*, 101, 113, 121c, 174, 197; *plisəran* Q 71; *plasərə* L 425, Q 9; *pləsərə* L 289; *plisərə* Q 7; *plisərə* L 433; *plisejrə* L 317, P 47; *plisejərə* K 353; *plisierə* Q 162; *plisierə* Q 83; *plisierə* Q 78; **plooitjes maken:** *pləjkəs məkə* Q 99*; *pləjkəs məkə* Q 83; **uithakkelen:** *ūtəkələ* L 271; **schoon rimpelen:** *šjōn rōmpələ* Q 174; **hop-peltjes naaien:** *hōpəltjəs nēajən* L 282.

PLISSÉ

(N 62, 12d)

[Smalle plooitjes van gelijke breedte, als de vouwen van een waaier. De voorkant van de vouwen staat iets van het lichaam af, waardoor een uitwaaiend effect ontstaat (Het Beste Naaiboek, pag. 166).]

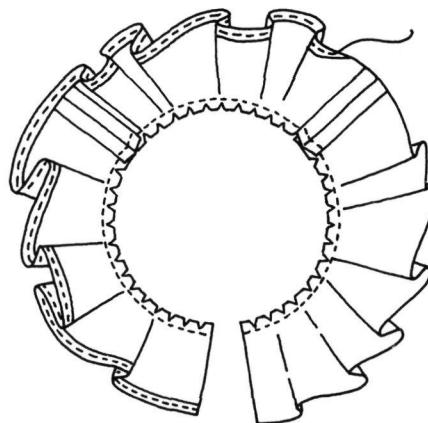
plissé: *plisə* L 298a; *plisə* L 163; **plooitjes:** *pləjkəs* L 298a; **fijne plooitjes:** *fejn pləjkəs* L 265; **fijne plieken:** *fjn plikə* L 416.

SMOKKEN

(N 62, 30)

[Het op decoratieve wijze vastzetten van ruimte. Daarbij worden stofplooitjes zo samen genaaid, dat bepaalde patronen ontstaan. De stof kan eerst worden gerimpeld, dan in plooitjes worden getrokken en vervolgens gesmukt of tijdens het smokken in plooitjes worden gelegd (Het Beste Naaiboek, pag. 102).]

smokken: *smokə* Q 11; *šmokə* L 299, Q 113; **smok maken:** L 312; **plooitjes trekken:** *pləjkəs trəkə* Q 174.

Afb. 47. recht ruche (boven), rond ruche (onder)

OPPOFFEN

(N 62, 29)

[Tot een pof opnemen.]

oppoffen: L 282, 312; *oppofə* L 265, 317, Q 7, 16; **poffen:** *pofə* Q 9, 11, 99*; *pofən* L 312; *pōfə* L 425; *pufə* L 298a, 299, Q 78, 83, 98, 162; *pufən* P 188, Q 71; **pof maken:** *puf məkə* Q 174; **oppoffen:** *oppufə* L 163, P 219, Q 197; *uppufə* K 353, P 47; *ōppufə* Q 113.

RUCHE

(N 62, 42a; MW; monogr.)

[Geplooid (kanten) oplegsel aan dameskleren of een geplooid gerimpelde of klokkend geknipte reep stof. Er zijn twee soorten ruches, rechte en ronde, die verschillend worden geknipt. Zie afb. 47.]

ruche: L 299, 312, P 219, Q 27; *ryš* L 289, Q 98, 121; *rjš* Q 95; *ruš* L 298a, Q 9, 113; *roš* L 425; *røš* K 353, Q 11; **ruchetje:** *ryškə* Q 101; *rjškə* L 265, 271; *ryšjə* Q 121; *ryšəkə* L 312; *røškə* L 425, Q 7, 16, 99; *rjškə* Q 197; **kant:** *kant* P 47; **geplooid kantje:** *gəplōjt kəntšə* Q 174; **kantstukje:** *kəntstøkskə* L 317; **frul:** *frøl* K 315; **frulletje:** *fryləkə* L 414; **gefronst kantje:**

gæfronst kentšə Q 174; **opleg:** *uplɛx* P 47; **mus-je:** *møskə* L 163; **feston:** *feston* Q 95.

JABOT

(N 62, 42b; MW)

[Geplooide strook aan de borst van een mans-overhemd of (kanten) plooisel door dames op het japonlijf gedragen.]

jabot: Q 95; *šabō* L 299.

VOLANT

(N 62, 42b; N 62, 42a; MW; monogr.)

[Een strook op een japon die maar aan één kant vastzit. Het volant-effect is een decoratieve afwerking waarbij gebruik wordt gemaakt van de rekbaarheid van de gebreide stof. Het klokkende effect wordt verkregen door de stof op te rekken tijdens het stikken (Het Beste Naaiboek, pag. 314). Zie afb. 48.]

volant: L 163, P 219, Q 86; *volan* L 317, P 188, Q 20, 121; *vəlan* L 271, 282, 312, Q 7, 9, 20, 78, 83, 95, 197; *valan* L 416, Q 113; *vwolan* Q 99*; *vlan* L 265, 271, 298a, 312, Q 9, 11, 71; *vəlan* L 289; *vōlān* K 353; **volantje:** *vələnskə* L 282, Q 82; *flenskə* Q 27; *vələnskə* L 271, Q 83, 174; *vlənskə* Q 101; **strook:** L 163; **sieropnaadsel:** *sēropnietsəl* L 425.

Afb. 48. klokvolant

Slordig, verkeerd naaien

SLORDIG, VERKEERD NAAIEN

(N 62, 25; MW)

slecht naaien: L 312; *slɛxt nɛjə* L 163; *šlɛx ni-jə* Q 197; **slordig naaien:** *šlordɛx niɛjə* Q 99*; **slonzig naaien:** *šlonzɛx nɛjə* L 298a; **lelijk naaien:** *liɛlɛk niɛjə* Q 99*; **vies naaien:** *vīs niɛjə* Q 99*; **voor evenveel naaien:** *vōr ɛvəvəl nɛjə* Q 98; *vōr ɛvəvəl niɛjə* Q 9; **niet perfect naaien:** *net pərɛk niənə* Q 121c; **zo maar wat naaien:** *zu mɛr wa nɛjən* L 312; **slecht afwerken:** L 312; **verkeerd snijden:** *vərkiərt sni-jə* Q 9; **broddelen:** Q 82; *brodələ* L 299, 425, P 219, Q 9, 11, 16, 83, 101; *bradələ* Q 162; **knoddelen:** *knodələ* Q 16; *knajələ* L 433; **verklommelen:** *vərklomələ* Q 174; **prutsen:** *prøtsə* Q 113; **frotten:** *frotə* L 265; **tornen:** *tōrzə* L 265; **brabbelen:** *brabələ* L

416; **verknœien:** *vərknōjə* Q 174; **ineenflan-sen:** *enɛjnɛflansə* L 271; **frotselen:** *frotsələ* L 414; **prossen:** *prošə* L 425, Q 27; **klossen:** *klosə* K 353; **uiteren:** *øtərə* Q 95.

SLORDIG, SLECHT NAAIWERK

(N 62, 25)

gebroddele: *gəbradəžəl* Q 7; **knœiwerk:** *knūjwɛrk* L 317; **voddewerk:** *vødəwɛrk* L 282.

MISLUKTE STEEK

(N 62, 16b)

[Steek met de naaimachine die niet gepakt is.]

overslagsteek: *øvərsłāxštɛk* L 298a; **overgesla-gen steek:** K 315; *uvərgəslāgə stɛk* L 289; **ge-sprongen steek:** *gəsprɔŋə stɛk* Q 9; **overslag:** *øvərsłāx* Q 7; *øvərsłāx* Q 99*; **losse steek:** *losə štɛk* Q 197; *losə stik* Q 83; **te losse steek:** *tə losə stɛk* L 265; **springstreek:** *šprɛŋstɛriək* Q 113; **overspringer:** *jøvərsprɛŋər* Q 174; **lus:** *lɔs* Q 11; *lɔš* Q 98; *lɔsə* (mv.) Q 101; **geluste steek:** *gəlɔsdə štɛk* Q 16; **strop:** *strɔp* L 425.

LOSSE NAAD

(N 62, 28; MW)

losse naad: *losə nət* L 271, 317, 425, 433, Q 16, 71, 95, 99*, 101; **losgelaten naad:** *losgələtə nɔ* L 265; *losgələtə nət* Q 7; **losgeganse naad:** *los-gəgəŋən nət* Q 197; **gespleten naad:** *gəšplɛtə nət* L 298a.

ONTNAAID

(N 62, 28)

[Losgelaten, gezegd van een naad.]

los: *los* L 282, 289, 299, 414, Q 11, 27, 113, 162; **losgesprongen:** *los-gəsprɔŋə* K 353; *los-gəsprɔŋə* K 353; **losgegangen:** *losgəgəŋə* Q 98; **overgeslagen:** *øvərgəslāgə* K 353; **uit de naad:** *yt də nət* L 163; *ūt -də nət* L 312.

Passen

PASKLAAR

(N 62, 8; MW)

[Gezegd van een kledingstuk wanneer het zo ver klaar is dat men het kan komen passen.]

pasklaar: K 315; *pasklɔr* Q 247; *pasklōr* L 163, 289, 298a, 299, 317, 416, 425, 433, Q 7, 9, 95, 98, 99*, 101; *pasklōər* Q 11; *pāsklōr* L 265; *pāsklōər* L 312; *pasklɛjər* K 353; *pasklɛjər* P 47; **pasvaardig:** *pasvɛrdɛx* Q 101, 197; *pasvɛədɛx* Q 113, 121c; **vaardig voor te passen:** *vīrəx vɪr*

II.7

tā pasə L 414; **vaardig voor te mikken:** *vjadəx ver tā mekə* Q 86; **mikkensvaardig:** *mekəsvjadəx* Q 78; *mekəsviərx* Q 83; **in de pas:** K 315, L 282, 425, Q 9, 16, 27, 174; *en ə pas* K 353; *en dā pāz* Q 71; **in de mik:** *en dā mek* Q 83, 162, 174; *ən dā mek* P 188; *en dā mek* P 219.

PASSEN

(N 59, 73; N 62, 8; L 48, 1; monogr.)

[Een kledingstuk passen om te zien of het goed zit en de juiste maat heeft.]

passen: L 416, Q 3, 165; *pasə* K 278, 353, 358, 359, 361, L 270, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 319, 329, 330, 360, 362, 363, 364, 367, 369, 372, 381, 414, 416, 417, 428, 433, P 45, 52, 119, Q 1, 2, 7, 16, 20, 21, 27, 32, 83, 88, 95, 99, 111*, 112, 121, 172, 198; *pasən* K 358, 360, L 286, 355, 356, 372, 414, 421, P 177a, Q 2, 7, 15; *pāsə* L 246, 265, P 56, Q 197, 200; *pāsən* L 314, Q 71; **aanpassen:** Q 3; *ānpasə* L 299; *āpasə* Q 121c; *āpāsə* Q 253; **aandoen:** *āndōən* Q 112; **mikken:** Q 3; *mekə* P 58, 186, Q 83; *mikə* Q 162, 175; *mekən* L 355, P 119, 176, 177a, 197 (oud), 212 (id.), 214 (id.), 224 (id.), Q 2, 3, 74, 78, 82, 152.

PAS

(N 59, 73)

[Het passen.]

pas: *pas* Q 95.

EERSTE PAS

(N 59, 76a)

[De eerste, ruwe pas waarvoor het colbert geheel in elkaar moet worden geregen zonder voering. Volgens de informant van K 361 is er maar één pas.]

eerste pas: Q 3; *ērštə pas* Q 112; *eerštə pas* Q 99; *eeštə pas* Q 21; *irstə pas* L 330, Q 95; *irstə pas* K 361, L 246, 299, 417, Q 88, 200; *iərstə pas* L 271; *īstə pas* L 368, Q 27; *īstə pās* P 52; *təstə pas* Q 7; *ištə pas* Q 121c, 198; *īštə pas* Q 111*; *ejstə pas* Q 83; *ejstə pas* L 433; *ēštə pas* Q 16; *ørstə pās* Q 197; *øštə pās* Q 253; *yrstə pās* L 265; *jøstə pas* Q 165; *jestə pas* Q 15; **eerste troggel:** L 416; **eerste mik:** *ejstə mek* Q 83; **witte pas:** *wetə pas* L 270, 428, Q 88; **ruwe pas:** *ryəwə pas* L 364; **rauwe pas:** *ruwə pas* L 381, Q 99, 112; **halve klaar:** *halvə klār* L 416.

TWEEDE PAS

(N 59, 76b)

tweede pas: L 433; *twedə pas* Q 15; *twedə pās* P 52; *twədə pās* L 265, Q 253; *twədə pas* Q 16;

twēdā pas Q 27; *twējđā pas* Q 83; *tswejdə pas* Q 121c; *twēđđā pas* L 246, 428; *twēedə pas* Q 21, 99; *twidə pas* K 361, L 299, Q 88, 165, 198, 200; *twidə pās* Q 71, 197; *twidjən pas* L 330; *twidə pas* L 417; *twidjə pas* L 368; *twiədā pas* L 271, Q 7, 111*; *twīədā pas* L 270, Q 112; *twiəd-jə pas* L 381; **tweede mik:** *twējđā mek* Q 83; **witte pas:** *wetə pas* Q 95; **verbeterde pas:** Q 3; **goede pas:** *gojə pas* L 364; het volgende woordtype is een werkwoordelijke uitdrukking: **tweede keer passen:** *twədə kiər pāsə* Q 253.

GOED PASSEN

(N 62, 26a; MW)

[Goed zitten of passen, gezegd van een kledingstuk.]

goed passen: K 315, L 414; *gut pasə* L 163; *gūt pasə* L 416; *gut pāsə* Q 71; *guwt pāsə* L 282; *gūt pāsən* L 312; *gu pāstə* L 265; *gōt pasə* L 298a, 299, 317, 425, Q 7, 9, 11, 16, 197; *gōwt pasə* L 433; **schoon passen:** *šawn pasə* Q 83; **juist passen:** *žys pasə* Q 174; **passen:** L 289; *pasə* P 47, Q 27; **goed zitten:** *gūt zetə* K 353; *gōt zetə* L 289, 299, Q 98, 99*, 101, 113; *jot setsə* Q 121c; **goed vallen:** *gōt valə* Q 95; **goed mikken:** *gut mekə* P 219, Q 86; *guwt mekə* P 188; **juist mikken:** *žys mekə* Q 174; **schoon mikken:** *šawn mekə* Q 83.

AFTEKENEN MET KRIJT

(N 59, 75; N 59, 74)

[In verband met het passen de kledingstukken aftekenen met krijt.]

aftekenen: Q 3, 165; *āftēkənə* Q 27; *āftejkənə* L 246, 271, 417, 428, 433, Q 7, 16, 88, 111*; *q̄ftejkənə* Q 95; *āftikənən* K 361; **tekenen:** *tejkənə* L 364; **aftekenen met krijt:** *āftejkənə met krīt* L 299, Q 15; *āftejkənə met krītə* Q 7; *q̄ftēkənə met krejt* Q 83; **bet krijt aftekenen:** *bə krējət āāftīkənə* P 52; *bə krejt q̄ftēkənən* Q 71; **met krijt tekenen:** *mēt krīt tēkənə* Q 197; *mēt krīt tejkənə* L 368; **tekenen bet krijt:** *tīkənə bə krēt* K 361; **tekenen met knijt:** *tēkənə mēt knīt* Q 253; **aantekenen:** *āntējkənə* Q 112; *q̄ntēkənə* Q 198; **vertekenen:** *vərtējkənə* L 270; **krijttekenen:** *krīttejkənə* Q 112; **afkrijten:** *afkretjə* L 265; *āfkrītə* L 381, Q 99; **krijten:** *krītə* Q 200; *krītə* Q 21, 32; **knijtschramen maken:** *knītšrəəm mākə* Q 121c; **corrigeren:** *q̄rīžērə* P 52.

Persen

PERSEN

(N 59, 77; monogr.)

[Het persen van de stof met een zwaar ijzer.]

persen: *pērsā* L 270, 271, 299, 330; *pērsān* L 428; *pērsā* Q 88; *pērsā* Q 95; *pērsā* Q 99; *pēsā* L 381; *pēsā* L 428; *pēsā* Q 16, 20, 21, 27, 111*; *pēsā* Q 15; *pēsā* Q 198; *pēsā* L 433; *pēsā* Q 112; *pejšā* Q 32; *piāsā* Q 83; *pa-rsā* L 246; *pā-sān* Q 71; *piāsā* Q 200; *porsā* K 361, L 265, 364, 368; *porsān* L 416; *pōrsā* K 361; *posā* Q 2; **opper-persen:** *oppāsā* Q 83; **strijken:** Q 3, 165; *strejkā* Q 83; *strēkākā* P 52; *strikā* L 265; *štrikā* Q 32, 197; *stri-jkā* L 417; *striākā* Q 7; *štrikā* L 270, 299, Q 27, 112, 253; **bügeln:** *bygāla* Q 121c; **stomen:** *stōmā* Q 83; **kringeltjes deruit persen:** *kreŋkalkās trōwt pērsā* Q 83.

DE HITTEGRAAD VASTSTELLEN

(N 59, 78)

[De hittegraad van het persijzer vaststellen door met een natte vinger te voelen of bijv. door op het ijzer te spugen.]

voelen: *vōlā* L 270, 271, 299, Q 15, 27, 88, 98, 99, 111*, 121c, 197, 200, 253; *vōlā* K 361, L 265, Q 165; *vīlā* Q 83; **ijzer voelen:** *īzār vōlā* L 381; **de hits voelen:** *dā hets vōlā* Q 21; **proberen:** Q 3; *prōbērā* L 417; **kissen met spij:** *kišā met spej* Q 95; **op het ijzer spijen:** *op at īzār spejā* Q 7; **klitsen:** *kletšā* L 428.

VOORKRIMPEN

(N 59, 81a)

[Het natmaken en weer droogpersen van de stof om te voorkomen dat deze later zal krimpen.]

krimpen: *krempā* L 265, 433; *krōmpā* L 270, 299, 381, Q 111*, 112; *krōmpā* L 246; *krejimpā* L 428; **inkrimpen:** *enkrōmpā* L 368; **voorkrimpen:** *vūrkrōmpā* Q 27; **stof krimpen:** *stof krōmpā* L 271; **hänsel krimpen:** *hēnzal krōmpā* L 271; **krimpvrij maken:** *krō.mpvvrē. mākā* K 361; **voorpersen:** *vōrpērsā* Q 95; **inpersen:** *enpersā* L 270; **voorstrijken:** *vōrstrejkā* K 361; **instrijken:** *enstri-jkā* L 417; *ejnstrejkā* Q 165; **afstrijken:** *āfstrikā* Q 200; **inbügeln in model:** *ebūjālā e model* Q 121c; **decatiseren:** Q 3; **dēkateziarā** Q 83; **decatieren:** *dēkatiarā* Q 83; **droog persen:** *driēx posā* L 364; **besprenkelen:** *bāspreŋkālā* Q 7; **sprenkelen:** *sprejŋkālā* Q 7; **bevochtigen:** *bāvuxtegā* Q 32; **stof natmaken:** *stōf nātīmākā* Q 197.

OPENPERSEN

(N 59, 186)

[De naden aan weerszijden platpersen of openpersen.]

de naden persen: *dā nēt pērsā* L 299; **opper-sen:** *oppērsā* L 330; **openpersen:** *ōpāpersā* L 271; *ōpāpērsā* Q 95; **platpersen:** *platpēsā* L 381; **gladpersen:** *glatpēsā* Q 15; **gladstrijken:** *glatstrikā* L 265; **platstrijken:** Q 165; *platstrej-kā* L 417; **openstrijken:** *ōpānstrikā* Q 88; **uit-strijken:** *ūtstrikā* Q 197; **plattmaken:** *plattmākā* Q 121c; **plattleggen:** *plattlēgā* Q 253; **op een niks laten uitlopen:** *op nā niks lwōtān ō.tlupā* K 361; **knikken:** *knekā* Q 111*.

INZEPEN

(N 59, 79; N 59, 186)

[Het gebruiken van zeep bij het gladmaken en openpersen van de naden. Volgens de informant van Q 198 wordt dit daar niet gedaan, omdat het stof dan tussen de naden blijft zitten.]

inzepen: Q 165; *īnzejpā* Q 88; *enzejpā* L 330, 417, 428, 433, Q 16, 95, 99, 112; *enzejpā* Q 32; *enzēpā* Q 83; *enzīpā* L 364; *ejnzīpā* P 52; *e.nzīpā* K 361; *ēzēpā* Q 197; *ezejpā* Q 21, 111*; *ezejpā* Q 200; **met sponsje inzepen:** *met sponskā en-zēpān* L 416; **met perszeep insmeren:** *met perszejp enšmērā* L 270; **zeep aan smeren:** *zejp ān smērā* L 271; *ziap a smērā* L 246; **zeep aan doen:** *zejp ān dōn* L 368; **openstrijken met zeep:** *uāpāstrejkā met zēp* Q 83; **insmeren met zeep:** *enšmērā met zejp* L 299; *ešmērā met zēf* Q 121c; **naden insmeren:** Q 3; **naden inpiezelen:** *nēt enpizālā* Q 99; **naden aanstrijken:** *nēt ānstrikā* L 381; **plakken:** *plēkā* Q 7.

AFGLANZEN

(N 59, 80a; N 59, 81a)

[Het wegnemen van de valse glans. Afglanzen is het verwijderen van glans op die plaatsen, welke te droog geperst zijn. Deze glans verwijdert men door het inbrengen van damp door middel van vochtige doeken en hete ijzers.]

afglanzen: *āfglanzān* Q 15; *afglanzā* L 246, 265; *āfglanzā* L 271, 299, 330, 368, 381, 433, Q 27, 88, 111*; *āfglānsā* Q 200; *āfflanzā* Q 121c; *āfglanzā* Q 95, 165; *āfglēnzā* Q 99; *āfglēnzān* L 428; **glanzen:** *glanzā* L 270; *glēnsā* Q 112; **af-lusteren:** *āflōstārān* Q 3; *āflōstārā* Q 7; *āflōstārā* Q 88; *āflōstārā* L 417; *āāflōstārā* P 52; **afblinken:** *āfblēnkā* Q 16; *āfblēnkā* Q 83; **de blink afpak-ken:** *dā blēnk āfpakā* L 364; **afdonzen:** *āfdonsā* L 330; **afnemen:** *āfnōmā* Q 21; **glans afnemen:** *glāns āfnēmā* Q 197; **de blink vortdoen:** *dā blēnk vurttūn* Q 83; *dā blēnk vurttūn* Q 83; *dā blēnk vurttūn* Q 83; **afpersen:** *āfpērsā* Q 198;

II.7

met natte doek strijken: L 416; **smetten:** *smetə* K 361; **slisteren:** *slisterən* K 361.

VALSE GLANS

(N 59, 80b)

[Valse glans, door persen ontstaan.]

blink: *bleŋk* L 364, 417, Q 3, 16, 32, 83, 88, 165; **het blinken:** *ət bleŋkə* Q 83; **valse glans:** *valsə glans* L 265, 330; *vālsə glāns* Q 198; *valšə glēns* Q 99; *valšə glēnž* L 428; **glans:** *glans* L 433, Q 7, 83; *glāns* Q 200; *glāns* K 361; **spekglans:** *špekglans* Q 27, 111*; **persglans:** *persglans* L 299; *pērsglans* L 381; *pērsglans* Q 95; **valse schijn:** *vēlsə šin* Q 15; **vale schijn:** *vālə šin* Q 21; **lust:** *lest* P 52.

DRESSEREN

(N 59, 81b; N 59, 81a)

[Het richten van panden en naden of het model-persen. Men geeft hierdoor aan verschillende onderdelen vóór het in elkaar zetten de vorm die deze voor een goede val of zit nodig hebben (Gerritse, pag. 53).]

dresseren: Q 3; *dresērə* L 299; *dresērə* L 271, 381, Q 27, 95, 99; *dresērən* L 428, Q 15; *dresērə* Q 198; *dresērə* Q 111*; *drēsējrə* L 433; **rekken:** *rekən* Q 71; *rekə* L 364, Q 32; *rekə* K 361, Q 7, 83, 88, 112; *rekən* Q 165; **uitrekken:** *qwtrekə* Q 83; *ūtrekə* Q 21; **uitzetten:** *qwtzetə* L 417, Q 83; *ūtzetə* L 270, 271; *ūtzetə* L 330; **zetten:** *zētə* L 246; **inpersen:** *enpersə* L 271; *enpēsə* Q 15; *enpēsə* Q 16; *epēsə* Q 21; *enpēsə* Q 99; *epārsə* L 246; *ejnpāsən* Q 71; **in vorm persen:** *en vōrm persə* L 270; *en vōrm persə* L 299; **uitdrijven:** *ūtdrīvə* Q 112; **modelpersen:** *modelporsə* L 265; **instrijken:** *ēnstrejəkə* Q 83; **cambreren:** *kambērə* P 52; **rechtmaken:** L 416; **naden opendoen:** *nōt qpadōn* Q 197; het volgende woordtype is een zelfstandig naamwoord: **dressuur:** *dresūr* L 368.

TERUGLOPEN

(N 59, 81c)

[Het teruglopen van de bij het dresseren ingeperste ruimte.]

teruglopen: *trəklōwpə* L 381, Q 99; *trəklawpə* Q 21; *trəkluapə* L 246; *tryklōwpə* L 270, 299; **inlopen:** *ejnlawpə* Q 165; **terugpersen:** *trykpersə* L 271; **oplopen:** *oplōapə* Q 112; **nog eens persen:** *nox əns pēsə* Q 198; **instrijken:** *ēstrika* Q 200; **krimpen:** *krēmpə* L 417, P 52; *krōmpə* Q 16, 27; **ineenkrimpen:** *enejnkrempə* L 364.

AFPERSEN

(N 59, 82)

[Het kledingstuk voor de laatste keer zoveel als nodig is persen.]

afpersen: Q 3; *āfpersə* L 271, 330, 428; *āfpērsə* Q 88; *afpersə* L 265, 270; *āfpersə* L 299; *āfpērsə* Q 95; *āfpērsə* Q 99; *āfpejršə* L 433; *āfpēsə* Q 15, 21, 111*; *āfpēāsə* Q 198; *āfpēsə* Q 112; *āfpēsə* L 428; *āfpārsə* L 246; *āfpōrsə* K 361; *āfpōrsə* L 364; **oppersen:** *oppēsə* Q 27; **afstrijken:** Q 3; *āfstriakə* Q 7; *āfstriakə* L 381; *āfstriakə* Q 16, 27; *āfstrejəkə* Q 83, 165; **opstrijken:** *opstriakə* Q 197; *opstriakə* Q 253; *opstrejəkə* Q 83; **afbügeln:** *āfbūjələ* Q 121c; **laatste keer strijken:** *lēste kīr stri-jkə* L 417.

Het binnenwerk (van het colbert) maken

BIJSNIJDEN

(N 59, 110)

[Het op maat snijden van de binnenvulling van een colbert.]

binnenwerk snijden: *benāwērək šni-jə* Q 198; *benāwērək šni-jə* Q 99; *benāwerk snājə* Q 83; *benāwerk šni-jə* Q 27; *benāwerk sni-jə* Q 15; *benāwerk sniə* Q 121c; **binnenwerk maken:** *benāwērək mākə* L 265; **bijsnijden:** *bēšnijə* L 270, Q 112; *bišni-jə* Q 111*; *bējsniə* L 271; **voering snijden:** *vōrenj snejə* Q 95; *vōjərenj snejə* P 52; *vūrenj snejə* K 361; **voerdoek snijden:** *vōrdōk šni-jə* Q 197; **het lijnen snijden:** Q 3; *ət linə šni-jə* L 299; **lennens snijden:** *lenəs snejə* L 246; **binnenvulling snijden:** *benāvōlenj snejə* Q 7; **snijden van het binnenste:** Q 165; **stijve doek snijden:** *stīf dōk sni-jə* L 368; **paardshaar snijden:** *pārshōr snejə* Q 88; **snijden:** L 416; *sni-jə* L 381, Q 200.

KUNSTMATIGE BORSTWELVING

(N 59, 111)

[De kunstmatige borstwelving waarvan elk van de voorpanden wordt voorzien, vaak met behulp van watten.]

ingewerkte borst: *engāwerkdə bors* L 299; **borstinwerking:** *borsenwēkenj* L 300; **borstverwerking:** *bōsvārwenj* Q 83; **borstbewerking:** *bōrsbāwenj* Q 88; **borstwenking:** *borstwenj* L 381; **overdreven borstwerk:** *ovādrēvə broswēk* Q 121c; **borstpartij:** *boršpartij* Q 99; *buāšpārtēj* Q 198; **queue:** *kuj* Q 16; **opvulling:** *opvōlenj* Q 112; **opvulsel:** *opvōlsəl* Q 16.

DE BORST IN HET LINNEN TREKKEN

(N 59, 113)

[Vóór het aaneenrijgen van het gedresseerde

pand en de vulling de borstswelving van beide delen door trekken op de juiste plaats brengen.] **de borst in het lijnen trekken:** *dā bors en at lina trēkə* L 299; **uittrekken:** *ūttrēkə* Q 197; *ūttrēkə* Q 111*.

BORST INWERKEN

(N 59, 111; N 59, 113)

[Elk van de voorpanden van het colbert van kunstmatige borstswelving voorzien. Dit gebeurt door het aanbrengen van voeringdelen, de binnenvulling, het maken van figuurnaden, suçons, in panden en vulling en het in vorm strijken, dresseren, van de panden (Papenhuyzen III, pag 22-29).]

borstpartij bewerken: *buāšpārtēj bāwērəkə* Q 198; **borst inwerken:** *bors enwērəkə* L 271; **borstpartij maken:** *boršparti mākə* Q 99; **grote borst maken:** *gruātā bōrst mākə* L 265; **welving optrekken:** L 416; **opvullen:** L 416; *opvōlta* L 368; *opvōlta* Q 3; **bijvullen:** *bēāvela* P 52; **innaaien:** *enniājə* Q 7; **inknippen:** *ejnknepə* P 52; **instrijken:** Q 165; *enstrikə* L 265; *enštrikə* Q 27; *īnstrikə* Q 88; **de borst instrijken:** K 361; **uitstrijken:** *ūtstrikə* L 381; **de borst persen:** *dā bors pēšə* Q 112; **de borst inpersen:** *dā bors epēšə* Q 111*; **inpersen:** *enpērsə* Q 95; **opwerken:** *opwērəkə* L 270; **persen:** *pēšə* Q 121c; **dresseren:** *drēsērə* Q 15, 121c; **modelleren:** Q 15.

BINNENVOERING INNAAIEN

(N 59, 118)

[Het innaaien van de binnenvoering.]

aannaaien: *ānneājə* L 299; *ānneājə* L 368; *ānneājə* L 246; *ānnēā* Q 83; *ā.nēn* K 361; *ānniā* Q 111*; *ēnniānə* Q 253; **voering aannaaien:** *vōreñ ānneājə* Q 99; **het voer aannaaien:** *at vōr āniānə* Q 121c; *at vūr ennēā* Q 83; **innaaien:** *enniājə* Q 7; *īnniā* Q 88; *ejnneājə* Q 165; **voering innaaien:** *vōreñ ennēājə* Q 15; *vūjāreñ ennēā* Q 83; *vōreñ ennēā* Q 16; *vōreñ enneājə* L 381; **het voer innaaien:** *at vōār ennēā* Q 112; **binnenvoering innaaien:** *benāvōreñ enneājə* L 330; *benāvōreñ enneājə* L 330; *bēnāvōreñ enneājə* L 417; *benāvūreñ enneājə* L 270; **voering vastnaaien:** L 416; *vōreñ vastneājə* L 364; **voering inzetten:** *vureñ enzētə* L 265; *vōreñ enzētə* L 271; **voer inzetten:** *vōr enzētə* Q 197; **inlappen:** *īnlapə* Q 88; **binnenvoering inlappen:** *bēnāvūreñ enlapə* Q 83.

PLASTRON

(N 59, 115)

[Een deel van de binnenvulling van het colbert, bestaande uit paardehaar en linnen of uit gewijnd paardehaar (Papenhuyzen III, pag. 22-

23). Volgens de informant van Q 197 verstaat men daar onder een plastron een stukje stof voor de hals bij een kleed met een wijd decolleté. In Belgisch Limburg is een plastron een das.]

plastron: *plastron* K 361, L 270, Q 16, 111*, 165; *plastrōñ* P 52.

PLAK

(N 59, 115)

[Een opvulsel achter de arm ofwel bestaand uit een stukje stoom (gaas dat sterk gepapt is, in katoen of rayon) waarop een half vel watten wordt genaaid of uit een stukje stof. De plak moet het beloop volgen van het armsgat en wordt op de rug langs het armsgat gelegd en onder de arm aan de vulling vastgemaakt (Papenhuyzen, pag. 81). De plak dient voor een mooie valling voor de arm.]

flank: *flāñk* L 270, 271, 330, 364, 368, 381, 433, Q 3, 15, 27, 99, 121c; *flāñk* L 246, Q 88, 95, 112; **flankje:** *flēñkskə* Q 198; **zijde:** *zi-j* Q 253; **armbezetsel:** *ēmbəzetsəl* Q 7; **belegsel:** *bələqsəl* L 270; **rugvuller:** *rēxvūlār* P 52; **schoudervulsel:** *sxōrvōlsəl* K 361; **schouderplaat:** *šōrplātə* (mv.) Q 3; *šōārplātə* (mv.) Q 83; **achterarmplastron:** *axtārērmplastron* Q 112; **achterarmwatten:** *axtārērmwātə* L 299; **achterarmstuk:** *āxtārērmstōk* L 265; **omhoogplaat (?)**: *ōmōplat* Q 83.

DE BINNENVULLING VASTNAAIEN

(N 59, 112)

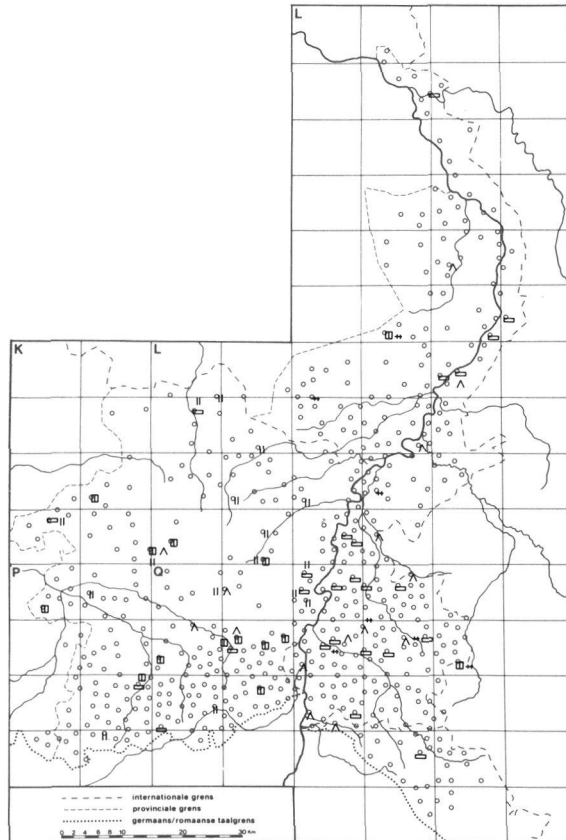
[De diverse delen van de binnenvulling aan elkaar naaien.]

binnenwerk steken: *bēnāwerk stēkə* Q 83; **binnenwerk maken:** *benāwerk mākə* L 368; **binnenwerk vastnaaien:** *bēnāwerk vāsñēā* Q 83; **binnenwerk aannaaien:** *bēnāwerk ānnēā* Q 83; **aannaaien:** *ānniājə* Q 7; **de plastron vaststeken:** *dā plastrō vāsstēkə* Q 83; **de plastron vastlappen:** *dā plastrō vastlapə* Q 83; **de plastron derop naaien:** *dār plastron drop nōnə* Q 121c; **plastron opsnijden:** *plastron opšneājə* L 330; **blind steken:** *blēnt stikə* Q 83; **stuk op het lijnen naaien:** *stōk op at lina neājə* L 299; **paardshaar steken:** *pērshōr stēkə* Q 88; **paardshaar opnaaien:** *pēšhōr opnēā* Q 112; **lijnen benaaien:** *lina bāneājə* L 270; **opnaaien:** *opni-jə* Q 200; **met strobbel steken:** *mēt strōbəl stikə* Q 83; **bourreren:** *burērə* Q 95; **pikeren:** L 416; *pikērə* L 265, 381, 428, 433, Q 27, 111*; *pikiērə* Q 165; *pākērə* Q 15; *pikērə* L 246; **lijnen pikeren:** *lina pikērə* L 271; **troggelen en dan pikeren:** *trōgə-lə en dān pikērə* Q 198; **vasttrochelen:** *vasttruqxələ* K 361.

II.7

SCHOUDERVULLING

- ▭ (-)vulling, (-)vulsel
- ▣ (-)kussen(tje)s
- ^ (-)watten
- ▨ (-)epauletten
- * (-)kap(pen)/kapje(s)

BIJWERKEN VAN HET PAARDEHAAR

(N 59, 185)

[Het paardehaar van de binnenvulling aan de kanten en uiteinden verwijderen of fatsoeneren.]

afsnijden: *āfsniā* Q 121c; *āfsni-jā* L 299; *āfsnā-jā* Q 83; **uitsnijden:** Q 165; **terugsnijden:** *trōxsneja* L 246; **wegsnijden:** *wēxsni-jā* Q 7; *wēxsneja* L 417; **terugscheren aan de kantjes:** *tryxxēra ān dā kentjas* L 271; **wegknippen:** *wēxknepa* Q 15; **paardsharen deruit trekken:** *pērshōr dārōtj trēkā* L 265; **haren trekken:** *hōra trēkā* Q 99; **uitrijten:** *ūtrītā* L 381, Q 197; **uittrekken:** *ūttrekā* Q 198; *ōwttrēkā* Q 83; **uitpluizen:** L 416; **paardshaar rondom vortdoen:** *peātshōr rondōm vutduā* Q 253; **afsnirken:** *āfsnirkā* L 428.

SCHOUDERVULLING (zie kaart)

(N 59, 99; N 62, 62)

[Opvulsel op de schouders van een kledingstuk, om de schouderlijn te accentueren en figuurfouten te corrigeren en om een mooie vulling van de mouwen te verkrijgen. Ze bestaat veelal uit

watjes, 2 of 3 voor een normale schouder tot 4 à 5 voor een hoge (Papenhuyzen III, pag. 26).]

schouder(v)ulling: *sxōwār(v)øleŋ* L 163; *sxōwār(v)øleŋ* L 271; *šōwār(v)øleŋ* L 270, Q 16; *šōwār(v)øleŋ* L 298a, Q 15; *šōwār(v)øleŋ* L 425, 428, Q 99, 99*, 111*, 197; *šōwār(v)øleŋ* Q 16; *šōār(v)øleŋ* Q 83; *šōārveleŋ* Q 83; *sxējāvār(v)øleŋ* K 353; **schouder(v)ulsel:** *šōwār(v)ølsāl* Q 7; *šōwār(v)ølsāl* Q 253; *šōār(v)ølsāl* Q 83; **vulling:** *vøleŋ* L 299, Q 9, 21, 197; *vøleŋ* P 188, Q 27, 101; **schouder(t)jes:** *skōrkās* P 219; *šōār(k)ās* Q 83; **schouder(k)ussens:** *sxōrkōsās* L 414; *šōwār(k)ōsās* Q 121c; **schouder(k)ussentjes:** *šōwār(k)ōskās* L 265; *šōrkēskās* Q 82; *šōār(k)ēskās* Q 83; **kussens:** K 315; *kōsās* K 361; **kussentjes:** *kōsākās* P 47, Q 78, 174; *kōskās* Q 88; *kēskās* L 417; *kōsākā* (enk.) P 188; *kēsākā* (enk.) Q 86; **schouderwatten:** *sxōwār(w)atā* L 246; *šōwār(w)atā* L 299, 330, Q 27, 32, 95, 98, 99, 200; *šōār(w)at* (enk.) Q 83; *šōr(w)at* (enk.) Q 71; *šōwār(w)at* (enk.) Q 112; **wattenvulling:** L 312; **kopwatten:** *kōp(w)atā* L 299, Q 198; **watten:** *watā* L 433; *wat* (enk.) K 361, Q 71; **watvulling:** *wat(v)øleŋ* Q 113; **epauletten:** P 219, Q 3, 11; *epōletā* Q 7, 9; *epāletā* Q 162; *epōletān* L 282, 312;

ēpōletā L 416; *ēpaletā* L 417; *poletā* L 368, Q 9; *pāletā* L 317; *pōletān* L 416; *pāleʹā* K 353; *polet* (enk.) K 361; *pālet* (enk.) Q 7; **schouderrepau-letten:** *šōwārpāletā* L 364; *sxōrpōlet* (enk.) P 52; **schouderkapjes:** *šōwārkepkās* L 381; *sxōwerkepkā* (enk.) L 289; *šōwārkepkā* (enk.) L 265; **schouderkappen:** *šōwārkapā* Q 99*; **kapjes:** *kepkās* Q 98; *kepjā* (enk.) Q 121c; **mouw-kappen:** *mōwkep* Q 113; **kappen:** *kapā* Q 98.

AFDUNNEN

(N 59, 117a)

[Bewerking van de watten voor de schouder, waarbij de dikte van de watten naar de kant toe wordt vermindert.]

uitdunnen: *ūtdōnā* L 270, 299, 330, 428, Q 15, 27, 88, 95, 111*, 198, 253; **afdudden:** Q 165; *āfdōnā* L 271, 381, 433, Q 16; **afpluizen:** *afplōzā* L 265; **uitpluizen:** Q 3; *ōātplōzā* P 52; *ūtplīzā* L 381, Q 121c; *ūtplīzā* L 364; *ōwtplozā* Q 83; **uitplussen:** *ōātplōsā* K 361; **uitplukken:** L 416; *ūtplōkā* L 368; *ūtlekā* Q 7; **uittrekken:** Q 3; **wat uittrekken:** K 361; **uitrafelen:** *ōwtrāfālā* Q 83; **uitsnijden:** Q 165; **watten dun maken:** *watā dōn mākā* Q 197; **uitrumse-len:** *ūtrōmpsalā* L 368.

WEGSNIJDEN

(N 59, 117b)

[Wegsnijden van de naadinleg, kanten afdunnen.]

afdudden: *āfdōnā* L 265; *āfdōnā* L 428, Q 27, 121c; *ōfdōnā* Q 83; **kant(en) afdunnen:** L 416; *kanijā āfdōnā* L 381, 433; *kantā āfdōnā* Q 15, 99; *kanijā āfdōnā* L 330; *keņt āfdōnā* Q 111*; **kant verdunnen:** *kant vārdōnā* L 364; **uitdunnen:** Q 165; *ūtdōnā* Q 16; **kantjes afdunnen:** *keņtjās āfdōnā* L 271; **de inleg vortsnijden:** *dān ēnlēx vurtsnājā* Q 83; **de inleg wegsnijden:** *dā inlēx wexsnī-jā* Q 198; *dān inlēx wexsneja* Q 88; **de inleg afsnijden:** *dān ēnlēx ōfsnājā* Q 83; **afsnijden:** *āfsneja* Q 7; **het bezetsel vortsnijden:** *ēt bāzetsāl vurtsnājā* Q 83; **de naad vortsnijden:** *dā nuāt vurtsnājā* Q 83; **kanten bijsnijden:** *kanijā bišni-jā* L 299; **aftrappen:** Q 3.

Het beleg aanbrengen

BELEG

(N 59, 114a; N 62, 32; Gi 1.IV, 33; MW)

[Stuk stof waarmee sommige delen van een kledingstuk ter versterking belegd worden of het stofdeel dat gebruikt wordt om de rafelkanten van een kledingstuk af te werken op plaatsen als de hals, het armsgat en sluitingen voor en achter.

Er worden drie categorieën beleg onderscheiden: beleg op vorm, aangeknipt beleg, dat in wezen een soort beleg op vorm is, en schuingeknipt beleg (Het Beste Naaiboek, pag. 192). Een beleg op vorm bestaat meestal uit verschillende stukken die geknipt worden in de vorm van het deel dat ermee wordt afgewerkt. De afzonderlijke stukken worden aan elkaar genaaid, zodat ze een compleet belegstuk vormen dat langs de rafelkant wordt genaaid. Een aangeknipt beleg is een verlengstuk van het kledingstuk. Een schuin beleg is een smalle bies van schuingeknipte dunne stof die in de vorm kan worden gestreken voor het af te werken deel (Het Beste Naaiboek, pag. 192).]

bezetsel: *bāzetsāl* K 361, L 299, 368, 416, P 52, Q 3, 7, 83, 88, 95, 165, 197; *bāzetsāl* K 361, L 364, Q 71; *bāzetsāl* L 330, 381; *bāzetsāl* L 246; *bāzitsāl* Q 198; **bezets:** *bāzets* Q 27, 121c; *bāzets* Q 200; **belegsel:** *bālēxsāl* L 163, 265, 271, 317, P 188, Q 83, 174; *bāleksāl* Q 15, 99*; *bāleksāl* L 425; *bāleksāl* Q 95; *bālēqsāl* Q 7, 9, 11, 16, 111*, 112; **beleg:** *bālex* L 312, 414, Q 82; *bālēx* L 265, 299, 433, P 219; *bālex* Q 32; *bālēk* L 428; *bālek* Q 32, 98; *bālēq* Q 21, 101; *bālek* L 298a, 330; **belegstuk:** *bālexstōk* L 163; *bālexstōk* Q 174; *bālēqstōk* L 299; *bālexstēk* Q 86; **tegenbeleg:** *tīgābālēq* L 289; **tegenstuk:** *tēgāgāstōk* Q 113; **versterkingsstukje:** *vāršterkeņšstōkkskā* Q 99; **versterking:** *vāršterkunj* Q 121c; **dubbel stuk:** *dōbāl stōk* Q 197; **binnenwerk:** *benāwerk* L 270; **lap:** *lap* P 47; **couvert:** Q 198; **stijfdoek:** *stejfdok* P 188; *stejfdok* L 414; *stijfdok* Q 9; *stijfdok* L 417; *stajfdok* Q 162; **stijfliijnen:** *stijflinā* Q 16; **pasement:** L 282; *pasement* L 416, Q 83, 95; *pasment* K 353.

BELEG OPZETTEN

(Gi 1.IV, 33)

[Beleg op omslagen of omgeregten kanten bevestigen.]

beleggen: *bālēgā* Q 101; *bālēqā* L 374; **stuk derop zetten:** *stōk darop zetā* Q 100.

AANGESNEDEN BELEG

(N 59, 114b)

[Aangeknipt belegsel. Zie ook de toelichting bij het lemma BELEG.]

aangesneden belegsel: Q 165; *āngāsneja bāleksāl* Q 15; *āngāsneja bālēxsāl* L 271; *ēngāsneja bālēxsāl* L 265; *āngāsneja bālēqsāl* L 270; **aangesneden beleg:** L 416; *āngāsneja bālex* L 299; *āngāsneja bālēk* L 428; *āngāsneja bālēq* Q 21; **belegsel in één stuk:** *bālēqsāl in ej stōk* Q 111*; **smal beleg:** *šmāl bālēq* Q 112; **aangesneden bezetsel:** *āngāsneja bāzetsāl* L 330; *ōngāsniā bāzetsāl* Q 83; *āngāsniā bāzetsāl* Q 7; *āngāsnejt bāzetsāl* L 246; **aangesneden bezets:** *āgāsneja*

II.7

bæzets Q 27; *ājāsneja bæzets* Q 121c; **aangelegd bezetsel:** *āngalax bæzetsal* L 368; **bezetsel van één stuk:** *bæzetsal van ejn stōk* Q 88; **deraan gesneden voorkant:** *dāren gāsneja vorkant* L 265; **aangesneden kant:** *āngāsneja kanjij* L 381.

Onderdelen van in bewerking zijnde kledingstukken

Algemeen

GEER

(N 62, 11a; L 1a-m; L 23, 71; Gi 1.IV, 17; S 10; monogr.)

[Een naar boven spits uitlopende lap of strook waarmee men een kledingstuk van onderen ver-wijdt.]

geer: Q 7; *gēr* L 163, 164, 289, 299, 316, 323, 327, 329, 331, 333, 379, 380, 381, 382, 385, 429, 434a, P 119, Q 20, 32, 33, 72, 74, 77, 78, 80, 89, 93, 98, 158, 162, 167, 168, 173, 174, 183; *geār* Q 16; *geār* L 378, Q 9; *gejār* P 195, Q 83, 89; *gejār* Q 78, 82, 111; *ger* Q 9, 74; *gēr* L 320, 426, 431, Q 9, 174; *gejr* L 216, Q 101; *gējr* L 165, 209, 210, 215a, 217, 269, 325, 330, Q 99, 110; *gēār* L 244b, 432, P 120, Q 32a; *gir* L 271, 289, 312, 321, Q 71, 284; *gīr* K 315, 318, 357, L 191, 213, 246a, 248, 265, 268, 271, 282, 296, 298a, 299, 312, 313, 314, 315, 317, 352, 355, 360, 366, 368, 370, 416, 418, 419, 420, P 46, 48, 50, 51, 54, 55, 57, 117, 171, 176, 218, 219, Q 1, 2, 3, 27, 71, 88, 95, 96a, 99*, 104a, 113, 116, 118, 156, 172, 188, 196, 202, 204a, 208; *giār* K 314, 353, 359, L 215, 246, 249, 267, 288, 290, 291, 295, 297, 298, 300, 312, 314, 328, 368, 371, 372, 377, 387, 422, 424, 425, 427, P 58, 119, 176, 179, 197, 211, Q 1, 9, 10, 12, 16, 22, 27, 30, 74, 83, 97, 101, 103, 117b, 172, 196, 198, 284; *gīār* L 250, 286, Q 2; *gi-jār* K 353, P 118; *giēr* L 425; *giir* Q 72; *gijār* Q 11; *jiār* Q 121c; **geertje:** *gērka* Q 102; *gīrka* L 282, 423, Q 4; **spie/spij:** *spi* L 312, P 176; *spī* Q 83; *spīj* L 360; *spej* L 414; **lap:** *lap* K 358, L 367, 419, Q 94, 168a; **ploo:** Q 154; *plūj* K 315, L 312; *plūj* L 416; **baan:** *bān* L 420, Q 100; *bōn* Q 86; **uitschuining:** K 315; **volantje:** *valenjskə* K 278; **refel:** *rejjal* L 319; **opnaaisel:** *opnetjsal* L 356; **godet:** *godet* K 315; *gode* Q 86; *godē* L 416; **stukje:** *stōkskə* P 188; **schaar:** *šēr* Q 180; **schaard:** *sxērt* P 47.

GEREN

(N 59, 187; N 62, 11b; N 62, 11a; S 10)
[Stof schuin laten uitlopen of spits uitlopende

stroken aanbrengen om het kledingstuk ruimer te maken.]

geren: *gērā* L 163, 165, 215a, 246, 299, 323, 325, 327, 329, 331, 382, 385, 428, 429, 433, 434a, Q 7, 15, 20, 21, 32, 33, 86, 95; *gērā* L 320, 426, 431, Q 16, 32, 35, 174; *gejārā* Q 78; *geārā* L 378, Q 9, 32a; *gēārā* L 244b, 432; *gejrā* L 216, 330, Q 101; *gējrā* L 209, 210, 217, 269, Q 99, 110; *girā* L 289, 321; *gīrā* L 191, 213, 215, 246a, 248, 265, 267, 268, 271, 290, 291, 296, 298a, 299, 317, 330, P 47, 219, Q 2, 27, 95, 96a, 99*, 104a, 112, 113, 116, 118, 165, 196, 198, 202, 204a, 208; *gīrān* L 282, 312, Q 71; *giārā* L 215, 246, 249, 288, 291, 297, 298, 300, 328, 377, 381, 387, 425, 427, Q 16, 22, 30, 83, 97, 99, 101, 103, 111*, 117b, 198; *gi-jārā* K 353, L 368; *gīārā* L 250, 265; *giērā* L 425, Q 101; *gijārā* Q 11; *jīrā* Q 121c; **uitgeren:** L 416; *ūtgērā* L 289; **geer inzetten:** *geār enzētā* Q 16; *gēr enzētā* Q 98, 162; *giār enzētā* Q 83; **geertje derin zetten:** *gērka dren zētā* Q 101; **stukje inzetten:** *stōkskə ejnzētā* P 188; **spieën:** *spi-jān* L 312; *spejā* L 414; **op een spij laten uitlopen:** *op ən spej lwōtān q̄.tlupā* K 361; **spie dertussen zetten:** *spi tārtesā zētā* Q 83; **godet maken:** *godēt māka* Q 7; **godet knippen:** L 416; **gelfs laten gaan:** *gelfs lōtā gūn* L 417; **gelfs snijden:** *gelfs sni-jā* L 364; **gelfs bijeen laten lopen:** *gelfs biē lōtā lōpā* Q 83; **schuins trekken:** *šjyns trēkə* Q 197.

OMSLAG

(N 62, 34e; MW)

[Omslag in het algemeen. Boord of rand, door-gaans van verschillende stof of kleur, of met borduurwerk voorzien, welke aan de hals, de mouwen enz. van kledingstukken bevestigd is en bestemd is om omgeslagen of omgevouwen te worden.]

omslag: Q 95; *omslāx* L 317; *omšlāx* L 298a, 299, 425, Q 16, 27, 98; *omslax* K 353, L 163, 265, P 47; *omslāx* L 282, 289, 312, 414, Q 9; *omšlāx* Q 99*, 113, 197; *omšlāx* Q 121; *omslōx* Q 71, 82; *omslōx* P 188; *emslōx* Q 83; **om-boordsel:** *ombjōtsal* Q 174; **zoom:** *zījām* P 47; **parament:** *paraman* Q 11; *parmā* P 219; *parmō* K 353, Q 162; *parmō* K 353.

Kraag van colbert of japon

KRAAG

(N 62, 31c; MW; monogr.)

[Deel van een kledingstuk. De omgevouwen of opstaande rand langs de halsopening van een jas, japon, overhemd enz.]

kraag: L 163, 298a, 312, 317; *krāx* L 271, 282, 289, 299, 416, 425, 433, Q 7, 9, 11, 16, 27, 98,

99*, 101, 113, 121, 121c, 197; *krōx* K 353, L 414, Q 71, 82, 83, 86, 162, 174; *krōx* Q 78; **kraagje**: *krēxskā* L 163, Q 101; **kol**: *kōl* P 47, 219, Q 7, 9, 83, 162; *kol* P 188.

STAANDE KRAAG

(N 59, 123a)

[Opstaande kraag zonder omvallend deel.]

staande kraag: *stōndjā krāx* L 368; **opstaande kraag**: *opstōndā krāx* Q 16.

BOVENKRAAG

(N 59, 121a)

[Het buitenste of bovenste gedeelte van de kraag dat in het zicht komt.]

bovenkraag: L 416, Q 3, 7, 165; *bōvākrāx* L 368, Q 95, 99, 112; *bōvākrāx* L 246, 270, 271, 299, 330, 381, 433, Q 15, 16, 21, 27, 32, 111*, 197; *bōvākrōx* Q 88; *būvākrāx* L 417, Q 200; *buāvākrōx* Q 83; *buāvākrōx* Q 198; *bōvākrāx* P 52; *bīvākrāx* L 364; **buitenkraag**: *bōtjākrāx* L 265; *būsākrāx* Q 121c; *būtākrāx* L 428; **overkraag**: *ōvārkrāx* Q 253; **bovenkol**: *buāvākōl* Q 83; **kraag**: *krā.x* K 361; *krōx* Q 71; **kol**: *kōl* K 361, L 414; **revers**: *rāvēr* L 414.

ONDERKRAAG

(N 59, 121b)

[Het onderste gedeelte van de kraag dat niet in het zicht komt. Het materiaal voor de onderkraag is doorgaans dunne maar dichtgeweven stof. Traditioneel wordt hiervoor kleermakersvilt gebruikt (Het Beste Naaiboek, pag. 389).]

onderkraag: L 416, Q 165; *ōndārkrāx* L 246, Q 95, 99, 197, 200; *ōndārkrāx* L 271, P 52, Q 253; *ōndārkrāx* L 265; *ōndārkrōx* Q 83, 88; *onārkrāx* L 364, 417; *uñdārkrōx* Q 198; *onārkrāx* L 270, 299, 330, 368, 381, 428, 433, Q 7, 15, 16, 21, 27, 32, 111*, 112, 121c; **onderkol**: Q 3, 83; *onārōl* K 361; **voet**: *vū.t* K 361; **revers**: *rāvēr* Q 71.

BREUKLIJN

(N 59, 123c)

[De lijn waarlangs een omvallende kraag dubbel valt.]

breuk: *brōk* L 299, 330, 417, 433, Q 7, 27, 95, 165; *brōk* L 381; *brōk* Q 198; **brok**: *brox* Q 121c; **reversbreuk**: *rāvērbrōk* Q 88; **breuklijn**: *brēklājn* Q 83.

STAANDER

(N 59, 123a)

[Het rechtopstaande deel van een omvallende kraag.]

staander: L 416; *standār* L 246; *stōndār* L 265; *štōndār* L 299, Q 7; *stōndār* L 271, 428; *stōndār* L 433, Q 15, 200; *štōndār* L 270, Q 21, 95, 99, 198; *stuāndār* P 52; *štēndār* Q 27; **kraagstaander**: *krāxstōndār* L 381; *krāxštōndār* Q 112; **staansel**: *štōnsəl* L 330; **voet**: K 361, Q 165; *vūt* Q 83; *vōt* Q 88, 11*; **nek**: *nek* L 364.

LEGGER

(N 59, 123b)

[Het liggend deel van een omvallende kraag.]

legger: *lēgār* L 428, Q 99; *lēgār* L 270; **ligger**: *lēgār* L 368; **kraaglegger**: *krāxlēgār* Q 112; **omslag**: *omslāx* L 364; **kraagomslag**: *krāxomslāx* Q 111*; **blad**: *blāt* L 246, 271; **achterkraag**: *aāxtārkrāx* P 52; **platte kraag**: *platā krāx* L 330, Q 16, 121c; **plat stuk**: *plat štōk* Q 253; **breuk van de kraag**: *bryāk van dā krōx* Q 198; **overkraag**: *īvārkrāq* L 417; **opener**: *ōpānār* P 52; **omval**: Q 3; **liggende kraag**: *lēgāndā krāx* Q 21.

SPIEGEL

(N 59, 122a)

[De naad tussen kraag en revers, waar de kraag aan de revers wordt gehecht.]

spiegel: Q 71, 165, 200; *spīgəl* Q 3, 7, 95; *spīgəl* L 265, P 52, Q 88; *špīgəl* Q 83; *spēgəl* L 246, 271, 368, 381, 428, Q 15; *špēgəl* L 270, 299, 330, Q 21, 27, 99, 111*; *špejgəl* L 433; *špejəl* Q 121c; **kraagspiegel**: *krāxšpēgəl* Q 112; *krōxšpīgəl* Q 198; **overslag**: *ōvārslāx* Q 16; **revershaak**: *rāvērhhōk* Q 88; **krang**: *krān* Q 88.

KRAAGPUNT

(N 59, 122b)

[Het spits toelopende uiterste deel van de legger van de kraag aan de schouderzijden, haaks op de revers.]

kragepunt: *krāgəpōnt* L 265, 299; **punt**: *pōnt* L 364, Q 83; *pōnīj* Q 21; *pent* L 417; **punt van de kol**: *pōnt van dā kōl* Q 83; **puntrevers**: *pōntrāvēr* Q 99; **spits**: *spets* L 368; *špetsə* (mv.) Q 253; **tip**: *tōpə* (mv.) L 414; *tebə* (mv.) Q 83; **haak**: Q 165; *hōk* L 246, 271, 428, 433, Q 7, 27, 95, 111*, 198; *hōk* L 330, Q 15; *huək* Q 83; *uək* Q 83; **kraaghaak**: *krāxhōk* L 381; **revershaak**: *rāvērhhōk* Q 88; **haakse ecke**: *hoaksə ek* Q 121c; **kraagbreedte**: *krāxbrītə* P 52; **krang**: *krān* Q 88.

REVERS

(N 59, 124; N 62, 31d; MW)

[De omslag van de kraag op de borst.]

revers: K 361, L 163, 289, 298a, 299, 312, 317, 414, 416, Q 3, 11, 16, 27, 86; *rāvēr* Q 162;

II.7

ravejars K 353; *ravējrs* L 433; *ravērs* L 246, 271, 381, 416, Q 7, 15, 16, 27, 83, 95, 111*, 121c, 174; *ravēr* K 361, L 265, 282, 299, 330, 368, 414, 417, 418, P 52, 219, Q 7, 9, 21, 71, 83, 88, 98, 99, 99*, 101, 113, 197, 198, 253; *ravēr* L 364, 425; *ravēr* L 270; *ravejar* Q 9; **reverskraag**: *ravērkrāx* Q 197; **kolrevers**: *kolravejir* P 188; **kraagomslag**: *krāxomslax* Q 112; **omslag**: K 315; *omslāx* Q 200; *omslāx* L 270, 428; *omslāx* Q 121c; **kraag**: *krax* L 265; *krāx* Q 78.

OPHANGER

(N 59, 125; Gi 1.IV, 37)

[Het lusje waarmee men de jas kan ophangen.]

ophanger: *ophanar* L 246, 364, Q 3; *ophejar* L 265, 299, Q 121c; *ophejar* L 271, Q 198; **jasophanger**: *jasophejar* Q 12; **ophangertje**: *ophejarkā* L 381; **hangsel**: *hansal* L 368, P 52; **hangertje**: *hanarkā* Q 165; **hangsnoer**: *ha.ηsnū.r* K 361; **snoertje**: *snjrkā* L 414; **op-hanglus**: *ophanlōs* L 299, 416; **lus**: *lōs* L 271, 329, Q 15, 16, 32, 71; *lōs* Q 99; **lusje**: *lōskā* Q 21; *lōskā* Q 99; **strop**: *štrop* Q 121c; *strōp* L 374, Q 88, 95, 101; *strōp* Q 95, 197; *štrōp* L 270, Q 27, 100, 111*; **stropje**: *stropkā* Q 3; *strōpkā* K 361; *štrōpkā* L 330, 428; *strēpkā* Q 3, 83; **lits**: *lets* Q 2; *lets* Q 253; **litsje**: *letskā* L 417, Q 83, 88; *letskā* Q 253; *litskā* Q 200; **krageket-tinkje**: *krāgaketenskā* Q 112; **oog**: *ōx* L 163; **liltje**: *lentjā* Q 7; *lentšā* L 417.

Mouw, mouwsoorten, mouwonderdelen

MOUW

(N 59, 126; N 62, 34a; MW)

[Mouw van bijv. een colbert of japon.]

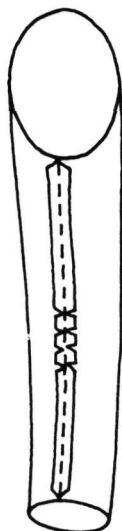
mouw: Q 86; *mow* L 246, 417, P 47, Q 7, 88, 198, 253; *mōw* K 361, L 163, 263, 271, 282, 289, 312, 414, 416, Q 3, 9, 71, 83, 95, 121c, 165, 174; *mōw* L 265, Q 11; *mōw* Q 113; *maw* Q 162; *māw* P 52; *mā* P 219; *muw* L 298a, 299, 317, 330, 368, 381, 428, 433, Q 15, 16, 21, 32, 98, 99*, 101, 111*, 197, 200; *mu* L 270, 425, 433, Q 27, 99, 112; *mūw* Q 9, 27; *myw* L 416; *mjw* L 364; *mōw* Q 78; *mōw* P 188; *mōf* K 315; *mejaf* K 353; **mouwtje**: *mykā* L 433.

POFMOUW

(N 62, 34b; MW; monogr.)

[Mouw met een bolstaande plooi.]

pofmouw: Q 86, 121c; *pofmōw* L 265, Q 11; *pofmōw* L 163, 282, 289, 414, Q 9, 95; *pofmow* Q 7; *pōfmōw* L 312; *pufmōw* Q 82, 83, 121, 174; *pufmow* P 47; *pufmōw* Q 113; *pufmaw* Q 162; *pufmā* P 219; *pofmuw* L 317, Q 16, 98, 99*; *pofmuā* L 433; *pofmu* L 425; *pufmuw* L 298a,

Afb. 49. tailleurmouw (binnenste buiten gekeerd) bestaande uit een onder- en bovenmouw

299, Q 101, 197; *pufmūw* Q 27; *pufmejaf* K 353; **pofmouwtje**: *pofmykā* L 433; *pufmjykā* L 416.

RAGLANMOUW

(N 62, 34b)

[Mouw die niet op de gewone wijze is ingezet in het armsgat maar een geheel vormt met de rest van het kledingstuk.]

raglanmouw: Q 86, 101; *raxlanmōw* L 265; *raxlanmūw* Q 27; *raxlōmaw* Q 162; *raxlōnmōw* Q 71, 82; *raxlanmuw* L 298a; *raxlōmow* Q 9; *raxlōnmūw* Q 9.

MOUWKOP

(N 59, 128)

[Het gedeelte van de mouw van het colbert dat in de armsgatuitsnijding wordt ingewerkt.]

mouwkop: *mōwkop* L 265; *mowkop* Q7, 198; *mōwkop* K 361, L 271, Q 3, 88, 165; *mōwkop* Q 83, 121c; *māwkop* P 52; *muwkop* L 330, 381, 428, 433, Q 15, 16, 32, 111*, 200; *mukop* L 270, Q 27, 112; **mouwekop**: *muwekop* L 299; **kop**: *kop* L 246, 364, 416, Q 95; *kop* K 361, Q 83; **kopmouw**: *kopmuw* Q 21; **bovenmouw**: *bōvāmuw* L 368; *bōvāmu* Q 99; **ovenste van de mouw**: *qvāštā van dār mow* Q 253; **bovenkant**: *bōvākānt* Q 197.

ONDERMOUW

(N 62, 34c; MW)

[Gedeelte van een tweedelige mouw dat zit aan de kant van het lichaam. Verschillende infor-

manten noemen de ondermouw het onderste gedeelte van de mouw (L 282, Q 99*) of het gedeelte van de mouw onder de oksel (L 265, L 298a, L 299). Zie afb. 49.]

ondermouw: *ondarmōw* L 265; *ondarmōw* L 163, 282, P 47, Q 71, 83; *onarmōw* L 289, Q 9, 121c; *onarmōw* Q 86; *onarmōw* L 414; *ongarmōw* Q 111; *onarmōw* Q 113; *ondarmōw* P 188; *ondarmuw* L 317; *ondarmuw* Q 99*; *onarmu* L 425; *onarmuw* L 298a, 299; *onarmūw* Q 27; *ondarmōf* K 315; **okselmouw:** *okselmaw* Q 162; **ellebogemouw:** *elabōgāmōw* P 188; **elleboogmouw:** Q 95; **onderkant:** *ōndarkānt* L 163; **achterkant:** L 312; **korte mouw:** *kotā mā* P 219.

SOUSBRAS

(N 59, 132)

[Schuingesneden zemen of gummi lapje, in de armsgaten van japonnen en mantels gedragen tegen het doorzweten in de oksels.]

sousbras: *subras* L 246, 265, 271, 299, 428, 433, Q 15, 16, 32, 111*, 197; *subra* Q 95, 198; *subrās* L 330; *subrās* L 270; **zweetlap:** Q 3, 71, 200; *zvētlap* L 416, Q 83, 197; *švētlap* Q 27; *zwejtlap* L 364, 368, 417, Q 7, 88; *žwejtlap* Q 21, 99; *šwejtlap* Q 32; *žvētlap* Q 253; *zwitlap* K 361, P 52; *žwejtlep* (mv.) L 330; **zweetlapje:** *zwejtlepka* Q 7; *zwejtlepka* (mv.) L 381; *žvētlepkas* (mv.) Q 112; **zweetepaulet:** *zwūpələt* K 361; **zweetepauletje:** *zwūpələtska* K 361; **zweetblad:** *šwēsblat* Q 121c.

MOUWSPLITJE

(N 59, 131a)

[Het splitje onder aan de mouw van het colbert.]

mouwsplit: L 416; *mōwsplet* L 265; *mōwsplet* Q 71; *muwsplet* Q 15; *mušplet* L 270; **mouwsplit:** *muwāšplet* Q 111*; **mouwsplitje:** *mōwspletja* L 271; *muwspletja* L 381; *mušpletja* Q 112; **mouwsplitje:** *muwāšpletja* L 299; **split:** *šplet* L 330, 433, Q 27, 99, 253; **spleet:** *splīt* L 417; **splitje:** *spletja* L 246, 368, 428; **open split:** *ōpā splet* Q 95; **mouwslip:** *mōwslep* Q 3; **mouwslipje:** *mōwslepka* Q 3, 83; *mowslōpka* Q 88; **slipje:** *slepka* Q 83, 200; *slōpka* K 361; **open slipje:** *ūpā slepka* L 364; **splitsje:** *spletska* Q 165; **open splitsje:** *uapā spletsa* Q 83; **mouwspleetje:** *mōwšpliatša* Q 198; **spleetje:** Q 21; **schlitz:** *šlets* Q 121c; **splik:** *šplek* Q 16; **opening:** Q 7; **inleg:** *ejnlēx* P 52; **sous-patte:** *sapat* K 361.

VALS SPLITJE

(N 59, 131b)

[Vals plooitje onder aan de mouw van het colbert.]

valse split: *valsā splet* L 265, Q 95; *valsā splet*

Q 99; *valsā šplet* Q 111*; *valsā šplet* L 433; **vals splitje:** L 416, Q 165; *valsā špletja* L 299; *valsā spletja* L 428; *valsā špletja* Q 112; *valsā splītja* L 417; *vēlš spletja* Q 15; **faux split:** *fō šplet* Q 253; **pfusch split:** *fuš šplet* L 330; **toesplit:** *tuwšplet* L 330; *tušplet* L 330; **toesplitje:** *tuw spletja* L 246; *tu špletja* L 270; **confectiesplit:** *konfeksīsplet* Q 27; **oversplitje:** *ōvārspletja* L 381; **fantasiespleetje:** *fantazīspliatša* Q 198; **valse schlitz:** *valsā šlets* Q 121c; **valse splik:** *vašā šplēk* Q 21; **vals splikje:** *valsā šplekska* Q 16; **vals slipje:** *vals slepka* Q 83; *vals slōpka* K 361; **faux slipje:** *foā slepka* Q 200; **toe slipje:** *tōw slepka* Q 83; *tow slōpka* Q 88; *tūw slepka* L 364; **toe splitsje:** *tōw spletsa* Q 83; **rimpseltje:** *rōmpsalka* L 368; **vals plooitje:** *vals plōjka* Q 83; **valse inleg:** *valsā ejnlēx* P 52; **valse opening:** Q 7; **sous-patte:** *sapat* K 361.

OKSELSTUK

(N 62, 11c; N 62, 34c)

[Vierkante lap, dubbel gevouwen in de vorm van een driehoek, die in een hemd onder de oksel zit en dient om de mouw van onderen met het lijf te verbinden.]

okselgeer: *okselgīr* L 282; *okselgīr* Q 11; *okselgīr* Q 9; *okselgīra* (mv.) Q 113; **okselgeertje:** *okselgi-jarka* K 353; **geer:** *gīr* Q 7; **geertje:** *gēarka* Q 9; *gīrka* L 265; *gīrkan* L 312; *gīerka* Q 99*; *gērka* (mv.) Q 98; **slipgeer:** *slepgīr* L 282; *slōpgīr* L 425; **slipgeertje:** *slepgīrka* L 317; **armgeertje:** *ermgīrka* L 317; **vierkant:** *vērkan* Q 99*; **oksel:** *oksel* P 47, Q 121c; *oksel* L 298a; **okselstje:** *okselka* L 425; **oksellap:** Q 86; **okselstuk:** *okselstōka* (mv.) Q 16; **okselhoekje:** *okselhōkska* L 289; **spits:** *špits* Q 101; **spitsje:** *spetska* Q 197; **spie:** *spi* Q 9; **spietje:** *spika* L 289; **kijl:** *kil* Q 101.

MOUWVOERING AANNAAIEN

(N 59, 127)

[De voering van de mouw aan het armsgat hechten.]

aannaaien: *ānnēja* L 271; *anneja* L 246; *ānneja* Q 99; *ānneja* Q 21; *ōnnēja* Q 95; *ānneja* L 428; *āniāna* Q 121c; **mouwen aannaaien:** Q 3, 165; *mowā ānneja* L 417; *mowā ānniāna* Q 7; *muwā ānneja* Q 32; *muwā ānneja* L 368; *mūwā ānneja* L 364; **(de) mouw aannaaien:** *dā mōw ennēja* L 265; *dā mōw ennēja* Q 83; *muw ānneja* L 381; *māw ānneja* P 52; **(de) voering aannaaien:** *dā vujāreñ qnnēja* Q 83; *vuāreñ ānnēn* K 361; *vojāreñ ā.nēn* K 361; **mouwvoering aannaaien:** *mowvōreñ qnni-ja* Q 198; **mouwevoer aannaaien:** *mōwāvūr ennēja* Q 83; **mouwvoer aannaaien:** *muwvōr ani-ja* Q 200; **voering vastnaaien:** *vōreñ vasneja* L 299; **mouw inzetten:** *mow ēzetā* Q 253; **mouw aanzetten:** *mōw qnzetān* Q 71;

II.7

aanslaan: L 270, 416; *ānslōn* L 330, 433; *āslōn* Q 27; **mouwvoering aanslaan:** *muwvōren ānslōn* Q 15; **mouwvoering vastlappen:** *mōwvūren vaslapā* Q 83; **mouwen aanlappen:** *mōwā ānlapā* Q 88; **armslok overnaaien:** *ermslōk ōvārmēā* Q 112; **het voer in de mouw zetten:** *āt vōr en dār muw zētā* Q 197.

MOUWOMSLAG, MANCHET

(N 62, 34d; N 59, 134; MW)

[Verlengstuk aan het einde van een mouw; vaak afzonderlijk, en dan al of niet aan de mouw vastgemaakt.]

manchet: L 163, 312, 330, 414, 416, 428, Q 15, 71, 98, 121c, 165, 198, 200; *manšet* L 265, 289, 299, 317, 364, Q 11, 16, 27, 32, 95, 99*, 101, 113, 162, 197; *manžet* L 270, 425, Q 112; *manžet* Q 111*, 253; *manšet* L 246, 271, 368, 381, 433, Q 7, 21, 27, 88, 95, 99; *manšet* Q 198; *manšet* Q 9; *menšet* Q 16; *mašet* P 188; *māšet* L 417, Q 78, 86; *mašet* K 353, Q 7; *māšet* K 361, Q 174; *mōšet* Q 83; **mouwomslag:** *muwomslāx* L 299; *māwemslāx* P 52; **omslag:** L 414; *omslāx* K 361; *omslāx* L 330; *ōmslōx* Q 162; **mouwboord:** L 312; **mouwboordje:** *mōwbōrtjā* L 282; **boord:** *boat* Q 121c; *buāt* Q 83; **boordje:** *bōrtjā* Q 95; *bōrtjā* L 265; *bōrtšā* Q 9; *bōrtšā* Q 121c; **zoom:** *zōwm* L 271; **opslag:** *opslax* Q 95; **rand:** *rant* Q 95; **polsbandje:** K 315; *pōlsbentšā* Q 11; **handband:** *hantbānt* Q 71; **bandje:** *bendākā* L 414; **parement:** *parēmā* P 47; *parmā* P 219; *parmō* Q 7.

Onderdelen (inclusief naden, splitten, enz.) van diverse kledingstukken)

HALS

(N 62, 31a; MW)

[Hals van een kledingstuk.]

hals: *hals* L 265, 271, 298a, 299, 312, 317, 425, Q 16, 71, 78, 86, 95, 162; *hāls* K 353, L 163, Q 9; *āls* Q 11; *haws* Q 99*; *hōws* Q 98, 101, 113; *hōs* Q 197; *hōws* Q 27; *hoas* Q 121c; **nek:** *nek* L 282, 289, 414, 416, P 47, Q 99*; **nak:** *nak* P 188, Q 9, 82, 83, 86, 162, 174; **kol:** *kōl* P 219; **halsuitsnijding:** *halsūtsnejen* Q 7; **halsuitsnee:** K 315; **décolleté:** L 312; *dēkōltē* K 315.

BOORD

(N 62, 31b; MW)

[Afzonderlijk stuk als afwerking of versiersel om de rand van een kleed.]

boord: *bōrt* Q 9, 11, 27; *bōrt* L 298a, 299, Q 7, 16, 98, 99*, 101; *bōt* P 219; *boat* Q 113, 121c; *bwot* Q 86; *bwōjt* Q 162; *buāt* Q 82, 83; *buwāt* P 188; *būrt* L 289, 317; *būrt* L 416; **boordje:**

bōrtjā Q 95; *bōrākān* K 353; *bōrtjā* L 265, 282; *bōrtjā* L 163; *bōrtjā* L 298a; *bōrtjā* L 425; *bōrtšā* Q 101; *bōrtšā* Q 197; *bōrtšā* Q 121c; **bandje:** *bendākā* L 414.

VOORPAND

(N 59, 93)

[Voorstuk van een jas, vest enz.]

voorpand: *vōrpant* Q 7; *vōrpant* L 265, Q 99; *vōrpānt* L 246; *vōrpant* Q 95; *vōrpānt* Q 198; *vōrpanjtj* L 299, 330, 433, Q 21; *vījarpant* Q 111*; *vījranjtj* Q 27; *vōrpenjtj* (mv.) L 428, Q 15; *vōrpej* (mv.) L 270; **voorstuk:** *vījrstōk* Q 27; **voerste stuk:** *vōrstā stōk* Q 88; **voerste:** *vērstā* Q 3; *vōrstā* Q 197; *vōrstā* L 368, Q 3; *vōrstā* Q 200; *vōrstā* K 361, Q 165; *fjāastā* P 52; *viāstā* Q 83; *vōastā* Q 253; **voordeel:** *vījrdēl* Q 121c; **voorkant:** *vōrkant* K 361, L 271; *vōrkanjtj* L 299; *vērkant* L 364; *vērkant* L 417; *vērkant* P 52; **voorfront:** *vōjrfrent* L 381; **borstpartij:** *borspārti* L 270; *borspārti* L 270; *borspartī* Q 16.

NAADLOZE (MIDDEN)RUG

(N 59, 87)

[Middenrug zonder naad. Volgens de informanten van L 416, P 52 en Q 88 betreft een dergelijk onderdeel een sportjas of blazer.]

naadloze rug: *nōtluāzā rōx* L 368; **losse rug:** *losā rōq* Q 7; **ganse rug:** *gānsā rōk* Q 200; **toeë rug:** *tūā rōk* L 270, Q 112; **rechte rug:** *rextā rōk* L 381, Q 111*; *rextā rōq* L 299; **gladde rug:** *jlātā rōk* Q 121c; **rug zonder naad:** *rōx zōņār nōt* Q 15; *rōk zōndār nōt* Q 197; *rōk zōņār nōt* Q 27; *rōq zōņār nōt* L 299, Q 21; *rēx zōņār nōt* Q 3; *rēx zōndār nuāt* Q 83; *rōx zōndār nōt* L 246; **rug ane naad:** *rōk onā nōt* Q 253; **middenrug zonder naad:** *medārēx zōndār nuāt* Q 83; **rugpand zonder naad:** *rokpanjtj zōņār nōt* L 330; **rug van één stuk:** L 364; **aan een stuk:** *ōn ē stōk* Q 198.

RUGVOERINGPLOOI

(N 59, 119)

[Plooi in de voering in de middenrugnaad.]

rugplooi: *rōxplōj* L 265; *rōkplōj* L 330; *rōkpluj* L 271; *rōkpluā* Q 111*; *rōqplō* Q 16; *rōkplwaj* Q 15; *rōkplōā* Q 112; **middenrugplooi:** *medārēkpluj* L 381; *medārēqpluāj* L 299; **voeringplooi:** L 416; **slipplooi:** *slepplūj* L 364; **plooi in de rug:** Q 165; **plooi in de rugnaad:** *plōj en dā rēxnuāt* Q 83; **ruimteplooi:** *rymtāplūj* L 270; **plooi:** *plōj* Q 83; *plōā* Q 21; *pluj* Q 3, 197; *pluāj* Q 7; *plūj* L 417; **inleg:** *ejnlēx* P 52; **reservevoering:** *rāsērvāvōren* Q 198.

HAAKSPLIT

(N 59, 90a)

[Een split in haakse vorm.]

haaksplit: *hōksplet* L 246, 265, 271; *hōkšplet* L 270, Q 112; *hōksplet* Q 71; *hōwkšplet* L 433; **haakse split:** *hōksa splet* Q 15; *hōksa šplet* L 299; **haakse spleet:** *hōksa šplēt* Q 21; **hakesplit:** *hōkašplet* Q 27; **haaks splitje:** *hōks spletja* L 381; **split:** *splet* Q 165; *šplet* Q 99; **spleet:** *šplēt* L 428; **haakse slip:** *hōksa sløp* Q 7; *huāksa sløp* Q 83; *huāksa sløp* K 361; *uāksa sløp* Q 83; **slip:** *sløp* Q 83, 200; *sløp* K 361, Q 17; **slip die overligt:** *sløp de ōvārlek* Q 88; **overslaande slip:** *ȳvārslōnda sløp* Q 111*; **slip met een arrējtje:** *sløp met an arekæ* Q 83; **split met hak:** *šplit met hak* Q 198; **haakschlit:** *hoakšlets* Q 121c.

RUGSPLIT

(N 59, 90b)

[De split in het verlengde van de rugnaad van een colbert.]

rugsplit: Q 71; *rōqšplet* L 299; *rōkšplet* L 428, Q 99; *rōkšplet* L 433; **ruggespleet:** *rōqasplēt* Q 21; **split:** *splet* L 246, Q 165; *šplet* Q 27; **splitje:** *spletja* L 265; **rugslip:** *rōksløp* Q 111*; **naadslip:** *nōtsløp* Q 7; **slip:** *sløp* L 368, 381, 417, Q 3, 95; *sløp* Q 200; *sløp* K 361; **slip rechtaf:** *sløp rēxōf* Q 83; **slip rechtdoor:** *sløp rēxdōr* Q 83; **schlit:** *šlets* Q 121c; **gewone slip:** *gawōn sløp* Q 83; *gawyan sløp* L 364; *gawuna sløp* Q 88.

ROKSPLIT

(N 62, 41a)

[Split in de rok.]

split: *splet* L 163, 289, 317, 416, P 188, Q 7, 11, 83, 197; *šplet* L 298a, Q 16, 27, 98, 99*, 113; **splitje:** *spletja* L 265; **spleet:** *splēt* L 282, 312, 425, Q 9, 174; *šplēt* Q 101; **schlit:** *šlets* Q 121c; **slip:** K 315; *sløp* K 353, P 47, 219, Q 71, 78; *sløp* L 414, Q 9; **overslag:** K 315.

RUGBAND

(N 59, 92)

[De band achter in de (driedelige) rug van een colbert. Vergelijk de lemmata PLATSTUK en JUKSTUK.]

rugband: Q 71; *rōkbant* Q 111*; *rykbanjtj* L 381; *rōqbanjtj* Q 16; **ruggeband:** *rōqābanjtj* Q 21; **band:** L 416; *bant* L 364, 417, Q 7, 83, 95, 99; *bānt* K 361, L 246, Q 88, 197; *bāant* P 52; *banjtj* L 299; *benjtj* Q 15; *benjtj* L 428; **rugbandje:** *rōxbentja* L 368; **bandje:** *bentja* L 270, 271, 330, 433, Q 27, 112; *bentja* L 265; *bentšæ* Q 83; **band in gen rug:** *bānt e genæ røk* Q 200; **rugceintuur:** *rōksentūr* Q 198; **gordel:** *ȳadæl* Q

121c; **martingale:** *martengal* Q 3; *martegal* Q 83; *martēgal* Q 83; *martēqal* Q 253.

TREKKERS

(N 59, 143b)

[Middel om een broek of een vest te kunnen insnoeren. De riempjes achter het vest.]

trekkers: L 246, 428, Q 3; *trēkars* L 299, 368, 433, Q 83; *trēkars* L 364, Q 95; *trēkars* Q 198; **voeringtrekkers:** *vojārentrēkars* K 361; **riempjes:** *rēmkaš* Q 21, 32; *rēmkaš* Q 71, 197; *rēmkaš* Q 16; **riempjeren:** *rēmkaš* Q 253; **snallen:** *snalæ* L 265, 271, 381, Q 15; *šnalæ* L 330, Q 27, 111*, 121c; **bandjes:** *bentšæs* L 417; **gaspebandjes:** *gaspābentšæs* L 417; **gaspen:** *gaspæn* K 361; *gaspæ* Q 7; **gespestaarten:** *gespæstet* (enk.) Q 83; *gespæstat* (enk.) P 52; **staartjes:** *stertjæs* Q 3, 88.

PLATSTUK

(N 59, 91; N 62, 33; N 59, 87)

[Beide schouderstukken van een kiel, hemd of colbert die achter aan elkaar genaaid zijn; een schouderpas dus, bestaande uit twee stukken.]

platstuk: *platstøk* K 353, L 246, 265, 282, 312, 317, 414, 416, P 47, 188, 219, Q 3, 11, 71, 78, 162, 174, 200; *platštøk* L 270, 298a, 433, Q 16, 98, 113, 121c, 197, 198, 253; *platstøq* Q 7; *platstøk* K 361, L 271, 289, 368, Q 7, 9, 12, 88, 95; *platštøk* L 299, 330, 428, Q 21, 27, 32, 99, 99*, 101, 111*; *platstøk* L 417, P 52, Q 83; *platstek* L 364; *platstøk* Q 82; *platstøk* Q 83; **rugstuk:** *rōkstøk* Q 112; **onderstuk:** *onərštøkæ* (mv.) L 330; **rugstuk:** *rōkstøk* L 381; **rug met drie naden:** *røk met dri-j nōt* Q 197; **schouderpas:** *sxawæpas* K 315.

JUKSTUK

(N 59, 91)

[Een schouderpas van een colbert uit één stuk.]

jukstuk: *jōkstøk* L 270, Q 112; *jōkstøk* L 416.

SCHOUDERSTUK

(N 62, 33)

[Stuk ter bescherming van de schouder in een hemd.]

schouderstuk: *šqwarstøk* L 425; *sxqwarstøk* L 163; *šōrstøk* Q 86; **schouderstukje:** *sxōrstøkšæ* L 414.

SCHOUDERNAAD

(N 59, 98)

[Naad van een kledingstuk die op de schouder valt, van de kraag tot de mouw van een jas, een japon enz.]

II.7

schoudernaad: L 416; *sxoarnōt* K 361; *sxōwærnōt* L 246, 271; *sxōrnuot* K 361; *sxōrnuat* P 52; *šqwærnōt* L 270, 299, 330, 381, 428, 433, Q 7, 16, 21, 27, 32, 95, 99, 111*, 112, 197, 198, 200, 253; *šq̄wærnōt* L 364, Q 15; *šq̄wærmoat* Q 121c; *šdōwærnōt* Q 88; *šq̄wværnōt* L 368; *šq̄wærnat* L 417; *šq̄wærno* L 265; *šōrnōt* Q 71; *šōarnuot* Q 83; **schouder-naad:** *šōarsnōt* Q 3; *sxōrsnōt* Q 165.

SPIE

(N 59, 100a)

[Een stukje stof of voering dat tussen een inknipping wordt genaaid om een verwijding te verkrijgen (Meima I, pag. 45). Hierdoor ontstaat plaatselijk meer ruimte, in het bijzonder bij de schouders.]

spie/spij: *spi* L 270, 271, Q 88, 95, 112; *spi* L 428, Q 16, 27, 99, 198; *špi-j* L 299, Q 111*; *spi* Q 83; *spej* K 361, P 52; **spietje:** *spikā* L 381; *špikā* L 330; **spiesuçon:** *spisason* Q 95; **opvulling:** *opvølejk* L 368; **extra vulling:** *ekstra vølejk* L 265; **kijltje:** *kējlsā* Q 121c; **knip:** *knep* Q 83; **inzet:** Q 7.

SCHOOT

(N 62, 35; N 59, 152)

[Het onder de gordel of het middel ruim of in plooiën afhangend deel van een kledingstuk. De schoot kan ook het onderste gedeelte van het voorpand zijn, dat door de schootnaad van het bovenste gedeelte gescheiden is; bij jacquet, geklede jas en rok (Meima I, pag. 45).]

schoot: *sxqwt* Q 78; *šqwt* Q 83; *šōt* L 330, 433; *šōat* Q 21; *šuat* L 299, 381, Q 111*; *sxuot* L 271, 428; *sxuwt* L 312; *šujt* Q 198; *šut* Q 88, 95; *šūs* Q 121c; *šj̄t* L 364; **schootje:** K 315, L 163; *sxōtjā* L 289; *šōtjā* L 425, Q 16; *šōtšā* Q 11, 98; *šōtšā* Q 174; *šwōtšā* Q 99*; *šj̄tjā* L 298a; *šj̄tjā* L 265, 299, Q 113; *šj̄tšā* L 317, Q 7; *šj̄tšā* Q 101; *šj̄tšā* Q 121c; *šwetjā* Q 15; *šj̄tšā* Q 83; **schootstuk:** *swotštqk* Q 99; **rok:** *rōk* L 417, P 47, Q 3, 9, 27, 86, 174, 197; **onderste van de rok:** *ōnāštā van dār rōk* Q 198; **basje:** *baskā* L 282, 414; **tuniekje:** *tānekskā* K 353; **jupetje:** *jōpkā* Q 162.

SLIP

(N 59, 152; N 62, 35)

[Afhangend onderste gedeelte aan de rugzijde van een geklede jas, jacquet of rok.]

slip: *slōp* L 246; *slōpā* (mv.) Q 7; **zwaluwaart:** *zwalbārštart* Q 99; **vork:** *verk* P 219.

Bijzondere verrichtingen

Algemeen

EEN BOCHEL INWERKEN

(N 59, 89)

[Een bochel in een jas werken door middel van het knippen van het patroon of door strijken of persen.]

bult in de jas maken: *bōlt en dā jas mākā* L 299; **een bult in de jas werken:** *enā bōlt en dā jas wērākā* L 265; **een bult in de jas snijden:** *nā bō.lt en ā jas snejā* K 361; **een bult derin werken:** *enā bōlt dren werkā* L 271; **bult derin brengen:** *bōlt dāren brejā* L 270; **de jas naar een bult snijden:** *dā jas nuq nā bō.lt snejā* K 361; **een pokkel inwerken:** *ejnā pōkāl enwerkān* Q 15; *ejnā pōkāl enwerkā* L 433; *anā pukāl enwerkā* Q 27; **een pokkel in een rug maken:** *anā pukāl en anā rōk mākā* Q 253; **een pokkel in de jas werken:** *anā pukāl en dār jas werkā* Q 111*; *ejnā pōkāl en dā jas wērākā* Q 99; **een pokkel derin werken:** *ejnā pōkāl dren werkā* Q 21; **pokkelen:** *pukālā* L 330; *pykālā* L 330; *pōkālā* L 330; **een pochel in een jas werken:** *enā pōxāl en nā jas werkā* L 417; **in een piet verwerken:** *en nā pet vārwerkā* Q 83; **een kroft in de jas werken:** *an krof en nā jas werkān* Q 7; **een kroft inwerken:** *nā kruf enwerkā* Q 83; **het model van de rug in de jas brengen:** *at modāl vān dār rōk in dā jas brejā* Q 198; **rugronde inwerken:** *rōkrondā inwerkā* Q 88; **uitbuilen:** *ūtbj̄lā* Q 16; **vergroten en ophalen:** L 416; **meer stof toegeven en dresseren:** *mīā štof tsqwgēvā en dresjā* Q 121c; **instrijken:** K 361, Q 165; **inpersen:** *enpērsā* Q 95; **rug inpersen:** *rōk enpērsā* L 381.

BUIKBROEK

(N 59, 162)

[Broek voor een gezet figuur.]

buikbroek: *būkbbrōk* Q 111*; **buikboks:** *būkboks* L 381, 433; **dikbuikbroek:** L 416; *dekbūkbbrōk* Q 88; **broek voor een dikbuik:** *bruk vōr nān dekbōwk* Q 83; **boks voor dikbuik:** *boks vj̄er dekbj̄k* L 364; **buikmaat:** *būkmāt* Q 15; **pensbroek:** *pansbrōk* Q 99; *pānsbrōk* Q 198; **wan:** *wan* Q 16; **brede boks:** *brej boks* L 417; **wijde boks:** *wetjā boks* L 265; *wj̄j boks* L 368; **vollige boks:** *vōlāgā buks* L 428.

Afwerken

VOEREN

(N 62, 18b; Gi 1.IV, 28; MW)

[Het aanbrengen van voering.]

voeren: L 312, Q 71, 95; *vūrā* L 163, 265, 416, Q 83; *vūrān* L 282; *vujrā* P 188; *vujarā* P 219, Q 2, 162; *vujaran* Q 78; *vōrā* L 271, 291, 299, 317, 329, 374, 425, Q 7, 9, 27, 98, 99*, 100, 101, 113, 121c, 197, 203; *vojārā* P 47; *vōjārā* L 414; *vōrā* L 289, 298a; *vōrā* Q 11; *vōjra* L 433; *vōjārā* K 353; *vōjārān* Q 86; **uitvoeren:** *ūtvdōrā* Q 16; **voering inzetten:** *vurenj ianzetān* L 312; *vūrenj ēnzetā* Q 174; *vojārenj enzetā* K 315; **voer inlappen:** *vūr enlapā* Q 83.

OMBOORDEN

(N 59, 86; N 62, 17; MW)

[Omboorden in het algemeen oftewel het insluiten van een rafelkant met een enkele of dubbele bies en in het bijzonder het met een lint afzetten van een colbert.]

omboorden: *ōmbōādā* Q 121c; *ombōrā* Q 16; *ōmbōrā* L 163, 265, Q 11, 113; *ōmbōrā* Q 9; *ōmbōārā* L 271; *ōmburā* L 289; *ōmbjōdā* Q 174; **boorden:** Q 3; *bōrdā* Q 27, 95, 111*; *bōrdā* Q 32; *bōdā* Q 121c; *bōdā* Q 253; *bjōdā* Q 162; *bōjra* P 188; *bōrā* L 246; *bōrā* L 270, Q 98; *bōrā* L 330, 425, Q 95, 99, 111*; *bērā* L 417; *biōrā* Q 101; **afboorden:** *āfbōrdā* Q 112; *āfbōrdā* Q 7; *āfbjōdān* Q 71; *āfbīādā* Q 83; *āfbīā* Q 83; *āfbō.rā* K 361; *āfbōrā* Q 7; *āfbōrā* L 271, 299; *āfbōrā* Q 9; *āfbōrā* L 317, Q 11; *āfbōārā* Q 16; *af.bowārā* K 353; *āfbōrā* L 381, 417, Q 9; *āfbūrā* L 416; *āfbērā* L 364; **uitboorden:** *ūtbdōrā* Q 95; **biezen:** *bīzā* Q 21, 86; *bīsān* Q 3; *bīsā* Q 83; **afbiezen:** K 361, L 312, 414, 416; *āfbīzā* L 265, P 219; *āfbīzā* L 298a, 428, 433, Q 7, 27, 99*, 200; *āfbīzān* L 282; *ā.fbi.zā* K 361; *āfbīzā* K 353; *āfbīzā* Q 162; *āfbīzān* Q 71; *āfbīzā* Q 174; **zomen:** *zōjmā* L 299; **afzomen:** *āfzūjmān* L 312; **omzomen:** *omzōjmā* Q 7; *ōmzyjmā* P 47; *ōmzūmā* L 414; *ōmzōmā* Q 197; **aanzetten:** *ānzetā* Q 15; **afstikken:** *āfstekā* Q 83; **afronden:** *āfrōnā* L 368; **af-friezen:** *āffrisā* Q 198; **paspeleren:** *paspālērā* Q 121c; *paspōlīrā* Q 121c.

Knoopsgaten of nestelgaten maken en knopen aanzetten

KNOOP

(N 59, 135; N 62, 65a; Gi 1.IV, 48; Wi 5; S 18; MW; monogr.)

[Plat, rond schijfje of min of meer bolvormig voorwerpje van been, hout, metaal enz., dat aan kleding of andere gebruiksvoorwerpen wordt ge-

naaid, hetzij als een middel om ze te doen sluiten of met een deel van hetzelfde of met een ander stuk te verbinden.]

knoop: *knōp* L 163, 164, 368, 416, P 188, Q 27, 71, 82, 83, 88, 113, 117b, 118, 174, 178, 199, 202, 204a, 208, 222, 249, 253, 279, 287; *knōp* L 246, Q 35, 197, 198, 283; *knōwp* L 216, 249, 267, 269, 270, 271, 288, 289, 290, 291, 295, 296, 297, 298, 298a, 299, 300, 320, 321, 323, 325, 326, 328, 329, 330, 331, 333, 368, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 387, 417, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434a, Q 7, 9, 11, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 27, 29, 32, 32a, 78, 95, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 111*, 112, 162, 165, 187, 196, 198, 207, 284; *knōwp* L 209, 210, 215a; *knōwp* L 268, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 372, 378, Q 12, 33, 101; *knoap* L 165, 215, 385, Q 30, 32, 96a, 196, 200, 203; *knōap* L 244b, 250, Q 193, 203; *knōjp* L 217; *knawp* L 317, Q 156; *knaw.p* L 318b; *knōf* Q 116, 121, 121c; *knop* K 315; *knop* K 353, P 47; *knup* K 361, L 312, 413, 414, 423, Q 1, 2; *knuwp* L 213, 312; *knuwāp* L 282; *knūp* L 355, P 176, 219, Q 2; *knuāp* L 191, 210, 214, 214a, 215, 217, 245, 245b, 246, 246a, 248, 266, 286, Q 83; *knūāp* K 358; *knuyāp* K 278, 315, L 265; *knōjp* L 416, 364; *knōp* L 163; *knōap* L 299, 314; *knēap* (mv.) Q 3; *knyp* (mv.) P 52; **knoopje:** *knejpka* L 417.

KNOOPSGAT

(N 62, 40; Gi 1.IV, 41; MW; monogr.)

[Gat, spleetvormige opening in een kledingstuk enz., waar men een knoop door kan halen om het te sluiten.]

Het knoopsgat bestaat uit een rechte snede, met aan de voorkant een peervormig nestelgaatje. Dat nestelgaatje moet 3 millimeter in doorsnee zijn. Het knoopsgat moet altijd 3 à 4 millimeter groter zijn dan de middellijn van de knoop welke er door moet komen. Als het knoopsgat ingesneden is, moet men het omwerken met de omslagsteek (Papenhuyzen III, pag. 16-17.)

knoopsgat: *knōwps.gāt* L 271, 289, 298a, 317, 329, 374, 425, 433, Q 7, 9, 11; *knōwps.gat* L 271, Q 95; *knōps.gat* K 315, 353, P 47; *knōps.gāt* L 291; *knups.gat* Q 2; *knups.gāt* L 414; *knups.gōwt* P 219; *knōps.gat* L 163; *knōps.gāt* L 312; *knōps.gāt* L 265; *knōjps.gāt* L 416, Q 95; *knōaps.gāt* L 299; *knōps.gāt* L 282; **knoopslök:** *knōwpslōk* Q 98, 100, 101; *knōwpslōk* Q 99*, 101; *knōwpslōak* Q 16; *knōpslōk* Q 27; *knōpslōk* Q 203; *knōpslōak* Q 197; *knōpslōak* Q 113; *knōfslōx* Q 121, 121c; **knoopskot:** *knōpskūt* Q 71; *knōpskut* Q 86; *knōpskūt* Q 82, 83; *knoāpskūt* Q 174; *knōpskuwāt* Q 78; *knōpskuwt* P 188; *knōpskōāt* Q 162.

II.7

KNOOPSGAT INKNIPPEN, INSNIJDEN

(N 59, 138)

[Het inknippen van het knoopsgat. Dit wordt eerst met krijt op het kledingstuk afgetekend en daarna ingeknipt of ingeslagen met een knoopsgatenschaar of een gaatjestang.]

insnijden: Q 165; *ensneja* L 246, 417, Q 3, 95; *ensni-ja* L 271, 381, 428; *ensni-ja* L 299, 330, Q 16, 21, 27, 99; *esni-ja* Q 200; *ešni-ja* Q 121c; *ęnsnāja* Q 83; **snijden:** *sneə* P 52; *sni-ja* L 364, Q 197; *šniə* Q 253; *snāja* Q 83; **uitsnijden:** Q 165; *ęjtsneja* K 361; **inknippen:** L 416; *enkne-pən* Q 71; *enknepə* L 368, Q 7, 112; *eknepə* Q 111*; **knoopsgaten maken:** Q 15; **knoopslok maken:** *knōpsluək mōkə* Q 198; **inslaan:** *enslōn* L 270; **inhouwen:** *enhōwə* L 270; **knoopsgat pitten:** *knyps-gāt petsə* K 361; **inpitsen:** *īnpetsə* Q 88.

EEN DRAAD OM HET KNOOPSGAT NAAI-EN

(N 59, 139)

[Een draad om het knoopsgat naaien tegen het uitrafelen.]

omwerpen: *omwerpə* L 270, 299, 381, 428, Q 7, 121c; *omwerpə* L 368; *ōmwerpə* L 271; **overwerpen:** *ōvərwerpə* Q 99; *ōvərwerpə* Q 253; **oversteken:** Q 3; *ōvərstēkə* Q 88; *īvərstēkə* L 417, Q 83; **afstikken:** *afstekə* L 246; **omslingen:** *omšleņərə* L 433, Q 27; *ōmsleņərə* Q 95; **omdraaien:** *ōmdri-ja* Q 197; **indraaien:** *indri-ja* Q 198; **koordje omslaan:** *kōrtja omslōn* L 330; **stroppen:** *stropə* K 361; **gimp derom zetten:** *gem dərōm zētə* L 265; **gimpdraad vastzetten:** *gejndrōt vassētə* Q 15.

LOOS KNOOPSGAT

(N 59, 141)

[Vals of loos knoopsgat. Zo'n knoopsgat ziet er uit als een echt knoopsgat, maar is niet ingeknipt. Het wordt precies gemaakt als het echte, maar men moet wat kortere steken maken en niet zo diep in de stof steken.]

vals knoopsgat: L 416, Q 3, 165; *vals knōwps-gāt* L 271, 299, 330, 417, Q 7; *valš knōwps-gāt* Q 99; *vals knyps-gaət* P 52; *vals knyps-goət* K 361; *vals knējps-gāt* L 364, Q 95; **niet door-gesneden knoopsgat:** *ni dōrgəsneja knōps-gāt* L 265; **vals knoopslok:** *vāls knōpslōk* Q 88; *vāls knopslōk* Q 197; *valš knōwpslōk* Q 16, 21; **faux knoopslok:** *foə knopsluək* Q 200; **vals knoops-kot:** *vals knōpskūt* Q 71, 83; *vals knuəpskūt* Q 83; *vāls knōpskūt* Q 88; **blind knoopsgat:** *blenjit knōwps-gāt* L 330, Q 15; *blejnk knōwps-gāt* L 270; **blind knoopgat:** *blent knōwpgāt* L 428; **blind knoopslok:** *blent knōwpslōk* Q 111*; *blent knōwpslōk* Q 112; **blind knooplok:** *blejnk*

knōflox Q 121c; **toe knoopslok:** *tō knopslōk* Q 253; **naaistergaatje:** *nejstərgējtə* L 368; **rupsjje:** *rōpskə* L 381; **opgemaakt knoopslok:** *opgəmakit knōpsluək* Q 198.

NESTELGAATJE (BIJ KNOOPSGAT)

(N 59, 140)

[Het peervormige gaatje aan de voorkant van een knoopsgat.]

oog van het knoopsgat: *ūx van t knypsāt* K 361; **oogje:** *yəxskə* L 246, 265; *ęjxskə* L 271, 381; **nestelgaatje:** *nestəlgeəjtə* L 433; *nestəl-gējtə* Q 7; **nestel:** *nestəl* Q 15; **lokje:** *lōkskə* Q 21; **voorstegaatje:** Q 165; **gaatje:** *gējtə* L 270; **langwerpige ring:** *lanķwerpegə reņk* Q 111*; **rondje:** *rōntjə* L 299; **ronding:** *rōndenj* Q 112; **rondje:** *rōndəkə* Q 198; *rōnəkə* Q 88; **ronder:** *ronder* P 52.

OP EEN STEELTJE ZETTEN

(N 59, 136)

[De knoop op een steeltje zetten. Men moet de knoop niet plat aannaaien, doch men dient een afstand tussen knoop en stof van $\pm 1/2$ -1 cm te houden. Hierdoor wringt de knoop niet en wordt er ruimte voor de stofdikte opengelaten.]

op een steel zetten: *op ən stēl zētə* Q 15; **op een steeltje zetten:** *op ē štēlkə zētə* Q 27; *op ə štīəlškə zētə* Q 111*; *op ē štīlsjə zetsə* Q 121c; **een steeltje aan de knoop maken:** *ej štēlkə ān də knōwp mākə* Q 16; **op een hals zetten:** *op nən hals zētə* Q 83; **op een halsje zetten:** *op ən hēlskə zētə* L 381; *op ən hālskə zētə* P 52; *op ən hēlskə zētə* Q 7; **knoop met hals aanzetten:** *knōp mēt hāls ānzētə* Q 88; **de knoop op een halsje zetten:** *də knyap op ən hēlskə zētə* L 265; **knoop met een hals aannaaien:** *knōwp mēt ejnə hals ānneja* L 299; **op een voetje zetten:** *op ə vētšə zētə* L 417; **op een stopje zetten:** *op ən stōpkə zētən* K 361; **op een blokje zetten:** *op ə blōkskə zētə* K 361; **op een horstje zetten:** *op ən hōrstəkə zētə* K 361; **op een staart zetten:** Q 197; **op staartje zetten:** *op štertjə zētə* Q 32; **op een peeltje zetten:** *op ə pēlkə zētə* Q 95; **een knoop loszetten:** *nə knuəp loszētə* Q 83; **op een stekje zetten:** *op ə stēkskə zētə* L 368; *op ej štēkskə zētə* Q 99; *op ən stēkskə zētən* Q 165; **op een stift zetten:** *op ənə štīft zītə* Q 198; **met een stijpje naaien:** *mēt ə štīpkə niənə* Q 253; **met een pompje aannaaien:** *mēt ē pōmkə ānni-ja* Q 200; de volgende woordtypen zijn nominale woordgroepen: **op steeltje:** *op štēlkə* Q 21; **met een staartje:** *mēt ə stertšə* Q 83; **op een staartje:** *op ən štertjə* Q 112; *op ə stertjə* Q 71; **op een halsje:** L 416; *op ejn hēlskə* L 330; *op ən hēlskə* L 270; **met een halsje:** *mēt ejn hēlskə* L 271; **op een nekje:** *op ən nekškə* Q 3; de volgende woordtypen zijn zelfstandige naamwoorden:

halsje: *helskə* L 246, 433; **staartje:** *stertjə* L 428; **steeltje:** *stielkə* L 364.

TEGENKNOOP

(N 59, 137)

[Knoopje dat moet voorkomen dat de knopen op de goede kant de stof inscheuren. Tegenknoopjes zijn praktisch voor sluitingen waarop veel spanning staat en voor sluitingen in dikke stof.]

knoopje: L 416; *knēpkə* Q 83; **klein knoopje:** *klejn knēpkə* L 271; **spiegelknoopje:** *spēgalknēpkə* L 381; **antiknnoopje:** *antiknēpkə* Q 198; **tegenhangertje:** Q 165; **tegenkijker:** *tē-ηākikər* L 330.

Vermaken, corrigeren van fouten, verstellen enz.

POMPEN, VERMAKEN

(N 59, 190a; N 62, 21b; MW)

[Vermaken van kleding. Aangeven van aan te brengen veranderingen in verband met niet goed passen (Meima I, pag. 6).]

pompen: Q 15, 165; *pompə* L 368, Q 27, 95; *pōmpə* L 428; *pumpə* Q 83; **verpompen:** *vərpompə* L 271, Q 99, 111*; *vərpumpə* Q 83; **vermaken:** L 282, 312; *vərmākə* L 265, 299, 364, 416, 425, Q 9, 27, 95, 99*; *vərmōkə* Q 83; **hermaken:** K 361; *hermākə* L 414, P 47, Q 7, 197; *hermākə* K 361; *hermākə* P 219; *hermōkə* P 188; *hermōkə* Q 83, 162; *hermōkən* Q 71; **repareren:** *repārərə* Q 9; **veranderen:** Q 121c; *vər-andərə* L 246, 265, 317, 416, Q 98, 101; *vər-āndərə* L 163, Q 88, 174, 197; *vəraηərə* L 270, 298a, 330, 425, 433, Q 7, 9, 16, 113; *vəraηərə* Q 11; *vəranərə* Q 3; *vərendərə* Q 112, 113, 253; **anderen:** *endərə* Q 121c; **corrigeren:** *kōrigərə* Q 198; **retoucheren:** *rətūsərə* Q 200; *rətūsərə* P 52; **verzaten:** *vəzuatə* Q 83; **arrangeren:** *urajētərə* L 289.

POMP

(N 59, 190a)

[Veranderwerk. Veranderingen aan confectiewerk, om het goed passend te maken.]

pomp: *pomp* L 270, 299, Q 112; *pōmp* L 246; **pompwerk:** *pompwərk* L 381; **retouche:** *rətūsə* Q 165.

BALANS IN HET STUK BRENGEN

(N 59, 88)

[Het in evenwicht brengen in de diverse verhoudingen van de onderdelen van een werkstuk onderling.]

in balans brengen: *en balans brēηə* L 270, 381, 433, Q 99; **balans hangen:** *balāns haηə* Q 112; **balans in het werk brengen:** *balans en ət wərk brēηə* Q 7; **balans geven:** *balans gēvə* L 428; **balans in de jas werken:** *balans en dər jas wərkə* Q 111*; **rug recht maken:** *rōk rēax mākə* Q 200; **dresseren:** *dresərə* Q 27; *dresərə* Q 121c.

TE WIJD

(N 59, 130a; N 62, 26c; MW)

[Te ruim, gezegd van een kledingstuk of kledingstukonderdeel.]

te wijd: *tə wīt* L 163, 246, 289, 368, 428, Q 11, 15, 16, 21, 27, 98, 101, 111*; *tə wī-jt* L 312, 317; *tə wīat* Q 9; *tə wī-jt* L 282, 417; *tə wētj* L 265; *tə wīt* L 425, Q 7; **wijd:** *wīt* Q 95; **te groot:** K 315, Q 3; *tə grōwt* P 188; *tə gruw* P 219; *tə grūwət* P 47; *tə grūt* Q 71; *tə gruət* Q 198; *tə grūt* L 364; **te ruim:** *tə rīm* L 299, Q 16; *tə rīəm* Q 113; **ruim:** *rīm* L 298a; **te hol:** *tə hōl* L 414, Q 71; *tə hō.l* K 361; *tə hōwl* P 219; *tə hōl* K 361, Q 82; *tə huəl* Q 83; *tə huwəl* Q 78; *tə wōjl* Q 162; **hol:** *huwəl* P 188; **te vollig:** *tə vōlax* Q 99*, 197; *tsə vōlax* Q 121c; **get vollig:** *get vōlax* L 425; **vollig:** *vōlax* Q 9; *vōlex* Q 95; **te royaal:** *tə rajāl* L 416; **royaal:** *rajāl* L 299; **te breed:** *tə brēt* Q 83; *tə brēt* Q 86; *tə brūt* P 52; **get breed:** *get brēt* Q 197; **te los:** *tə los* K 353.

TE WIJDE MOUW

(N 59, 130a)

[Mouw die te wijd is.]

rimpelmouw: *rōmpalmu* L 270; **te wijde mouw:** *tə wētjə mōw* L 265; *tə wī-jə muw* L 330; *tə wujə muw* L 381; *tə wī-jə mu* Q 99.

LUBBEREN

(N 62, 26c)

[Te ruim zitten of vallen van een kledingstuk.]

slobberen: *slōbərə* L 433.

TE ENG

(N 59, 130b; N 62, 26b; MW)

[Te nauw, gezegd van een kledingstuk of kledingstukonderdeel.]

te eng: *tə eη* Q 27, 71, 86; *tə eη* K 361, L 312, 425, 428, P 52, Q 7, 16, 21, 27, 71, 83, 101; *tə ēη* L 265; *tə ēη* Q 174; *tə eηj* L 246; *tsə eη* Q 121c; *tə eη* K 361, L 163, 299, 414, 417, Q 16, 98, 99*, 111*, 197; *tə heη* Q 82; **get eng:** *get eη* Q 197; **eng:** *eη* Q 95; **te klein:** *tə klēn* Q 3, 83; *tə klēn* P 47; *tə klejn* L 364; *tə klōn* P 188; *tə kleη* Q 198; **te smal:** K 315; *tə smal* P 47; *tə smāl* Q 9, 11; *tə smāl* P 52; **te strak:** *tə strak* L 312, 368; *tə štrak* L 299; **te krap:** *tə krap* L 289; **te**

II.7

nauw: L 416; **te streng:** *tə štreŋ* L 270; **te strang:** *tə straj* L 312, 417, Q 112; **strang:** *straj* Q 95; **te spak:** *tsə špak* Q 121c; **te juste:** *tə djəst* P 219; **spannetig:** *spanatex* Q 95.

TE STRAKKE MOUW

(N 59, 130b)

[Mouw die te strak zit.]

te strakke mouw: *tə strakə mōw* L 265; **spanmouw:** *spanmu* Q 112; **te krappe mouw:** *tə krapə muw* Q 200; **enge mouw:** *enə mu* L 270; **te enge mouw:** *tə enə mōw* Q 83; *tə enə muw* L 330, 381; *tə enə muw* Q 15; *tə enə mu* Q 99.

TREKKEN

(N 62, 26b)

[Te nauw zijn van een kledingstuk of een onderdeel daarvan.]

trekken: *trekə* L 289, 298a, 317, P 47, Q 7, 197; *trekə* K 353, L 282, Q 113, 162; *trekə* P 188; **zich trekken:** *zex trekə* Q 98; **spannen:** *španə* Q 101, 121c.

NIET GLAD HANGEN

(N 59, 96; N 59, 104)

[Het niet glad afhangen van het colbert onder in de ronding.]

slobberen: *šlobərə* Q 21; **flodderen:** *flodərə* L 381; **lobberen:** *lobərə* L 428, Q 3; **stijpen:** *štipə* Q 121c; **rimpelen:** *rempələ* K 361; **lemmelen:** *ləmələ* Q 111*; **omkrullen:** *emkrələ* Q 83; **trekken:** *trekə* K 361; **optrekken:** *optrekə* K 361; **te fel optrekken:** *tə fəl optrekə* Q 83; **te klein staan:** men zegt van de voering: *ət vūr stēt tə klēn* Q 83; **bolderen:** *bəldərə* L 330; **van onder slingeren:** L 271; **blazen:** men zegt van een colbert: *dian bluəst* K 361.

NIET GLAD

(N 59, 96; N 59, 104)

[Niet glad, gezegd van een zak of soms van een colbert, onder in de ronding.]

niet glad: *nēt glāt* L 299; **niet plat:** *ni plat* Q 83; **bol:** *bə.l* K 361; **slecht gemaakt:** *slēx gəmək* Q 83; **niet rechttoe:** *net rəxtow* Q 88; **met bul-ten:** *met bəltə* Q 165; **met builen:** *mēt būlə* Q 16.

NIET GLADZITTENDE ZAK

(N 59, 104)

[Zak die door verschillende oorzaken niet glad zit.]

tes met runselen: *tēš mēt rynšələ* Q 197; **gefrunste tes:** *gəfrunstə tēs* Q 198; **knoei:** *knōj* Q 27; **gerimpelde tes:** *gərempaldə tēs* Q 15; **slecht**

gemaakte maal: *slēx gəməktə māl* Q 7; **platte tes:** *platə tēs* L 428; **gebogen maal:** *gəbūgə māl* L 417; **meelzak:** *mēlzak* L 381; **pofzak:** L 416; **gebolderde tes:** *gəbəldjardə tēs* L 330.

BLAZEN

(N 59, 189)

[Oneffen liggen, van kleding gezegd.]

ongelijk liggen: *ongələjk legə* Q 83; *ongəli-jk legə* L 417; *ongəlik leqə* Q 7; *ongəlik legə* Q 15; *ongəlik liqə* Q 111*; **niet plat liggen:** *ni plat legən* K 361; *ni plat legə* Q 83; **robbelen:** *robələ* L 381; **bobbelen:** *bubələ* Q 112; **bolderen:** *bəldərə* L 270; **lobberen:** *lobərə* Q 112; **niet glad liggen:** *nēt glāt legə* L 428; *ni glēt legə* Q 83; **hobbelig liggen:** *hubalex legə* L 271; **scheef liggen:** *šəjif legə* Q 99; **schuins liggen:** *šjyns legə* L 368; **onegalig liggen:** *onejālex leqə* Q 121c; **in het wars liggen:** *in ət wēəš liqə* Q 198; **in vrouwen liggen:** *e vōwə li-jə* Q 253.

STRALING

(N 59, 95)

[Straling of trekking in het pand door een te kleine vulling of doordat het binnenwerk te klein staat.]

straling: *strəley* Q 7; **straal:** *strəl* L 381; **trekking:** *trekəj* L 246; **rekking:** Q 165; **plooi:** *plōj* K 361; *pluj* Q 3, 27; **valse plooi:** *vālsə pluj* Q 88; *vālsə plūj* L 417; *vālsə plōjə* (mv.) P 52; **schuinse plooi:** *šqjnsə pluj* Q 88; **valse vouw:** *vālsə vōw* L 265; **valse trekking:** L 299; **neep:** *nē.p* K 361; **vloeide:** *vlojədjə* L 368; **kraak:** *krowk* L 417; **ruimte:** Q 15; *rjmtə* Q 21; **slechte pasvorm:** *šlēxtə pasvōrəm* Q 198.

ONGELIJK, GEZEGD VAN EEN ZOOM

(N 62, 27)

[Ongelijk, gezegd van een zoom.]

scheef genaaid: *šəf gəni-jt* Q 197; **scheef:** *sxjəf* P 47; **ongelijk:** *ongələk* Q 86; **uit de naad:** *əwt də nəwt* P 219.

ONGELIJKE ZOOM

(N 62, 77)

[Zoom die ongelijk hangt.]

ongelijke zoom: *ōngələkə zōm* Q 113; *ongələkə zōwm* Q 98; *ōngələkə zōwm* Q 99*; *ongələkə zōwm* L 289; *ongələkə zōm* Q 121c; *ongələkə zyəm* L 265; *ongələkə zōm* L 163; **scheve zoom:** *šəjvə zōwm* L 298a, 317, 425, Q 16, 98, 99*; *šəvə zōm* Q 27, 71; *šəjvə zōm* L 299; *sxivə zūwəm* L 282; het volgende woordtype is een zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord: **scheve:** *sxi-jəvə* K 353; **schele zoom:** *sxilə zūm* L 414; **kromme zoom:** *kromə zōwm* Q 162; **timp:**

tømp Q 101; **zoom met totelen:** *zqwm met tōtələ* Q 11.

ONGELIJK HANGEN

(MW)

[Ongelijk hangen, gezegd van een zoom.]

timpēn: *tempə* Q 95; **lempēn:** *lempə* Q 95; **uitlongelen:** *ūtlōŋələ* Q 95; **lommelen:** *lōmələ* Q 95.

VALSE PLOOI

(N 62, 48; MW)

[Valse plooi of vouw die er niet hoort.]

valse plooi: Q 162; *valsə ploj* P 188, Q 11; *valsə ploj* L 163, 265; *valsə ploa* Q 101; *valsə ploāj* L 425; *valsə ploa* Q 16; *valsə plōw* Q 98; *valsə plwoj* Q 99*; *valsə plōj* Q 71; *valsə pluj* P 219; *valsə plūj* L 282, 298a, 312, Q 7; *valsə pluəj* Q 197; *valsə pluəj* L 299; *valsə pluwəj* K 353; *valsə plūj* L 416; *valsə plūwə* (mv.) P 47; **scheve plooi:** *šēf plōw* Q 121c; **fronsel:** *frōnsəl* L 271, 289; *frōnsəl* L 312; *frūnsəl* L 416; *frōnjšəl* Q 27; *frōnjšəl* L 433; **frons:** *frōns* Q 86; *frūns* L 416; **frommel:** *frōməl* L 317; **kronkel:** *kronkəl* Q 95; *krōŋkəl* Q 9, 78, 113; *krōŋkəl* Q 174; *krōnkəl* Q 99*; *krūnkəl* L 416; *krēnkəl* Q 83; **kreuk:** *krōk* Q 9; **rimpel:** *rōmpəl* Q 16.

TORNEN

(N 62, 22; A 4, 27b; L 20, 27b; Gi 1.IV, 20; MW; S 38)

[De naad of steken losmaken en uithalen.]

tornen: L 269; *tōrnə* L 163, 249, 271, Q 196; *tōrə* L 209, 210, 211, 213, 215a, 291, Q 22; *tōnə* L 163, 164, 165; *tōnən* L 165; **lostornen:** L 312; *lostōrnə* L 270; *lostōrnə* Q 95; *lostōrə* L 191, 214a, 217, 248; *lwostōrnə* Q 174; **lostorrelen:** *lostōrələ* L 246; **lossnijden:** *lossnējə* L 209, 213, 216, 250, 288, 289, Q 2, 9, 86, 187; *lossnējə* Q 96a, 104a; *lossnējə* Q 11; *lossnējə* L 216a; *lossnējə* Q 105; *lossni-jə* L 244a, 244c, 266, 267, 268, 269, 271, 296, 300, 320, 322, 323, 328, 373, 374, 376, 378, 381, 382, 385, 425, 426, 427, 431, Q 96b, 196; *lossnījə* L 246; *lossni-jə* L 289, 289a, 292, 297, 298, 299, 322, 330, 387, 426, 428, 429, 432a, Q 16, 20, 27, 30, 32a, 97, 98, 99, 102, 103, 110, 112b, 113, 116, 117b, 204a, 207; *lōssjmi-jə* L 290; *lōsnajə* Q 162; *lōssnējə* P 188; *lwossnējə* Q 174; **losdoen:** *losdun* P 219, Q 7, 71; *losdūn* L 416, Q 9, 83, 105; *lōsdūn* P 47; *losduwn* L 414; *lōsduwn* L 312; *losdūwə* Q 202; *losduə* Q 192; *lōsduə* Q 117; *losdoə* Q 203; *losdoən* Q 32a; *losdōn* L 430, Q 100, 101, 102, 103, 110; *losdō* Q 29, 30; **losmaken:** *losmākə* L 209, 248, 250, 271, 288a, 298, 325, 326, 329, 425, 429a, 431, 434, Q 21, 27, 32, 33, 92, 98, 99, 99*, 113, 117a, 195, 197, 201, 202, 203a, 206,

208; *lōsmāxə* Q 116, 121c, 222; **lostrakelen:** *lostrōkələ* L 292; **lostroggelen:** *lostrōgələ* Q 38, 39, 100; *lostrōgələ* Q 208; **lostrochelen:** *lostrōxələ* L 374, 379, 380, 381, 381b, Q 95, 103, 111, 198; *lostroaxələ* Q 16; **troggelen:** *troagələ* Q 31; **trochelen:** *troxələn* L 316; *trōxələ* L 416; **loshalen:** *loshālə* L 289; *loshōlə* Q 98; *loshoalə* Q 113; **uithalen:** *ūthōlə* L 298a, 425, 433, Q 19, 27; **lospeuteren:** *lospōtərə* L 215, 265, 268, 271, 289, 385, Q 9, 16, 95, 96, 99*, 197; *lospōtərən* L 282; *lospōtərə* L 289; *lospōtərə* K 353; *lospūtərə* L 317; *lospūtərə* Q 201; **peuteren:** *pōtərə* L 299, Q 95; *pōjtərə* P 47; **roffelen:** *rōfələ* Q 35; **uitroffelen:** *ūtrōfələ* Q 32, 109; *q̄trōfələ* Q 74; *ōtrōfələ* Q 86; **losroffelen:** *losrōfələ* Q 101; **uitriffelen:** *ūtrōfələ* Q 204a; **losrakelen:** *losrōkələ* L 293; **losvamen:** *losvəmə* Q 113; **losdriegen:** *losdrigən* K 361; **lostrennen:** *lostrenə* Q 118a; *lōstrenə* Q 259; **losrijten:** *losrītə* L 269; **loskrippelen:** *loskrepələ* L 211.

UITLEGGEN

(N 59, 191; N 62, 23b; MW)

[Een kledingstuk langer of ruimer maken door onderaan een zoom uit te leggen.]

uitleggen: K 361, L 414; *ūtlēgə* L 298a, 433, Q 7, 113; *ūtlēgə* L 270, 289, Q 16, 111*; *q̄tlēgən* Q 71; *oatlēgə* Q 174; *q̄tlēgə* K 361; *ōatlēgə* P 47; *q̄wtlēgən* Q 71; *awtlēgə* Q 83; **(zoom) uitlaten:** L 416, Q 165; *ūtlōtə* L 299, 317, 330, Q 7, 11, 12, 21, 27, 88, 95, 99, 101, 112, 198, 253; *zqwm ūtlōtə* L 381; *ytlotə* L 416; *q̄wtlwōjtə* Q 162; *zq̄m q̄tlōtə* Q 197; *zōjm q̄tlōtə* L 364; **zoom laten:** *zōm lōtə* Q 200; **uitzomen:** *ūtzōjmə* L 368; **uitlengen:** *ūtlēŋə* L 428; *ōtlēŋə* K 353; *q̄wtlēŋə* Q 83; **verlengen:** *vərlēŋə* Q 16, 83, 99; **lengen:** *lēŋə* Q 27; **langer maken:** *lanjər mākə* L 246, 265, 271, 299, 417, 433, Q 15; *lanjər mōkə* Q 83; **aflaten:** *āflōtə* Q 121c; **wijder maken:** *wīr mākə* L 163; *wīər mākə* Q 98; *wetjər mākə* L 265; *wi-jər mākə* Q 99*, 113, 197; *wi-jər mākən* L 282, 312; *wīər mākə* Q 121c; *wujjər mākə* L 425; **verwijden:** *vərwi-jə* L 271; *vərwejə* Q 95; **breder maken:** K 315; *brējər mākə* Q 9, 86; *brēdər mōkə* Q 83; **verbreden:** L 312; *vərbrejə* Q 9; **holler maken:** *hōlər mākə* L 414; *huwəldər mōkə* Q 78.

INNEMEN

(N 62, 23a; MW)

[Door het innaaien van zomen of plooiën het kledingstuk nauwer maken.]

innemen: L 282; *ennēmə* K 353, L 289, Q 162; *ennēmə* P 219; *ennēmə* L 298a; *ennēmə* P 47; *ejnnēmə* Q 78; *ejnnajmə* P 188; *ennimən* Q 71; *ennōmə* L 425, 433, Q 16, 95, 98; *ennōmə* Q 101; *ennōmə* Q 113; **inpakken:** *enpakə* L 317, 416, Q 7, 86; *ēnpakə* Q 11; *ēnpakə* Q 9, 83;

II.7

iənpakən L 312; **enger maken:** *eɲər mākə* L 163, 414, Q 98, 99*, 197; *eɲər mākə* L 265, 425, Q 11; *eɲər mākə* Q 27; *eɲər mākə* Q 121c; *eɲər mōkə* Q 83, 174; *heɲər mokən* Q 82; **versmal-len:** *vərsmələ* Q 9; **smaller maken:** K 315, L 312; *smōlār mākə* Q 86; *smōwldər mākə* P 219; **smaller stikken:** *smōlār stekə* Q 174; **kleiner maken:** *klōdər mokə* P 188.

OPNAAISEL

(N 62, 20)

[Omgenaaid plooi in een kledingstuk waardoor het korter wordt.]

opnaaisel: *opnejsəl* L 289, 298a, 299; *opnejsəl* L 416; *opnejsəl* Q 98; *opnjētsəl* Q 11; *opnējsəl* L 317; *opniəjsəl* Q 7; *opniəsəl* Q 9; *opniətsəl* Q 101; *opniətsəl* L 425; *opniətsəl* Q 99*; *opniətsəl* Q 9, 197; *opniətsəl* Q 27; **opnaaiseltje:** *opnejsəl-kə* L 265; **koppel:** *kōpəl* K 353, P 188, Q 71, 83; **omslag:** *ōmslāx* L 414; *ōmslāx* Q 98; *ōmslōx* Q 78; *ōmslōx* Q 174; *emslōx* Q 174; **oprijg:** *oprēx* Q 113; *oprīx* L 163; **zoom:** *zōwm* Q 16; *zuwəm* L 282; **dubbele zoom:** *dōbələ zōwm* L 298a; **valse plooi:** *valsə pluj* P 219.

KEREN

(N 59, 190b; N 62, 21a; L 27, 74; MW)

[Omkeren van de stof van een oud kledingstuk, zodat het er weer fatsoenlijk uitziet. In L 27, 74 is gevraagd naar het keren van een jas.]

draaien: K 358, P 119, 121; *drājə* L 366; *drājə* Q 72, 161; *drājən* L 319; *drāən* Q 2; *drān* Q 2, 168a; *dra* Q 167; *drā* Q 240; *drejə* K 278, 358, L 299, 314, 315, 317, 356, 360, 364, 372, 415, 416, 418, 420, P 57, 121, 121a, 176, 177, 187a, 188, 219, Q 7, 9, 11, 158, 164a; *drejə* L 330, Q 7, 9, 11, 71, 98, 165; *drējə* Q 21; *drējə* P 119, Q 172; *drējən* L 286; *drēə* P 58, Q 88; *drēən* L 355, P 121, Q 3; *dreə* Q 16; *drēə* Q 162; *drēən* K 361; *drēə* Q 16; *drēə* Q 156; *drēən* Q 71; *drēə* P 50, Q 83; *drēən* Q 71; *drējə* P 172, Q 7; *drēə* P 52; *drēn* L 352, Q 1; *drēn* P 176, Q 1, 77; *drēn* Q 77a; *drē* Q 166, 177, 179; *drē* L 353, Q 179; *drē* Q 93; *drē* Q 241; *drē* P 54; *druə* P 48; *driejə* L 425; *driajə* P 177; **omdraaien:** K 278, 353; *ōmdrājə* L 367; *ōmdrājə* P 175; *ēmdrājə* P 56; *ōmdrejə* L 364, 368, 416, Q 12; *ōmdrejən* L 360a; *ōmdrējə* Q 10; *ōmdrējən* L 416; *ōmdrejə* L 433; *ōmdrejən* L 282, Q 71, 78; *ōmdrējən* L 312; *ōmdrējə* P 58, 186, Q 78; *ōmdrēə* Q 174; *ōmdrēən* P 115; *ōmdrejə* L 289; *ōmdrejə* L 414, P 118a, 121, 183, 188, Q 78, 88; *ōmdrejə* P 197, Q 154; *ōmdrejən* L 312; *ōmdrējən* L 286; *ōmdrē* K 357, Q 1; *ōmdrēn* K 361; *ūmdrejə* P 171; *ūmdrējə* L 416; *ūmdrējə* Q 77; *ēmdrējə* P 52, Q 3; *ēmdrējə* Q 83; *ēmdrējən* Q 88; *ēmdrējə* Q 94; *ēmdrējən* Q 83; *ēmdrē* Q 94; *ōmdrējə* Q 16; *ōmdri-jə* Q 197; *ōmdriənə* Q 248; *ōmdrōwə* P

47; **links draaien:** *lējyks drejə* Q 9; **binnenste-buiten draaien:** *benəlstəbūtən drejə* L 368; *benəlstəbowtə drejə* L 417; *benəstəbātə drē* P 172; *benəstəbowtə driən* L 414; **averechts draaien:** *əvərexs drōwə* P 47; **omdraaien bin-nenstebuiten:** *ōmdrējə benəstəbowtə* Q 162; **ke-ren:** *kērə* L 163, 414, 433, P 192, Q 254; *keərə* Q 16; *kērə* L 428; *kējərən* K 278; *kjērə* Q 15; *kiərə* L 265, 271, 381, Q 9, 95, 99, 111*, 113; *kiərən* K 315, 316, 353; *kiērə* Q 101; *kierə* Q 99*; *kīrə* L 246, 289, 298a, 299, 317, 330, Q 27, 88, 95, 121c, 196, 197, 200, 278; *kīrən* K 357, L 316; *kīərə* K 317, L 265, P 121, 176; **omkeren:** L 416; *ōmkejərən* Q 82; *ōmkīərə* Q 253; *ēmkiərə* P 193; *umki-jərə* K 353; **binnenstebuiten keren:** *benənstəbūtən kīrən* L 316; **omzetten:** K 359; *ōmzētən* K 315; *emzētən* Q 86; **binnenstebuiten zetten:** *benəlstəbūtən zētən* L 360a; *benəstəbōtə zətə* Q 86; **omtrekken:** *ōmtrēkə* Q 1; *ōmtrēkə* P 51; *ōmtrēkən* L 314; **averechts maken:** *əvəreks mōʔən* K 353.

VERSTELLEN

(N 62, 43a; N 62, 21b; Gi 1.IV, 50; S 36; MW)

[Een lap op de scheur in het kledingstuk naaien of het verstellen of oplappen.]

stukkeren: *stōkərə* L 295; *stōkərə* L 271, 328, 333, 378, 425, Q 9, 95, 96a; *štōkərə* L 298a, 299, 329, 331, Q 16, 21, 30, 98, 113, 117b, 196, 202; *štōkərə* L 298, 325, 330, 430, Q 20, 27, 35, 98, 99, 99*, 101; **uitstukkeren:** *ōtjstōkərə* L 265; *ūstōkərə* L 268, 374; *ūstōkərə* L 271, Q 14; *ūštōkərə* Q 22, 101; *ūštōkərə* L 300, 327, Q 27; **uitstukken:** *ūtstōkə* Q 11; *ūtstōkə* L 289, 291, 374; *ytstōkə* L 163, 164, 209, 215, 246a; **stuk-ken:** *stōkə* L 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215a, 216, 217, 245, 246, 248, 250, 266, Q 78; *stōkə* L 267, 269, 321, 374, 385, Q 7; *štōkə* Q 33, 98, 116, 118, 204a, 208; *štōkə* L 290, Q 16, 32a, 97, 98, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 196, 197, 198, 203, 207; **stuk inzetten:** Q 71; *stōk ejnzētə* P 188; *štōk enzētə* Q 98; *stjēk enzētən* Q 82; **stuk derop zetten:** *štōk dərop zətə* Q 98; *štōk drop sētə* Q 121c; **stuk opzetten:** L 312; *stōk opzētə* Q 9; **lappen:** L 282, 288, 430; *lapə* L 291, 414, 416, P 47, Q 9, 86, 95, 100, 162; **op-lappen:** L 282, 312; *oplapə* L 265, 299, 317, P 219; **verlappen:** *vərlapə* L 417; **lap inzetten:** K 315; *lap enzētə* L 414; **lap opzetten:** L 312; *lap opzētə* Q 197; *lap upzētə* K 353; **lap op naaien:** *lap op nējə* L 163; *lap op nējə* L 265; **lapperen:** *lepərə* Q 11; **verstellen:** L 271, Q 99; *vərstelə* P 52; **repareren:** P 219; *repərərə* L 374, Q 2; **her-stellen:** K 315; **flikken:** *flekə* Q 95, 121c, 197; **verzaten:** *vərzətə* Q 95; *vərzōtə* Q 83, 174; **op-zetten:** *opzētə* L 298a.

SCHEUR

(N 59, 192a; N 62, 43b)

[Scheur in een kledingstuk. Zie wat betreft het woordtype **vijf** de toelichting bij het lemma WINKELHAAK.]

scheur: K 361, L 282, 312; *sxōr* K 361, L 163, 246, 271, 414, 416; *šōr* L 265, 270, 298a, 299, 317, 330, 368, 428, Q 15, 16, 71, 112, 197; *šōr* L 425, Q 7, 9, 11, 88, 95, 99, 99*, 101, 198; *šōar* Q 200; *sxōr* P 52; *sxōjr* P 47; *sxōjar* K 353; *sxōjar* Q 78; *šōar* Q 7, 9; *sxōr* L 289; *sxōar* Q 165; *sxōjr* P 188; *šōar* Q 113; *skōr* P 219; *šēr* Q 86; *šōar* Q 82; *šōr* L 417; *šōr* L 416; *šōar* Q 83; *šōr* L 364; **rits**: *rets* Q 16, 111*, 121c; *rēts* Q 27; **reet**: *ret* Q 253; **snats**: *snats* L 381; **vijf**: *vif* Q 16, 27; **lok**: *lōk* Q 21.

WINKELHAAK

(N 59, 192b; N 62, 43b; N 62, 43c; Gi 1.IV, 11; MW; S 44; monogr.)

[Rechthoekige scheur in een kledingstuk. Een mogelijk verklaring van het woordtype **vijf** (c.q. **fünf**) geeft het WNT (XXI, pag. 536 s.v. *vijf* 4): „Wat den vorm heeft van een cijfer *vijf*. Gewest in het Zuiden als ben. voor een winkelhaak (scheur), die aan een Romeinse V doet denken”.]

winkelhaak: L 414; *weŋkelhōk* L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 216, 217, 245, 246a, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 271, 291, 298a, 299, 300, 312, 317, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 364, 368, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 387, 414, 416, 417, 425, 426, 427, 428, 429, 431, 433, 434a, Q 7, 9, 11, 14, 15, 16, 20, 21, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35, 82, 86, 95, 96a, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 111*, 113, 116, 117b, 121c, 174, 196, 198, 202, 203, 204a, 207, 208; *weŋkelhoak* K 361, Q 16; *weŋkelhoak* Q 121, 121c; *weŋkelhōk* P 219, Q 7; *weŋkelhōak* P 52; *weŋkelhuwāk* Q 78; *weŋkelhūwk* P 188; *weŋkelōk* Q 16; *weŋkeluāk* Q 83; *weŋkelwōk* Q 162; *wēŋkālthōk* L 215a, 246, Q 88, 187, 200; *wēŋkālhuōk* K 361; *weŋ[?]alhōk* K 353; **wiŋkālthōk** Q 71; **haak**: *hōk* P 47, Q 98; *uāk* Q 83; **hakschaard**: *haksārt* L 291; **hoekscheur**: Q 165; **rits**: *rēts* L 432; **vijf**: *vejj* Q 95; *vif* Q 27, 101, 111*, 118, 197; **vijf/fünf**: *vōnāf* Q 121c; *vōnāf* Q 121; *vōf* Q 253.

GAT

(N 62, 47; MW)

[Gat in een kledingstuk.]

gat: *gat* L 163, 271, Q 95; *gāt* L 265, 289, 298a, 299, 416, 425, Q 7, 9, 11; *gōwt* P 219; **lok**: *lōk* Q 9, 95, 99*, 101; *lōk* L 433, Q 27, 98, 113; *lōx* Q 121c; *loāk* Q 16; *lōāk* Q 197; **kot**: *kot* K 315,

353; *kōt* P 47; *kōat* Q 162; *kōt* L 312, 414; *kōwāt* L 282; *kut* Q 86; *kuwt* P 188; *kuwāt* Q 78; *kuāt* Q 82; *kūt* L 317, P 219, Q 71, 83, 174; *kūt* L 416.

SLIJTPLEK

(N 62, 44; MW)

[Plaats waar een stof gesleten of doorgesleten is.]

slijtplek: *slitplek* Q 113; **slijtplak**: *slētplak* Q 71; **slijtsel**: *slētsāl* L 265; **sleet**: *slēt* L 271; *slēt* L 299; *slēat* Q 9; **slijtage**: *slitās* L 425; **slijt-plaats**: *slitplāts* L 298a, Q 16; **versleten plek**: *vārslē[?]ā plēk* K 353; *vārslītā plēk* L 271, 317; **afgesleten plek**: *afgāslētā plēk* P 47; **afgesleten plaats**: *āfgāslētā plāts* Q 98; **dunne plek**: *dōn plēk* L 282; **kale plek**: *kāl plēk* L 289, 317, Q 9, 11, 197; **kale plaats**: *kāl plāts* Q 99*; **blinkende plak**: *blēŋkandā plak* P 219.

SLIJTSEL

(N 62, 46)

[Datgene wat van de stof of het kledingstuk af-slijt.]

slijtsel: *slētsāl* L 265; *slitsāl* L 425; *slitsāl* Q 16; *slitsāl* Q 9; **slijt**: *slit* L 317, Q 11; *slīas* Q 121c; **sleet**: *slēt* K 353, L 282, 289, 414, Q 7, 11, 71; *slēt* L 298a, 299; *slējāt* Q 78; *slēt* P 47; *slajt* P 188; **verslijtsel**: *vārslitsāl* Q 101; **versleten stof**: *vārslē[?]tā štuf* Q 98; **versleten werk**: *vārslē[?]tā werk* Q 98; **pluis**: *plūs* Q 113; **pluisje**: *plīyskā* L 416, Q 9, 27, 99*; *plōskā* Q 86, 162; *plōskā* Q 9; *plīyskā* L 416; *plyskā* L 312; *plīyskā* L 425; *plājskā* Q 83; **vetsje**: *vetskā* Q 83, 174; *vetskā* Q 99*.

VERSLETEN

(N 62, 44)

[Versleten, gezegd van stof.]

versleten: *vārslē[?]sā* Q 121c; **doorgesleten**: *dōrgāslētā* L 414; **geschift**: *gāsxēft* K 315.

RAFEL

(N 62, 45b; MW)

[Rafelige plek in een weefsel.]

rafel: *rafāl* L 163, Q 113; *rōfāl* K 353, L 425, 433, Q 27, 95; *rōfāl* P 188, Q 7, 9, 11, 16, 71, 78, 86, 99*, 174; **refel**: Q 101; *rejjāl* L 265, 271, 282, 299, 317; *rējjāl* P 219; *refāl* L 312; *rēfāl* P 47; **rijfeldraad**: *rīfāldrōt* L 414; **kettel**: *kētāl* P 188; **rettel**: *retāl* Q 162; *redāl* Q 83; **vets**: *vets* Q 9, 95, 162; **franjel**: *frānjāl* L 298a, Q 16, 99*.

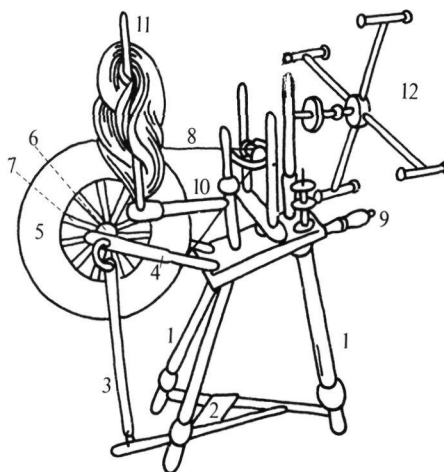
RAFELLEN

(N 59, 188; N 62, 45a; MW; S 29; monogr.)

[Uitvezelen van stof.]

rafelen: L 298a, 416; *rāfālā* L 289, 331, 416,

428, Q 83; *rafala* L 163, Q 113; *rāfala* K 353, L 295, 296, 299, 327, 328, 330, 374, 377, 381, 382, 385, 432, 433, 434a, Q 7, 21, 27, 32, 95, 96a, 98, 111, 118, 196, 198; **uitrafelen:** *qwtṛāfala* Q 83; *q̄trāfalan* Q 71; *ūtrāfala* L 364; *ōtrāfala* L 265; *ūtrafala* Q 95; *ūtrāfala* L 381, Q 33; *owtrāfala* Q 83; **refelen:** *rejjala* L 249, 265, 267, 269, 270, 271, 282, 296, 298, 299; *rejvala* L 271; *rēfalan* K 361; *rēfala* P 47; *rējjala* P 219; *riafala* L 414; **uitrefelen:** *ūtrejjala* L 297, 299, 300, 312, 317; *owtrēfala* L 417; **riffelen:** K 315; *refala* L 191, 209, 210, 215, 217, 246a, 266, 291, Q 83, 116, 121, 121c, 203, 204a, 207, 208; *rifala* L 215a, 245, 246, 267, 290; *rīfala* L 165, 210, 213, 216, 248, 250; **uitriffelen:** *ūtrifala* Q 253; *ytrefala* L 164; **reffelen:** *refala* L 244b; *refalan* L 312; **uitreffelen:** *awtrifala* Q 162; *owtrifala* Q 83; **ruffelen:** *rōfala* L 321, 323, 327, 330, 333, 378, 425, 426, 427, 429, 430, 431, P 188, Q 7, 9, 11, 14, 20, 21, 22, 27, 29, 32, 32a, 35, 71, 78, 95, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111*, 112, 113, 117b, 187, 197, 202; **uitruffelen:** *ūtrōfala* Q 9, 15, 30, 88, 113, 197; *qwtōfalan* Q 82; *ōtrōfala* Q 86; *oatōfala* Q 174; *ūtrōfala* Q 197; **rufelen:** *rūfala* Q 101; *rufala* Q 198; **uitrufelen:** *q̄tryefala* K 361; **reemselen:** *rejmsala* L 288; **kettelen:** *ketala* Q 165; **uitredelen:** *awtrēdala* Q 83; **pluizen:** *plōwza* Q 83; **uitpluizen:** *qwtplājza* Q 83; *ūtplījza* L 387; **schiften:** *šefta* Q 95.

Afb. 50. spinnewiel

1. poten
2. trede
3. koppelstang
4. wielgaffel
5. drijfwiel
6. as en naaf (van het drijfwiel)
7. spaken (van het drijfwiel)
8. snaar
9. stelknop
10. arm
11. spinrokken
12. haspel

HANDSPINNER

Het spinnewiel en de onderdelen ervan

SPINNEWIEL (zie kaart)

(N 34, A; N 5A (I), 9b; RND 3; S 34; monogr.) [Toestel om vlas, wol en soms ook andere vezelsoorten te spinnen. Men kent verschillende soorten spinnewielen. Er zijn er waarbij de spil met kam of vleugel boven het wiel is ingebouwd en waarbij de voet een schijfvormig, horizontaal blokje op vier (soms drie) pootjes is. Dit is het zogenaamde blokwieltje of de blokspoel. Verder is er een model waarbij de spil naast het wiel is gebouwd. In het rechthoekige, schuingerichte blokje steken drie poten die zich lijken schrap te zetten. Vandaar ook wel benamingen als **geit** en **germ**. Een derde model met spil en vleugel naast het wiel en waarbij het dragende gedeelte een rechthoekig raam is, komt niet zoveel voor (Weyns, pag. 843). Dit is het zogenaamde raamwiel.

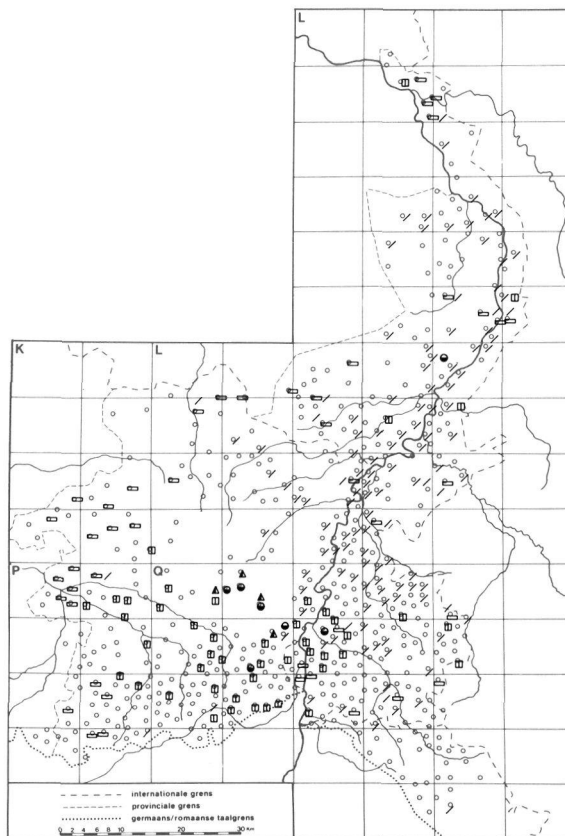
Bij de blokspoel draait het grote wiel vlak voor de spinster of spinner. Het spinmechanisme staat midden boven het wiel ter hoogte van de borst

van degene die spint. De blokspoel werd in de jaren 1940-1945 populair. Ze heeft maar de helft staanplaats nodig vergeleken met de „lange spoel” (informant van L 320a). Ze kon in kleine ruimtes zoals die op binnenschepen worden gebruikt (Weyns, pag. 843). Vandaar ook de benaming **schippersspoel**. Ook de benaming **bok** duidt op het model „blokspoel”. De benamingen **bok**, **geit** en **germ** zijn vergelijkenderwijs ontstaan door de bepaalde vorm van het spinnewiel. Zie afb. 50.]

spinnewiel: K 314, 358, L 163, 163a, 164, 165, 266, 271, 288a, 289, 289b, 312, 318b, Q 187; *spenawil* K 317, 318, 353, 359, L 269b, 282, 286, 289, 318b, 352, P 48, 51, 174, 176, Q 95, 187a, 197; *špenawil* L 387, Q 97, 204a, 211; *spēnawil* P 49, 178, 219; *spēnawil* P 218; *spēnawil* P 44; *spōnawil* P 44, 48; *spēnawēl* L 371; *spēnawēl* L 269; *špēnawēl* Q 117a; *špēnawēl* L 432; *spēnawējl* P 45; *spinawējl* K 357; *spōnawējl* P 46; **spinwiel:** L 288; **spinrad:** L 159a; *spēnrāt* K 361, L 292a, P 177, Q 95, 96a; *spēnrāt* Q 96c; *špēnrāt* Q 117a, 121, 121c; *spēnrāt* Q 39, 102, 103, 104a, 105; *špēnrāt* L 331; *spēnrōt* Q 2; *spēnrōt* P 50; *spēnrōt* Q 162; *spēnrōt* Q 2b, 3,

SPINNEWIEL

- ◻ spinnewiel
- / spoel
- ▣ spin(ne)rad, -raadje
- bok(je)
- ▲ germ(pje)

71, 77, 86, 156, 176a, 177, 179; *spenraat* Q 80; *spenrawat* P 54; *spenrøat* P 188; *spenrøat* Q 76, 162; *spēnrøat* Q 72; *špenrøat* Q 198; *spōnrøat* P 55; *spenrøwat* P 55, Q 158; *spenrōat* P 58; *spēānrøwat* P 120; **spinnerad**: *spenarāt* L 269; *spenarāt* Q 11; *spenarōt* Q 93; *spenarōt* Q 170, 178; **spinraadje**: *spenrētšā* Q 18, 96c; *špenrētšā* Q 97, 99, 105; *spenrētšā* Q 86; *spenrētšā* Q 18; *spenrētšā* P 50; *spenrētšā* Q 180; *spenriatšā* Q 71; **wielspin**: *wilspen* P 219; **wiel**: L 288, 289, 314; *wil* L 289b; **spoel**: L 165, 191, 210, 211, 215, 216, 244d; *spūl* L 209, 213, 215a, 217, 246a, 265; *spul* L 312, P 222, Q 7, 88; *spyl* Q 162; *spol* Q 7; *spōl* L 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 269a, 271, 289, 295, 300, 316, 318b, 320, 320a, 321, 326, 328, 360, 372, 372a, 374, 377, 378, 382, 385, 416, 420, 422, 425, 0426, 427, 431, 434a, Q 9, 12, 14, 28; *špōl* L 270, 290, 290a, 291, 292, 294, 295, 296, 298, 299, 317, 322, 323, 325, 327, 329, 330, 331, 333, 371, 371a, 382, 386, 387, 423, 426, 429, 432, Q 16, 21, 22, 30, 31, 32a, 33, 35, 97, 98, 99, 99*, 101, 110, 111, 111*, 116, 117a, 117b, 118, 196, 198b, 202, 203, 204a, 207, 208, 209; *spōl* L 379, 380; *spoal* L 211; *špoal* L 290; *spōal* L 420;

spōwl P 51; *špōwl* L 429, 430, Q 20, 27, 29, 284; *špōwl* Q 32; *spōjl* L 360, 362; *spōlj* L 368, 368b; *spāl* L 381; *špawl* L 430; **spoeltje**: *špōlkā* L 317; **spinspoel**: *spenspōl* L 245, 246; *špenspōl* Q 39; **spinstoel**: *spenstōl* L 292a; *špenstōl* Q 39; **spinstoel**: *spenastul* K 278; **bok**: *bok* Q 3, 4, 5, 97; *bøk* Q 93; *buk* L 291; **bokje**: *bøkskā* Q 88; **geit**: *gejt* L 291; **germ**: *germ* Q 4; *geram* Q 3, 5; **germpje**: *geramkā* Q 88; **blokspoel**: *bløkspōl* L 320a; **schippersspoel**: *šeparsšpōl* L 291.

ONDERSTEL

(N 34, B3)

[Het geheel van drie poten en een blad van een spinnewiel.]

onderstel: *oņarstel* Q 18; **drie-/drijpoot**: *dripūt* L 318b; *dripwot* Q 99; *drejpuat* L 291; *drējpuat* L 266; **drijpikkel**: *drējpekāl* P 219; **spoelbeen**: *spōlabīan* L 266; de volgende woordtypen zijn meervoud: **poten**: *pōtā* L 318b; *poat* L 432; *pōwtā* P 58, 120; *puatā* Q 121c, 197; *pūatā* Q 39; *pūwatā* K 353; *pūwāʹā* K 353; *pūtā* Q 204a; *pūwtā* P 219; *pōt* L 163, 382, 387, 429, Q 98; *pūt* Q 117a; *puāt* L 265, 271, 291, 292a, 320a, Q

II.7

111; *pjōt* L 269b, 290, Q 39; *pōjt* L 371; *piōt* L 321; *pyj* L 289; *pyaj* L 289; *py* Q 95; *pi* Q 5; *pōat* (enk.) L 289b; **stumpelen:** *štōmpələ* Q 39, 117a.

TREDE

(N 34, B1; monogr.)

[Het pedaal van een spinnewiel. Door het trappen op het pedaal met één of met beide voeten kan men het drijf wiel met behulp van de koppelingstang doen draaien (Grothe, pag. 283-284).]

trapper: *trapər* L 265, 269b, 292a, 387, Q 95, 111, 204a; **trap:** *trap* L 266, 271, 289b, 291, 321, 382, P 120; **treeplank:** *trēplanġ* L 429; *trēplānġ* Q 97; **tredeplankje:** *trējplēnġskə* L 163; **tredeplankje:** *trējplēnġskə* Q 111; **treder:** *trējər* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **treed:** *trēt* Q 18; *trēt* Q 5; *trēt* L 290, 320a; *trēt* L 321, Q 98; **tree:** *trē* K 353; **trede:** *trēj* L 432; **treedbred:** *trēt-brēt* Q 121c; **tredebred:** *trēabrēt* Q 39; **voet:** *vuwt* P 219; *vuwt* P 58; *vōt* L 318b, 371, Q 99, 117a; **voetenplankje:** *vōtəplēnġskə* L 266; **voettrap:** *vōttrap* Q 197; **pedaal:** Q 95; **wip:** *wōp* L 318b; **spoeletrede:** *spōlətrējə* L 266; **spoeletrap:** *spōlətrap* L 266.

SNAAR

(N 34, B2; N 34, B3)

[Elk der beide rolronde, zeer smalle koorden of banden of riemen die dienen om de beweging van het drijf wiel over te brengen op vleugel en klos.

Volgens de informant van L 291 loopt de snaar dubbel over het vlieg wiel en een grote of kleine schijf aan de vleugel. Hierdoor loopt de vleugel langzamer rond de klos, zodat het garen opgewonden wordt.]

snaar: *snor* Q 5; *snōr* L 163, 265, 269b, 289, 289b, 292a, 318b, 320a, 321, 382; *snōər* L 290; *šnōr* Q 39; *šnōr* L 291, 429, 432; **snoer:** *šnōər* Q 121c; **spoesnaar:** *spōləsnōr* L 266; **koord:** *kōrt* Q 98, 99; *koət* Q 204a; *kōt* P 58, 219; *kōwər* K 353; **touw:** Q 197; **riem:** *rim* P 219; *rēm* L 271, Q 97, 111, 121c; **riempje:** *remkə* P 120; **draad:** *drōw.t* Q 117a.

KOPPELSTANG

(N 34, B4)

[De lat met aan de wielzijde een gebogen gedeelte, waarmee de trapbeweging door middel van de trede op het drijf wiel wordt overgebracht.]

draaistang: *driəštān* Q 39; **drijfstang:** *driřštān* Q 99, 111, 197, 204a; **trekstang:** *trēkštān* Q 111; **haspelstangetje:** *haspəlštānġskə* L 429; **stang:** *stān* L 271, Q 5; **hangstok:** *hanřtōk* K

353; **stek:** *stek* L 289, P 219; **drijfplat:** *driřflat* Q 111; **treklat:** *trēklat* Q 111; **lat:** *lat* Q 98; **hipperman:** *hepərmanə* L 291; **hipperd:** *hepərt* L 291; **hippel:** *hepəl* L 321; **wip:** *wep* L 291; *wōp* L 318b; **wipper:** *wepər* L 269b, 290; **wippermannetje:** *wōpərmenkə* L 320a, 321; **wipperhoutje:** *wepərholtġə* L 266; **woepermannetje:** *wōpərmenkə* L 292a; **hampeleman:** *ampələman* L 432; **speelman:** *spilman* L 368; **hevel:** *hēvəl* L 163; **aandrijfhevel:** *āndriřhēvəl* L 382; **slager:** *slēgər* Q 18; *slēgər* Q 111; **staander:** *stōndər* L 289b.

ARM

(N 34, B5)

[Onderdeel van het spinnewiel, een horizontaal latje met het spinrokkengat waarin een verticale lat, het spinrokken, steekt met vlas of wol.

Volgens de informant van K 353 ontbreekt dit onderdeel heel waarschijnlijk in zijn of haar regio, omdat de spinner/spinster de prop ongesponnen wol op de schoot legt.

Volgens de informant van L 291 is de **vlaskop** een kegelvormige rol van grauwe turf, opgesloten tussen houten schijven. Hierover is een kapmanteltje van blauw linnen geplaatst waaromheen het vlas of de wol zit.]

arm: *erm* L 321, 292a; **pin:** *pen* Q 39; **wolpin:** Q 98; **kluwstek:** *kluwstek* L 320a; **blok:** *blōk* L 265; **balk:** *balk* L 321; **wolvoet:** *wolvō.t* Q 117a; **toren:** *tōrə* Q 97; **twijnder:** *twjāndər* P 58; **ragebol:** *rāgəbōl* L 289; **vlaskop:** L 291; **spil voor de vlaskop:** *spīəl vōr də vlaskop* L 266; **spool:** *špōl* L 432; **leertje:** *lērəkə* L 163; **baar:** *bār* P 219.

SPINROKKENGAT

(N 34, B5a)

[Het gat in de arm van het spinnewiel waarin het spinrokken staat.

Volgens de informant van L 291 wordt na verwijdering van de vlaskop een ander apparaat in dit gat gestoken waarop men drie klossen garen kan bevestigen als men gaat „kweren“.]

gat: *gāt* L 320a; *gōwt* P 219; **gat voor de vlaskop:** *gāt vōr də vlaskop* L 266; **kuiltje:** *kyləkə* L 163; **pinlok:** *penlōk* Q 98; **lok:** *lōk* Q 117a; **tap:** *tap* Q 111.

SPINROKKEN

(N 34, B5b)

[De verticale stok in het spinrokkengat, stekend in de arm van het spinnewiel. Op deze stok wordt het te bewerken materiaal, vlas of wol, gestoken.]

pin: Q 98; *pen* L 289b, Q 39; **vlaskop:** L 266, 269b, 321; *vlāřkop* L 290, 291; **wolkop:** *wolkop*

L 266; **ragebol**: *rāgəbōl* L 289; **klos**: *klus* L 292a; **klots**: *klots* L 271; **kluwstek**: *kluwstek* L 320a; **stok**: *stok* L 163; **spoel**: *spōl* L 371; *špōl* L 387; **spil**: P 219; *špel* Q 117a, 121c; **spindel**: *špendal* Q 111; **wolpijp**: *wolpīp* L 321; **pijp**: *pīp* L 432; **bobijn**: *bombēn* P 58; *bābin* P 120.

DRIJFWIEL

(N 34, B6)

[Het grote ronddraaiende deel of wiel van het spinnewiel dat wordt aangedreven door middel van de trede en koppelstang en dat door middel van de snaar en trendel zorgt voor het draaien van de vleugel en de klos.]

rad: *rat* L 163, Q 117a, 204a; *ra* L 265; *rāt* L 269b, 271, 289, 289b, 291, 292a, 320a, 321, 387, 429, 432, Q 98, 99; *rāat* Q 39; *rq̄at* P 58, Q 5; *rq̄wat* P 120; *rōwat* P 219; **zwongrad**: *žwōŋkrāt* Q 111; **spoelrad**: *spōlrāt* L 318b; **spoelerad**: *spōlārāt* L 266; *špōlārāt* L 290; **spinnerad**: *spenārāt* L 266; **wiel**: *wil* Q 97; *wēl* L 371; **vlieg-wiel**: *vlixwil* K 353.

WIELGAFFEL

(N 34, B7)

[De twee schuingeplaatste stijltjes die samen een soort vork vormen waartussen het drijfwiel van het spinnewiel loopt.

Volgens de informant van K 353 is deze gaffel daar onbekend.]

gaffel: *gafal* L 266, 292a, 320a, P 58, Q 39; **gavel**: *gāval* L 163; **gavelspil**: *gāvalspīdla* (mv.) L 266; **balk**: *belk* (mv.) Q 117a, 204a; *belak* (mv.) Q 98; **balkje**: *belkskəs* (mv.) Q 98; **vork**: *vōrak* L 290; *vōrk* L 387; **fourche**: *furs* P 219; **schei**: *šej* L 321; **arm**: *erām* L 289, Q 111; **burrie**: *bōris* (mv.) L 289; *berax* Q 5; **radbrug**: *rāt-brøk* L 429.

AS VAN HET DRIJFWIEL

(N 34, B8; N 34, B9)

as: *as* L 269b, 289, 289b, 318b, 320a, 387, 429, 432, P 58, 120, 219, Q 98; *q̄.s* L 290; **asje**: *eskā* L 289, Q 98; **wielas**: *wilas* K 353.

NAAF VAN HET DRIJFWIEL

(N 34, B8; N 34, B9)

[Middenstuk van het drijfwiel, waardoor de as gaat en waarin de spaken zitten.]

naaf: *nāf* L 289, 290, 291, 292a, 320a, 321, Q 39, 99, 111, 204a; **radnaaf**: *rātnāf* L 266, 382; **dom**: *dum* P 120, Q 5; **boom**: *bōm* P 219; **bus**: *bōs* L 289; **moyeu**: P 219; **koon**: *kōn* L 318b.

SPAKEN VAN HET DRIJFWIEL

(N 34, B8; N 34, B9)

speken: *spejkā* L 289, 292a, 387; *špejkā* L 291, 429, 432, Q 97, 111; *spejkā* P 120; *špēkā* Q 204a; *spiakā* L 265; *spekā* P 58 (enk. *spek*); *špejk* (enk.) Q 99; *spejk* (enk.) Q 5; **radspeken**: *rātspejkā* L 266; **spaken**: *spq̄ʹa* K 353; **spanen**: *spōnā* L 321; **sponden**: *spuŋā* L 289b; **spijlen**: *špilā* Q 39; *spīlān* L 269b; *spilā* L 163.

STELKNOP

(N 34, B10)

[Houten schroef aan de voorzijde in het blad van de driepoot van het spinnewiel die dient om de spanning van de snaar te regelen.]

spanschroef: *spanšrūf* L 321; *spanšxrūf* L 266; *španšrūf* Q 111; **spanknop**: *španknop* Q 97; **spanner**: *spanār* L 269b; *španār* Q 39, 204a; **snaarspanner**: *snārspanār* L 321, 292a; **stelschroef**: *štelšrūf* Q 111; **schroef**: *sxruf* L 289b; *šrūf* L 291; *šrūaf* L 290; **blok**: *blok* L 289; **twijnblok**: *twejnblok* P 219; **stoop**: *styap* L 289; **regelaar**: *rēgālēr* L 269b; *rejkālēr* Q 99; **stek voor de bobijnen in te zetten**: *stek vār dā bobejnā en tā zetā* P 219; **staart**: *start* Q 5; *štert* L 291; **spindel**: *špendal* Q 97; **handvat**: *hāntvat* K 353; **hand**: *hānt* K 353.

LIGGER

(N 34, B11)

[Horizontaal latje waarop aan de uiteinden twee verticale latjes, de „nonnen”, bevestigd zijn waartussen de spil met vleugels, klos en trendel bevestigd zitten. Zie afb. 51.]

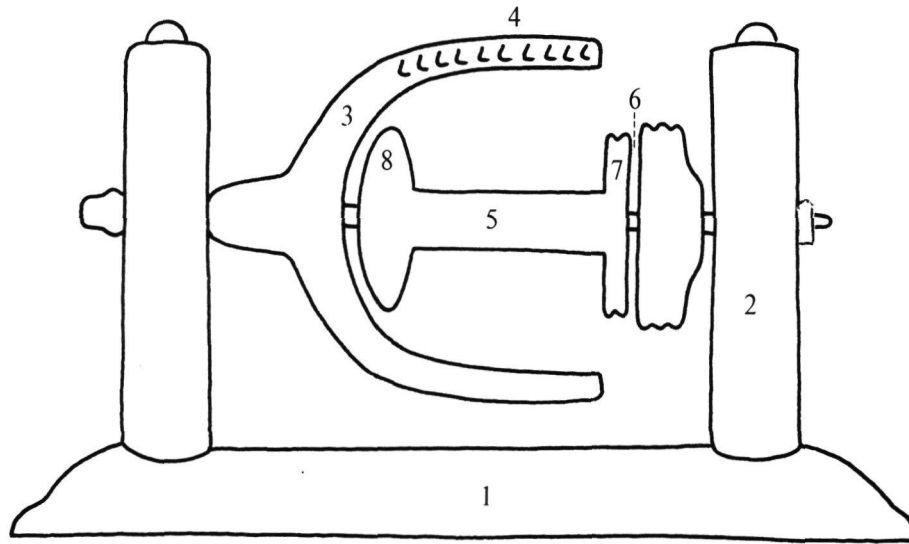
dwarshout: *dweššhōt* Q 39; **vleugelbalk**: *vlōgālbālāk* L 429; **onderbalk van het vleugelhuis**: *oŋərbalk van at vlōgālhūs* L 266; **kop**: *kop* Q 5; **baar**: *bār* P 219.

NONNEN

(N 34, B12)

[De nonnen zijn twee verticale latjes op de ligger waartussen de spil met vleugel, klos en trendel bevestigd zitten. Gedraaide arm van een spinnewiel.]

staanders: *štōndās* Q 111; **opstaanders**: *opstoāndās* P 58; **spilstekken**: *spelstekā* L 320a; **twee stekken**: *twi stekā* P 219; **spoelpinnen**: *špōlpenā* Q 39; **steunen**: *štōnā* Q 111; **spijlen**: *spilā* L 289; **spoelhouweren**: *špōlhowarā* Q 39; **stelen van het vleugelhuis**: *stīdā van at vlōgālhūs* L 266; **poten**: *pōt* L 163; de volgende woordtypen zijn enkelvoud: **spoelkoning**: *špōlkōnen* L 382; **kegel**: *kēgāl* L 321, Q 117a; **arm**: *erm* Q 98; **armpje**: *ermkā* Q 98.

Afb. 51. spilengestel met vleugel, spil en klos

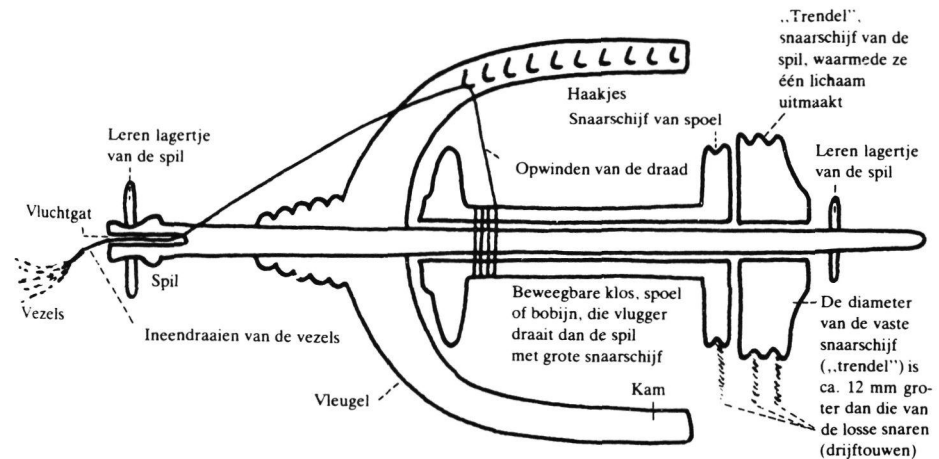
1. ligger	5. spil
2. non	6. trendel (snaarschijf van de spil)
3. vleugel	7. snaarschijf van de klos
4. kam met haken	8. klos

VLEUGEL

(N 34, B13)

[Een u-vormig houten voorwerpje met haken op beide armen waar in het midden de spil door-

loopt die er vast in is bevestigd en waarop de klos los ronddraait. De snaar loopt tweemaal om het drijf wiel en doet door middel van de kleinere snaarschijf die vast aan de klos zit en door middel van de grotere snaarschijf, de „trendel”,

Afb. 52. werking van de spil en de vleugel met kam

die vastgeklemd zit aan de spil respectievelijk klos en vleugel draaien, waarbij de klos sneller draait dan de vleugel, omdat de snaarschijf aan de klos kleiner is dan de snaarschijf die we *trendel* noemen (WBD II.4, pag. 929). Zie afb. 52.]
vleugel: *vlōgəl* L 266, 269b, 289b, 291, 318b, 320a, 429, Q 98; *vlō.gəl* L 290; *vlīgəl* Q 5; *vlīgəl* L 289, Q 39; *vlīgəl* L 289; **kam:** *kam* L 371; *kamp* P 219, Q 99, 111; **klauw:** *klōw* Q 5; **vork:** *vōrk* L 382; **spil:** *spel* P 120; **kleine haspel:** *klīnā hāspəl* L 163; **pijp:** *pīp* L 432; **spoel:** *spul* K 353.

KLOS

(N 34, B14; N 34, B17)

[Het garenklosje met snaarschijf aan de spil van de vleugel waarop de spindraad gedraaid wordt.]

klos: *klos* L 163, 269b, 289, 289b, 318b, 320a; *klōs* L 291; *klō.s* L 290; **garenklos:** *gārəklos* L 266; **spoel:** *spōl* Q 197; *spōl* Q 39, 99; **garenspoel:** *gārānspōl* L 371; **spoeltje:** *spōlčk* L 429; **bobijn:** *bobīn* L 289; *bobīn* Q 284; *bābin* L 292a; *bombēn* K 353; **rol:** *rol* Q 111; **pijp:** *pīp* L 321, 368, Q 98.

HAKEN

(N 34, B15; N 34, B14)

[De haakjes of pinnetjes van de kam van de vleugel. Om de klossen gelijk vol te draaien moest men het garen steeds versteken op de haakjes of tandjes.]

haken: *hōkə* P 120; *hōk* L 163, Q 111; *hōək* Q 39; **haakjes:** *hākskəs* K 353; *hōkskəs* P 58; *hōkskəs* P 219; **vleugelhaken:** *vlōgəlhōkə* L 266; **haspelhaken:** *hāspəlhōk* L 266; **tandjes:** *tāntjəs* L 269b, 289, 289b, 291; *tējnkəs* P 219; **nageltjes:** *nōgəlkəs* K 353; **krammen:** *kramə* L 432; *krem* Q 98; **pinnen:** *penə* Q 39; de volgende woordtypen zijn enkelvoud: **kam:** *kam* L 318b, 371; *kamp* L 320a, 321, 292a; *kāmp* Q 5, 197; **vleugelkam:** *vlōgəlkāmp* L 291; **reek:** *rēk* L 429; **regelaar:** *rejgəlēr* Q 18; *rejgəlējr* P 219.

TRENDEL

(N 34, B16; N 34, B15; monogr.)

[De snaarschijf van de spil in de vleugel. De trendel is groter dan de snaarschijf aan de klos en draait dus langzamer.]

trendel: *trenəl* L 368; *tre.ndjəl* L 288; **raadje:** *rētjə* L 320a, 292a; *retjə* Q 117a; *rētšə* Q 99; *rōātšə* P 58; **vleugelraadje:** *vlōgəlretjə* L 429; **poeltje:** *polikə* P 219; **snarepoelie:** *snōrəpuli* L 266; **schijf:** *šīf* L 290; *šif* L 291; *sxif* L 289, 289b; **sluitschuif:** *slūtšūf* L 321; **wieltje:** *welkə* K 353; **spoelwiel:** *spulwilkə* K 353; **klos:** *klos* L 265, Q 111; **drijfzand:** *drīfrōnsəl* Q 39;

naald: *nōt* Q 98; **naalde:** *nōlj* Q 18; **pijp:** *pīp* Q 5.

SPIL

(N 34, B17)

[De pin middendoor de u-vormige vleugel. Spil met vleugel en klos worden ieder afzonderlijk gedraaid door middel van de dubbele snaar, de trendel en de snaarschijf aan de klos (Grothe, pag. 284).

Volgens de informant van L 291 draaide de spil in twee tongen van hardleer, die in de houten paaltjes waren bevestigd en gesmeerd werden met spekworerd. Door zijdelings wegdraaien van de spil kon men de as vrijmaken en de klos eruit nemen en erin zetten.]

spil: *spel* L 163, 289, 289b, P 58; *špel* L 291; **pin:** Q 98, 99; **as:** *as* K 353, L 432; **asje:** *eskə* Q 5; **vleugele-as:** *vlōgəla-as* L 266; **naald:** *nōlj* Q 111; *nōwlt* P 219; **naaldetang:** *nōldətānj* L 269b; **vleugelnaald:** *vlōgəlnoelj* L 429; **rolletje:** *rōlčk* Q 197.

Spinnen, twijnen en haspelen

SPINNEN

(N 34, C; RND 3; Wi 27; S 34; monogr.)

[De handeling die met behulp van een spinnewiel werd verricht. Vooral voor vlas en hennep was het raadzaam de spinvingers nat te houden tijdens het spinnen. Hiervoor had men een klein potje met water aan rokken of wiel hangen (Weyns, pag. 844-845). Soms werden daartoe ook wel kleine, twee-orige kruikjes van ongeveer 7 cm hoog gebruikt, gebakken onder andere te Raeren.]

spinnen: L 163, 269b, 271, 318b, 382; *spenə* K 278, 278a, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 115, 163, 164, 165, 191, 192a, 209, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 217, 244c, 245, 246, 246a, 246b, 246c, 247, 248, 249, 250, 265, 265c, 266, 267, 268, 269, 271, 279, 284, 285, 288, 289, 289b, 292a, 295, 317, 319, 320, 320a, 321, 324, 328, 353, 355, 369, 374, 375, 377, 378, 382, 385, 414, 427, 434a, P 50, 57, 58, 117, 119, 120, 176, 188, 197, 218, 219, 222, 223, 227, Q 3, 5, 7, 9, 14, 72, 74, 75, 78, 82, 95, 96a, 161, 163, 166, 176a, 178, 180, 181, 183, 187, 197, 199, 240, 241; *špenə* L 270, 290, 291, 296, 297, 298, 299, 300, 313, 323, 325, 327, 330, 331, 333, 376, 386, 387, 429, 432, Q 19, 20, 21, 22, 30, 32, 32a, 33, 36, 38, 39, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 112, 116, 117, 117a, 117b, 118, 168, 196, 198, 201, 202, 203, 204a, 205, 206, 207, 208, 263, 287; *spenə* L 282, 286, 288a, 289, 292, 312, 314, 316, 318, 352, 356, 360, 364, 368,

II.7

371, 372, 377, 379, 380, 387, 413, 415, 416, 420, 421, 423, 425, 431, P 51, 52, 55, 177, 178, 181, 182, 184, 195, Q 1, 2, 5, 12, 15, 18, 71, 77, 83, 86, 88, 91, 154, 156, 171, 172, 177, 179, 188, 200; *špenā* L 291, 293, 294, 297, 320, 426, 428, 430, 432, 434, Q 16, 20, 27, 29, 30, 32, 35, 111, 113, 118, 119, 121, 192, 193, 196, 204, 211, 222, 249, 251, 253, 254, 255, 260, 278, 279; *spenā* P 58, 120, 219, Q 14, 284; *špenā* Q 249, 284; *spenān* L 371; *špēnā* Q 97; *spēn* Q 168a; *spinā* L 417, Q 156, 162; *špinā* L 329, Q 247a; *spōnā* L 381; **spoelen:** *spōlā* L 318b.

FIJN SPINNEN

(N 34, C1)

[Het spinnen van fijn gesponnen draad. In de regel was dit één- of tweedraads dik.

Volgens de informant van Q 98 werd onder „fijn spinnen” verstaan dat het fijne garen ook driedraads dik kon zijn en van de beste kwaliteit wol.]

fijn spinnen: *fejn spenā* L 265; *fejān spenā* P 120; *fīn špenā* L 387, Q 98, 99, 111; *fīn spenā* L 289b; *fīn spenā* L 266; *fī.n špenā* L 290; *fīn spenā* L 318b, 320a, 321, Q 95; *fīn spenā* L 371; *fī špenā* Q 204a; **fijn doek spinnen:** *fīn dōk spenā* L 292a; **dun spinnen:** L 163; *dōn spenā* K 353; **vlassegaren spinnen:** *vlesāgārā spenā* L 289.

GROF SPINNEN

(N 34, C2)

[Het spinnen van grof gesponnen draad.

Volgens de informant van Q 98 was „grof spinnen” van minder kwaliteit en was er soms twee keer getwijnd.]

grof spinnen: *grof spenā* L 265, 266; *grōf spenā* L 289b, 318b, 320a, Q 95; *grōf spenā* L 371; *grōf špenā* Q 99, 204a; *grōf špenā* L 387, Q 98, 111; *grō.f špenā* L 290; *grōf spenā* P 120; **grof doek spinnen:** *grōf dōk spenā* L 292a; **dik spinnen:** L 163; *dek spenā* K 353; **grof garen spinnen:** *grūf gārā spenā* L 289; *gruāf gārā spenā* L 289; **doekwerk van vlas spinnen:** L 269b.

ONREGELMATIG SPINNEN

(N 34, C3)

[Met oneffenheden of ongelijk spinnen.]

ongelijk spinnen: *ongālēāk spenā* P 120; *ongālīk spenā* L 289b; *ōngālīk spenā* Q 95; **toddelen:** *todālā* L 265; **touwelen:** *tuwālā* L 320a; **maar raak spinnen:** *mar rāk spenā* L 266; **knobelen:** *knūbālā* Q 39; **spinnen met knobelen:** *špenā met knobālā* Q 99; **hoddelswerk maken:** *hodālswērk mākā* Q 111; **garen spinnen met knoddeltjes in:** *gārā špenā met knōdalkās en* Q 98; **rauw garen spinnen:** *rōw gārā spenā* L 289; **vitselen:** *vetzālā* Q 111.

ONREGELMATIG GESPONNEN DRAAD

(N 34, C6)

[Het onregelmatig spinnen van garen veroorzaakte vaak knopen of verdikkingen. Men kreeg dan garen van de minste kwaliteit.]

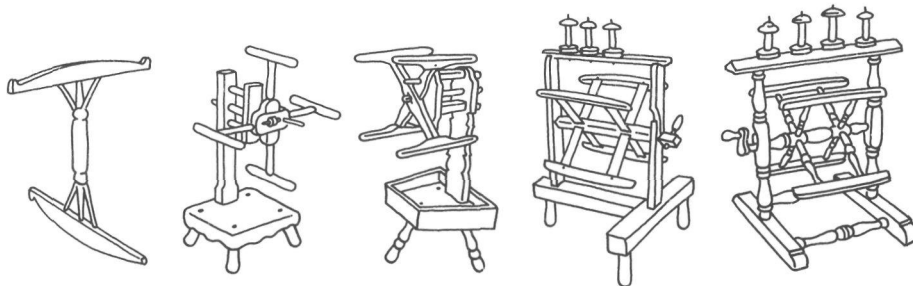
ongelijk gesponnen draad: *ōngālīk gāspōnā drōt* Q 95; **ongelijk garen:** *ongālīk gārā* Q 39; **ongelijke draad:** *ongālīkā drōt* L 266; **rauwe draad:** *rōwā drōt* L 289; **knobbelgaren:** *knōbālgārā* Q 99; *knubālgārā* P 58; **knobbel:** *knobāl* L 289b; **vetsel:** *vetzāl* Q 111; **garen met knopen in:** *gārā met knōjp en* Q 98; **lintgaren:** *lenjtīgārā* L 290; **touwelvaam:** *tuwālvām* L 320a.

HASPEL

(N 34, D)

[Een drie- of vierarmig, ronddraaiend toestel op het spinnewiel waarmee onder andere de gesponnen wol tot strengen werd verwerkt. Zie afb. 53.]

haspel: *haspāl* L 269b, 289, 289b, 292a, 318b, 320a, 321, 368, 432, Q 18, 39, 95, 97, 98, 99, 111, 204a; *hāspāl* L 265, Q 5; *hāāspāl* P 58, 120; *hōspāl* L 291; *hō.spāl* L 290; *hēspsāl* L 266; **grote haspel:** L 163; **wimpel:** *wempāl* P 219; **tweerbalk:** *twērbālāk* L 429; **vleuger:** *vlōgārās* (mv.) P 219; **streneklos:** *strēnāklos* L 382.

Afb. 53. handhaspel (links), de andere zijn haspelmolens

TWIJNEN

(N 34, D add.; N 48, 77b; Gi 1.IV, 39)

[Twee of meer enkel gesponnen draden tot één garen ineendraaien. Dit deed men om het uitrafelen te voorkomen en sterk garen te krijgen.]

twijnen: *twēnā* Q 121c; *twējnā* P 219; *twēnā* Q 18; *twēnā* K 353; *twīnā* L 289; *twīanā* Q 5; **tweren:** L 321; *twērā* L 374; *twērā* L 271, 291, 320a, 321; *twērān* L 318b; *twīarā* Q 111; *dwērā* L 291; **twernnen:** *twērnā* L 213; **kweren:** *kwērā* L 291; *kwērā* L 265c; *kwērā* L 290.

TWEEDRAADS

(N 34, D add.)

[Men twijnde tweedraads, driedraads enzovoorts.]

tweedraads: *twījadrōts* K 353.

DRIEDRAADS

(N 34, D add.)

[Men twijnde tweedraads, driedraads enzovoorts.]

driedraads: *drēdrōts* K 353.

HASPELEN

(N 34, D add.)

[Werken met de haspel. Hierop maakte men strengen, omdat bijv. het gesponnen garen vochtig was. Ook om het garen te verven of om andere redenen gebruikte men de haspel.]

haspelen: *haspālā* L 320a.

STRENGEN

(N 34, D add.)

[De gesponnen draad op het strengthout strengen.]

strenen: *gāstrēnt* (volt. deelw.) K 353.

STRENGTHOUT

(N 34, D add.)

[Hout waarop de gesponnen draad in kruisvorm gestrengd werd.]

streenhout: *strēnhōt* K 353.

HANDWEVER

Algemeen

HANDWEVER

(N 39, 51a; N 39, 51b)

[De wever die thuis met de hand weeft op het handweefgetouw.]

wever: *wēavār* L 318; *wēavār* Q 284; **huiswewer:** *huswēavār* Q 284.

FABRIEKSWEVER

(N 39, 51c; monogr.)

[Wever die werkt in een gemechaniseerde weverij. Het woordtype **baas** duidt op een zelfstandige weefmeester die weefgetouwen bezit en arbeiders in dienst heeft.]**wever:** *wēavār* Q 284; **baas:** *bās* Q 284.

WEVER (BIJNAAM)

(N 39, 52)

[*Zeppe* in **zoppewever** moet wel een verkorte vorm zijn van *jozeppe*.]**sluikwewer:** *slīxwēavār* Q 284; **zoppewever:** *zēpawēavār* Q 284.

WEEFKAMER

(N 39, 4; N 5A (I), 9a)

[De kamer of het vertrek waarin geweven wordt en waar het spinnewiel of de weefstoel staat. Dat kan de keuken, de opkamer, de naaikamer of een kamer(tje) zijn. In dit lemma gaat het om een weefruimte in het huis.]

wefkamer: L 265, 291, 312, 378, 0426, P 45, Q 28, 94b, 98, 187a; *wēfkōmār* K 318; *wēfkō.mār* Q 162; *wēfkoāmār* P 218; *wēāfkōmār* L 318; *wēfkōmār* Q 178; *wēfkāmār* L 360; *wē.fkāmār* L 360; *wējāfkaāmār* P 178; *wēfkāmār* L 244d, 266, 269a, 271, 316, 317, 322, 329, 416, 420, 430, Q 9, 12, 20; *wēfkōmār* Q 86, 179; *wīēfkōmār* Q 158; **wewerskamer:** *wēvārskāmār* L 295; **wefkamertje:** *wēāfkēmārkā* L 318; **kamertje:** *kēmārkā* L 352; *kōmārkā* Q 80; **kamer:** *kāmār* P 46, 51; *kāmār* Q 2; *kōmār* K 318; **spinkamer:** K 358, L 290a; *spēnkāmār* P 55; *špēnkāmār* Q 209; *spēnkōmār* K 353, P 222; **opkamer:** *ōpkāmār* Q 211; **opkelder:** *opkalār* L 416; **naaikamertje:** *nōjkēmārkā* P 51; **wefkeuken:** *wēfkōkā* Q 22; **keuken:** *kōkā* Q 7; *kījākā* L 420, Q 111; **nere:** *nērā* Q 2b, 111; **spoelkamer:** L 215; **spoel:** *spōjl* Q 96c.

II.7

WEVERIJ

(N 39, 4; N 5A (I), 9a; monogr.)

[Ruimte waarin geweven wordt. Naast een ruimte in het huis (zie het lemma WEEFKAMER) kan de plaats waar geweven wordt ook buiten het huis zijn, bijv. een schuur, zomerhuisje of een spinhuis. De **weverij** kan ook een afdeling in een fabriek betekenen.]

weverij: *wēvāre* Q 284; *wēvārej* Q 284; *wēvārej* L 318; **weefhuis**: *wēfhūs* L 331; **huis**: *hōws* Q 4; *hōjs* L 360; **werkhuis**: *werkhūs* L 326; **voorhuis**: *vōrhūs* L 314; *vōrhus* L 282; **weefplak**: *wēfplak* L 312; *wiāfplak* Q 76; **plak**: *plak* P 174; **spinhuis**: K 314; *spēnhuws* L 372; *špenās* L 382; **spinnetje**: *spenākā* Q 177; *spōnākā* P 44; **spin**: *spēn* Q 72, 162; **spoelhuis**: *spōlhuws* L 372; **zomerhuisje**: *zomārhuyskā* Q 31.

TAMBOER

(monogr.)

[Een met een drijftrammel uitgeruste spinmachine.]

tamboer: *tambuār* Q 284.

VOORSCHOOT

(N 39, 122)

[De voorschoot van de wever.]

berevel: *bērāvel* L 318; **scholk**: *šqlāk* Q 17.

STOFFEERDER

(monogr.)

[Persoon die de weefsels bekijkt en de laatste fouten eruit haalt.]

stoffeerder: *štofērār* Q 284.

WEVERSHULP

(monogr.)

[Jongen die bij het spinnen de gescheurde draden aan elkaar knoopt.]

vaamjong: *vēmjonj* Q 284.

SCHROBMACHINE

(monogr.)

[Machine die de wol uit elkaar trekt.]

wolf: *wōwf* Q 284.

WEVEN

(N 39, 108a; monogr.)

[Weven in het algemeen. Het doorenvlechten van inslaggarens en kettinggarens tot een stof.]

weven: Q 17; *wēvā* L 318; *wēvā* Q 284; *wēvā* Q 121.

HANDWEVEN

(N 39, 108b)

[Thuis met de hand weven op het handweefgetouw, waarbij de schietspoel nog met de hand door de schering wordt geworpen.]

handweven: *hānjijwēvā* L 318; *hājntwēvā* Q 284.

FABRIEKSWEVEN

(N 39, 108c)

[Weven in een gemechaniseerde weverij.]

fabrieksweven: *fābrikswēvā* L 318.

THUISWEVEN

(N 39, 108d)

[Thuis op het handweefgetouw weven en niet in een fabriek.]

weven met de hand: *wēvā met dā hānjij* L 318.

GETOUW STELLEN

(N 39, 5)

[Een getouw in elkaar zetten en opstellen of gereedmaken voor gebruik.]

inrichten: *erextā* Q 284; **ineenzetten**: *enejnzētā* L 318.

GETOUWSTELLER

(N 39, 6)

[Persoon die het getouw stelt. In de handweverij is dat de wever zelf, in de fabriek is deze persoon een aparte functionaris. De constructie van het weefgetouw is betrekkelijk eenvoudig (Van de Ven, pag. 6). Het is geheel uit losse delen opgebouwd en wordt ter plaatse gemonteerd.]

inrichter: *erextār* Q 284; **wever**: *wēvār* L 318.

Het weefgetouw

Soorten getouwen

HANDWEEFGETOUW (zie kaart)

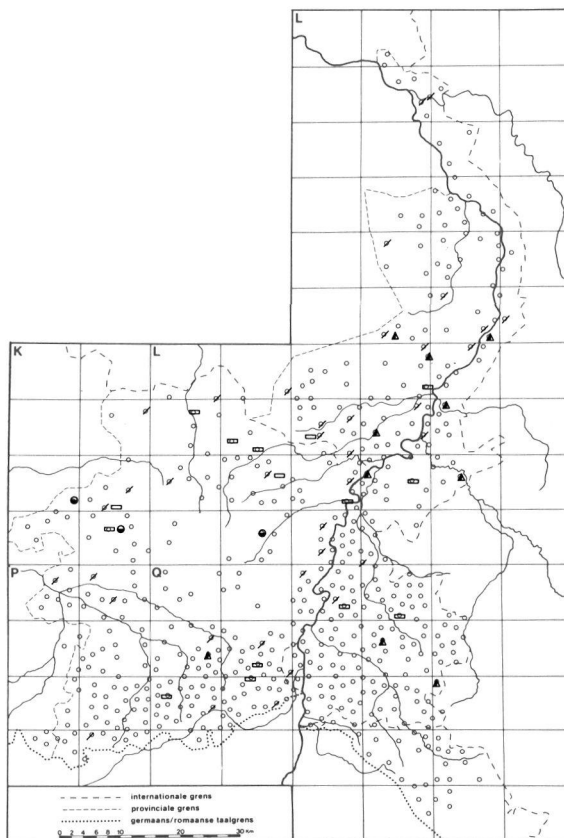
(N 39, 1b; N 39, 1a; N 5A (I), 9c; monogr.)

[Het weefgetouw dat bediend wordt met de hand. De afmetingen hiervan zijn nogal verschillend; gewoonlijk is de lengte 2,5 m tot 3 m, de breedte ongeveer 2 m en de hoogte tot aan de draagarmen 2,5 m (Grothe, pag. 338). Zie afb. 54 en 55.]

weefgetouw: L 321, Q 94b; *wēf.gatōw* L 290, Q 17, 72; *wēf.gatōw* K 318; *wēf.gatōw* L 318; *wēf.gatōw* P 218; *wēf.gato* P 51; *wēf.gatōw* L 163, 164, 244d, 266, 269a, 271, 282, 289b, 295,

HANDWEEFGETOUW

- ∕ weefgetouw
- getouw
- weefgetuig
- ▲ weefstoel

318b, 320a, 322, 329, 420, 430, Q 86; *wēf-gatōw* L 371, 422; *wēf-gatōw* Q 179; *wēf-gatō* L 352; *wef-gatōw* P 54; *wef-gatōw* L 265, Q 7; *wef-gatōw* L 360; *wjef-gatōw* Q 162; *wef-gatā.w* K 278; *wēf-gatāw* K 317; *wef-gatā* P 44; **getouw**: *gatow* Q 39; *gatow* K 358, L 294, 312, 316, 317, 318, 372, 382, Q 17; *gatōw* K 318; *gatōw* Q 93; *gatōw* L 360; *gataw* Q 156; *gatā* Q 170; **houten getouw**: *hōltā kato* Q 284; **weefgetuig**: K 314, 358; *wēf-gatix* L 416; **weefgerei**: *wēf-grej* L 269a; **weefwerk**: *wefwerk* Q 178; **geweefs**: *gawēfs* Q 98; **weefstoel**: *wefstūl* L 265; *wēfstōl* L 378; *wiāfstūl* Q 76; *wēfstōl* L 291; *wēfstōl* L 326; *wēfstōl* L 270, 331, 386, Q 111, 211; *wēfstōl* Q 121; **handweefstoel**: *hajntweāvstōal* Q 284; **weefstoel**: *wefstōal* Q 7; **harnas**: *harnāš* Q 284; **stellige**: *štēlāš* Q 284.

MACHINAAL WEEFGETOUW

(N 39, 1c; N 5A (I), 9c)
[Het weefgetouw dat machinaal bediend wordt. Zie afb. 56.]
weefstoel: *wēvstōal* Q 284; **weefmachine**: *wējfmašen* P 176.

LIJNWAADGETOUW

(N 39, 2)
[Een weefstoel waarop heel- of halflinnen stoffen worden vervaardigd.]
lijnwaadgetouw: L 318.

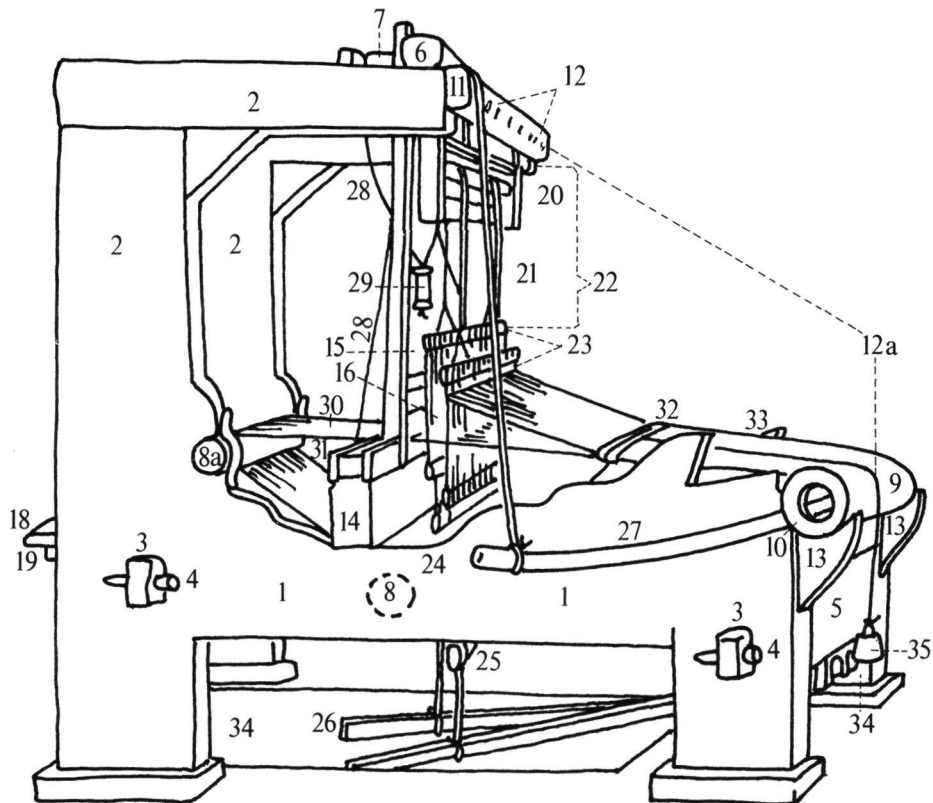
JACQUARDGETOUW

(N 39, 3b)
[Weefgetouw met Jacquard-machine. Zie afb. 57.]
jacquardstoel: *šakartštōal* Q 284.

Grote onderdelen van het handweefgetouw

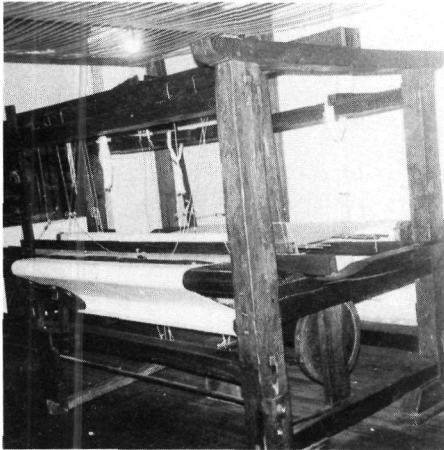
ZIJDEN

(N 39, 7a)
[De zijkanten van het handweefgetouw. Het zijn zware en vrij grote houten platen, waarin de potten vastzitten.]
zijstukken: *zistōkə* L 318.

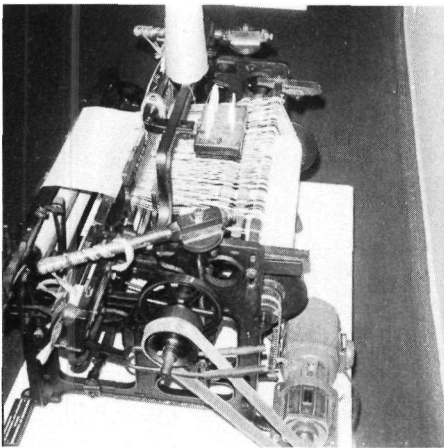

Afb. 54. handweefgetouw (met galgvormig bovenstuk)

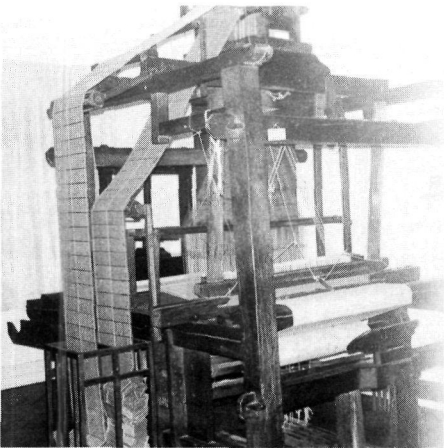
1. zijde	19. klampen (van de zitplank)
2. galg (bovenstuk)	20. wiel; hier: dubbele wiel
3. oren (afgedunde uiteinden van de scheien)	21. paleiriem (galg)
4. pen	22. paleiriem (galg)
5. achterschei	23. kamlatten (onderkamlat en bovenkamlat) met hevels
6. karnhout	24. springhout
7. (hang)ladebalk	25. dwarstreden
8. doekboom	26. treden
8a. borstboom	27. deunstok
9. kettingboom met kettinggaren	28. zweep
10. kettingboomkop	29. trekklos
11. spanplank	30. tempel
12. lengklosjes	31. weefsel
12a. ingelengde draad	32. kruisroeden (twee ronde roeden met daartussen het dradenkruis)
13. kettingboomsteunen	33. ketting
14. ladeboom (onderlade)	34. schemelskuil
15. bovenboom	35. kruisroedegewicht
16. rietkam	
17. ladebak	
18. zitplank	

Afb. 55. handweefgetouw (type met even lange hoekstijlen)

Afb. 56. machinaal weefgetouw (mechanisch weeftoestel) op laboratoriumschaal

Afb. 57. Jacquardgetouw

GALG

(N 39, 7c)

[Elk van de twee galgvormige gedeelten van de zijkanten van het handweefgetouw. Onderdeel van het getouw dat vóór op de zijde staat en dat de vorm heeft van een ongeveer 1 m hoge galg. Hierop rusten de laboom en de kamboom (Van de Ven, pag. 31).]

kop: *kop* L 318; **voorstuk:** *vørstøk* L 318.

SCHEIEN

(N 39, 8a)

[De zware balken of verbindingsstukken tussen de zijden onder in het getouw. Men kent een voorschei en een achterschei.]

bomen: *bøm* L 318.

SPANPLANK

(N 39, 9)

[Stevige lat die de naar achter stekende delen van de bovenstukken verbindt. Deze wordt vaak weggelaten, omdat het getouw zonder deze lat ook stevig genoeg is.]

voorstuk: *vørstøk* L 318.

KAMHOUT

(N 39, 10)

[Een balk dwars over het handweefgetouw waaraan de weefkam met toebehoren is opgehangen.]

bovenlat voor de kam: *bøvlat vør dæ kam* L 318.

(HANG)LADEBALK

(N 39, 11; monogr.)

[Een balk dwars over het handweefgetouw waaraan de weeflade met toebehoren is opgehangen. Het woordtype **lade** betekent hier de ladebalk met lade.]

ladeboom: *lājbøm* L 318; **leger:** *lēgør* Q 284; **lade:** *lāj* L 318.

ZITPLANK

(N 39, 13a)

[De zitplank vóór in het getouw die de wever als zitbank dient.]

zitplank: *zetplanjk* L 318; **hangplank:** *hanplanjk* L 318.

STRIJKBOOM

(N 39, 24)

[Balk tussen voor- en kettingboom waaroverheen het garen van de garenboom glijdt.]

strijkboom: *štrikbom* Q 284.

II.7

KETTINGBOOM

(N 39, 29a)

[Vrij zware houten rol achter in het getouw, ter breedte van het getouw, waaromheen de scheuring wordt gewonden, en welke langzaam naar de wever toe wordt afgerold tijdens het weven.]
garenboom: *gārānbōm* L 318.

BOOMGLEUF

(N 39, 29f)

[Gleuf in de kettingboom waarin de roede past.]
gleuf in de garenboom: *gløf en dan gārānbōm* L 318.

DEUNSTOK

(N 39, 30)

[De stok die in de kettingboomgaten past en dient om het kettinggaren meer te doen spannen of lossen te maken.]

spanstek op het spanpinnetje: *spanstek op at spanpenakā* L 318; **spankluppel:** *spankløpæl* L 318.

BORSTBOOM

(N 39, 31a; monogr.)

[Boom die voor in het getouw is aangebracht en waarover het weefsel naar de onderloper glijdt. Deze boom ligt ter hoogte van de borst van de wever, vandaar de naam *borstboom*. Blijkbaar zit deze boom in L 318 op buikhoogte.]

buikboom: *būkbōwm* L 318; **borstboom:** *boš-bomā* Q 284; **draadwals:** *drøtwals* L 271.

DOEKBOOM

(N 39, 32a)

[De waterpas geplaatste, om haar as beweegbare, houten rol of cilinder in het onderste gedeelte van het weefgetouw, om welke het geweven goed wordt gerold.]

onderloper: *ondārløjpār* L 318; **onderloperd:** *ondārløjpart* L 318; **loperd:** *løwpār* Q 284; **stofwals:** L 271.

Kleine onderdelen van het handweefgetouw

WEEFKAM, WEEFRAAM

(N 39, 33a; N 39, 10; monogr.)

[Het geheel van de weeframen, ook wel weefkammen of schachten genoemd, met toebehoren waarmee de scheuringdraden gescheiden worden, zodat de inslag mogelijk is. Zie afb. 58.]

kam: *kam* L 318; *kamp* Q 17; **herfelskam:** *herfəlskamp* Q 284; **schaard:** *šārt* Q 284.

KAMLATTEN

(N 39, 33d)

[De twee horizontale latten boven en onder aan het weefraam, waartussen de hevels zitten.]

kamlatten: *kamlatā* Q 284; **schachtlatten:** L 271; **schachten:** L 271; *šax* (enk.) L 318; **conframars:** L 271.

WEL

(N 39, 34a)

[Een cilinder met een middellijn van ongeveer 6 à 7 cm en een lengte van ongeveer een meter. Zij draait met pinnen in twee blokken, die aan de bovenkant nog door één of twee latten verbonden zijn. Met touwen hangt deze wel aan de welboom dwars boven het getouw (Van de Ven, pag. 10).]

kamrol: *kamrol* L 318; **rol:** *rol* L 318.

PALEIRIEMEN

(N 39, 34c)

[De riemen, eventueel met leren lusjes, die over de wel hangen en waarover de weeframen van de weefkam zijn opgehangen en op en neer bewogen worden.]

riemen: *rēmā* L 318.

HEVELS

(N 39, 36a; monogr.)

[Hevels van de kam. De touwtjes of stalen draden in de weeframen met lussen of hevelogen waardoor de kettingdraden geregen zijn, waardoor ze bij het weven omhooggetrokken kunnen worden.]

herfelen: *herfələ* Q 284.

HEVELOGEN

(N 39, 36b; monogr.)

[De oogjes aan de hevels van de stalen weefkam of de lussen aan de hevels van de touwtjeskam waardoorheen de kettingdraden zijn ingeregen.]

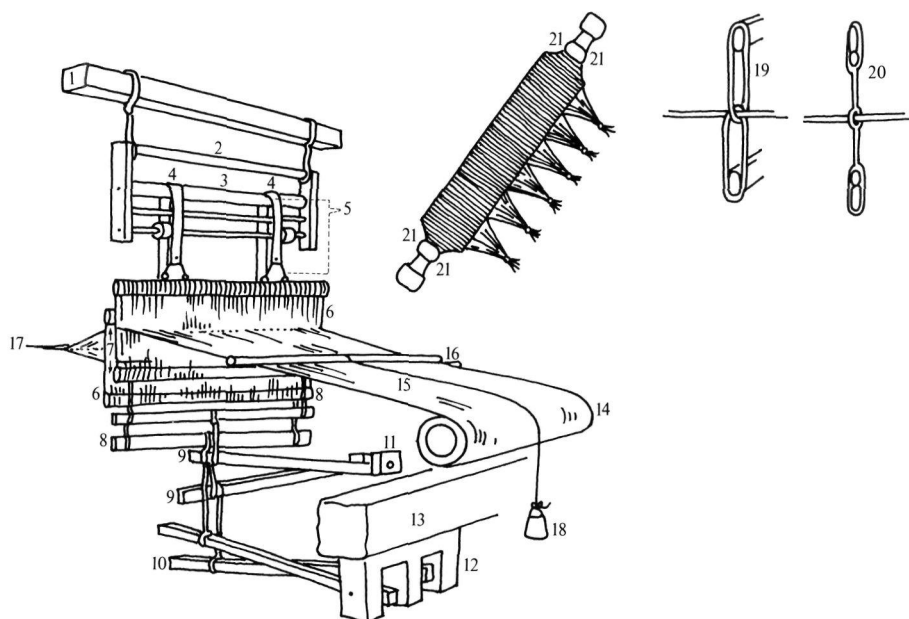
ogen: *owā* Q 284; **oogjes:** *øjxskā* (enk.) L 318; **slopen:** *sløwpā* Q 284.

SPRINGHOUTEN

(N 39, 37)

[De aan de onderkamlat van een weefraam gebonden latten waaraan het koord van de dwars-trede vastzit.]

scheien: *šejā* L 318; **scheitjes:** *šejkās* L 318.

Afb. 58. weefkam

1. kamhout	12. tredeblokken
2. wel; hier: dubbele wel	13. achterschei
3. eigenlijke wel	14. kettingboom met kettinggaren
4. paleiriem (galg)	15. ketting
5. paleiriem (galg)	16. kruisroeden (twee ronde roeden met daartussen het dradenkruis)
6. kamlatten (onderkamlat en bovenkamlat)	17. weefsel
7. sprong (van de ketting)	18. kruisroedegewicht
8. springhout	19. hevel van touw met daardoor een kettingdraad
9. dwarstreden	20. hevel van staal met kettingdraad
10. treden	21. hoofd van de opgeboomde ketting op de kettingboom
11. dwarstreddeblokken	

TREDEN

(N 39, 39a)

[De stevige latten onder aan het getouw, haaks op en onder de weefkam, die dienen als voetpedalen om kamwisseling mogelijk te maken.]

schemels: *šēmāls* L 318; **treden:** *trēj* L 271.

TREDEBLOK

(N 39, 39b)

[Elk van de blokjes hout met openingen, onder de achterschei, waarin de uiteinden van de treden rond een spil kunnen draaien.]

koppen: *kop* L 318.

SCHEMELSKUIL

(N 39, 40)

[De rechthoekige kuil onder het handweefgetouw waarin de treden of schemels op en neer

bewogen worden door de voeten van de wever. Volgens de informant van L 318 is de benaming **duivelskuil** als volgt te verklaren. Een wever moet hangen tussen hemel en aarde bij het werken. Hij komt niet op de grond maar hij staat op de twee schemels. Waarom hangt die wever zo? Hij is te slecht voor Onze-Lieve-Heer en te goed voor de duivel, aldus de zegsman.]

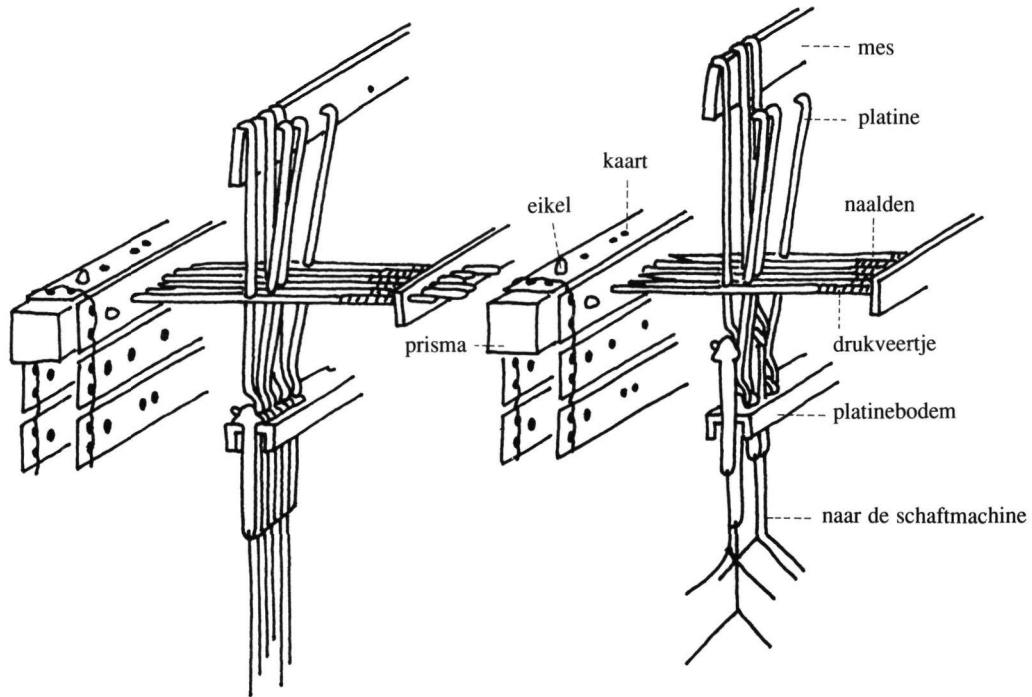
schemelskuil: *šēmālskūl* L 318; **duivelskuil:** *dīvālskūl* L 318.

KAMTOUWEN

(N 39, 41)

[Het geheel van koorden, waarmee de schachten, springstokken, paardjes en schemels zijn opgehangen aan de wel. Zie voor het principe van een schaftmachine afb. 59.]

touwen: *tōwā* L 318.

Afb. 59. principe van de schaftmachine

KAMSLAGER

(N 39, 42b)

[Persoon die kammen slaat of maakt.]

kamstrekker: *kamštrekər* Q 284.**WEEFLADE**

(N 39, 44a)

[Een raam dat gemaakt is uit vier stukken hout. Het grootste stuk ligt waterpas en is iets langer dan de breedte van het getouw. Daarop zijn twee andere stukken loodrecht bevestigd en hiertussen bevindt zich de vierde plank (De Moor, pag. 91-92). In de lade is het riet bevestigd en wanneer de wever nu de la naar zich toehaalt en van zich afduwt, slaat hij met het riet de ingeweven inslagdraden aan. Zie afb. 60.]

lade: *lāj* L 318.**HANDLADE**

(N 39, 44b)

[De weeflade wanneer de spoel met de hand wordt gegooid.]

handlade: *hantlāj* L 318.**SNELLADE**

(N 39, 44c)

[Weeflade met twee ladebakken en een trekmechanisme waarmee men de snelspoel door de sprong kan laten vliegen.]

snelderslade: *sneldərslāj* L 318.**RIETKAM**

(N 39, 46a)

[Het geheel van smalle staafjes van metaal, stro of riet, vastgezet tussen twee rietlatjes in de rietgroeven in bovenlade en ladeboom, dienend voor het aanslaan van weefsel.]

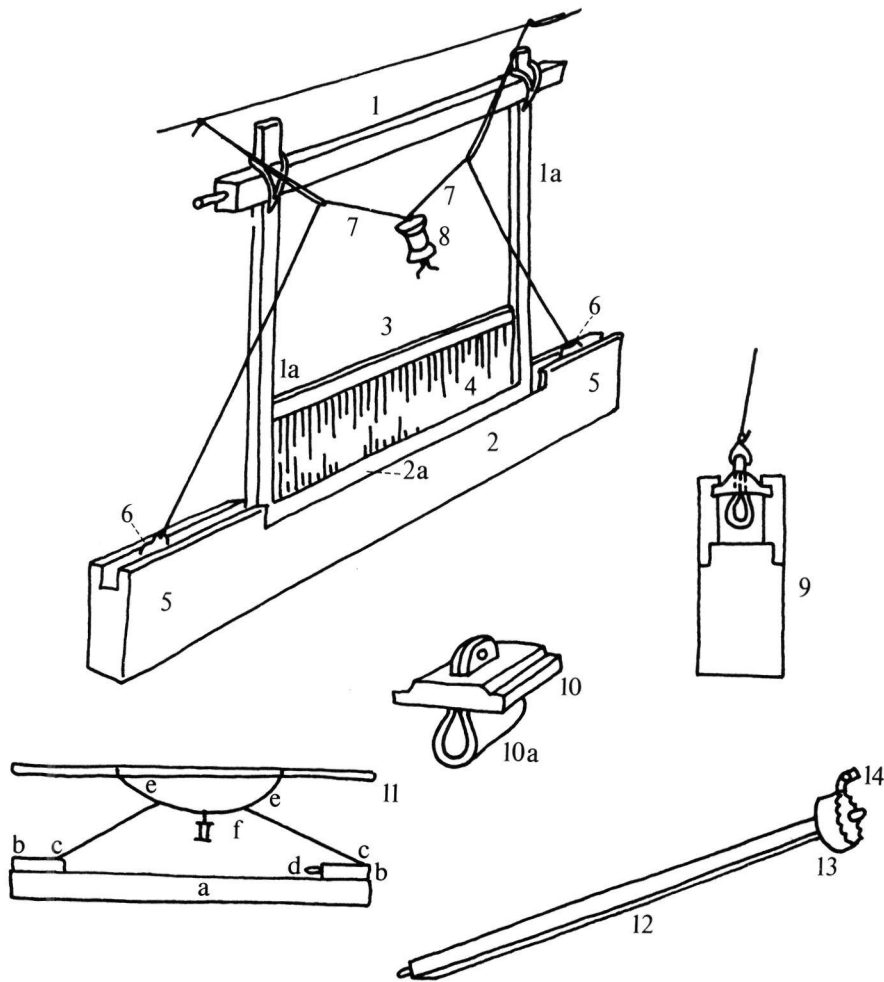
kam: *kam* L 318.**RIETSTAAF**

(N 39, 46b)

[Elk van de smalle staafjes van metaal, stro of riet van de rietkam. Vroeger maakte men de rietstaafjes van het gewone riet.]

riefstaafje: *rejtštevka* Q 284.

Afb. 60. weeflade (snellade) en de doekboom

1. (hang)ladebalk	7. zweep	b. ladebak
1a. ladebenen	8. trekklos	c. jager met leertje
2. ladeboom (onderlade)	9. doorsnede van de ladebak	d. weefspoel
2a. ladebaan	met jager	e. zweep
3. bovenlade	10. jager	f. trekklos
4. rietkam	10a. leertje van de jager	12. doekboom
5. ladebak	11. snellade	13. klinkwiel
6. jager	a. ladeboom (onderlade)	14. klink

RIETGROEF

(N 39, 46c)

[Elk der groeven in bovenlade en ladeboom waarin de rietkam is vastgezet door middel van rietlatjes.]

gleuf: L 318.

LADEBAK

(N 39, 48a)

[Bakje aan elk der uiteinden van de ladeboom, waarin zich een toestel bevindt voor het vooruitstoten en weer opvangen van de weefspoel.]

klepje: *klepkø* L 318.

II.7

JAGER

(N 39, 48b)

[Een blokje in de ladebak dat met een leren oog aan het trekwerk is bevestigd en dat dient om de schietspoel door de ketting te drijven.]

sneljager: *sneljāgər* L 318.

LEERTJE VAN DE JAGER

(N 39, 48c)

[Leren lus aan de jager waarmee de weefspoel wordt opgevangen en ingeschoten.]

leertje: *lēarkə* L 318.

ZWEPEN

(N 39, 49a)

[Koorden waarmee de jager de schietspoel aandrijft in de lade. Aan de koorden is een trekker bevestigd, een handvat waarmee de wever het geheel beweegt van links naar rechts en terug.]

touwen: *təwə* L 318.

TREKKLOS

(N 39, 49b)

[Het handvat aan de zweep waaraan getrokken wordt, zodat de jagers de weefspoel door de sprong van de ketting kunnen doen vliegen.]

klosje: *kləskə* L 318; **stekje:** *stəkəkə* L 318; **kluppeltje:** *kləpəlka* L 318.

Weefspoel

WEEFSPOEL

(N 39, 105a; monogr.)

[Pijpje met inslaggaren. De weefspoel is een houten schuitje waarin op een priem de pijpjes met inslaggaren worden vastgeklemd.]

schietspoel: *šetspəwl* Q 284; *sxətspəl* L 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **spoel:** *spūəl* L 318.

HANDSPOEL

(N 39, 105b)

[De weefspoel die met de hand geworpen wordt.]

handspoel: *hantspūəl* L 318; **schoentje:** *sxəntjə* Q 17; **schuitje:** L 271; **schijfje:** *šəfkə* Q 284.

SNELSPOEL

(N 39, 105c)

[De weefspoel die men door middel van een trekmechanisme door de sprong kan laten vliegen.]

schietspoel: *šətspūəl* L 318; **sneljagerspoel:**

sneljāgərspūəl L 318; **snelderspoel:** *sneldərspūəl* L 318.

MET DE SNELSPOEL WEVEN

(N 39, 108e)

[Weven op een getouw dat met de snelspoel of vliegende spoel werkt.]

weven met de sneljager: *wəvə mət də sneljāgər* L 318; **weven met de snelderspoel:** *wəvə mət də sneldərspūəl* L 318.

SPOELRIEM

(N 39, 105d; monogr.)

[Een spilletje, met eventueel daarlangs een veer, in de weefspoel waarop de spoelpijp met inslaggaren wordt bevestigd en kan draaien.]

priem: *prejm* Q 284; **spil:** *špəl* Q 284; **stutpijp en spander:** *stətpijp en spandər* L 318.

SPOELGAATJES

(N 39, 105e)

[Gaatjes in de wand van de weefspoel waardoor de inslagdraad naar buiten komt.]

ogen: *əwə* Q 284; **gaatjes:** *gətjəs* L 318.

SPOELROLLEN

(N 39, 105f)

[De rolletjes die soms onder de weefspoel zitten.]

rolletjes: *rələkəs* L 318.

SPOELBEK

(N 39, 105g)

[Elk van de twee puntige, ijzeren uiteinden van de weefspoel.]

spits: *špətsə* (mv.) Q 284; **kop van de spoel:** *kəp van də spūəl* L 318.

OPSTEKEN VAN SPOELPIJPEN

(N 39, 107)

[De spoelpijpen of de klosjes garen in de schietspoel doen.]

inlegen: *eləgə* Q 284.

Bewerkingen

Scheren

SCHEREN

(N 39, 54a)

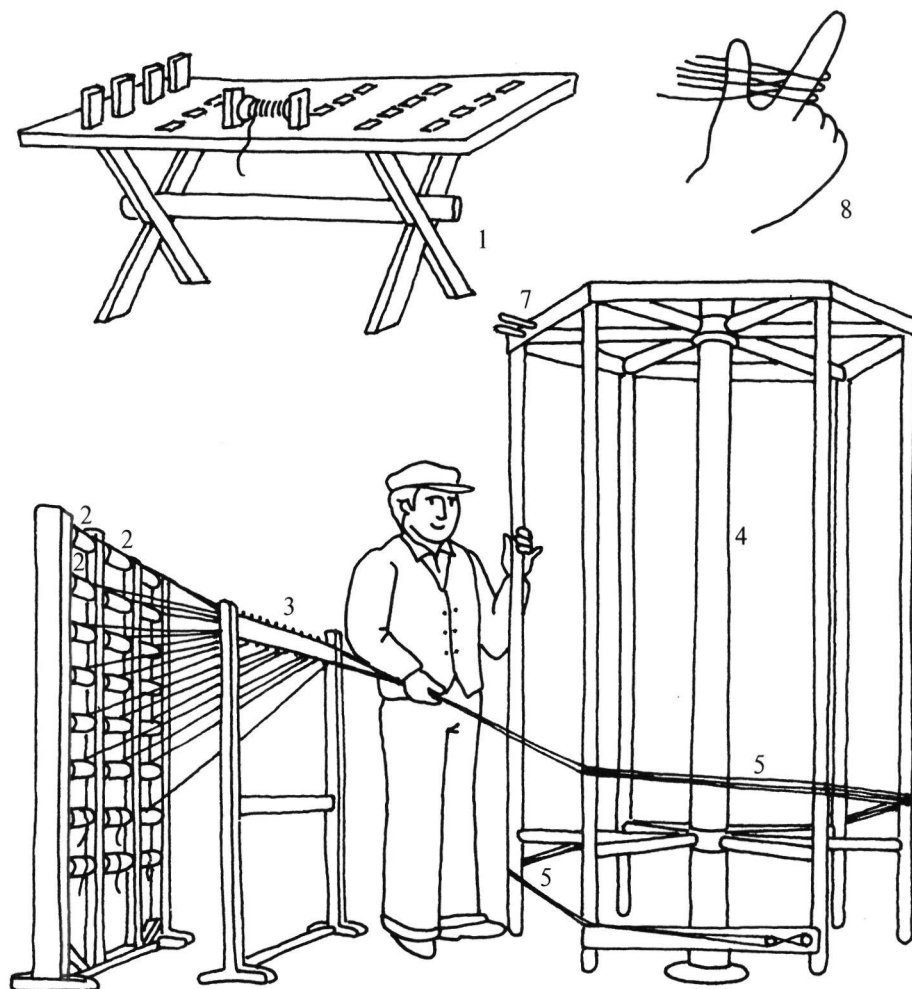
[Het kettinggaren op het scheerraam ordenen tot een ketting. Zie afb. 61.]

de ket scheren: *də kət šērə* Q 284; **scheren:** *šērə* L 318.

KETTING

(N 39, 53a; monogr.)

[Het garen waartussen de inslag gevlochten moet worden en dat in de lengte van het weefsel loopt.]

ketting: *kəten* L 318; **ket:** *kət* Q 284; **hooisel:** *hōjšəl* Q 284; *hōšəl* Q 284; *hōšəlt* Q 284; *hōšənt* Q 284; **schering:** L 318.

Afb. 61. scheren

1. scheerrek (horizontaal of verticaal)
2. scheerklossen
3. kruisrek (om de draden in twee delen te scheiden)
4. scheerraam
5. twist
6. en 7. kruispennen met aan een stel daarvan een twist in het dradenkruis vastgezet
8. een kruis inlezen

II.7

KETTINGDRAAD

(N 39, 53b)

[Eén draad van de ketting.]

draad: *drōt* L 318; *drōj* (mv.) L 318; **draadje:** *drōjtjə* L 318; **scheergaren:** *šērgārə* L 318; **lin-nengaren:** *lenāgārə* L 318; **ketvaam:** *ketvām* Q 284.

STRENG

(N 39, 55a; N 34, D add.; monogr.)

[De strengen garen die men op scheerklossen (bij kettinggaren) of op spoelpijpen (bij inslaggaren) spoelt bijvoorbeeld door middel van een pijpenspoel voor het scheren.]

streen: *strēn* L 320a; *štrēnə* (mv.) L 291; *strēnə* (mv.) L 318; **strang:** *štraŋ* Q 284; **band:** *bajnt* Q 284; **hooisel:** *hawšəl* Q 284; **bindsel:** *bentsəl* Q 284.

SCHEERKLOSSEN

(N 39, 55b)

[De klossen of pijpen waarop de strengen kettinggaren moeten worden gespoeld voor het scheren. Deze scheerklossen komen in het scheerrek.]

kettespoelen: *ketəšpowlə* Q 284; **klossen:** *klōsə* L 318.

SPOELEN

(N 39, 55c; N 39, 100a)

[Het kettinggaren of inslaggaren opspoelen van strengen of klossen op scheerklossen of spoelpijpen door middel van een pijpenspoel en kroon of een spoelmachine.]

spoelen: *špowlə* Q 284; *spōlən* Q 17; **schuins spoelen:** *šōns spulə* L 318.

SPOELER

(N 39, 55d; N 39, 100b; monogr.)

[Man of jongen die het werk van het spoelen van kettinggaren en/of van inslaggaren verricht.]

spoeler: *špowlər* Q 284; **spoeljong:** *špowljōŋ* Q 284.

SPOELSTER

(N 39, 55e; N 39, 100b; monogr.)

[Het meisje of de vrouw die het werk van het spoelen van kettinggaren en/of inslaggaren verricht. Het woordtype **spoelschop** is een spottende benaming.]

spoelster: *špowləšə* Q 284; **spoelschop:** *špolšup* Q 284.

SCHEERREK

(N 39, 56a)

[Het (verticale) rek of de bank waarin of waarop de scheerklossen horizontaal of verticaal hun plaats hebben. Vandaar wordt het kettinggaren via het kruisrek en de hand van de wever naar het scheerraam geleid.]

scheerbank: *šērbank* L 318; **lat:** *lat* Q 284.

KRUISREK

(N 39, 56b)

[Een rekje waarmee men het kettinggaren in twee delen kan scheiden zodat de kettingscheurder of de wever zelf er een kruis kan inlezen.]

kruisrek: L 318.

GANG

(N 39, 57b)

[De twee bundels van ongeveer 20 draden die steeds samen geschoren worden.]

gang: *gāŋk* L 318.

SCHEERRAAM

(N 39, 58)

[De grote haspel waarop de ketting wordt geordend tot twisten en gangen.]

scheerraam: *šērrām* L 318; *sxērrām* L 271.

EEN KRUIS INLEZEN

(N 39, 59)

[Met de hand de onderste en bovenste draden van de in twisten en gangen te scheuren ketting uit elkaar houden, zodat er een dradenkruis in komt dat vastgezet wordt op de kruispennen van het scheerraam.]

kette delen: *ketə dejlə* Q 284; **de kruising derin scheren:** *də krjseŋ dəren šērə* L 318.

KRUISPEN

(N 39, 60a)

[Elk van de pennen boven en onder aan het scheerraam waarop men het dradenkruis kan vastzetten.]

pin voor de kruising: *pen vør də krjseŋ* L 318.

DE KETTING VAN HET SCHEERRAAM HALLEN

(N 39, 61; monogr.)

[De ketting of de afzonderlijke twisten of gangen van het scheerraam afhalen.]

dervan trekken: men zegt: *dan trekt di keten dərvan* L 318; **afbomen:** *āf-bōwmə* Q 284.

ONDERBAND

(N 39, 62b)

[Een der touwen die het dradenkruis aan het begin en het einde van de ketting moeten vasthouden. Onder het dradenkruis verstaat men de kruislings liggende kettingdraden in de twisten en gangen, aan het einde van de ketting waar de vitsroede insteekt. Voor dit „dradenkruis” was geen Limburgs woord opgegeven, waardoor dit begrip niet als apart lemma is opgenomen.]

geleissnoer: *glejsšnōr* Q 284.

Bomen

BOMEN

(N 39, 63; N 39, 74b)

[De geschoren ketting gelijkmatig met behulp van de effenaar, het boomhout, de boomstok enz. op de kettingboom winden.]

bomen: *bōjmā* L 318; **ophomen:** *opbōwmā* Q 284; **opdraaien:** *opdrejā* L 318; **een stuk opzetten:** *an stōk opzētā* L 318.

VITSROEDE

(N 39, 64a; monogr.)

[De roede plus koord, die bevestigd wordt aan dat uiteinde van de ketting dat het eerst wordt opgeboomd, en die geplaatst wordt aan de boomgleuf van de kettingboom om het dradenkruis in de ketting vast te kunnen houden.]

roede: *rō* Q 284; *rōj* L 318; **geerd:** *gērt* Q 284.

VITSKOORD

(N 39, 64b)

[Het koord aan weerszijden van de vitsroede om het dradenkruis in de twisten of gangen vast te houden.]

koord: Q 284; **touwtje:** *tōwkā* L 318.

EINDE VAN DE KETTING

(N 39, 64c)

[Het einde van de ketting waar de vitsroede insteekt.]

eind: *ejnt* Q 284.

EFFENAAR

(N 39, 66a; monogr.)

[Stevige lat waarin op korte, regelmatige afstanden spijkers of ijzeren pinnen vastzitten en die dient om bij het opbomen de twisten regelmatig over de garenboom te verdelen. Zie afb. 62.]

effenaar: *qfāntār* L 318; *nefāldār* Q 284.

DEKSEL VAN DE EFFENAAR

(N 39, 66b)

[De lat die op de effenaar past en ervoor zorgt dat de twisten opgesloten worden. Volgens Van de Ven (pag. 19) bestaat de effenaar uit een lat, waarin op regelmatige, vrij korte afstanden spijkers zijn geslagen. Hij kan fijner of grover zijn al naar gelang de dichtheid van de ketting dit eist. Op de effenaar past een deksel, een lat van dezelfde lengte met een overlangse inkeping, waarin de koppen van de spijkers steken. Deze wordt nu op de effenaar vastgebonden, zodat de twisten aan vier kanten ingesloten zijn. Zie ook afb. 62.]

dek van de effenaar: *dēk van dān qfāntār* L 318.

KETTINGBOOMDRAAIER

(N 39, 68b)

[Persoon die bij het bomen de kettingboom draait door middel van de boomstok.]

draaiër: *drējār* L 318.

KETTINGHOUDER

(N 39, 68c)

[Elk der personen die de ketting strak houden.]

kettinghouder: *kētehōjār* L 318.

BOOMSTOK

(N 39, 68e)

[De houten stok of ijzeren stang die men in de kettingboomkop steekt om daarmee de kettingboom te draaien bij het bomen.]

ijzer: *izār* L 318.

HOOFD

(N 39, 69)

[Elk van de schuin oplopende zijkanten die bij het bomen aan het kettinggaren worden gemaakt om afzakken te voorkomen.]

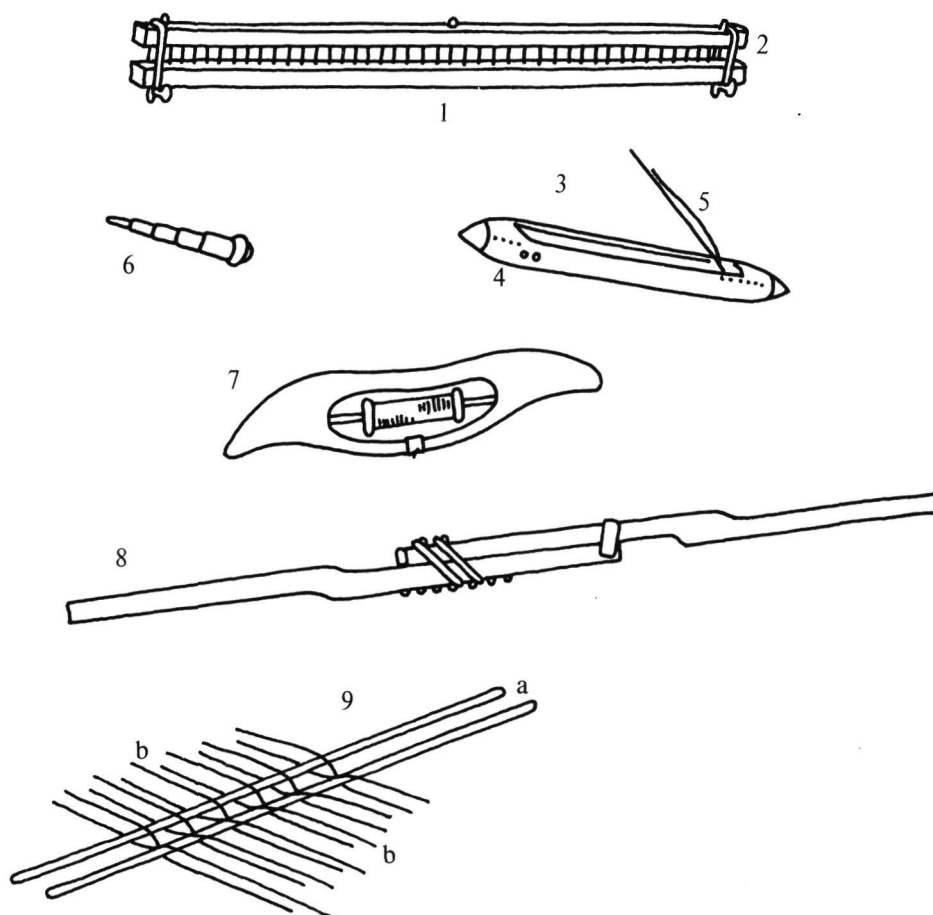
lits: *letš* Q 284; **schuinse kant:** *šqnsā kānjtj* L 318.

AFKALVEN

(N 39, 70d)

[Het afzakken van het kettinggaren aan de zijkanten van de kettingboom doordat het hoofd te steil geboomd is en door de gladheid van de kettingboom.]

uitbuiken: *ūtūkā* L 318; **uitzakken:** *ūtzakā* L 318.

Afb. 62. effenaar, weefspoel, tempel en dradenkruis met kruisroede

1. effenaar	6. spoelpijp
2. deksel van de effenaar	7. handspoel
3. weefspoel (snelspoel)	8. tempel
4. spoelgaatjes	9. schematische voorstelling van een dradenkruis
5. spoelpriem	a. kruisroeden (twee ronde roeden)
	b. kettingdraden

TE PLAT BOMEN

(N 39, 70f)

[Het hoofd te plat maken bij het bomen.]

uitschieten: *ūšētə* L 318.

TE SLAP BOMEN

(N 39, 70j)

[Te slap bomen is een gevolg van het feit dat de kettingvasthouders de helften van de ketting niet even strak houden. Daardoor ontstaat er een verdikking aan één kant.]

te slap bomen: L 318.

BOOMSCHIJVEN

(N 39, 71a)

[Elk van de twee houten of metalen schijven die aan beide uiteinden van de kettingboom bevestigd, het kettinggaren opsluiten om afrafelen te voorkomen.]

schijven: *šivə* Q 284.

SMET

(N 39, 72a)

[Een van de blauwe of rode of anders gekleurde vlekjes die op regelmatige afstanden al op het

scheerraam in een rechte lijn dwars op de ketting worden aangebracht om aan deze lijn van vlekjes te kunnen zien of de ketting over de hele breedte gelijkmatig geboomd wordt.]

smet: *smēt* L 318.

SMETTEN

(N 39, 72c)

[De ketting van een weefsel van afstand tot afstand met een smet merken.]

smetten: *smētā* L 318.

KRUISROEDEN

(N 39, 73a)

[Twee ronde roeden die halfweg tussen kettingboom en weefkam door de ketting zijn geregen om het dradenkruis in de ketting te bewaren.]

geerden: *gerdā* Q 284; **ronde roeden:** *ronde rō-jā* L 318; **kruisroeden:** *krījsrōjā* L 318.

TOUWEN AAN DE KRUISROEDEN

(N 39, 73b)

[De kruisroeden kunnen op hun plaats worden gehouden door touwtjes en/of door een gewicht aan een koord of riem.]

touwtjes: *tōwkās* L 318.

De schering op het getouw spannen

DE WEEFKAM INHANGEN

(N 39, 76a)

[De weefkam met toebehoren zoals weeframen, kamlatten, wel, springhouten, dwarstreden, treden in het getouw ophangen.]

inhangen: *ehaŋā* Q 284.

DE WEEFKAM/WEEFLADE HOGER HANGEN

(N 39, 76b)

[Kam en la hoger hangen.]

hoger hangen: *huəgər haŋā* Q 284.

DE WEEFKAM/WEEFLADE LAGER HANGEN

(N 39, 76c)

[Kam en la lager hangen.]

dieper hangen: *dejpər haŋā* Q 284.

DROM

(N 39, 77a; N 39, 77b; monogr.)

[De verzameling van draden die door de kam-

rijger of kamslager in een nieuwe weefkam wordt ingeregen of het gedeelte van de ketting dat in de kam blijft hangen.

Volgens Schmitz (pag. 83) is de drom „Rest einer alten Webkette, der im Riet und in den Schäften bleibt und an den die neue Kette angeknüpft wird“.]

drom: *dromā* Q 284; **dreumel:** *drōjmał* L 318.

ONREGELMATIGHEID AAN EEN DRAAD

(N 39, 77c)

[Onregelmatigheid aan een draad of afhangende vezel.]

slechte vaam: *šlaxtā vām* Q 284.

LENGGAREN

(N 39, 77f; monogr.)

[Een bosje garen op een klosje waaruit men draden neemt voor reparatie van kettinggaren.]

lenggaren: *leŋgārā* Q 284; **lenggarenspoeltje:** *leŋgārāšpōlākā* Q 284.

AANDRAAIEN

(N 39, 78a)

[Met de vingers de draden van de nieuwe ketting vastdraaien aan de restjes van de vorige ketting in kam en riet.]

aandraaien: *āndrējā* L 318; **fribbelen:** *fribālā* Q 284.

AANDRAAIPLANK

(N 39, 78b)

[De plank die over achterschei en doekboom gelegd wordt en waarop de wever dan plaatsneemt bij het aandraaien van de ketting.]

knoopbred: *knōpbret* Q 284.

DE KAM VASTZETTEN

(N 39, 78c)

[De kam over de aangeknoopte draden zetten.]

doortrekken: *dōrtrekā* Q 284.

AANWEVEN

(N 39, 79)

[Zoveel van het nieuwe stuk aan de rest van de oude ketting weven dat de knoopjes of verdikkingen verdwenen zijn.]

aanweven: *ānwēāvā* L 318; *āwēāvā* Q 284; **omgen looper weven:** *ōm genā lōwpər wēāvā* Q 284.

INRIJGEN VAN WEEF- OF RIETKAM

(N 39, 80a; N 39, 80b)

[De kettingdraden ieder afzonderlijk door de hevelogen van de weeframen en vervolgens met een of meer tegelijk door de openingen van de rietkam trekken.]

intrekken: *etrəkā* Q 284; **door de ogen halen:** *dōr dā qwǵā hālā* L 318; **scheiden:** *šējā* L 318; **garen doortrekken:** *gārā dōrtrəkā* L 318; **steken:** *štəkā* Q 284.

INRIJGHAAK

(N 39, 80c)

[Een haakje in de vorm van een handvat met lange naald die voor rond is omgebogen of in de vorm van een smal lang plaatje met vooraan een schuine insnijding waardoor een haak ontstaat, dienend voor het inrijgen van de weefkam.]

intrekhaak: *etrəkhoak* Q 284.

RIETMES

(N 39, 80d)

[Een plat metalen voorwerp of koperen plaatje met schuine insnijding, dienend voor het inrijgen van de rietkam.]

rietmes: *rejtmeš* Q 284; **plaatje met gleufje:** *plētjā met glōfjā* L 318.

RIET VAN ZES

(N 39, 82)

[Een rietkam met zes rietstaven per cm.]

zesde kam: *zēšdā kam* L 318.

RIET VAN ZES EN EEN HALVE

(N 39, 82)

[Een rietkam met zes en een halve rietstaaf per cm.]

de zes en een halve: *dā zēš en ən halvā* L 318.

RIET VAN ZEVEN

(N 39, 82)

[Een rietkam met zeven rietstaven per cm.]

de zevende: *dā zēvāndjā* L 318.

RIET VAN ZEVEN EN EEN HALVE

(N 39, 82)

[Een rietkam met zeven en een halve rietstaaf per cm.]

de zeven en een halve: *dā zēvāndjalvā* L 318.

RIET VAN NEGEN

(N 39, 82)

[Een rietkam met negen rietstaven per cm.]

negende kam: *nēgāndā kam* L 318.

118

SPRONG (VAN DE KETTING)

(N 39, 85a; monogr.)

[Afstand tussen twee lagen kettingdraden; de V-vormige ruimte die tussen de kettingdraden ontstaat als een gedeelte ervan geheven is om de schietspoel door te laten.]

sprong: *špronk* Q 284; **vak:** *fax* Q 284; **kruising:** *krijsen* L 318.

BOVENSPRONG

(N 39, 85b)

[Wanneer de schaften in werking zijn gesteld ontstaan er aan de boven- en onderkant van de sprong twee garenlakken, resp. de bovensprong en de ondersprong, d.w.z. het geheel van de kettinggarens resp. boven en onder de sprong (De Moor, pag. 71).]

overket: *oāvarket* Q 284.

ONDERSPRONG

(N 39, 85c)

[Zie de toelichting in het lemma BOVENSPRONG.]

onderket: *qōwdarket* Q 284.

EEN ROEDE INSLAAN

(N 39, 86)

[Een roede inrijgen.]

het geleis trekken: *ət glejš trəkā* Q 284.

AANRIJGKOORDEN

(N 39, 88)

[De koorden die men van het weefsel met roede aan het begin naar de aanrijgstok, de roede in de doekboom, spant.]

langertouwen: *leḡḡartōwā* L 318.

AANRIJGSTOK

(N 39, 89)

[De roede die past in de boomgleuf van de doekboom.]

roede: *rōj* L 318.

Voorbewerking van de ketting

STERKEN

(N 39, 91a)

[Met een soort pap aan weerszijden het kettinggaren bestrijken. De bedoeling hiervan is om de kettingdraad beter tegen schuring bestand te maken.]

lijmen: *limā* Q 284; **sterken:** *sterkā* L 318; *sterkān* Q 17.

STERKPAP

(N 39, 91b; N 39, 93a)

[Pap gekookt van boekweitmeel, aardappelmeel of tarwebloem en stijfjel, waarmee het kettinggaren wordt bestreken.]

sterkpap: *sterkpap* L 318; **sterksel:** *sterksæl* L 271; *sterksæl* Q 17; **sterk:** *steræk* L 318; **aardappelenpap:** *εrpalapap* L 318; **meelpap:** *mēðlpap* L 318; **boekesmeel:** *buksmēæl* L 318; **lijm:** *lim* Q 284.

UITSCHUIVERS

(N 39, 92a)

[Zware, uitschuifbare stukken hout aan de binnenkant van het handweefgetouw, dienend om, als men op het getouw sterkt, de kettingboom daarop een stuk verder achter het getouw te leggen.]

uitschuivers: *ūtšyǵbærs* L 318.

STERKBAK

(N 39, 93b)

[Pot waarin de sterkpap zit.]

sterktobje: *sterktǫpkæ* L 318.

STERKBORSTEL

(N 39, 93d)

[De borstel waarmee men de sterkpap over het kettinggaren strijkt.]

sterkborstel: *sterkbǫrstæl* L 318; *sterkbǫstæl* Q 17.

DROOGWAAIEN

(N 39, 94a)

[Met behulp van een waaier het gesterkte kettinggaren sneller doen drogen.]

droogwaaien: *drǫxweǵæ* L 318; **strooifakkelen:** *strǫǵfakælæ* L 318.

WAAIER

(N 39, 94b)

[Waaier waarmee men het pas gesterkte kettinggaren droog waait.]

waaier: *weǵær* L 318; **stek met een zak:** *stek mæt næ zak* L 318.

VETTEN

(N 39, 95a)

[Het met vet glijdend maken van het kettinggaren, zodat het gemakkelijk door kam en riet kan gaan.]

gladmaken: *glātmākæ* L 318.

VET

(N 39, 95b)

[Vet of raapolie waarmee men het kettinggaren glijdend maakt. Volgens de informant van L 318 wordt dunne olie bij grof doek gebruikt.]

smout: *smǫt* L 318; **dunne olie:** *dǫnæn ðli* L 318.

PLATROEDE

(N 39, 96a)

[Een platte roede die gebruikt wordt, als men het kettinggaren wil sterken. Men zet deze dan juist achter de beide ronde kruisroeden tussen de beide delen van het kettinggaren met de smalle kant onder, zodat de ketting in twee delen gescheiden wordt.]

platte roede: *platæ rǫǵ* L 318.*Inslag en inslag aanbrengen*

INSLAG

(N 39, 112a; N 39, 98; monogr.)

[De dwarse draden die door de schering worden geslagen.]

inslag: *εslāx* Q 284; *enslax* L 318; **schot:** *šot* Q 284.

GARENNUMMER

(N 39, 99)

[Nummer van het garen dat de graad van fijnheid aangeeft. Hoe hoger het nummer, hoe fijner het garen.]

garennommer: *gārænomær* Q 284.

SPOELPIJP

(N 39, 100c; N 39, 100d)

[Het lege of volle pijpje of klosje voor het inslaggaren dat in de weefspoel geplaatst wordt.]

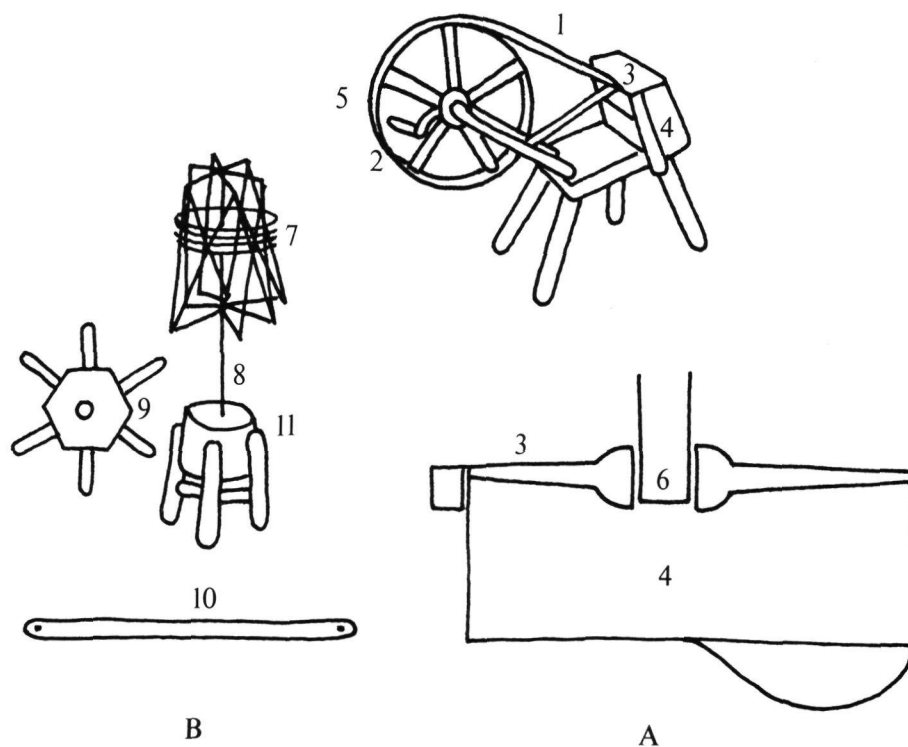
pijp: *pīpæ* (mv.) Q 284; **pijpje:** *pipkæ* L 318; **garenspoel:** *gāræšpǫwl* Q 284.

PIJPENSPOEL

(N 39, 101a)

[Apparaat waarmee men het inslaggaren op de pijpjes spoelt. Zie afb. 63.]

spoel voor de inslag te spoelen: *spūæl vǫr dæn enslax tæ spūælæ* L 318; **kroon met garenstrengen:** *krǫn mæt gāræstreǵæ* L 318; **spoelraadje:** *spǫlrǫtǵæ* L 271.

Afb. 63. pijpspoel (A) en kroon op kroonblok (B)

A 1-6. pijpspoel

1. en 6. drijfriem

2. spoelwiel

3. spil

4. pijpenbak van de pijpspoel

5. zwenkel

B 7-11. kroon op kroonblok

7. en 9. kroon (bovenkant)

8. kroonpin

10. kroonlatje

11. kroonblok

DRIJFRIEM

(N 39, 101b)

[De riem die over het spoelwiel lopend de spil met spoelpijp van de pijpspoel ronddraait.]

drijfriem: *drifrej̃m* Q 284.

SPIL

(N 39, 101c)

[De spil van de pijpspoel, aangedreven via een drijfriem door middel van het spoelwiel, waarop de spoelpijpen ronddraaien bij het spoelen.]

spil: *špel* Q 284.

KROON

(N 39, 102a)

[Soort haspel op een spil die dient om er een streng inslaggaren op te hangen bij het spoelen. Zie ook afb. 63.]

haspel: *haspəl* L 271.

DE SPRONG OPENTREDEN

(N 39, 109a)

[Met behulp van de schemels de schachten of schachten in hun grootste uitwijkingsstand zetten, zodat er een opening tussen de daarin ingeregen kettingdelen ontstaat (Van de Ven, pag. 42).]

het geleis trekken: *ət glejs trekə* Q 284; **om-treden:** *əmtrẽjə* L 318.

SPRONG WISSELEN

(N 39, 109b)

[Het op en neer gaan van de kammen met het daarin geregen garen, doordat men telkens de sprong opentreedt.]

kruisen: *kr̃jsə* L 318; *krytzə* Q 284.

ERUIT VLIEGEN, GEZEGD VAN DE WEEF-
SPOEL

(N 39, 111a)

[Eruit vliegen, gezegd van een niet goed inge-
schoten weefspoel.]**eruit vliegen:** *ærj̄t vlej̄ə* Q 284.INRSCHIETEN (VAN DE WEEFSPOEL/IN-
SLAG)

(N 39, 111b)

[De weefspoel door de sprong gooien of slaan.]

rschieten: *šēt̄ə* L 318.

SCHOT

(N 39, 111c)

[Eén inslag. Elk van de inslagdraden die door
middel van de weefspoel door de sprong heen is
geschoten.]**schot:** *šot* Q 284; **scheutje:** *šōtj̄əs* (mv.) L 318.

AANSLAAN

(N 39, 112a)

[Met de rietkam van de weeflade de ingeschoten
inslagdraad tegen het weefsel slaan, zodat alles
behoorlijk aansluit.]**aanslaan met de lade:** *onsl̄ōn mēt dā lāj* L 318;**aanklatsen:** *anklats̄ə* L 318.

KATOEN INSLAAN

(N 39, 112b)

[Katoenen inslaggaren inschieten.]

katoen inslaan: *katun ensl̄ōn* L 318.AFSTEKEN VAN DE KETTINGBOOM/
DOEKBOOM

(N 39, 113a)

[De ketting- of garenboom van tijd tot tijd met
de deunstok afrollen, als men een stuk aan het
weven is.]**nalaten:** *noaloat̄ə* Q 284; **een steek wijder zet-
ten:** *nā st̄ēk wi-j̄ər zēt̄ə* L 318.

OPDEUNEN

(N 39, 115)

[Door middel van de deunstok de ketting- of ga-
renboom verder draaien om zodoende de ketting
van het weefsel te spannen.]**duwen:** *duw̄ə* L 318; **opdraaien:** *opdrej̄ə* L
318.

REGULATEUR

(N 39, 116a)

[Instrument dat het afrollen van de ketting- of
garenboom en het opwinden op de onderloper
meer automatisch doet verlopen.]**regulateur:** Q 17, 284.

TEMPEL

(N 39, 117a; monogr.)

[Breedhouder, spanstok. Tweedelige lat die naar
willekeur langer of korter gemaakt kan worden.
Aan de uiteinden zitten fijne tandjes die in de
zelfkant van het weefsel grijpen (Van de Ven,
pag. 43). Het weefsel wordt hiermee op breedte
gehouden.]**tempel:** *temp̄əl* L 318, 384; **breedhouder:**
brej̄thald̄ər L 271.

DE TEMPEL OPZETTEN

(N 39, 117b)

[De tempel op het weefsel plaatsen.]

het doek door de tempel trekken: *ət dowk d̄ōrx
d̄ər temp̄əl tr̄ēk̄ə* Q 284.

TEMPELEN

(N 39, 117c)

[De tempel verplaatsen.]

de tempel verzetten: *d̄ən temp̄əl v̄ərzēt̄ə* L 318.

SCHOTEN TELLEN

(N 39, 118)

[Het aantal schoten of inslagen tellen.]

de schot meten: *d̄ər šot mēt̄ə* Q 284.

INWEVEN

(N 39, 120a)

[Gezegd van een kleur of patroon. In de binding
van een weefsel opnemen van een kleur of pa-
troon.]**de wissel oplegen:** *d̄ər w̄ej̄səl opleḡə* Q 284.*Weeffouten*

DRADENBREUK

(monogr.)

[Massale draadbreek door het eruit vliegen van
de spoel.]**spoelelok:** *šp̄owl̄əlok* Q 284.

PLATDRAAD

(N 39, 139a; monogr.)

[Een wirwar van draden in het weefsel doordat

II.7

één van de kettingdraden niet op regelmatige wijze wordt opgenomen in het weefsel bijvoorbeeld door draadbreek of haken in het riet.]

plat: *plat* Q 284; **broddel:** *brodøl* Q 284; **leder derin:** *lejár dären* L 318.

LUS IN WEEFSEL

(monogr.)

[Weeffout. Een kleine lus in het weefsel.]

broddel: *brodøl* Q 284.

LOSSE PLEK

(monogr.)

[Weeffout. Een vouw of losse plekken in het weefsel.]

nijp: *nīp* Q 284; **tempelplaats:** *tempəlplāš* Q 284.

OVERSCHOT

(monogr.)

[Weeffout. Het schot gaat over in plaats van onder de kettingdraad.]

overschot: *oāvəršot* Q 284.

POKKEL

(monogr.)

[Weeffout, veroorzaakt door ongelijkmatige spanning van de kettingdraad.]

pokkel: *pokal* Q 284.

UITRAFELEN

(N 39, 139b)

[Uitrafelen van het weefsel wanneer platdraad is ontstaan.]

oprafelen: *oprefələ* Q 284; **terug uitrijten:** *trøx ütřitā* L 318.

INLENGEN VAN EEN NIEUWE DRAAD

(N 39, 141b)

[Een draad van het lenggaren (van een bosje of van één van de lengklosjes) in de ketting aanbrengen ter vervanging van een ontbrekende of slechte kettingdraad.]

een draad inknopen: *nən drōt enknōjpā* L 318.

WEVERSKNOOP

(N 39, 142)

[De knoop die de wever legt om gebroken draden op een weefgetouw weer aan elkaar te knopen.]

weverknoop: *wēvārknōp* Q 284; **werversknoop:** *wēvārsknōwp* L 318.

Nabewerkingen

VAN HET GETOUW HALEN

(N 39, 134)

[Het weefsel van het getouw afnemen door het van de doekboom af te halen of af te snijden.]

het stuk aftrekken: *ət štøk āv-trēkə* Q 284.

RUGGEN

(N 39, 138)

[Opvouwen van pasgeweven doek. Men vouwt het doek dubbel in de lengte en legt de zelfkanten tegen elkaar.]

de rug inhogen: *dər røx enhōggə* L 318; **ruggen:** *røggə* L 318.

VOLLEN

(N 39, 146a)

[Bewerking van wollen weefsel om het te doen vervilt en de vezels tot een dichte, egale massa ineen te werken. Men kneedt (vroeger ook: treedt) of perst het weefsel tussen walsen met toevoeging van verschillende bijtende of ontvetende stoffen.]

walken: *waləkə* Q 284.

BLEKEN

(N 39, 146)

[Ontkleuren van weefsels. Volgens de informant van L 318 doet men dit door de weefsels aan lussen te hangen in aparte bleekkuilen.]

bleken: *blejkə* L 318.

APPRÊTEREN

(N 39, 146c)

[Bewerken met apprêt, een soort pap, om de uiterlijke eigenschappen van stoffen, zoals reinheid, stijfheid, buigzaamheid, glad of ruw oppervlak, glans of andere lichteffecten, dikte, zwaarte enz. te voorschijn te halen (De Moor, pag. 68).]

apprêteren: *apratēra* Q 284.

KOKEN

(N 39, 146)

[Door koken van de stoffen plooiën en spanningen uit weefsel wegnemen. Volgens de informant van L 318 gebeurt dit koken met „brūn zejp”, bruine zeep.]

koken: *kōkə* L 318; **koken met zeep:** *kōkə mēt zejp* L 318.

SCHEREN

(N 39, 146c)

[De opstaande of uitstekende draden of haren van een weefsel gelijk afsnijden door middel van grote handscharen of machinale scharen.]

scheren: *sxērə* Q 284.

STOPPEN

(N 39, 146c)

[Herstellen van fouten die tijdens het weven zijn ontstaan.]

stoppen: *stopə* Q 284.

DAMPEN

(N 39, 146c)

[Weefsel aan de inwerking van stoom blootstellen om de stof soepeler te maken.]

dampen: *dempə* Q 284.

PLUIZEN

(N 39, 146c)

[Ongewenste oneffenheden zoals knotjes en spiertjes stro uit weefsels verwijderen.]

pluizen: *plysə* Q 284.

Produkten

WEEFSEL

(N 39, 124a)

[Het weefsel in het algemeen.]

doek: *dōk* L 318, Q 17; *dōwk* Q 284; **stuk doek:** *stōk dōk* L 318.

FIJN WEEFSEL

(N 39, 124b)

[Fijn, licht weefsel.]

fijn doek: *fīn dōk* L 318.

ZWAAR WEEFSEL

(N 39, 124c)

[Zwaar, grof weefsel.]

grof doek: *grōf dōk* L 318.

STUK AFGESNEDEN WEEFSEL

(N 39, 124d)

[Stuk doek of stof, groot of klein.]

coupon: *kupōŋ* Q 284.

PATROON

(monogr.)

[Het voorbeeld op de patroontekening waarnaar geweven wordt, maar ook het resultaat daarvan in de stof, de tekening die daarin te voorschijn treedt.]

patroon: *patruən* Q 284.

ZELFKANT

(N 39, 124e)

[Elk der zijkanten van enig weefsel, in de lengterichting van het doek, meestal versterkt geweven.]

zelfkant: *zēlfkanjtj* L 318; **neg:** *nex* Q 17; **lijst:** *līst* Q 284.

GRIJS WEEFSEL

(N 39, 125a)

[Wit of grijs getint weefsel.]

grijs doek: *grīs dōk* L 318; de volgende woordtypen zijn bijvoeglijke naamwoorden: **grijs:** *grīs* Q 284; **wit:** *wēt* Q 284.

GERUIT WEEFSEL

(N 39, 125b)

[Weefsel met een geruit patroon.]

carreau: *karo* Q 284.

GESTREEPT WEEFSEL

(N 39, 125c)

[Weefsel met een streepjespatroon.]

strijp: *štrīp* Q 284.

PLATBINDING

(N 39, 126a)

[Meest eenvoudige binding, waarbij zowel de draden van de schering als die van de inslag telkens één op één neer gaan (Van de Ven, pag. 39). Zie afb. 64.]

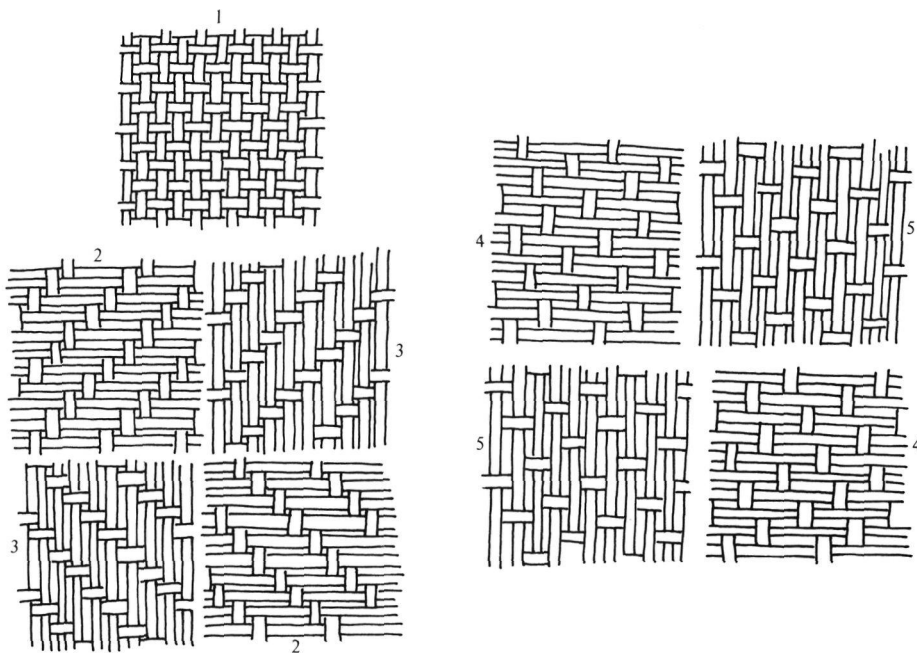
platbinding: L 318.

KEPERBINDING

(N 39, 126b; monogr.)

[Iedere binding die tot stand wordt gebracht met meer dan twee afzonderlijk dienstdoende schaften. De informant uit L 318 kent die wel maar heeft geen keper gemaakt. Zie ook afb. 64.]

keper: *kēpər* L 318, Q 284; **keperdoek:** *kēpər-dōwk* Q 284; **peper en zout:** *pajfər en sawt* Q 284.

Afb. 64. grondbindingen: 1 platbinding; 2 en 3 keperbinding; 4 en 5 satijnbinding

BOVENWERK

(N 39, 130a)

[Weefsel waarbij het grootste deel van de schering zich bevindt boven de inslag, zodat deze bijna geheel onder de ketting verborgen is.]

onderschot: *qwndaršot* Q 284.

ONDERWERK

(N 39, 130b)

[Weefsel of binding waarbij het grootste deel van de ketting onder de inslag ligt.]

overschot: *oavəršot* Q 284.

STUK

(N 39, 132)

[De hoeveelheid stof die men van één ketting weeft.]

stuk: *støk* L 318; **werk:** *werk* Q 284.

HALFLINNEN

(N 39, 135a)

[Doek waarvan de schering van katoen is en de inslag van linnen.]

halfdoek: *halfdøk* L 318.

TOUWSLAGER

Algemeen

TOUWSLAGER

(N 48, 1; monogr.)

[Persoon die op ambachtelijke wijze touwen maakt.]

zeeldraaier: *zēldrejər* L 318b; *zēldrejər* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *zi-jəldruwər* P 47; **touwslager:** *təwslēgər* L 265; *təwšlēgər* L 265c.

SPINNER

(N 48, 2; N 48, 3)

[Persoon die een spindraad spint uit vlas, hennep en andere vezels door midden van een touwslagerswiel. Deze spinner en de touwslager kunnen dezelfde persoon zijn, zeker in kleinere bedrijven. Dikwijls echter is het spinnen een apart beroep. In dit laatste geval levert de spinner dan zijn garens aan de grotere touwslagerijen.]

spinner: *spenər* P 47.

DRAAIJONGEN

(N 48, 4)

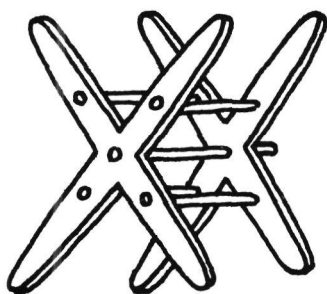
[Jongen die het spinnewiel draait.]

draaier: *dr̥w̥ar* P 47.

HASPEL

(N 48, 117b)

[Houten stang met kruisvormige zijstukken om het garen te bewaren. Zie afb. 65 en 66.]

haspel: *hasp̥al* P 47; **bol:** *bol* L 265c.

Afb. 65. haspel met kruisvormige zijstukken

Afb. 66. haspelmolen

OPHASPELEN

(N 48, 118)

[Het touw of spingaren op de haspel of bol doen.]

opdraaien: *updr̥w̥a* P 47; *opdrej̥a* L 265c.

TOUWSLAGERIJ

(N 48, 5)

[Bedrijf waar men op ambachtelijke wijze touwen maakt, het bedrijf van de touwslager. De touwslagerij beslaat een langwerpige, al of niet overdekt, terrein met de daarop aanwezige werktuigen, bestemd voor het vervaardigen van touw. Die langwerpige baan – de lengte is afhankelijk van de lengte van het te maken touw – wordt ook wel de lijnbaan, touwbaan of spinbaan genoemd.]

zeeldraaijerij: *zi-jaldr̥w̥ar̥e* P 47.

HEKELPLEK

(N 48, 7a)

[Ruimte van de touwslagerij waar gehegeld wordt. In deze overdekte ruimte bevindt zich de hekel: een zware plank voorzien van tamelijk scherpe, ijzeren pinnen die vrij dicht bij elkaar staan (Jamar, pag. 55).]

hekelplek: *hejk̥alplek* P 47.

PLAATS VOOR GEREEDSCHAP

(N 48, 7c)

[Naast de plek waar gehegeld wordt en de ruimte waar het spinnewiel gedraaid wordt, heeft men een aparte plaats voor het gereedschap.]

schop: *sx̥op* P 47.

VLAS

(N 48, 12a)

[Het onbewerkte vlas dat door enkele bewerkingen geschikt wordt gemaakt voor het spinnen. Vlas wordt vooral gebruikt voor de vervaardiging van fijn garen. Zie ook WLD I.5 par. 4.2.]

vlas: *vl̥qs* L 265c.

HENNEP (zie kaart)

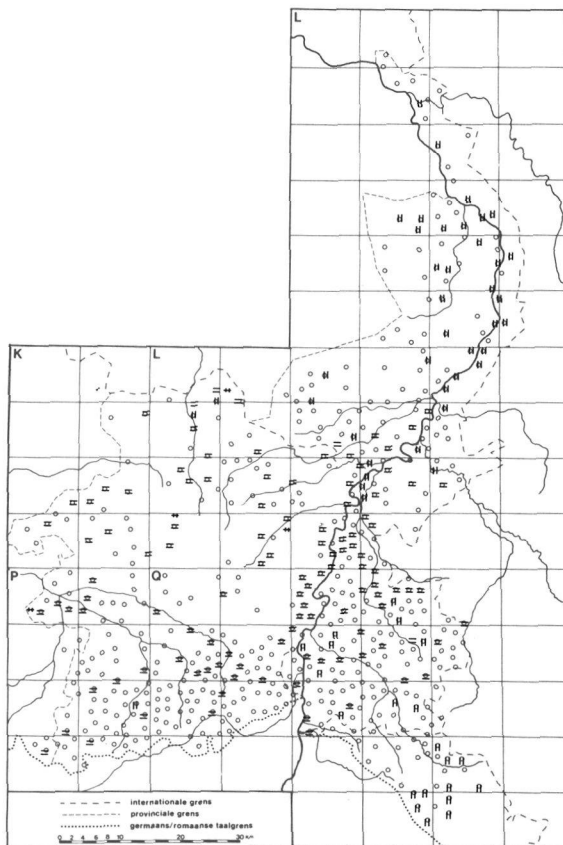
(N 48, 12a; Wi 52; S 13)

[De onbewerkte hennep die door enkele bewerkingen geschikt wordt gemaakt voor het spinnen. De gewone hennep kan wegens de buitengewone sterkte, de betrekkelijk grote lengte en buigbaarheid der vezels als de meest geschikte stof worden beschouwd voor het vervaardigen van touwwerk (Grothe, pag. 234). Al naar gelang het land van herkomst spreekt men van inlandse, Belgische, Italiaanse, Russische, Hon-

II.7

HENNEP

- " hennep
- = kennep
- * kennepin

gaarse hennep en van Manillahennep, Javahennep enz. Iedere soort kan variëren in kwaliteit en kleur.

Het woordtype **kennepin** duidt op de vrouwelijke hennepplant. Zie ook WLD I.5 par 4.1.]

hennep: *henap* L 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 271, 288, 289, 291, 295, 296, 297, 299, 300, 312, 320, 330, 331, 374, 378, 379, 380, 385, Q 33, 39, 96a, 97, 99, 105, 113, 196, 204a; *henap* L 282; *henp* L 164; *enap* P 193; *hanaf* Q 255, 257, 260, 261, 278, 282, 284; *hanaf* Q 263; *hanf* Q 208, 278a, 279, 283; **kennep:** *kenap* K 357, 358, 361, L 282, 286, 312, 314, 317, 319, 320, 321, 323, 325, 326, 328, 353, 354, 360, 361, 366, 371, 372, 374, 377, 381, 382, 387, 413, 414, 416, 417, 418, 420, 421, 423, 431, 432; *kenap* K 278, 317, L 314, 320, 321, 323, 325, 328, 355, 374, 377, 381, 382, 387, 415, 431, 432, P 52, 177, Q 2, 3, 71, 74; *kemp* K 314, 315, 316, 317, 353, L 425, 426, 427, 429, 430, P 47, 48, 49, 50, 51, 171, 175, 176, 196, 218, Q 8, 11, 19, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 77, 80, 88, 96c, 98, 101, 102, 103, 104a, 111, 113, 116, 117b, 118, 162, 168,

168a, 196, 198, 199, 202, 283, 287; *kemp* K 357, P 121, 169, 176, 177, 212, Q 81; *kemp* Q 171; *kemap* Q 7; *kemat* L 314, 315, 355; *kemp* Q 20, 187; *kemak* L 424, Q 6, 9, 12, 13; *kemak* Q 12; *kønap* Q 89; *konap* Q 83; *kōjnap* Q 72; **kennepin:** *kenapen* L 282, 413, 415; *kempen* P 47.

VLASVEZEL

(N 48, 12b)

[De vezel van vlas waarvan touw gemaakt wordt.]

vlasvezel: *vlōsvēzəl* L 265c.

BAAL

(N 48, 14a)

[De vezels voor de touwslagerij worden in balen geperst.]

bussel: *bōsəl* P 47.

ONGEHEKELDE BUNDEL VLAS

(N 48, 15)

[Nog onbewerkte bundel vlas.]

pak: *pak* P 47.

GEHEKELDE BUNDEL VLAS

(N 48, 15)

[Bundel vlas na de bewerking van het hekelen.]

pop vlas: *pop vlōs* L 265c; *pūp* P 47.

Bewerkingen en gereedschap

Verwijderen van de houtdelen

BRAKEN

(N 48, 16a; monogr.)

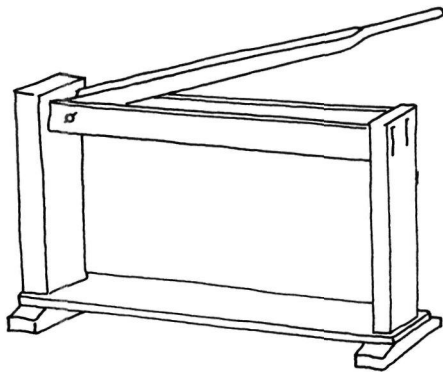
[De houtachtige stengels van het vlas met behulp van een braak kneuzen en breken, zodat ze eraf vliegen. Zie ook WLD I.5 par. 4.2.]

braken: *brākā* L 265c, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **schellen:** *sxēlā* P 47.

BRAAK

(N 48, 16b; monogr.)

[Houten toestel om de vlas- en hennepstengels te kneuzen en de houtachtige delen, de scheven (zie het lemma SCHEVEN), grotendeels te verwijderen. Van jongere datum is een machine waarin, tussen in elkaar grijpende tandrollen, de houtachtige stengel van de plant in kleine stukjes wordt gebroken (Brouwers, pag. 93). Zie afb. 67.]

braak: *brāk* L 265c, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e.

Afb. 67. handbraak

ZWINGELEN

(N 48, 17a)

[Met behulp van een zwingelbord en zwingelmessen of zwingelmolen de aanhangende kleine houtdeeltjes van vlas- en hennepvezels verwijde-

Afb. 68. zwingelmolen

ren. Zie betreffende zwingelmolen afb. 68. Zie ook WLD I.5 par. 4.2.]

zwingen: *žwēŋā* L 265c.

ZWINGELBORD

(N 48, 17b)

[Een verticaal staande plank met een inkeping waarin een bos vlas- of hennepvezels gelegd wordt die men wil zwingelen. Zie afb. 69.]

zwingstapel: *žwēŋstāpāl* L 265c.

ZWINGELMES

(N 48, 17c)

[Brede spaan met aangescherpte kanten en een handvat om vlas mee te zwingelen. Zie ook afb. 69.]

zwing: *žwēŋ* L 265c.

SCHEVEN

(N 48, 18a)

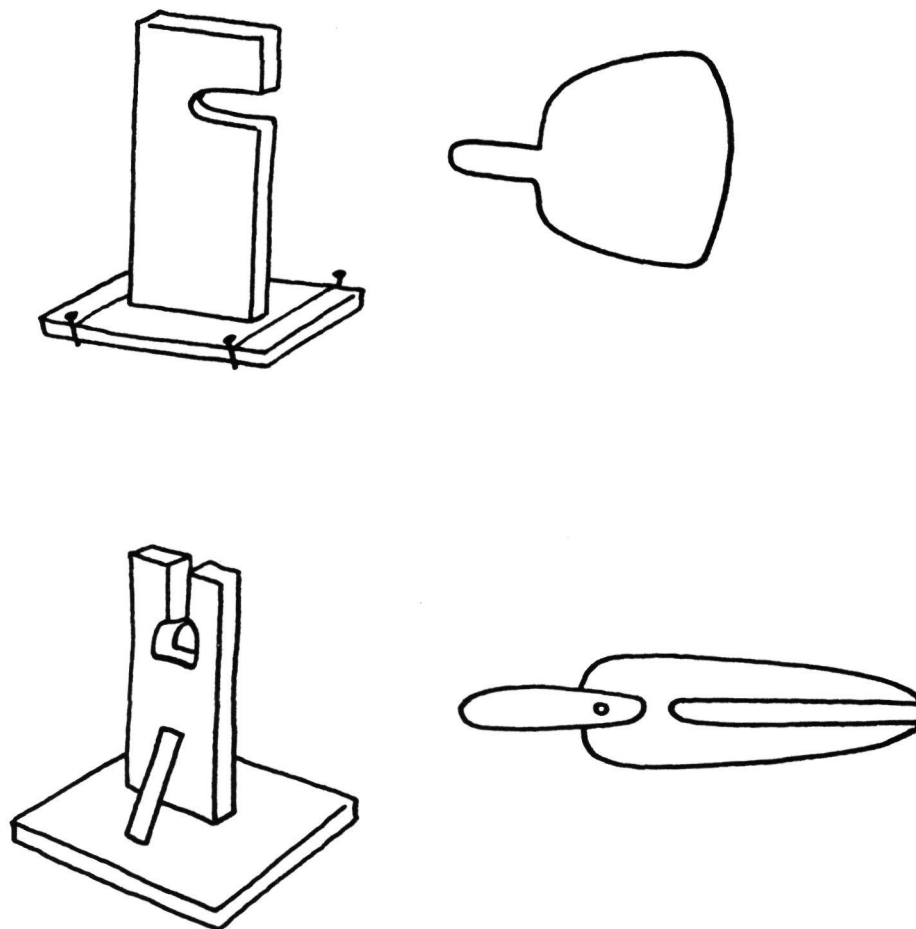
[De houtachtige delen in vlas en hennep die bij het braken loskomen.]

scheven: *šēvā* L 265c; **stukken:** *stōk* (enk.) P 47.*Bewerking van de vezels*

HEKEL

(N 48, 19a; monogr.)

[Bord of plankje waarop meerdere rijen spits toelopende, loodrecht staande tanden geplaatst zijn. Hierdoor wordt het gezwingelde vlas vooral met het topeinde doorheen getrokken om de bast te splijten, scheven en korte vezels te verwijderen en de lange vezels recht te trekken.]

Afb. 69. zwingelborden (links) en zwingelmessen of -spanen (rechts)

Volgens Van Iersel (pag. 4) is de hekel een plank ter lengte van ongeveer één meter en breed ongeveer een halve, later met 130 à 135 ijzere pinnen ter lengte van een dertig cm. Zie afb. 70. Zie ook WLD I.5 par. 4.2.]

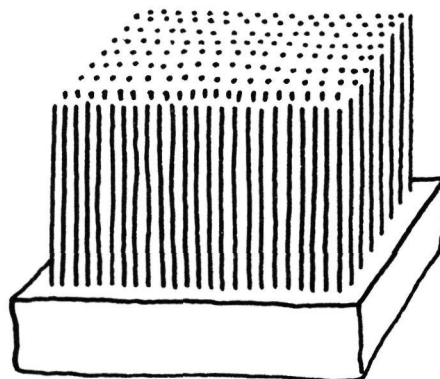
hekel: *hējkəl* L 265c; **hekelbank:** *hejkəlbanjk* P 47.

GROVE HEKEL

(N 48, 19c)

[Hekel waarbij de lengte van de tanden, de dikte en de afstand tussen de tanden verschillen van die van de fijne hekel. Een grove hekel kan tanden van 4 cm lengte en 2,5 mm dikte hebben, terwijl de tussenafstand tussen de tanden 6 mm kan zijn.]

groe hekel: *grōf hējkəl* L 265c.

Afb. 70. hekel

FIJNE HEKEL

(N 48, 19e)

[Volgens Grothe (pag. 282) kunnen de tanden van een hekel 3,5 cm lang zijn, 2 mm dik, bij een tussenruimte van 4,5 mm tussen de tanden. Men spreekt dan van een fijne hekel. Volgens de informant van L 265c zijn de tandjes van een fijne hekel zo fijn als een stopnaald.]

fijne hekel: *fin hējkəl* L 265c.

HEKELEN

(N 48, 20a; N 48, 17a)

[Een bundel vezels door de hekel halen. Hiermee wil men de nog voorkomende scheven verwijderen en de splitsing en verdeling der lintachtige verbonden bastcellen, het richten of evenwijdig trekken der gladde en lange vezels bereiken. Er is een methode van hekelen waarbij men de bundels vezels stevig vasthoudt, zodat alleen korte vezels in de hekel blijven en de lange vezels in de hand. En er is een methode van hekelen waarbij men de vasthakende vezels uit de hand laat glijden tot alles in de hekel ligt. Zie ook WLD 1.5 par. 4.2.]

hekelen: *hejkələ* P 47; *hējkələ* L 265c; **kappen:** *kapə* P 47.

NAHEKELEN

(N 48, 21b)

[De punten van al gehekelde hennepbundels nahekelen.]

nazien: *nōzin* P 47.

HEKELTAFEL

(N 48, 22; N 48, 17b)

[De plank, balk of ladder waarop de diverse hekels, grove, fijne, middelfijne, bevestigd zijn. Volgens de informant van L 265c kan men verschillende hekels op een ladder binden die op twee stoelen ligt. Dit gebeurt wanneer men met veel personen hekelt.]

leer: *lejár* L 265c; **hekelbank:** *hejkəlbank* P 47.

WERK

(N 48, 25b; N 48, 25c; N 48, 25d; S 13; N 34, C 2 add.: monogr.)

[De korte vezels die in de hekel achterblijven bij het uithekelen, waarbij men de lange hennep in de hand overhoudt.

Volgens de informant van L 265c is **rap** afval bij grof hekelen. Dit afval wordt wel bij het stoferen van meubels gebruikt als opvulsel. Dezelfde informant vermeldt dat **werk** het afval is bij het fijne hekelen. Van dit „fijne” afval kan men linnen maken.]

rap: *rap* L 265c, 291, 298, 320, 323, 327; **werk:** *werk* L 250, 300, 327, Q 16, 21, 30, 101, 113, 117b; *wērk* L 209, 248; *werək* L 265c; *wē.rək* L 288, 288a; **stuk:** *støk* P 47; **bodde:** *bōdə* Q 33; de volgende opgaven zijn meervoud: **basten:** *bastə* P 47; **hachelen:** *haxələ* Q 30; *hāxələ* L 321, 328; **kennephekelen:** *kenəphēkələ* L 325; **scheven:** *šēvə* L 298.

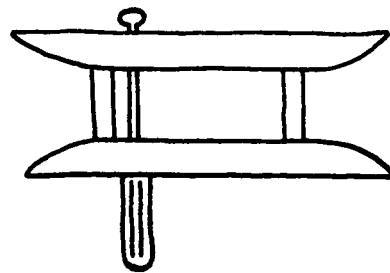
Spinwerktuigen en onderdelen

SPINHASPEL

(N 48, 27a; N 48, 53b)

[Het primitieve instrument in de vorm van een haspel of ratel waarmee men vroeger spon. Volgens de informant van L 265c werkt de ratel als volgt: men zet het vlas vast achter een haakje en vervolgens draait men de ratel. Iemand anders houdt de bos vlas vast en spint met de rechterhand. Het garen wordt rechtsom gedraaid, waarna men het op een bol rolt. Zie afb. 71.]

haspel: *haspəl* P 47; **ratel:** *rätəl* L 265c.

Afb. 71. spinhaspel

SPINHASPELBOK

(N 48, 27b)

[Bok of staak waaraan de spinhaspel is bevestigd.]

staak: *stāk* P 47.

HANDSPIL

(N 48, 27c)

[Primitief gereedschap om te spinnen. Volgens de informant van L 265c is dit een stok met haakje die aan de onderkant verzwaaard is met bijv. een aardappel. Door het stokje met de hand tegen het been te rollen verkrijgt men de voor het spinnen noodzakelijke, draaiende beweging. Een moderner spintoestel is het touwslagerswiel. Hiervoor zijn echter geen Limburgse benamingen vastgelegd binnen de enquëtering van de

II.7

NCDN, alhoewel een met de hand gedraaid wiel wel bekend is aan de informant van P 47 (Loksbergen). Zie voor een uitvoerige beschrijving van het touwslagerswiel en de functie ervan WBD II, afl. 4, pag. 1409-1410.]

stek: *stek* L 265c.

HOOFD (VAN HET TOUWSLAGERSWIEL)

(N 48, 29)

[Het bovenste, halfcirkelvormige deel van het spinrad of touwslagerswiel. Op het hoofd bevinden zich de spinklossen waarover de snaar van het snaarrad loopt. Over de klossen gaat de pees en aan de haak van de klossen worden de hennedraden vastgemaakt.]

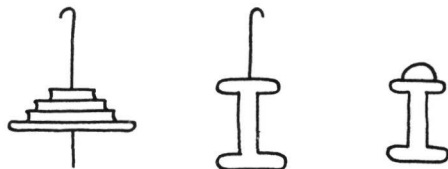
kop: *kop* P 47.

SPINKLOS

(N 48, 30a)

[Elk der ijzeren staven van voren tot een haak gebogen waarop een houten rol met inkervingen geschoven is. Hierover loopt een drijfsnoer dat door middel van het snaarrad de staven of spinklossen aandrijft. Zie afb. 72.]

haak: *høk* P 47.

Afb. 72. diverse soorten spinklossen (rechts met leertje)

SNAARRAD

(N 48, 31a)

[Het grote vliegwiel of drijftrad van het touwslagerswiel.]

groot rad: *grut rat* P 47.

STAAK VAN HET TOUWSLAGERSWIEL

(N 48, 31b)

[Opstaande staak of paal waaraan het touwslagerswiel of spinnewiel bevestigd is. Zie afb. 73.]

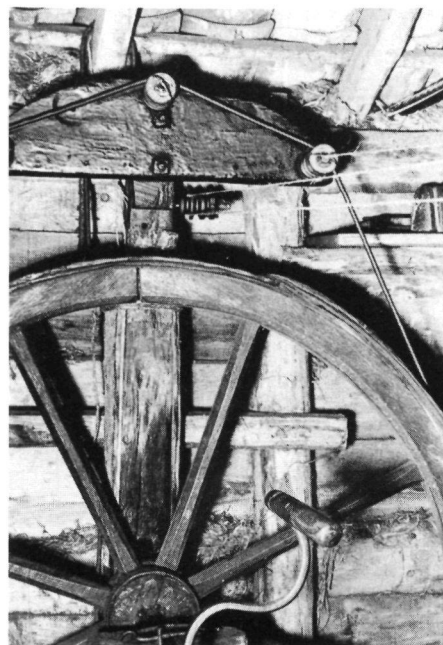
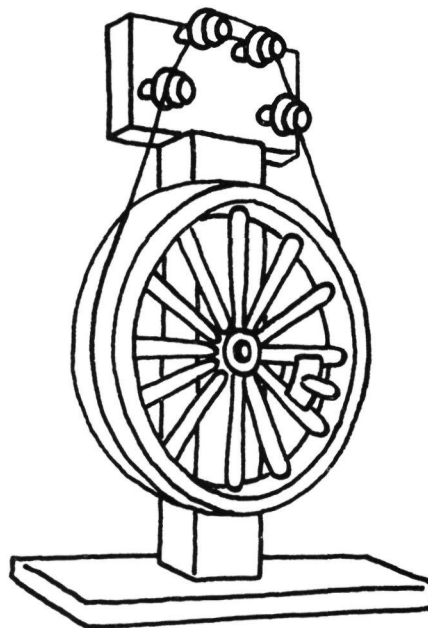
paal: *pøl* P 47.

SPIE (VOOR HET HOOFD)

(N 48, 31c)

[De spie of stelschroef om het bovenste, halfcirkelvormige deel van het touwslagerswiel of spinnewiel vast te zetten.]

spie: *spi* P 47.

Afb. 73. touwslagwielen

KRUKARM

(N 48, 31e)

[De zwengel in het midden van het snaarrad waarmee men het touwslagerswiel draait.]

zwong: *zwongk* P 47.

Spinnen

BUSSEL SPINMATERIAAL

(N 48, 47a)

[Het bosje spinmateriaal in de spinnersschort en/of achter de riem dat nodig is voor het spinnen van een spindraad.

Volgens de informant van L 265c had zijn moeder een busstel vlas tussen de schort bij het zittend spinnen met de ratel.]

pop: *pop* L 265c.

VASTPAKKEN (VAN EEN BUSSEL SPINMATERIAAL)

(N 48, 33a)

[Het voor het lichaam nemen door de spinner of touwslager van een busstel spinmateriaal.]

onder de arm zwikken: *qndər dən erm zwekə* P 47.

AANVOEREN (VAN SPINMATERIAAL)

(N 48, 33b)

[Met de ene hand vezels uit de busstel spinmateriaal, die in de spinnersschort ligt, aanvoeren voor de hand die spint.]

bijvoeren: *bəvojərə* P 47.

LUS AAN DE SPINDRAAD

(N 48, 34)

[Lus van de gedraaide hennep die men aan de spinhaak vastmaakt.]

oog: *ūx* P 47.

SPINNEN

(N 48, 35a)

[Uit lange vezels door draaien een spindraad of spingaren vormen door middel van een touwslagerswiel of spinhaspel en spinhaspelblok.

Volgens de informant van L 265c gebeurt dit spinnen met de ratel of gebeurde dit vroeger met een stokje met haakje dat langs het been gedraaid werd. Het garen werd rechtsom gedraaid. De rechterhand hield de spindraad vast. Een persoon draaide, een ander hield vlas en spindraad vast. Zie afb. 74 en 75.]

spinnen: *špenə* L 265c; *spenə* P 47.

SLAG

(N 48, 37)

[De draaiing die aan het spingaren wordt gegeven.]

draazin: *drožen* P 47.

Afb. 74. spinner (met spinschort) op de spinbaan

SLORDIG SPINNEN

(N 48, 40)

[Te snel en slordig spinnen.]

knobbelen: *knubələ* P 47.

VERDIKKING IN HET SPINGAREN

(N 48, 41a)

[Een te dikke plaats in het garen.]

bult: *bəlt* P 47; **stop:** *štop* L 265c.

SPLIJTEN VAN HET SPINGAREN

(N 48, 42)

[Het splijten van het spingaren.]

overvliegen: *əjvərvlijə* P 47.

VASTZETTEN VAN HET SPINGAREN

(N 48, 45)

[Het spingaren voor en achter op de lijnbaan vastklemmen, nadat het is afgesponnen en van de krukken of draadstutten is afgenomen.]

vastmaken: *vastmākə* P 47.

REST VAN HENNEPVEZELS

(N 48, 48)

[Rest van hennepvezels die na een bepaalde afstand overblijven.]

overschot: *əjvərsxot* P 47.

II.7

HET GAREN OPROLLEN

(N 48, 51)

[Het garen oprollen. De spinner hield daarbij het einde van het garen vast en ging op de haspel toe, zodat het garen niet over de grond sleepte.]

opdraaien: *updrōwə* P 47; **op bollen winden:** L 265c.

Touwslaan

TOUWSLAAN

(N 48, 58; N 48, 59)

[Het in elkaar draaien van strengen uit spingaren of spindraden door middel van vaststaande draaitoestellen en beweegbare toestellen, die dus kunnen meekomen als de streng korter wordt. Zie afb. 76 en 77.]

draaien: *drejə* L 265c; **drij strengen zetten:** *drē streŋə zətə* P 47.

SCHEREN

(N 48, 52a)

[Draden uitspannen tussen het toestel waarmee gedraaid werd en de haak van het toestel daartegenover.]

opzetten: *upzətə* P 47; **opspannen:** *opšpanə* L 265c.

INLOPEN

(N 48, 56)

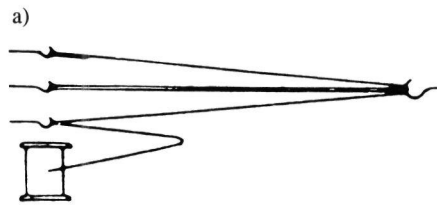
[Het korter worden van het touw dan de lengte van het garen ten gevolge van de windingen.]

inlopen: *enluwəpə* P 47; **krimpen:** *krømpə* L 265c.

Afb. 75. spinnen op de spinbaan waarbij de spindraad over de krukken wordt geslagen

Werkmethode bij de ambachtelijke touwslagerij

het uitscheren van de draden tussen bijv. touwslagerswiel, hakenbord of rondsel en touwslagersslede

het maken van de strengen

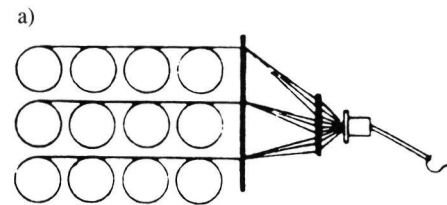

het plaatsen van de tol tussen de gedraaide strengen

het toeleggen van het touw met de tol

Werkmethode bij de half-industriële touwslagerij

de garens worden vanaf het aflooprek door de registerplaat en de buis geleid naar de haak van de baanwagen

het trekken van een streng door de baanwagen

het inhaken van verschillende strengen aan dezelfde haak van de baanwagen

het hardtorsen van de strengen

het toeleggen van het touw met de tol

Afb. 76. schematische voorstelling van het touwslaan

Afb. 77. het ineendraaien van strengen uit spingaren met behulp van een tol, beginnend bij de touwslagersslede met draaihaak en lameroen

OP PAS MAKEN

(N 48, 57)

[Draden spingaren scheren, rekening houdend met de latere lengte van het touw.]

opzetten: *upzētā* P 47.

STRENGEN CONTROLEREN

(N 48, 60)

[Voor het slaan controleren of alle strengen, drie of vier, even lang zijn.]

nazien: *nōwāzin* P 47.*Draaitoestellen en slede*

DRAAIHAAK

(N 48, 63a; N 48, 63b)

[Elk van de zware, ijzeren haken in de vorm van een zwengel in bepaalde draaitoestellen, o.a. in het hakenbord en de touwslagersslede.]

draaier: *drejār* L 265c; **haak:** *hōk* P 47.

DRAAITOESTEL

(N 48, 67a)

[Toestel met haken en zwengel in een plank, gebruikt om touw te slaan.]

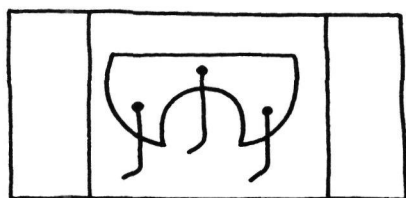
draaigetuig: *drōgatiq̄x* P 47.

HAKENBORD

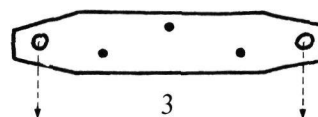
(N 48, 67b)

[Eenvoudig toestel bestaande uit een plank met drie of vier gaten die op de handgreep van de zwengel wordt geschoven en die door middel van twee handgrepen door twee mannen in een draaiende beweging kan worden gebracht.]

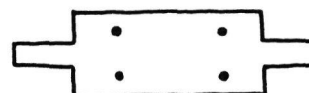
De informant van L 265c gebruikt een plank met drie gaten die tegen twee opstaande balken wordt vastgespijkerd. Door die gaten komen drie zwingels met een haak. Hij heeft voor deze plank geen aparte benaming. Zie afb. 78 en 79.]

draaiplank: *drōplank* P 47.

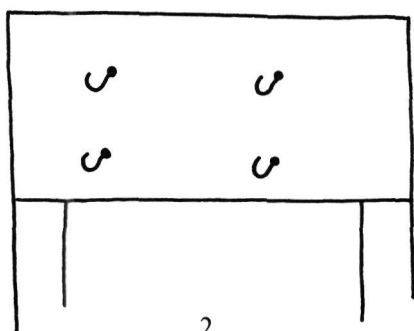
1

3

4

2

Afb. 78. hakenborden (1 en 2), draaiplanken (3 en 4) en hakenbord met draaiplank (5)

Afb. 79. soort hakenbord, rondsel; de vrouw draait aan het kleine rad om de vier spindraden tot een touw te verenigen

PLANK VAN HET HAKENBORD

(N 48, 67c)

[Plank van het hakenbord. Volgens de informant van L 265c is dit een plank met twee handvatten en drie gaten die over de handgrepen van de zwengels wordt geschoven en door twee man in een draaiende beweging kan worden gebracht.]

draaiplank: *drōplank* P 47.

TANDRAD

(N 48, 67d)

[Draaitoestel waarvan de haken door een tandrad worden aangedreven.]

tandrad: *tantrat* P 47.

TOUWSLAGERSSLEDE

(N 48, 68a; N 48, 68b; N 48, 68c; N 48, 68d)

[Een met stenen verzwaard wagentje of een plank met voor twee wielen of een verzwaard plankje dat over de grond sleept of een slee met kruitwagenmodel. Het door de draaiing korter wordende touw trekt het toestel langzaam voort, waardoor het nodige tegengewicht wordt gegeven.]

Volgens de informant van L 265c gebruikt men als slede een kruitwagen met in het voorste schot een gat met een draaier met haak. Deze kruitwagentjes kan men verzwaren. Zie afb. 80.]

wagel: *wāgəl* P 47; **schurgkar:** *šp̄r̄axker* L 265c.

Afb. 80. touwslagersslede met twee wieltes

LAMEROEN

(N 48, 79)

[Een apparaatje in de vorm van een ijzere oog met een daarin gemakkelijk draaibaar haakje. Aan het lameroen worden de uiteinden van de draden bevestigd die tot één dikker touw ineengedraaid moeten worden.]

wartel: *wartəl* L 265c.

In elkaar draaien van de strengen

DRAAIING UITLATEN

(N 48, 61a)

[Wat draaiing uit de strengen laten om hierdoor een streng van gelijke lengte te krijgen.]

losdraaien: *lošdrō* P 47.

DRAAIING BIJGEVEN

(N 48, 61b)

[Er wat draaiing bijgeven om een streng van gelijke lengte als de andere strengen te krijgen.]

bijdraaien: *bēdrō* P 47.

KEGELVORMIGE KLOS

(N 48, 69a)

[Kegelvormige houtklos met drie of vier gleuven waarin de deelstrengen liggen. Hiermee worden de draden in elkaar geklost. Het **konijn** in Beringe (L 265c) heeft drie gleuven en is zonder dwarshout.]

dol: *dol* P 47; **konijn:** *knīn* L 265c.

DWARSHOUT

(N 48, 69b)

[Dwarshout in grote kegelvormige klossen of tollen. Men krijgt dan twee handvatten, één aan iedere kant. Soms zit het dwarshout maar aan één kant als handvat.]

dol voor karzelen: *dol vøjr kejrzi-jələ* P 47.

GLEUF IN DE KEGELVORMIGE KLOS

(N 48, 71a)

[Eén van de drie of vier ingesneden gleuven in de kegelvormige klos of tol. Via deze gleuven worden de samenstellende draaiende strengen geleid. Achter de klos sluiten de strengen tot een touw ineem.]

gleuf: *gløjf* P 47.

Schuren, afbranden, natmaken en vetten

STRIJKEN

(N 48, 106a)

[Touw met uitstaande vezels schuren. Volgens de informant van P 47 wordt hiervoor tarwe-meelpap over het touw gesmeerd met een oude lap. Door strijken worden de strengen glad gemaakt. Vervolgens windt men er een dik touw van paarde- of varkenshaar omheen om mee te schuren.]

strepen: *stripə* P 47.

AFBRANDEN

(N 48, 106d)

[De uitstekende vezeltjes van het (vlas)touw afbranden met bijv. een bos brandend stro.]

schroeien: *šrøja* L 265c; **strepen:** *stripə* P 47.

STRIJKMIDDEL

(N 48, 107a)

[Borstel of natte lap waarmee men het touw natmaakt voor het schuren.]

Volgens de informant van L 265c wordt het vlastouw met twee borstels tijdens het slaan vastgemaakt.]

borstel: L 265c; **vod:** *vøt* P 47.

NATMAKEN

(N 48, 107b)

[De vezels van de strengen door strijken met een natte lap of een borstel glad leggen.]

natmaken: *natmākə* L 265c; **strepen:** *stripə* P 47.

KOPSTUK

(N 48, 108b)

[Stuk van zachte hennep, ongeveer 50 cm lang en van voor en achter afgebonden, waarmee men glans op het touw legt, terwijl men de baan afloopt.]

kopstuk: *kopstøk* P 47.

Nabewerking of afwerking

KLEDEN

(N 48, 109a)

[De uiteinden van het voltooide touw met garen omwikkelen om uitrafelen tegen te gaan.]

toebinden: *tubeŋən* P 47; **de tompen afbinden:** *də tømpe āfbenə* L 265c.

GAREN VOOR HET KLEDEN

(N 48, 109b)

[Garen waarmee men de uiteinden van het touw omwikkelt.]

dun touwtje: *dōn tōwkā* L 265c; **vliegerstouw:** *vlēgārstōw* L 265c; **kemp:** *kemp* P 47.

VERNIEUWEN

(N 48, 111a)

[Van oud, uit elkaar gedraaid touw weer bruikbaar touw maken.]

vernieuwen: *vārnivā* P 47.

KOEHOORN

(N 48, 112)

[Voorwerp waarmee men naar behoefte ogen in het touw kan maken.]

hoorn: *hawrā* P 47.

SPLITSSEN

(N 48, 113a)

[Twee touwen aan hun uiteinden te zamen vlechten.]

in mekanderen steken: *en mākandārā stēkā* P 47; **ineensteken:** *enejnštēkā* L 265c.

SPLITSHOORN

(N 48, 113b)

[Voorwerp waarmee men twee touwen aan hun uiteinden te zamen vlecht.]

hoorn: *hawrā* P 47.

TOUW TEREN

(N 48, 115b)

[Touw teren door middel van onderdompelen in bijna kokende teer.]

ineenklinken: *enejnklenkā* L 265c.

Produkten

DRAAD

(N 48, 85a)

[De enkele gesponnen draad die de touwslager spint.]

draad: *drōt* L 265c; **koord:** *kawt* P 47.

FIJN GAREN

(N 48, 85c)

[Heel fijn garen van hennep of vlas.]

vlassegaren: *vlēsāgārā* L 265c.

OP MAAT TWIJNEN

(N 48, 85d)

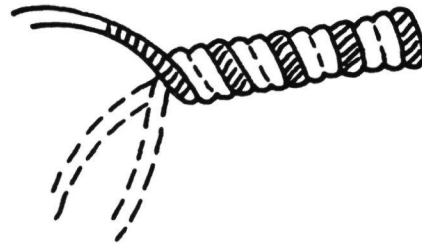
[De draad op kabellengte spinnen.]

op maat twijnen: *up mōt twejānā* P 47.

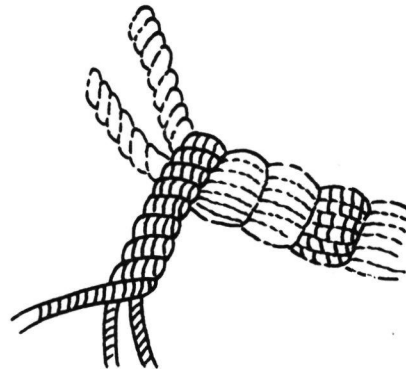
STRENG

(N 48, 87)

[De uitgesponnen en samengedraaide, of mechanisch bewerkte, verzameling draden. Zie voor diverse soorten afb. 81 en 82.]

streng: *štrēj* L 265c; *strej* P 47.

Afb. 81. rondslagtouw, kabelstreng

Afb. 82. kabelslagtouw

TWEEDRAADSTOUW

(N 48, 88)

[Een streng die bestaat uit twee draden.]

[Volgens de informant van L 265c maakt men tweedraadstouw met het spinnewiel, alleen bij wollen garen.]

tweedraadstouw: *twēdrōtstōw* L 265c.

DRIEDRAADSTOUW

(N 48, 88)

[Een streng die bestaat uit drie draden. Men kent ook strengen van 4, 5, 6, 7 of meer draden.]

Volgens de informant van L 265c wordt drie-draadstouw gemaakt met het spinnewiel, alleen bij wollen garen.]

drijdraadstouw: *drejdr̥tst̥w* L 265c.

TEUGEL

(N 48, 89a)

[De streng die ontstaat door vereniging van tenminste drie uitgesponnen en samengedraaide strengen. Dit soort stevig koord gebruikt men voor het mennen van paarden of voor het luiden van klokken.]

teugel: *t̥jg̊al* P 47.

DRIESTRENG

(N 48, 90)

[Een dikke streng die bestaat uit drie uitgesponnen en samengedraaide strengen. Een dergelijke dikke streng kan ook nog uit 4, 5 of meer strengen bestaan, hoewel de informant van L 265c zegt dat er geen dikker touw wordt gemaakt dan drie strengen dik.]

drijstreng: *dr̥st̥rej* P 47.

VLASTOUW

(N 48, 93c)

[Touw, gemaakt van vlas.]

vlastouw: *vl̥st̥w* L 265c.

DUN TOUW

(N 48, 94)

[Dun touw of snoer.

Volgens de informant van L 265c is **lintgaren** naaigaren dat gemaakt wordt met een gewoon spinnewiel. Het is tweedraad. Men moet hiervoor kweren of twijnen.]

lint: *lent* P 47; **lintgaren:** *lentg̊ar̥* L 265c.

BOEREN- EN VISSERSTOUW

(N 48, 95a; N 48, 95b; N 48, 98a)

[Algemene benamingen voor gewoon touw zoals die bij boeren en vissers in gebruik zijn.

De woordtypen **klokzeel**, **teugel**, **kordeel** en **kalfzeel** duiden in het bijzonder op soorten touw die uit drie of vier uitgespannen en samengedraaide strengen geslagen zijn.]

reep: *rej̥p* L 265c; **zeel:** *zi-j̥al* P 47; **teugel:** *t̥jg̊al* P 47; **bindtouw:** *beŋgt̥w* L 265c; **klokzeel:** *kl̥kzi-j̥al* P 47; **kordeel:** *k̊rdi-j̥al* P 47; **kalfzeel:** *kalfzi-j̥al* P 47; **koezeel:** *kowz̥ejl* L 265c; **ploeglijn:** *pl̥xl̥in* L 265c; **paardslijn:** *p̊rsl̥in* L 265c; **karlijn:** *kerl̥in* L 265c.

DUBBELGESLAGEN

(N 48, 99a)

[Gezegd van touw dat dubbelgeslagen gemaakt is.]

dobbeltgeslagen: *d̥qb̥alt̥g̊sl̥g̊* P 47.

VERDRAAIING IN HET TOUW

(N 48, 105a)

[Verdraaiing in het touw ten gevolge van te hard slaan.]

kronkel: *kr̥ŋal* P 47.

INEENSLAAN

(N 48, 105b)

[Verdraaiingen in het touw slaan.]

ineenslaan: *enej̥nsl̥ŋn* L 265c.

RUIG, GEZEGD VAN TOUW

(N 48, 105c)

[Door het slaan in het touw van verdraaiingen krijgt men touw dat ruig is door de opstaande hennepvezels.]

ruig: *r̥ŋx* P 47.

MUTSENMAAKSTER

Algemeen

MUTSENMAAKSTER

(N 61, 1a)

[Vrouw die vroeger vrouwenmutsen maakte.]

mutsenmaakster: *m̥ɔts̥əm̥ākst̥ar* L 266; *m̥ɔts̥ə-makst̥ar* L 265; **toerenmaakster:** *t̥ur̥əm̥ākst̥ar* L 210.

MUTSENPLOOISTER

(N 61, 1b)

[Vrouw die vroeger vrouwenmutsen waste en weer opmaakte.]

mutsenplooiester: *m̥ɔts̥əpl̥ɔjst̥ar* L 265; **wasserse:** *ẘs̊ərs̊ə* L 266.

ZONDAGSMUTS

(N 61, 2a A)

[Muts voor zon- en feestdagen. In zowel Sevenum als Meijel droeg de boerin deze witte muts bij het ter kerke gaan, tijdens de kermis of bij het op reis gaan. Een toer van witte kant met witte of licht-rose bloemetjes werd over de muts gedragen.]

II.7

lange muts: *lāŋ mōts* L 265; **de goede:** *də gōjə* L 266.

TOER

(N 61, 2a A; monogr.)

[Geplooid lint met witte of licht-rose bloemen bezet dat over de muts werd gedragen. In Meijel waren het dubbele linten. Vaak ging de benaming *toer* over op hele muts. Het verspreidingsgebied van de *toer* is voornamelijk Noord-Limburg. Vergelijkbaar met de *toer* is de Noordbrabantse *poffer*.]

toer: *tūr* L 210, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 265, 266; **toertje:** *tjrkə* L 214, 246, 265, 266.

DAAGSE MUTS

(N 61, 2a B)

[Witte muts zonder *toer* die door de week gedragen werd bij het ter kerke gaan, winkelen of op visite gaan. Aan de achterkant zaten een strik en drie rietjesplooitjes en aan de voorkant werd de muts met linten onder de kin vastgehouden.]

visitemuts: L 265.

ROUWMUTS

(N 61, 2a B)

[Muts in rouwtijd gedragen. Ofwel men droeg een rouwtoer van crèpe over een witte, lange tulen muts, ofwel men bevestigde bij een kleine muts tussen de rietjesplooitjes twee zwarte lintjes ten teken van rouw.]

rouwmuts: *rōwmōts* L 266; **rouwtoer:** *rōwtūr* L 265.

KAPOTHOEDJE

(N 61, 2a C)

[Zwarte vrouwenmuts met een kanten rand en een fluwelen of zijden strik onder de kin. Het kapothoedje kwam in de mode na de *toer*.]

kapothoedje: *kəpōthutjə* L 265.

ONDERMUTSJE

(N 61, 3)

[Zwarte ondermuts die diende om de muts langer schoon en beter in vorm te houden en om de fijne kant beter uit te doen komen tegen een donkere achtergrond.]

ondermuts: *roŋərmōts* L 266; **ondermutsje:** *ondərmōtskə* L 265.

OPMAKEN

(N 61, 17e; N 61, 21e)

[Algemene benaming, in het bijzonder de sier-

krans opvullen met bloemen.]

opmaken: *opmākə* L 265, 266; **opwerken:** *opwerkə* L 266.

Materiaal en versieringsbenodigdheden

KARKAS

(N 61, 20d)

[Koper- of ijzerdraad omwonden met zijde of garen in het geplooid voorstuk van de muts. Zie afb. 83.]

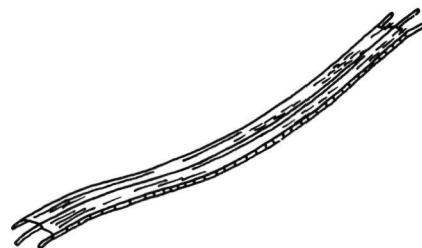
karkas: *karkas* L 265, 266.

KOPER- OF IJZERDRADEN IN STOF GEVAT

(N 61, 20e)

[Drie slappe koper- of ijzerdraden gevat in stof. Het woordtype *sint-étienne* duidt op de Franse plaats Sint-Etienne. De Prat (pag. 306) zegt dat in de boordselweverijen 15.000 arbeiders werkzaam waren in de regio's Parijs, Lyon en Saint-Etienne. Zie afb. 84.]

sint-étienne: *sent tjēn* L 265.

Afb. 84. koperen draad in stof gevat

LAITON

(N 61, 20c)

[Het stevige ijzerdraad met katoenen garen omwikkeld waarmee de romp van de sierkrans en de voorstrook van de muts werden versterkt en waarmee verschillende bloemtakken aan elkaar gemaakt werden. Zie ook afb. 83.]

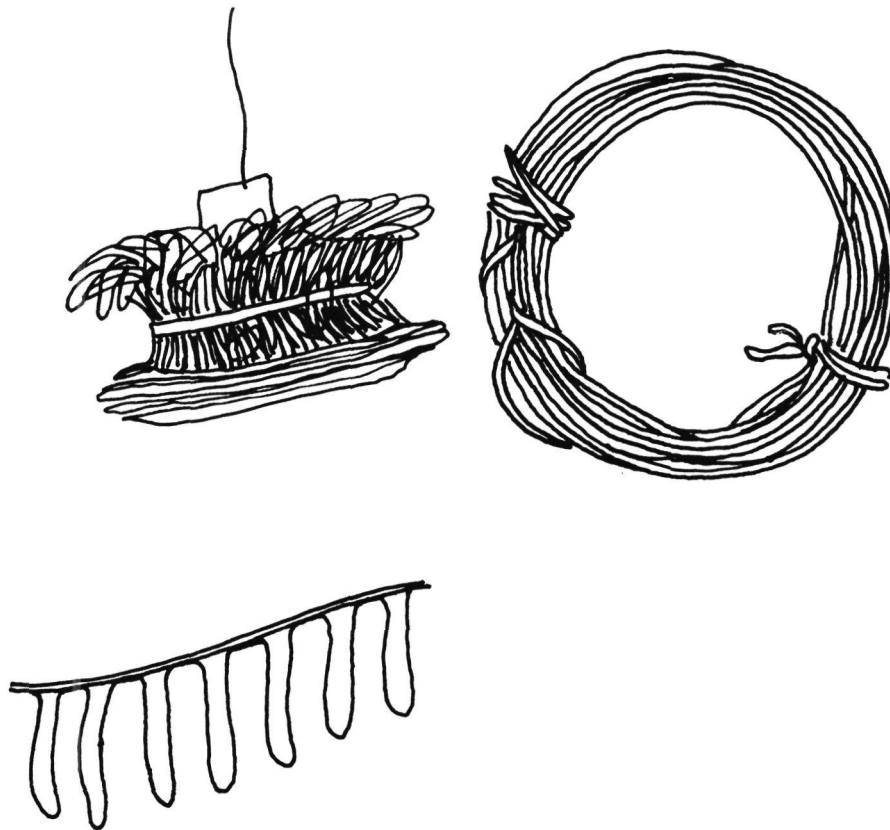
laiton: *lajton* L 265.

VERSIERINGSRAND

(N 61, 7)

[Een smallere of bredere rand ter versiering.]

feston: *feston* L 265, 266; **franse kant:** *fransə kanjt* L 266.

Afb. 83. karkas (links) en laiton (rechts)

MUTSLINTEN

(N 61, 8)

[Witte of gekleurde sierlinten aan vrouwenmutsen.]

linten: *leŋtə* L 266; *lentə* L 265.

NETJE VAN DE SIERKRANS

(N 61, 9)

[Een stukje sluiertule over de bloemen van de sierkrans.]

net: *net* L 265.

FRANJES AAN DE MUTSLINTEN

(N 61, 10)

[Flossen aan de linten van de sierkrans op de muts.]

franjes: *franjəs* L 265; *franjə* (enk.) L 266.

BLESJES

(N 61, 11a)

[De twee platte strengetjes van donker hoofdhaar, eventueel kunsthaar, die als versiering uit de muts te voorschijn komen. In Meijel kende men die niet.]

blesjes: *blešəs* L 266.

SIERBLOEMEN

(N 61, 12a)

[Kunstbloemen op de sierkrans van de muts.]

zijden bloemen: *zi-jə blōmə* L 266; **toerebloemen:** *turəblumə* L 265.

SIERSTEENTJES

(N 61, 13)

[Kleurige balletjes, lijkend op pareltjes of diamantjes, op de sierkrans.]

kraaltjes: *krelkəs* L 266.

Onderhoud**DE MUTS WASSEN**

(N 61, 14a)

[Wassen van de muts. Alvorens men de muts waste, zette men die in de week. Eerder had men die uit elkaar gehaald en karkas en draad verwijderd. Volgens de informant van L 265 wilden sommige vrouwen dat, als de muts gewassen moest worden, de echte kant eraf werd getornd, de tule losgehaald en vernieuwd werd. Daarna werd de kostbare kant er weer aangezet. De muts leek dan weer nieuw.]

wassen: *wasə* L 265, 266.**DE MUTS BLEKEN**

(N 61, 14b)

[Bleken van de muts, vooral in de zon op het bleekveld.]

bleken: *blejkə* L 265, 266.**STIJFSELEN**

(N 61, 14c)

[De muts stijven. De lange mutsen (onder de toer) werden volgens de informant van L 265 gewassen en dan gesteven met heel stijf stijfsel. De muts werd daarvoor op een witte doek gelegd en met de hand werd het stijfsel erin gewerkt. Daarna droogde men de muts en streek men die nog eens in met *stif*, waarbij alleen de echte kant slap bleef.]

stijven: *stivə* L 265, 266.**STRIJKEN**

(N 61, 14d)

[Strijken van de muts, meestal met zeer kleine strijkijzers of bouten.]

strijken: *strika* L 266; *strikə* L 265.**BLAUWSEL**

(N 61, 15b)

[Soort van blauw poeder dat men in het spoelwater doet om de muts van geel worden te vrijwaren.]

blauwsel: *bləwsəl* L 265.**STIJFSEL**

(N 61, 15c)

[Stijfselepap om de muts te doen stijven.]

stijfsel: *stifsəl* L 266; **stijf:** *stif* L 265.**STRIJKIJZER**

(N 61, 16a)

[Strijkijzer van de mutsenmaakster. Men gebruikte doorgaans een bout. Men kende strijkijzers met een vaste en met een uitneembare bout.]

strijkijzer: *strikežər* L 265.**Bewerkingen en gereedschap****BINDER**

(N 61, 18a)

[Een lint dat de muts op het hoofd hield en dat boven op het hoofd werd vastgestrikt. Ook kan men het onder de kin vastbinden.]

lintje: *lentjə* L 265, 266.**LADDERTJE**

(N 61, 18b)

[Een laddervormig stukje textiel (haakwerk) waardoor het lint of de twee linten werd of werden geregen bij de vrouwenmuts met sierkrans. Zie afb. 85.]

leertje: *lərkə* L 265.

Afb. 85. laddertje

ROMP VAN DE SIERKRANS

(N 61, 20a)

[Het stuk stijve gaas waarop men een sierkrans begint te maken.]

onderpas: *ondərpas* L 265; **onderwerk:** *oŋərwerk* L 266.**VLEUGELS AAN DE ROMP**

(N 61, 20b)

[Vleugeltjes aan de romp van de sierkrans.]

vleugeltjes: *vləgəlkəs* L 265.**PLOOIEN MAKEN**

(N 61, 23a)

[Plooien in de stof maken.]

plooien: *pləjə* L 265; **knip zetten:** *knep zətə* L 266.

PLOOIEN VAN DE VOORSTROOK

(N 61, 24a)

[Sierplooitjes in de voorkant van de muts. Vroeger gebruikte men hiervoor in het veld gesneden rietjes. Later werden die rietjes koperen staafjes.]

rietjesplooien: *ritjəspløjə* L 265; **koperen plooien:** *køpərə pløjə* L 265; **knip:** *knep* L 266.

RUCHES

(N 61, 24b)

[Sierplooitjes in de voorkant van een sierkrans op de muts.]

ruches: *rušəs* L 265; **fronseltjes:** *frjəsəlkəs* L 266.

KANT AAN DE VOORSTROOK

(N 61, 25a)

[De kant aan het geplooid gedeelte van een vrouwenmuts.]

knipkant: *knepkanjt* L 266.

RUCHESKANT AAN DE SIERKRANS

(N 61, 25b)

[De kant die voor de ruches van de sierkrans of toer wordt gebruikt. Volgens de informant van L 265 werd deze kant machinaal gemaakt.]

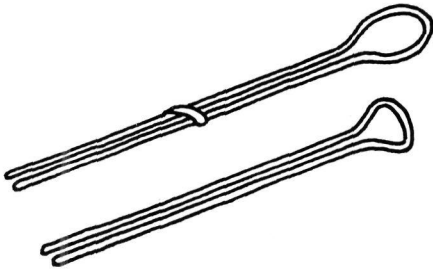
plooi kant: *pløjkanjt* L 266; **ruches kant:** *rušəskant* L 265.

PLOOITANG

(N 61, 26a)

[Een kleine, dunne tang (met schuifje) om plooitjes te maken. Zie afb. 86.]

plooi tjestang: *pløjkastānj* L 265.

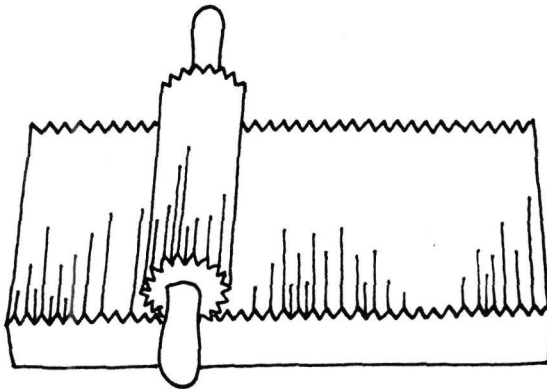

PLOOIRAAM

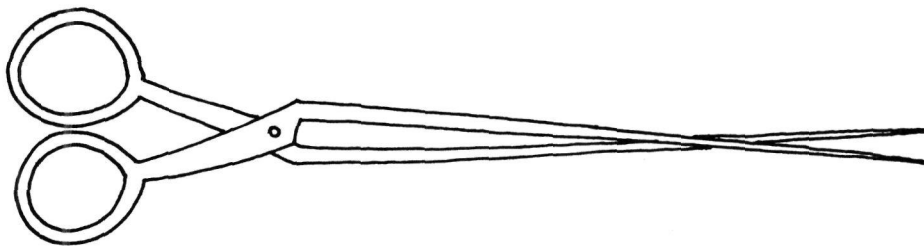
(N 61, 28a)

[Het houten of ijzeren raampje of plankje voor het maken van plooien, waarover twee linten waren gespannen waarachter men beurtelings een staafje legde. Zie afb. 87.]

mutseraam: *møtsərām* L 265; **raampje:** *remkə* L 266.

Afb. 86. plooitangen (boven), plooi-blok met plooirol (midden) en plooi-schaar (onder)

II.7

PLOOIRAAMLINTEN

(N 61, 28b)

[De linten in het plooraam.]

linten: *lentā* L 265; *lenkt* (enk.) L 266; **snoeren-**
linten: *snīrālentā* L 265.

PLOOIRAAMSTAAFJES

(N 61, 28c)

[De staafjes van allerlei materiaal (riet, buntgras, hout, ijzer, koper) en van verschillende diktes die onder en boven de tule of de kant kwamen. De informante van L 266 vermeldt dat naast buntgras ook halve spaken van een fietswiel hiervoor werden gebruikt. De informante van L 265 zegt dat men in Meijel voor de kleine muts rietjes (van riet) bezigde en koperen staafjes of „rietjes” voor de lange muts.]

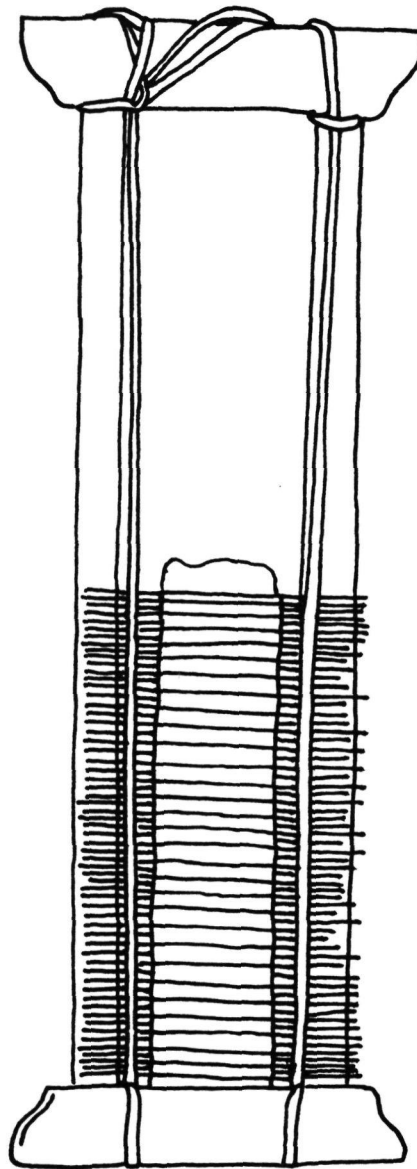
rietjes: *ritjās* L 265; **staafjes:** *stefkās* L 266.

STOMEN

(N 61, 33)

[De plooiën van de voorstrook of andere plooiën door middel van stoom vastleggen.]

stomen: *stōamā* L 266; **wasemen:** *wasēmā* L 265.

Afb. 87. plooraam met plooraamlinten en met tussen de plooraamstaafjes een voorstrook van een muts

ALFABETISCH REGISTER
van woordtypen en lemmatitels
(in hoofdletters)

A

- aan een stuk 86
aandoen 76
AANDRAAIEN 117
aandraaien 117
AANDRAAIPLANK 117
aandrijfhevel 98
aaneenrijgen 62
aaneenspelden 61
aaneenstoppen 66
aaneenstressen 66
aaneenstrossen 66
aaneentochelen 63
aaneenvlechten 66
aanfronsen 73
aangelegd bezetsel 82
AANGESNEDEN BELEG 81
aangesneden beleg 81
aangesneden belegsel 81
aangesneden bezetsel 81
aangesneden bezetsel 81
aangesneden kant 82
aanklatsen 121
aanlappen, mouwen ~ 86
AANMETEN 47
aanmeten 49
AANNAAIEN 72
aannaaien 65, 70, 72, 79, 85
aannaaien, binnenwerk ~ 79
aannaaien, (de) mouw ~ 85
aannaaien, (de) voering ~ 85
aannaaien, het voer ~ 79
aannaaien, knoop met een hals ~ 90
aannaaien, met een pompje ~ 90
aannaaien, mouwen ~ 85
aannaaien, mouwevoer ~ 85
aannaaien, mouwvoer ~ 85
AANNAAIEN, MOUWVOERING ~ 85
aannaaien, mouwvoering ~ 85
aannaaien, voering ~ 79
aanpassen 76
aanrijgen 62
AANRIJGKOORDEN 118
AANRIJGSTOK 118
AANSLAAN 66, 121
aanslaan 66, 86
aanslaan met de lade 121
aanslaan, mouwvoering ~ 86
aanstikken 65
aanstikken, beleg ~ 65
aanstikken, bezetsels ~ 65
aanstolpen 65
aanstrijken, naden ~ 77
aantekenen 69, 76
AANVOEREN (VAN SPIN-
MATERIAAL) 131
AANWEVEN 117
aanweven 117
aanzetten 89
aanzetten, belegsel ~ 65
aanzetten, knoop met hals ~ 90
aanzetten, mouw ~ 85
aardappelenpap 119
abnäher 57
achterarmplastron 79
achterarmstuk 79
achterkant 85
achterkraag 83
achtersteek 64
ACRYL 7
acryl 7
af, schoor ~ 18
afbiezen 89
afbinden, de tompen ~ 137
afblinken 77
afbomen 114
afboordelint 21
afboorden 89
AFBRANDEN 137
afbügeln 78
afdonzen 77
AFDUNNEN 81
afduunen 81
afduunen, kant(en) ~ 81
afduunen, kantjes ~ 81
affriezen 89
afgesleten plaats 95
afgesleten plek 95
AFGESNEDEN, STUK ~
WEEFSEL 123
afgestikte naad 65
AFGLANZEN 77
afglanzen 77
AFKALVEN 115
afkrijten 69, 76
aflaten 93
aflusteren 77
afmeten 69
afnaaien 70
afnaaisters 57
afneep 57
afnemen 77
afnemen, glans ~ 77
afpakken, de blink ~ 77
afpersborstel 45
AFPERSEN 78
afpersen 77, 78
afpluizen 81
afronden 89
afsnijden 80, 81
afsnijden, de inleg ~ 81
afsnirken 80
afspangen 61, 69
afspannen 69
afspelden 61, 69
AFSPELDEN, DE ZOOM ~
69
afspengelen 69
afspijten 69
afsteken 61
AFSTEKEN VAN DE KET-
TINGBOOM/DOEKBOOM
121
afstikken 64, 89, 90
afstikken, kanten ~ 64
afstrijken 77, 78
aftekenen 69, 76
aftekenen, bet krijt ~ 76
AFTEKENEN, DE ZOOM ~
69
AFTEKENEN MET KRUIT 76
aftekenen met krijt 76
aftrappen 81
aftrekken, het stuk ~ 122
afwerken 70
afwerken, slecht ~ 75
afzomen 68, 69, 89
ajour 18
ALPACA 7
alpaca 12
alpaca stof 7
amerenijzer 42
amerijzer 42
amertenijzer 42
anderen 91
änderungssnijder 7
ane, rug ~ naad 86
ANGORAWOL 7
angorawol 7
antiknoopje 91
apart werk 5
aplombjes 56
APPRÊTEREN 122
apprêteren 122
ARM 98
arm 30, 98, 99
arm, onder de ~ zwikken 131
arm schaaap 3
arm, suçon onder de ~ 57
armbezetsel 79
armen, breedte onder gen ~ 50
armgeertje 85
ARMKOGEL 57
armkogel 57
armkot 57
armlok 57
armpje 30, 99
armsgat 57
armsgat, voorste van een ~ 57
armsgatdiameter 57
ARMSGATUITSNIJING 57

II.7

armsgatuitsnijding 57
armskogel 57
armskot 57
armslok 57
armslok overnaaien 86
armuitsnijding 57
armuitsnit 57
arrangeren 91
arrêtte, slip met een ~ 87
as 99, 101
AS VAN HET DRIJFWIEL 99
asje 99, 101
ASTRAKAN 7
astrakan 7
atelier 5
averechts draaien 94
averechts maken 94

B

BAAI 7
baai 7
baai, wollen ~ 7
baaien 7
baaien stof 7
BAAL 126
baal 10, 13
baalkatoen 13
BAALKATOEN, ONGE-
BLEEKTE ~ 13
baalstof 10
baan 82
baar 98, 99
baas 103
BADSTOF 8
badstof 8
bak 44
bak met water 44
balans geven 91
balans hangen 91
balans, in ~ brengen 91
balans in de jas werken 91
BALANS IN HET STUK
BRENGEN 91
balans in het werk brengen 91
balk 98, 99
balkje 99
band 22, 54, 87, 114
band in gen rug 87
BAND, LINT 22
bandje 86, 87
bandjes 87
bandmeter 31
bandwijdte 52
basje 88
bassin 44, 54
bassinomtrek 54
bassinwijdte 52
BATIST 8
batist 8

beddetijk 16
BEDDETIJKSTOF 16
BEDFORT 8
bedfort 8
bediend, naaimachine met de
hand ~ 39
been 38
beitel, knoopsgatentang bet een
46
BEITELBLOK 46
beiteltje 46
belappen 66
BELEG 81
beleg 81
BELEG, AANGESNEDEN ~
81
beleg, aangesneden ~ 81
beleg aanstikken 65
BELEG OPZETTEN 81
beleg, smal ~ 81
beleggen 81
belegsel 79, 81
belegsel, aangesneden ~ 81
belegsel aanzetten 65
belegsel in één stuk 81
belegstuk 81
benaaien 66
benaaien, lijnen ~ 79
benen, lengte tussen de ~ 54
benen, lengte tussen gen ~ 54
benen, met de ~ op tafel 60
BEPaald, VAN EEN ~ PA-
TROON VOORZIEN 20
berendoek 13
berevel 104
bergplaats 30
besprekelen 77
besteken 66, 70
bet de wol mee 18
bet, knoopsgatentang ~ een bei-
tel 46
bet krijgt aftekenen 76
bet, naaimachine ~ een trede
39
bet, (strijk)ijzer ~ houtskool 42
bet, strijkijzer ~ blokjes 43
bet, tekenen ~ krijt 76
BEVERTIEN 8
bevertien 8
bevochtigen 77
beweging 47
bewerken, borstpartij ~ 79
bezemband 21
bezets 81
bezets, aangesneden ~ 81
bezetsel 81
bezetsel, aangelegd ~ 82
bezetsel, aangesneden ~ 81
bezetsel, het ~ vortsnijden 81
bezetsel van één stuk 82

bezetsels aanstikken 65
bezetten 65
biais 21
BIAISBAND 21
biaislint 21
biber 9, 10
bies 21, 22
biesband 21
biesje 22
bieslint 21
biestoek 13
biezen 89
bij de naaiërse gaan leren 7
bij de schreuder 5
bijdraaien 137
bijeën 18
bijeën, gelfs ~ laten lopen 82
BIJGEVEN, DRAAIING ~
137
BIJNAAM, WEVER (~) 103
BIJNAMEN, KLEERMAKER
(SMAADNAMEN, ~) 3
BIJSNIJDEN 78
bijsnijden 78
bijsnijden, kanten ~ 81
bijvoeren 131
bijvullen 79
BIJWERKEN VAN HET
PAARDEHAAR 80
BINDER 142
bindsel 114
bindtouw 139
binnenste, snijden van het ~ 78
binnenstebuiten draaien 94
binnenstebuiten keren 94
binnenstebuiten, omdraaien ~
94
binnenstebuiten zetten 94
BINNENVOERING 20
binnenvoering inlappen 79
BINNENVOERING INNAAI-
EN 79
binnenvoering innaaien 79
BINNENVULLING, DE ~
VASTNAAIEN 79
binnenvulling snijden 78
binnenwerk 81
binnenwerk aannaaien 79
binnenwerk maken 78, 79
binnenwerk snijden 78
binnenwerk steken 79
binnenwerk vastnaaien 79
blad 83
BLAUWSEL 142
blauwsel 142
BLAZEN 92
blazen 92
BLEKEN 122
bleken 122, 142
BLEKEN, DE MUTS ~ 142

- BLESJES 141
 blesjes 141
 blij 46
 blind knoopgat 90
 blind knooplok 90
 blind knoopsgat 90
 blind knoopslok 90
 blind lappen 72
 blind naaien 72
 blind steken 72, 79
 blind stikken 72
 blinde, met de ~ steek lappen 72
 BLINDE NAAD 72
 blinde naad 72
 BLINDE STEEK 72
 blinde steek 72
 blindsteek 72
 blink 78
 blink, de ~ afpakken 77
 blink, de ~ vortdoen 77
 blinken, het ~ 78
 blinkende cordonnet 27
 blinkende plak 95
 blinkertjes 29
 bloem 19
 bloemen, zijden ~ 141
 bloemendessin 19
 bloemetjesstof 19
 bloempje 19, 65
 blok 19, 98, 99
 blok voor de kragen 41
 blokijzer 43
 blokje 19
 blokje, op een ~ zetten 90
 blokjes, strijkijzer bet ~ 43
 blokjesstof 19
 blokspoel 97
 bobbelen 92
 bobijn 28, 99, 101
 bobijnen, stek voor de ~ in te zetten 99
 bobijntje 28
 BOCHÉL, EEN ~ INWERKEN 88
 bodde 129
 bodemwijdte 54
 boekesmeel 119
 boer, de ~ op gaan 5
 BOEREN- EN VISSERS-TOUW 139
 boerenkeper 9
 bok 40, 97
 bokje 40, 97
 boks, brede ~ 88
 boks, vollige ~ 88
 boks voor dikbuik 88
 boks, wijde ~ 88
 boksehanger 30
 boksenmaker 6
 boksenplank 41
 boksmaker 6
 bol 25, 92, 125
 bolderen 92
 bollen, op ~ winden 132
 bolletje 19
 bolletjesstof 19
 BOMBAZIÏN 8
 bombazijn 8
 BOMEN 115
 bomen 107, 115
 BOMEN, TE PLAT ~ 116
 BOMEN, TE SLAP ~ 116
 bomen, te slap ~ 116
 BONTWERKER 6
 bontwerker 6
 boom 99
 BOOMGLEUF 108
 BOOMSCHIJVEN 116
 BOOMSTOK 115
 boomwol 11
 boon 44
 BOORD 86
 boord 69, 86
 boord, op gen ~ naaien 64
 boord stikken 64
 BOORDBAND 21
 boordeband 21
 boordelint 21
 boorden 68, 89
 boordje 86
 boordjeslint 21
 boordlint 21
 boordsel 21
 borduur 18
 BORDUURNAALD 35
 borduurnaald 35
 borduurnaalde 35
 borduurring 38
 borduurwerk 18
 borst 50
 borst, de ~ in het lijnen trekken 79
 BORST, DE ~ IN HET LIJNEN TREKKEN 78
 borst, de ~ inpersen 79
 borst, de ~ instrijken 79
 borst, de ~ persen 79
 borst, grote ~ maken 79
 borst, ingewerkte ~ 78
 BORST INWERKEN 79
 borst inwerken 79
 borstbewerking 78
 BORSTBOOM 108
 borstboom 108
 borstbreedte 50
 borstel 45, 137
 borstinwerking 78
 borstkas 50
 borstlat 31
 borstonttrek 50
 borstpartij 78, 86
 borstpartij bewerken 79
 borstpartij maken 79
 BORSTSUÇON 58
 borstsuçon 58
 borstverwerking 78
 BORSTWELVING, KUNSTMATIGE ~ 78
 borstwenking 78
 borstwerk, overdreven ~ 78
 borstwijde 50
 BOUCLÉ 8
 bouclé 8
 bougran 20
 bourreren 66
 bourreren 79
 bout 42
 boutenijzer 42
 BOUTIJZER 42
 boutijzer 42
 boutsijzer 42
 boven 50
 boven, breedte van ~ 50
 bovenbreedte 50
 bovenkant 84
 bovenkol 83
 BOVENKRAAG 83
 bovenkraag 83
 bovenlat voor de kam 107
 bovenmouw 84
 BOVENSPRONG 118
 BOVENWERK 124
 BOVENWIJDTE 49
 bovenwijdte 49
 BRAAK 127
 braak 127
 brabantse kachel 43
 brabbelen 75
 BRAKEN 127
 braken 127
 brede boks 88
 breder maken 93
 breed, een voetje ~ stikken 64
 breed, get ~ 91
 BREED STIKKEN 64
 breed stikken 64
 breed, te ~ 91
 breedhouder 121
 BREEDTE 49
 breedte 49, 54
 breedte in gen heupen 54
 breedte in gen schouderen 50
 breedte in gen taille 52
 breedte om gen buik 54
 breedte onder gen armen 50
 breedte op de buik 54
 breedte van boven 50
 breedte van de taille 50
 breken, de hals ~ 56

II.7

- BRENGEN, BALANS IN HET STUK** ~ 91
brengen, balans in het werk ~ 91
brengen, bult derin ~ 88
brengen, het model van de rug in de jas ~ 88
brengen, in balans ~ 91
breuk 83
breuk van de kraag 83
BREUKLIJN 83
breuklijn 83
brikje 46
broddel 122
broddelaar 61
broddelen 75
broderie 18
broderie, engelse ~ 17
broderiekant 18
broek voor een dikbuik 88
broekelat 31
BROEKEN, TUSSENBEEN- LENGTE (BIJ ~) 54
BROEKENMAKER 6
broekenmaker 6
BROEKENPLANK 40
broekenplank 40
broekenstikster 6
broekerek 22
broeklat, kromme ~ 31
broekmaker 6
broekneep 58
broekpince-tje 58
broekplank 40
broekseband 54
broekspijplankje 41
broeksplank 41
broeksplankje 41
BROEKSUÇON 58
broeksuçon 58
brok 83
brokaatkant 18
BRUGSE KANT 17
brugse kant 17
bruids- en rouwkleider maken 6
bruingrijs, stijfdoek ~ 20
BRUSSELSE KANT 17
brusselse kant 17
bügelkussen 44
bügeln 77
bügeloven 43
bügeltafel 40
buik 54
buik, breedte om gen ~ 54
buik, breedte op de ~ 54
buikboks 88
buikboom 108
buikbreedte 54
BUIKBROEK 88
buikbroek 88
buikdikte 54
buikinsnit 58
buikmaat 54
buikmaat 88
buiknaad 58
buikneep 58
buikontrek 54
buikpince 58
BUIKSUÇON 58
buiksuçon 58
BUIKVOORSPRONG 54
buikvoorsprong 54
buikwijdte 54
builen, met ~ 92
buisje 37
buitenkraag 83
BUKSKIN 8
bukskin 8, 20
bult 131
bult, de jas naar een ~ snijden 88
bult derin brengen 88
bult, een ~ derin werken 88
bult, een ~ in de jas snijden 88
bult, een ~ in de jas werken 88
bult in de jas maken 88
bulten, met ~ 92
BUNDEL, GEHEKELDE ~ **VLAS** 127
BUNDEL, ONGEHEKELDE ~ **VLAS** 126
burrie 99
bus 99
bussel 126
BUSSEL SPINMATERIAAL 131
BUSSEL, VASTPAKKEN (VAN EEN ~ SPINMATERIAAL) 131
buste 39
buste, op de ~ naaien 60
- C**
cambrenen 78
cannette 28
caoutchouc 23
carreau 20, 123
ceintuur 54
ceintuurmaat 52
centimeter 31
centimetermaat 31
ceremoniekleider 5
ceremoniekleider maken 6
ceremoniekleding 5
ceremoniekleding maken 6
CHANGEANT 8
changeant 8
changeantzij 8
changerend 8
- CHEVIOT** 8
cheviot 8
CHINE, CRÊPE DE ~ 8
chine, crêpe de ~ 8
commode 30
confectiesplit 85
confectionneur 6
contramars 108
CONTROLLEREN, STRENGEN ~ 135
cordonnet 27
cordonnet, blinkende ~ 27
cordonnetzij 27
corrigeren 76, 91
cotonnade 17
cotonnade 20
coupe 56
coupe, de ~ leren 7
coupe, naar de ~ gaan 7
coupeerraadje 31
coupenaad 57
COUPENAAD, FIGUUR- NAAD 57
coupenaadje 57
coupeschool, naar de ~ gaan 7
COUPEUR 6
coupeur 6
coupeurscheer 33
coupeursschaar 33
coupeuse 4, 6
coupewerk 7
coupon 20, 123
couvert 81
covercoat 12
CRÊPE 8
crêpe 8
CRÊPE DE CHINE 8
crêpe de chine 8
CRÊPE GEORGETTE 8
crêpe georgette 8
crêpestof 8
crin 20, 21
crin marin 21
croisé 21
croisévoering 21
culottier 6
culottière 6
- D**
DAAGSE MUTS 140
DAMAST 9
damast 9
damastlinnen 9
dameskledermaker 6
DAMESKLEERMAKER 6
dameskleermaker 6
damessnijder 6
damestailleur 6
dameswerker 6

- damp, strijkijzer met ~ 43
 DAMPEN 123
 dampen 123
 dan, troggelen en ~ pikeren 79
 decateren 77
 decatiseren 77
 décolleté 86
 dek van de effenaar 115
 dekenstof 7
 DEKSEL VAN DE EFFE-
 NAAR 115
 delen, kette ~ 114
 deraan gesneden voorkant 82
 derdoor, naald ~ krijgen 59
 derin, bult ~ brengen 88
 derin, de kruising ~ scheren
 114
 derin, een bult ~ werken 88
 derin, een pokkel ~ werken 88
 derin, geertje ~ zetten 82
 derin krijgen 59
 derin, leder ~ 122
 derom, gimp ~ zetten 90
 derop, de patroon ~ leggen 56
 derop, de plastron ~ naaien 79
 derop, stuk ~ zetten 81, 94
 dertussen, spie ~ zetten 82
 deruit, kringeltjes ~ persen 77
 deruit, paardsharen ~ trekken
 80
 dervan trekken 114
 dessin 18, 54
 DESSIN, PATROON, ~ 18
 DESSINS, SOORTEN PATRO-
 NEN OF ~ 19
 DEUNSTOK 108
 deur, met ijzer en plank langs de
 ~ gaan 5
 dichtspangen 61
 DIEMIT 9
 diemit 9
 dieper hangen 117
 dik garen 26
 dik spinnen 102
 dikbuik, boks voor ~ 88
 dikbuik, broek voor een ~ 88
 dikbuik, neep voor ~ 58
 dikbuik, taillenaad voor ~ 58
 dikbuikbroek 88
 dikke naalde 35
 dikte van de kont 54
 ding voor uit te raderen 31
 dingen 12
 DIOLEN 9
 diolen 9
 dobbel naaien 64, 66
 dobbel stikken 64
 dobbeltgeslagen 139
 dobbelzomen 69
 doek 11, 12, 13, 20, 123
 doek, fijn ~ 123
 doek, fijn ~ spinnen 102
 doek, grijs ~ 20, 123
 doek, grof ~ 123
 doek, grof ~ spinnen 102
 doek, het ~ door de tempel
 trekken 121
 doek, met natte ~ strijken 78
 doek, stijve ~ snijden 78
 doek, stuk ~ 123
 DOEKBOOM 108
 DOEKBOOM, AFSTEKEN
 VAN DE KETTINGBOOM/~
 121
 doekwerk van vlas spinnen 102
 doen, de stiksteek ~ 64
 doen, door de naald ~ 59
 doen, door het oog van de naald
 ~ 59
 doen, in de/een naald(e) ~ 59
 doen, steekje ~ 64
 doen, zeep aan ~ 77
 dol 137
 dol voor karzelen 137
 dom 99
 door de naald doen 59
 door de naald halen 59
 door de naald steken 59
 door de ogen halen 118
 door de oog van de/een naalde
 steken 59
 door die naalde krijgen 59
 door een oog van een naalde in-
 vamen 59
 door een/de naald vamen 58
 door het gaatje van de naald ste-
 ken 59
 door het lokje steken 59
 door het oog van de naald doen
 59
 door het oog van de naald du-
 wen 59
 door het oog van de/een naald
 (e) steken 59
 door het oog van de/een naald
 steken 59
 door het oog van een naald va-
 men 59
 doorflossen 61
 doorgenaaide siernaad 65
 doorgesleten 95
 doorgesneden, niet ~ knoopsgat
 90
 DOORGESTIKTE NAAD 65
 doorgestikte naad 65
 doorgeven 61
 doorkrijgen 59
 doorlussen 61
 doornaaien 66
 doornaaien, vulsel ~ 66
 doorpakken 65, 66
 DOORPUTTEN 65
 doorputten 65
 DOORSLAAN 61
 doorslaan 61
 doorslaansteek 62
 doorslag 46
 doorslagen 61
 DOORSLAGSTEEK 61
 DOORSLAGSTEKEN, UIT-
 HALEN VAN DE ~ 62
 doorsteken 59, 61, 66
 doorstikken 66
 doortekenen 61
 doortekenrad 31
 doortippelen 61, 62
 doortrekken 117
 doortrekken, garen ~ 118
 doos 30, 37
 doos voor het garen 30
 DRAAD 23, 138
 draad 18, 23, 25, 98, 114, 138
 draad, een ~ inknopen 122
 DRAAD, EEN ~ OM HET
 KNOOPSGAT NAAIEN 90
 draad, fijne ~ 25
 DRAAD, INLENGEN VAN
 EEN NIEUWE ~ 122
 draad, korte ~ 25
 draad, met de ~ de locht in 60
 draad, met de ~ met 18
 DRAAD, NAAIEN MET TE
 LANGE ~ 61
 draad, ongelijk gesponnen ~
 102
 draad, ongelijke ~ 102
 DRAAD, ONREGELMATIG
 GESPONNEN ~ 102
 DRAAD, ONREGELMATIG-
 HEID AAN EEN ~ 117
 draad, rauwe ~ 102
 draad, rechte ~ 18
 DRAAD, STROPPIJ, GE-
 ZEGD VAN DE ~ 59
 draad, tegen de ~ in 18
 draad, wie de ~ loopt 18
 draadje 24, 114
 draadligging 18
 draads, met ~ 18
 draadwals 108
 draaien 94, 132
 draaien, averechts ~ 94
 draaien, binnenstebuiten ~ 94
 draaien, links ~ 94
 draaier 115, 125, 135
 draaigetuig 135
 DRAAIHAAK 135
 DRAAIING BIJGEVEN 137
 DRAAIING UITLATEN 137
 DRAAIJONGEN 125

II.7

- draaiplank 135, 136
draaistang 98
DRAAITOESTEL 135
draazin 131
DRADENBREUK 121
dreieck 31
DRESSEREN 78
dresseren 78, 79, 91
dresseren, meer stof toegeven en ~ 88
dreumel 117
drie, rug met ~ naden 87
drie-/driehoekje 65
drie-/drijpoot 97
DRIEDRAADS 103
driedraads 103
DRIEDRAADSTOUW 138
driegdraad 25
driegen 62, 69
drieggaren 26
driegkatoen 26
driegnaad 63
driegnaald 35
driegnaalde 35
driegsteek 63
driegsteken 56
DRIEHOEK 31
driehoek 31, 65
DRIEHOEKIGE, SPINNETJE, ~ TRENS 65
DRIESTRENG 139
drij strengen zetten 132
drij-eck 65
drijdraadstouw 139
drijf 18
drijfplat 98
DRIJFRIEM 120
drijfriem 120
drijfzand 101
drijfzand 98
DRIJFWIEL 99
DRIJFWIEL, AS VAN HET ~ 99
DRIJFWIEL, NAAF VAN HET ~ 99
DRIJFWIEL, SPAKEN VAN HET ~ 99
driehoekje, drie-/~ 65
drijpikkel 97
drijpoot, drie-/~ 97
drijstreng 139
DROM 117
drom 117
droog persen 77
DROOGWAAIEN 119
droogwaaier 119
drukker 29
drukkertje 29
DRUKKNOOP 29
drukknoop 29
drukknoopje 29
dubbel stikken 66
dubbel stuk 81
dubbele zoom 94
DUBBELGESLAGEN 139
DUFFEL 9
duffel 9
duffeljas 9
duivelskuil 109
duivelssterk 14
dun spinnen 102
DUN TOUW 139
dun touwtje 138
dun, watten ~ maken 81
dunne olie 119
dunne plek 95
duwen 121
duwen, door het oog van de naald ~ 59
dwars 18
DWARSHOUT 137
dwarshout 99
dweilenstof 12
- E**
- ecke, haakse ~ 83
één, belegsels in ~ stuk 81
één, bezetsels van ~ stuk 82
een die kleder verandert 7
één, rug van ~ stuk 86
eens, nog ~ persen 78
eerste mik 76
EERSTE PAS 76
eerste pas 76
eerste troggel 76
effen 20
EFFENAAR 115
effenaar 115
effenaar, dek van de ~ 115
EFFENAAR, DEKSEL VAN DE ~ 115
ei 44
eierkussen 44
eind 115
EINDE VAN DE KETTING 115
eker 44
ELASTIEK 22
elastiek 22
elastiekje 22
elektrisch ijzer 42
ELEKTRISCH STRIJKIJZER 42
elektrisch strijkijzer 42
ellebogemouw 85
elleboogmouw 85
els 38
else 38
eng 91
eng, get ~ 91
ENG, TE ~ 91
eng, te ~ 91
enge mouw 92
enge, te ~ mouw 92
engelse broderie 17
ENGELSE KANT 17
engelse kant 17
engelse naad 72
engelse stof 12
engelse, weren met ~ naad 72
enger maken 94
ENTRE-DEUX 18
entre-deux 18
entre-deuxtje 18
epauletten 80
erdoor krijgen 59
erin kunnen 59
ermelbredje 41
eruit vliegen 121
ERUIT VLIEGEN, GEZEGD VAN DE WEEFPOEL 121
evenveel, voor ~ naaien 75
extra vulling 88
ezel 40
- F**
- FABRIEKSWEVEN 104
fabrieksweven 104
FABRIEKSWEVER 103
fantasiespleetje 85
fantasiesteek 65
fatsoen 5
fatsoeneren 66
faux knoopslok 90
faux slipje 85
faux split 85
feestkleder 5
feestkleder maken 6
fel, te ~ optrekken 92
fer, fil de ~ 26
FESTON 18
feston 18, 75, 140
FESTONNEERSTEEK 71
FESTONNEREN 71
festonneren 71
festonsteek 71
feutre 16, 20
figuur 54
figuurnaad 57
FIGUURNAAD, COUPE-NAAD, ~ 57
figuurtje 20
fijn doek 123
fijn doek spinnen 102
FIJN GAREN 138
fijn, naaiers voor ~ werk 6
FIJN SPINNEN 102
fijn spinnen 102

- FIJN WEEFSEL 123
 fijne draad 25
 FIJNE HEKEL 129
 fijne hekel 129
 fijne naaierse 6
 fijne naaister 6
 fijne plicken 74
 fijne plooitjes 74
 fijne wollen stof 12
 FIJNNAAISTER 6
 fil de fer 26
 fil-floche scheren 61
 FLANEL 9
 flanel 9
 flanel, gekeperde ~ 9
 flanel, gestreepte ~ 9
 flanel, katoenen ~ 9
 FLANEL VOOR (WERK)
 HEMDEN 9
 FLANELSTEEK 69
 flanelsteek 69
 flank 79
 flankje 79
 flèche 65
 flèche maken 65
 flikken 94
 floche 62
 flodderen 92
 flos 22
 flosje 22
 flossen 61
 fluweel 9
 FLUWEEL, VELOURS 9
 fornuis 43
 fourche 99
 frallie 22
 franel 22
 frangeltje 22
 FRANJE 22
 franje 22
 franjel 22, 95
 franjes 141
 FRANJES AAN DE MUTS-
 LINTEN 141
 frannie 22
 franse kant 140
 franse merinos 12
 fribbelen 117
 froezelen 73
 frommel 93
 frongeltje 22
 frons 73, 93
 fronsel 22, 93
 fronselen 73
 fronseltjes 143
 fronsen 73
 FRONSEN, RIMPELEN, ~ 73
 frotselen 75
 frotten 75
 frul 74
 frulletje 74
 fünf, vijf/~ 95
G
 gaan, bij de naaierse ~ leren 7
 gaan, de boer op ~ 5
 gaan, gelfs laten ~ 82
 gaan, in de wan ~ zitten 5
 gaan, met ijzer en plank langs
 de deur ~ 5
 gaan, naar de coupe ~ 7
 gaan, naar de coupeschool ~ 7
 GAAN, OP KARWEI ~ 5
 gaan, uit naaien ~ 5
 GAAS 10
 gaas 10
 gaatje 90
 gaatje, door het ~ van de naald
 steken 59
 gaatje, voorste ~ 90
 gaatjes 112
 gaatjesijzer 46
 GAATJESTANG 46
 gaatjestang 46
 GABARDINE 10
 gabardine 10
 gabardinstof 10
 gaffel 99
 GALG 107
 galon 22
 GANG 114
 gang 114
 ganse rug 86
 GAREN 24
 garen 24
 garen, dik ~ 26
 garen doortrekken 118
 garen, doos voor het ~ 30
 GAREN, FIJN ~ 138
 garen, grof ~ spinnen 102
 GAREN, HET ~ OPROLLEN
 132
 garen, klosje ~ 28
 garen met knopen in 102
 garen, ongelijk ~ 102
 garen, pijpje ~ 28
 garen, rauw ~ spinnen 102
 garen, rolletje ~ 28
 garen spinnen met knoddeltjes
 in 102
 GAREN VOOR HET KLEDEN
 138
 garenboom 108
 garenboom, gleuf in de ~ 108
 garendraad 24
 GARENKANT 17
 garenkant 17
 garenkist 30
 GARENKISTJE 30
 garenkistje 30
 garenklos 101
 garenklosje 28
 GARENKLOSJE, GAREN-
 PIJPJE 28
 garenlaatje 30
 garenlade 30
 garennummer 119
 GARENNUMMER 119
 GARENPIJPJE, GAREN-
 KLOSJE, ~ 28
 garenrek 30
 garenrolletje 28
 garenspoel 101, 119
 garenstrengen, kroon met ~
 119
 garnierster 6
 gas, strijkijzer met ~ 43
 GASIJZER 43
 gasijzer 43
 gasp 29
 gaspebandjes 87
 gaspel 29
 gaspen 87
 GAT 95
 gat 95, 98
 gat voor de vlaskop 98
 gatentang 46
 gavel 99
 gavelspil 99
 gazé 20
 gebloemd 20
 gebloemds 19
 gebogen maal 92
 gebolderde tes 92
 geborduurde kant 17
 gebreid 15
 gebroddel 75
 gechangeerde stof 8
 GEER 82
 geer 82, 85
 geer inzetten 82
 geerd 115
 geerden 117
 geertje 82, 85
 geertje derin zetten 82
 geertjes 56
 gefronst kantje 74
 gefrunste tes 92
 GEHEKELDE BUNDEL
 VLAS 127
 geit 97
 gekeperd stof 9, 14
 gekeperde flanel 9
 geknipt, verkeerd ~ 47
 geknoopt paardshaar 21
 gekruist 60
 gelegenheidswerk 5
 geleis, het ~ trekken 118, 120

II.7

- geleissnoer 115
gelfs bijeen laten lopen 82
gelfs laten gaan 82
gelfs snijden 82
gelijkmaken 69
gelijkspannen 69
geluste steek 75
gemaakt, slecht ~ 92
gemaakte, slecht ~ maal 92
gemoltonneerde stof 12
gen, band in ~ rug 87
gen, breedte in ~ heupen 54
gen, breedte in ~ schouderen 50
gen, breedte in ~ taille 52
gen, breedte om ~ buik 54
gen, breedte onder ~ armen 50
gen, in ~ locht naaien 60
gen, kromme naad in ~ taille 58
gen, lengte tussen ~ benen 54
gen, naad in ~ taille 57
gen, om ~ loper weven 117
gen, op ~ boord naaien 64
gen, op ~ knie naaien 60
genaaid, scheef ~ 92
georgette 8
GEORGETTE, CRÊPE ~ 8
georgette, crêpe ~ 8
geplooid kantje 74
GEREEDSCHAP, PLAATS VOOR ~ 125
GEREN 82
geren 82
geribbelde zij 14
geribde velours 14
geribde zij 14
gerimpelde tes 92
germ 97
germpje 97
geruit 20
GERUIT WEEFSEL 123
geschild 95
gesneden, deraan ~ voorkant 82
GESP 29
gesp 29
gespel 29
gespestaarten 87
gespleten naad 75
gesponnen, ongelijk ~ draad 102
GESPONNEN, ONREGELMATIG ~ DRAAD 102
gesprongen steek 75
GESTREEPT WEEFSEL 123
gestreepte flanel 9
gestriipt 20
gestrikt 15
gestrikt goed 15
get breed 91
get eng 91
get vollig 91
getouw 105
getouw, houten ~ 105
GETOUW STELLEN 104
GETOUW, VAN HET ~ HALEN 122
GETOUWSTELLER 104
getwijnd paardshaar 21
gevaamd krijgen 59
GEVAT, KOPER- OF IJZER-DRADEN IN STOF ~ 140
geven, balans ~ 91
geweefs 105
gewone schaar 33
gewone scheer 33
gewone slip 87
giletmaakster 6
giletmaker 6
gim 35
gimfnaald 35
gimfnaalde 35
gimnaald 35
gimnaalde 35
gimp 27
gimp derom zetten 90
gimpdraad vastzetten 90
gimpe 27
gimpenaald 35
gimpf 27
gimpgaren 27
gimpnaald 35
gimpnaalde 35
GIT 29
git 29
GLAD, NIET ~ 92
glad, niet ~ 92
GLAD, NIET ~ HANGEN 92
glad, niet ~ liggen 92
gladde rug 86
gladmaken 119
gladpersen 77
gladstrijken 77
GLADZITTENDE, NIET ~ ZAK 92
glans 78
glans afnemen 77
GLANS, VALSE ~ 78
glans, valse ~ 78
glansdoek 45
glansgaren 27
glanslap 45
glanssatijn 8
glansvoile 45
glanszij 8
glanzen 77
gleuf 111, 137
gleuf in de garenboom 108
GLEUF IN DE KEGELVOR-
- MIGE KLOS 137
gleufje, plaatje met ~ 118
glitter 29
godet 82
godet knippen 82
godet maken 82
goed 12
goed, gestrikt ~ 15
goed, klein ~ maken 5
goed mikken 76
goed op de knieën houden 60
GOED PASSEN 76
goed passen 76
goed vallen 76
goed, wollen ~ 16
goed zitten 76
goede, de ~ 140
goede pas 76
gomelastiek 22
gordel 87
gordijn, lits van een ~ 18
gouddraad 18
goudlamé 18
grijs 123
grijs doek 20, 123
grijs, paardhaar ~ 21
GRIJS WEEFSEL 123
grof doek 123
grof doek spinnen 102
grof garen spinnen 102
GROF SPINNEN 102
grof spinnen 102
GROND PATROON 54
grondpatroon 54
groot rad 130
groot, te ~ 91
groot werk 5
groot werk maken 5
grootstuk maken 5
grootstuk werken 5
grootstukken 5
grootstukwerk 5
grootstukwerker 5
GROOTWERK 5
grootwerk 5
GROOTWERKEN 5
GROOTWERKER 5
grootwerker 5
grote borst maken 79
grote haspel 102
grote scheer 33
grote, snijden met de ~ scheer 56
grote snijdersscheer 33
grote spiegel 40
grote stukken 5
grote stukken maken 5
GROVE HEKEL 128
grove hekel 128
gummi 22

- gummiband 22
- H
- haak 31, 83, 95, 130, 135
 haak en een oog 28
 haak en ogen 28
 haak en oog 28
 haak en oogje 28
 haak, split met ~ 87
 haakje 20
 haakje en oog 28
 haakje en oogje 28
 haakjes 29, 101
 haakjes en ogen 28
 haakjes en oogjes 28
 haaks splitje 87
 haakschlit 87
 haakse ecke 83
 haakse lat 31
 haakse slip 87
 haakse spleet 87
 haakse split 87
 HAAKSPLIT 87
 haaksplit 87
 haard, naaister aan de ~ 4
 HAARVILT 10
 hachelen 129
 HAKEN 101
 haken 101
 HAKEN EN OGEN 28
 haken en ogen 28
 haken en oog 28
 haken, ogen en ~ 28
 HAKENBORD 135
 HAKENBORD, PLANK VAN
 HET ~ 136
 hakesplit 87
 hakschaard 95
 HALEN, DE KETTING VAN
 HET SCHEERRAAM ~ 114
 halen, door de naald ~ 59
 halen, door de ogen ~ 118
 HALEN, VAN HET GETOUW
 ~ 122
 half lood 25
 halfdoek 124
 HALFLINNEN 124
 HALS 86
 hals 56, 86
 hals, de ~ breken 56
 hals, knoop met ~ aanzetten 90
 hals, knoop met een ~ aannaai-
 en 90
 hals, lok van de ~ 56
 hals, op een ~ zetten 90
 HALSGAT 56
 halsgat 56
 halsje 91
 halsje, de knoop op een ~ zet-
 ten 90
 halsje, met een ~ 90
 halsje, op een ~ 90
 halsje, op een ~ zetten 90
 halskot 56
 halslok 56
 halsneep 58
 halspincetje 58
 halsring 56
 HALSSUÇON 58
 halssuçon 58
 halssuçonsje 58
 halsuitsnee 86
 halsuitsnijding 56, 86
 halswijdte 56
 halve, de zes en een ~ 118
 halve, de zeven en een ~ 118
 halve klaar 76
 HALVE, RIET VAN ZES EN
 EEN ~ 118
 HALVE, RIET VAN ZEVEN
 EN EEN ~ 118
 halvemaan 44
 hampeleman 98
 hand 99
 hand, kortstikken met ~ 64
 hand, machine met de ~ 39
 hand, naaimachine met de ~ 39
 hand, naaimachine met de ~ be-
 diend 39
 hand, weven met de ~ 104
 handband 86
 HANDGAREN 26
 handgaren 26
 handje 44
 HANDKUSSEN 44
 handkussen 44
 handkussentje 44
 HANDLADE 110
 handlade 110
 handlapmachine 39
 handmachine 39
 handmachinetje 39
 HANDNAAIMACHINE 39
 handnaaimachine 39
 handnaald 34
 handscheer 33
 handscheertje 33
 HANDSPIL 129
 HANDSPOEL 112
 handspoel 112
 handvat 99
 HANDWEEFGETOUW 104
 handweefstoel 105
 HANDWEVEN 104
 handweven 104
 HANDWEVER 103
 handzij 27
 handzij(de) 27
 HANDZIJDE 27
 (HANG)LADEBALK 107
 hangen, balans ~ 91
 HANGEN, DE WEEFKAM/
 WEEFLADE HOGER ~ 117
 HANGEN, DE WEEFKAM/
 WEEFLADE LAGER ~ 117
 hangen, dieper ~ 117
 hangen, hoger ~ 117
 HANGEN, NIET GLAD ~ 92
 HANGEN, ONGELIJK ~ 93
 hanger 30
 hangertje 30, 84
 hangplank 107
 hangsel 84
 hangsnoer 84
 hangstok 98
 hänsel 21
 hänsel krimpen 77
 haren trekken 80
 harnas 105
 HASPEL 102, 125
 haspel 25, 102, 120, 125, 129
 haspel, grote ~ 102
 haspel, kleine ~ 101
 HASPELEN 103
 haspelen 103
 haspelhaken 101
 haspelstangetje 98
 hechten 66
 heggenaaster 61
 HEKEL 127
 hekel 128
 HEKEL, FIJNE ~ 129
 hekel, fijne ~ 129
 HEKEL, GROVE ~ 128
 hekel, grove ~ 128
 hekelbank 128, 129
 HEKELEN 129
 hekelen 129
 HEKELPLEK 125
 hekelplek 125
 HEKELTAFEL 129
 helpen, stuk stof naar de
 vaantjes ~ 56
 HEMDEN, FLANEL VOOR
 (WERK)~ 9
 hemdenstof 9
 HENNEP 125
 hennep 126
 HENNEPVEZELS, REST VAN
 ~ 131
 hennesteek 68
 herfelen 108
 herfelskam 108
 hermaken 91
 herstellen 94
 herstelwerker 7
 heupen, breedte in gen ~ 54
 heupnaad 58
 heupneep 58

II.7

- heupomtrek 52
 heupomvang 52
 heuppincetje 58
 HEUPSUÇON 58
 heupsuçon 58
 heupsuçonsje 58
 heupwijdte 52
 HEUPWIJDTE, ZITWIJDTE 52
 hevel 98
 HEVELOGEN 108
 HEVELS 108
 hindersteek 64
 hippel 98
 hipperd 98
 hipperman 98
 hits, de ~ voelen 77
 HITTEGRAAD, DE ~ VAST-
 STELLEN 77
 hobbelig liggen 92
 hoddelswerk maken 102
 hoefijzer 43
 hoekje 65
 hoekscheur 95
 hoekversterker 65
 HOGER, DE WEEFKAM/
 WEEFLADE ~ HANGEN 117
 hoger hangen 117
 hol 91
 hol, te ~ 91
 holler maken 93
 holpijje 47
 HOOFD 115
 HOOFD, SPIE (VOOR HET ~)
 130
 HOOFD (VAN HET TOUW-
 SLAGERSWIEL) 130
 HOOGTE 49
 hoogte 49
 hoogte van de rug 49
 hooisel 113, 114
 hoorn 138
 hoppeltjes naaien 74
 horstje, op een ~ zetten 90
 houden, goed op de knieën ~
 60
 houten getouw 105
 houtje 30
 houtkolen, strijkijzer met ~ 42
 houtskool, (strijk)ijzer bet ~ 42
 houtskool, strijkijzer met ~ 42
 houtskoolijzer 42
 HOUTSKOOLSTRIJKIJZER
 41
 houtskoolstrijkijzer 42
 houwpip 46
 houwplank 45
 hüftsuçon 58
 huis 104
 HUISKLEERMAKER, THUIS-
 WERKER 4
 huisnaaien 5
 huisnaaierse 4
 HUISNAAISTER 4
 huissnijder 4
 huiswever 103
 I
 iek 22
 ijzer 41, 43, 115
 ijzer, elektrisch ~ 42
 ijzer, met ~ en plank langs de
 deur gaan 5
 ijzer, op het ~ spijen 77
 ijzer voelen 77
 IJZERDRADEN, KOPER- OF
 ~ IN STOF GEVAT 140
 ijzereen kachelte 43
 ijzergaren 26
 ijzeroortje 43
 ijzertje 43
 ijzervoet 43
 in balans brengen 91
 in de lucht naaien 60
 IN DE LUCHT NAAIEN 60
 in de lucht naaien 60
 in de mik 76
 in (de) naald(e) krijgen 59
 in de naald(e) steken 59
 in de naald(e) vamen 58
 in de naald kunnen 59
 in de pas 76
 in de wan gaan zitten 5
 in de/een naald(e) doen 59
 in een piet verwerken 88
 in gen lucht naaien 60
 in het wars liggen 92
 in mekanderen steken 138
 in oog van de naald steken 59
 in plooiën leggen 72
 in stukken snijden 56
 in vorm persen 78
 in vouwen liggen 92
 inbügeln in model 77
 indoen 59
 indoen, de naalde ~ 59
 indraaien 90
 ineenflansen 75
 ineenklinken 138
 ineenkrimpen 78
 INEENSLAAN 139
 ineen slaan 139
 ineensteken 138
 ineenzetten 104
 ingewerkte borst 78
 inhalen 74
 inhangen 117
 INHANGEN, DE WEEFKAM
 ~ 117
 inhogen, de rug ~ 122
 inhouwen 90
 inkeping 57
 inknippen 56, 79, 90
 INKNIPPEN, KNOOPSGAT
 ~, INSNIJDEN 90
 inknopen, een draad ~ 122
 inkratsen 73
 inkrijgen 59
 inkrimpen 77
 inlappen 79
 inlappen, binnenvoering ~ 79
 inlappen, voer ~ 89
 inleg 47, 85, 86
 inleg, de ~ afsnijden 81
 inleg, de ~ vortsnijden 81
 inleg de ~ wegsnijden 81
 inleg, valse ~ 85
 inlegen 112
 inleggen, zoom ~ 68
 INLENGEN VAN EEN NIEU-
 WE DRAAD 122
 INLEZEN, EEN KRUIS ~ 114
 INLOPEN 132
 inlopen 78, 132
 innaaien 79
 INNAAIEN, BINNENVOE-
 RING ~ 79
 innaaien, binnenvoering ~ 79
 innaaien, het voer ~ 79
 innaaien, voering ~ 79
 INNEMEN 93
 innemen 93
 inpakken 93
 inpersen 77, 78, 79, 88
 inpersen, de borst ~ 79
 inpersen, rug ~ 88
 inpiezelen, naden ~ 77
 inpitsen 90
 inrichten 104
 inrichter 104
 inrijen 59, 73
 inrijen 59
 inrijen, plooiën ~ 74
 INRIJGEN VAN WEEF- OF
 RIETKAM 118
 INRIJGHAAK 118
 inrimpelen 73
 INSCHIETEN (VAN DE
 WEEFSPOEL/INSLAG) 121
 inslaan 90
 INSLAAN, EEN ROEDE ~
 118
 INSLAAN, KATOEN ~ 121
 inslaan, katoen ~ 121
 inslaan, steek ~ 61
 inslaan, steken ~ 61
 inslaan, tekensteek ~ 61
 INSLAG 119
 inslag 119

- INSLAG, INSCHIETEN (VAN DE WEEFSPOEL/~) 121**
 inslag, spoel voor de ~ te spoelen 119
 insmeren, met perszeep ~ 77
 insmeren met zeep 77
 insmeren, naden ~ 77
 insnijden 90
INSNIJDEN, KNOOPSGAT INKNIPPEN, ~ 90
 insnit 57
 inspangen 69
 inspannen 69
 insteken 59
 instrijken 77, 78, 79, 88
 instrijken, de borst ~ 79
 intrekhaak 118
 intrekken 118
 invamen 59
 invamen, (de/een) naald(e) ~ 59
 invamen, door een oog van een naalde ~ 59
INWERKEN, BORST ~ 79
 inwerken, borst ~ 79
INWERKEN, EEN BOCHEL ~ 88
 inwerken, een kroft ~ 88
 inwerken, een pokkel ~ 88
 inwerken, ruggrondte ~ 88
INWEVEN 121
INZEPEN 77
 inzepen 77
 inzepen, met sponsje ~ 77
 inzet 88
 inzetten, geer ~ 82
 inzetten, lap ~ 94
 inzetten, mouw ~ 85
 inzetten, stuk ~ 94
 inzetten, stukje ~ 82
 inzetten, voer ~ 79
 inzetten, voering ~ 79, 89
 inzomen 68
- J**
- JABOT 75**
 jabot 75
 jacquard 20
JACQUARDGETOUW 105
 jacquardstoel 105
JAGER 112
JAGER, LEERTJE VAN DE ~ 112
 jas, balans in de ~ werken 91
 jas, bult in de ~ maken 88
 jas, de ~ naar een bult snijden 88
 jas, een bult in de ~ snijden 88
 jas, een bult in de ~ werken 88
- jas, een kroft in de ~ werken 88
 jas, een pochel in een ~ werken 88
 jas, een pokkel in de ~ werken 88
 jas, het model van de rug in de ~ brengen 88
 jasmaker 6
 jasophanger 84
 jassenmaker 6
JEANS 10
 jeans 10
JERSEY 10
 jersey, lichte ~ 10
 jersey, wollen ~ 10
 jersey-stof 10
 jodenlint 31
 juist mikken 76
 juist passen 76
JUKSTUK 87
 jukstuk 87
 jupetje 88
 juiste, te ~ 92
JUTE 10
 jute 10
- K**
- kaartjesgaren 26
 kaasdoek 13
 kachel, brabantse ~ 43
 kachelijzer 43
 kachelkje, ijzeren ~ 43
 kalander, stof met ~ 20
 kale plaats 95
 kale plek 95
 kalfzeel 139
 kam 101, 108, 110
 kam, bovenlat voor de ~ 107
KAM, DE ~ VASTZETTEN 117
 kam, negende ~ 118
 kam, zesde ~ 118
 kameelhaar 21
KAMEELHAAR, PAARDE-HAAR, ~ 20
 kamer 103
 kamerijzer 42
 kamertje 103
 kamgaren 10
KAMGAREN STOF 10
 kamgaren stof 10
KAMHOUT 107
 kamizolenmaker 6
 kamizoolsmaker 6
 kamizooltjesmaker 6
KAMLATTEN 108
 kamlatten 108
 kamrol 108
- KAMSLAGER 110**
 kamstrekker 110
KAMTOUWEN 109
 kamwol 10
KANT 17
 kant 17, 74
KANT AAN DE VOORSTROOK 143
 kant, aangesneden ~ 82
KANT, BRUGSE ~ 17
 kant, brugse ~ 17
KANT, BRUSSELSE ~ 17
 kant, brusselse ~ 17
 kant(en) afdunnen 81
KANT, ENGELSE ~ 17
 kant, engelse ~ 17
 kant, franse ~ 140
 kant, geborduurde ~ 17
 kant, op de ~ stikken 64
 kant, schuinse ~ 115
 kant stikken 64
 kant verdunnen 81
 kanten afstikken 64
 kanten bijsnijden 81
 kantje 18
 kantje, gefronst ~ 74
 kantje, geplooid ~ 74
 kantje, langs het ~ stikken 64
 kantje, op het ~ naaien 64
 kantje, op het ~ stikken 64
 kantje stikken 64
 kantjes afdunnen 81
 kantjes stikken 64
 kantjes, terugscheren aan de ~ 80
 kantkussen 40, 44
 kantlat 31
 kantstuk 18
 kantstukje 74
 kapjes 81
KAPOTHOEDJE 140
 kapothoedje 140
 kappen 81, 129
 kapstok 30
 kapstokhanger 30
 kapstokje 30
KARKAS 140
 karkas 140
 karlijn 139
 karreest 20
 kartelscheer 33
KARWEI, OP ~ GAAN 5
 karzelen, dol voor ~ 137
KATOEN 10
 katoen 10
KATOEN INSLAAN 121
 katoen inslaan 121
 katoenen flanel 9
 katoenen rijgaren 26
 kattepees 23

II.7

- keer, laatste ~ strijken 78
 keer, tweede ~ passen 76
 kegel 99
 KEGELVORMIGE, GLEUF IN DE ~ KLOS 137
 KEGELVORMIGE KLOS 137
 keizer 45
 kemelshaar 21
 kemp 138
 kennep 126
 kennephekelen 129
 kennepin 126
 KEPER 11
 keper 11, 12, 20, 21, 123
 KEPERBINDING 123
 keperdoek 123
 keperflanel 9
 keperlint 21
 keperstof 9, 14
 keperlessen 21
 kepervoer 21
 kepervoering 20, 21
 keperwol 12
 KEREN 94
 keren 65, 94
 keren, binnenstebuiten ~ 94
 ket 113
 ket, de ~ scheren 113
 ketensteek 71
 kette delen 114
 ketstel 95
 ketteldraad 18
 kettelen 96
 kettelsteek 71
 kettespoelen 114
 KETTING 113
 ketting 113
 KETTING, DE ~ VAN HET SCHEERRAAM HALEN 114
 KETTING, EINDE VAN DE ~ 115
 KETTING, SPRONG (VAN DE ~) 118
 KETTINGBOOM 108
 KETTINGBOOM, AFSTEKEN VAN DE ~/DOEKBOOM 121
 KETTINGBOOMDRAAIER 115
 KETTINGDRAAD 114
 KETTINGHOUDER 115
 kettinghouder 115
 KETTINGSTEEK 71
 kettingsteek 71
 kettingstreek 71
 ketvaam 114
 keuken 103
 kijl 85
 kijltje 88
 kussen met spij 77
 kistje 30
 kitsje 28
 klaar, halve ~ 76
 klampen en ogen 29
 klampen en oogjes 29
 klampjes en ogen 29
 klampjes en oogjes 29
 klant, kleder maken bij de ~ thuis 5
 klanten, spiegel voor de ~ 40
 klauw 28, 101
 KLEDEN 137
 KLEDEN, GAREN VOOR HET ~ 138
 kleder, een die ~ verandert 7
 kleder maken bij de klant thuis 5
 klederarm 30
 klederhaak 30
 klederhanger 30
 klederlapper 7
 kledermaakster 3, 6
 kledermaker, klee-/~ 2
 kledermakerij 4, 5
 kledermakerskrijt, klee-/~ 32
 kledermakersmachine 39
 kledermakersscheer, klee-/~ 33
 kledermakersvak 4
 kledermakerszit 60
 klederstof, lap ~ 20
 klee-/kledermaker 2
 klee-/kledermakerskrijt 32
 klee-/kledermakersscheer 33
 KLEERHANGER 30
 kleeerhanger 30
 kleeermaakster 3, 6
 KLEERMAKER 2
 KLEERMAKER, LUIE OF SLORDIGE NAAISTER OF ~ 61
 KLEERMAKER (SMAADNAMEN, BIJNAMEN) 3
 kleeemaker, vrouwelijke ~ 3
 kleeemakerij 4
 KLEERMAKERSBEDRIJF 4
 kleeemakersbedrijf 4
 KLEERMAKERSBORSTEL 45
 KLEERMAKERSKRIJT 31
 kleeemakersmachine 38
 KLEERMAKERSSCHAAR 33
 kleeemakersschaar 33
 kleeemakersstiel 4
 KLEERMAKERSTAFEL 30
 kleeemakerstafel 30
 KLEERMAKERSTAFEL, LADE IN DE ~ 30
 KLEERMAKERSVAK 4
 kleeemakersvingerhoed 38
 KLEERMAKERSZIT 60
 kleeemakerszit 60
 klein goed maken 5
 klein knoopje 91
 klein kussen 44
 klein kussentje 44
 klein scheertje 33
 klein, te ~ 91
 klein, te ~ staan 92
 klein werk 5
 klein werk maken 5
 kleine haspel 101
 kleine plooiën maken 74
 kleine scheer 33
 kleine stukken maken 5
 kleiner maken 94
 kleinstukwerker 5
 kleintje, het ~ 33
 KLEINWERK 5
 kleinwerk 5
 KLEINWERKEN 5
 KLEINWERKER 5
 kleinwerker 5
 klepje 111
 kleren maken 4
 klitsen 77
 klokzeel 139
 klopborstel 45
 klopper 45
 KLOS 101
 klos 28, 99, 101
 KLOS, GLEUF IN DE KEGELVORMIGE ~ 137
 KLOS, KEGELVORMIGE ~ 137
 klogsgaren met paardje 26
 klosje 28, 112
 klosje garen 28
 klosmie 61
 klossen 61, 75, 114
 klossenhouder 28
 klots 28, 99
 klotsen, strijkijzer met (losse) ~ 43
 klotsje 28
 klotsjesbak 30
 klotsjeskistje 30
 kluppeltje 112
 kluwen 25
 kluwstek 98, 99
 knaapje 30
 knie naaien 60
 knie, op de ~ lappen 60
 KNIE, OP DE ~ NAAIEN 60
 knie, op de/een ~ naaien 60
 knie, op gen ~ naaien 60
 knieën, goed op de ~ houden 60
 knieën, op de ~ naaien 60
 knijpertje 29
 knijpspang 37

- knijt 32
 knijt, tekenen met ~ 76
 knijtschramen maken 76
 knikken 77
 knip 88, 143
 knip zetten 142
 knipjes 56
 knipkant 143
 KNIPPATROON 54
 knippen 56
 knippen, godet ~ 82
 KNIPPEN, SNIJDEN 56
 knippen, stukken ~ 56
 knipper 29
 knippen 56
 knippertje 29
 knippertjes 56
 knipschaar 33
 knipscheer 33
 knippen 56
 knipspang 37
 knipspeld 37
 knobbel 102
 knobbelen 131
 knobbelen, spinnen met ~ 102
 knobbelgaren 102
 knobelen 102
 knoddelen 75
 knoddeltjes, garen spinnen met ~ in 102
 knoei 92
 knoeiwerk 75
 KNOOP 89
 knoop 89
 knoop, de ~ op een halsje zeten 90
 knoop, een ~ loszetten 90
 knoop, een steeltje aan de ~ maken 90
 knoop met een hals aannaaien 90
 knoop met hals aanzetten 90
 knoopbred 117
 knoopgat, blind ~ 90
 knoopgatenmachine 39
 knoopgatenzij 27
 knoopje 89, 91
 knoopje, klein ~ 91
 knoopkotersteek 71
 knooplok, blind ~ 90
 knooplokenmachine 39
 knooplokenösetang 46
 knooplokenscheer 46
 knooplokensteek 71
 knooploketang 46
 knooplokenzijde 27
 knooplokerscheer 46
 knooploktang, platte ~ 47
 knoopsgaren 26, 27
 KNOOPSGAT 89
 knoopsgat 89
 knoopsgat, blind ~ 90
 KNOOPSGAT, EEN DRAAD OM HET ~ NAAIEN 90
 KNOOPSGAT INKNIPPEN, INSNIJDEN 90
 knoopsgat, lood onder het ~ 46
 KNOOPSGAT, LOOS ~ 90
 KNOOPSGAT, NESTELGAATJE (BIJ ~) 90
 knoopsgat, niet doorgesneden ~ 90
 knoopsgat, oog van het ~ 90
 knoopsgat pitsen 90
 knoopsgat, vals ~ 90
 knoopsgaten maken 90
 KNOOPSGATENBEITEL 46
 knoopsgatenbeitel 46
 knoopsgatenbeits 46
 knoopsgatengaren 26, 27
 knoopsgatenlood 46
 KNOOPSGATENMACHINE 39
 knoopsgatenmachine 39
 knoopsgatennaald 35
 KNOOPSGATENSCHAAR 45
 knoopsgatenscheer 46
 knoopsgatenscheertje 46
 KNOOPSGATENSTEEK 71
 knoopsgatensteek 71
 KNOOPSGATENTANG 46
 knoopsgatentang 46, 47
 knoopsgatentang met een beitel 46
 knoopsgatenzij(de) 27
 KNOOPSGATENZIJDEN 27
 knoopsgaterbeitel 46
 knoopsgaterbeiteltje 46
 knoopsgatermachine 39
 knoopsgaternaaimachine 39
 knoopsgaterscheer 46
 knoopsgaterscheertje 46
 knoopsgatersteek 71
 knoopsgatertang 46, 47
 knoopsgaterzij(de) 27
 knoopsgatscheer 46
 knoopsgatsteek 71
 knoopskot 89
 knoopskot, vals ~ 90
 knoopskoterbeitel 46
 knoopskotermachine 39
 knoopskoternaald 35
 knoopskoterscheer 46
 knoopskotersteek 71
 knoopskotertang 46, 47
 knoopskoterzijde 27
 knoopskot 89
 knoopskot, blind ~ 90
 knoopskot, faux ~ 90
 knoopskot maken 90
 knoopskot, opgemaakt ~ 90
 knoopskot, toe ~ 90
 knoopskot, vals ~ 90
 knoopskotbeitel 46
 knoopskotenscheertje 46
 knoopskoter, (naai)machine voor ~ te maken 39
 knoopskoterbeitel 46
 knoopskotergaren 26, 27
 knoopskotermachine 39
 knoopskoterscheer 46
 knoopskotersteek 71
 knoopskotertang 47
 knoopskotervaam 27
 knoopskoterzij(de) 27
 knoopskotscheer 46
 knoopskotsteek 71
 knoopskottang 47
 knoopskotzijde 27
 knoopsteek 71
 knopen, garen met ~ in 102
 KNOPENGAREN 26
 knopengaren 26
 knopenlokerzij 27
 knotstang 46
 knuppelen 59
 KOEHOORN 138
 koezeel 139
 KOKEN 122
 koken 122
 koken met zeep 122
 kokertje 37
 kol 83, 86
 kol, punt van de ~ 83
 kolenijzer 42
 kolrevers 84
 kom 44
 kom met water 44
 kommetje 44
 kommetje met water 44
 konijn 137
 kont, dikte van de ~ 54
 kontwijdte 54
 koon 99
 koord 98, 115, 138
 (KOORD-)MANCHESTER, RIBFLUWEEL, ~ 14
 koordje 21, 27
 koordje omslaan 90
 kop 57, 84, 99, 107, 130
 kop van de spoel 112
 KOPER- OF IJZERDRADEN IN STOF GEVAT 140
 koperen plooiën 143
 kopieerraadje 31
 kopieerradje 31
 KOPIERWIELTJE 31
 kopmouw 84
 koppel 94
 KOPPELSTANG 98

II.7

- koppen 109
 kopspelde 36
 kopspeleudoos 37
 kopspeleenkussen 37
 KOPSTUK 137
 kopstuk 137
 kopwatten 80
 kordeel 139
 KORT STIKKEN 64
 korte draad 25
 korte mouw 85
 korte vaam 25
 kortstikken 64
 kortstikken met hand 64
 kostuum, misfratst ~ 47
 kostuumnaaister 6
 kot 34, 95
 koter, tang voor ~ te pitsen 46
 kotertang 46
 kotjestang 46
 KRAAG 82
 kraag 82, 83, 84
 kraag, breuk van de ~ 83
 kraag, liggende ~ 83
 kraag opnaaien 66
 kraag, opstaande ~ 83
 kraag, platte ~ 83
 KRAAG, STAANDE ~ 83
 kraag, staande ~ 83
 kraagblok 41
 kraagblokje 41
 kraagbreedte 83
 kraaghaak 83
 kraagje 83
 kraaglat 31
 kraaglegger 83
 kraagomslag 83, 84
 KRAAGPUNT 83
 kraagshout 41
 kraagspiegel 83
 kraagstaander 83
 kraak 92
 kraaltjes 29, 141
 kraaltjes, zwarte ~ 29
 kraaltjesnaald 35
 kragetinkje 84
 kragen, blok voor de ~ 41
 kragen naaien 66
 KRAGENBLOK 41
 kragenblok 41
 kragenbok 41
 kragenklos 41
 kragenkussen 44
 kragepunt 83
 KRALENNAALD 35
 kram en oog 29
 krammen 29, 101
 krammen en maliën 29
 krammen en ogen 28
 krammen en oog 29
 krammen en oogje 29
 krammetje en oog 29
 krammetjes 29
 krammetjes en ogen 29
 krammetjes en oogjes 29
 krang 83
 krap, te ~ 91
 krappe, te ~ mouw 92
 kreuk 93
 kribbeschijn 8
 krichelkoolijzer 42
 krijgen, de maat ~ 49
 krijgen, derin ~ 59
 krijgen, door die naalde ~ 59
 krijgen, erdoor ~ 59
 krijgen, gevaamd ~ 59
 krijgen, in (de) naald(e) ~ 59
 krijgen, naald derdoor ~ 59
 krijt 32
 KRIJT, AFTEKENEN MET ~ 76
 krijt, aftekenen met ~ 76
 krijt, bet ~ aftekenen 76
 krijt, met ~ tekenen 76
 krijt, schijf ~ 32
 krijt, tekenen bet ~ 76
 krijten 76
 krijttekenen 76
 krikijzer 42
 krikkenijzer 42
 krimpen 77, 78, 132
 krimpen, hänsel ~ 77
 krimpen, stof ~ 77
 krimpvrij maken 77
 kringeltjes deruit persen 77
 kroft, een ~ in de jas werken 88
 kroft, een ~ inwerken 88
 kromme 31
 kromme broeklat 31
 KROMME LAT 31
 kromme lat 31
 kromme naad in gen taille 58
 kromme zoom 92
 kronkel 93, 139
 KROON 120
 kroon met garenstrengen 119
 KRUIS, EEN ~ INLEZEN 114
 kruisen 120
 kruisesteek 67
 kruising 118
 kruising, de ~ derin scheren 114
 kruising, pin voor de ~ 114
 kruisjessteek 68
 KRUISPEN 114
 KRUISREK 114
 kruisrek 114
 KRUISROEDEN 117
 kruisroeden 117
 KRUISROEDEN, TOUWEN
 AAN DE ~ 117
 KRUISSTEEK 67
 kruissteek 67
 kruisstreek 67
 kruiszitting 60
 KRUKARM 130
 kuiltje 98
 kunnen, erin ~ 59
 kunnen, in de naald ~ 59
 KUNSTMATIGE BORST-
 WELVING 78
 KUNSTZIJDE 11
 kunstzijde 11
 kussen 37, 41, 44
 kussen, klein ~ 44
 kussens 80
 kussentje 37, 44
 kussentje, klein ~ 44
 kussentjes 80
 kwast 22
 kwastje 22
 kweren 103
 kwispeltje 22
 L
 la 30
 laatje 30
 laatste keer strijken 78
 lacet 21
 LADDERTJE 142
 lade 30, 107, 110
 lade, aanslaan met de ~ 121
 LADE IN DE KLEERMAKER-
 STAFEL 30
 LADEBAK 111
 ladeboom 107
 LAGER, DE WEEFKAM/
 WEEFLADE ~ HANGEN 117
 LAITON 140
 laiton 140
 LAKEN 11
 laken 11
 lakenstof 11
 LAMÉ 18
 LAMEROEN 137
 LAMSWOL 11
 lamswol 11, 12
 lang troggelen 61
 lange, met een ~ vaam naaien 60
 lange muts 140
 LANGE, NAAIEN MET TE ~
 DRAAD 61
 langer maken 93
 langertouwen 118
 langs het kantje stikken 64
 langwerpige ring 90
 lap 3, 20, 81, 82

- lap inzetten 94
 lap klederstof 20
 lap op naaien 94
 lap opzetten 94
 LAP STOF 20
 lap stof 20
 lapje aan de muur 37
 lapmachine 38, 39
 lappen 2, 63, 94
 lappen, blind ~ 72
 lappen, leren ~ 7
 lappen, met de blinde steek ~ 72
 lappen, op de knie ~ 60
 lappen, zoom ~ 68
 lappenla 30
 lappenlade 30
 lappennaaster 3
 lappenschelm 3
 lappenschreuder 3
 lapper 7
 lapperen 94
 lapperse 3
 lappendief 3
 lapwerk 7
 lapzijde 27
 lassee 22
 lat 31, 98, 114
 lat, haakse ~ 31
 LAT, KROMME ~ 31
 lat, kromme ~ 31
 lat, scheve ~ 31
 laten, gelfs bijeen ~ lopen 82
 laten, gelfs ~ gaan 82
 laten, op een niks ~ uitlopen 77
 laten, op een spij ~ uitlopen 82
 laten, zoom ~ 93
 ledensuçon 57
 leder derin 122
 leer 129
 LEER, TURKS ~ 15
 leer, turks ~ 15
 leertje 98, 112, 142
 LEERTJE VAN DE JAGER 112
 leger 107
 leggen, de patroon derop ~ 56
 leggen, in plooiën ~ 72
 leggen, patroon op stof ~ 54
 leggen, plooiën ~ 72
 leggen, plooitjes ~ 74
 leggen, vlieg ~ 65
 LEGGER 83
 legger 83
 lelijk naaien 75
 lemmelen 92
 lempen 93
 lendenomtrek 52
 lendensuçon 57
 lendenwijdte 52
 lendensuçon 58
 lengen 93
 LENGGAREN 117
 lenggaren 117
 lenggarenspoeltje 117
 LENGTE 49
 lengte 49
 lengte mouw 49
 lengte tussen de benen 54
 lengte tussen gen benen 54
 leren, bij de naaiërse gaan ~ 7
 leren, de coupe ~ 7
 leren lappen 7
 LEREN NAAIEN 7
 leren naaien 7
 leren, naaien ~ 7
 leren, naaiërse ~ 7
 leren, naaister ~ 7
 leren, naaistiel ~ 7
 leren, stiel ~ 7
 leren, voor naaiërse ~ 7
 leren, voor naaister ~ 7
 lichte jersey 10
 liggen, hobbelig ~ 92
 liggen, in het wars ~ 92
 liggen, in vouwen ~ 92
 liggen, niet glad ~ 92
 liggen, niet plat ~ 92
 liggen, onegalig ~ 92
 liggen, ongelijk ~ 92
 liggen, scheef ~ 92
 liggen, schuins ~ 92
 liggende kraag 83
 LIGGER 99
 ligger 83
 lijfgoed 12
 lijn 119
 lijmen 118
 lijnen 12, 20
 lijnen benaaien 79
 lijnen, de borst in het ~ trekken 79
 lijnen, het ~ snijden 78
 lijnen pikeren 79
 lijnen, stijf ~ 20
 lijnen stof 12
 lijnen, stuk op het ~ naaien 79
 lijnenwand 12
 lijnlijnen 20
 lijnwaad 12
 LIJNWAADGETOUW 105
 lijnwaadgetouw 105
 lijp 22
 lijper 22
 lijst 123
 lijwaad 12, 20
 lijwand 12
 links draaien 94
 linnen 11, 20
 LINNEN, DE BORST IN HET ~ TREKKEN 78
 LINNEN, LINNENGOED 11
 linnengaren 26, 114
 linnengoed 12
 LINNENGOED, LINNEN, ~ 11
 linnens snijden 78
 lint 21, 22, 139
 LINT, BAND, ~ 22
 linten 141, 144
 lintgaren 102, 139
 lintje 21, 84, 142
 lintmeter 31
 lits 21, 22, 84, 115
 lits van een gordijn 18
 litsen 61
 litsje 23, 84
 litskant 21
 lobberen 92
 locht, in de ~ naaien 60
 locht, in gen ~ naaien 60
 locht, met de draad de ~ in 60
 LODEN 12
 loden 12
 lodenstof 12
 lok 34, 95, 98
 lok van de hals 56
 lokertang 46
 lokje 90
 lokje, door het ~ steken 59
 lokjestang 46
 lommel 45
 lommelen 93
 lompensnijder 3
 lood 25, 46
 lood, half ~ 25
 lood onder het knoopsgat 46
 lood, plaat ~ 46
 lood, stuk ~ 46
 loodje 25, 46
 loopricting 18
 loopt, wie de draad ~ 18
 loopt, wie de wol ~ 18
 LOOS KNOOPSGAT 90
 lopen, gelfs bijeen laten ~ 82
 looper, om gen ~ weven 117
 loperd 108
 los 75
 los, te ~ 91
 losdoen 93
 losdraaien 137
 losdriegen 93
 losgegang naad 75
 losgegangen 75
 losgelaten naad 75
 losgesprongen 75
 loshalen 93
 losknippen 62
 loskrippelen 93

II.7

losmaken 93
lospeuteren 93
losrakelen 93
losrijten 93
losroffelen 93
LOSSE NAAD 75
losse naad 75
LOSSE PLEK 122
losse rug 86
losse steek 75
losse, strijkijzer met (~) klotsen 43
losse, te ~ steek 75
lossnijden 93
lostornen 93
lostorrelen 93
lostrakelen 93
lostrennen 93
lostrochelen 62, 93
lostroggelen 93
losvamen 93
loszetten, een knoop ~ 90
lovertje 29
LUBBEREN 91
LUCHT, IN DE ~ NAAIEN 60
lucht, in de ~ naaien 60
luie naaierse 61
LUIE OF SLORDIGE NAAI-STER OF KLEERMAKER 61
luie snijder 61
luiewijvenknoop 29
luiewijverknoop 29
luiwijkenknoop 29
luiwijkersknoop 29
lus 75, 84
LUS AAN DE SPINDRAAD 131
LUS IN WEEFSEL 122
lusje 84
lussen 61, 66
lussteek 62
lust 78
LUSTER 12
luster 12

M

MAAKLOON 5
maakloon 5
maal, gebogen ~ 92
maal, slecht gemaakte ~ 92
maal, suçon in de ~ 58
maar raak spinnen 102
maar, zo ~ wat naaien 75
MAASNAALD 35
maasnaald 35
maasnaalde 35
maat 31, 56
maat, de ~ krijgen 49

maat, (de) ~ nemen 49
maat, (de) ~ pakken 49
maat, op ~ snijden 56
MAAT, OP ~ TWIJNEN 138
maat, op ~ twijnen 138
maat opnemen 49
maatanzug 56
maatboks 56
maatbroek 56
maathemd 56
maatjak 56
maatkleed 56
maatlint 31
maatpak 56
maatstuk 56
MACHINAAL WEEFGE-TOUW 105
machine 38
machine met de hand 39
machine met trapper 39
machine om te treden 39
machine, opnaaien met de ~ 65
machine, zijdegaren voor de ~ 27
MACHINEGAREN 26
machinegaren 26
MACHINENAALD 34
machinenaald 34
machinenaalde 34
machinerolletje 26
machinescheer 33
machinesgaren 26
machineslade 30
machinesnaaien 64
machinesnaald 34
machinesnaalde 34
machinespoel 28
machinesteek 64
machineszijde 27
machinezij(de) 27
MACHINEZIJDE 27
maken 54
maken, averechts ~ 94
maken, binnenwerk ~ 78, 79
maken, borstpartij ~ 79
maken, breder ~ 93
maken, bruids- en rouwkleder ~ 6
maken, bult in de jas ~ 88
maken, ceremoniekleder ~ 6
maken, ceremoniekleding ~ 6
maken, een pokkel in een rug ~ 88
maken, een steeltje aan de knoop ~ 90
maken, enger ~ 94
maken, feestkleder ~ 6
maken, flèche ~ 65
maken, godet ~ 82
maken, groot werk ~ 5

maken, grootstuk ~ 5
maken, grote borst ~ 79
maken, grote stukken ~ 5
maken, hoddelswerk ~ 102
maken, holler ~ 93
maken, kleder ~ bij de klant thuis 5
maken, klein goed ~ 5
maken, klein werk ~ 5
maken, kleine plooiën ~ 74
maken, kleine stukken ~ 5
maken, kleiner ~ 94
maken, kleren ~ 4
maken, knijtschramen ~ 76
maken, knoopsgaten ~ 90
maken, knoopslok ~ 90
maken, krimpvrij ~ 77
maken, langer ~ 93
maken, (naai)machine voor knoop-sloker te ~ 39
maken, omslag ~ 68
MAKEN, OP PAS ~ 135
maken, opstelling ~ 54
maken, patroon ~ 54
MAKEN, PLOOIEN ~ 142
maken, plooiën ~ 72
maken, plooitjes ~ 74
maken, pof ~ 74
maken, prulletjes ~ 5
maken, rimpeltjes ~ 73
maken, rouw ~ 6
maken, rug recht ~ 91
maken, smaller ~ 94
maken, smok ~ 74
MAKEN, SPINNETJE ~ 65
maken, tresje ~ 66
maken, treur ~ 6
maken, trouw ~ 6
maken, trouwpakken ~ 6
maken, vlieg ~ 65
maken, watten dun ~ 81
maken, wijder ~ 93
maken, zoom ~ 68
maken, zwart ~ 6
malenvoering 21
maliën, krammen en ~ 29
manchester 14
MANCHESTER, RIBFLU-WEEL, (KOORD-)~ 14
manchet 86
MANCHET, MOUWOM-SLAG, ~ 86
mannequin 39
marin, crin ~ 21
marken nemen 61
martingale 87
MATTING 12
matting 12
mee, bet de wol ~ 18
MEE, MET DE VLEUG ~ 18

- meelpap 119
 meelzak 92
 meer stof toegeven en dresseren 88
 meester 5
 MEETLINT 30
 mek-mek-mek, de ~ 3
 mekanderen, in ~ steken 138
 MERINOS 12
 merinos 12
 merinos, franse ~ 12
 merken 61
 merknijf 32
 met builen 92
 met bulten 92
 met de benen op tafel 60
 met de blinde steek lappen 72
 met de draad de locht in 60
 met de draad met 18
 met de scheer op patroon snijden 56
 met de schoor 18
 MET DE SNELPOEL WEVEN 112
 MET DE VLEUG MEE 18
 met draads 18
 met een halsje 90
 met een lange vaam naaien 60
 met een pompje aannaaien 90
 met een spang vaststeken 61
 met een staartje 90
 met een stijpje naaien 90
 met ijzer en plank langs de deur gaan 5
 met krijt tekenen 76
 met natte doek strijken 78
 met perszeep insmeren 77
 met spangen omsteken 69
 met sponsje inzeppen 77
 met stiksteek naaien 64
 met strobbel steken 79
 meten 49
 meten, de schot ~ 121
 meter 31
 middel 52
 (MIDDEN)RUG, NAADLOZE ~ 86
 middenrug zonder naad 86
 middenrugplooi 86
 middenwijdte 52
 mik, eerste ~ 76
 mik, in de ~ 76
 mik, tweede ~ 76
 mikken 76
 mikken, goed ~ 76
 mikken, juist ~ 76
 mikken, schoon ~ 76
 mikken, vaardig voor te ~ 76
 mikkensvaardig 76
 mikpop 39
 mikspiegel 40
 milanaise 27
 misbaksel 47
 misfratst kostuum 47
 misgemaakt 47
 MISLUKT 47
 mislukt 47
 mislukt stuk 47
 MISLUKTE STEEK 75
 mismaaksel 47
 mismaakt 47
 missnijden 56
 misstuk 47
 model 39, 54, 56
 model, het ~ van de rug in de jas brengen 88
 model, inbügel in ~ 77
 modelkleed 56
 modelleren 79
 modelnaad 57
 modelpersen 78
 MOHAIR 12
 mohair 12
 MOIRÉ 12
 moiré 12
 molleton 12
 MOLTON 12
 molton 12
 moltonet 12
 moltonflanel 12
 monster 20
 MONSTER, STAAL, ~ 20
 motief 19
 MOUSSELINE 13
 mousseline 13
 MOUW 84
 mouw 84
 mouw aanzetten 85
 mouw, (de) ~ aannaaien 85
 mouw, enge ~ 92
 mouw, het voer in de ~ zetten 86
 mouw inzetten 85
 mouw, korte ~ 85
 mouw, lengte ~ 49
 mouw, ovenste van de ~ 84
 mouw, te enge ~ 92
 mouw, te krappe ~ 92
 MOUW, TE STRAKKE ~ 92
 mouw, te strakke ~ 92
 MOUW, TE WIJDE ~ 91
 mouw, te wijde ~ 91
 mouwboord 86
 mouwboordje 86
 mouwbredje 41
 mouwebred 40
 mouwehands 45
 mouwehout 40, 41
 mouwekop 84
 mouwekussentje 45
 mouwen aanlappen 86
 mouwen aannaaien 85
 mouweplank 41
 mouweplankje 41
 mouwesplit 85
 mouwesplitje 85
 mouwevoer aannaaien 85
 mouwkappen 81
 MOUWKOP 84
 mouwkop 84
 mouwkussentje 45
 MOUWLENGTE 49
 mouwlengte 49
 mouwomslag 86
 MOUWOMSLAG, MANCHET 86
 MOUWPLANK 41
 mouwplank 40, 41
 mouwplankje 40, 41
 mouwslip 85
 mouwslipje 85
 mouwspleetje 85
 mouwsplit 85
 MOUWSPLITJE 85
 mouwsplitje 85
 mouwtje 84
 mouwvoer aannaaien 85
 MOUWVOERING AANNAAIEN 85
 mouwvoering aannaaien 85
 mouwvoering aanslaan 86
 mouwvoering vastlappen 86
 moyeu 99
 MUL 13
 mul 13
 musje 75
 muster 19
 musterstof 20
 mustertje 20
 MUTS, DAAGSE ~ 140
 MUTS, DE ~ BLEKEN 142
 MUTS, DE ~ WASSEN 142
 muts, lange ~ 140
 MUTSENMAAKSTER 139
 mutsenmaakster 139
 MUTSENPLOOISTER 139
 mutsenplooister 139
 mutseraam 143
 MUTSLINTEN 141
 MUTSLINTEN, FRANJES AAN DE ~ 141
 muur, lapje aan de ~ 37
 N
 NAAD 57
 naad 57
 naad, afgestikte ~ 65
 NAAD, BLINDE ~ 72
 naad, blinde ~ 72

II.7

- naad, de ~ vortsnijden 81
 NAAD, DOORGESTIKTE ~ 65
 naad, doorgestikte ~ 65
 naad, engelse ~ 72
 naad, gespleten ~ 75
 naad in gen taille 57
 naad, kromme ~ in gen taille 58
 naad, losgegangne ~ 75
 naad, losgelaten ~ 75
 NAAD, LOSSE ~ 75
 naad, losse ~ 75
 naad, middenrug zonder ~ 86
 naad, omdraaien op ~ 65
 naad, opgestikte ~ 65
 naad, overgestikte ~ 65
 naad, rug ane ~ 86
 naad, rug zonder ~ 86
 naad, rugpand zonder ~ 86
 naad, uit de ~ 75, 92
 naad, weren met engelse ~ 72
 naadje 57
 NAADLOZE (MIDDEN)RUG 86
 naadloze rug 86
 naadpersplankje 40
 naadslip 87
 naaf 99
 NAAF VAN HET DRIJFWIEL 99
 (naai)machine voor knoopsloker te maken 39
 naaidoos 30
 naaidop 38
 NAAIDRAAD 25
 naaidraad 25
 NAAIEN I
 naaien I
 naaien, blind ~ 72
 naaien, de plastron derop ~ 79
 naaien, dobbel ~ 64, 66
 NAAIEN, EEN DRAAD OM HET KNOOPSGAT ~ 90
 naaien, hoppeltes ~ 74
 naaien, in de lucht ~ 60
 NAAIEN, IN DE LUCHT ~ 60
 naaien, in de lucht ~ 60
 naaien, in gen lucht ~ 60
 naaien, knie ~ 60
 naaien, kragen ~ 66
 naaien, lap op ~ 94
 naaien, lelijk ~ 75
 NAAIEN, LEREN ~ 7
 naaien leren 7
 naaien, leren ~ 7
 naaien, met een lange vaam ~ 60
 naaien, met een stijpje ~ 90
 naaien, met stiksteek ~ 64
 NAAIEN MET TE LANGE DRAAD 61
 naaien, niet perfect ~ 75
 NAAIEN, ONZICHTBAAR ~ 72
 naaien, onzichtbaar ~ 72
 naaien, op de buste ~ 60
 NAAIEN, OP DE KNIE ~ 60
 naaien, op de knieën ~ 60
 naaien, op de/een knie ~ 60
 naaien, op gen boord ~ 64
 naaien, op gen knie ~ 60
 naaien, op het kantje ~ 64
 naaien, overhands ~ 69
 naaien, plat ~ 60
 naaien, slecht ~ 75
 naaien, slonzig ~ 75
 naaien, slordig ~ 75
 NAAIEN, SLORDIG, VERKEERD ~ 75
 naaien, stuk op het lijnen ~ 79
 naaien, uit ~ gaan 5
 naaien, vies ~ 75
 naaien, voor evenveel ~ 75
 naaien, vrij ~ 60
 naaien, zittend ~ 60
 naaien, zo maar wat ~ 75
 naaien, zoom ~ 68
 naaier 3
 naaierse 3, 6
 naaierse, bij de ~ gaan leren 7
 naaierse, fijne ~ 6
 naaierse leren 7
 naaierse, luic ~ 61
 naaierse voor fijn werk 6
 naaierse, voor ~ leren 7
 naaierse, vuile ~ 61
 naaiersekrijt 32
 NAAIGAREN 25
 naaigaren 25, 27
 naaihoed 38
 naaikamertje 103
 naaikist 30
 naaikistje 30
 naaikrijt 32
 NAAILES 7
 naailes 7
 NAAIMACHINE 38
 naaimachine 38, 39
 naaimachine bet een trede 39
 naaimachine met de hand 39
 naaimachine met de hand be- diend 39
 naaimachine met de voet(en) 39
 naaimachine met pedaal 39
 naaimachine met trap 39
 naaimachine met treder 39
 naainaald 34
 naainaalde 34
 NAAIRING 37
 naairing 38
 naaisel 7
 naaisteek 64
 NAAISTER 3
 naaister 3
 naaister aan de haard 4
 naaister, fijne ~ 6
 naaister leren 7
 naaister, luie ~ 61
 NAAISTER, LUIE OF SLOR- DIGE ~ OF KLEERMAKER 61
 naaister, rauwe ~ 61, 75
 NAAISTER, SLORDIGE ~ 75
 naaister, slordige ~ 61
 naaister, voor ~ leren 7
 naaister, vuile ~ 61
 naaisteren 7
 naaistergaatje 90
 naaisterskrijt 32
 naaisterslat 31
 naaisterwerk 7
 naaistielen 7
 naaitafel 30
 NAAIWERK 7
 naaiwerk 7
 NAAIWERK, SLORDIG, SLECHT ~ 75
 naaizij(de) 27
 NAAIZIJDE 26
 NAALD 33
 naald 34, 101
 naald derdoor krijgen 59
 naald, door de ~ doen 59
 naald, door de ~ halen 59
 naald, door de ~ steken 59
 naald, door een/de ~ vamen 58
 naald, door het gaatje van de ~ steken 59
 naald, door het oog van de ~ doen 59
 naald, door het oog van de ~ duwen 59
 naald, door het oog van de/een ~ steken 59
 naald, door het oog van een ~ vamen 59
 naald(e), (de/een) ~ invamen 59
 naald(e), (de/een) ~ vamen 58
 naald(e), door het oog van de/ een ~ steken 59
 naald(e), in (de) ~ krijgen 59
 naald(e), in de ~ steken 59
 naald(e), in de ~ vamen 58
 naald(e), in de/een ~ doen 59
 naald(e), steken door het oog van een ~ 59
 naald, in de ~ kunnen 59

- naald, in oog van de ~ steken 59
 NAALD, OOG VAN DE ~ 34
 naald, oog van de ~ 34
 NAALD, PUNT VAN DE ~ 34
 naald, vamen door een ~ 59
 naalde 34, 101
 naalde, de ~ indoen 59
 naalde, dikke ~ 35
 naalde, door de oog van de/een ~ steken 59
 naalde, door die ~ krijgen 59
 naalde, door een oog van een ~ invamen 59
 naaldedoosje 37
 naaldekot 34
 naaldekussen 37
 naaldenbuisje 37
 NAALDENDOOS 37
 naaldendoosje 37
 NAALDENKOKER 37
 naaldenkoker 37
 naaldenkokertje 37
 naaldenkussen 36
 naaldenkussentje 37
 naaldentube 37
 naaldenvamer 3
 naaldenvod 3
 naaldeoog 34
 naaldeoogje 34
 naaldetang 101
 naaldje 34
 naaldjeskussentje 37
 naaldjesvamer 3
 naaldkussen 36
 naaldeoog 34
 naar de coupe gaan 7
 naar de coupeschool gaan 7
 naden aanstrijken 77
 naden, de ~ persen 77
 naden inpiezen 77
 naden insmeren 77
 naden opendoen 78
 naden, rug met drie ~ 87
 nagelenkader 30
 nageltjes 101
 NAHEKELEN 129
 nak 56, 86
 nak, ring van de ~ 56
 nakgat 56
 nalaten 121
 nasnijden, patroon ~ 56
 nastikken 64
 NATMAKEN 137
 natmaken 137
 natmaken, stof ~ 77
 natte, met ~ doek strijken 78
 natte perslap 45
 nattes 45
- natuurzij 13
 NATUURZIJDE 13
 nauw, te ~ 91
 nazien 129, 135
 neep 57, 92
 neep voor dikbuik 58
 neg 18, 123
 NEGEN, RIET VAN ~ 118
 negende kam 118
 nek 83, 86
 nekje, op een ~ 90
 nemen, (de) maat ~ 49
 nemen, marken ~ 61
 nere 103
 nestel 90
 nestelgaatje 90
 NESTELGAATJE (BIJ KNOOPSGAT) 90
 nesttang 46
 net 141
 netel 13
 NETELDOEK 13
 neteldoek 13
 netelendoek 13
 NETJE VAN DE SIERKRANS 141
 niet doorgesneden knoopsgat 90
 NIET GLAD 92
 niet glad 92
 NIET GLAD HANGEN 92
 niet glad liggen 92
 NIET GLADZITTENDE ZAK 92
 niet perfect naaien 75
 niet plat 92
 niet plat liggen 92
 niet rechtoe 92
 NIEUWE, INLENGEN VAN EEN ~ DRAAD 122
 nijp 122
 niks, op een ~ laten uitlopen 77
 nog eens persen 78
 NONNEN 99
 nopje 19
 NYLON 13
 nylon 13
- O
 ogen 59, 108, 112
 ogen, door de ~ halen 118
 ogen en haken 28
 ogen, haak en ~ 28
 ogen, haakjes en ~ 28
 OGEN, HAKEN EN ~ 28
 ogen, haken en ~ 28
 ogen, klampen en ~ 29
 ogen, klampjes en ~ 29
- ogen, krammen en ~ 28
 ogen, krammetjes en ~ 29
 ogentang 47
 oksel 85
 okselgeer 85
 okselgeertje 85
 okselhoekje 85
 oksellap 85
 okselmouw 85
 OKSELSTUK 85
 okselstuk 85
 okseltje 85
 olie, dunne ~ 119
 om gen looper weven 117
 OMBOORDEN 89
 omboorden 68, 89
 omboordsel 82
 omdoen 68
 omdraaien 65, 90, 94
 omdraaien binnenstebuiten 94
 omdraaien op naad 65
 omhoogplaat 79
 omkeren 94
 omkrullen 92
 ommaken 68
 omnaaien 68, 70
 omslaan 65, 68
 omslaan, koordje ~ 90
 OMSLAG 82
 omslag 69, 82, 83, 84, 86, 94
 omslag maken 68
 omslagen, stof ~ 68
 omslingeren 70, 90
 OMSLINGEREN, OVERHANDSEN, ~ 69
 omspangen 69
 omspannen 69
 ompspelden 69
 omsteken 70
 omsteken, met spangen ~ 69
 omtreden 120
 omtrek 49
 omtrekken 94
 omtroggelen 70
 omval 83
 omvang 49
 omwerpen 64, 70
 omwerpen 90
 omzetten 94
 omzeulen 70
 omzomen 68, 70, 89
 onder 52
 onder de arm zwikken 131
 onderarmnaad 57
 ONDERARMSUÇON 57
 onderarmsuçon 57
 onderbalk van het vleugelhuis 99
 ONDERBAND 115
 onderkant 85

II.7

- onderket 118
 onderkol 83
 ONDERKRAAG 83
 onderkraag 83
 onderloper 108
 onderloperd 108
 ONDERMOUW 84
 ondermouw 85
 ondermuts 140
 ONDERMUTSJE 140
 ondermutsje 140
 onderpas 142
 onderschot 124
 ONDERSPRONG 118
 onderste van de rok 88
 ONDERSTEL 97
 onderstel 97
 onderstuk 87
 ONDERWERK 124
 onderwerk 142
 onderwijde 52
 onderzetter 43
 onegalig liggen 92
 ONGEBLEEKTE BAALKA-
 TOEN 13
 ONGEHEKELDE BUNDEL
 VLAS 126
 ongelijk 92
 ongelijk garen 102
 ongelijk gesponnen draad 102
 ONGELIJK, GEZEGD VAN
 EEN ZOOM 92
 ONGELIJK HANGEN 93
 ongelijk liggen 92
 ongelijk spinnen 102
 ongelijke draad 102
 ONGELIJK ZOOM 92
 ongelijke zoom 92
 ONREGELMATIG GESPON-
 NEN DRAAD 102
 ONREGELMATIG SPINNEN
 102
 ONREGELMATIGHEID AAN
 EEN DRAAD 117
 onsje 25
 ONTNAAID 75
 ONZICHTBAAR NAAIEN 72
 onzichtbaar naaien 72
 oog 34, 84, 131
 oog, door de ~ van de/een naal-
 de steken 59
 oog, door een ~ van een naalde
 invamen 59
 oog, door het ~ van de naald
 doen 59
 oog, door het ~ van de naald
 duwen 59
 oog, door het ~ van de/een
 naald(e) steken 59
 oog, door het ~ van de/een
 naald steken 59
 oog, door het ~ van een naald
 vamen 59
 oog, haak en ~ 28
 oog, haak en een ~ 28
 oog, haakje en ~ 28
 oog, haken en ~ 28
 oog, in ~ van de naald steken
 59
 oog, kram en ~ 29
 oog, krammen en ~ 29
 oog, krammetje en ~ 29
 oog, steken door het ~ van een
 naald(e) 59
 OOG VAN DE NAALD 34
 oog van de naalde 34
 oog van het knoopsgat 90
 oogje 90
 oogje, haak en ~ 28
 oogje, haakje en ~ 28
 oogje, krammen en ~ 29
 oogjes 108
 oogjes, haakjes en ~ 28
 oogjes, klampen en ~ 29
 oogjes, klampjes en ~ 29
 oogjes, krammetjes en ~ 29
 oogjestang 46
 oogснаald 34
 oortje 43
 op bollen winden 132
 op de buste naaien 60
 op de kant stikken 64
 op de knie lappen 60
 OP DE KNIE NAAIEN 60
 op de knieën naaien 60
 op de/een knie naaien 60
 op een blokje zetten 90
 op een hals zetten 90
 op een halsje 90
 op een halsje zetten 90
 op een horstje zetten 90
 op een nekje 90
 op een niks laten uitlopen 77
 op een peeltje zetten 90
 op een spij laten uitlopen 82
 op een staart zetten 90
 op een staartje 90
 op een steel zetten 90
 OP EEN STEELTJE ZETTEN
 90
 op een steeltje zetten 90
 op een stekje zetten 90
 op een stift zetten 90
 op een stopje zetten 90
 op een voetje zetten 90
 op en af stikken 66
 op gen boord naaien 64
 op gen knie naaien 60
 op het ijzer spijen 77
 op het kantje naaien 64
 op het kantje stikken 64
 op het schrank zitten 60
 OP KARWEI GAAN 5
 op maat snijden 56
 OP MAAT TWIJNEN 138
 op maat twijnen 138
 OP PAS MAKEN 135
 op patroon snijden 56
 op staartje zetten 90
 op steeltje 90
 opbomen 115
 OPDEUNEN 121
 opdraaien 115, 121, 125, 132
 open slipje 85
 open split 85
 open splitsje 85
 opendoen, naden ~ 78
 opener 83
 opening 85
 opening, valse ~ 85
 OPENPERSEN 77
 openpersen 77
 openstikken 64
 openstrijken 77
 openstrijken met zeep 77
 OPENTREDEN, DE SPRONG
 ~ 120
 opgelegde steek 65
 opgemaakt knoopslok 90
 opgestikte naad 65
 ophalen 74
 ophalen, vergroten en ~ 88
 OPHANGER 84
 ophanger 30, 84
 ophangertje 84
 ophanglus 84
 OPHASPELEN 125
 opkamer 103
 opkelder 103
 oplappen 94
 opleg 29, 75
 opleggen 54
 opleggen, de wissel ~ 121
 opleggen, patroon ~ 54
 opleggen, patroon ~ 56
 opleggen, vlieg ~ 65
 oplopen 59, 78
 OPMAKEN 140
 opmaken 140
 opmaken, de patroon ~ 54
 opnaaien 79
 opnaaien, kraag ~ 66
 opnaaien met de machine 65
 opnaaien, paardshaar ~ 79
 OPNAAISEL 94
 opnaaisel 82, 94
 opnaaiseltje 94
 opnemen, maat ~ 49
 oppersen 77, 78
 OPPOFFEN 74

- oppoffen 74
 oprafelen 122
 oprijg 94
 OPROLLEN, HET GAREN ~ 132
 oprolmeter 31
 opslag 86
 opsnijden, plastron ~ 79
 opspangen, patroon ~ 54
 opspannen 132
 opspelden 54, 61
 opstaande kraag 83
 opstaanders 99
 OPSTEKEN VAN SPOELPIJ-
 PEN 112
 opstellen, patroon ~ 54
 opstelling maken 54
 opstikken 64
 opstrijken 78
 opstropen 59
 opstropen 59
 optrekken 92
 optrekken, te fel ~ 92
 optrekken, welving ~ 79
 opvullen 79
 opvulling 78, 88
 opvulsel 78
 opwerken 79
 opwerken 140
 opzetten 54, 94, 132, 135
 OPZETTEN, BELEG ~ 81
 OPZETTEN, DE TEMPEL ~ 121
 opzetten, een stuk ~ 115
 opzetten, lap ~ 94
 opzetten, patroon ~ 54
 opzetten, stuk ~ 94
 orgel 39
 ovenste van de mouw 84
 overdreven borstwerk 78
 overgeslagen 75
 overgeslagen steek 75
 overgestikte naad 65
 overgooien 70
 OVERHANDS 70
 overhands 70
 overhands naaien 69
 OVERHANDSE STEEK 70
 overhandse steek 70
 overhandsen 70
 OVERHANDSEN, OMSLIN-
 GEREN 69
 overket 118
 overkraag 83
 overlegsteek 71
 overligt, slip die ~ 87
 overmaken, pijpesteel ~ 65
 overmaaien 70
 overmaaien, armslok ~ 86
 overputten 65
 OVERSCHOT 122
 overschot 122, 124, 131
 overslaande slip 87
 overslag 75, 83, 87
 overslagsteek 75
 oversplitje 85
 overspringer 75
 oversteken 64, 70, 90
 OVERSTIKKEN 64
 overstikken 64, 70
 overstiksels 65
 overvliegen 131
 overwerpen 70, 90
 OVERZOMEN 69
 overzomen 69
 P
 paal 130
 paaltje 38
 PAARDEHAAR, BIJWERKEN
 VAN HET ~ 80
 PAARDEHAAR, KAMEEL-
 HAAR 20
 paardhaar grijs 21
 paardje, kloggaren met ~ 26
 paardshaar 20
 paardshaar, geknoopt ~ 21
 paardshaar, getwijnd ~ 21
 paardshaar opnaaien 79
 paardshaar rondom voortdoen 80
 paardshaar snijden 78
 paardshaar steken 79
 paardsharen deruit trekken 80
 paardslin 139
 paillette 29
 PAILLETTE 29
 paillette 29
 pak 25, 126
 pakken, (de) maat ~ 49
 pakken, de stiksteek ~ 64
 PALEIRIEMEN 108
 paltomaker 6
 pansbroek 88
 parament 82
 parement 86
 PAS 76
 pas 76
 PAS, EERSTE ~ 76
 pas, eerste ~ 76
 pas, goede ~ 76
 pas, in de ~ 76
 PAS, OP ~ MAKEN 135
 pas, rauwe ~ 76
 pas, ruwe ~ 76
 PAS, TWEDE ~ 76
 pas, tweede ~ 76
 pas, verbeterde ~ 76
 pas, witte ~ 76
 pas, witte ~ 76
 PASBAND 21
 pasband 21
 pasbandje 21
 pasbuste 39
 PASKLAAR 75
 pasklaar 75
 PASKOORD 27
 paskoord 27
 PASKOORDNAALD 35
 paskoordnaald 35
 paslint 21
 PASMODEL 54
 paspelers 89
 PASPOP 39
 paspop 39
 PASSEMENT 22
 passement 22, 81
 passementgaren 27
 passementlint 22
 passementlintje 22
 PASSEN 76
 passen 76
 PASSEN, GOED ~ 76
 passen, goed ~ 76
 passen, juist ~ 76
 passen, schoon ~ 76
 passen, tweede keer ~ 76
 passen, vaardig voor te ~ 75
 passevaam 27
 PASSPIEGEL 40
 passpiegel 40
 pasvaam 27
 pasvaardig 75
 pasvorm, slechte ~ 92
 pateel 44
 PATRONEN, SOORTEN ~ OF
 DESSINS 19
 patronenrad 31
 PATROON 123
 patroon 18, 54, 123
 patroon, de ~ derop leggen 56
 patroon, de ~ opmaken 54
 PATROON, DESSIN 18
 patroon, het ~ snijden 56
 patroon in stukken verdelen 56
 patroon maken 54
 patroon, met de scheer op ~
 snijden 56
 patroon nasnijden 56
 patroon, op ~ snijden 56
 patroon op stof leggen 54
 patroon opleggen 54, 56
 patroon opspangen 54
 patroon opstellen 54
 patroon opzetten 54
 patroon, snijden volgens ~ 56
 PATROON, VAN EEN BE-
 PAALD ~ VOORZIEN 20
 patroonraadje 31
 patroonrolletje 31

- PATROONTEKENEN 54
 patroontekenen 54
 patroontje 18
 PEAU DE PÊCHE 13
 peau de pêche 13
 PÊCHE, PEAU DE ~ 13
 pêche, peau de ~ 13
 pechstuk 47
 pedaal 98
 pedaal, naaimachine met ~ 39
 peeltje, op een ~ zetten 90
 peigné 10
 pepel 65
 pepeltje 65
 peper en zout 123
 perfect, niet ~ naaien 75
 PERKAL 13
 perkal 13
 pers 40
 PERSBOK 40
 persbok 40, 41
 persbokje 41
 persborstel 45
 persdoek 45
 PERSEN 77
 persen 77, 79
 persen, de borst ~ 79
 persen, de naden ~ 77
 persen, droog ~ 77
 persen, in vorm ~ 78
 persen, kringeltjes deruit ~ 77
 persen, nog eens ~ 78
 persgaren 26
 persglans 78
 PERSIJZER 41
 persijzer 41
 PERSKACHEL 43
 perskachel 43
 PERSKOM 43
 perskom 43
 PERSKUSSEN 44
 perskussen 44
 perskwest 45
 perslap 45
 perslap, natte ~ 45
 PERSLAP, STRIJKLAP 45
 perslat 41
 perslinnen 45
 perslommel 45
 persplank 40, 41
 persplank met strijkdeken 40
 PERSPLANK, STRIJKPLANK 40
 perspot 44
 perspotje 44
 PERSSPONS 45
 persstoof 43
 perstafel 40
 PERSTAFEL, STRIJKTAFEL 40
 persvod 45
 PERSWANT 44
 perswater, tob ~ 44
 perszeep, met ~ insmeren 77
 petemoei 45
 peuteren 93
 pfusch split 85
 pied-de-poule 20
 piekeren 66
 piet, in een ~ verwerken 88
 pijl 65
 pijp 28, 99, 101, 119
 pijpenplankje 41
 PIJPENSPOEL 119
 pijpsteel overmaken 65
 PIJPESTEEL STIKKEN 64
 pijpsteel stikken 65
 PIJPESTEELTJE 65
 pijpsteeltje 65
 pijpje 25, 28, 119
 pijpje garen 28
 pijpje zijde 28
 pijpsteel 65
 pijpzij 27
 pik 38
 PIKEREN 65
 pikeren 61, 66, 79
 pikeren, lijnen ~ 79
 pikeren, troggelen en dan ~ 79
 piketteermachine 39
 piksteek 64
 PILO 13
 pilo 13
 pin 38, 98, 101
 pin voor de kruising 114
 pince 57, 58
 pince-tje 57
 pinlok 98
 pinnen 101
 pinnetje 38
 pinsel 45
 PIQUÉ 13
 piqué 13
 pistolet 31
 pits 29, 57
 pitsen, knoopsgat ~ 90
 pitsen, tang voor koter te ~ 46
 pitser 29
 pitsertje 29
 pitsje 57
 pitsknoopje 29
 pitskram 29
 pitstang 46
 pitster 29
 plaat lood 46
 plaatijzer 43
 plaatje met gleufje 118
 plaats, afgesleten ~ 95
 plaats, kale ~ 95
 PLAATS VOOR GEREED-
 SCHAP 125
 PLAK 79
 plak 104
 plak, blinkende ~ 95
 plakken 77
 plank 41
 plank, met ijzer en ~ langs de
 deur gaan 5
 PLANK VAN HET HAKEN-
 BORD 136
 plankje 40
 PLASTRON 79
 plastron 79
 plastron, de ~ derop naaien 79
 plastron, de ~ vastlappen 79
 plastron, de ~ vaststeken 79
 plastron opsnijden 79
 plat 122
 plat naaien 60
 plat, niet ~ 92
 plat, niet ~ liggen 92
 plat stuk 83
 PLAT, TE ~ BOMEN 116
 PLATBINDING 123
 platbinding 123
 PLATDRAAD 121
 platleggen 77
 platmaken 77
 platpersen 77
 PLATROEDE 119
 platstrijken 77
 PLATSTUK 87
 platstuk 87
 platte knooploktang 47
 platte kraag 83
 platte roede 119
 platte tes 92
 plek, afgesleten ~ 95
 plek, dunne ~ 95
 plek, kale ~ 95
 PLEK, LOSSE ~ 122
 plek, versleten ~ 95
 plieken, fijne ~ 74
 PLISSÉ 74
 plissé 74
 PLISSEREN 74
 plisseren 74
 ploeglijn 139
 PLOOI 73
 plooi 73, 82, 86, 92
 plooi in de rug 86
 plooi in de rugnaad 86
 plooi, scheve ~ 93
 plooi, schuinse ~ 92
 PLOOI, VALSE ~ 93
 plooi, valse ~ 92, 93, 94
 PLOOIEN 72
 plooiën 72, 73, 142
 plooiën, in ~ leggen 72
 plooiën inrijgen 74

- plooiën, kleine ~ maken 74
 plooiën, koperen ~ 143
 plooiën leggen 72
PLOOIEN MAKEN 142
 plooiën maken 72
 plooiën rijgen 73
 plooiën troggelen 74
PLOOIEN VAN DE VOORSTROOK 143
 plooiën zetten 74
 plooiëkant 143
PLOOIRAAM 143
PLOOIRAAMLINTEN 144
PLOOIRAAMSTAAFJES 144
PLOOITANG 143
 plooiëje, vals ~ 85
 plooiëjes 74
 plooiëjes, fijne ~ 74
 plooiëjes leggen 74
 plooiëjes maken 74
 plooiëjes trekken 74
 plooiëjestang 143
PLUCHE 13
 pluche 13
 pluïs 95
 pluïsje 95
 pluïsjes uithalen 62
 pluïzel 45
PLUIZEN 123
 pluizen 59, 96, 123
pluk 21
 pochel, een ~ in een jas werken 88
POCKETING 14
 pocketing 14, 21
 poelietje 101
 pof maken 74
 poffen 74
POFMOUW 84
 pofmouw 84
 pofmouwteje 84
 pofzak 92
 poinçon 38
 point-clair 18
POKKEL 122
 pokkel 122
 pokkel, een ~ derin werken 88
 pokkel, een ~ in de jas werken 88
 pokkel, een ~ in een rug maken 88
 pokkel, een ~ inwerken 88
 pokkelen 88
 polsbandje 86
 pom 45
POMP 91
 pomp 91
 pompadour 20
 pompen 91
POMPEN, VERMAKEN 91
 pomper 7
 pompeur 7
POMPIER 7
 pompier 7
 pompist 7
 pompje, met een ~ aannaaien 90
 pompmaker 7
 pompon 45
 pompwerk 91
 pop 25, 39, 131
 pop vlas 127
POPELINE 14
 popeline 14
 poppensnijder 3
 postlap 45
 poten 97, 99
 potstoof 43
 prengel 20, 22, 46
 pres 40
PRIEM 38
 priem 38, 112
 priempje 38
 proberen 77
 prosmadam 61
 prossen 75
 prul 47
 prullenaaiëter 61
 prulletjes maken 5
 prullewerk 5
 prutsen 75
 punt 34, 83
 punt van de kol 83
PUNT VAN DE NAALD 34
 puntnaad 57
 puntrevers 83
 putten 65
- Q**
- queue 78
- R**
- raadje 31
 raadje 101
 raak, maar ~ spinnen 102
 raampje 143
 rad 99
 rad, groot ~ 130
 radbrug 99
 radeerraadje 31
 radeerwiel 31
 radeerwielteje 31
 raderen, ding voor uit te ~ 31
 radertje 31
 radje 31
 radnaaf 99
 radspeken 99
RAFEL 95
 rafel 95
RAFELN 95
 rafelen 95
 ragebol 98, 99
RAGLANMOUW 84
 raglanmouw 84
 ramp 47
 rand 86
 randereren 66
 rap 129
 ratel 129
RATINÉ 14
 ratiné 14
 rauw garen spinnen 102
 rauwe draad 102
 rauwe naaiëter 61, 75
 rauwe pas 76
 recht 18
 recht, rug ~ maken 91
 rechtaf, slip ~ 87
 rechtdoor, slip ~ 87
 rechte draad 18
 rechte rug 86
 rechtmaken 78
 rechttoe, niet ~ 92
 reek 101
 reemselen 96
 reep 139
 reet 95
 refel 82, 95
 refelen 96
 reffelen 96
 regelaar 99, 101
REGULATEUR 121
 regulateur 121
 reissverschluss 29
 rek 22
 rekbandje 21
 rekje 22
 rekken 78
 rekker 22
 rekking 92
 reklint 21
 repareren 91, 94
 reservevoering 86
REST VAN HENNENPVEZELS 131
 retouche 91
 retoucheren 91
 retoucheur 7
 rettel 95
REVERS 83
 revers 83
 reversbreuk 83
 revershaak 83
 reverskraag 84
 reverslat 31
 revettang 46
RIBFLUWEEL, (KOORD-) MANCHESTER 14

II.7

- ribsstof 14
 ribvelours 14
 ribzijde 14
 riefstaafje 110
 riem 98
 riemen 108
 riempje 98
 riempjeren 87
 riempjes 87
 riester 43
 riestertje 43
 RIET VAN NEGEN 118
 RIET VAN ZES 118
 RIET VAN ZES EN EEN HAL-
 VE 118
 RIET VAN ZEVEN 118
 RIET VAN ZEVEN EN EEN
 HALVE 118
 RIETGROEF 111
 rietjes 144
 rietjesplooien 143
 RIETKAM 110
 RIETKAM, INRIJGEN VAN
 WEEF- OF ~ 118
 RIETMES 118
 rietmes 118
 RIETSTAAF 110
 riffelen 96
 rijen 62
 rijfeldraad 95
 rijgaren 26
 rijgaren, katoenen ~ 26
 RIJGDRAAD 25
 rijgdraad uittrekken 62
 RIJGEN 62
 rijgen 59, 62
 rijgen, plooien ~ 73
 RIJGGAREN 26
 rijggaren 26
 rijggaren uithalen 62
 RIJGNAALD 34
 rijgnaald 34
 rijgnaalde 34
 rijgpinnetje 38
 RIJGSTEEK 63
 rijgsteeek 63
 rijgsteken 62
 rijgstreek 63
 rijkatoen 26
 rijnaad 63
 rijnaald 34
 rijnaalde 35
 rijsteek 63
 rijvaam 25, 63
 rijvaam uitdoen 62
 rimmen 73
 rimmer 35
 rimpel 93
 rimpelen 73, 92
 RIMPELEN, FRONSEN 73
 rimpelen, schoon ~ 74
 rimpelmouw 91
 rimpeltjes maken 73
 rimpsele 73
 rimseltje 85
 ring 38
 ring, langwerpige ~ 90
 ring van de nak 56
 ringetje 20
 rip, zijden ~ 14
 ripjeszijde 14
 RIPS 14
 rips 14
 RIPSZIJDE 14
 ripszijde 14
 ripzijde 14
 rits 29, 95
 RITSSLUITING 29
 ritssluiting 29
 robbelen 92
 roede 115, 118
 ROEDE, EEN ~ INSLAAN
 118
 roede, platte ~ 119
 roeden, ronde ~ 117
 roffelen 93
 rok 88
 rok, onderste van de ~ 88
 rokkeband 21
 rokliint 21
 ROKSPLIT 87
 rol 28, 101, 108
 roller 31
 rolletje 28, 31, 101
 rolletje garen 28
 rolletjes 112
 rolmeter 31
 ROMP VAN DE SIERKRANS
 142
 ROMP, VLEUGELS AAN DE
 ~ 142
 rompjesmaker 6
 ronde roeden 117
 onder 90
 ronding 90
 rondje 20, 90
 rondmaken 69
 rondom, paardshaar ~ voortdoen
 80
 ronselen 73
 rooster 43
 roostertje 43
 roulette 31
 rouw 5
 rouw- en trouwkleiding 5
 rouw maken 6
 rouwkleder 5
 rouwkleder, bruids- en ~ maken
 6
 ROUWMUTS 140
 rouwmuts 140
 rouwtoer 140
 rouwwerk 5
 royaal 91
 royaal, te ~ 91
 RUCHE 74
 ruche 74
 RUCHES 143
 ruches 143
 rucheskant 143
 RUCHESKANT AAN DE
 SIERKRANS 143
 ruchetje 74
 rufelen 96
 ruffelen 96
 ruffelpriem 38
 rug 49
 rug ane naad 86
 rug, band in gen ~ 87
 rug, de ~ inhogen 122
 rug, een pokkel in een ~ maken
 88
 rug, ganse ~ 86
 rug, gladde ~ 86
 rug, het model van de ~ in de
 jas brengen 88
 rug, hoogte van de ~ 49
 rug inpersen 88
 rug, losse ~ 86
 rug met drie naden 87
 rug, naadloze ~ 86
 RUG, NAADLOZE
 (MIDDEN)~ 86
 rug, plooi in de ~ 86
 rug recht maken 91
 rug, rechte ~ 86
 rug, toeë ~ 86
 rug van één stuk 86
 rug zonder naad 86
 RUGBAND 87
 rugband 87
 rugbandje 87
 rugceintuur 87
 ruggeband 87
 RUGGEN 122
 ruggen 122
 ruggespleet 87
 RUGHOOGTE 49
 rughoogte 49
 rugnaad, plooi in de ~ 86
 rugpand zonder naad 86
 rugplooi 86
 rugrondte inwerken 88
 rugslip 87
 RUGSPLIT 87
 rugsplit 87
 rugstuk 87
 RUGSUÇON 58
 rugsuçon 58
 RUGVOERINGPLOOI 86

- rugvuller 79
 ruij 139
RUIG, GEZEGD VAN TOUW
 139
 ruim 91
 ruim, te ~ 91
 ruimen 73
 ruimte 47, 92
 ruimteplooi 86
 ruit 19
 ruitenstof 19
 ruitje 19
 runselen, tes met ~ 92
 rupsje 90
 ruwe pas 76
- S**
- SAAI** 14
 saai 14
 sameet 9
SATIJN 14
 satijn 14
SATINET 14
 satinet 14
 schaa, arm ~ 3
SCHAAR 32
 schaar 82
 schaar, gewone ~ 33
 schaad 82, 108
 schachten 108
 schachtlatten 108
 scheef 92
 scheef genaaid 92
 scheef liggen 92
 scheer 32
 scheer, gewone ~ 33
 scheer, grote ~ 33
 scheer, kleine ~ 33
 scheer, met de ~ op patroon
 snijden 56
 scheer, snijden met de grote ~
 56
 scheerbank 114
 scheergaren 114
SCHEERKLOSSEN 114
SCHEERRAAM 114
 scheerraam 114
SCHEERRAAM, DE KET-
TING VAN HET ~ HALEN
 114
SCHEERREK 114
 scheersgetuig 30
 scheertje 33
 scheertje, klein ~ 33
 scheerwol 12
 schei 99
 scheiden 118
SCHEIEN 107
 scheien 108
- scheidjes 108
 schele zoom 92
 schellen 127
 schemels 109
SCHEMELSKUIL 109
 schemelskuil 109
 schemer 8
SCHEREN 113, 123, 132
 scheren 113, 123
 scheren, de ket ~ 113
 scheren, de kruising derin ~
 114
 scheren, fil-floche ~ 61
 schering 113
SCHEUR 95
 scheur 95
 scheutje 121
 scheve 92
 scheve lat 31
 scheve plooi 93
 scheve zoom 92
SCHEVEN 127
 scheven 127, 129
 schieten 121
 schietspoel 112
 schietspoel 112
 schiften 96
 schijf 101
 schijf krijgt 32
 schijfje 112
 schijn, vale ~ 78
 schijn, valse ~ 78
 schijns 8
 schijven 116
 schilfertje 29
 schippersspoel 97
 schlitz 85, 87
 schlitz, valse ~ 85
 schnittmuster 54
 schoenmakerstang 46
 schoentje 112
 scholk 104
 scholkenbont 17
 scholkenstof 17
 schoon mikken 76
 schoon passen 76
 schoon rimpelen 74
 schoor 18
 schoor af 18
 schoor, met de ~ 18
 schoor, tegen de ~ 18
SCHOOT 88
 schoot 88
 schootje 88
 schootstuk 88
 schop 125
SCHORTENBONT 16
 schortenbont 17
 schortselenstof 17
SCHOT 121
 schot 30, 119, 121
 schot, de ~ meten 121
SCHOTEN TELLEN 121
 schouderbankje 40
 schouderblok 41
 schouderbokje 40
 schouderen, breedte in gen ~
 50
 schouderrepauletten 81
 schouderkapjes 81
 schouderkappen 81
SCHOUDEKUSSEN 44
 schouderkussen 44
 schouderkussens 80
 schouderkussentje 44
 schouderkussentjes 80
SCHOUDERNAAD 87
 schoudernaad 88
 schouderpas 87
 schouderplaat 79
 schouderplank 40
 schouderplankje 40
 schouderkussen 44
 schoudernaad 88
SCHOUDESTUK 87
 schouderstuk 87
 schouderstukje 87
 schoudersvulling 80
 schoudertjes 80
SCHOUDEVULLING 80
 schoudevulling 80
 schoudevulsel 79, 80
 schouderwatten 80
 schrank 30
 schrank, op het ~ zitten 60
 schrede 54
 schredelengte 54
 schreuder 3
 schreuder, bij de ~ 5
 schreudersstiel 4
 schreuderstafel 30
 schreuderszit 60
SCHROBMACHINE 104
 schroef 99
 schroeien 137
 schuif 30
 schuins 18
 schuins liggen 92
 schuins spoelen 114
 schuins trekken 82
 schuinse kant 115
 schuinse plooi 92
 schuitje 112
 schurgkar 136
SERGE 14
 serge 14
 sergette 14
SHANTOENG 14
 shantoeng 14
 shet 15

II.7

- SHETLAND 15
 sierbandje 22
 SIERBLOEMEN 141
 SIERKRANS, NETJE VAN DE ~ 141
 SIERKRANS, ROMP VAN DE ~ 142
 SIERKRANS, RUCHEKANT AAN DE ~ 143
 sierlint 22
 siernaad 65
 siernaad, doorgenaaide ~ 65
 sieropnaadsel 75
 sierrand 22
 sierrandje 22
 siersel 22
 siersteek 65
 SIERSTEENTJES 141
 sierstiksel 65
 singer 38
 sint-étienne 140
 sjabloon 54
 sjabloon tekenen 54
 slaan, steek ~ 61
 SLAG 131
 slager 98
 SLAP, TE ~ BOMEN 116
 slap, te ~ bomen 116
 slecht afwerken 75
 slecht gemaakt 92
 slecht gemaakte maal 92
 slecht naaien 75
 SLECHT, SLORDIG, ~ NAAIWERK 75
 slechte pasvorm 92
 slechte vaam 117
 slechte waar 47
 sleet 95
 slietspang 37
 slijt 95
 slijtage 95
 slijtplaats 95
 slijtplak 95
 SLIJTPLEK 95
 slijtplek 95
 SLIJTSEL 95
 slijtsel 95
 slingeren, van onder ~ 92
 SLIP 88
 slip 87, 88
 slip die overligt 87
 slip, gewone ~ 87
 slip, haakse ~ 87
 slip met een arrête 87
 slip, overslaande ~ 87
 slip rechtaf 87
 slip rechtdoor 87
 slipgeer 85
 slipgeertje 85
 slipje 85
- slipje, faux ~ 85
 slipje, open ~ 85
 slipje, toe ~ 85
 slipje, vals ~ 85
 slipplooi 86
 sliesteren 78
 slobberen 91, 92
 slonzig naaien 75
 slopen 108
 slordig naaien 75
 SLORDIG, SLECHT NAAIWERK 75
 SLORDIG SPINNEN 131
 SLORDIG, VERKEERD NAAIEN 75
 SLORDIGE, LUIE OF ~ NAAISTER OF KLEERMAKER 61
 SLORDIGE NAAISTER 75
 slordige naaister 61
 sluikwever 103
 sluitschuif 101
 sluitspang 37
 sluitspeld 37
 sluitspelde 37
 SMAADNAMEN, KLEERMAKER (~, BIJNAMEN) 3
 smal beleg 81
 smal stikken 64
 smal, te ~ 91
 smaller maken 94
 smaller stikken 94
 smals stikken 64
 smeerlap 45
 smeren, zeep aan ~ 77
 SMET 116
 smet 117
 SMETTEN 117
 smetten 78, 117
 smok 45
 smok maken 74
 SMOKKEN 74
 smokken 74
 smokkom 44
 smout 119
 SNAAR 98
 snaar 98
 SNAARRAD 130
 snaarspanner 99
 snal 29
 snallen 87
 snarepoelie 101
 snats 95
 snelderslade 110
 snelderspoel 112
 snelderspoel, weven met de ~ 112
 sneljager 112
 sneljager, weven met de ~ 112
 sneljagerspoel 112
- SNELLADE 110
 SNELSPOEL 112
 SNELSPOEL, MET DE ~ WEVERN 112
 snijden 56, 78, 90
 snijden, binnenvulling ~ 78
 snijden, binnenwerk ~ 78
 snijden, de jas naar een bult ~ 88
 snijden, een bult in de jas ~ 88
 snijden, gelfs ~ 82
 snijden, het lijnen ~ 78
 snijden, het patroon ~ 56
 snijden, in stukken ~ 56
 SNIJDEN, KNIPPEN, ~ 56
 snijden, linnens ~ 78
 snijden met de grote scheer 56
 snijden, met de scheer op patroon ~ 56
 snijden, op maat ~ 56
 snijden, op patroon ~ 56
 snijden, paardshaar ~ 78
 snijden, stijve doek ~ 78
 snijden van het binnenste 78
 snijden, verkeerd ~ 75
 snijden, voerdoek ~ 78
 snijden, voering ~ 78
 snijden volgens patroon 56
 snijder 3, 6
 snijder, luie ~ 61
 snijder, vuile ~ 3, 61
 snijderbedrijf 5
 snijderderij 5
 snijderen 4
 snijderhuis 5
 snijderij 4, 5
 snijdersatelier 5
 snijdersbedrijf 4
 snijdersborstel 45
 snijdersdis 30
 snijderse 3
 snijdershaak 31
 snijderskrijt 32
 snijdersmaat 31
 snijdersscheer 33
 snijdersscheer, grote ~ 33
 snijdersstiel 4
 snijderstafel 30
 snijdersvak 4
 snijderszit 60
 snijderzit 60
 snijscheer 33
 snijtafel 30
 SNIT 56
 snoer 98
 snoerenlinten 144
 snoertje 84
 SOORTEN PATRONEN OF DESSINS 19
 sopper 45

- sous-patte 85
SOUSBRAS 85
 sousbras 85
 soutache 22
 spaarzijde 27
 spak, te ~ 92
 spaken 99
**SPAKEN VAN HET DRIJF-
 WIEL** 99
 spander, stutpijp en ~ 112
 spanen 99
 spang 35, 36, 37
 spang, met een ~ vaststeken 61
 spangelen 61
 spangelkussen 37
 spangen 61
 spangen, met ~ omsteken 69
 spangenbuisje 37
 spangendoos 37
 spangendoosje 37
 spangenkoker 37
 spangenkokertje 37
 spangenkussen 37
 spangenkussentje 37
 spangetje 36
 spangkussen 37
 spankluppel 108
 spanknop 99
 spanmouw 92
 spannen 92
 spanner 99
 spannetig 92
 spanpinnetje, spanstek op het ~ 108
SPANPLANK 107
 spanschroef 99
 spanstek op het spanpinnetje 108
 speelman 98
 speken 99
 spekglanz 78
SPELD 35
 speld 35
 spelde 35
 speldekussen 36
SPELDEN 61
 spelden 61
 speldenkoker 37
SPELDENKUSSEN 36
 speldenkussen 36
 speldenkussentje 36
 speldenring 38
 spengel 36
 spengelenkussen 37
 spengelkussen 37
SPIE 88
 spie 18, 85, 130
 spie dertussen zetten 82
SPIE (VOOR HET HOOFD) 130
 spie/spij 82, 88
 spieën 82
SPIEGEL 83
 spiegel 40, 83
 spiegel, grote ~ 40
 spiegel voor de klanten 40
 spiegelknoopje 91
 spiesuçon 88
 spietje 85, 88
 spij, kussen met ~ 77
 spij, op een ~ laten uitlopen 82
 spij, spie/~ 82
 spij, spie/~ 88
 spijen, op het ijzer ~ 77
 spijlen 99
 spikkeltje 20
SPIL 101, 120
 spil 99, 101, 112, 120
 spil voor de vlaskop 98
 spilstekken 99
 spin 65, 104
 spindel 99
SPINDRAAD, LUS AAN DE ~ 131
SPINGAREN, SPLIJTEN VAN HET ~ 131
SPINGAREN, VASTZETTEN VAN HET ~ 131
SPINGAREN, VERDIKKING IN HET ~ 131
SPINHASPEL 129
SPINHASPELBOK 129
 spinhuis 104
 spinkamer 103
SPINKLOS 130
**SPINMATERIAAL, AAN-
 VOEREN (VAN ~)** 131
SPINMATERIAAL, BUSSEL ~ 131
**SPINMATERIAAL, VAST-
 PAKKEN (VAN EEN BUSSEL ~)** 131
SPINNEN 101, 131
 spinnen 101, 131
 spinnen, dik ~ 102
 spinnen, doekwerk van vlas ~ 102
 spinnen, dun ~ 102
SPINNEN, FIJN ~ 102
 spinnen, fijn ~ 102
 spinnen, fijn doek ~ 102
 spinnen, garen ~ met knod-
 deltjes in 102
SPINNEN, GROF ~ 102
 spinnen, grof ~ 102
 spinnen, grof doek ~ 102
 spinnen, grof garen ~ 102
 spinnen, maar raak ~ 102
 spinnen met knobbelen 102
 spinnen, ongelijk ~ 102
SPINNEN, ONREGELMATIG ~ 102
 spinnen, rauw garen ~ 102
SPINNEN, SLORDIG ~ 131
 spinnen, vlassegaren ~ 102
SPINNER 124
 spinner 124
 spinnerad 97, 99
 spinnestoel 97
 spinnetje 65, 104
SPINNETJE, DRIEHOEKIGE **TRENS** 65
SPINNETJE MAKEN 65
SPINNEWIEL 96
 spinnewiel 96
 spinraadge 97
 spinrad 96
SPINROKKEN 98
SPINROKKENGAT 98
 spinspoel 97
 spinstoel 97
 spinwiel 96
SPIRITUSIJZER 43
 spiritusijzer 43
 spits 34, 83, 85, 112
 spitsje 85
 spleet 85, 87
 spleet, haakse ~ 87
 spleetje 85
**SPLIJTEN VAN HET SPIN-
 GAREN** 131
 splik 85
 splik, valse ~ 85
 splikje, vals ~ 85
 splikjes 56
 split 85, 87
 split, faux ~ 85
 split, haakse ~ 87
 split met haak 87
 split, open ~ 85
 split, pfusch ~ 85
 split, valse ~ 85
 splitje 85, 87
 splitje, haaks ~ 87
SPLITJE, VALS ~ 85
 splitje, vals ~ 85
SPLITSEN 138
SPLITSHOORN 138
 splitsje 85
 splitsje, open ~ 85
 splitsje, toe ~ 85
 spoel 28, 97, 98, 99, 101, 103, 112
 spoel, kop van de ~ 112
 spoel voor de inslag te spoelen 119
SPOELBEK 112
 spoelbeen 97
 spoelelok 121
SPOELEN 114

II.7

- spoelen 102, 114
 spoelen, schuins ~ 114
 spoelen, spoel voor de inslag te ~ 119
 SPOELER 114
 spoeler 114
 spoelerad 99
 spoelersse 114
 spoelesnaar 98
 spoeletrede 98
 SPOELGAATJES 112
 spoelhouweren 99
 spoelhuis 104
 spoeljong 114
 spoelkamer 103
 spoelkoning 99
 SPOELPIJP 119
 SPOELPIJPEN, OPSTEKEN VAN ~ 112
 spoelpinnen 99
 spoelraadje 119
 spoelrad 99
 SPOELRIEM 112
 SPOELROLLEN 112
 spoelschop 114
 SPOELSTER 114
 spoeltje 28, 97, 101
 spoeltrap 98
 spoelwiel 101
 sponden 99
 spons 45
 sponsje 45
 sponsje, met ~ inzepen 77
 sprengelen 77
 SPRINGHOUTEN 108
 springstreek 75
 SPRONG 47
 sprong 47, 118
 SPRONG, DE ~ OPENTRE-
 DEN 120
 SPRONG (VAN DE KET-
 TING) 118
 SPRONG WISSELEN 120
 staafjes 144
 staak 129
 STAAK VAN HET TOUW-
 SLAGERSWIEL 130
 staal 20
 STAAL, MONSTER 20
 staaltje 20
 staan, te klein ~ 92
 STAANDE KRAAG 83
 staande kraag 83
 STAANDER 83
 staander 43, 83, 98
 staanders 99
 staansel 83
 staart 99
 staart, op een ~ zetten 90
 staartje 91
 staartje, met een ~ 90
 staartje, op een ~ 90
 staartje, op ~ zetten 90
 staartjes 87
 stang 98
 steek 64
 STEEK, BLINDE ~ 72
 steek, blinde ~ 72
 steek, een ~ wijder zetten 121
 steek, geluste ~ 75
 steek, gesprongen ~ 75
 steek inslaan 61
 steek, losse ~ 75
 steek, met de blinde ~ lappen 72
 STEEK, MISLUKTE ~ 75
 steek, opgelegde ~ 65
 steek, overgeslagen ~ 75
 STEEK, OVERHANDSE ~ 70
 steek, overhandse ~ 70
 steek slaan 61
 steek, te losse ~ 75
 steek uitdoen 62
 steek uithalen 62
 steek uittrekken 62
 steek zetten 61
 steekje doen 64
 steel, op een ~ zetten 90
 steeltje 91
 steeltje, een ~ aan de knoop maken 90
 steeltje, op ~ 90
 STEELTJE, OP EEN ~ ZET-
 TEN 90
 steeltje, op een ~ zetten 90
 stek 98, 130
 stek met een zak 119
 stek voor de bobijnen in te zet-
 ten 99
 steken 56, 59, 61, 118
 steken, binnenwerk ~ 79
 steken, blind ~ 72, 79
 steken, door de naald ~ 59
 steken, door de oog van de/een
 naalde ~ 59
 steken, door het gaatje van de
 naald ~ 59
 steken, door het lokje ~ 59
 steken, door het oog van de/een
 naald ~ 59
 steken, door het oog van de/een
 naald(e) ~ 59
 steken door het oog van een
 naald(e) 59
 steken, in de naald(e) ~ 59
 steken, in mekanderen ~ 138
 steken, in oog van de naald ~
 59
 steken inslaan 61
 steken, met strobbel ~ 79
 steken, paardshaar ~ 79
 steken uittrekken 62
 stekje 112
 stekje, op een ~ zetten 90
 stekken, twee ~ 99
 stelen van het vleugelhuis 99
 STELKNOP 99
 stellage 105
 STELLEN, GETOUW ~ 104
 stelschroef 99
 sterk 119
 STERKBAK 119
 STERKBORSTEL 119
 sterkborstel 119
 STERKEN 118
 sterken 118
 sterkersgaren 26
 STERKPAP 119
 sterkpap 119
 sterksel 119
 sterktoebe 119
 steunen 99
 stiel leren 7
 stift, op een ~ zetten 90
 stijf 142
 stijf lijnen 20
 stijfdoek 20, 81
 stijfdoek bruingrijs 20
 stijfliijnen 81
 STIJFSEL 142
 stijfsel 142
 STIJFSELEN 142
 stijpen 92
 stijppje, met een ~ naaien 90
 stijve doek snijden 78
 stijve stof 20
 stijven 142
 STIKGAREN 26
 stikgaren 26, 27
 STIKKEN 64
 stikken 64
 stikken, blind ~ 72
 stikken, boord ~ 64
 STIKKEN, BREED ~ 64
 stikken, breed ~ 64
 stikken, dobbel ~ 64
 stikken, dubbel ~ 66
 stikken, een voetje breed ~ 64
 stikken, kant ~ 64
 stikken, kantje ~ 64
 stikken, kantjes ~ 64
 STIKKEN, KORT ~ 64
 stikken, langs het kantje ~ 64
 stikken, op de kant ~ 64
 stikken, op en af ~ 66
 stikken, op het kantje ~ 64
 STIKKEN, PIJPESTEEL ~ 64
 stikken, pijpsteel ~ 65
 stikken, smal ~ 64
 stikken, smaller ~ 94

- stikken, smals ~ 64
 stikkentrekker 38
 stikker 3
 STIKMACHINE 39
 stikmachine 39
 stikmachine voor (met de voeten) te treden 39
 STIKSTEEK 64
 stiksteek 64
 stiksteek, de ~ doen 64
 stiksteek, de ~ pakken 64
 stiksteek, met ~ naaien 64
 stikstreek 64
 stikzij(de) 27
 STIKZIJDEN 27
 stippellijnen 61
 STOF 15
 stof 15, 18
 stof, baaien ~ 7
 stof, engelse ~ 12
 stof, fijne wollen ~ 12
 stof, gechangeerde ~ 8
 stof, gekeperd ~ 9, 14
 stof, gemoltonneerde ~ 12
 STOF, KAMGAREN ~ 10
 stof, kamgaren ~ 10
 STOF, KOPER- OF IJZER-DRADEN IN ~ GEVAT 140
 stof krimpen 77
 STOF, LAP ~ 20
 stof, lap ~ 20
 stof, lijnen ~ 12
 stof, meer ~ toegeven en dreseren 88
 stof met kalender 20
 stof natmaken 77
 stof omslagen 68
 stof, patroon op ~ leggen 54
 stof, stijve ~ 20
 stof, stuk ~ 20
 stof, stuk ~ naar de vaantjes helpen 56
 stof, velouren ~ 14
 stof, versleten ~ 95
 stof, weerschijnende ~ 8
 stof, wollen ~ 16
 stof, zijden ~ 16
 STOFFEERDER 104
 stoffeerder 104
 stofje 15
 stofkrijt 32
 stofrichting 18
 stofwals 108
 stok 99
 STOLPEN 65
 stolpen 65
 STOMEN 144
 stomen 77, 144
 stoof 43
 stoofijzer 43
 stoofje 43
 stoom 20
 stoomijzer 43
 stoompers 43
 stoompersijzer 43
 STOOMSTRIJKIJZER 43
 stoomstrijkijzer 43
 stoop 99
 STOOTBAND 21
 stootband 21
 stootkant 21
 stootlint 21
 stop 131
 stopje, op een ~ zetten 90
 STOPNAALD 35
 stopnaald 35
 stopnaalde 34, 35
 stoppelen 2
 STOPPEN 72, 123
 stoppen 72, 123
 stovenijzer 43
 straal 92
 strak, te ~ 91
 STRAKKE, TE ~ MOUW 92
 strakke, te ~ mouw 92
 STRALING 92
 straling 92
 strang 24, 92, 114
 strang, te ~ 92
 streen 24, 114
 streenhout 103
 streentje 24
 streep 19
 streepje 19
 streneklos 102
 strenen 103
 STRENG 24, 114, 138
 streng 24, 138
 streng, te ~ 92
 STRENGEN 103
 STRENGEN CONTROLEREN 135
 strengen, drij ~ zetten 132
 strengetje 24
 STRENGHOUT 103
 STREPEN 73
 strepen 137
 stretch 12
 striegel 45
 (strijk)ijzer bet houtskool 42
 strijkblok 40
 strijkbok 40
 STRIJKBOOM 107
 strijkboom 107
 strijkborstel 45
 strijkbout 42
 strijkboutje 42
 strijkbred 40
 strijkdeken, persplank met ~ 40
 strijkdik 40
 strijkdok 45
 STRIJKEN 137, 142
 strijken 77, 142
 strijken, laatste keer ~ 78
 strijken, met natte doek ~ 78
 strijkhoddel 45
 STRIJKIJZER 142
 strijkijzer 41, 142
 strijkijzer bet blokjes 43
 STRIJKIJZER, ELEKTRISCH ~ 42
 strijkijzer, elektrisch ~ 42
 strijkijzer met damp 43
 strijkijzer met gas 43
 strijkijzer met houtkolen 42
 strijkijzer met houtskool 42
 strijkijzer met (losse) klotsen 43
 strijkijzer, zwaar ~ 41
 strijkkom 44
 strijkkussen 44
 strijkkussentje 44
 strijklap 45
 STRIJKLAP, PERSLAP, ~ 45
 strijklommel 45
 STRIJKMIDDEL 137
 strijklank 40
 STRIJKPLANK, PERSPLANK, ~ 40
 strijklankje 40, 41
 strijklankovaal 40
 strijkpoot 43
 strijkstoof 43
 strijktafel 40
 STRIJKTAFEL, PERSTAFEL, ~ 40
 strijktafelplank 40
 strijp 19, 123
 strijppje 19
 strijppjesstof 19
 strikje 22
 strikwerk 15
 strobbel, met ~ steken 79
 strobbelen 66
 strompelen 59
 strooifakkelen 119
 strook 75
 stroom 18
 strop 71, 75, 84
 stropen 59
 stroppen 59, 90
 STROPPEN, GEZEGD VAN DE DRAAD 59
 STROSSEN 66
 strossen 66
 strubbel 39
 struif 25
 STUK 124
 stuk 124, 129

- stuk, aan een ~ 86
 STUK AFGESNEDEN WEEFSEL 123
 STUK, BALANS IN HET ~ BRENGEN 91
 stuk, belegsels in één ~ 81
 stuk, bezetsel van één ~ 82
 stuk derop zetten 81, 94
 stuk doek 123
 stuk, dubbel ~ 81
 stuk, een ~ opzetten 115
 stuk, het ~ aftrekken 122
 stuk inzetten 94
 stuk lood 46
 stuk, mislukt ~ 47
 stuk op het lijnen naaien 79
 stuk opzetten 94
 stuk, plat ~ 83
 stuk, rug van één ~ 86
 stuk stof 20
 stuk stof naar de vaantjes helpen 56
 stuk, versneden ~ 47
 stuk, voorste ~ 86
 stukje 82
 stukje inzetten 82
 stukken 94, 127
 stukken, grote ~ 5
 stukken, grote ~ maken 5
 stukken, in ~ snijden 56
 stukken, kleine ~ maken 5
 stukken knippen 56
 stukken, patroon in ~ verdelen 56
 stukkeren 94
 stukmaker 5
 stukwerker 5, 6
 stumpelen 98
 stutpijp en spander 112
 suçon 57
 suçon in de maal 58
 suçon in de taille 57
 suçon onder de arm 57
 SUÇON, SUÇONNAAD 57
 suçonnaad 57
 SUÇONNAAD, SUÇON, ~ 57
 suçonsje 57
- T
- TAF 15
 taf 15
 tafel 30
 tafel, met de benen op ~ 60
 tafella 30
 tafellade 30
 tafsatijn 15
 tafta 15
 tafzijde 15
 taille 52
- taille, breedte in gen ~ 52
 taille, breedte van de ~ 50
 taille, kromme naad in gen ~ 58
 taille, naad in gen ~ 57
 taille, suçon in de ~ 57
 tailleband 22
 taillebreedte 50
 tailedikte 52
 taille-naad 57
 taille-naad voor dikbuik 58
 taille-naadje 57
 taillepince-tje 58
 TAILLESUÇON 57
 taillesuçon 57
 tailleur 3
 tailleuse 4
 TAILLEWIJDTE 50
 taillewijdte 50
 talonnière 21
 TAMBOER 104
 tamboer 104
 tamboertje 26
 tandjes 101
 TANDRAD 136
 tandrad 136
 tandwiel-tje 31
 tang 46, 47
 tang voor koter te pitsen 46
 tap 98
 TARLATAN 15
 tarlatan 15
 te breed 91
 TE ENG 91
 te eng 91
 te enge mouw 92
 te fel optrekken 92
 te groot 91
 te hol 91
 te juste 92
 te klein 91
 te klein staan 92
 te krap 91
 te krappe mouw 92
 te los 91
 te losse steek 75
 TE, NAAIEN MET ~ LANGE DRAAD 61
 te nauw 91
 TE PLAT BOMEN 116
 te royaal 91
 te ruim 91
 TE SLAP BOMEN 116
 te slap bommen 116
 te smal 91
 te spak 92
 te strak 91
 TE STRAKKE MOUW 92
 te strakke mouw 92
 te strang 92
- te streng 92
 te volledig 91
 TE WIJD 91
 te wijd 91
 TE WIJDE MOUW 91
 te wijde mouw 91
 tegen de draad in 18
 tegen de schoor 18
 TEGEN DE VLEUG 18
 tegenbeleg 81
 tegendraads 18
 tegenhangertje 91
 tegenkijker 91
 TEGENKNOOP 91
 TEGENNAAIEN, TEGENZOMEN, ~ 69
 tegenstuk 81
 tegenzomen 69
 TEGENZOMEN, TEGENNAAIEN 69
 teil 44
 tekendraad 62
 tekenen 54, 69, 76
 tekenen bet krijt 76
 tekenen met knijt 76
 tekenen, met krijt ~ 76
 tekenen, sjabloon ~ 54
 tekenen, voor te ~ 61
 tekening 19
 tekenkrijt 32
 tekenrad 31
 tekenradje 31
 tekens troggelen 61
 tekensteek inslaan 61
 TELLEN, SCHOTEN ~ 121
 TEMPEL 121
 tempel 121
 TEMPEL, DE ~ OPZETTEN 121
 tempel, de ~ verzetten 121
 tempel, het doek door de ~ trekken 121
 TEMPELEN 121
 tempelplaats 122
 TERENCE, TOUW ~ 138
 TERGAL 15
 tergal 15
 TERLENKA 15
 terlenka 15
 terug uitrijten 122
 TERUGLOPEN 78
 teruglopen 78
 terugpersen 78
 terugscheren aan de kantjes 80
 terugsnijden 80
 tes, gebolderde ~ 92
 tes, gefrunste ~ 92
 tes, gerimpelde ~ 92
 tes met runselen 92
 tes, platte ~ 92

- tessenstof 21
 tessenvoer 21
 tessenvoering 21
 TEUGEL 139
 teugel 139
 thuis, kleder maken bij de klant ~ 5
 THUISWERKER, HUIS-
 KLEERMAKER, ~ 4
 THUISWEVEN 104
 thuiszitter 4
 TIERETEIN 15
 tieretein 15
 tijk 16
 tikkeltje 20
 timp 92
 timpen 93
 tip 83
 tippeltje 20
 tiretaine 15
 tirette 29
 tob perswater 44
 toddelen 102
 toe knoopslok 90
 toe slipje 85
 toe splitsje 85
 toebinden 137
 toeë rug 86
 toegeven, meer stof ~ en dres-
 seren 88
 TOER 140
 toer 47, 140
 toerebloemen 141
 toerenmaakster 139
 toertje 140
 toesnijder 6
 toespang 37
 toespangen 61
 toespelde 37
 toespelden 61
 toespengel 37
 toesplit 85
 toesplitje 85
 tompen, de ~ afbinden 137
 topje 20
 toren 98
 TORNEN 93
 tornen 75, 93
 totelen, zoom met ~ 93
 touw 98
 TOUW, DUN ~ 139
 TOUW, RUIG, GEZEGD VAN
 ~ 139
 TOUW TEREN 138
 TOUW, VERDRAAIING IN
 HET ~ 139
 touwelen 102
 touwelvaam 102
 touwen 109, 112
 TOUWEN AAN DE KRUIS-
 ROEDEN 117
 TOUWSLAAN 132
 TOUWSLAGER 124
 touwslager 124
 TOUWSLAGERIJ 125
 TOUWSLAGERSLEDE 136
 TOUWSLAGERSWIEL,
 HOOFD (VAN HET ~) 130
 TOUWSLAGERSWIEL,
 STAAK VAN HET ~ 130
 touwtje 115
 touwtje, dun ~ 138
 touwtjes 117
 trakeldraad 64
 trakelen 63
 trakelgaren 26
 trap 98
 trap, naaimachine met ~ 39
 trapmachine 39
 TRAPNAAIMACHINE 39
 trapnaaimachine 39
 trapper 98
 trapper, machine met ~ 39
 TREDE 98
 trede 98
 trede, naaimachine bet een ~
 39
 TREDEBLOK 109
 tredebred 98
 TREDEN 109
 treden 109
 treden, machine om te ~ 39
 treden, stikmachine voor (met
 de voeten) te ~ 39
 tredeplankje 98
 treder 98
 treder, naaimachine met ~ 39
 tree 98
 tred 98
 treedbred 98
 TREEFT 43
 treeft 43
 treeftje 43
 treemachine 39
 treeplank 98
 treeplankje 98
 TREKKEN 92
 trekken 92
 trekken, de borst in het lijnen ~
 79
 TREKKEN, DE BORST IN
 HET LINNEN ~ 78
 trekken, dervan ~ 114
 trekken, haren ~ 80
 trekken, het doek door de tem-
 pel ~ 121
 trekken, het geleis ~ 118, 120
 trekken, paardsharen deruit ~
 80
 trekken, plooitjes ~ 74
 trekken, schuins ~ 82
 trekken, zich ~ 92
 TREKKERS 87
 trekkers 87
 trekking 92
 trekking, valse ~ 92
 TREKKLOS 112
 treklat 98
 trekslieting 29
 trekslot 29
 treksluiting 29
 trekstang 98
 TRENDEL 101
 trendel 101
 TRENS, SPINNETJE, DRIE-
 HOEKIGE ~ 65
 trensje 65
 tres 22
 tresje 22, 65
 tresje maken 66
 treur maken 6
 TREVIRA 15
 trevira 15
 TRICOT 15
 tricot 15
 TRICOTINE 15
 tricotine 15
 trielje 20
 trochel 26
 trocheldraad 64
 trochelen 61, 63, 93
 trochelgaren 26
 trochelijzer 38
 trochelnaald 35
 trochelnaalde 35
 trochelsgaren 26
 trochelsgaren uithalen 62
 trochelsteek 63
 trochelsteken 56
 trochelsvaam 25
 trochelvaam 26
 troggel, eerste ~ 76
 troggelbol 25
 troggelen 61, 63, 93
 troggelen en dan pikereren 79
 troggelen, lang ~ 61
 troggelen, plooiën ~ 74
 troggelen, tekens ~ 61
 troggelensteek 64
 troggelgaren 26
 troggelkatoen 26
 troggelnaald 35
 troggelpinnetje 38
 troggelsgaren 26
 troggelsnaalde 35
 troggelsteek 63
 troggelsvaam 26
 trossen 66
 trouw maken 6
 trouwkleding, rouw- en ~ 5

II.7

trouwpakken maken 6
 tube 28
 tubetje 28
 tuitje 28
 tuits 45
 tuitser 45
 TULE 15
 tule 15
 tuniekje 88
 TURKS LEER 15
 turks leer 15
 turkse zit 60
 tussenbeenlengte 54
 TUSSENBEENLENGTE (BIJ BROEKEN) 54
 tussenbeens 54
 tussenschot 18
 tussenstuk 18
 tussenvoer 20
 tussenvoering 20
 tussenwerk 18
 tussenzetsel 18
 twee stekken 99
 TWEED 16
 tweed 16
 tweede keer passen 76
 tweede mik 76
 TWEEDE PAS 76
 tweede pas 76
 TWEEDRAADS 103
 tweedraads 103
 TWEEDRAADSTOUW 138
 tweedraadstouw 138
 tweerbalk 102
 tweernen 103
 tweren 103
 twijnblok 99
 twijnder 98
 TWIJNEN 103
 twijnen 103
 TWIJNEN, OP MAAT ~ 138
 twijnen, op maat ~ 138

U

uit de naad 75, 92
 uit naaien gaan 5
 uitboorden 89
 uitbuiken 115
 uitbuilen 88
 uitdoen, rijvaam ~ 62
 uitdoen, steek ~ 62
 uitdrijven 78
 uitdunnen 81
 UITEREN 72
 uiteren 72, 75
 uitgeren 82
 uithakken 74
 uithalen 93
 uithalen, pluisjes ~ 62

uithalen, rijggaren ~ 62
 uithalen, steek ~ 62
 uithalen, trochelsgaren ~ 62
 UITHALEN VAN DE DOOR-SLAGSTEKEN 62
 uitknippen 56
 uitkratsen 73
 UITLATEN, DRAAIING ~ 137
 uitlaten, (zoom) ~ 93
 UITLEGGEN 93
 uitleggen 93
 uitlengen 93
 uitlongelen 93
 uitlopen, op een niks laten ~ 77
 uitlopen, op een spij laten ~ 82
 uitmeten 56
 uitnemen, vaam ~ 62
 uitpluizen 80, 81, 96
 uitplukken 81
 uitplussen 81
 UITRAFELEN 122
 uitrafelen 81, 96
 uitreddelen 96
 uitrefelen 59, 96
 uitreffelen 96
 uitreffen 78
 uitriffelen 93, 96
 uitrijten 80
 uitrijten, terug ~ 122
 uitroffelen 93
 uitrofelen 96
 uitruffelen 96
 uitrumselen 81
 uitschieten 116
 uitschuining 82
 UITSCHUIVERS 119
 uitschuivers 119
 uitsnijden 56, 80, 81, 90
 uitsnijding 57
 uitsnijscheer 33
 uitstrepen 73
 uitstrijken 77, 79
 uitstukken 94
 uitstukkeren 94
 uittekenen 54
 uittekenen, patroon ~ 54
 uittrekken 62, 79, 80, 81
 uittrekken, rijgdraad ~ 62
 uittrekken, steek ~ 62
 uittrekken, steken ~ 62
 uittrekken, wat ~ 81
 uitvamen 62
 uitvoeren 89
 uitwerken 5
 uitzakken 115
 uitzetten 54, 78
 uitzomen 93

V

vaam 3, 24, 25
 vaam, korte ~ 25
 vaam, met een lange ~ naaien 60
 vaam, slechte ~ 117
 vaam uitnemen 62
 vaamjong 104
 vaampje 24, 25
 vaamrichting 18
 vaantjes, stuk stof naar de ~ helpen 56
 vaardig voor te mikken 76
 vaardig voor te passen 75
 vadem 25
 VADEMEN 58
 vak 118
 vale schijn 78
 valenciennes 17
 VALENCIENNESKANT 17
 valencienneskant 17
 vallen, goed ~ 76
 vals knoopsgat 90
 vals knoopskot 90
 vals knoopslok 90
 vals plooitje 85
 vals slipje 85
 vals splikje 85
 VALS SPLITJE 85
 vals splitje 85
 vals zomen 69
 VALSE GLANS 78
 valse glans 78
 valse inleg 85
 valse opening 85
 VALSE PLOOI 93
 valse plooi 92, 93, 94
 valse schijn 78
 valse schlit 85
 valse splik 85
 valse split 85
 valse trekking 92
 valse vouw 92
 valse zoom 21
 vamen 58
 vamen, (de/een) naald(e) ~ 58
 vamen door een naald 59
 vamen, door een/de naald ~ 58
 vamen, door het oog van een naald ~ 59
 vamen, in de naald(e) ~ 58
 VAN EEN BEPAALD PATROON VOORZIEN 20
 VAN HET GETOUW HALEN 122
 van onder slingeren 92
 varken 44
 varkensstof 17
 vastelavondsgaas 15

- vasthechten 66
 vastlappen, de plastron ~ 79
 vastlappen, mouwvoering ~ 86
 vastleggen 66
 vastmaken 131
 vastnaaien, binnenwerk ~ 79
 VASTNAAIEN, DE BINNEN-
 VULLING ~ 79
 vastnaaien, voering ~ 79, 85
 VASTPAKKEN (VAN EEN
 BUSSEL SPINMATERIAAL)
 131
 vastspangen 61
 vastspelden 61
 vastspeten 61
 vaststeken 61
 vaststeken, de plastron ~ 79
 vaststeken, met een spang ~ 61
 VASTSTELLEN, DE HITTE-
 GRAAD ~ 77
 vaststikken, voering ~ 66
 vasttrochelen 79
 vastzetten 66
 VASTZETTEN, DE KAM ~
 117
 vastzetten, gimpdraad ~ 90
 VASTZETTEN VAN HET
 SPINGAREN 131
 VEILIGHEIDSSPELD 37
 velouren stof 14
 velours 9, 14
 VELOURS, FLUWEEL, ~ 9
 velours, geribde ~ 14
 VELVET 16
 velvet 16
 veranderen 91
 verandert, een die kleder ~ 7
 verbeterde pas 76
 verbreden 93
 verbreding 47
 verbrod werk 47
 verdelen, patroon in stukken ~
 56
 VERDIKKING IN HET SPIN-
 GAREN 131
 VERDRAAIING IN HET
 TOUW 139
 verdunnen, kant ~ 81
 verfotsen 56
 vergaarpunten 56
 VERGAARTEKENS 56
 vergaartekens 56
 vergroten en ophalen 88
 verkeerd geknipt 47
 VERKEERD, SLORDIG, ~
 NAAIEN 75
 verkeerd snijden 75
 verklommeld 47
 verklommelen 75
 verknippen 56
 VERKNIPPEN, VERSNIJDEN
 56
 verknoeien 75
 verlappen 94
 verlengen 93
 vermaken 91
 VERMAKEN, POMPEN, ~ 91
 VERNIEUWEN 138
 vernieuwen 138
 verpufsch 47
 verpompen 91
 versiering 65
 VERSIERINGSRAND 140
 VERSLETEN 95
 versleten 95
 versleten plek 95
 versleten stof 95
 versleten werk 95
 verslijtsel 95
 versmallen 94
 versneden 47
 versneden stuk 47
 versneden werk 47
 versnijden 56
 VERSNIJDEN, VERKNIPPEN,
 ~ 56
 VERSTELLEN 94
 verstellen 94
 versterkingsstukje 81
 versterkung 81
 vertekenen 76
 verwerken, in een piet ~ 88
 verwijden 93
 verzaten 91
 verzaten 94
 verzekeringsspang 37
 verzekeringснаald 37
 verzetten, de tempel ~ 121
 VESTENMAKER 6
 vestenmaker 6
 vestjesmaker 6
 VET 119
 vets 95
 vetsel 102
 vetsje 95
 VETTEN 119
 vichy 20
 vierkant 85
 vies naaien 75
 vijf 95
 vijf/fünf 95
 vijf 24
 VILT 16
 vilt 16
 vingerbeschermer 38
 VINGERHOED 38
 vingerhoed 38
 vingerhoedje 38
 vingerring 38
 visgraat 11, 20
 visgraatje 20
 visitemuts 140
 VISSERSTOUW, BOEREN-
 EN ~ 139
 vitselen 102
 VITSKOORD 115
 VITSROEDE 115
 VLAS 125
 vlas 125
 vlas, doekwerk van ~ spinnen
 102
 VLAS, GEHEKELDE BUN-
 DEL ~ 127
 VLAS, ONGEHEKELDE
 BUNDEL ~ 126
 vlas, pop ~ 127
 vlaggaren 26
 vlaskop 98
 vlaskop, gat voor de ~ 98
 vlaskop, spil voor de ~ 98
 vlasségaren 138
 vlasségaren spinnen 102
 VLASTOUW 139
 vlastouw 139
 VLASVEZEL 126
 vlasvezel 126
 vlechten 66
 VLEUG 18
 vleug 18, 65
 VLEUG, MET DE ~ MEE 18
 VLEUG, TEGEN DE ~ 18
 VLEUGEL 100
 vleugel 101
 vleugelbalk 99
 vleugele-as 101
 vleugelhaken 101
 vleugelhuis, onderbalk van het
 ~ 99
 vleugelhuis, stelen van het ~
 99
 vleugelkam 101
 vleugelnaald 101
 vleugelraadje 101
 VLEUGELS AAN DE ROMP
 142
 vleugeltjes 142
 vleuger 102
 vleur 18
 vlieg 65
 vlieg leggen 65
 vlieg maken 65
 vlieg opleggen 65
 vliegen, eruit ~ 121
 VLIEGEN, ERUIT ~, GE-
 ZEGD VAN DE WEEFSPOEL
 121
 vliegerstouw 138
 vliegje 65
 vliegwiel 99
 vlieseline 20

- vlimmetje 20
 vlinder 65
 vlinderhoek 65
 vlindertje 65
 vloeitje 92
 vod 45, 137
 voddenman 3
 voddenschelm 3
 voddewerk 47, 75
 voelen 77
 voelen, de hits ~ 77
 voelen, ijzer ~ 77
 voer 17
 voer, het ~ aannaaien 79
 voer, het ~ in de mouw zetten 86
 voer, het ~ innaaien 79
 voer inlappen 89
 voer inzetten 79
 voerdoek 17, 21
 voerdoek snijden 78
 VOEREN 89
 voeren 89
 voering 17, 20, 21
 voering aannaaien 79
 voering, (de) ~ aannaaien 85
 voering innaaien 79
 voering inzetten 79
 voering snijden 78
 VOERING(STOF) 17
 voering vastnaaien 79, 85
 voering vaststikken 66
 voeringplooï 86
 voeringtrekkers 87
 voet 83, 98
 voet, machine met de ~ 39
 voeten, stikmachine voor (met de ~) te treden 39
 voetenplankje 98
 voetje, een ~ breed stikken 64
 voetje, op een ~ zetten 90
 voetmachine 39
 voetnaaimachine 39
 voetstikmachine 39
 voettrap 98
 vogelenpik 38
 VOILE 16
 voile 16
 voiletje 16
 VOLANT 75
 volant 18, 75
 volantje 18, 75, 82
 volgens, snijden ~ patroon 56
 VOLLEN 122
 vollig 91
 vollig, get ~ 91
 vollig, te ~ 91
 volledige boks 88
 vollichte 47
 voor evenveel naaien 75
 voor naaierse leren 7
 voor naaister leren 7
 voor te tekenen 61
 voorarm 57
 voorarmsgat 57
 voordeel 86
 voorfront 86
 voorhuis 104
 voorkant 86
 voorkant, deraan gesneden ~ 82
 VOORKRIMPEN 77
 voorkrimpen 77
 VOORPAND 86
 voorpand 86
 voorpersen 77
 VOORSCHOOT 104
 voorste 86
 voorste gaatje 90
 voorste stuk 86
 voorste van een armsgat 57
 voorstrijken 77
 VOORSTROOK, KANT AAN DE ~ 143
 VOORSTROOK, PLOOIEN VAN DE ~ 143
 voorstuk 86, 107
 voorsuçon 58
 voortekenen 61
 VOORZIEN, VAN EEN BE-PAALD PATROON ~ 20
 vork 88, 99, 101
 vorm, in ~ persen 78
 vortdoen 62
 vortdoen, de blink ~ 77
 vortdoen, paardshaar rondom ~ 80
 vortsnijden, de inleg ~ 81
 vortsnijden, de naad ~ 81
 vortsnijden, het bezetsel ~ 81
 votwijdte 52
 vouw 73
 vouw, valse ~ 92
 vouwen 72
 vouwen, in ~ liggen 92
 vrij naaien 60
 vrouwelijke kleermaker 3
 vrouwluikleermaker 6
 vrouwluisnijder 6
 vuile naaierse 61
 vuile naaister 61
 vuile snijder 3, 61
 vulling 80
 vulling, extra ~ 88
 vulsel doornaaien 66
 W
 WAAIER 119
 waaier 119
 waar, slechte ~ 47
 wagen 136
 walken 122
 wammesjesmaker 6
 wan 88
 wan, in de ~ gaan zitten 5
 WANPRODUKT 47
 wars, in het ~ liggen 92
 wartel 137
 wasemen 144
 wassen 142
 WASSEN, DE MUTS ~ 142
 wasserse 139
 wat uittrekken 81
 wat, zo maar ~ naaien 75
 water, bak met ~ 44
 water, kom met ~ 44
 water, kommetje met ~ 44
 waterbak 44
 waterbakje 44
 wateremer 44
 watergrüle 44
 waterkom 44
 watten 80
 watten dun maken 81
 wattenvulling 80
 watvulling 80
 weefgerei 105
 weefgetouw 104
 WEEFGETOUW, MACHINAAL ~ 105
 weefgetuig 105
 weefhuis 104
 WEEFKAM, DE ~ INHANGEN 117
 WEEFKAM, DE ~/WEEFLADE HOGER HANGEN 117
 WEEFKAM, DE ~/WEEFLADE LAGER HANGEN 117
 WEEFKAM, INRIJGEN VAN ~ OF RIETKAM 118
 WEEFKAM, WEEFRAAM 108
 WEEFKAMER 103
 weefkamer 103
 weefkamertje 103
 weefkeuken 103
 WEEFLADE 110
 WEEFLADE, DE WEEFKAM/~ HOGER HANGEN 117
 WEEFLADE, DE WEEFKAM/~ LAGER HANGEN 117
 weefmachine 105
 weefplak 104
 WEEFRAAM, WEEFKAM, ~ 108
 WEEFSEL 123
 WEEFSEL, FIJN ~ 123

- WEEFSEL, GERUIT ~ 123
 WEEFSEL, GESTREEPT ~ 123
 WEEFSEL, GRIJS ~ 123
 WEEFSEL, LUS IN ~ 122
 WEEFSEL, STUK AFGESNEDEN ~ 123
 WEEFSEL, ZWAAR ~ 123
 WEEFSPOEL 112
 WEEFSPOEL, ERUIT VLIEGEN, GEZEGD VAN DE ~ 121
 WEEFSPOEL, INSCHIETEN (VAN DE ~/INSLAG) 121
 weefstoel 105
 weefstoel 105
 weefwerk 105
 weerschijn 8
 weerschijnende stof 8
 wegnippen 80
 WEGSNIJDEN 81
 wegsnijden 80
 wegsnijden, de inleg ~ 81
 WEL 108
 welving optrekken 79
 weren 72
 weren met engelse naad 72
 WERK 129
 werk 7, 124, 129
 werk, apart ~ 5
 werk, balans in het ~ brengen 91
 werk, groot ~ 5
 werk, groot ~ maken 5
 (WERK)HEMDEN, FLANEL VOOR ~ 9
 werk, klein ~ 5
 werk, klein ~ maken 5
 werk, naaierse voor fijn ~ 6
 werk, verbrod ~ 47
 werk, versleten ~ 95
 werk, versneden ~ 47
 werk, zwart ~ 5
 werken, balans in de jas ~ 91
 werken, een bult derin ~ 88
 werken, een bult in de jas ~ 88
 werken, een kroft in de jas ~ 88
 werken, een pochel in een jas ~ 88
 werken, een pokkel derin ~ 88
 werken, een pokkel in de jas ~ 88
 werken, grootstuk ~ 5
 werkhuis 104
 werktafel 30
 werktafel 40
 WEVEN 104
 weven 104
 weven met de hand 104
 weven met de snelderspoel 112
 weven met de sneljager 112
 WEVEN, MET DE SNEL-SPOEL ~ 112
 weven, om gen looper ~ 117
 wever 103, 104
 WEVER (BIJNAAM) 103
 WEVERIJ 104
 weverij 104
 weverknoop 122
 WEVERSHULP 104
 weverskamer 103
 WEVERSKNOOP 122
 weversknoop 122
 WHIPCORD 16
 whipcord 16
 wie de draad loopt 18
 wie de wol loopt 18
 wiel 97, 99
 wielas 99
 WIELGAFFEL 99
 wielspin 97
 wiertje 101
 wijd 91
 WIJD, TE ~ 91
 wijd, te ~ 91
 wijde boks 88
 WIJDE, TE ~ MOUW 91
 wijde, te ~ mouw 91
 wijder, een steek ~ zetten 121
 wijder maken 93
 WIJDTE 49
 wijde 49
 wimpel 102
 winden, op bollen ~ 132
 WINKELHAAK 95
 winkelhaak 31, 95
 winkelhaakje 31
 wip 98
 wipper 98
 wipperhoutje 98
 wippermannetje 98
 wissel, de ~ opleggen 121
 WISSELEN, SPRONG ~ 120
 wit 123
 witgoed 12
 witte pas 76
 woepermannetje 98
 WOL 16
 wol 16
 wol, bet de ~ mee 18
 wol, wie de ~ loopt 18
 wolf 104
 wolkop 98
 wollen baai 7
 wollen, fijne ~ stof 12
 wollen goed 16
 wollen jersey 10
 wolpijp 99
 wolpin 98
 wolvoet 98
 wrong 25
 Z
 zaandoek 13
 ZAK, NIET GLADZITTENDE ~ 92
 zak, stek met een ~ 119
 ZAKKENVOERING 21
 zeel 139
 zeeldraaier 124
 zeeldraaierij 125
 zeep aan doen 77
 zeep aan smeren 77
 zeep, insmeren met ~ 77
 zeep, koken met ~ 122
 zeep, openstrijken met ~ 77
 ZELFKANT 18, 123
 zelfkant 18, 21, 123
 zelfkantje 21
 zeppewever 103
 zes, de ~ en een halve 118
 ZES, RIET VAN ~ 118
 ZES, RIET VAN ~ EN EEN HALVE 118
 zesde kam 118
 zetten 78
 zetten, binnenste buiten ~ 94
 zetten, de knoop op een halsje ~ 90
 zetten, drij strengen ~ 132
 zetten, een steek wijder ~ 121
 zetten, geertje derin ~ 82
 zetten, gimp derom ~ 90
 zetten, het voer in de mouw ~ 86
 zetten, knip ~ 142
 zetten, op een blokje ~ 90
 zetten, op een hals ~ 90
 zetten, op een halsje ~ 90
 zetten, op een horstje ~ 90
 zetten, op een peeltje ~ 90
 zetten, op een staart ~ 90
 zetten, op een steel ~ 90
 ZETTEN, OP EEN STEELTJE ~ 90
 zetten, op een steeltje ~ 90
 zetten, op een stekje ~ 90
 zetten, op een stift ~ 90
 zetten, op een stopje ~ 90
 zetten, op een voetje ~ 90
 zetten, op staartje ~ 90
 zetten, plooiën ~ 74
 zetten, spie dertussen ~ 82
 zetten, steek ~ 61
 zetten, stek voor de bobijnen in te ~ 99
 zetten, stuk derop ~ 81, 94
 zeven, de ~ en een halve 118

II.7

- ZEVEN, RIET VAN ~ 118
 ZEVEN, RIET VAN ~ EN
 EEN HALVE 118
 zevende, de ~ 118
 zich trekken 92
 zigzag 70
 ZIGZAGMACHINE 39
 zigzagmachine 39
 ZIGZAGSTEEK 70
 zigzagsteek 70
 zij 57
 zij(de) 16, 27
 zij, geribbelde ~ 14
 zij, geribde ~ 14
 ZIJDE 16
 zijde 27, 79
 zijde, pijpje ~ 28
 zijdegaren 27
 zijdegaren voor de machine 27
 ZIJDEN 105
 zijden bloemen 141
 zijden rip 14
 zijden stof 16
 zijnaad 57
 zijstukken 105
 zijsuçon 57
 zilverdraad 18
 zilverlamé 18
 zit, turkse ~ 60
 ZITPLANK 107
 zitplank 107
 zitten, goed ~ 76
 zitten, in de wan gaan ~ 5
 zitten, op het schrank ~ 60
 zittend naaien 60
 ZITWIJDTE, HEUPWIJDTE,
 ~ 52
 zo maar wat naaien 75
 ZOMEN 68
 zomen 68, 89
 zomen, vals ~ 69
 zomerhuisje 104
 ZONDAGSMUTS 139
 ZOOM 68
 zoom 68, 82, 86, 94
 ZOOM, DE ~ AFSPULDEN
 69
 ZOOM, DE ~ AFTEKENEN
 69
 zoom, dubbele ~ 94
 zoom inleggen 68
 zoom, kromme ~ 92
 zoom lappen 68
 zoom laten 93
 zoom maken 68
 zoom met totelen 93
 zoom naaien 68
 ZOOM, ONGELIJK, GEZEGD
 VAN EEN ~ 92
 ZOOM, ONGELIJKE ~ 92
 zoom, ongelijke ~ 92
 zoom, schele ~ 92
 zoom, scheve ~ 92
 (zoom) uitlaten 93
 zoom, valse ~ 21
 zoomlint 21
 ZOOMSTEEK 68
 zoomsteek 68
 zout, peper en ~ 123
 zuil 38, 46
 zwaar strijkijzer 41
 ZWAAR WEEFSEL 123
 zwaluwestaart 65
 zwaluwstaart 88
 zwam 45
 zwart maken 6
 zwart werk 5
 zwarte kraaltjes 29
 ZWARTWERK 5
 zwartwerk 5
 ZWARTWERKEN 6
 zwartwerken 6
 ZWARTWERKER 6
 zwartwerker 6
 zweetblad 85
 zweetepaulet 85
 zweetepauletje 85
 zweetlap 85
 zweetlapje 85
 ZWEPEN 112
 zwijl 18
 zwikken, onder de arm ~ 131
 zwing 127
 ZWINGELBORD 127
 ZWINGELEN 127
 ZWINGELMES 127
 zwingen 127
 zwingstapel 127
 zwim 26
 zwong 130
 zwongrad 99